JOSIPPON

1541

IOSEPHVS HEBRAICVS DIV DESIDERATVS, ET NVNC ex Constantinopolitano exemplari iuxta Hebraismum opera Sebastiani Munsteri uersus, & annotationibus atque collationibus illustratus.

Continuat autem historias sacras à captiuitatè Babylonica usq; ad præsidem Pilatum, cōplectens simul apocrypha sequentia:

Magnificentiam Danielis apud Chaldæos.
Demissionem eius in lacum leonum.
Cibationem per Habakuck prophetam.
Subuersionem templi Bel dei Babyloniorum.
Occisionem draconis.
Disputationem, quid fortius inter uinum, regem & mulierem. III. Ezræ III.
Apocrypha quæ in libro Esther inueniuntur.
Gesta quædam Alexandri Magni & successorum eius regum Græcorum.
Sacri ignis in puteo absconditi inuentionem.
Vtrumq; librum Machabæorum.
Regni Iudæorum incrementum & decrementum.
Herodis Magni & filiorum eius tyrannicum inter Iudæos regimen.

Hæc lector si tibi arridere uiderimus, dabimus & bellum Iudaicum seu excidium Ierosolymitanum à Iosepho Hebraicè conscriptum.

BASILEAE APVD HENRICVM PETRVM, MENSE MARTIO, ANNO M. D. XLI.

ILLVSTRISSIMO

PRINCIPI AC DOMINO, D. IOACHIMO Marchioni Brandenburgensi, sacri imperij electori, domino suo amplissimo Sebastianus Munsterus S. D.

INter tam uaria multipliciaq́; munera, quæ ab omniũ bonorũ largitore deo optimo maximoq́; accepimus, princeps sapientissime, nemo qui recte sentit putabit nobilius aut salubrius aliquod cõtigisse mortalibus q̃ sapientiã. Hęc enim totã hominis moderatur uitam. Nam docet quomodo in primis formãdus sit animus ad deum, ac deinde quomodo tota instituenda uita. Siquidem est diuinarum humanarumq́; rerũ cognitio. Prior, quæ uersatur circa diuina, excipitur solo corde per fidem, posterior autẽ quæ actiones humanas internas & externas respicit in membranis trãsmittitur ad posteros. Hæc exteriorẽ & ciuilem hominis disponit uitam, animamq́; distrahit circa creaturarum considerationẽ, illa autẽ uiuacissimus quidã spiritus est, qui litera occidente exprimi nequit, sed digito dei scribitur in cordibus fideliũ, iuxta illa Hieremiæ testimoniũ: Ego dominus dabo legem meam in interiora eorum, & super cor eorum scribam eam, & ero eorum deus, ipsiq́; erunt populus meus. Huius ueræ & cœlestis sapientiæ initium definitur esse timor domini. Nam in maliuolam animã nõ demittitur hoc donum dei, nec thesaurus ille cœlestis committitur uasi fictili aut proijcitur ante porcos. Solis filijs dei & ciuibus regni cœlestis, qui ex corde clamare possunt Abba pater, hic traditur spiritus, uni quidem sic, alteri autem sic, solus Christus, in quo & plenitudo diuinitatis habitauit, hunc sine mensura accepit. Frustra & inuanum hic laborat, quicunq; alium docere conatur, sicut & propheta prædicto loco, nempe capite 51. dicit: Non docebit ultrà unusquisq; proximũ suum & uir fratrẽ suum, sed ut Isaias habet capite 54. כָּל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְיָ Erunt omnes filij tui docti à domino. Dominus est qui hominẽ hanc scientiã docet. Cõtemnendum ergo ministeriũ humanũ? Absit. Diuus Paulus ubi Corinthijs scribit, docet quomodo is locus sit intelligendus. Dicit nanq; se plantasse, Apollinem rigasse, deũ autem incrementũ dedisse. Nisi ergo deus incrementum dederit, frustra plantat homo, frustra rigat, frustra docet, frustra corripit. Dominus est qui omnia in omnibus operatur. Et is rogãdus est, ut operarios suos, qui-

bus cum ipse operetur, mittat in messem suã. Hac sapiẽtia caruerunt philosophi & quotquot à deo alieni fuerũt, ideo euanuerunt in cogitationibus suis & obtenebratum est insipiens cor eorum, cõtrectantes ueluti cęci parietẽ, & palpantes ueluti qui oculos non habẽt, impingentes in meridie quasi in tenebris, ut Isaię utar uerbo. Hi sola prudentia & seculari sapientia cõtenti fuerunt, quę licet magna sit & pro huius mundi domestica & pacifica conuersatione apprime necessaria, ad consecutionẽ tamen uitæ futuræ, nisi accedat cœlestis sapiẽtia, nullum præbet adminiculum. Sciẽtia enim inflat, charitas autem ædificat. Quod si scientia subnixa fuerit charitate, iam terrena sapientia cõmigrat in cœlestem & tenebrę uertuntur in lucem. Et qui sic docti fuerint, aliosq́ docuerint, fulgebunt sicut splendor firmamẽti, ut apud Danielem legimus. Ieiuna proinde & insipida est omnium autorum lectio, quæ hoc cœleste caret sale, quæq́ nullam pietatis sapit micã. Demulcet quidem & oblectat legentis animũ, sed nullus hinc ueræ pietatis refertur fructus. At ex illis libris qui prophanis historijs admixtam habẽt pietatem, geminus colligitur fructus. Nam præter id quod ad gerendas res prudentiam non uulgarem docẽt, simul pietatis semina in legentis spargunt animũ, dum ostendunt quomodo deus semper adfuerit timentibus & sperantibus in se, & rursum quàm alienus extiterit ab horum conatibus qui eum neglexerunt. Et quoniã exemplis magis mouemur quàm pręceptis, nõ est usquã alibi maior ad recte pieq́ uiuẽdum exemplorũ copia & uis, quàm in hoc scripti genere. Illic enim nullibi nõ fit obuium lectori quid sit honestum & quid turpe, quid pium & quid cõtra deum, quid utile & quid noxium, quid appetendum quidq́ fugiendum. Nemo non reperit ibi, quod sibi salubre est. Inueniunt principes & publicarũ rerũ administratores quod in rebus ancipitibus sequantur consilium, & quomodo sese gerant erga subditos, inueniunt & hi qui potestatibus sublimioribus sunt subiecti, quid maioribus debeant. Et certe si ullus extra biblicos libros historiographus est, in quo hæc copiosissime clarissimeq́ inueniuntur, Iosephus est in Iudaicis historijs, autor grauissimus, & dignus qui à Christianis quibusq́ potissimum à principibus legatur. Nam habet omnia quæ ex historijs petũtur, & præterea causas signat malorum, quæ irruerunt in populum dei, puta famis, pestilentiæ, terræmotus, bellorum, inundationum, & aliarum insolitarum tempestatum. Scribit & principum quorundam mirabilia consilia, mirabiles mortes, regnorum translationes, occasus nobilium familiarum, imposturas

& tyrannides

& tyrannides Antiochorum & Herodum, scribit denique tot casus, consilia, euētus, pericula, discrimina, & rerū mutationes, ut uix in alio historico hæc copiosius, diligentius, elegantiusq́ conscripta inueniantur. Fuit enim uir iste supra modū clari ingenij tam'q; felicis, ut patriæ linguæ adijceret Græcam, scriberetq́ in ea domi aliquot antiquitatis Iudaicæ libros, ac deinde Romæ septem captiuitatis libros, quos & imperatoribus Vespasiano atq; Tito filio eius obtulit, & ob ingenij gloriā statuam meruit Romæ. Tātum siquidem in optimis studijs & linguarum peritia famam tantamq́ cum laude gloriam consecutus est, ut suo tempore in uniuersa Iudæorum turba nemo eo doctior, nemoq́ facundior haberetur. Interfuit excidio Ierosolymitano, captusq́ Romam perductus est, quadragesimo scilicet post Christi passionem anno, ubi & mansit usq; ad diem mortis suæ. Incertū autē est num in extrema senecta alienus manserit à Christo, qui tam magnificum de ipso protulit testimoniū. Scribit namq; quodam loco sic: Eodem tempore fuit Iesus uir sapiens, si tamen uirum eum oportet dicere: erat enim mirabilium operū patrator, & doctor eorum qui libenter uera suscipiūt, &c. Quid si timore Romanorum principum, qui omnibus modis conabantur extinguere nomen Christi, nō ausus fuerit cognitum Christum annunciare? Erant adhuc Romæ suo tempore recentia & uiuacissima Paulinæ prædicationis semina, atq; ob id facile fieri potuit, ut uir ille, qui gentis & patriæ suæ interitum uidit, agnouerit Meschiæ aduentum. Hunc autorem, ut apud Hebræos eum miro compendio scriptū inueni cum multis historijs biblicis, quas nostri apocryphas uocant, & hactenus incompertum habuerunt, quo autore scriptæ fuerint, tibi uisum fuit illustrissime princeps dedicare: primum ob id, quod princeps populi dei es, & zelum pro salute eius habes haud secus quàm olim Mathathias Hasmonæus & filij eius habuerunt pro populo Israëlitico, id quod etiam multis indicijs atq; nominis tui nunquam intermoritura laude declarasti, ac deinde quod patrocinium suscepisti bonarum literarū, imitatus nimirum in hoc bonos quosq; principes, quibus hæ semper curæ fuerunt. Cum enim ipse doctus sis & in literis pulchre uersatus, prudenter & hoc curas in toto principatu tuo, ut is doctis & ornatis fulgeat uiris, nullis etiam parcens expensis, modo in hac re tuis sanctissimis satisfiat uotis. Sic superiori anno Iosephum Munsterum, meum ex fratre nepotem, iurisconsultum & humanioribus literis ab infantia imbutum, diuq́ aduersa fortuna iactatum, accersiuisti & in tuam ueluti tutelam su-

 scepisti,

ſcepiſti, locumq́ inter doctos uiros in florentiſſimo Franckfordienſi gymnaſio dediſti, & per omnia te illi munificū exhibuſti. Quis det ut & reliqui Germaniæ principes pulcherrimo hoc tuo exēplo incitati paulo ferventiores eſſent ad aſſerendas bonas literas, & fouendos literatos uiros? Dominus deus, in cuius manu ſunt corda regum & principum, corroboret in laudem & gloriam nominis ſui hunc tuum propenſum in bona literarum ſtudia animum, donetq́ ut prouincia ab eo tibi deſignata, diu multisq́ annis tali ac tāto fruatur principe. Bene uale optime princeps, & ob Ioſephum Ben Gorion cōmendatum habeto Ioſephum Munſterum. Baſileæ Idibus Martij anno ſalutis quadrageſimoprimo ſupra milleſimum & quingenteſimum.

PRAEFATIO SEBASTIANI MVNSTERI IN IOSEPHVM

hebraicum, in qua disputatur num hæc editio Flauij sit Iosephi aut alterius cuiusdam Iudæi.

VIsum fuit ab initio huius libri, candide lector, hoc unum inuestigare, num liber iste hebraicus Iosephi sit an non, Iosephi inquam Flauij, ne error sit in nomine, sic autem Iosephi sit, quod Hebræis fuerit hebraice conscriptus, sicut latinũ exemplar, quod passim in manibus omnium doctorum uirorum uersatur, gentibus græca lingua fuit ab eo scriptũ. Et quidem plurimi ex nostris unanimi respondent sententia, Iosephum non hebraice sed græce tãtum scripsisse: quidam addunt etiam Iosephum nescisse hebraice. Quod græce scripserit, ipse testatur in prologo belli Iudaici, quin & hodie extant non pauci libri græce ab eo scripti, quos Rufinus olim in linguam uertit latinam. Quod hebraice non scripserit, multis probant argumentis. Quis enim, inquiunt, ex doctis uiris scripsit unquam unum & eundem librum bis, in diuersis scilicet linguis? aut quis transtulit propriam fœturam in aliam linguam? Id nec ab apostolis factum scimus, qui relicta patria lingua euangelium græco scripserũt sermone. Certe Paulus qui legem didicit ad pedes Gamalielis, cum hebraice scribere potuisset, omnes epistolas suas græce scripsit, etiam eam quam Latinis siue Romanis inscripsit, præter unam ad Hebræos, si modo illa Pauli est, & uerum est quod primùm hebraice scripta fuerit. Non enim constat quis illam in Græcam uerterit linguam. Quæ cum ita sint, putabimus Iosephum tantum laborem insumpsisse ut idem bis scripserit, uir quinquaginta sex annorum? Tot enim annorũ dicit se fuisse, cum tertiodecimo anno principatus Domitiani Cæsaris librum scriberet de bello Iudaico. Cum itaque constet illum grece, non autem hebraice scripsisse, quis iam non dubitet de hac hebraica editione? presertim cum he due editiones in plerisq; locis inter se dissonare deprehendantur, & ista habeat que in altera non inueniantur, & rursum illa quædam contineat quæ in alia desiderantur. Astipulatur & id sententiæ eorum, quod inueniũtur quædam nomina in hebraica editione, quæ aut greca sunt aut latina, ut sunt hippodromus, crucida, amphitheatrum & similia, quæ arguunt editionem hebraicã transsumptam ex græca. Quin & Iosephus ipse, qui in græca editione perpetuo se uocat Ben Mathathiæ, id est, filium Matthiæ seu Mathathiæ, in hebraica aliud usurpat patris nomen, appellans se Ben Gorion, id est, filium Gorionis. Si utriusque editionis ipse immediatus fuit autor, quare hic aliud citat patris nomen quàm ibi? Hæc ferè sunt argumenta quæ nostros mouent, ut asserant Iosephum græce tantum scripsisse, & alium quempiam Iudæum greca in hebraicum uertisse idioma. Porrò quid ego hic sentiam, nunc dicam. Iosephum hebraice nescisse, temerarie dictum existimo, quippe qui pleraque hebraica nomina in Antiquitatibus exponit. Si fuit de genere sacerdotali, id quod de se

ipſo prædicat,& didicit linguam græcam, quis dubitet illum nõ antea quoque didiciſſe linguam hebraicam? Nonne poſtquam uictus fuit à Romanis, interpres fuit Romanorum ad Iudæos, ut de ſeipſo ſcribit in libris de bello Iudaico, quomodo hebraico ſermone conatus fuerit trahere Iudæos ad obedientiam Romanorum, quo imminentia uitarent pericula? De eruditione uero ſua in propria lingua ſic ſcribit capite ultimo, libri Antiquitat. uigeſimi. Nullus alter, licet uoluntatem habuerit, neque Iudæus neque alienigena potuit hoc negocium Græcis ita ſubtiliter explanare. Habens enim à congentilibus meis maximam eruditionem noſtræ prouintiæ, etiam græcas ſtudui literas adipiſci. Artis namq; grammaticæ experimentum ſumpſi, integritatem uero prolationis uerborũ poſſidere me paterna conſuetudo prohibuit. Hæc ille. Porrò quid alij Iudæi ſentiãt de Ioſepho, iam referã. Rabi Dauid Kimhi Hiſpanus, qui fuit ante ducentos annos, quoties citat in commentarijs ſuis ſuper Biblia Ioſephum Ben Gorionis? Vide eum, ſi libet, Haggei ſecundo, & Zach. undecimo. Sed & in radicibus ſuis in dictione פנג ſcribit huiuſcemodi uerba:

יוסף בן גוריון אמר כי פנג הוא בלסמו והיה נמצא ביריחו.

Hoc eſt, Ioſeph filius Gorionis dicit Pannag balſamum eſſe, inueniriq; in Ieriho. Quæris ubi id dicat Ioſephus, uide caput 22. libri quarti huius editionis, & illic ſic inuenies:

במקום ההוא היה צומח בלסמו הו׳ שמן הטוב הנקרא אפרסמון והוא פנג Id eſt, In loco illo, nempe in Ieriho, creſcit balſamũ, eſtq; oleum optimũ, quod & apharſemon uocatur, ipſum eſt Pannag. Si itaque Ioſephus exponit uocem hebraicam פנג & expoſitio eius citatur à Rabinis, neceſſe eſt ut ille hebraice ſcripſerit. Nam in græca editione non facit mentionem huius uocis. Vnde ergo habent id Hebræi niſi ex hebraica editione? Citat & ſapiens Rabi Abraham Leuites, Ben Dauid in ſua Cabala Ioſephum filiũ Gorionis, qui fuit ante Dauid Kimhi circa annum mundi 5000. Numerant autem Iudæi hoc Chriſti anno 1541. à principio mundi 5301. Fuit ergo memoratus Rabi Abraham ante trecentos annos, habebaturq; tunc in manibus Iudæorũ editio Hebraica Ioſephi. Item Rabi Abraham Conat, medicus Conſtantinopolitanus, tribuit hoc preconium Ioſepho hiſtorico, celebrat'que librum hunc talibus uerbis:

זה הספר הנכבד אשר חברו איש אלהים גבור חיל משוח מלחמה
כהן לאל עליון הנקרא יוסף בן גוריון מלבד הספרים ספרי החכמות
אשר חבר כי הוא היה ראש למחברים אחר שלמה המלך ע״ה אשר
יספר בזה הספר באמרי שפר מלחמות מלכי פרס עם מלך בבל
ואיך הומת בלשצר. וכן יספר גדלת דניאל בעיני מלכי פרס
וסבת גדלתו ומות שנמשך ממנה. וחכ׳ פעמים שהורד בגוב
אריות ואיך נתפרנס על ידי חבקוק הנביא ואיך על ידו נהרס היכל
בל התועבת הגדול שהיה בבבל ונהרגו כהניו וגם התנין הגדול אשר
הרג במערה. וכן יספר סבת גדלת זרובבל בן שאלתיאל

בעיני

בעיני דריוש מלך פרס ותתפלות אשר עשו עזרא הסופר ונחמיה בן
חכליה ומרדכי וישוע ושאר ראשי הגולה אל השם מפני האש ת
הקרושה ואיך נמצאה כי אין ממשלה לכהנים להקריב אש זרה. ובו
ענין אסתר המלכה ותפלתה והוא ספור נאה בתכלית. ובו גם
ספור קצת דברי גבורות אלכסנדר הגדול וגם ספור כל המלכים
והקיסרים אשר היו ברומה בזמן בית שני בשמותם וכל גבורתם
גם אהבתם גם שנאתם עם מלכי יהודה בבית שני והמלחמות ת
הגדולות הנוראות אשר החלו לצמוח בעם יהודה בימי אנטיוכוס
והמופתים אשר נראו אז בירושלם ומה שנמשך מהם. והקדשה
אשר עשתה חנה אשה קדושה ויראת יי׳ עם שבעת בניה הקדושים.
ובו ספור גבורת החשמונים וענין חנוכה וספור כל המלכים
אשר מלכו בירושלם בבית שני. וענין ובנין ארודוס
והגפן של זהב אשר תקן במקדש אלהינו שהוא ספור נאה בתכלית
וכל גבורותיו והריגת אשתו המלכה ושלשה בניו.
וספור רבים אחרים נאים בספורים אשר נלאיתי לזכרם בזה המקום.

Senſus horum uerborũ hic eſt: Hunc librũ præcioſum ædidit uir diuinus, robuſtus prælíator, conſecratus ad bellum, ſacerdos dei altiſſimi, uocatus Ioſeph filius Gorionis, præter multos alios nobiles libros quos fecit. Nam in libris edendis excelluit omnes alios poſt regem Salomonem felicis memorię. Narrat autẽ in libro iſto uerbis elegantibus prælia quæ geſſerunt reges Perſiæ contra regem Babyloniæ, & quomodo interfectus fuit Belſazar. Recitat deinde magnificẽtiam Danielis quam habuit apud reges Perſiæ atq; cauſam ſublimationis eius & quid inde ſecutum fuerit, quomodo ſcilicet bis coniectus fuerit in foueam leonum & ibi nutritus per Habacuk prophetam. Item quomodo per illum dirutum fuerit templum magnificum abominabilis idoli Bel, quod fuit in Babylone, & interfecti ſacerdotes eius, quomodo deniq; per eum interfectus fuerit draco magnus in ſpelũca. Refert deinde ob quam cauſam magnificatus fuerit Zerubabel filius Schealthiel in conſpectu Darij regis Perſarum: & quomodo orauerint Ezra ſcriba & Nehemia filius Hachaliæ, Mordochæus, Ieſua & reliqui principes captiuitatis ad deũ pro igne ſancto, & quomodo ille inuentus fuerit. Non enim poterant ſacerdotes offerre cum igne alieno. Sequitur poſt hæc hiſtoria Eſther reginæ & precatio eius, quæ admodum pulchre & abſolute deſcribitur. Quibus ſubnectitur, ſuccincta quædam narratio fortitudinis Alexandri magni, & enumeratio omnium regum & Cæſarum qui fuerunt Romæ tempore domus ſecundæ, expreſſis nominibus eorum, declaratur'que fortitudo eorum, fauor eorum & odium eorum quod habuerunt ad reges Iudæorum in templo ſecundo, item'que bella magna & horrenda quæ paſſim exoriri cœperunt contra populum Iudaicum in diebus Antiochi, & ſigna quæ apparuerunt tunc in Ieruſalem, quidq; ſubſecutum fuerit ea. Poſtea narrantur geſta Hannæ mulieris ſanctę, quàm religioſa illa fuerit cum ſeptem ſanctis filijs ſuis erga deum.

Poſt

Post quę fit mentio fortitudinis Hasmonæorum, & quomodo celebrata fuit dedicatio. Recensentur & egregia facta omniũ regum, qui tempore domus secundæ rebus potiti sunt in Ierusalem. Tandẽ ostenditur qualia ædificia Herodes cõsummauerit, qualemq́ꝫ uitem auream constituerit in sanctuario dei nostri, (historia est satis elegans & consummata) itemq́ꝫ explicantur fortia facta eius & quomodo interfecit uxorem suam reginam & tres filios suos, & multa alia pulchra enarrantur, quorum omnium tædet me facere memoriã. Hactenus ille. Iam ut ad obiecta quoqꝫ respondeam, sciendũ in primis, Iosephum aliter scripsisse gentibus, aliter Hebręis. Gẽtibus scripsit antiquitates omnium biblicarum historiarum, & plerumqꝫ explicuit eis ritus & consuetudines Iudæorum, quas secũdum legem Mosi obseruare tenebantur. Vnde libro 17. cap. 12. Antiq. declarat sacrificiũ paschale in hæc uerba: Pascha enim illa festiuitas uocitatur ad recordationem & memoriam exitus de Aegypto, & sacrificatur ab eis illa die cum alacritate magna pecudũ numerosa multitudo, quàm in nulla alia solennitate acta. Sic lib. 18. cap. 5. quando Pilatus rector Iudææ uoluit introducere in Ierusalem statuas Cæsaris, scribit in hũc modum: Imagines aũt aut aliquid huiusmodi facere lex nostra prohibet, & propter hoc ante illum omnes Iudæę rectores sine signis ingrediebantur mœnia ciuitatis. Et alio loco dicit sic: Bellantibus & occidentibus resistere lex concedit, si quid uero aliud aduersarij uelint facere, nulla nobis datur licẽtia, sabbatis eos prohibere. Talia multa in græca æditione ubiqꝫ inculcat, quorũ in Hebraico exemplari non meminit, quippe quæ Iudæis ex sacris libris erant manifesta. Græcis autem oportebat declarare, sicut & ipse quodã loco in Antiquitatibus meminit his uerbis: Præsens opus assumpsi, credens dignum studium etiã Græcis omnibus apparere. Cõtinebit enim omnem antiquitatem nostram & conuersationis ordinem ex hebraicis libris interpretatũ. Dudum siquidem cum bella cõscriberem proposueram declarare qui fuerint in initio Iudæi, & quibus sint usi fortunis, & per quem legislatorem sint eruditi, hoc quod ad pietatem aliamq́ꝫ uirtutis continentiam noscitur attinere, & quàm longis pugnãtes temporibus, inuiti nouissime uenerint ad certamina Romanorum. Erant etiam qui me historiæ desiderio pro rebus talibus inuitarent. Alia ergo ratione Iosephus scripsit gentibus & alia Iudęis. Gentibus ab initio mundi iuxta seriem in biblijs sacris obseruatam scribit, Iudæis uero ubi historiæ bliblicæ desinunt incipit scribere res cõsequenter gestas, à captiuitate scilicet Babylonica initiũ sumens, & cõtinuans Iudęorũ facta usqꝫ ad tempora sua. Supplet quoqꝫ ea quæ in Danielis, Esther & Ezræ historijs in biblijs sacris sunt omissa, & apud nos pro apocryphis habẽtur. Sed ea copiosius in hebraica quàm in græca æditione describit, habens scilicet respectum ad eos quibus scribit. Vtitur & stilo hebraico elegantissimo & uere biblico, longe discrepante à stilo modernorũ rabbinorũ, id quod solum conuincere posset lectorem quemqꝫ, æditionem hebraicam Iosephi esse & non interpretis alicuius Iudęi. Si enim esset interpretis alicuius, utiqꝫ ille in omnibus obseruasset eum ordinẽ qui in græca seruatur æditione. Id autem non fit, sed in hebraica æditione non raro quædam integra capita scribuntur, quę in græca nõ habentur, id quod in annotationibus nostris signauimus. Nam collationem fecimus utriusqꝫ æditionis. Et rursum multa integra capita in græca æditione

inueniũtur quæ in hebraica non habentur. Et ubi utriusq; Machabæorum libri historiæ describũtur, ille ordo quoq; non obseruatur, qui in nostra uulgata editione custoditur, id quod rursum argumẽtum est, hebraicã editionem non cõflatam ex nostra latina aut græca editione, ut taceã quędam quoq; haberi in Iosepho hebraico, quæ in nostris Machabæis nõ habẽtur, aut quædã hic copiosius tractari q̃ alibi. Pro testimonio sit tibi historia illa quæ apud nos 2. Machab. 14. in fine, in hac autẽ heb. editione lib. 3. cap. 22. scribit̃ de exangui, intestina sua in turbam proijciente, cuius Iosephus græcus non meminit. Quãdo uero obijcis, duas illas editiones, græcam & hebraicam, non per omnia cõsentire, sed in multis locis uel in sensu uel in proprijs nominibus discordare, & hinc sequi, non unum earum sed diuersos fuisse autores, respondemus, nos scripta Iosephi nõ pro oraculis habere. Homo fuit, & ideo nonnunquã labi memoria potuit, & cũ alienus esset à Christo, præsertim in ipsa captiuitate & fortassis aliquãdiu aut semper post captiuitatẽ, facile errare potuit iudicio suo, sicut & causam incendij tẽpli reijcit in latrones, qui in festiuitatibus ascendebant Ierosolymam, & gladios absconsos habentes, quos uolebant inimicorum permixti populis perimebant, & non solum in reliqua ciuitate, sed etiam in templo quosdam interimebãt. Ob quam causam, inquit, arbitror deum auersatũ nostram urbem & templum, uelut nequaquam suo habitaculo mundum, tradidisse Romanis, ut purgatio fieret ciuitatis, ignem & seruitium intulisse. At Christus seruator noster aliam assignat causam Luce 19. dicens: Venient ista super te, quod non cognoueris tempus uisitationis tuæ, &c. Idem quoq; Iosephus in Antiquitatibus dicit Herodem, qui interfecit Iohannem baptistam, reiectum à Caio imperatore in perpetuũ exiliũ, constituto ei habitaculo in Lugdunensium Galliæ ciuitate. Libro uero secundo de Iudaico bello scribit Herodem fugisse in Hispaniam & illic decessisse è uiuis unà cũ Herodiade uxore. Sic Herodis magni primã uxorẽ in græco aliquãdo uocat Dosim & aliquando Doridẽ. Quid ergo mirũ, si hebraica editio nonnũquam dissidet à græca, quãdo gręca nonnunq; discordat à seipsa? Aut si illa non discordat, fieri potest quod Latinus interpres nõ semper mentem autoris expresserit. Potuerunt & multa loca scriptorũ oscitantia uiciari, sicut & superioribus annis Frobeniana editio fuit ab innumeris mẽdis repurgata. Cæterum ad illud quod obijcitur Iosephum in latina & græca editione appellari Mathathiæ filium, in hebraica autem filium Gorionis, sic respondemus: Fuit Iosephus ex Hasmonęorum genere, sicut ipse testatur libro 16. capite 7. in hæc uerba: Nos uero generi Hasmonęorum regum propinqui, & cum honore sacerdotium habentes, &c. atq; ideo appellauit se Mathathiæ filium, cuius nomen celebre fuit apud exteras gentes propter egregia illius filiorumq; eius facta, sicut & in libris Regum omnes posteri Dauid uocantur filij Dauid propter celebritatem nominis eius. Vbi uero historiã scribit contribulibus suis hebraica & patria lingua, uocat se filiũ propinquioris patris, nempe Gorionis. Haud dissimile exẽplum habetur in principio Exodi de filiabus Rahuelis & Iethro. Quod autem libro 2. capite 25. belli Iudaici filius Mathathiæ & filius Gorionis ceu duæ exprimuntur personæ, uidetur translatio latina in eo loco corrupta. Nam illa sic habet: Declaratus est Iosephus Gorionis filius, & pontifex Ananus, omnia quæ in ciuitate gerenda essent

imperaturi,

Imperaturi, maximeq́ ut ciuitatis muros erigerēt. Et deinde ſubditur: Vtriuſque Galilææ Ioſephus Matthiæ filius rector eſt deſignatus. Pro quo in heb. editione ſic habetur:

ויבחרו שלשה מן השרים גבורי מלחמה יוסת הכהן בן גוריון ואת
ענני הכהן ואת אלעזר בנו הכהן ויפקידום על הארץ ויחלקו להם את
ארץ יהודה בגורל ויתנו להם עזרה כיד היהודים למלחמה ותפל שליש
הארץ בגורל כל ארץ הגליל ארץ נפתלי והלאה ליוסת בן גוריון כי אז
נמשח משוח מלחמה . הגורל השני יצא לענני הכהן הגדול ירושלם
וכל סביבותיה לחזק את החומות ולערך את המלחמה מול אספסיאנוס

Hoc eſt, Elegerunt tres principes fortes & bellicoſos, Ioſephum ſacerdotem filium Gorionis & Ananæum ſacerdotem atque Eleazarum filium eius ſacerdotem, & conſtituerunt eos ſuper terram, ſorte diuidentes eis terram Iehuda & aſſignantes eis auxilium ſecundum uires Iudæorum, qui bello præeſſent. Obuenit autem ſorte una tertia terræ pars, nempe uniuerſa terra Galilææ, terra Naphthali & quicquid ultra eam eſt, Ioſepho filio Gorionis, qui tunc conſecratus fuit ad prælium. Et egreſſa ſors altera cecidit ſuper Ananæum ſummum ſacerdotem, obuenitq́ ei ipſa Ieruſalem & omnia loca quæ circum ipſam erant. Et hic firmabat muros urbis, ordinabat prælium contrā Veſpaſianum, &c. Vides hic unius duntaxat Ioſephi fieri mentionem: Cæterum quod quarūdam græcarum uocum fit mentio, & citantur quędam gentes quæ longe poſt Ioſephi tempora in mundo ſurrexerunt, ut ſunt Franci, Gothi, Lombardi, Bulgari, &c. hæc planè arguunt Ioſepho quædam acceſſiſſe per poſteros Iudæos expoſitionis & præfationis gratia. Nos propterea cōſultò omiſimus ea, quæ ab initio huic autori ſunt adiecta, eo quod pleraq; ſunt fabuloſa. Quis enim non uidet libro 5. cap. quadrageſimoprimo alium quempiam Iudęum quàm Ioſephū loquentem, quando dicitur, Gallos, qui ſunt Franci, interfuiſſe ſepulturę Herodis: Galli enim tempore Auguſti aut Tiberij nondum aſſecuti fuerunt appellationem Francorum.

FINIS.

HISTORIARVM IVDAICARVM LIBER PRIMVS, EX IOsepho Hebræo, filio Gorionis per Sebastianum Munsterum in Latinam linguam uersus.

Continet autem hic primus liber historiam Danielis & dimißionem captiuitatis Babylonicæ. *Caput* I.

FActum est cū uisitaret deus cōtra Babylonem omnia quæ locutus fuerat per Isaiam filiū Amos prophetā & per Ieremiam filium Hilkijahu prophetam, suscitauit dominus cōtra eam duos reges magnos & inclytos, Dariū regem Medorum & Cyrum regem Persarum. Erat autem [a] Cyrus affinitate iunctus Dario, nam acceperat filiam eius sibi in uxorem. Coniuncti ergo duo illi pariter, preuaricati sunt in regem Chaldeorum & rebelles extiterunt Belsazaro regi, unde natum est bellum grande. Et à principio quidem huius belli, uictores fuerunt Chaldei, & ceciderunt plurimi uulnerati ex militibus Medorum & Persarum. Instaurantes aūt rursum duo illi reges aciē suā atq; certamen, excitauerūt bellū grauissimū, & ceciderūt ab utraq; parte multi, & effusus est sanguis innumerabiliū animarū. Cumq; Chaldæi inciperent fugere, persecuti sunt eos Cyrus & Darius cū militibus suis, percusseruntq; eos & cōtriuerūt usq; ad certū locū, itinere unius diei à Babylone distantem, posueruntq; ibi Cyrus & Darius castra cum omnibus copijs suis. Quod cum rex Belsazar uidisset, destinauit cōtra eos totum militum exercitum unà cum mille ducibus Chaldæorū & cohorte satellitū maxima & robustissima, quę fuerat in palatio regis, qui egressi de Babylone cum dies inclinata esset, ambulauerunt tota nocte usq; ad uigilias matutinas, tunc cœperunt percutere castra Cyri & Darij, ut præ terrore castra Medorum in fugam cōuerterentur. Cyrus tamen cum exercitu suo stabat contra Chaldæos & pugnabat contra eos, atq; obsistebat ne persequerentur Medos, donec tandem nox ipsa diremit prelium illud. Ceciderunt aūt plurimi uulnerati ex Medis & Persis, quos principes Belsazari suo robore deuicerūt. Tunc fecit eis rex Belsazar [b] grande cōuiuium, deditq; eis aurum & argentum, & letatus est ualde cum mille principibus suis, assidensq; commedit & bibit cum eis, & produxerūt consessum illum tota die illa atq; tota nocte, & bibit Belsazar plurimum. Cumq; rex ex uino hilarior factus esset, iussit afferri uasa argentea & aurea, quæ Nebuchadnezar rex Chaldæorum in captiuitate de Ierusalem transtulerat in Babylonem, [c] prophanauitq; uasa templi & bibit ex eis uinum, ipse & cuncti principes, concubinæ & uxores eius. Quod uidens deus noster, iratus est ualde, zelumq; induit pro uasis suis, pro uasis inquam sanctuarij. Et mittens fecit scribi in domo regis scripturam duram, ut ostenderet ei decretum quod constituerat dominus deus contra eum & contra regnum eius. Venit enim angelus & scripsit in pariete colore rubeo è regione regij candelabri huiuscemodi scripturam. Supputauit, Ponderauit & Diuisit. Et [d] literæ quidem erāt hebraicæ, uerba aūt erant syriaca. Et uidit rex Belsazar digitos scribentis, reliquam autem corporis molem non uidit. Fuitq; uisio ualde terribilis, & idcirco rex Belsazar

ſupra modum expauit & territus eſt, contremueruntq; lumbi eius & cōmotum eſt cor eius, diſperſa ſunt quoq; omnia oſſa eius & immutata eſt effigies uultus eius. Principes uero qui fuerunt cum eo, non uiderūt uiſionem illam.

ANNOTATIONES MVNSTERI IN hiſtoriam Danielis.

CVm reges Babylonis magnam tyrannidem per multos annos exercuiſſent, omnibusq; circumiacentibus prouincijs multa damna intuliſſent, ſpolia multa cōgregaſſent & in nullum populum non crudeles extitiſſent, præuaricatiq; eſſent in deum & homines, deus non ferens amplius ſuperbiam & impietatem eorum, ſuſcitauit contra eos Perſas & Medos, & in nihilum redegit potentiam eorū, ſicut antea prædixerat Iſaias capite 13. ubi ſic ſcribit: Erit eminentiſſimum regnum Babyloniorū & magnifica gloria Chaldæorū ueluti Sodoma & Gomorra, quas ſubuertit deus &c. Iſtud factum eſt, quando Babylonia per Dariū & Cyrum fuit expugnata, ut infra patebit. Vbi notandum quod in ſacris literis tres cōmemorantur & nominātur reges Chaldæorum ſeu Babyloniorū, qui impij fuerunt in populū dei & in ipſum deum, in quorū ultimo deus tranſtulit imperij monarchiam in Perſas. Primus fuit Nebuchadnæzar, & hic regnauit 45. annis. Secundus Euilmerodach, qui præfuit monarchiæ 23 annis: & tertius Belſazar, quem noſtri Baltaſar appellant, qui tribus duntaxat regnauit annis. De his tribus ſcribit autor Seder Olam, quem rabi Sal. & alij rabini ſequuntur, in hunc modum. Nebuchadnæzar anno primo imperij ſui aſcendit contra Ieruſalem, & cum impugnaret eam, tradidit dominus in manum eius Iehoiakim regem Iehuda, & Danielem, Hananiam, Miſaëlem atq; Azariā, qui adhuc pueri erant, nati de ſemine regio, ut habetur Danielis primo. Aſcendit aūt Nebuchadnæzar contra regem Iehuda, quod ille fœdus pepigiſſet cum rege Aegypti, qui hoſtis erat Babyloniorū. Deinde poſt ſeptem annos cum in Iehuda regnaret Iehoiachin & nollet eſſe tributarius, aſcendit contra eum Nebuchadnæzar & tranſtulit eum unà cum 17. millibus hominū in Babylonem, atq; in locū eius ſuffecit Sedechiā patruū eius. De quo quarti regum 24. Et cum iſte ſex annis regnaſſet, aſcendit contra eum Nebuchadnæzar anno imperij ſui decimooctauo, & tranſtulit inde homines octingentos & uiginti duos. Deinde anno regni ſui 23. tranſtulit Sedechiam & omnem Iehudam & incendit domū domini atq; ciuitatem redegit in ſolitudinē. Fuerat ergo Daniel tēpore huius cōſummatæ captiuitatis Iudaicæ, uiginti & uno perfectis annis in Babylone, & interea uidetur contigiſſe hiſtoria Suſannæ, cum in ea ſic ſcribatur: Cumq; duceretur Suſanna ad mortem, ſuſcitauit deus ſpiritū pueri iunioris, cui nomen Daniel &c. Hebræi tamen non habent hanc hiſtoriam. Patet etiam Danielem fuiſſe tempore captiuitatis Babylonicæ cōſummatæ annorū circiter 32. uel 34. cum fuerit abductus puer decem uel duodecim annorum. Nec obſtat id quod Danielis ſecundo dicitur, regē Nebuchadnæzar ſomnium uidiſſe anno ſecundo regni, & neminē præter Danielem potuiſſe regi interpretari ſomniū, quapropter & Daniel conſtitutus fuit princeps ſuper omnes prouincias Babylonis, & magiſter ſuper cunctos ſapientes: quia annus ſecūdus regni non accipitur ibi pro anno ſecundo quādo in regē fuit creatus, ſed ut Aben Ezra dicit, refertur annus ſecundus ad מלכות על כל הגוים *regnū ſeu monarchiam, quādo omnes gentes imperio ſuo ſubiecerat & quietus iam domi reſideret, & Daniel uir eſſet perfectus, id quod factū eſt poſt excidiū Ieroſolymitanū. Vixit enim Nebuchadnæzar poſt deſolatum tēplum, ſecūdum autorē libri Seder Olam, annis 22. & interim habuit uiſiones illas quæ ſcribūtur Danielis ſecūdo & quarto. Quo defuncto, ſucceſſit in imperio Euilmerodach filius eius, regnauitq; annis 23. Hoc mortuo, imperij faſces obtinuit filius eius Belſazar, quē prophanæ hiſtoriæ Sardanapalū appellāt, & hic præfuit imperio dūtaxat tribus annis. Euſebius dicit eū fratrē fuiſſe Euilmerodachi, ſed Ieremiæ 27. aliter habetur. Ibi enim dicitur: Seruient Nebuchadnæzaro omnes gentes atq; filio eius & filio filij eius. Filiū Kimhi interpretatur Euilmerodach, & filium filij, Belſazar.*

a Cyrus.] Cyrus iste rex Persarum & Darius rex Medorum filius Astygiadis, conspirantes contra monarcham Belsazar & tributa negantes, communibus copijs adoriuntur Chaldæos & Babylonios, nec læsi desistunt, donec tandem uictores euadunt, quia dominus excitauit Christum suum Cyrum ad hoc ipsum, ut habetur Isaiæ 45. Et hic multo iunior fuit collega suo Dario, quia habuit filiam eius uxorē. Vnde scribitur Danielis 5 in fine, Dariū filiū fuiße sexaginta duorum annorum, quando interfectus fuit Belsazar. Daniel autem tunc fuit multo senior, nempe 80 aut 82 annorum. Nam tempore destructionis monarchiæ Chaldæorum durauerat captiuitas Iudæorum 51. annis, & Daniel puer 10 uel 12 annorum, 21 annis ante captiuitatem cum Iehoiakim fuit ductus in captiuitatē, qui anni simul coniuncti faciunt 80 annos aut 82. b Grande conuiuium.] Describitur hoc conuiuium quoq; Danielis quinto, sed causa nō aßignatur ibi. Isaiæ quoq; 21. conuiuium illud eleganter describitur, ut à propheta longe ante in spiritu præcognitum fuit. c Prophanauitq; uasa templi.] Quare iam primum prophanata sunt uasa & non antea? Respondet rabi Saadias in hunc modum:

אוֹתוֹ הַיּוֹם נִלְחַם בֵּלְטְשַׁאצַּר עִם כּוֹרֶשׁ וְדַרְיָוֶשׁ הַצָּרִים עַל בָּבֶל וְיָצָא בְ
נִצַּח וְחָזַר בְּשִׂמְחַת לִבּוֹ וְעָשָׂה סְעוּדָה לְשָׂרָיו וּלְגִבּוֹרָיו וּבְנֶגֶד אֶלֶף א
אִישׁ הָיָה שׁוֹתֶה יַיִן וְאוֹתוֹ הַיּוֹם סוֹף שִׁבְעִים שָׁנָה שֶׁל גָּלוּת בָּבֶל וְאָז
אָמַר בְּלִבּוֹ מֵאַחַר שֶׁלֹּא נִגְאֲלוּ שׁוּב אֵינָן נִגְאָלִין וְאָז צִוָּה לְהָבִי' כְּלֵי בֵית יְיָ

Hoc est, ea die pugnauerat Belsazar cum Cyro & Dario, qui oppugnabant Babyloniam, obtentaq; uictoria redijt cū gaudio cordis sui & fecit conuiuiū principibus suis atq; magnatibus, aßidensq; eis bibit uinum. Illa autem die impleti erant septuaginta anni captiuitatis Babylonicæ, atq; ideo dixit in corde suo, posteaquam non sunt redempti, certe nec deinceps redimentur, & tunc præcepit afferri uasa domus domini. Hactenus ille. Audierat prophanus ille rex, Ieremiam prophetaße, filios Israël redituros post septuaginta annos in Ierusalem & ideo non fuit ausus contingere uasa sacra, ne à deo israëlitarum puniretur. Sed cum audiret iam septuaginta annos impletos & Israëlitas non redemptos, uanum putabat eße oraculum prophetæ, & ob id cœpit abuti uasis sacris. Vbi notandum, quod Ieremiæ 29. sic habetur: Cum cœperint impleri in Babylone septuaginta anni, uisitabo uos, & suscitabo super uos uerbum meum bonum & reducam uos ad locum istum &c. Istud quidem fuit impletum eo tempore quando Belsazar fuit interfectus, iam enim transierant septuaginta anni à captiuitate Iehoiakim regis, ut Aben Ezra Danielis nono pulchre declarat, & dominus iam uisitare cœpit Israëlitas, quibus Cyrus licentiam dedit redeundi in Ierusalem, sed nondum erant impleti septuaginta anni desolationis templi & ciuitatis, ideo opus templi fuit impeditum adhuc 19. annis: tot enim fluxerunt anni à transmigratione Iehoiakim regis usq; ad desolationem templi quæ facta fuit undecimo anno regis Sedechiæ, atq; ideo impediti fuerunt Iudæi qui redierant in Iehudam usq; ad secundum annum Darij iunioris, de quo infra dicam, & tunc sine contradictione regum Persarum instituerunt ædificio templi & muri. Et Daniel quidem fuit etiam in hac opinione, ut putauerit dictum Ieremiæ impletum anno primo Darij Medi seu senioris, sed cum librum Ieremiæ legeret, suggerente spiritu domini cognouit finem septuaginta annorum referendum ad desolationem templi. d Literæ erant hebraicæ.] Quia enim Chaldaicæ dictiones scriptæ erant hebraicis literis, sapientes Chaldæorum non potuerunt legere scripturā illam, & multo minus interpretari. Idem dicit rabi Saadias Danielis quinto. Daniel uero qui utranq; tenebat linguam, legere potuit atq; ex spiritu dei interpretari. Erat autem hæc scriptura:

מְנֵא מְנֵא תְּקֵל וּפַרְסִין id est, numerauit, numerauit, ponderauit, diuisit Persis. Prima dictio duplicatur, quod deus bis numerauerit dies regni Belsazar, & ecce finis adfuit. Quarta aūt dictio ponitur in plurali, & est secundum rabi leui ben Gersom שם משותת nomen æquiuocū,

 signifi-

significans scilicet & destructionem & Persas, per quos destructio illa fieri debebat.

CAPVT II.

TVnc iubente rege uocauerũt Danielẽ. Et cum ingressus esset rex, legit Daniel ei scripturam & exposuit uerba, explanansq́ clare ait ad regẽ. Stultissime egisti, quod prophanasti uasa templi dei Israël, quod est in Ierusalem. Zelatus est enim dominus deus Israël pro uasis sanctuarij sui, & misit angelũ suũ, qui scriberet tibi uerba ista. Porro interpretatio uerborum istorum quę scripta sunt, supputauit, ponderauit, diuisit, hæc est. Supputauit, hoc est, numerauit deus Israël numerum hostium suorum & resecauit eos. Ponderauit: trutinauit hostem in libra, & inuentus es minus habens. Separauit deniq; deus Israël regnum de manu hostis, & tradidit illud Dario & Cyro regibus Medorũ atq; Persarum, qui pugnant aduersum te, ut sit regnũ tuũ in manu eorum. Cumq́ audisset rex & principes eius interpretationẽ istam ex ore Danielis [a] uiri desideriorum & serui dei, territi sunt pauore magno, surgentesq́ abierunt unusquisque in domum suam, & relictus est rex Belsazar solus cum eunuchis & domesticis suis. Et dum sic pauore & tremore concussus esset, inuasissetq́ eum horripilatio quædam, irruit in eum sopor, obdormiuitq́ perinde quasi esset mortuus, præ nimia pauoris anxietate. Fuit autem ibi in palatio regio eunuchus quidã ex senioribus ministris Nebuchadnæzar, honorabilis, magnęque reputationis, & ille apud se sic cogitauit: Nonne hic est Daniel ille, qui uocatur [b] Belsazar instar nominis dei Nebuchadnęzar domini mei, qui exposuit ei somnia eius, nec cecidit uerbum unum in terram quod nõ euenerit. Impleti ẽm sunt cuncti sermones eius quos prędixit. Et nunc cũ loquutus sit cõtra dominũ meũ Belsazar regẽ, ego amputabo caput eius, & currã cũ eo ad reges Medorũ & Persarũ. Factum est itaq; in nocte illa, cum rex Belsazar dormiret in lecto suo, cõsurgens eunuchus percussit regẽ atq; interfecit eum tollensq́ caput eius ab eo asportauit illud & fugit cum eo ad castra Cyri & Darij regũ Medorũ & Persarum, deditq́ eis caput Belsazar & narrauit eis omnia quæ fecerat Belsazar cum omnibus uasis domus dei, quę est in Ierusalem, quomodo prophanasset ea in cõuiuio, & quomodo deus misisset angelum suum, per quẽ fecit signari scripturã, quam Daniel uir desideriorũ interpretatus est. & quomodo idem corripuerit eum propter cordis eius pręsumptionem, quod ausus fuerit uiolare cũcta uasa templi dei, & ob id induxisset deus super eum omnia mala ista, quæ uidẽt oculi uestri hodie. Cumq́ Cyrus & Darius audissent hęc eunuchi uerba, incuruato uertice adorauerunt dominum deum cœlorum, aitq́ Cyrus: Benedictus deus uasorum istorũ & deus templi quod est in Ierusalem & in Iudæa, qui talem ultionem sumpsit de uiro qui polluit uasa sanctuarij sui. Certe nunc audiuimus, quod tu es dominus uniuersæ terræ & deus omnium creaturarum, atq; creator totius mundi. Vere iam cognoui quod dominus maior est omnibus dijs, & in manu eius est potestas ad amouendum reges atq; ad instituendum reges. Tunc etiam [c] fecit rex Cyrus uotum ad instaurandũ templum domini dei nostri, quod est in Ierusalem, & ad dimittendum captiuitatem è Babylone in Ierusalem, & ad restituendum uasa sancta in templum quod est in Ierusalem.

¶ Rex Belſazar poſtquam uidit terribilem illam uiſionem, quæ ſibi omnes ademit uires, nõ ili cò uocauit Danielem, ſed prius habuit conſilium cum principibus & magnatibus ſuis, & cum nec illi nec magi eius poſſent ei ullam dare cõſolationem, ingreſſa regina in conuiuium, ait: Rex in æter*num uiue.* Non turbent te cogitationes tuæ. *Eſt uir in regno tuo, in quo eſt ſpiritus deorũ ſanctorũ, qui patri tuo* Nebuchadnæzar *arcana reuelauit, &c. Cum mulier illa noſſet* Danielẽ, *rex autem non noſſet eum, arguũt iudæi illam fuiſſe uxorẽ* Nebuchadnæzar, *aut uxorẽ* Euilmerodach *filij eius atq; matrem* Belſazari, *& regno* Chaldæorum *unà cum filio præfuiſſe.* a *Viri deſideriorum.*] David Kimhi *dicit* איש חמודות *Hoc eſt, uir deſideriorũ, eſt uir qui magna pollet dignitate & optimis moribus conſpicuus eſt.* Rabi *uero* Saadia *dicit uirum deſideriorum eſſe uirum iuſtum & rectum.* b *Beltſazar.*] *Ratio huius nominis ſignatur in textu, quod ſcilicet* Babylonij *uiros inſignes & diuinos, quales erant reges, denominabãt à* Belo *deo ſuo, ſicut &* Hebræi *nomen dei ueri quod eſt* El, *adiungebãt nominibus proprijs, ut* Eliakim, Eliæzer, Eliaſaph, Eliſæus, Elija, *&c. Sic à* Bel, Belſazar, Beltſazar, Belochus, Bellopares, *&c. Quærit hic* Rabi Saadia, *quare* Daniel Babylonico *nomine uocetur* Beltſazar *cum t, rex autem* Belſazar *ſine t ſcribatur, cũ unũ ſit uocabulum. Reſpondet idem, regio nomini nõ ſine dedecore ademptam literam t, idq; à iudæis, qui per id uoluerunt notare hominis perfidiam & ſacrilegiũ. Nam ſi* בלשאצר *diuidas in duo diſtincta uocabula, nempe* בלש אצר *ſonat inquiſitorem theſaurorũ, quod is auſus fuerit manum mittere in uaſa ſacra, quæ theſaurus fuerunt domus domini, id quod pater & auus eius facere non auſi fuerunt.* c *Fecit rex Cyrus uotum.*] *De hoc uoto ſcribit* Ezra *capite ſexto, libri ſui primi in hunc modum:* Dedit Darius rex *mandatũ & quæſierunt in bibliotheca, in loco ubi in* Babylone *repoſuerant theſauros. Et inuentum eſt in ſcrinio, in caſtro quod eſt in prouincia* Mediæ *uolumẽ unum, eratq; ſic ſcriptũ in eo & tale memoriale:* Anno primo Cyri regis, Cyrus rex de*dit mãdatum de templo dei in* Ieruſalem, *ut domus illa ædificetur in loco ubi offerant ſacrificia, &c.*

CAPVT III.

POſtquam autem iſta geſta ſunt, ſurrexerũt & profecti ſunt Cyrus & Darius rex Medorũ cum exercitu grauiſſimo & depopulati ſunt omnem terram Chaldęorũ, poſueruntq́ caſtra contra Babylonẽ, & expugnauerunt eam atq́ percuſſerunt in ore gladij, à uiro ad mulierem, à puero ad lactentẽ, quos pariter ut adoleſcentes eius occiderunt. Virgines quoque eius conculcauerunt in uijs eorum, & omnes principes eius atq́ ſeniores eius ſtrangulauerunt laqueis: pregnantes autem mulieres diſſecuerunt & infantulos colliſerunt ad petram, & in hunc modum deus uindicauit ſanguinem ſeruorum ſuorum in Babylone effuſum, uindicauit quoque templum ſuum, ciuitatem & populum ſuum. Poſtea diuiſerunt duo iſti reges uniuerſum regnum Chaldęorum, extra Babyloniam terminum cõſtituentes quouſq́ uenias ad regnum Chaldęorum. Accepit autem Darius Babylonem & uiculos eius atq́ palatium regis, & ſedit in ſolio Belſazar regis, imperauitq́ in Babylone. Cyrus uero rex occupauit totum regnum Chaldæorum extra Babylonem. Et in hunc modum res regum Chaldæorum finem acceperunt, excitatumq́ eſt regnum Perſarum & Medorum.

¶Hic fuit dies ille domini crudelis & uiſitatio dei horrenda cõtra Babylonẽ, quam Iſaias propheta cap. 13. ante ducenteſimum & decimum annum, autore Ioſepho his uerbis deſcripſit: Vlulate, quoniam propinquus eſt dies domini, qui tanquam uaſtitas ueniet ab omnipotente. Diſſoluentur præ timore omnium manus, & omne eorum cor liqueſcet. Terrebuntur, apprehendentq; eos anguſtiæ & languores & dolebunt inſtar puerperæ. Stupebunt ad inuicem, habentes facies ſimiles flammis. Ecce dies domini uenit crudelis: cum indignatione, ira & furore, ut redigat terram in ſolitudinem, & exterminet peccatores eius ab ea. Ego uiſitabo contra terram maliciam eius & contra impios iniquitatem eorum, ego ceſſare faciam ſuperbiam inſolentium, & arrogantiam tyrannorũ humiliabo. Ego tantæ æſtimationis faciam hominem, ut nec lapide precioſo nec auro à morte redimi poßit. Tantus erit furor indignationis diuinæ, ut cœli uideantur contremiſcere & terra moueri de loco ſuo. Omnes qui hinc fugere poterunt non manebunt in urbe, & quicunq; inuentus fuerit perfodietur, qui autem illis additus fuerit, cadet in gladium Paruuli eorum ipſis uidentibus collidentur, diripientur domus eorum, & uxores eorũ uiolabuntur. Ecce ego ſuſcito contra eos Medos, qui nec aurum nec argentum deſiderabunt. Illi arcubus collident paruulos, & fœtui in materno utero non parcent, nec miſerebitur oculus eorum paruulis. Eritq; inclytum illud regnum Babyloniorũ & magnificentia Chaldæorum ſicut Sodoma & Gomorra, quas ſubuertit dominus, &c.

CAPVT IIII.

DArius itaq; Medus cum ſenuiſſet, ſuſcepit regnum Chaldæorum, & regnauit in regione Babyloniæ. Cumq; ſederet in ſolio regni ſui in ipſa babylone, interrogauit pro Daniele. Et miſſi nuncij adduxerũt eum ad ſe, poſitaq; ſella ſedit coram rege. Et dixit ad eũ rex: Es tu Daniel? Reſpõdit, ego ſum. Ait ei, da mihi cõſilium quid agam, quoniam ſpiritus dei cœleſtis eſt in te. Ne ſubtrahas mihi conſilium tuum, præſertim cum iam ſenuerim & defecerit uirtus mea, atq; apprehenderint me uiæ extremę, & occupauerint me continua bella, & inter hęc cœperim multum ſeneſcere, ut non poſſim egredi & ingredi, tanto populi mei preſſus labore, neque ualeam iudicare inter uirum & uirum, ad iuſtificandum & condemnandum: hæc enim iam ſunt ſupra uires meas. Reſpondens autem Daniel dixit ad Darium: Conſtituat rex tres præfectos, uiros fortes & ueraces, qui ſuſtineant has populi moleſtias, & iudicent inter uirum & uirum, quo tu rex leuius feras onera populi, quieſcasq; in domo tua. Cauſas tamen difficiliores perferant ad regem, & tunc futurum eſt, ut rex & ſolium eius leuius habeant, & non grauetur tantum rex in cauſis populi. Fecit autem Darius rex ſic, & conſtituit ſuper populum duos exercituũ principes, & utriq; pręfecit Danielem, qui iudicarent populum. Et ſic Darius rex quietus in palatio ſuo ſedit. Miſit pręterea Darius literas, ad omnem terram dominij ſui, ſonãtes in hunc modum: Quia deus cœlorum tradidit mihi cuncta regna terræ, & ego non ualeo ferre labores & grauamina eorum propter ſenectutem, quæ tædioſa eſſe cœpit animæ meæ, Danielem in conſilium adhibui, & is uerum atq; rectum mihi dedit conſilium, cui etiam acquieſcens dedi me quieti in domo mea, depoſuiq; à me omnem laborem et moleſtiam. Vos ergo dare debetis gloriã deo Danielis & credere in eo, mane & iugiter illum quærere & inueſtigare, quia ipſe eſt deus magnus ſuper omnes deos. Notum propterea ſit hominibus regni mei, quod iuxta conſilium Danielis agẽs, cõſtitui ſuper uniuerſam terrã dominij mei duos principes exercituũ, quibus omnis populus parere debet in iudicio, & ijs totũ onus & moleſtiã

me alleuiato imposui, & Danielem præfeci duobus istis ducibus ut omnes ei obediant. Sic quippe iudicijs populi præfectus est, ut nemo præsumat uerbis eius cōtradicere, sed omnes parati sint ad exequendum quicquid ille præceperit. Nam ego cōstitui eum secundū post me, & principes militiæ meæ subieci ei, unde quicūq; dissoluerit hanc regis legem, uiuere non debet. Obedierunt autem principes prouinciarū & omnis populus præcepto regis, & placuit eis quod rex se exemisset ab illo onere, & quietus sederet in palatio suo. Porrò Daniel fuit secūdus à rege, & egrediebatur atq; ingrediebatur coram rege: duces autem & principes, satrapę & præfecti prouinciarum exhibebāt honorem Danieli, eo quod spiritus dei esset in eo.

¶ *Danielis 6. à principio scribitur, Darium sexaginta duorum fuisse annorū, cum regno Chaldæorū præficeretur, & tunc Daniel fuit octoginta aut plurium annorū, ut supra capite primo ostendimus. Cæterum quis iste Darius fuerit, de multis enim Darijs legimus in Daniele, Ezra & Nehemia, iam ostendemus. In Seder Olam sic scribitur:*

בשנהרג בלשאצר והומלך על מלכות כשדים דריוש בן אחשורוש מזרע מדי ומלך שנה אחת ומת ומלך כורש ג׳ שנים ובשנת אחת למלכו העיר יי׳ את רוחו לבנות המקדש ואחר כך בטלו ומלך הוא ג׳ שנים והרגתו מלכת שיטים מפני שהרג הוא שני בניה ומלכים גדולים היו ומלך אחריו אחשורוש יו׳ שנה ומת ומלך בנו שילדה אסתר הוא דריוש והוא ארתחשסתא בשנת שתים למלכו נגמרה הבית. בן ז׳ שנה היה במלכו ומלך לב׳ שנה ועלה עליו אלכסנדר מוקדון ויכהו וימיתהו ותכרת מלכות פרס והתחילה מלכות יון.

Hoc est, Cū interfectus esset Belsazar & regno Chaldæorū præpositus esset Darius filius Assueri de semine Medorum, regnassetq; anno uno & mortuus esset, regnauit Cyrus tribus annis, cuius regni anno primo suscitauit dominus spiritum eius, ut proponeret ædificare sanctuarium. sed cum à proposito illo retraheretur usq; in tertiū annū regni sui, interfecit eū regina Scythiæ eo quod ipse interfecisset duos filios eius, qui fuerōt reges magni, successitq; ei in imperio Assuerus, qui regnauit sedecim annis. Quo mortuo, regnauit loco eius filius eius quem pepererat Esther, nomine Darius, qui & Arthabsasta appellatus fuit, in cuius anno secundo repetitum fuit opus ædificij templi intermissum. Fuit autem filius septem annorū cum regnare inciperet: regnauitq; annis triginta duobus. Et cum ascendisset contra eum Alexander Macedo percussit eum atq; interfecit, & hoc modo interijt monarchia Persarum & incœpit monarchia Græcorū. Idem fere sentit Aben Ezra super quintum caput Danielis ubi sic scribit: Noueris Darium Medum alium esse à Dario Persa, cuius imperij anno secundo cœptū est ædificiū templi. Hic autem filius fuit Esther, quem peperit Assuero anno regni eius octauo. Cumq; Assuerus regnasset annis 13. fuit Darius filius eius annorū sex, cuius regni anno secundo cœptum est ædificium templi. Nec mireris de hoc, cum scriptum sit, Ioas filium fuisse septem annorum cum in regem constitueretur, &c. De Dario uero seniori in hunc modū scribit:

דריוש זה הזקן היה חותן כורש ושניהם תפשו בבל כי כורש היה מלך פרס וזה דריוש היה מלך מדי ובהם כתוב הנני מעיר עליהם את מדי והנה כורש הניח חתנו על מלכות כשדים כי כורש אמר כל ממלכות הארץ נתן אלהים בידי והנה בזמן אחר מלכו עלה כן כנפול כשדים עלו ישראל מבבל עם זרובבל כאשר צוה כורש שהוא מלך הגדול.

Hoc

Hoc est, Darius iste senior socer fuit Cyri, qui communibus copijs ceperunt Babylonem. Siquidem Cyrus fuit rex Persiæ, & Darius iste fuit rex Mediæ. Scriptum est autem: Ecce ego suscito contra eos Medos. Nam Cyrus dimisit socerum suum imperare super regnum Chaldæorum. Fuit enim ipse maior, cum dixerit primo Ezræ primo: Cuncta regna terræ dedit deus in manu mea. Simul ergo & eodem tempore regnauerunt, ideo cum corruerent Chaldæi, ascenderunt Israëlitæ de Babylone cum Zerubabel, sicut præceperat Cyrus, qui erat maior in imperio. Hæc Aben Ezra. Hi itaque duo Rabini hunc tenent ordinē & successionem regum monarchiæ Persarum. Cyrus & collega Darius simul regnauerūt, fuitq; Darius iste filius Assueri regis Medorum, quem prophanæ historiæ uocant Astyagem, mortuoq; Dario Cyrus solus habuit omnia regna orientis. Huic autem successisse Assuerum, qui duxit Esther reginam. Quo mortuo substitutus est in locum eius filius eius Darius Iunior, qui iussit ædificare templum & ciuitatē, quem postea Alexander Magnus deuicit, & transtulit monarchiam à Persis ad Macedones. Hic omittitur Cambyses filius Cyri, qui tamen infra cap. 18. commemoratur. Id autem certum est, à secundo anno Cyri usq; ad secundum annum Darij iunioris, qui templum et portas ciuitatis reædificare iussit, fluxisse annos 19. uel ut Rabi Sal. Ezræ 5. colligit, decem & octo. Tunc enim septuaginta anni captiuitatis perfecte fuerunt impleti, quicquid Latini dicant Cyrum 30. regnasse annis, Cambysem septem, Darium quendam 36. Xerxem 20. & Artaxerxem, quem Longimanum uocant, & quidam putant fuisse Assuerum, alij Darium, qui secūdo anno regni sui emisit edictum de restaurando templo, annis quadraginta. En quanta hic inter Hebræos & Latinos scriptores discordia. Hic quoq; notandum, quod in Ezræ libro Assuerus aliquando uocatur Artaxerxes, & aliquando filius eius Darius capitur pro Artaxerxe. Vnde tradunt Hebræi regulam istam:

אמרו חכמינו כי כל המלכים נקראים ארתחשסתא בלשון פרסיים.

Id est, Dicunt sapientes nostri, omnes reges in Persica lingua uocari Artaxerxes. Vnde Ezræ 5. per Arthabsastam intelligit Rabi Sal. Cyrum regem. Cæterum quod Hebræi hunc Darium, cuius sexto anno templum fuit instauratū, dicunt ultimū fuisse Persarū regem, quem Alexander Magnus uicit non uidetur uerū, quum multi alij reges in imperio eum secuti fuerint, nempe Darius Nothus, Artaxerxes Mnemon, Artaxerxes Ochus, Arsames & Darius ultimus. Patet id etiam ex pontificibus quos habuerunt à constructione templi usq; ad Oniam summum sacerdotem, qui occurrit Alexādro Magno, ut infra patebit, quorū primus fuit Iesus, secundus Ioachim, tertius Eliasib, quartus Iudas, quintus Ioannes, sextus Iaddus, septimus Onias. Iosephus reges Persarū sic numerat: Cyrus, Cambyses filius eius, Magi qui uno anno regnauerunt, Darius Histaspis filius institutus à principibus regni: Xerxes filius eius, qui misit Ezram & Nehemiam Ierosolymam. Cyrus filius eius, quem Græci Artaxerxem uocant, qui Esther Iudæam duxit uxorem, cui successit Darius: Daniel uero numerat tres reges post Cyrū, capite 11. sic scribens: Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside, et quartus ditabitur opibus nimijs, &c.

CAPVT V.

FActum est autem post ista, ut inuidia agitarentur cōtra Danielem duo duces exercitus, & reliqui principes, rectores, præfecti & magnates regni, initoq; consilio omnes pariter cōderent statutū & percuterent fœdus contra Danielem quatenus ei nocerēt, inuenirentq; occasionem, qua coram rege offendiculum ei struerent. Conuenientes ergo principes consilium inierunt pariter & percusserunt fœdus dicentes: Omnis uir, magnus & paruus, princeps & rector, & quicunq; inter milites præcellunt, qui rogauerint ullius dei faciem, postulando, querendo & petendo rem ullam ab hac die usq; ad trigesimum diem,

ab alio

ab alio q̃ à solo rege, is cibus sit leonũ et non liberet̃ per regẽ, neq; redimatur quacunq; substantia, q̃ pretiosa æstimari possit, sed inuiolabile cõsistat edictũ istud & ꝓmulgata cõstitutio. Istam aũt uersutiã & sceleratã mentem Daniel nõ aduertit, q̃d scilicet cõtra se arcanũ illud esset excogitatũ. Nã dixerãt illi: Nisi in lege dei sui deprehẽsus fuerit, nõ poterimus ei offendiculũ ponere: nõ aduertentes, ut sicut Daniel fidelis fuit deo suo, ita deus eius fidelis fuit erga ipsum. Cõscribentes ergo uiri memorati uerba ista in libro, subscripserũt sin guli manu sua, signãtesq; sigillo suo munierũt constitutionẽ illã. Deinde ma nibus suis obtulerũt regi librũ, & extẽdens rex manũ accepit eũ & legit per totũ, nec aduertit dolum illorũ, quo usi sunt cõtra Danielẽ, ut illũ labefacta-rent. Confirmauit eñ eis rex decretũ illud per omnia ut scriptũ erat & sigilla uit, tradiditq; scribis qui illud exequerent̃ usq; ad constitutũ tẽpus. Factũ est aũt in diebus illis, ut uiri deãbulãtes obseruarẽt per circuitũ domus Danielis scire cupiẽtes q̃d ille ageret, ut sic occasionẽ inuenirẽt cõtra eum. Cumq; ab omni parte circũdarent domũ Danielis, inuenerũt puellam paruã, ludentem ante ostiũ portæ, interrogantesq; illam dixerũt: ubi est Daniel, & quid facit? Quæ respõdens ait: ecce est in cœnaculo suo & offert deo suo laudẽ atq; pre-cationem, orans è regione fenestræ respicientis uersus domum dei quæ est in Ierusalem. Adhibẽtes aũt uiri illi dictis fidẽ, ascẽderunt festinãter ad eum in cœnaculũ ubi orabat, & inuenerũt eũ genua curuasse atq; palmas extendisse in cœlum. Solebat eñ Daniel tribus uicibus per diem orare ad dominũ & cõ fiteri deo suo. Qui aũt loquit̃ cum deo & legit in libro legis is orat, & loquit̃ deus cũ illo: & sic fecit Daniel, seruãs cũctis diebus cõsuetudinẽ istã. Cũ uero uiri ingressi essent domũ Danielis & ille oraret atq; cõfiteret̃, non territus est propter eos, neq; expauit cor eius ad uocẽ strepitus eorũ, donec absoluit pre-cationem suã, tũc subito irruẽtes in eũ apprehenderũt eũ & duxerũt ad regẽ.

¶ *Danielis sexto, ubi hæc historia quoq; describitur, habetur, quod Darius constituerit cẽtum & uiginti satrapas super regnum, & his satrapis præfuerunt principes tres, ex quibus Daniel unus & supremus erat. Quem cum reliqui principes & satrapæ uiderunt eße apud Darium in ho nore præcipuo, ita ut quasi soli uiderentur cuncta commißa, inuidia moti contra eum, occasionem quærebant qua eum perderent.*

CAPVT VI.

VIdens aũt rex Danielẽ cõprehẽsum manibus principũ, expauit & obstupuit ualde, cognouitq; quod propter ipsum fecissent & statuissent decretũ illud. Et dixit rex ad principes: Quare fecistis sic Danieli? Respõderunt uiri & dixerũt ad regẽ. Nõnne in præ-sentia tua scripsimus & signauimus? Habet proinde lex Medorũ & Persarũ, quod nullũ decretũ licet mutare aut dissoluere. Quapropter omnis uir, prin-ceps, magnus & paruus, quicunq; postulauerit aut sciscitatus fuerit à quocũ-que deo, toto integro mense isto, nisi à solo rege, dari debet leonibus in cibũ. Nunc aũt Daniel deprehẽsus est in medio domus suæ genua flectens, adorãs & obsecrãs deũ suũ, per quod uiolauit præceptũ regis & statuta Medorũ atq; Persarũ, q̃ immutabilia sunt. Et ne iã nobis illudat, & dissoluat cõstitutionẽ nostrã, trades eũ in manus nostras, ut ꝓijciamus eũ in lacũ leonũ, ne deinceps amplius subsannet cõstitutiones Medorũ & Persarũ. Respõdens aut rex ait ad principes: Frustra excogitastis dolũ istũ contra Danielẽ: desistite ab hoc

ꝓpoſito & nolite irritare eum, nã eſt uir Iudæus & ualde terribilis atq; fortis, ne forte inualeſcat cõtra uos atq; perdat uos. At principes ipſi iniecerunt manus ſuas in Danielẽ, ut deuorarent eũ ꝓijcerentq; in lacũ leonũ, ita ut rex diffideret de ſalute Danielis, quoniã omnes parati erãt ut illum præcipitarẽt & perderent. Cumq; rex nollet acquieſcere eis, cõtenderunt principes cũ rege & rex cum principibus propter Danielẽ, uſq; ad occaſum ſolis. Videnteſq; illi regem ſtare pro Daniele, dixerũt unanimiter & uno ore ad regẽ. Scito nũc & uide, ſi non tradideris eum in manus noſtras, facile cõijciemus te data opera uelle uiolare decreta Medorũ & Perſarũ. Videns itaq; rex illos unanimiter cõſpiraſſe cõtra ſe propter Danielẽ, ſubtraxit manũ ſuam ab eo, tradiditq; eũ in manũ eorũ dicens ad eos. Indicate queſo mihi ſi liberauerit eum deus eius de ore leonũ, quo deducetis opprobriũ ueſtrũ atq; ignominiã ueſtrã? Nonne omnes uos trademini leonibus in cibũ? Dixerũt omnes: fiat ſic. Rixatus itaq; eſt rex cũ principibus uſq; ad horã occaſus ſolis. Et ait rex ad Danielẽ: Ecce cõſpirauerunt principes iſti ut te proijciant in foueã leonũ, ſed deus, deus cœlorum, qui tibi dedit ſpiritũ ſanctũ, ipſe infrenabit os eorũ corã te, & ego innocẽs ſum corã deo tuo, quia conatus ſum liberare te ſed nõ potui. Porro uiri illi protrahẽtes Danielẽ proiecerunt eũ in foueã, in qua erant decẽ leones incluſi, quorũ ſtatutus & cotidianus cibus erant decẽ oues atq; decẽ corpora humana. Ea aũt die ad famẽ adigebant & non dabat eis quicquã cibi, quo ſic citius deuorarẽt Danielẽ. Factũ eſt proinde cũ Daniel deſcẽdiſſet in lacum leonũ, ut leones uerterẽt ad eum facies & lingerẽt eum, atq; mouerent caudas ſuas erga eum, & applauderent ei in morẽ canũ, qui gaudẽtes occurrunt dominis ſuis cũ ueniũt è campo. Principes aũt uoluentes lapidẽ grandẽ clauſerunt foueã, & rex ſignauit anulo ſuo atq; anulo principũ os foueæ, & abierũt quiſq; in domũ ſuam. Daniel uero laudabat nomẽ dei ſui cũ uoce exultationis & cõfeſſionis atq; laudis tota illa nocte uſq; mane, cubantibus leonibus per circuitũ eius & auſcultãtibus uoci exultationis eius. Rex aũt lugẽs abijt amaro animo in domũ ſuam, panem nõ comedit & aquã non bibit, ſed neq; muſica inſtrumẽta, ut cõſueuerant, audita ſunt corã eo, nec depoſuit à ſe indumenta ſua, tanto mœrore erat repletus propter Danielẽ. Receſſit quoq; ſomnus eius ab oculis eius propter conſpirationẽ quã fecerant principes cõtra Danielẽ, & cũ loqueret emittebat gemitũ amarũ, uolutanſq; ſe ab uno latere in aliud, dicebat: Vtinã eſſet dies ut uiderẽ, q̃d factũ eſſet Danieli, & q̃d egiſſet deus cum eo.

¶ Quod in hoc capite ſcribitur, decẽ leonibus cottidie in cibũ datas decẽ oues atq; decẽ corpora humana, id ſextũ caput Danielis nõ habet neq; decimũ quartũ caput decimi libri Ioſephi. Iſtud uero additũ eſt in Ioſepho latino, quod inimici uidẽtes nihil mali pertuliſſe Danielẽ, dicebãt regi: nõ eũ diuina prouidentia cuſtoditũ, ſed ſatiatos leones copijs cõtingere eũ noluiſſe. Ille uero eorũ nequitiã uidẽs iuſſit leonibus multas carnes apponi, eiſq; ſatiatis inimicos Danielis in lacũ leonũ præcepit immitti, ut ſi re uera per ſatietatẽ ad eos leones minime accederẽt, hoc aperte cognoſceret. Quo facto, & ſatrapis in lacũ depoſitis, Dario manifeſtũ erat, quia diuinitas ſaluauerit Danielẽ. Leones enim nulli eorũ penitus pepercerũt, ſed omnes pariter diſcerpſerũt, quaſi rabida fame pleni, & nulla cibi copia recreati. Arbitror enim quia nõ fuerũt ad hoc fame prouocati leones, qui utiq; paulo ante uidebãtur carniũ abũdãtia ſatiati, ſed hominũ nequitia etiã irrationabilibus erat animalibus manifeſta, ſimul & quia dei uolũtate uocabantur ad pœnam.

CAPVT VII.

FActum est aũt ea die & hora, quãdo Daniel missus fuit in lacũ leonũ, ut Habacuc propheta existẽs in terra Iehuda uenisset de messe sua, eo tẽpore q̃ sol declinabat ad uesperã & respiciebat ad occasum, et parasset refectionẽ messoribus, portaretq́ꝫ illam in manu sua, ut eam proponeret eis ad comedendũ. Et ecce dominus locutus est ad eũ dicẽs. Vade & affer cœnã istam Danieli seruo meo in terrã Chaldæorũ ad foueã leonũ in quã cõiectus est. Qui ait: ah deus meus quis ducet me illuc in tẽpore isto, cũ uia excedat uires meas? Et ecce angelus tulit eũ cincinno capitis eius, habentẽ refectionẽ in manu sua, & posuit eũ intra foueã ad Danielẽ. Cumq́ꝫ Daniel comedisset & bibisset cum eo, extraxit eum angelus & restituit in locũ suũ unde tulerat eum, antequã messores finierant cœnã. Daniel aũt exultans laudabat & cõfitebatur atqꝫ celebrabat dominũ, quia sperauerat in salute eius, orans ad deum suũ & legens in testamento dei sui atqꝫ loquẽs cum deo suo, minimeq́ꝫ diffidens de pietate eius. Et inter ista cũ mane illuxisset, surrexit rex & festinauit ad foueam, audiensq́ꝫ uocem exultantis Danielis & iubilum laudis eius, non potuit loqui cum eo, quia fletus intercepit uocem eius. Cõfortans tamen semetipsum clamauit: Daniel, Daniel, ꝓtexit ne te deus à leonibus & nõ es discerptus? Respõdit Daniel regi: Vtiqꝫ eripuit me deus de ore leonũ, & sic clausit os eorum corã me, ut exultantes occurrerint mihi, sicut facere solent domestici mei. Sic ẽm pręcepit eis deus meus in quo speraui. Sed & cœna missa est mihi heri per manũ Habacuc ꝓphetę atqꝫ ꝑ spiritũ dei. Itaqꝫ domine mi rex ego nõ peccaui cõtra te, nec ulla iniquitas inuẽta est in me corã te, nullã deniqꝫ ꝑuersitatem & scelus inuenisti in me. Misit aũt rex & uocauit principes, qui aduersarij erant Danielis. Cumq́ꝫ omnes uenissent & starent iuxta regẽ q̇ prope foueã stabat, ait rex: aduertite nũc sigillum anulorũ uestrorũ, quo signata est fouea. Qui dixerũt: Sicut signauimus sic inuentũ est. Et pręcipiẽte rege amouerũt lapidẽ ab ostio foueę, extraxeruntq́ꝫ Danielẽ de medio foueę integrũ & illęsum, nec liuor ullus apparuit in eo. De qua re obstupuerũt omnes homines, uidẽtes mirabilia dei Danielis, excellentis omnes deos. Rex uero aduocãs ministros suos, pręcepit eis ut apprehẽderẽt omnes principes & ꝓijcerẽt eos in mediũ foueę leonũ. Quod cũ factũ esset, ſęuierũt in eos leones antequã ꝑuenerũt ad fundũ foueę: nihil ẽm discerpserãt ab heri & nudiustertius, deuorauerunt q́ꝫ eos ueluti placẽtas gratas, cõterẽtes et cõminuentes etiã ossa eorũ, et rugierũt super eos leones intra foueã, ut etiã uox sonitus eorũ in lõginquũ diffunderet. Expauerũt aũt ad uocẽ eorum omnis populus, dixeruntq́ꝫ: egressi sunt leones de fouea. Et reuersus est rex in domũ suã unà cũ Daniele, & dominus auxit Danieli gloriã & magnificẽtiã atqꝫ miserationes in oculis regis atqꝫ totius populi.

¶ *Quis fuerit iste Habacuc propheta, incertũ est, præsertim cũ nõ numeretur cũ Haggæo & Zacharia ultimis prophetis, qui post captiuitatẽ Babylonicã in Iudæa prophetauerũt. Si contendas eum esse Habacuc illum, qui inter duodecim minores prophetas octauus ponitur, necesse est ut fateare illũ, eo tẽpore quo refectionẽ portauit Danieli, fuisse centũ & quinquaginta aut plurĩu annorũ. Nam Hebræi putãt illum probetasse sub Manasse rege impio. De quo autor Seder Olam sic scribit,*

בְּמְנַשֶּׁה מֶלֶךְ חֲמִשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה הוֹשַׁעְיָה בהֵן גָּדוֹל יוֹאֵל וְנַחוּם וַחֲבַקּוּק נְבִיאִים ׃

 id est,

id est, Menaße regnauit annis LV. *Hosia existente summo sacerdote, prophetãtibusq́; Ioële, Nahũ & Habacuc. Post Menaßen regnauit Amon filius eius duobus annis: post quem regnauit filius eius Iosias 31. annis. Post hunc regnauit Iehoaham filius eius tribus mensibus. Post hũc regnauit Iehoiakim frater eius undecim annis. In huius locum positus fuit filius eius Iehoiachin, qui regnauit tribus mẽsibus & decẽ diebus. Post eum factus est rex patruus eius Sedechias, cuius undecimo anno populus ductus est in Babyloniã. Fluxerunt aũt à principio captiuitatis usq; ad proiectionẽ Danielis in foueã 52. aut 53. anni. Nostra uulgata æditio subijcit hanc Habacuc Historiã, Belis & Draconis historiæ, de qua infra.*

CAPVT VIII.

IN tẽpore illo præcepit rex ut diuulgarẽt uocem istam per uniuersum regnũ suũ: Nõ est in omnibus dijs similis deo Danielis, terribilis & qui mirabilia atq; grandia facit, ideo quicunq; est in uobis de populo hereditatis eius, cum illo sit deus eius, & ascẽdat ædificetq; tẽplum dei quod est in Iehuda, & ego erogabo de thesauris meis argentum & aurũ ad reficiendũ & cõsummandũ opus. Misit præterea per cursores literas ad omnes ciuitates regni sui, ut pmitterent Iudæos libere ascendere & cõstruere tẽplum domini in Ierusalem. Et hic fuit primus annus Cyri, quãdo scilicet regnare cœpit super Chaldæos, & eo tẽpore misit rex epistolas ad cũctos principes trãs flumen, & ad præfectos ut essent simul parati ad ferendũ auxiliũ Iudæis, suppeditarentq; qcquid esset necessariũ pro ædificio in lignis, lapidibus, tritico, oleo, uino & alijs rebus ad cõsummationẽ ædificij requisitis, offerent quoq; iuuencos, arietes & agnos pro uarijs sacrificijs eorũ, & ne quis obstaret eis in omni opere eorũ. Surrexerũt ergo Iudæi omnes, [a] qui uoluntario erãt corde, & ascẽderunt ad templũ dei [b] quatuor myriades & cum eis duces, Ezra scriba & Eliakim sacerdos magnus & Iesua atq; Mordochai, & reliqua capita patrũ de tribu Iehuda atq; Beniamin, euntesq; ibant trãs fluuium, & uenientes Ierosolymã cœperũt fundare domũ dei. Cumq; illa fundata esset & ædificiũ prospere assurgeret, surrexerũt qdam uiri Belijaal de reliquijs gentiliũ, q hostes erãt Iudæorũ & Ierusalẽ, [c] Sanballat Horonites, Tobias Ammonites atq; Gæsem Arabs cũ alijs multis aduersarijs Iudæorũ, & scripserũt hostili animo cõtra Iudeos seruos dei cœlestis, & miserũt literas ad Persas in hũc modũ sonãtes: Notũ sit uobis, si ædificata fuerit ciuitas Ierusalem, erit illa uobis in offendiculũ, in preuaricationẽ & cõspirationẽ magnã: quoniã à diebus antiquis fuerũt habitatores eius cõtumaces, duri & rebelles cõtra reges & gubernatores atq; cõtra omnes terras, & ob id expugnauit eã Nebuchadnæzar rex Chaldæorũ & deuastauit eam, atq; duxit in captiuitatẽ populũ eius. Quo facto, qetem habuerũt reges & tranquillitatẽ unusquisq; in loco suo. Et hæc est ratio cur uenerimus, ut scilet ostenderemus regi totum istud, & ut agnosceres fidem nostrã. Siquidẽ comedimus panẽ in mẽsa regia & ob id nõ possumus uidere regni interitũ. Cumq; istæ literę uenissent ad regem, [d] cessatum est ab opere usq; ad annum Darij regis secundum.

¶ *Quæ scribũtur in hoc capite de Dario, hæc eadẽ attribuũtur* 1 *Ezræ* 1. *Cyro regi Persarum, nempe quod is mandatũ huiuscemodi euulgauerit: Sic dicit Cyrus rex Persarũ, omnia regna terræ dedit mihi dominus deus cœli, et ipse uisitauit me ut ædificarẽ ei domũ in Ierusalẽ. Quicunq; ergo est in uobis de populo eius, ascẽdat in Ierusalẽ &c. Si Cyrus iußit domũ dei instaurari, quomodo id hic attribuitur Dario? Respondeo, Darium & Cyrũ collegas fuiße in monarchia orientali, ideo quod unus uoluit, id quoq; alteri placuit.* a *Qui uoluntario erãt corde.*] *Hoc dicitur, quod multi re*

sederun

ſederunt Babyloniæ, minime paßi poſſeßiones ſuas relinquere. b *Quatuor myriades.*] רבוא *apud Heb. eſt* חשבון הגדול שהוא עשרת אלפים *id eſt, numerus maximus, nẽpe decẽ millia. Quatuor ergo ribbo faciunt quadraginta millia. Primo Ezræ 2. dicitur, quadraginta duo millia, & triginta ſeptem preter ſeruos & ancillas è Babylone reuerſos. Sed putauit hic autor noſter ſatis eſſe, ſi maiorem exprimeret numerum.* c *Sanballat.*] *De iſtis aduerſarijs Iudæorum Nehemiæ 2. & 3. multa ſcribuntur.* d *Ceßatum eſt ab opere.*] *Pius animus Cyri reuocari non potuißet à propoſito ſuo his accuſationibus, ſi non bello occupatus fuißet contra Maßagetas, à quibus & uita priuatus fuit, ut infra dicetur.*

CAPVT IX.

CVm autem Darius rex præſideret regno, interrogauit ubi nam eſſet Daniel uir deſideriorum & ſeruus dei. Cupiebat nanq; experiri ſapientiam eius atq; cognoſcere conſilium eius. Cum ergo duxiſſent Danielem ad eum, & ipſe perſcrutatus eſſet eum atq; tẽtaſſet eũ, aduertit ſeptuplo maiora eſſe in eo quàm audierat de eo. Quapropter gaudens adamauit eum, poſuitq; pro conſiliario ſuo & ut ſecundus eſſet ſicut antea fuit. Factum eſt autem poſt iſta, ut Darius celebraret ſolennitatem Bel dei Babyloniorum, pararetq; munus quod offerret deo Bel. Seruauit autem ritum iſtum in ſuo ſacrificio. Parauit iuuencum unum & decem arietes, centum pullos columbarũ & ſeptuaginta panes ſub cinericios pro menſa eius, atq; decem amphoras uini pro paramento menſæ eius. Hęc in conſuetudine habebantur. Cum ergo adueniſſet dies, parauerũt menſam ante Bel. Et ait rex ad Danielem: Vtinam & tu crederes in glorioſum & magnificum deum noſtrum Bel, qui comedit ea quę in menſa ſunt parata. Reſpondens autem Daniel dixit ad regem: Ne quæſo incitet te neq; ſeducat cor tuum ò rex iſtud quod putas fieri in Bel, quoniã mendacium & uanitas eſt, nec eſt ſpiritus in eo, ſed eſt opus manuum artificis. Putas tu quod ille comedat & bibat? Certe ſacerdotes eius comedunt ea quæ parant̃ in menſa eius, & ipſi comedunt holocauſta eius. Nunc igitur audi me & trade ſacerdotes eius in manu mea, & ego indicabo tibi aſtutiã eorũ atq; machinationẽ, qua imponunt tibi & populo tuo, ut adoretis uanitatem & mendacium. Ad quem ait rex: fiat iuxta uerbum tuum. Pręcipiente autem Daniele clauſerunt oſtia templi Bel & portas eius, preter eam portã qua ingrediebat̃ rex. Tunc dixit Daniel: Afferte mihi cineres. Sparſerunt itaq; cineres in ſuperficie pauimenti tẽpli, ſacerdotes uero ignorabant quid Daniel faciebat. Cum itaq; ab ſoluiſſent opus ſuum, egrediebant̃ rex & Daniel per eam portã qua ingredi ſolebat rex & pueri eius, pręcepitq; claudi portã, quam & anulo ſuo ſignauit atq; anulo Danielis. Abeuntes aũt in domũ regis, pnoctauerunt in ea. Et facto mane miſit rex et aduocauit Danielẽ, dixitq;: Eſt ne lęſura in ſigillis iſtis? Reſpõdit, non. Tunc eo pręcipiente ſuſtulerunt ſigilla, aperientesq; portam oculos uerterũt ad menſam, & ecce deuoratũ erat quicquid impoſitũ fuerat ei à pane uſq; ad carnem, ſed & uinũ epotatũ erat. Quod uidens rex cecidit in terrã coram Bel & ait: Magnum eſt nomen tuum ò Bel, & quis eſt ſimilis tibi in omnibus dijs gentiũ in fortitudine? Cui reſpondens Daniel ait: non loquaris ſic. Inſpice quęſo cineres quos ſparſimus in pauimento templi per circuitũ menſę. Intueamur quoq; ueſtigia greſſuũ iſtorum quorũ ſint. Illi enim euacuauerunt menſam Bel. Intuens aũt rex uidit ueſtigia uirorũ, mulierũ, pu

rorum & infantum, & mittens apprehẽdit ſeptem ſacerdotes, miniſtros Bel, & iurauit eis rex dicens: Niſi indicaueritis mihi ueritatem, morte moriemini. Nunciantes ergo ei ueritatem, oſtenderũt introitus ſecretos, per quos nocte ingrediebantur ad Bel & comedebant ea que imponebantur menſę, & deprehendens rex dolum eorum, pręcepit ut diruerent templum Bel, ne quicquam ſupereſſet.

¶ Habetur hæc hiſtoria quoq; inter apocrypha illa quæ Biblijs noſtris ſunt addita, nempe Danielis 14. Quo autem tempore & ſub quo rege contigerit, diuerſæ ſunt opiniones. Autor huius libri aſſerit eam contigiſſe ſub rege Dario. Sed non exprimit quis ille fuerit Darius. Multi enim fuerũt Darij, ut ſupra quoq; indicauimus. Autor noſtræ translationis uidetur uelle, quod cõtigerit ſub Cyro rege Perſarum. Sed abſit, ut Chriſtus domini Cyrus, qui dominum cœli tam ſynceriter agnouit, & templum eius reædificare iuſsit atque uaſa ſacra omnia reſtituit, in impietatem illam relapſus fuerit, ut turpiſsimum Belum adorauerit, poſtquam auxilio Dei ueri confeſsus fuit ſe eleuatum in ſummum illum monarchiæ gradum, quippe à quo omnia regna terræ ſibi concredita manifeſta confeſſione antea affirmauerat. Sunt igitur quidam ex interpretibus noſtris, qui putant præſentem hiſtoriam accidiſse ſub Belſazar aut Euilmerodach impijs Babyloniorum regibus, qui adorauerunt imaginem maiorum ſuorum, præſertim eam quam Ninus rex Aſsyriorum patri ſuo defuncto Belo nomine in conſolationem ſuam erexerat, & parcebat omnibus confugientibus ad eam. Certe mihi uidetur, hunc Darium qui hic commemoratur, fuiſse regem aliquem qui in monarchia ſecutus fuit Cyrum & Darium ſeniorem. Nam dicitur in textu, Danielem reſtitutum in priorem dignitatis ſuæ gradum, nempe quem habuit ſub Dario ſeniori Aſtyagis filio. Et infra undecimo capite dicitur Danielẽ iam fuiſse grãdæuũ ut non potuerit præeſse populo & gubernaculi ſuſtinere moleſtias. Quod autem rex iſte, ſub quo præſens contigit hiſtoria, hic Darius uocatur, mirum nõ eſt, cum iſtorum trium nominum, Darius, Aſsuerus & Arthabſaſta, etiam in libris Ezræ & Nehemiæ mira unius pro altero fiat uſurpatio, de hoc infra quoq; dicam capite undecimo. Sed naſcitur hic dubium, quomodo Babylonij coluerint hunc Belũ poſt tempora Darij & Cyri piorũ regũ, qui abolito cultu deorum uanorum, præceperunt colere Deum cœli & terræ. Reſpondeo, reges illos non tam ſubito potuiſse abolere idolorum culturam, cum etiam uiuente Dario principes Medorũ ſtatuerint intra triginta certos dies nullum inuocandum Deum præter ſolum regem, ut ſupra capite quinto & ſexto exprimitur.

CAPVT X.

FVit quoq; in diebus illis deus quidã apud Chaldęos, & hic erat Draco magnus, habitãs in ſpelũca quadã. Et cum pręparaſſent ei munus, ueniebant ſub noctem & proijciebãt illud ante draconẽ. Ille autem egrediens in occurſum muneris, diſtendebat more ſuo rictum oris ſui, & tunc inijciebant allatum munus in os eius, & ipſe deuorabat ipſum. Hoc itaq; modo beſtia ſenſim creſcebat & procerior fiebat, & circuiens regrediebatur in ſpeluncã. Dixeruntq; principes ad regem: Putásne quod Daniel poſſit illudere huic deo, qui eſt deus uiuus, ſicut fecit Belo & ſacerdotibus eius, altari eius atq; mẽſę eius, & abſtulit culturam eius? Quare nõ eſt tam audax in deũ iſtũ, qui eſt deus uiuus? Certe ſi ipſum aggrederetur, draco ſumeret ultionem, uindicaretq; propter nos Belum & templũ eius atq; ſacerdotes eius. Ait ergo rex ad Danielem: Audi quæſo Daniel & aſculta mihi & loquar tecum. Putas ne quod poſſis uerſutum aliquid excogitare contra draconem deum iſtum, illúmque in nihilũ redigere ſicut feciſti Belo in quo non fuit ſpiritus? Nónne hic eſt deus uiuus, fortis & robuſtus?

Quis

Quis ergo poterit stare contra eum & ei malum inferre? Respondens uero Daniel ait ad regem: Non erret quæso rex etiam in isto, quandoquidē sit bestia subiecta manibus hominum, & non sit in ea spiritus dei. Nunc itaque domine mi rex, si permiseris mihi ego percutiam quoq; draconem hunc, & interficiam eum absq; gladio & lancea atq; prelio, cum reptile sit super terrā serpens. Et dominus quidē deus noster posuit timorem hominis super omnem animam animantis reptantis & serpentis in superficie uniuersæ terræ, ut metuat eum atq; reformidet faciem eius. Nam in imagine dei creatus est homo, quatenus timor sui esset super omnia. Nūc itaq; si placet tibi, permitte ut percutiam eum atq; perdam sicut unum ex sculptilibus quæ aboleui. Tantūmodo potestatem ne concesseris principibus tuis ut sæuiant in me. At quem ait rex: Vade & age sic, si quicquam potes, & non timeas. Læati autem sunt plurimum cuncti principes, cum dixisset rex ad Danielem, ut inuaderet draconem, dicentes: nunc interibit Daniel, & non poterit stare contra draconem. Abiens uero Daniel à conspectu regis, parauit instrumenta ferrea instar pectinum, quibus lina repurgantur, & cōiunxit ea interius, tergum cōiungens tergo, aculei autem eorum extra prominebant per circuitum, limati & acuti, quibus undiq; adhibuit uarias ciborum species, prȩsertim adipem, pinguedinem, & alias res pingues, liturā quoq; sulphuris & picis apposuit ei, quibus fomentis absconditi sunt aculei ferrei & dentes illi serrati, habuitq; formam demēsi. Cumq; Daniel illud proiecisset in rictū draconis, suscepit ipsum draco & deuorauit cum desiderio animæ suȩ: at ubi descendit ad interiora uētris eius, dissoluebatur adeps & pinguedo à ferreis aculeis, & ingrediebātur acumina serratorū dentium in uiscera draconis atq; perforabāt ea, & ilico cœpit draco sentire ingentem dolorē, corruensq; mortuus est sequenti die. Post triduum uero uenientes Chaldæi & Babylonij inquisierunt draconē, ut illi demensum offerrent: at ille non cōparuit, sed fœtor quidā exhalabat de spelunca, & ecce deus eorum mortuus erat, inflatus & fœtorem emittēs. De qua re dolentes uiri illi, irati sunt supra modum cōtra Danielem & dixerunt: quare sic fecit Daniel Iudæus duobus dijs nostris, quos extirpauit? Percussit enim Bel & draconem. Tradat propterea eum rex in manus nostras ut interficiatur. Si id non fecerit, notum sit regi quod nō uiuet. Et audiens rex quod conspirasset cōtra se populus terrȩ, misit & percussit magnates & principes eorum, atq; eos qui insurrexerant contra Danielem, in ore gladij.

¶ *Quadrat caput istud cum nostra uulgata æditione, exceptis duobus locis. Danielis enim 14. capite dicitur massam à Daniele in rictum draconis proiectā, coctam fuisse ex pice, adipe & pilis, cuius masticatione draco diruptus est. Nam secundum Nicolaum de Lira, cum draco massam illam traijcere uellet, inuoluti sunt dentes in pice & pilis, ut non potuerit aperire os nec respirare. Cum autem animal sit ualde calidū, ut aliquando spiret fumum, aliquando ignem, calor inclusus dirupit uentrem eius. In isto uero capite dicitur in demensum illud occultatos ferreos aculeos, &c. Alterum est, quod in Daniele dicitur: Danielem propter interfectionem draconis conjectum in lacum leonum, hic autem nulla fit mentio huius proiectionis, tametsi sequenti capite Daniel ipse conqueratur, se bis proiectum in foueam leonum.*

CAPVT XI.

ERat autem Daniel ualde ſenex,ueniensq́ʒ ad regẽ adorauit eum dicens: Obſecro mi domine rex,ecce ſenui & nõ eſt in me uirtus ulla ad cõſiſtendum, ad egrediendũ & ingrediendũ iuxta cõſuetudinẽ regni. Nam debiliorẽ reddiderũt me tyranni, qui ſunt in populo tuo,odio ſuo, proijciẽtes me altera uice in foueã leonũ, etiã propter draconem me uexantes,ſed dominus deus meus in quo ſperaui ſaluauit me. Cogitauerũt deinde tollere animã meã, & interficere me ex inuidia ſua, qua me perſecuti ſunt propter ſculptilia ſua,at deus meus cuſtodiuit me à perditione eorũ.Proiecerunt quoqʒ tres ſocios meos in fornacẽ ignis ut eos cõburerent, ſed in omnibus iſtis fuit manus dei noſtri fortior ad ſaluandum nos. Nũc itaqʒ domine mi rex,cadat quæſo precatio mea in cõſpectu tuo, & permittas me abire in domũ meam, ubi quieſcam & colam deum patrũ meorũ, quia ſenui & non eſt uirtus in me qua amplius conſiſtam. Reſpondens uero rex Danieli ait: Et quis audiet te in re iſta ut te dimittat uirum dei,dei cœlorum? Si tu deſerueris me, quomodo gubernabitur regnũ meum,dum tu diſceſſeris à me? Et quidẽ ſcio te ſenem eſſe & deſtitutum uiribus, ut nõ queas ſtare, egredi & ingredi more principum regni ob id cupio ut tradas mihi talem uirum qualis tu es,de filijs populi tui,uirum ſapiẽtem & prudentem atqʒ plenum ſpiritu dei,qui ſit tui loco apud me,& dimittam te in pace,ut fruaris optata quiete in domo tua, ſed anima mea ſcit tui ſimilem non eſſe in cũctis filijs populi tui. Egreſſus proinde Daniel à conſpectu regis ſub ueſperam, ſurrexit & precatus eſt deum cœlorum, ut commoueret cor regis,ad dãdum ſibi abeundi facultatem,quo deum ſuum colere poſſet. Manensq́ʒ nocte illa ibi,ſurrexit mane & abijt ad cœtum captiuitatis,& inueniens ibi Zerubabel filiũ Schealthiel filij Iechoniæ regis Iehuda,ſublimauit eũ in medio captiuitatis apprehẽdensq́ʒ manu ſua duxit eum ad regẽ.Quo cõſtituto coram eo, ait Daniel: Ecce habes uirum loco meo,mihi ſimilem & parẽ,qui eſt de filijs Iehuda,ex proceribus & ſemine regio, ex filijs Schealthiel filij Iechoniæ regis Iehuda. Et hic eſt uir magnanimus, plenus ſpiritu ſapiẽtiæ & ſcientiæ dei, iuxta omnia quæ in me ſunt,in nulla re me minor exiſtẽs.Hic erit tibi fidelis & cõſiliarius mei ſimilis,et idcirco mittes me ad locũ meũ,ubi quieſcã. Credẽs uero rex omnibus illis quæ dicebãtur à Daniele,dimiſit eum liberũ à ſe. Daniel uero cũ adoraret regẽ,amplexatus eſt eum rex atqʒ oſculatus, præcipiẽs ut darẽt ſibi munus iuxta magnificentiam regis. Quo facto, dimiſſus abijt. Porrò Zerubabel fuit apud regẽ loco Danielis, & dedit Daniel omnia quæ ſibi dederat rex plebeis qui erãt in captiuitate,et poſtea recepit ſe in locũ ſuũ, nẽpe in Suſan Metropolim prouinciẹ Elam, ubi coluit dominũ deũ ſuũ uſqʒ ad diẽ mortis ſuẹ in medio fratrũ ſuorũ cœtus captiuitatis ubi habitauit. Zerubabel uero uir egregius,proſper,prudẽs,ſapiẽs et plenus ſpiritu ſapientiæ, cui impoſuerat Daniel manus ſuas, inuenit gratiã in oculis regis, nã dilexit eũ rex ualde propter amorẽ Danielis,et poſuit eũ ſuper omnes principes atque caput ſuper duos principes exercitus, qui cuſtodiebãt perſonam regis.

¶ *Ioſephus libro Iudaicarum antiquitatũ undecimo,capite tertio de Dario iſto ſic ſcribit: Poſt Magorum interitum, qui defuncto Cambyſe principatum Perſarum anno uno tenuerunt, hi qui ſeptem dominị nuncupabantur apud Perſas, filium Hiſtaſpis Darium regem ordinauerunt. Qui*

dum priuatus eſſet, deum orauit, ut ſi fieret rex, omnia dei uaſa quanta Babyloniæ *inuenirentur, ad templum* Hieroſolymitanum *mitteret. Contingit autem eo tempore proficiſci Zerubabel ducem captiuorum* Iudæorum *ab* Hieroſolymis *ad* Darium, *qui regi quondam amicus extiterat. Vnde etiam corporis eius cuſtos cum alijs duobus dignus iudicatus, quem ſperauerat honore potitus eſt.* Primo *uero imperij ſui anno* Darius *ſummo apparatu cœnam exhibuit amicis & uernaculis ſuis, & ſatrapis* Perſarum, *& præfectis Indiæ & Aethiopiæ magiſtratibusq;, centum uigintiſeptem prouinciarum. Cum autem completis dapibus unuſquiſque ad dormiendum rediſſet, rex* Darius *ad cubiculum ueniens, paucumq; noctis requieſcẽs & expergefactus, quod noctis reſtabat reliquum inſomne protraxit, &c.* Reliqua *quæ ſequũtur ſequenti repetemus capite. Iſta autem hic induximus, ut oſtenderemus quis iſte fuerit* Darius, *& quando Zerubabel eius factus fuerit conſiliarius & cubicularius. Certum autem eſt ex ſecundo capite* Ezræ, *Zerubabel primo anno Cyri ueniſſe* Hieroſolymam, *& ex tertio capite eiuſdem conſtat illum conſtruxiſſe altare. In quarto uero capite oſtenditur opus templi fuiſſe impeditum uſq; ad ſecundum annum* Darij. *Et tunc Zerubabel redijt in* Babyloniam *et factus eſt ſecretarius* Darij *regis uſq; ad ſecundum eius annum.* De *ſepultura* Danielis *ſcribit* Ioſephus *in hunc modum:* Dum *ergo* Daniel *ſic eſſet inſignis & clarus, eo quod religioſus exiſteret, ædificauit in* Egbatanis Mediæ Mauſoleum *ualde præclarum, et mirabiliter minus inſtructum. Quod manet hactenus & uidentibus creditur nuper ædificatum, ita ut ea die qua conſpicitur putetur eſſe conſtructum.* Hactenus *enim ſepeliuntur ibi* Medorum *reges atq;* Perſarum, *pariter &* Parthorum, *& cui hæc cura committitur, ſacerdos eſt* Iudæorum, *& hoc fit uſque ad præſens tempus.*

CAPVT XII.

Ontigit autem quadam die, ut congregati omnes principes ſtarent more ſuo ante regẽ, diceretq; ad eos rex: uidiſtis'ne in uniuerſa terra talem uirum qualis eſt Zerubabel, uirum intelligentem & ſapientem iuxta ſpiritum Danielis? Reſponderunt: rectum eſt uerbum regis. Factũ eſt deinde tempore meridiei cum rex poſt refectionem more ſolito dormiret in lecto ſuo, ut ſtarent duo principes cuſtodes corporis eius more cõſueto in cuſtodia ſua haberentq; ſecum Zerubabel caput ſuum & circumſtarent regem expectãtes cum tædio quando excitaret̃ à graui ſomno quo opprimebatur, nam erat ebrius à uino, moleſtumq; erat tribus adoleſcentibus ſic expectare. Dixerũt ergo adinuicem: Proponamus inter nos ænigmata, uerba ſapientum, unuſquiſque iuxta aſtutiam ſuam, ſcribamusq; uerba ęnigmatum noſtrorum in uolumine, et reponamus uolumẽ illud ſub puluinari regis donec euigilet à ſomno ſuo, & ipſe uideat atq; iuſte dijudicet uerba ſic cõſcripta. Vir autem ille, cuius ſermones in ſapiẽtia excelluerint uerba duorum ſociorum eius, cuiuſque ænigmata iucundiora fuerint ænigmatibus fratrum ſuorũ, is ſecundus ſit à rege & ſedeat in ſolio ſublimi, uehatur in curru, egrediatur & ingrediatur corã rege iuxta magnificentiam ſecũdi à rege. Omnia uaſa menſę eius ſint aurea, & frenum aureum ponatur ſuper maxillas equi eius, atq; corona Secundarij imponatur capiti eius. Munus quoq; ſecundarij accipiat à rege, & petitionem eius in quacũq; re rex nõ deneget ei, ſitq; ſocius regis. Ad quod omnes dixerũt: Fiat ſic, percuſſoq; fœdere confirmauerunt illud per legẽ Medorũ et Perſarum, ne quis illud uiolaret. Afferentes ergo atramentariũ & chartã, miſerunt ſortem inter tres ipſos, & cecidit ſors ſuper primum, qui ſic ſcripſit: Nihil tam forte in terra

in terra ut eſt rex. Secundus uero ſcripſit: Nihil tam forte in terra ut uinum. Et tertius qui fuit Zerubabel ſic ſcripſit: Nihil tam forte in terra ut eſt mulier. Cumq́ʒ ſinguli problemata ſua cōſcripſiſſent, poſuerunt chartam ipſam ſub puluinari regis. Et rex quidem uigilabat ſed clauſos tenebat oculos, auſcultabatq́ʒ eis quid muſſitarent. Et cum ſchedam poſuiſſent ſubter puluinaria regis, euigilās rex ceu qui euigilat à ſomno ſuo, admouēsq́ʒ manus ſuas oculis ſuis, quęſiuit ſub puluinari capitis ſui & inuenit literas quas ſcripſerāt tres adoleſcentes. Quas cum aperuiſſet & legiſſet, continuit ſeſe donec uenerūt cuncti principes, magnates, proceres & præfecti prouinciarum, & tunc uocans tres adoleſcētes iſtos ait: Afferte mihi unuſquiſq́ʒ ſchedam ſuam, & exponite interpretationem ploblematum ueſtrorum, & qui inter uos tres rectius & ſanius ſenſerit, illum honorabo atq́ʒ exaltabo, implebóq́ʒ ea quæ ſcripta ſunt in uolumine ſchedæ. Accedens ergo primus legit ſcriptum ſuum & ait: Audiat nunc rex & principes auſcultēt uerbis meis quę loquar: Nihil eſt tam forte in terra ut rex. Et accedens ſecūdus dixit: Nihil eſt tam forte in terra ut uinū. Tertius quoq́ʒ qui fuit Zerubabel ait: Nihil eſt tam forte in terra ut mulier. Reſpondit autem rex & principes, dixeruntq́ʒ: audiuimus uerba propoſitionum ueſtrarum, ſed explicabitis ea nunc & audiemus.

¶ Deſcribitur quoq; hæc hiſtoria in Biblijs noſtris, tertio ſcilicet Ezræ tertio, ubi dicitur, Darium feciſſe cœnam magnam omnibus uernaculis ſuis, & omnibus magiſtratibus Mediæ & Perſidis, & omnibus purpuratis & prætoribus, & conſulibus & præfectis ſub illo ab India uſq; Aethiopiam, centum uiginti ſeptem prouincijs. Ioſephus quoque latinus dicit refectionem illam cœnā fuiſſe, ut iam meminimus, addens regem cum euigilaſſet conuertiſſe ſermonem ad tres ſui corporis cuſtodes, promiſiſſeq́; ſummo honore fulciendū, qui eius interrogationi ſapienter & uere reſpondere ualuiſſet. Et cum multa dona promiſiſſet, primū interrogauit utrū fortius ſit uinū, ſecundo utrū rex, tertio utrū mulieres, aut his omnibus magis fortior ſit ueritas. Has cum illis propoſuiſſet quæſtiones requieuit. Luceſcente autem die conuocauit omnes magiſtratus & ſatrapas & præfectos Perſarū & Medorum, ſedensq́; in ſolio quo ſolebat, unumquemq; corporis cuſtodem coram omnibus iuſſit pronunciare, quid eis de propoſitis quæſtionibus uideretur. Tunc primus excellentem uini fortitudinem oſtendit, &c. At in translatione noſtra dicitur, unumquemq; ſententiam ſuam in ſcheda poſuiſſe ſubtus ceruical Darij regis. Et cum omnes proceres regni cōuocati eſſent, cœpit prior de fortitudine uini loqui, &c.

CAPVT XIII.

TVnc reſpondens primus dixit: Obſecro domine mi rex, & conteſtor uos ô uiri excellētes, qui proculdubio nouiſtis uirtutem regis, & fortitudinem regni eius ſuper teram, ſuper mare & inſulas, atq́ʒ ſuper cunctas gentes & linguas, qui poteſt interficere & in uita cōſeruare. Ipſe præcipit ſuis ut educant exercitum & egrediuntur omnes foras, nec retroſpiciunt ſed recta deſtinant facies ſuas in mortem. Et ſi ipſe dixerit ad ſubuertendum muros, ſubuertunt. Si agros coluerint & ſeminauerint atque meſſuerint fruges terræ, ſeparant regi portionem ſuam, priuſquam ipſi guſtauerint quicquam de frumento. Nam timent regem & omnes contremiſcunt, reuerenturq́ʒ eum, quod ipſe ſit dominus, & ſuperet omnes in fortitudine. Nec eſt quiſquam inter omnes,

qui

qui dissoluat uerba eius & uiolet mandatũ eius. Vera igitur sunt uerba mea, quod nihil est tam forte in terra ut est rex. Post hęc secũdus respondit & ait: Obsecro mi domine & sapiẽtes uiri, ecce uos omnes nouistis quàm fortis sit rex & quãtum sit robur regni eius, quippe qui præest & dominatur terrę, & terror atq; pauor eius est in omnibus filijs hominũ, sicut audistis auribus uestris. Sed uinum est adhuc fortius rege. Verum quidem, regis fortitudinẽ magnam esse, at cum ipse biberit uinũ, dominatur illud ei & torquet cor eius ad res alias, nempe ut iucũdetur, cantet & saltet, imò ut stultescat. Nam peruertitur sic cor eius à uino, ut abijciat propinquos & aduocet longinquos, occidat amicos & honoret alienos, nõ reuereatur faciẽ patris & matris aut etiam fratris, qui tamen sunt proximi sui. An non uidetis hic quanta sit uis uini? Si quis biberit illud, etiã si non didicit literas meditabitur carmina, aut si natura taciturnus est, iubilabit. Sed & secretum & arcanum reuelat, atq; opus in abscondito factum educit in lucem. Lætificat uiros mœstos & lugentes, contristatos atq; morti addictos uinum bibitum bono facit esse animo exhilaratq;. Qui in dolore sunt, eos cantare facit, & qui cõpedibus affliguntur, quiq; ad mortem rapiuntur, si biberint uinum ridebunt. Ebrius uibrat gladium in socium suum, estq; impudens erga coniunctissimos. Et cum uinum in eis digestum fuerit, obliuiscuntur omnium eorum quæ fecerunt, nec amplius intelligunt aut reminiscuntur, quia abijt uinum ab eis, dicuntq;: non fecimus quicquam. Quis hic non uidet & credit in omnibus istis uinum esse fortius rege, pręsertim eo tempore quando dominatur ei? Tortuosos prærerea reddit pedes hominis quãdo incedit, & oculi eius recte uidere nequeũt, sed & os eius meditatur loqui quæ nõ didicit. Nónne hic uidetis, uinum esse fortius rege, quod talia agit? Mirati sunt autem plurimum qui hęc audierunt.

¶ *Regem omnibus esse fortiorem, uulgata æditio & latinus Iosephus eodem ferme probant argumento, quod tamen in quibusdã discrepat à probatione in hoc capite adducta. Summa argumenti eorum est hæc: Omnia coërcentur sub hominum potestate, mare & terra, & quicquid in eis est. Qui ergo dominantur in hominem animal tam potens & ualidum, certe hi merito insuperabiles iudicabuntur. Vnde & bella & pericula subiectis imponentes audiuntur, & eos contra inimicos diri gentes propter suam fortitudinem habent obedientes: montes quoque dirui, muros ac turres deponi iubent, qui propterea iugulant et iugulantur, ne regis uerbum prætereant. Et si uicerint in bello, afferunt regi quæcunq; prædati fuerint. Qui uero non militant sed colunt terram, post multos labores messem facientes, tributa regi offerunt. Et ipse unus solus si dixerit occidite, occidunt: dixerit percutite percutiunt: dixerit ædificate, ædificant: plantate, plantãt, &c. Porrò argumentum quo probatur fortitudo uini, non est per omnia simile in translatione nostra & Iosepho argumento huius libri. Nam illi sic habent: Vinum mutat & decipit bibentium mentes. Item regis & orphani facit mentem æqualiter uanam, seruum quoq; ad liberi audaciam concitat, & pauperes similes diuitibus parat. Cõuertit & reformat animas, & calamitatibus compressas reficit, mœstitiam extinguit, alienæq; debitores pecuniæ ad obliuionem perducit, ita disponens eos, ut se omnibus ditiores putẽt, nihilq; uile loquantur, sed memores diuitiarum, felicibus utantur uocabulis, perq; talenta loquantur, & tam reges quàm magistratum contemnant. Armat uinũ homines contra amicissimos, societatesq; dissoluit. Et cum ad sobrietatem, per noctem uina relinquẽtes, peruenerint, excitantur, nihil penitus de his quæ in ebrietate commiserant cogitantes.*

CAPVT

CAPVT XIIII.

VOcans proinde rex Zerubabelū,qui erat tertius, dixit ad eum, expone & tu nobis propoſitionem tuam, ſicut ſocij tui fecerūt. Qui reſpondit,explicabo,dixitq;: Aduerte & audi ô rex uerba mea,& reliqui principes,proceres, pręfecti et omnes qui ex po pulo aſtatis. Verum eſt, quod fortis & magnus eſt rex ſuper omnes,et tamen uinū debilem quoq; reddit regē uirtute ſua eo tempore quo dominatur ei, nemo ergo negat regē eſſe fortē atq; uinū eſſe efficax, at ego cōtendo mulierem eſſe fortiorem & uino & rege atq; omnibus ijs qui plantant uineas unde educitur uinum. Quomodo enim mulier nō eſt fortior rege,quæ genuit regem,lactauit eum,fouit eum in gremio ſuo,educauit eum, nutriuit eum,induit eum,lauit eum à ſordibus eius, caſtigauit eum, & dominata eſt ei ſicut mater filio uteri ſui, ceciditq; in eū metus illius, & exhorruit ad uocem increpationis eius. Siquidem iam uerberauit eum & iam increpauit eum. Quando minabatur ei uirgam, fugiebat à conſpectu eius currēs ad plateam, manſitq; in eo timor ille donec ex pueritia creuit ad iuuentutem,& exinde metus illius nō obliuiſcitur, nec mutat honorem illi debitū, faciemq; eius reueretur iugiter, ſicut filius genitrici ſuæ facere debet. Poſtea uero cum iecerit oculos ſuos in mulierem elegantem, illicitur pulchritudine eius & ludit cū ea,adhæretq; ipſi anima eius,et cor eius adeò inclinatur ad eam,ut non commutaret amorem eius pro quacunq; opulentia, ſed nec pro matre genitrice ſua aut pro patre genitore ſuo. Deſerit enim patrem ſuum & matrem, præuaricaturq; in eos propter amorem pulchræ & formoſę mulieris. Sunt & alij multi qui decipiuntur amore mulierum, & multi ſtulti fiunt & inſaniunt propter eas, errantq; poſt eas. Multi occiduntur propter eas & deſcendunt cum mœrore ad infernū. Multi ſapientes capiuntur reti mulieris, & prudentes illaqueantur ſagena eius. Mulier ſuſcitat diſcordiam inter fratres,diſiungit amicos, & facit ut quis peccet in fratrem ſuū. An neſcitis,quando mulier pulchra facie tranſit coram uiro, excitātur in eo omnia membra cōcupiſcentię? Oculi namq; eius cōtemplantur eam & intuentur pulchritudinem eius, & cor eius propendet ad eam,quāto magis ſi illa uerba blanda exprimat per os ſuum? Certe deſerit omnia quæ habet in manu ſua,& aperto ore cōtemplatur eam,uſq; adeò illa traxit ad ſe cor eius. Quis nō credit iſtud & uerum eſſe fatebitur,quod de fortitudine mulierum dixi? Narrate quęſo & iudicate propter quem laboretis & fatigemini. Quare rapitis & cōgregatis diuitias? Nonne propter mulieres,ut illis ematis iocalia deſiderabilia,aurea & argentea, uaria ornamenta & monilia precioſa, incluſoria aurea, myrrham, aloēn & uarias ſpecies odoramentorum,confectiones & thymiama ſuaue? Nōne mulieribus paratis hæc omnia? Et quando quis pergit ſæuire uenitq; ad locū inſidijs aptū,ſiue in ſolitudine, ſiue in montibus,ſiue in ſyluis,ſiue in mari & belligeratur,occidit,diſpoliat,rapit, diripit, depopulat̄ & effundit ſanguinē ut multam acquirat ſubſtantiam,cui quęſo obuenit ſpolium illud,præda illa & rapina? nonne mulieribus adducunt ea? Certe ego uidi regem ſedentem ſuper ſolium ſuum,habentem coronā decoris in capite ſuo,& Apomaneam filiam Abſiaui Macedonis concubinam eius ſedentem contra eum, quæ mittens manū ſuam abſtulit diadema regis à capite eius & impoſuit capiti ſuo: rex autem

rex autem ridebat contra eam. Et quando illa ſubiraſcebatur, rex non uale-
bat placare eam et dormire cum ea, niſi prius abſtuliſſet ab ea iram eius. Quis
igitur non approbet ſentẽtiam iſtam, mulierem omnibus fortiorem eſſe? En
mulier infirmauit robur Samſonis: Dauidem quoq; incitauit mulier, & Salo
monẽ emolliuit mulier, multi capti ſunt ob eam, & innumeri interfecti pro-
pter eam, atq; multoplures uulnerati ob eam. Eſt & hoc conſiderandũ, quod
uir unus dominari poteſt uniuerſo orbi, cuius habitatores cũ præ nimia mul-
titudine numerari nequeãt, tamẽ omnes cõtremiſcunt, pauent & reuerentur
eum, eo quod ipſe omniũ ſit gubernator, ſed adhuc ſuperior eſt mulier, quæ
dominium ſibi uendicat in principem & regem. Et quãquam appetitus ſit ei
innatus ad uirũ, ille tamẽ nõ poteſt ſibi ſubijcere eam. Adamũ deniq; omniũ
habitatorum terræ patrem ſeduxit uxor eius, ut tranſgrederetur præceptũ do
mini dei ſui, quare tam ipſe quàm poſteri eius inciderũt in pœnã mortis. Nũc
itaq; cum ſatis probatã ſit fortitudo mulieris, quis non ſubſcribat huic noſtræ
ſententiæ? Certe à principio mundi uſq; ad finem eius, dictum iſtud à nemine
confutari potuit, & ego ſcio me quoq; uerum dicere.

¶ *In Ioſepho latino aliqua deſunt, quæ hic habẽtur, & rurſum aliqua adduntur quæ hic deſide-
rantur. Scribit nanque ille in hunc modum: Sic equidem forte uinum fortis & rex eſt, cui omnes
obaudiunt, ſed his potentior pulchritudo mulieris exiſtit. Nam regem enixa mulier ad uitam ædidit,
& eos qui uites plantauerunt, unde profluit uinum, mulieres creauerunt & aluerunt. Nihil autem
eſt, quod non ab his habeamus. Nam & ueſtes nobis ab his texũtur, & domus noſtræ per has curan
tur atq; ſeruantur, & non poſſumus à mulieribus ſegregari. Sed etiam aurum multum & argentum
ſi poßideamus, & quicquid aliud fuerit precioſum & induſtria dignum, cum uiderimus decorã mu
lierem, omnia relinquentes, ſpeciem eius obſtupeſcimus, patimur omnia cõcedere quæ poßidemus,
ut deſiderata pulchritudine potiamur. Patres & altricem terrã, ſæpius et amicos obliuiſcimur pro-
pter uxores, & animas unà cum ipſis perdere non timemus. Nónne laborantes & omnem toleran-
tes miſeriam per mare ac terram, cum aliquid per laborem acquirimus, totum offerentes uxoribus,
tanquam dominis credimus uel tradimus? Regem quoq; uidi aliquando tantorum dominum à filia
Rabazaci Themaſij nomine Apama concubina eius, alapis percuti, & diadema tollentẽ capiti eius
& ſibimet imponentem, & hæc omnia tolerantem: ridebatq; cum illa riſiſſet, & cum irata fuiſſet,
mœſtitia confuſus, & blandimentis placauit mulierem, rogans eam, & ſe nimis humilians, ſi quan
do eam uidiſſet triſtem. Hæc ille. Porrò trans latio noſtra uocat iſtam mulierẽ Apemen filiam Beza
cis mirifici, &c.*

CAPVT XV.

ET nunc quidem oſtẽdam regi & omnibus auditoribus, uanum
eſſe regem dominantem in terra, uanum eſſe uinum quod regi
dominatur, uanam eſſe mulierẽ, cuius peruerſitas dominiũ ob-
tinet in tribus his: at Veritas eſt, quę principatũ ſuper omnia te-
net, in cœlis, terris, mari & abyſſis. Præualet enim ueritas apud
deum & homines, nec locum habet mẽdacium in habitaculo ueritatis. Siqui
dem ſuper ueritatẽ ſtabiliti ſunt cœli et terra, & ueritas domini dei noſtri per-
manet in perpetuum. Reſponderunt autem cuncti qui ſtabant circum regem
& dixerũt: Veritas eſt. Tunc ait rex ad Zerubabel: accede ad me. Cumq; ac-
ceſſiſſet, extendens rex manus ſuas, traxit eum ad ſe, amplexatusq; & oſcula
tus eſt eum coram omnibus aſtantibus & ait: Benedictus dominus deus Ze-
rubabel, qui poſuit in eo ſpiritũ ueritatis, ipſe enim cum ſit deus ueritatis, con

ſtituit ſolium ſuum ſuper ueritatem, reliqua autem omnia uana ſunt. Ad quę reſponderūt cūcti principes, rectores, præſides, & uniuerſus populus dicentes: Vere magna eſt ueritas & excellit omnia, nec eſt in mundo quod poſſit ſtare aduerſus eam. Ipſa enim dominaẽ in cœlo et in terra, et in omnibus quę ſunt ſuper eā. Verus eſt deus Zerubabel, qui poſuit in ore eius ſpiritū ueritatis in laudem & magnificentiā ueritatis coram deo, rege & hominibus. Præcepit proinde rex impleri ea quę ſcripta erāt in uolumine de exhiēbdo honore, et impleta ſunt omnia in Zerubabel, quia inuenit gratiā in oculis regis et principū ſupra duos ſocios ſuos. Vnde dixit rex ad Zerubabel: Pete omnia quæ habes in animo tuo, & quæ ſcripta ſunt in uolumine, & paratus ſum ea tibi dare, etiamſi dimidium regni petieris, non negabo. Reſpondens autē Zerubabel ait ad regem: Meminerit quęſo dominus meus rex uoti,[a] quod uouiſti tu & Cyrus rex deo cęli ad conſtruendū templum eius & ad reſtituēdum uaſa ſanctuarij eius in locum ſuum, & captiuitatem dei cœlorū, ut illi redeāt in pace ad colendum deum in templo ſancto ſuo, ſuper quod inuocatum eſt nomen eius, & ubi habitat diuinitas eius, atq; ubi orent ad deum magnum, deum cœlorum, pro rege & regno eius, quia non alteri quàm deo cœlorum fieri debet uotū. Præcipiente autem rege ſcribæ regis ilico ſcripſerunt omnia quæ poſtulauerat Zerubabel à rege, ut ſcilicet inſtaurarētur loca deſerta Hieruſalem[b] miſitq; rex Darius ad Cyrū regem Perſiæ ut ſibi conſentiret in hac re, ut ſcilicet perſoluerēt uotū ſuum quod fecerant de templo domini in Hieroſolymis reædificando. Tunc fecit Cyrus prędicare per uniuerſum regnum ſuum dicens: quicunque eſt in uobis ô popule dei cœli, qui habet animum ut aſcendat, fundamenta iaciat atque ſuperędificet, ego dabo de theſauris meis quicquid opus fuerit pro ædificio eorum uſq; ad cōſummationem. Et annotauerunt ea ſcribæ regis ex ore Darij regis Medorum & Cyri regis Perſarū, ſcripſeruntq; principibus, magiſtratibus & prefectis qui erāt ultra fluuium, Idumęis quoq;, Tyrijs, Sidonijs & Samaritanis, & his qui ſub Aſaph cuſtodiebant ſepta Libani in hunc modum: Notum ſit uobis, quod deus cœli excitauit cor noſtrum ad dimittēdum populum ſuum ex captiuitate, quem abduxit Nebuchadnęzar rex Babylonis, & ad reſtituēdum uaſa templi magni & ſancti, ubi inuocatur nomen dei Iſraēl ſuper ipſum, ad extruendū ſanctuarium eius, & ad erigendum altare eius atq; ad offerendum ſuper ipſum iuge ſacrificium, rem diei in die ſuo, ad ædificandum quoq; locum ſanctiſanctorum, & ad ordinandum ædificium ipſum iuxta diſpoſitionem ſuam atque ad reficiendum ruinas Hieruſalem. Nunc itaq; cum uenerint ad uos, ſatagite ut feratis illis auxilium & ſuppleatis omnem defectum eorū in argēto & auro, ære & ferro, lignis & lapidibus, fabris & latomis, ſuppeditetiſq; donec abſoluerint ædificiū omnia, quæ pro inſtaurando opere neceſſaria fuerint, & quicquid ore ſuo poſtulauerint tam in tritico quàm hordeo, oleo, uino & alijs rebus pro inſtaurando opere & altari neceſſarijs, nempe ut ſuppeditetis iuuencos, arietes, hyrcos, oues, turtures, pullos columbarū, ſimilam, oleum, ſal & alia requiſita pro altari & dei cultu, donec ad conſummationem omnia peruenerint. Idumęis quoq; præceperunt duo reges, ut humerum ſuum ſubmitterent cultui domus dei, ob id potiſſimū quod antea auxilium tuliſſent Chaldæis in ſubuerſione eius, penderent quoq; tributum annuum, quinq; talenta

auri,

auri, quibus & reficeretur templum & urbs sancta instauraretur. Tyrij uero & Sidonij & Idumæi serui regis qui erant in Libano sub potestate Asaph custodis septorum, cęderent ligna in Libanoueherentq́ue à mari Libani usque ad mare Ioppense, & perficerent opus domus dei, nemoq́ue impediret eos donec consummarent uniuersum opus. Annotantes autē scribę omnia uerba ista, quę mandauerant duo reges, munierunt ea sigillis, tradideruntq́ue Zerubabelo filio Schealthiel & Nehemię filio Hachalię.

¶ Patet ex primo & secundo capite Ezræ, Zerubabelum sub Cyro cum reliquis Iudæis rediisse in Hierusalem. Patet etiam ex quarto capite eiusdem Zerubabelum nihil potuisse efficere in cōstructione templi & ciuitatis, quia nondum erant impleti septuaginta captiuitatis anni, ideo impeditum opus. Tunc ergo rediens in Babylonem factus est aulicus apud regem Dariū usque ad secūdum regni eius annū, tunc dimissus rursum uenit in terrā Iehuda, & operā dedit constructioni templi & ciuitatis unà cum Ezra & Nehemia postea superuenientibus. Nam habetur Ezræ 7. quod anno Artaxerxis sexto fuit cōsummatum templum, deinde anno septimo regni eius missus est Ezra, qui docuit populum legem domini. Postea anno regni Artaxerxis uicesimo missus est Nehemias, ut habetur Nehemiæ primo, qui murum & portas ciuitatis ædificauit. Quod autem Zerubabel in Babyloniam redierit, supra capite 11. ex Iosepho indicauimus. a Quod uouisti] Iosephus scribit hunc Darium siue Artaxerxem uotum fecisse deo cœli cum adhuc priuatam ageret personā, ut si sublimaretur in regem, restitueret uasa templi & curaret templum reædificari. Huius ergo uoti admonuit eum Zerubabel, ut illud exequeretur, quod & Cyrus ante eum dudum fecerat. b Misitq́ue rex Darius ad Cyrum.] Hic locus plane est contra sextum caput Ezræ, ubi sic scribitur: Tunc Darius rex dedit mādatum & quæsierunt in bibliotheca, & inuentū est tale memoriale: Anno primo Cyri regis, Cyrus rex dedit mādatum de templo dei in Hierusalem, &c. Historia enim huius & duorum præcedentium capitum contigit sub Dario posteriori, & quæ inuehuntur in fine huius capitis atque in initio sequentis impleta sunt sub Dario seniori collega Cyri.

CAPVT XVI.

Factum est proinde in tēpore illo, ut ægrotāret Darius rex Medorum usque ad mortem, & appropinquante die eius misit & uocauit Cyrum regem Persarum generum suum, maritū filię suæ. Qui cum uenisset ad eum, instituit eum regē sui loco, factumq́ue est unum regnum, Medorum & Persarum. Darius autem Medus collectus est ad populos suos, regnauitq́ue loco eius Cyrus rex Persarum, presidens & Medorum & Persarum regno. Constituerunt enim principes Medorum & Persarū Cyrum generum Darij regem super Persidem & Mediam, & ab ea die & deinceps illa duo regna coacta fuerunt in unum, & sedit quoque Cyrus super solium regis Babylonis, quod & Chaldæorū fuit. Anno uero primo regni eius excitauit deus noster spiritum Cyri regis Persarum, & recordatus est rex uoti sui, quod uouerat ad dimittendum captiuos, & uasa sanctuarij de Babylone in Hierusalem, conuocatisq́ue cūctis senioribus captiuitatis ante regem Cyrum, dixit rex ad eos: Quicunque est inter uos de populo dei cœlorum, cuius ipse cor uoluntarium reddidit ad ascēdendum in Hierusalem, ad locum in quo steterunt pedes dei magni, ad restaurandū domum templi sui, quā diruit Nebuchadnezar rex Babylonis, qui supra omnes reges qui ante eum fuerūt impie egit, ascēdat & construat, sitq́ue deus eius cum eo, secundum quod ille spontaneum reddidit cor eius. Et ego Cyrus seruus

dei ueſtri,conſtitutus rex per uoluntatem eius,dabo de ſubſtantia mea atque de omnibus theſauris meis ut inſtauretur domus dei magni, qui me præpo‐ſuit regno Medorum & Perſarum,quiq́ꝫ mihi aſtitit ad deuaſtandũ regnum Chaldæorũ. Tunc aſcenderunt omnes ſeniores captiuitatis cũ [a] Ezra ſcriba & Nehemia filio Hachaliæ & Mordocheo, Ieſua & Zerubabel filio Schealthiel,cum his & alijs principibus ſuis uenerunt Hieroſolymam & cõſtruxerunt templum domini in ea menſura qua eis erat preſcriptum à rege. Erexerunt quoqꝫ altare ordine debito, & compoſuerunt ligna in altari,imponẽtes eis carnes,ſed ignem ſacrũ non inuenerũt. Orauerunt ergo Ezra ſcriba,Nehemia filius Hachaliæ, Mordocheus & Ieſua atqꝫ reliqui principes captiuitatis,ad dominum dicentes: Domine omnium ſeculorum,tu dediſti in corde regis Perſarũ,ut ædificaret domum tuam & dimitteret pauperes ſeruos tuos atqꝫ ſacerdotes tuos,qui ſacrificarẽt ſacrificia tua, & offerrẽt holocauſta tua, ſicut fecerunt pij patres noſtri coram te: & ecce nos uenientes ad locum ereximus altare eius iuxta diſpoſitionem eius,& mactauimus ſacrificia, cõpoſuimusq́ꝫ ligna pro holocauſto,& non licet nobis adducere ignem alienũ coram te,nec habemus ignem ſanctum,quandoquidem illum abſconderit Ieremias propheta ſeruus tuus & reliqui præcipui ſacerdotes,qui iuerũt in captiuitatem tempore Nebuchadnezar. Et nunc quid agẽdum ô deus cœlorum? Tu da nobis cõſilium & auxilium,quia regnum eſt in manu tua,ut illud erigas & fortifices,adiuuesq́ꝫ ſeruos tuos.

¶ *Quæ à principio huius capitis ſcribũtur,abſq; dubio de* Dario *ſeniori collega Cyri accipiẽda ſunt.* a *Cum* Ezra *ſcriba.*] Ezra *&* Zerubabel *atq;* Nehemia *bis aſcenderunt de* Babylone *in* Hieruſalem,*primo ſub* Cyro,*quãdo generalis licentia abeundi omnibus iudæis data fuit, & tunc uenientes* Hieroſolymã *in primis erexerũt altare holocauſtorum, quod ſtabat ſub diuo,& obtulerũt ſacrificia,ut habetur* Ezræ 3. *Cumq́; ignis ſacer deeſſet,clamauerunt ad dominũ ut habetur in hoc capite,& ſecundi* Machab. *primo,& datus eſt eis ignis ex puteo,in quo* Ieremias *in ipſa captiuitate ignem ſacrum abſconderat, de quo in ſequenti agetur capite. Cum autem incœptum opus templi impediretur per gentes in circuitu habitantes, memorati tres principes redierunt in* Babylonem,*ut gratiam & fauorem monarcharum obtinerent,reliquum populum reducerent,& facultatem inſtaurandæ urbis conſequerentur.* Accepitq́; res dilationem uſque ad ſecundum annum Darij, *tunc dimiſſus fuit* Zerubabel *ad cõdendum templũ.* Poſtea anno ſeptimo miſſus fuit Ezra *ſcriba qui populum legem domini doceret.* Deinde *anno uiceſimo eiuſdem* Darij,*qui &* Artaxerxes *uocatus fuit,abeundi licentiam impetrauit* Nehemia,*ut murum & portas ciuitatis erigeret.*

CAPVT XVII.

FActum eſt autem cum huiuſmodi orarent uerbis,ut adeſſet ſenex quidam ex ſacerdotibus qui adhuc recordabatur loci illius ubi Ieremias propheta abſconderat ignem ſacrum. Egreſſusq́ꝫ ſenex ille extra caſtra ſecuti ſunt eum cuncti ſenes, & ecce ſub muro erat puteus quidam, quem tegebat lapis grandis, & hic erat litura calcis obductus. Tollentes uero liturã & amouentes lapidem ab oſtio putei,uiderunt aquam pinguem & craſſam inſtar mellis, reuerſiq́ꝫ indicauerunt id Ezrę. Et ueniens Ezra ad puteum,ait ad ſacerdotes: deſcendite uos & pugillis excipite aquam, & nemo alienus illuc deſcendat, ſed ſoli ſacerdotes qui ſunt de ſemine Aharon ſacerdotis deſcendant. Deſcenderunt ergo ſacerdotes & tulerũt pugillis ſuis aquam,uenientesq́ꝫ ad templum ſparſerunt

ferunt aquam super ligna altaris. Cumq; id fecissent, subito exarsit ignis terribilis & magnificus, & erupit flamma deuorans, gyrans & uehemẽter inualescens, ut etiã cogerentur inde fugere & non possent stare iuxta ignem. Nam absumebat ignis & comburebat holocaustum & ligna, & praeterea circumdans totam domum expiabat uasa & templum. Postea subtractus è templo, remansit tantum more consueto super altare. Ab ea die & deinceps apponebantur ei ligna, & perseuerauit ignis ille usque ad captiuitatem secundam. Arca [a] autem non aderat, quia abstulerat eam Ieremias propheta, unà cum omnibus cortinis quas fecerat Moses seruus domini in deserto, & posuit eas in mõte Nebo, ubi inuenit speluncã, in cuius concauitatẽ posuit eas. Cumq; sequerentur sacerdotes qui fuerunt in diebus illis prophetam, ut aduerterent locum, respiciens Ieremias post se & uidens eos, iratus iurauit dicens: Non sciet homo neq; cognoscetur locus donec uenero ego & Elias propheta, famulus domini, tunc [b] restituemus arcam in locũ suum intra sanctumsanctorum subter alas Cherubim. Factum est itaq; à die illa & deinceps, & obtulerunt patres nostri oblationes suas, holocausta sua, sacrificia sua, pacifica sua, & iuge sacrificium suum, unumquodque in die suo, adiuuante eos rege Persarum & Medorum & subministrante argentum, aurum, triticum, oleum, uinum, iuuencos & arietes per singulos annos: quoniã dilexerunt reges Persarum & Medorum templum dei nostri atq; sanctuarium eius. Rex enim Cyrus regnauit super omnia regna terrae, & dominus deus cõfortauit dexteram eius & subiecit ei gentes, aperuitq; repositoria & thesauros & dedit ei, sicut antea locutus fuit [c] per Isaiam prophetam seruũ suum, propter Iacob seruum suum & Israëlem quem elegit. Gessit autem Cyrus bella in oriente & cepit cuncta uada Indiae. Prẹliatus est quoque in meridie, in occidente atq; aquilone & in montibus Alath, qui est mons Taurus, perueniẽs usq; ad montes niuium qui transiri nequeunt. Reliqua uero gesta eius, nónne hẹc scripta sunt in libro regum Mediẹ, & Persiẹ, & in libro regum Romanorum?

¶ Secundi Machabaeorum primo scribitur quoq; haec historia de inuentione & datione ignis sacri, nisi quod hic Ezrae, illic Nehemiae adscribitur. a *Arca non aderat*] *De absconsione arcae 1. Machab. 2. in hunc modũ scribitur: Veniens Ieremias in montem in quem Moses ascenderat, & ubi dei haereditatem uiderat, inuenit locum speluncae, in quam tabernaculum & arcam & altare incensi intulit, & ostium obstruxit. Et accesserunt quidam simul qui sequebantur ut notarent sibi locum, & non potuerunt inuenire. Vt autem cognouit Ieremias, culpans illos dixit, quod ignotus erit locus, donec congreget deus congregationẽ populi & propitius fiat. Et tunc dominus ostendet haec, & apparebit maiestas domini, & nubes erit sicut & Mosi manifestabatur, &c.*

b *Restituemus arcam.*] *Certũ est arcam domini nõ fuisse translatam in Babylonem cum reliquis uasis sacris aureis & argenteis, alioquin restituta fuisset cum eisdem, quod tamen non legimus. Nam Ezrae primo, ubi scribũtur restituta uasa quinq; millia & quadringenta, non fit mentio arcae domini. Sed & Iudaei constanter dicunt in templo primo fuisse ista quinq;, arcam cum propitiatorio, Cherubim, ignem coelitus missum, spiritũ sanctum, Vrim & Thumim, id est, mysteria quaedam sacra in pectorali summi sacerdotis, quae non fuerunt in templo secundo, quia expectabatur tunc dominus templi & uerus ille propiciator, qui solus hominibus, remittit peccata eorũ.* c *Per Isaiã*] *Isaiae 45. sic scribitur: Sic dicit dominus uncto suo Cyro, cuius dexterã apprehẽdi, ut subijciam ante faciem eius gentes, & lũbos regũ dissoluã, aperiamq; ante faciem eius ostia & portae non claudẽtur. Ego dabo tibi thesauros in tenebris recõditos et arcana quaeq; latibulorũ, propter seruũ meum Iacob & Israël electum meum, &c.*

CAPVT XVIII.

PVgnauit uero Cyrus cōtra regem Scythię, eò quod ille manus leuauerat contra eū, egressiq́ꝫ Scythæ in occursum eius & ordinata magna acie, prostrati sunt Scythæ & corruerunt, tergumq́ꝫ uertentes fugerunt. Cecidit quoqꝫ in pugna illa rex eorum, sed & fortissimos quosqꝫ exercitus eius strauit Cyrus in terram, & persecutus est residuos donec se receperūt intra ciuitates & munitiones suas ad Thalmirā reginam atqꝫ filium eius. Vidēs aūt Cyrus quod recepti essent intra loca tuta, excogitato dolo deseruit castra & fugit, erumpētesq́ꝫ Scythæ de ciuitatibus suis cum filio regis sui, persecuti sunt Cyrum. Vertens autem rex faciem suam apprehendit Scythas & percussit ex eis trecentos uiros, inter quos & regis filius cecidit. Quod uidens Thalmira regina, mortuum scilicet filium suum, doluit uehemēter, & in crudelitatem uersa posuit animam suam in mortem, abiensq́ꝫ collocauit insidias et occupauit uada montiū, quę ducunt in Scythiam. Cumq́ꝫ egrederetur Cyrus rex de terra Scythiæ cōfidenter & sine ullo timore, nullas ibi suspicatus insidias, transmisit exercitū suum relictis secum paucis uiris, & pernoctans inter duos montes dormiuit in loco illo. Thalmira uero regina subito irruens nocte illa in exercitū Cyri, percussit in eo ducēta millia fortissimorū Persarum, accipiensq́ꝫ regem Cyrum in bello illo, efferato animo irruit in corpus eius, quasi bestia sæua atque ursus orbatus, & abscidit caput eius et posuit in medium putei pleni sanguinis interfectorum, dixitq́ꝫ: Bibe ad satietatem Cyre rex & inebria animam tuam sanguine quē tantopere desiderasti. Nam triginta annis effudisti sanguinem sine ulla mēsura. Talem itaqꝫ rex Cyrus inuenit terminum uitę suę in prælio Scythico. Nec hoc est mirandum. Siquidem & Saul unctus domini finem uitę accepit in bello, & Iosias iustus bonę memoriæ clausit dies suos in prælio. Cum autem Cyrus rex appositus esset ad populum suum, regnauit Cambyses filius eius pro eo, occupauitq́ꝫ uniuersum regnū Scythiæ & Thalmirā occidit gladio, exterminauitq́ꝫ semen regium. Deinde præfuit regno cum duricia, ut omnes per uniuersum imperium ualde timerēt eum. Patres autem nostri seruierunt regi Cyro & cunctis regibus Persarum, qui surrexerunt post eum seruitio suaui, quippe qui nihil mali intulerunt eis, neqꝫ afflixerunt eos, sed magis iuuerunt eos in argento, auro, tritico, hordeo & uino, in arietibus quoqꝫ & hircis, unamquāqꝫ rem suo tempore in anno.

¶ *Iosephus latinus scribit Cyrum uita priuatum, dum exercitū duceret contra Massagetas. Nota est historia, quam & omnes ueteres historici annotarunt.*

Libri primi finis.

HISTORIARVM

HISTORIARVM IVDAICARVM LIBER SECVNDVS, EX Iosepho Hebræo, filio Gorionis, per Sebastianū Munsterum in Latinam linguam uersus.

Continet aūt liber iste historiā Esther & quædā de Alexandro Magno. Cap. I.

FActum est aūt in diebus Assueri, ut memoria populi Iudaici penè extingueret de uniuerso regno Persarū, ꝓpter inimicitias uiri Amalekitæ, qui uocabatur Haman, qui erat filius Hāmedatha, quem educauerat rex Assuerus. Is enim per uniuersum regnū faciebat uoluntatē regis, cogitauitq́ꝫ delere memoriā Iudęorū in uniuerso dominio Persarum, ob id potissimum, quod Mordochai unus ex proceribus Beniamitarum nolebat cōsurgere coram eo. Amalekitæ autem obseruabant eos qui potentiores erant in tribu Beniamin, ob id quod uenerant cum Saul rege in campum Amalekitarum & percusserant Amalekum cæde maxima & grauissima, ab Hauila donec uenias in Sur itinere dierū multorum, & strauerunt ex eis amplius quàm quingenta milia cadauerum. Tot enim ex populo Amalekitarum in prælio illo strauit rex Saul, & effudit sanguinem multarum animarū per omnē terram Amalec. Quod si mulieres & paruulos numeres cum uiris, excedet summa numerū mille millium, quos Saul pugnans cōtra eos interfecit, atqꝫ ob id Haman Agagites seruauit odiū contra populū Iudaicum, & pręsertim contra tribum Beniamin. In diebus illis, cum sederet Mordochai in porta regis aduertit susurriū duorum eunuchorū regis custodientium portam, & consultātium quomodo leuarēt manum contra regem & ablatum eius caput deferrent ad regem Macedoniæ, qui iam bellum indixerat regibus Persarū. Porro nomina eunuchorū erant, unius Bigthan & alterius Thæres. Audiens ergo Mordochai uerbū indicauit ipsi Esther, Esther aūt indicauit regi. Cumq́ꝫ inquisitio facta esset, deprehensum est ita esse. Et pręcepit rex ut fidelitatē Mordochai annotarēt, & retributionē illam bonā quā regi exhibuerat signarent in libro annaliū regū Medorū atqꝫ Persarum.

¶ *Habetur hæc historia quoq; in libris Canonicis ueteris testamenti, nempe Esther 2.3.4.&c. Causa tamen odij Haman in Iudæos non tam expresse ibi ut in hoc capite exprimitur. Cæterū Assuerus, seu ut hebraismus habet, Ahasuerus, secundum Aben Ezram super quartū caput Ezre, fuit Arthahschasta rex Persarum, quem nostri Artaxerxem uocant, qui impediuit opus templi domini. Contigit ergo historia ista in ipsa captiuitate Babylonica, cum scilicet multa milia Iudæorū adhuc essent in Babylone, Persia & Media, & multa milia redissent in terrā Iehuda, id quod ex Mordochai ætate quoq; probari potest. Nam scribitur Esther secūdo translatū Mordochai à Nebuchadnæzar cū Iechonia rege Iehuda in Babylonē, uixisseq́; ad Assueri huius usq; tēpora, & eū tūc uegeto & robusto adhuc fuisse corpore, nā potuit equitare, excubias portarū agere, regno ueluti secūdus à rege præesse. Non est aūt uerisimile quod homines tūc ducentesimū attigerint annū. Et cū captiuitas ipsa durauerit LXX. annis, Mordochai aūt sicut & Daniel aliquot annis ante destructionē ciuitatis Ierosolymitanæ fuerint ducti in Babylonē, ut supra libro I. & capite primo indicauimus, illumq́; cōstet tūc ad minus extitisse annorū decē, sequitur Mordochai in sua exaltatione fuisse annorū circiter octoginta aut XC. Nō ergo fieri potest, quod historia ista cōtigerit multis annis post relaxationē primā captiuitatis Babylonicæ. Porro historia interfectionis Amalekitarū q̃ hic citatur. scribitur 1.reg.15.*

CAPVT II.

CVm autem eunuchi ſuſpenſi eſſent in cruce, iratus eſt Haman ualde, quod cõſiliarij ſui ſic acti eſſent in crucem. Et dum conarẽt exterminare omnes Iudęos, cognoſceretq́ Mordochai cogitationem Haman, recordatus eſt ſomnij quod uiderat [a] anno ſecundo regis Aſſueri. Viderat namq́ in ſomnio, [b] & ecce commotio magna & tonitruũ grauiſſimũ, unde terror ueniebat ſuper uniuerſam terram, & pauor atq́ tremor apprehendit cunctos habitatores eius. Vociferabanť quoq́ duo dracones unus cõtra alterũ, ꝓuocãtes ad pręliũ, ad quorũ uocẽ cõcurrebãt omnes gẽtes terrę: et fuit dies ille tenebroſus & caliginoſus apud omnes, anxiebaturq́ plurimũ gens quędã parua, & cœpit clamare ad dominum. Porro dracones pugnabant inter ſe magna crudelitate & furore, nec erat qui eos ab inuicem dirimeret. Deinde uidit Mordochai fontẽ aquarum paruum trãſire inter duos illos dracones, qui diremit certamen ipſorũ, & ſenſim maior fiebat, creſcebatq́ in fluuium inundantem, ueluti cum mare inundat & perfluit uniuerſam terram. Vidit pręterea oriri ſolem ſuper terram & illuminare uniuerſum mũdum, uidit quoq́ exaltari & magnificari memoratam gentem paruam, & humiliari ſublimes, & poſt hæc facta eſt pax & ueritas in uniuerſo mundo. Ab illa itaq́ die & deinceps cõſeruauit Mordochai ſomniũ iſtud in corde ſuo. Cumq́ Haman ei tam infeſtus eſſet, ait ad Eſther reginam, filiam patrui ſui. Impletur ſomnium quod narraui tibi in diebus iuuentutis tuæ. Nunc ergo ſurge ut obtineas miſerationes à domino miſericordiarum, & ingredere ante conſpectum regis Aſſueri, & roga eum pro populo tuo & pro cognatione tua. Oransq́ Mordochai Iudęus ad dominũ deum ſuum, ait: Notum & manifeſtum eſt coram ſolio maieſtatis tuæ domine totius mundi, quod non ex ſuperbia cordis mei, neq́ ex ſublimitate oculorũ meorũ feci iſtud, quod non adoraui Amalekiten iſtum Haman, ſed propter tui timorem rebellis fui ei, & non curuaui me coram illo, timens te orbis conditorem, ne exhiberem honorem illum carni & ſanguini, nolens adorare niſi te ſolum. Alioquin quis ſum ego, qui recuſarem illum adorare, qui etiam paratus ſum pro ſalute Iſraëlis lingere calciamenta pedum eius atq́ puluerem eius quem calcat? Nunc ergo deus noſter, libera quęſo nos de manu eius, & cadat ipſe in foueam quam fecit & capiatur in reti quod abſcondit ſanctis tuis, ut cũcti ſciãt, quod nõ oblitus ſis iuramenti quod iuraſti patribus noſtris, neq́ tradideris nos in captiuitatẽ propter manũ tuam breuem, perinde quaſi non potueris nos ſaluare ſed propter iniquitates noſtras uẽditi ſumus & propter peccata noſtra acti ſumus in exilium. Peccauimus enim in te.

¶ *Hæc quæ in iſto capite ſcribuntur, in libro Eſther canonico non habentur, ſed in apocryphis capitibus in fine additis inueniuntur, nempe capite decimo, undecimo & duodecimo* [a] *Anno ſecundo Aßueri.*] *Poſtea enim anno imperij eius duodecimo, ducta eſt Eſther ab eo in uxorẽ. Vnde Ioſephus libro Iudaicarum antiquitatum undec. capite ſexto: Veniente Eſther ad Aßuerum, delectatus eſt ille, & in amorem incidens puellæ, legitime eam duxit uxorẽ, & nuptias celebrauit imperij ſui anno duodecimo, menſe qui dicitur Adar.* [b] *Ecce cõmotio magna*] *Somnium iſtud in noſtra uulgata æditione ſic deſcribitur: Apparuerunt uoces & tumultus, tonitrua & terræmotus & conturbatio ſuper terrã: & ecce duo dracones magni, paratiq́; contra ſe in prælių̃ ad quorũ clamorem cunctæ comitatæ ſunt nationes, ut pugnarẽt contra gentem iuſtorũ. Fuitq́; dies*

illa

illa tenebrarum & diſcriminis, tribulationis & anguſtiæ, & ingens formido ſuper terram. Conturbataq́; eſt gens iuſtorum & timentium mala ſua & præparata ad mortem. Clamaueruntq́; ad dominum, & illis uociferantibus fons paruus creuit in fluuium maximum, & in aquas plurimas redundauit. Lux & ſol ortus eſt, & humiles exaltati ſunt, & deuorauerunt inclytos. Paruus fons qui creuit in fluuium & in lucem ſolemq́; conuerſus eſt, & in aquas plurimas redũdauit, Eſther eſt, quã rex accepit uxorem & uoluit eſſe reginam. Duo autem dracones ego ſum & Haman. Gentes quæ conuenerant hi ſunt qui conati ſunt delere nomen Iudæorum. Gens autem mea Iſraël eſt, quæ clamauit ad dominum, & ſaluum fecit dominus populũ ſuum &c. Hæc in uulgata æditione noſtra.

CAPVT III.

NVnc autem tu Deus noſter qui copioſus es ad ſaluandum, libera nos de manu eius, quia imminet nobis tribulatio maxima, & nos pendemus à te atq; confugimus ad te ut protegas nos & ſtes in medio pugnaturus pro nobis contra omnes illos, qui ſurgunt contra nos. Recordare noſtri, quia nos ſumus pars tua ab eo tempore quo gentes tibi in hæreditatem uendicaſti & diſperdidiſti filios hominum. Nos inquam facti ſumus portio tua, ceciditq; ſuper nos ſors ipſa quam proieciſti, & facti ſumus peculium tuum. Nunc itaq; Deus noſter, quare dicturi ſunt hoſtes noſtri de nobis, non habent Deum, aperiuntq; os ſuum ad deuorandum partem tuam & ad laudandum deos ſuos & uanitates ſuas? Obſecramus ergo domine deus noſter ut tu ſalues nos, illi autem confundantur à uanitatibus & idolis ſuis, & ponant manum ſuper os uidentes ſalutem tuam domine, & miſericordiam erga populum tuum atq; erga hęreditatem tuam. Ne obſtruas ora laudantiũ te ueſpere & mane atq; iugiter, uertaturq; luctus noſter in lætitiam & gaudium. Omnes etiam Iſraëlitæ clamauerunt ad dominum propter tribulationem illam & anguſtiam, qua Haman filius Hammedata Amalekites afflixit eos. Sed & regina Eſther confugit ad miſerationes omnipotentis, territa propter exortum malum. Abiectis ergo indumentis regijs & ornamentis glorioſis, induta eſt ſacco & cinere ſparſoſque crines capitis ſui impleuit cinere & puluere & afflixit in ieiunio animã ſuam cadensq; in terram ait: Domine Deus Iſraël, qui dominium habuiſti à diebus antiquis & es creator atque formator totius mundi, adiuua quæſo famulam tuam, quę pręter te non habet adiutorem alium, quia ſola habito hic, & ſola ſum in domo regis abſque patre & matre ſicut pupilla paupercula, quæ mendicans uadit de domo ad domum, ſic ego imploro miſericordias tuas de una feneſtra ad aliam in domo regis Aſſueri, ab ea die qua raptus ſum huc, uſque ad hunc diem. Nunc itaque Deus habes hic animam meam in manibus meis, ſuſcipe eam de manibus meis ſi bonum tibi uiſum fuerit, ſin tibi non placuerit accipere eam, libera quæſo oues paſcuæ tuę de leonibus iſtis qui ſurrexerunt contra eas. Nam docuit me pater meus, dixitq; mihi, quod tu tuleris patres noſtros de Aegypto & interfeceris cuncta primogenita Aegypti, eduxeriſq; populum tuum de medio eorum, & manu tua robuſta, brachióque extento ueluti equo traduxeris eos per mare in deſertum, & dederis eis panem de cœlo & aquam de ſaxo duriſſimo, atque carnem ad ſaturitatem exhibueris eis,

& percuſſeris

& percuſſeris ante conſpectum eorum reges magnos & fortes, tradiderisq; eis in hereditatem terram tuam optimam. Et cum patres noſtri peccaſſent cõtra nomen tuum magnum dediſti eos in captiuitatem, ſicut & in hunc uſq; diem ſumus in exilio.

¶ *Hanc Mordochai orationem uulgata noſtra æditio breuiter attingit capite decimotertio in fine, ubi ſic habetur: Et nunc domine rex Deus Abraham, miſerere populi tui, quia uolunt nos inimici noſtri perdere, & hæreditatem tuam delere. Ne deſpicias partem tuam, quam redemiſti de Aegypto. Exaudi deprecationem meam & propitius eſto ſorti & funiculo tuo, & conuerte luctum noſtrum in gaudium, ut uiuentes laudemus nomen tuum domine, & ne claudas ora te canentium. Orationem quoque Eſther eadem breuitate conſtringit, capite 14. ſic ſcribens: Eſther quoque regina confugit ad dominum, pauens periculum quod imminebat. Cumq; depoſuiſſet ueſtes regias, fletibus & luctui apta indumenta ſuſcepit, & pro unguẽtis uarijs cinere & ſtercore impleuit caput, & corpus ſuum humiliauit ieiunijs, omniaq; loca in quibus ante lætari conſueuerat, crinium laceratione compleuit. Et deprecabatur dominum Deum Iſraël dicens: Domine mi, qui rex noſter es ſolus, adiuua me ſolitariam, quia præter te non eſt auxiliator alius. Periculum meum in manibus meis eſt. Audiui à patre meo, quod tu domine tuliſſes Iſraël de cunctis gentibus, & patres noſtros ex omnibus retro maioribus ſuis, ut poſſideres hæreditatem ſempiternam, feciſtiq; eis ſicut locutus es. Peccauimus in conſpectu tuo, & idcirco tradidiſti nos in manus inimicorum noſtrorũ. Coluimus enim deos eorum &c.*

CAPVT. IIII.

Retulit quoq; mihi pater meus, quod id prędixeris per Moſen ſeruum tuum, etiam cum adhuc eſſent in terra inimicorum ſuorum & cętera. Et nunc quidem non ſufficit eis quod dura ſeruitute premunt nos, ſed ecce dicunt quoque, quod tu non tradideris nos in manum eorum, quin magis ſculptilibus ſuis id gratum ferunt, eaq; adorant dicentes: Vos tradidiſtis Iudæos in manus noſtras. Propterea ego ancilla tua execror & deteſtor eos odio magno, ſicut homo execratur pannũ mulieris menſtruatæ, ſic ego deteſtor ueſtimenta decoris mei & coronam regni mei quę eſt in capite meo, nec habui hilarem mẽtem ab ea die qua me huc duxerunt niſi in te. Et nunc Deus noſter, pater orphanorum, ſta ad dexteram orphanæ fiduciam habentis in te, & da mihi miſerationes coram uiro illo Aſſuero, quoniam timeo eum ſicut hœdus caprarum pauet ad aſpectum leonis, tu autem humilia eum cum omnibus cõſiliarijs eius, ut ſit manſuetus & modeſtus erga me propter gratiam & pulchritudinem, quam tu Deus meus daturus es mihi. Immuta cor eius ut odiat inimicos noſtros & diligat ſeruos tuos, quia cor regum in manibus tuis eſt, & quocunque tu uis inclinabis illud. Deus magnifice, terribilis & ſublimis, libera me quæſo à timore illo quem timeo & de quo anguſtor, ut ingrediar ante conſpectum eius in nomine tuo, & egrediar à facie eius in pace. Factum eſt proinde die tertio, ut indueretur Eſther ueſtimentis ſuis ſplendidis & ornamentis decoris, & aſſumens ſecum puellas ſuas poſuit dextram ſuam ſuper puellam unam innixaq; eſt ei more regio, alia autem ancilla ſequebatur eam & ſubleuabat decoram ueſtem eius ne difflueret in terram unà cum auro quod erat in ueſtimentis illius, & multis ſpeciebus præcioſorum lapidum, qui ante illam tinnitum faciebant. His autem ornamentis tegebat mœrorem animi ſui, ueniensq; in atrium interius, ſtetit ante conſpectum regis. Porro rex ſedebat in ſolio ſuo indutus ueſte regia & circumamictus

mictus

mictus auro interlucentibus gemmis, & coruſcantibus carbunculis & alijs nobilibus lapidibus quibus fulgebat indumentum eius. Cumq; ille leuaſſet oculos ſuos, ecce Eſther ſtabat ante conſpectum eius, & indignatus eſt ualde, quod regina auſa fuiſſet diſſoluere legem eius & quod non uocata ueniſſet ante conſpectum eius. Eſther uero leuans oculos ſuos uidit faciem regis & oculos eius ardentes inſtar ignis præ furore quem in corde conceperat, agnoſcensq; mulier indignationem regis & furorem eius territa eſt uehementer & deficiens ſpiritu poſuit caput ſuum ſuper puellam cui innitebatur dextera ſua. At Deus noſter id uidẽs, miſertus eſt ſuper afflictione populi ſui, cõdolensq; miſerię Iſraëlis & tribulationi mulieris orphanę compatiens, quæ fiduciam in ſe habuit, dedit ei gratiam coram rege auxitq; uehementer pulchritudinem & decorem eius, ut etiam rex ſtupens ſurgeret è ſolio ſuo & occurreret ipſi Eſther & amplecteretur oſcularetq; eam & ſuſtentaret brachio ſuo, diceretq; ei: Quid eſt tibi? Ne paueas Eſther regina: nam lex iſta quam habemus nihil dominij habet in te, eò quod tu ſis regina & cõſors mea, accipiensq; ſceptrum aureum, dedit in manũ eius, dixitq; ei: Quare non loqueris ad me? Reſpondit Eſther: uidi te domine mi rex, & ſtupefacta eſt anima mea propter gloriam tuam & magnificentiam maieſtatis tuę.

¶ *Quæ in hoc capite ſcribũtur, pertinent ad quintum caput libri* Eſther, *ubi iſta uidẽtur omiſſa. In uulgata noſtra æditione, cap. 14. oratio* Eſther *in hũc modũ cõtinuatur:* Et *nũc nõ ſufficit eis quod duriſſima nos opprimunt ſeruitute, ſed robur manuum ſuarum idolorum potentiæ deputãtes uolunt tua mutare promiſſa & delere hæreditatem tuam, & claudere ora laudantium te atq; extinguere gloriam templi & altaris tui, ut aperiant ora gentium & laudent idolorum fortitudinem & prædicent carnalem regem in ſempiternum. Memento domine & oſtende te nobis in tempore tribulationis noſtræ, & da mihi fiduciam domine rex deorum & uniuerſæ poteſtatis, tribue ſermonem compoſitum in ore meo in conſpectu leonis, & transfer cor illius in odium hoſtis noſtri &c. Tu ſcis neceſſitatem meam quod abominer ſignum ſuperbiæ & gloriæ meæ, quod eſt ſuper caput meum in diebus oſtentationis meæ, & deteſter illud quaſi pannum menſtruatæ, & non portem in diebus ſilentij mei, & quod non comederim in menſa* Haman, *nec mihi placuerit conuiuium regis, & non biberim uinum libaminum & nunquam lætata ſit ancilla tua, ex quo huc translata ſum uſq; in præſentem diem, niſi in te domine* Deus. *Die autem tertia recipiens ueſtimenta ornatus ſui, circumdata eſt gloria ſua. Cumq; regio fulgeret habitu, & inuocaſſet omnium rectorem & ſaluatorem* Deum, *aſſumpſit duas famulas, & ſuper unam quidem innitebatur quaſi pro delicijs & nimia teneritudine corpus ſuum ferre non ſuſtinens: altera autem famularum ſequebatur dominam, defluentia in humum indumẽta ſuſtentans.* Ipſa *autem roſeo colore uultum perfuſa, & gratis ac nitentibus oculis triſtem cœlabat animum & nimio timore contractum. &c.*

CAPVT V.

CVm autem illa loqueretur, auerſans caput poſuit illud ſuper puellam. Nam erat anima eius fatigata à ieiunio & mœrore. Et territus rex uehementer, fleuit ſuper faciem Eſther, miniſtri uero omnes uidentes anguſtiam regis domini ſui, rogabant reginam ut ipſa loqueretur cum rege, faceretq; animum eius hilariorem. Et poſtquam hæc geſta ſunt, fecit dominus per manus Eſther reginæ & Mordochai uiri leminęi ſalutem magnam, ſuſpenderuntque Haman & decem filios eius in ligno, & cunctos qui quærebant malum Iſraëlis percuſſerunt in ore gladij, exaltatuſque eſt Mordochai ab illa die & deinceps

deinceps in domo regis Aſſueri,& ſeruierunt patres noſtri in quiete & tran quillitate omnibus regibus Perſarum, donec ſurrexit rex Darius ſecundus. Cum enim ille regnare cœpiſſet,excitauit prelium grauiſſimum contra gentem Macedonum,& percuſſit eos cæde maxima,obtinens in eos dominiũ & durus exiſtens contra eos,donec regnauit Alexander filius Philippi, qui celebre reddidit nomen gentis Macedonum,percuſſitq; terram orientalem uſque ad extremam eius partem. Nam cum gens Macedonũ prouocata eſſet contra imperium Perſarum,egreſſus Alexander de Macedonia cum graui exercitu uenit contra Darium,& pugnans contra eum,percuſſit omnes gentes quæ fœdus habebant cum Dario. Percuſſit quoq; terram Aegypti & terram Idumæorum,ueniensq; ad littus maris percuſſit Aconem & Aſcalonem atq; Gazam,& cum direxiſſet faciem ſuam ut aſcenderet uerſus Ieroſolymã & percuteret quoq; eam,eo quod fœdus haberet cũ Dario,profectus de Gaza cum uniuerſo exercitu ſuo peruenit ad certum in itinere locum & diuerſorium,ubi tam ipſe quam exercitus eius manſit. Contigit autẽ ea nocte,ut dormiens ſuper lectum ſuum in medio tentorij,uideret uirum ſtantem iuxta caput ſuum,indutum lineis & habẽtem gladium extractũ in manu ſua, eratq; aſpectus gladij illius ſimilis fulguri micanti in die pluuię. Cumq; leuaſſet gladium ſuper caput regis, expauit rex uehementer & ait: quare dominus percutit ſeruum ſuum? Reſpondit uir ille: quoniam miſit me Deus ad ſubijciendũ tibi reges magnos & gẽtes multas,& ego pręcedo te ut auxilium feram tibi, & nunc ſcias te morte moriturum quod conaris aſcẽdere in Ieruſalem & mala inferre ſacerdotibus domini atq; populo eius. Dixit autem rex: Obſecro remitte ſeruo tuo hanc iniquitatem. Mi domine, ſi diſplicet id tibi, reuertar ad mea. Reſpondit uir ille: ne timeas,ego honoraui faciem tuam, uade & perge in Ieruſalem. Cum autem ueneris ante portam Ieruſalem & uideris uirum indutum lineis, ſicut ego indutus ſum, uirum inquam per omnia mihi conformem & ſimilem,feſtinanter cadas ſuper faciem tuam in terram & adores eum,& quęcunq; dixerit tibi facies,& non præuaricaberis uerbum eius,aliàs morte morieris in die illa.

¶ *Deſcribit Ioſephus hanc hiſtoriam libro undecimo capite octauo,paulo fuſius quam hic ſit annotata,dicitq; ſummum ſacerdotem fuiſſe Iaddum,quem occurrentẽ Alexander Magnus adorauit.*

CAPVT VI.

SVrgens uero rex perrexit uiam ſuam uerſus Ieruſalem in ira uultus ſui,timensq; ſacerdos & cunctus populus ualde,clamauerunt ad dominum & prædicauerunt ieiuniũ. Expleto uero ieiunio egreſſi ſunt Iudęi in occurſum eius rogaturi eũ ne percuteret ciuitatem. Egreſſus eſt quoq; pontifex extra portam unà cum populo & reliquis ſacerdotibus, ſtabatq; ſummus ſacerdos ante eos indutus lineis. Cumq; rex Alexander uidiſſet ſacerdotem, feſtinauit & deſcendit de curru, procidensq; in faciem ſuam adorauit eum. Quod uidentes reges ſerui Alexandri tremuerunt, dicentes ad eum: quare adoraſti uirum illum,qui uirtutem nullam habet ad bellandum? Reſpondit rex,miniſtris ſuis: eo quod uir ille qui mihi apparuit,in omnibus gentibns non habet ſimiliorem quàm iſtum quem adoraui. Poſt iſta factum eſt, ut ingrederentur pontifex & rex Alexander ſanctuarium dei noſtri, oſtenditq; ei põtifex templum

& atria

& atria eius, thesauros eius, porticus eius & locum sanctisanctorum, locum altaris atque locū holocausti & ait rex: Benedictus deus templi huius, & beati uos serui eius, qui ministratis ante conspectum eius in loco isto. Nunc itaque faciam & ego mihi in hoc loco memoriam, daturus aurum multum artificibus, qui fabrefaciant imaginem meam & erigāt eam inter sanctūsanctorum & inter templū ipsum, ut sit effigies mea in memoriā in domo dei magni. Cui dixit summus sacerdos: Aurum quod sponte offerunt labia tua, hoc potius da pro sustentatione sacerdotum dei nostri, pauperibus scilicet sacerdotibus, qui nati fuerint anno isto per uniuersam Iudeam, & in omni terra Ierosolymitana, & hi appellentur nomine tuo Alexandri, eritque tibi pro memoriali cum uenerint ut exequantur ministerium dei nostri in templo isto. Nam non licet nobis ponere in domo dei nostri imaginem aut ullam effigiem. Acquiescens ergo ei rex fecit sic & dedit aurum sacerdotibus.

¶ Iosephus in latino exemplari hanc historiam sic explicat. Phœnices & Chaldæi regem secuti, putabant quia quicquid potuisset furor imperialis permittere in ciuitatem, ipse committeret, & ut principem sacerdotum summis afficeret contumelijs. Quod è diuerso contigit euenire. Nam Alexander præuidens multitudinem uestibus albis indutam, antistites uero cum byssinis stolis & principem sacerdotum hyacinthina & aurea stola, super caput habentem cidarim, & super laminam auream, in qua scriptum erat dei nomen, adijt eum solus, & numen adorauit, & principem sacerdotum primus ueneratus est. Omnibus uero Iudæis una uoce Alexandrum salutantibus & circumastantibus, Syriæ reges & reliqui hoc facientem stupuerunt, corruptamque regis mentem putauerūt. Parmenio uero solus eum interrogauit, cur omnibus tū adorantibus ipse adorasset principem sacerdotum gentis Iudeæ. Cui ille: non hunc, inquit, adoraui, sed deum cuius principatu sacerdotij functus est. Nam per somnium in huismodi eum habitu conspexi, adhuc in Dio ciuitate Macedoniæ constitutus. Dumque mecum cogitassem, posse Asiam uincere, incitauit me ut nequaquam negligerem, sed confidenter transirem. Nam se perducturum meum dicebat exercitum, & Persarum traditurum potentiam, ideoque neminem alium in tali stola uidens, cum hunc aduertissem, habens uisionis & probationis nocturnæ memoriam, salutaui. Postquam Parmenioni locutus est, principem sacerdotum honorans, occurrentibus reliquis sacerdotibus, ad ciuitatem usque peruenit, & ad templum ascendens, sacrificauit deo, secundum sacerdotis ostensionem. Ipse autem sacerdotum principi & reliquis sacerdotibus munificenter multa donauit.

CAPVT VII.

ROgauit proinde rex sacerdotem ut consuleret deum pro se, an abiret pugnaturus contra Darium, aut desisteret. Cui dixit sacerdos: Vade, quia tradens tradetur in manus tuas, allatoque coram eo libro Danielis, ostendit ei eum locum ubi scriptum est quomodo aries triumphabat in omni plaga mundi & quomodo uenit hircus caprarum & irruit in arietem atque conculauit eum. Dixitque ei sacerdos: Tu es hircus caprarum, & Darius est aries, quem tu conculcabis in terram & accipies uniuersum regnum eius. Cumque sacerdos confortasset eum, egressus est Alexander de Ierusalem ut transiret inde aduersus Darium & pugnaret contra eum. Pertrāsiens autem terram filiorum Ammon, egressus est in occursum eius Sanballat Horonites & procidens

in terram adorauit eũ atque ſuſcepit in domum ſuam, faciens & ei & cunctis principibus eius conuiuium, & tribuens ei plurimum auri atque argenti. Rogauit etiam eum ut permitteret ædificari ſanctuarium in monte Garizim propter Manaſſen generum ſuum, qui acceperat filiam eius, & erat frater Iddo ſacerdotis magni Ieroſolimitani. Siquidem nolebat Manaſſe abijcere uxorem ſuam è domo ſua ſicut fecerant fratres eius, qui ablegauerant uxores alienigenas, atque ob id repudiauerunt eum congregatio fidelium, ne ſacerdotio fungeretur in Ieruſalem. Qui abiens cum uxore ſua ad Sanballat ſocerum ſuum, habitauit cum illo. Hæc ergo fuit cauſa quare Sanballat poſtulauit ædificari templum in monte Garizim, ut ſcilicet gener ſuus ibi eſſet ſacerdos. Ad quem ait rex: Aedifica templum ſicut petiſti, ſed caue ne forte fiat offendiculum his qui ſunt in Ieruſalem. Abeunte itaque rege in uiam ſuam & proſequente prælium, extruxit Sanballat templum in monte Garizim, dixitq́; ad Manaſſen generum ſuum. En habes templum ſecundum quod ſcriptum eſt in lege ueſtra. Offeres ergo benedictionem in monte Garizim &c. Factum eſt proinde templum illud in lapidem offendiculi & in petram ſcandali atque in ruinam templi domini quod erat in Ieruſalem & ſacerdotum eius, eò quod multi nebulones è populo noſtro abirent ad montem Garizim per ſingulos annos celebraturi ibi ſolennitates ſuas, cum decimis ſuis, ſpontaneis oblationibus ſuis atque cum pacificis ſuis, derelinquentes templum domini, quod erat in Ieruſalem. Ditatumq́; eſt templum illud ſupra modum per multos dies uſque ad tempora regis Hyrcani filij Simeonis, qui erat de filijs Haſmonai, & ſubuertit templum illud, reduxitqúe omnem cultum ad templum domini quod erat in Ieruſalem. Hic eſt Hyrcanus ille, qui circuncidit Idumæos & confœderauit eos ſibi, ligauitqúe uinculis circunciſionis.

¶ Hæc quæ in iſto capite ſcribuntur, apud Ioſephum latinum ſic habentur. Allato ei uolumine Danielis, in quo ſcriptum erat, quendam Græcorum deuicturum Perſarum potentiam, arbitratus ſeipſum eſſe quem ſcriptura ſignificabat, gauiſus eſt. Poſtera die conuocans multitudinem, iuſſit petere quas uellent donationes accipere. Principe uero ſacerdotum petente, ut liceret patrijs uti legibus, & ſeptimum annum ſine tributis eſſe mandaret, omnia conceſſit. Cumq́; ab eo poſtulaſſet, ut Iudæos in Babylone & Mediæ gente præciperet ſuis potiri legibus, promiſit libenter facere quæ poſcebat. Igitur Alexander ita diſponens Ieroſolymam, duxit ad reliquas exercitum ciuitates, & omnibus eum ad quos peruenit amabiliter ſuſcipientibus, Samaritæ metropolim tunc Sichimam nomine habentes, poſitam iuxta Garizim montem, in quo tranſgreſſores habitabant Iudæi, uidentes ab Alexandro ita magnifice Iudæos honoratos, coacti ſunt Iudæos ſe fateri. Nam huiuſmodi Samaritæ naturæ ſunt, ut in calamitatibus merſis Iudæis negent ſe eſſe cognatos, ueritatem confitentes: & cum uiderint clarum eis aliquid oblatum, tunc ſocios ſe iudaico generi profitentur, originem ſuam à nepotibus Ioſeph, Ephraim & Manaſſe recenſentes. Porro de Manaſſe ſacerdote in hunc modum ſcribit: Ieroſolymorum ſeniores indignabantur, quod principis ſacerdotum Iaddi frater, alienigenæ cohabitans uxori, ſacerdotij particeps exiſtebat. Arbitrabantur enim hoc connubium initium fieri occaſionis præſtandæ, uolentibus leges tranſgredi pro uxorũ copulationibus, quas ab alienigenis ſibi coniungere feſtinabant. Iubebant ergo Manaſſen diſiungi ab uxore, aut non introire ſacrarium. Manaſſes autem prohibitus à fratre ad altare accedere, ad ſocerum Sanballat peruenit, amare ſe dicens filiam eius Iſacham, ſacerdotalem uero

honorem maximum esse apud gentem & ciuitatem & genus Iudæorum, nec uelle se propter huiusmodi coniugium sacerdotij iure priuari. Itaque Sanballat non ei solum sacerdotium, sed etiam principatum sacerdotij & potentiam, ac honorem omnium locorum sibi subiectorum dare promisit, uolens suam apud eum filiam permanere. Dicebat etiam templum ei ædificare ad instar Ierosolymorum, super montem Garizim, qui altior omnibus Samariæ montibus apparebat, sed hoc facere cum regis Darij sententia. His promißionibus eleuatus Manaßes, permansit apud Sanballat, principatum sacerdotij arbitratus se accepturum, Dario conferente. Multis uero sacerdotibus & Israëlitis huiusmodi iunctis uxoribus, non parua seditio Ierosolymitas habebat, dum plures ad Manaßen transirent. Quibus Sanballat pecunias ministrabat & terram colendam habitationemq; deputabat, omnibus modis genero suo concordans, ueniensq; ad Alexandrum dicebat se generum habere Manaßen, fratrem Iaddi principis sacerdotum Iudææ gentis, multosq; alios cum eo præsentes ex ea gente, quos uelle aiebat sub eo tēplum locis constitutis ædificare: hoc autem & ipsi profuturum uideretur, ut in duas partes Iudæorum potentia diuisa, ne eadem concordia gens coniuncta rebellaret, aut in aliquo regibus obuiaret, quemadmodum & prius Aßyrijs contingebat. Concedente uero Alexandro, omni studio adnisus Sanballat, ædificauit templum, & sacerdotem Manaßen constituit, maximum arbitratus præmium ex filia nepotibus profuturum.

HISTORIARVM IVDAICARVM LIBRI II. FINIS.

IVDAICARVM
HISTORIARVM LIBER TERTIVS,
complectens geſta Machabæorum ſiue Haſmonæorum, extēditurq́; uſq́; ad mortē Iehudæ.
Caput I.

Factum eſt poſtquam Alexander Macedo deuicit Darium, obtinuit imperium ſuper totum Orientem. Et cum agnoſceret diem mortis ſuæ, diuiſit terram quatuor cognationis ſuæ principibus, propagatis ex Græcia ipſa. Et hi quidem deuoraſſent populum Iudæorum, niſi deus noſter ſtetiſſet in confractione & excitaſſet ſacerdotes ſuos, Tūc inquam interijſſet memoria Iudæorum. Poſtquam autem Alexander diuiſit terrā, clauſit cognationes Aquilonares uectibus ferreis & ædificijs fortiſſimis, porrectis uſq; ad mare ne unquā egreſſi perderent terram & dominium eius. Mortuo uero Alexandro in Oriente, ſucceſſerunt ei in dominio quatuor principes: & Seleucus quidem regnauit in ciuitate regia Macedoniæ, fuitq́ue uir clemens & mitis, tractans populum Iudaicum humaniter, nec ullam in eum exercuit tyrannidem. Sed abierunt quidam nebulones, impij & filij Belijaal de populo noſtro ad eum, dixeruntq́ue. En uenimus ad te, ut oſtendamus tibi diuitias templi Ieroſolymitani. Siquidem argenti, auri & lapidum prętioſorum qui ſunt in eo, non eſt finis. Et certe hæc omnia ſupra modum decorare poſſent palatium regis Seleuci. Quibus uerbis ille incitatus, miſit Ieroſolymam unum ex principibus ſuis, qui ſcilicet fuit de cognatione eius, nomine Eliodorum, ut auferret aurum & argentum atque lapides prætioſos qui erant in templo domini. Irruenti autem illi ſubito in ciuitatem Ieruſalem, dixit ſacerdos. Ob quid uenit dominus meus ad ſeruos ſuos? Reſpondit Eliodorus. Propter argentum & aurum atque lapides prætioſos, qui ſunt in ſanctuario ueſtro, quiq́ue ſunt proditi domino meo regi. Ait ſacerdos. Et quare conatur rex diripere aurū, quod eſt in domo dei magni, in cuius manu eſt omnis uiuentis anima? Non eſt aliud quippiam in ea niſi tributa, quæ obtulerunt reges Medorum & Perſarum in diebus ſuis, & quę dedit Seleucus atque alij reges in theſaurum dei noſtri, pro ſuſtentatione pupillorum & uiduarum, propter quod & nos oramus ad dominum pro uita regis atque pro filijs eius. Eliodorus uero nolens audire ſacerdotem, poſuit cuſtodes per circuitum templi uſque in diem craſtinum, & tumultuata eſt uniuerſa ciuitas, fuitq́ue fletus magnus & clamor uehementer amarus in ea. Sacerdotes uero & ſeniores utriuſque ſexus, principes & dominæ, omnes clamauerunt ad dominum & conſperſi ſunt puluere, affligentes in ieiunio animam ſuam, quod & pueri fecerunt: infantes quoque abſtracti ſunt à lacte, & unanimiter clamauerunt ad dominum, ut ille cuſtodiret theſaurum ſuum, & depoſitum in templo ſuo reconditum. Denique

uirgines sedentes in domo patrum suorum, extendebant palmas suas per domorum fenestras in cœlum ad dominum: & cum omnibus istis fuit Honias summus sacerdos puluere conspersus, stans & orans ad dominum deum suum, si fortassis misereri dignaretur. Factum est autem in crastinum, ut ingressus Eliodorus cum omnibus satellitibus suis deambularet in medio sanctuarij intraretque sanctumsanctorum. Dominus uero fecit illum & eos quos secum habuit audire uocem strepitus & uehementissimæ commotionis, quæ etiam montes frangebat & dissecabat petras, ut cuncti satellites eius fugere inciperent, abderenturque in quibus possent locis, & relinqueret Eliodorus solus. Qui cum leuasset oculos suos, uidit uirum habentem aspectum ualde horribilem, indutum ueste aurea unde micabant gemmæ pretiosæ, & accinctum armis bellicis & aureis, sedentem super equum generosum, incedentem & ingredientem, saltantem & currentem contra Eliodorum. Et percutiens eum equus pedibus suis, deiecit eum in terram & conculcauit eum: sessor autem sese erigens super illum, præcepit duobus iuuenibus, qui induti erant lineis & habuerunt flagella in manibus suis, ut uerberarent Eliodorum cæde indesinente. Stantes ergo duo iuuenes illi iuxta Eliodorum, unus ab isto & alter ab alio latere, flagellabant eum absque ulla miseratione, ut etiam loqui non posset, constitutus inter mortem & uitam. Et accurrentes pueri sacerdotum, leuabant eum in humeros suos & efferebant extra sanctasanctorum, tradideruntque eum satellitibus eius. Et cum ab eis portatus fuisset in tabernaculum suum, cecidit super lectum, iacuitque mutus, non aperiens os suum uel ad loquendum uel ad edendũ. Tunc accendentes omnes seniores Macedoniæ ad Honiam sacerdotem & flentes rogabant eum dicebantque: Obsecramus domine, ut ores pro nobis seruis tuis & pro famulo tuo Eliodoro cum quo uenimus, ut uiuamus & non moriamur. Cognouimus enim non esse deum præter deum uestrum, & omnes deos gentium uanos esse atque inanes. Deus autem uester fecit uniuersum mundum, & in manu eius est omnis uiuentis anima. Orante itaque sacerdote ad dominum & offerente holocausta atque sacrificia, uiderunt duos iuuenes flagellantes Eliodorum in sanctuario atque dicentes ad eum: surge, uade ad Honiam sacerdotem, & prosternere ante pedes eius in terram, quoniam propter eum miserebitur tui deus. Surgens uero Eliodorus super pedes suos, abijt ad Honiam sacerdotem, procidensque coram illo in terram benedixit dominũ deum Israël & sacerdotem, offerens argentum & aurum in thesaurum domus domini & sacerdoti, surgensque festinanter conscenso equo fugit in Macedoniam ad regem Seleucum. Cui cum dixisset rex, quid egisti Ierosolymis his tam multis diebus? respondit Eliodorus regi. Si habet rex hostes, qui quærunt animam eius, mittat eos in Ierusalem, ut ingrediantur templum eius, moriantur que ibi, quoniam deus ille magnus potentissimus est, qui ultionem sumit de hostibus Iudæorum & Ierusalem. Narratisque regi omnibus quæ ipse uiderat, Seleucus neminem amplius adiecit mittere Ierosolymam, qui mala inferret illi, quin magis per singulos annos misit munus ad sanctuarium cunctis diebus uitæ suæ. Sed & inter omnes ter-

ræ reges conuenit, mittere munera ad honorandũ templum Ierosolymitanũ.

¶ De monarchiæ post Alexandrum diuisione, scribitur primo Machabæorum 1. in hunc modum: Cognouit Alexander quod moreretur, & uocauit pueros suos nobiles qui secum erant nutriti à iuuentute sua, & diuisit illis regnum suum cum adhuc uiueret. Et obtinuerunt pueri eius regnum, unusquisque in loco suo & imposuerunt sibi omnes diademata post mortẽ eius, & filij eorum post eos annis multis, & multiplicata sunt mala in terra. Alij uero de morte eius sic scribunt: Tumultuantes milites insidijsq; perire regem suspicantes ipse sedauit, eosq; omnes cum prolatus in editissimum urbis locum esset ad conspectum suum admisit, osculandumq; dexteram suam flentibus porrexit. Cumq; lachrymarentur omnes, ipse sine lachrymis & sine ullo tristioris mentis argumento fuit, ut quosdam impatientius dolentes consolatus sit. Et cum deficere eum amici uiderent, quærunt quem imperij faciant hæredem. Respondit, dignissimum. Tanta illi magnitudo animi fuit, ut cum Herculem filium, cum fratrem Arideum, cum Roxanem pregnantem relinqueret, oblitus necessitudinum, dignissimum nuncupauit hæredem. Cumq; hac uoce ueluti bellicum inter amicos cecinisset aut malum discordiæ misisset, omnes in æmulationem consurgunt, & ambitione uulgi tacitum sermonem & fauorem militum quærunt. Quod autem Alexander dicitur diuisisse regnum suum cum adhuc uiueret pueris suis, qui secum erant à iuuentute nutriti, non tam ipse hoc diuisit, quam illis diuidendum reliquit. Vnde & ipsi ueluti catuli opimam prædam, à magno leone prostratam, auidi discerpsere, seq; ipsos in rixam irritatos prædæ æmulatione fregerunt. Itaque Ptolemæo primo Aegyptus & Africæ, Arabiæq; pars sorte prouenit. Thracia & regiones pontici maris Lysimacho assignantur, Cassandro filio Antipatri Macedonia obuenit, Antigonus rex Asiæ declaratur, & Seleucus cognomento Nicanor rex fit Syriæ. Porro Antigoni filius nempe Demetrius, Cassandri filium interficiens, principatum illius suo regno adiecit. De Seleuco uero quidam sic scribunt. Seleucus natus princeps in Macedonia ui obtinuit Babyloniam, uicit Antigonum & filium eius Demetrium reges Asiæ, deinde percussit Lysimachum. Tunc & omnis Syria sub Ptolemæo Lagi filio, qui saluator nuncupabatur, contraria nominis eius est perpessa. Hæc de Alexandro magno & successoribus eius, nunc de Seleuco qui misit Eliodorum ad spoliandum templum. De hoc in æditione nostra nempe 2. Machabæorum tertio sic scribitur: Cum sancta ciuitas habitaretur in omni pace, leges autem adhuc optime custodirentur propter Oniæ pontificis pietatem & animos odio habentes mala, fiebat ut & ipsi reges & principes locum summo honore dignum ducerent, & templum maximis muneribus illustrarent, ita ut Seleucus rex Asiæ de redditibus suis præstaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes. Simon autem de tribu Beniamin præpositus templi constitutus, contendebat obsistente sibi principe sacerdotum iniquum aliquid in ciuitate moliri. Sed cum uincere Oniam non posset uenit ad Apollonium Tharseæ filium, qui illo tempore dux erat Cœlesyriæ & Phœnicis, & nunciauit ei pecunijs innumerabilibus plenum esse ærarium Ierosolymis & communes copias esse immensas, quæ non pertinent ad rationẽ sacrificiorum, esse autem possibile, sub potestate regis cadere uniuersa. Cumq; retulisset ad regem Apollonius de pecunijs quæ delatæ erant, ille accitum Eliodorum, qui erat super negotia eius, misit cum mandatis ut prædictam pecuniam transportaret &c. Porro quarto capite sic dicitur: Post Seleuci uitæ excessum, cum suscepisset regnum Antiochus, qui nobilis appellabatur &c. Secundum autorem ergo translationis nostræ, Seleucus iste filius fuit Antiochi magni & frater senior Antiochi nobilis, qui descenderunt à Seleuco Nicanore, qui Alexãdro magno mox successit in regno Syriæ. Nã hic est ordo regũ Syriæ & Asiæ: Seleucus Nicanor, Antiochus Soter, Antiochus Theos, Seleucus Callinicus, Seleucus Ceraunus, Antiochus Magnus, Seleucus Philopator, Antiochus Epiphanes seu nobilis, Antiochus Eupater &c. Secũdum hũc uero no

strum

strum autorem, historia Eliodori contigit sub Seleuco Nicanore, quem cur uocet regem Macedoniæ non uideo nisi fortasse erratum sit scriptoris, aut certe quod ex Macedonibus descendit, sicut & infra reges Syriæ reges Macedoniæ quoq; uocantur.

CAPVT II.

PRoinde Ptolemæus Macedo, qui super Aegyptum cōstitutus fuit rex, uir erat misericors, sapiens, prudens, & qui libenter legebat in libris. Hic præcepit duobus principibus suis, quorum nomina erant Aristeus & Andreas, ut cōgregarent libros multos. Collectis autem plurimis uoluminibus, scriptis Medorum atq; aliorū populorū linguis, dixit rex ad eos: Quot habetis libros? Responderūt ei: Nongentos & nonagintaquinq;. Et subridens rex ait ad eos: Age, apponamus adhuc quinq;, ut ascendant ad millenariū numerum. Ad quem dixit Aristæus: Obsecro domine ut attendas, quod frustra laborauimus pro libris istis, quippe in quibus nulla est utilitas: quare si regi bonū uidetur, scribat ad pontificem Ierosolymitanum, ut ille ad te mittat sapientes qui in illa sunt urbe, callentes linguam Græcam, qui tibi explicent legem suā: illa enim scriptas habet res sanctas, & omnes alij libri non habent nisi uanitatem. Fecit itaq; rex secundum illum modum, mittens scribas & munera ad pontificem qui erat in diebus illis, qui conferrent cum eo & consultarent super hac re. Tunc misit pontifex ad eum septuaginta sacerdotes, inter quos præcipuus erat Eleazarus uir grauis, qui postea Antiochi temporibus probatus est & interfectus pro domino deo suo. Cumq; uenisset Eleazarus cum septuaginta sacerdotibus & interpretibus in Aegyptum, constituit eis rex singulas domos, separans unum ab alio, & assignans unicuiq; scribas expeditos. Sacerdotes autem illi explicuerunt totam legem & reliquos biblicos libros, uiginti scilicet quatuor quos transtulerūt septuaginta sacerdotes de lingua sancta in linguam grecam, & obtulit Eleazarus scriptū eorum regi. Tunc legit rex uniuscuiusq; scriptum, ut illi transtulerant, & ecce omnium interpretum unà erat & concors expositio, idemq; sensus, de qua re letatus est rex plurimum. Et proferens argentum & aurum dedit Eleazaro & septuaginta sacerdotibus, misitq; eos Hierosolymam. Sed & Iudæos dimisit liberos in die illa, centum scilicet & quinquaginta millia, tradens singulis centum & quinquaginta drachmas aureas, & mittēs pro munere deo nostro mensam ex auro mundo factam, cuius pondus erat mille talentorum, in qua sculpsit effigiem totius terræ Aegypti unà cum Nili fluuio & diuertigio quod ex Nilo fluit, & irrigat uniuersam terram Aegypti. Adhibuit præterea mense uarios lapides preciosos, ut instar illius mensæ nemo unquam uiderit in uniuersa terra, misitque eam rex Ptolemæus in Ierusalem pro munere in domum dei magni, dei orbis.

¶ *Hic Ptolemæus qui transferri fecit legem, fuit Ptolemæus Philadelphus, rex secundus Aegypti postquam mortuus fuit Alexander magnus. Primus enim post Alexandrum fuit Ptolemæus soter Lagi filius, secundus Ptol. Philadelphus, tertius Ptol. Euergetes, quartus Ptolemæus Philopator, qui percußit Antiochum magnū, quintus Ptol. Epiphanes, sextus Ptol. Philometor, septimus Ptol. Euergetes, octauus Ptol. Phiscon siue Soter, nonus Ptol. Alexander, decimus Ptol. Lathyrus, undecimus Ptol. Aduletes, duodecimus Ptol. Dionysius, deinde Cleopatra. Porrò ordo summorum sacerdotū,*

qui temporibus illis fuerunt, hic eſt: Iaddus, ſub cuius pontificatu Alexander Magnus uenit in Hieruſalē, ſecūdus Onias ſub quo Ptolemæus Soter innumerabiles Iudæos captiuauit, quos Philadelphus rurſum dimiſit, tertius Simon iuſtus, quartus Eleazarus, quintus Manaſſes, ſextus Onias, ſeptimus Simon, octauus Onias, cuius tempore Eliodorus uoluit templum ſpoliare. Huius tamen hiſtoriæ Ioſephus latinus, nullam facit mentionem. Hiſtoriam uero huius capitis diffuſe conſcribit libro 12. Iudaicarum antiquitatum cap. ſecundo, ubi dicit centum uiginti millia Iudæorum à uinculo ſeruitutis in Aegypto reſolutos.

CAPVT III.

FActum eſt autē poſt dies multos, ut regnaret Antiochus ſuper gētem Macedoniæ, & Ptolemæus rex Aegypti apponeret ad populos ſuos, regnaretq; loco eius Ptolemæus alius. Et aſcendit contra eum Antiochus rex Macedoniæ & percuſſit atq; interfecit eum, & obtinuit uniuerſam terram Aegypti, regnans ſuper cunctā terram. In diebus illis cœperunt prælia magna & horrenda graſſari cōtra populum Iudaicum. Nam cum Antiochus regnaret in terra Aegypti, eleuatum eſt cor eius ſupra modum, miſitq; per totum dominium ſuum ad omnes populos, ut adorarent imaginem quæ ſuam exprimebat effigiem. Et conſentientibus cunctis gentibus adorantibusq;, uenerūt iniqui quidam de populo noſtro, Menelaus ſcilicet, Simeon & Alchimus atq; alij multi impij gentis noſtræ homines, & incitauerunt Antiochum ut mala inferret populo Iſraëlitico. Tunc apparuit portentum quoddam ſuper ſancta ciuitate Hieruſalem, uiſa'que eſt eo tempore per ſingulas noctes inter cœlum & terram ſimilitudo equorum igneorum, quorum ſeſſores tenebant in manibus ſuis arma bellica ſimilia auro, pugnabantq; contra ſe inuicem quadraginta diebus. Et uenientes impij gentis noſtrę ad regem Antiochum dixerunt ad eum. En apparuit prodigiū in Hieruſalem, & ipſi dicunt mortuum eſſe Antiochū, gaudentq; ſuper caſu domini noſtri regis. Et iratus eſt rex uehementer, ueniensq; ſubito in Hieruſalem, percuſſit eam in ore gladij & fecit ſtragem magnam in urbe, eduxitq; multum populum captiuū & diſperſit uniuerſum cœtum piorum uirorum qui erant in ea, qui fugientes in ſyluas comederunt herbas inſtar pecorū, latitantes quaſi beſtiæ in ſylua. Nec ſatis erat quod rex Antiochus quoſdam occidit & quoſdam captiuos abduxit, ſed dimiſit quoq; præfectos in terra Iehuda, qui affligerent populum Iudaicum, dimiſit et Philippū qui prēliū gereret aduerſus populum Iſraël. Nam præceperat ei rex dicens: Quicunq; uoluerit adorare imaginem meam quam erexi & ueſci carne ſuilla, hunc permittes uiuere, qui autem renuerit, illum abſq; ulla miſeratione interficies. Prohibuit quoque tunc ne populus domini obſeruaret ſabbatum & ne circumciderent filios ſuos. His ita geſtis, abijt rex ad ſua. Porrò Philippus erat uir animoſus, fecitq; iuxta uerba regis. Nam prohibuit fieri uniuerſam legem à populo Iudaico, fouit iniquos & impios populi noſtri, & occidit multos qui erant de cœtu piorum.

¶ Factum eſt, inquit autor huius libri, poſt dies multos, anno ſcilicet centeſimo triceſimoſeptimo regni Græcorum, ut habetur 1. Machab. 1. ubi hæc hiſtoria quoq; deſcribitur. Eo tempore regnauit in Syria poſt Seleucum fratrem Antiochus Epiphanes ſeu illuſtris, magnus tyrannus in Iudæos, ambo filij Antiochi magni, quorum ſororem Cleopatram habuit Ptolemæus Epiphanes rex Aegypti, genuitq;

tuitq; ex ea Ptolemæum Philometorem. Hunc Philometorem interfecit auunculus eius Antiochus illustris & spoliauit totam Aegyptum, ac deinde conuersus contra Iudæos, multiplici eos calamitate uexauit, ut ex sequentibus patebit. In secundo quoq; Machab. libro, cap. quinto & sexto horrenda scribuntur quæ Antiochus intulit Iudæis.

CAPVT IIII.

IN diebus illis inuentę sunt duæ mulieres quæ circumciderant filios suos. Cumq; paruuli penderent ab uberibus maternis, præcipitauerũt eos cum matribus deorsum à turri, & collisi mortui sunt. Tunc quoque apprehẽsus est Eleazar sacerdos princeps sacerdotum, Eleazar ille cuius supra mentionem fecimus, qui tempore Ptolemæi perrexit in Aegyptum, duxeruntq; eum ante cõspectum Philippi. Et dixit ad eum Philippus: Eleazar sacerdos prudens & sapiens, tu depones caniciem tuam cum sanguine in sepulchrum, nisi comederis carnes sacrificiorum meorum, quemadmodũ præcepit dominus meus rex. Respondens autem sacerdos dixit ad eum. Absit à me, ut dissoluam præceptum dei mei, qui est dominus uniuersæ terræ. Et accipiẽs eum Philippus dixit ei. Tu nosti quod diligo te, & quod parcere cupio senectuti tuæ: capiatur ergo nũc modicum de carne sacrificij uestri, quam uos comedere soletis, & comede illud in conspectu populi huius, ut ipsi uideant. Tunc enim dicturi sunt, quod de sacrificio regis comederis, & tu uiuus euades & nõ morieris. Cumq; Eleazar ista audiuisset, & à cunctis suspiceretur honor magnificentiæ eius, atque uirtus sanctitatis eius, dixit ad Philippum. Ego hodie sum filius nonaginta annorum, & ob id non cõpetit mihi ut simulem me timere deum, seducamq; populum eius, & dicãt iuniores. Eleazar uir nonagenarius dissoluit pactum dei sui, & ipsi deinde quoque preuaricentur & eant in perditionem. Absit à me, ut cõtaminem sanctitatẽ meam & puritatem senectutis meę, eneruemq; populum meum, dando ei dissolutionem manuum in lege dei mei, ut dicãt: Eleazar nonagenarius inique egit contra dominum, elegitq; seruire uanitatibus gentilium, cur ergo & nos nõ ita ageremus? Et iam quidem liberarem animam meam de manu uestra, sed non possem liberari à conspectu domini, quandoquidem nemo possit effugere cõspectum eius & eripi de manu eius, siue uiuus siue mortuus, quia dominiũ eius est super uiuos & super mortuos, ad uiuificãdum & ad interficiendum. Melius est ergo mihi ut fortiter moriar & relinquã exemplum constantiæ populo meo & adolescentibus meis post me, ut cum uiderint mortem istam tam honestam, appetant & ipsi sic agere atq; mori. Factũ itaq; est, cum audisset Philippus uerba eius, iussit ut torquerent & cęderent Eleazarum uenerandæ senectutis uirum mãsuetumq; hominem, ut uel sic uiolaret ornamẽtum uirtutum suarum. At ille cum cæderetur omni plagarum genere absq; ulla miseratione, ingemiscens pio animo aiebat: domine deus meus qui dilexisti me usque ad confessionem istam, tu scis quod potui liberare animã meam à morte, sed nolui, quia amo eam, & nunc quidẽ ingrauatæ sunt super me indesinẽtes plagæ, quas etiam ferre nequeo, at propter tuum timorem quasi nihilum sunt in oculis meis, patienterq; fero eas. Et cũ talia loqueretur integro animo clausit dies suos, dereliquitq; constantiæ exemplum populo suo.

A tribus

¶A tribus potissimum conabatur tyrannus abstrahere Iudæos, ne scilicet circumciderent filios suos, ne obseruarent sabbatum, & ne uitarent carnes suillas. Propter celebratam circumcisionem duæ mulieres cum infantibus fuerũt è turri præcipitatæ. Quæ historia etiam in nostra æditione habetur, secundo Machab. sexto. Propter obseruationem sabbati, plurimi Iudæi in speluncis, ubi celebrauerunt sabbatũ, fuerunt flammis exusti. Ad carnem suillam edendã plurimi quoq; fuerũt coacti, ut patet de Eleazaro magno sacerdote & alijs multis, quorum in sequẽtibus fit mentio. Historia de Eleazari martyrio & gloriosa confeßione, scribitur quoq; in secundo Machab. cap. 6. Sed & primo Machab. 1. in fine, succincta fit mentio eorum quæ hic ad longum describuntur.

CAPVT V.

TVnc quoq; comprehẽsi sunt septem fratres cum matre eorũ, & miserunt eos ad regem: qui omnes propter abominandam, fœtentem & detestandam carnem suillam & salitam absq; humore discerpti sunt crudeli furore, & integerrima caro eorum in partes scissa est. Siquidem uenit primus in conspectum regis & ait: Quid multiplicas erga nos uerba? Vt doceas nos? Iam docti sumus à patribus nostris. En parati sumus, ferre iugũ domini & iugũ legis eius. Iratusq; uehementer rex, iussit afferri sartaginem æneam & poni super ignem. Deinde pręcepit amputari linguã eius, manus eius & pedes eius, & projci in sartaginem igni superpositam, ne cito moreretur, sed terrerentur fratres eius & mater eius. At illi credentes in dominum inuicem se roborabant. Cumq; uiderent fratrem suum mori pro domino, dicebat unus ad alterum: En hoc est quod locutus est Moses famulus domini in cantico suo: In seruis suis consolabitur se. Sic iam consolatur se deus in nobis super omni malo quod locutus est facere populo suo, & misertus est eorum. Mortuo itaq; primo adductus est secundus, ad quem ita dictum est: Audi & fac præceptum regis, ut quid enim moriturus es in magnis cruciatibus, sicut mortuus est frater tuus? At ille ait: Accelerate gladium & ignem, & nihil minuatis ex omnibus his quæ fecistis fratri meo. Non enim deficiam à fratre meo in pietate & timore dei. Tunc præcepit rex ut amputarent omnia membra eius, projcerentq; ea in sartaginem quę erat igni imposita. Ad quæ ille ait: quare affligis animas nostras, quas tu non dedisti neq; educis eas, sed illę magis redeunt ad deum qui eas dedit? Futurum etiam est, ut ille uiuificet nos, cum excitauerit defunctos populi sui & interfectos suos. Defuncto autem secũdo adductus est tertius, qui extendens dextram suam contra illum ait: quid est tibi hostis & inimice, ut sic terreas nos? Omnia ista è cœlo nobis uenerunt, atq; ideo patienter & sponte ferimus ea, & tu quasi nihilum cõtemptusq; reputaris in oculis meis, cum è cœlis expectemus gloriã, ibi enim reddetur nobis præmium nostrũ. Miratus est proinde rex & principes eius de magnifico animo, quem habuit adolescẽs ille. Quo mortuo adductus est quartus, & ille quidem sic ait ad regem: ut quid multa tecum agam uerbis uir Belijaal? nos moriemur pro domino deo nostro, qui rursus uiuificabit nos, tibi autem nunquam continget resurrectio. Et hoc quoque mortuo adductus est quintus, qui ait: stulte & insipiens qui non intelligis opera & facta domini, ne dixeris in corde tuo, quod deus deseruerit nos: ob id enim quod me amat, perduxit me ad gloriam istam, tu autem quia impius, blasphemus & rabidus es, odit te & excitauit te contra nos, ut sic sæuias in nos, sed futurum est, ut ipse sumat de te &

te & de semine tuo ultionem, ascẽdetq́ fumus narium & in te & in omnem familiam tuam.

¶ Secundo Machabæorum septimo hæc historia in æditione nostra pulchre quoq́ describitur. Habet tamen quædam quæ hic non inueniuntur, & rursum hebraismus hic quædam habet quæ illic non habentur, ea autem patent collatione utriusq́ æditionis.

CAPVT VI.

MOrtuus est ergo quintus & adductus est sextus, dixitq́: agnosci mus impietatẽ nostrã, quia peccauimus in dominũ. Et nũc nos tradimus animas nostras in mortẽ, morimurq́ propter omnẽ populum nostrũ, tu autem impleuisti cor tuũ ut facias talia ser uis dei, impugnans deum cœli & terræ: quapropter & ipse pu gnabit cõtra te & eradicabit te de terra. Mortuo itaq́ sexto, relictus est septi mus, qui erat puer paruus, & mater eius sancta, quę uiderat septẽ filios suos trucidari die uno, non est territa neq́ pauore concussa, sed stetit uirili animo iuxta cadauera filiorum suorum interfectorum, leuansq́ uocem suam clama uit & prorupit in uocem laudis dicẽs: Filij mei ego sum mater uestra & deus est creator uester, qui spiritum et animam dedit uobis. Ipse est qui educauit & crescere fecit uos atque ossa uestra: ipse texuit neruos & obduxit desuper cu tem atq́ spirauit in faciem uestram flatũ uitę, & omnia ista quæ dedit uobis, ipse restituet uobis in futuro tempore, reddetq́ præmium laboris uestri. Bea ti estis uos filij mei propter hanc constantiam. Confusus itaq́ est rex, quod mulier uicisset eum, & ob id dixit rex: Adducite mihi septimum, si fortasse queam inducere eum, ut faciat uoluntatem meam, quoniam est adhuc puer, & non glorietur contra me mulier dicendo: uici Antiochum & cõfortaui fi lios meos, qui & pro deo mortui sunt. Præcipiente itaq́ rege, adduxerunt se ptimum, & rex conabatur eum mulcere uerbis, misertusq́ illius iurauit se da turum ei aurum & argentum, seruos & famulos, atq́ ponere eum secũdo lo co, & dominium ei tradere in uniuerso regno suo: at puer contempsit uerba regis & nolebat audire sermones eius. Vocans ergo Antiochus matrẽ eius dixit ad eam: Bona mulier, esto indulgẽtior super paruulo isto et miserere fru ctui uentris tui atque suade ei ut faciat uoluntatem meam, habeasq́ eum su perstitem. Mulier uero respondens ait: Date eum mihi, si fortassis queã per suadere eum. Dederunt ergo eum matri. Quæ cum duxisset eum paululum ab eis, osculata est eum, ridensq́ in confusionem regis & ignominiam eius, dixit ad eum: Fili mi desere omnia ista. Ego portaui te nouem mensibus & postea lactaui te tribus annis, & post ablactationem nutriui te usque in hunc diem. Ego docui te timorem creatoris, propterea fili mi intuere nunc cœ lum, aspice terram, mare, ignem & aquam, quoniam per uerbum domini cœli facti sunt, & homo quasi nihil est coram illo. Ne timeas fili mi tyran num istum, sed morere pro deo tuo. Vtinam fili mi esses cum fratribus tuis in magnifica gloria eorum, ut & ego uos simul inueniam, adsim'que uobis in die desponsationis uestræ. Adductus itaq́ puer in conspectũ regis sic ait: Quare impedis me & non sinis me uenire ad fratres meos sanctos? Nõ per suadebitis mihi ut colam uanitates uestras, quoniam non postponam domi num & sanctam atq́ immaculatam legem eius, quam dedit per manum Mo si serui sui populo suo Israëlitico & filijs seruorũ eius. Et tu uir Belijaal, pessi

mus

mus malorum inuētor, tu Antioche homo ſceleſtus, hoſtis & oſor ueritatis, quam blaſphemaſti & calumniatus es, quò ibis, aut quò fugies à conſpectu dei noſtri, cuius eſt terra & plenitudo eius, orbis & qui habitant in eo? Hic enim rurſum uiuificabit nos & exaltabit, ſublimabitq; ſuper omnē gētem, tu uero qui ſuperbo animo mala intuliſti populo eius, mittēs manum in ſeruos eius, nō euades manū eius, neq; ſubterfugies iram furoris eius: & certe bonū eſſet tibi, quod natus non eſſes ex inquinamento matris tuæ ſtultæ, quæ genuit iſtum ſtultum Antiochū & inſanum, qui tam male agit, contra animam ſuam in bonum noſtrum. Quod ſi modicum quid patimur & ſuſtinemus dolorem hunc in iſto mundo, ecce nos pergimus ad uitā futuri ſeculi, tu autem morieris morte uaria in plagis magnis, deſcendesq; ad infernum inferiorem & ad tenebras gehennales, ubi neq; uita eſt neque lux, ſed tenebræ & umbra mortis. Non habebis ibi requiem ullam aut lucrum aliquod, ſed tribulationem & anguſtiam, ignem & ſulphur: hæc erunt pars tua & ſors hæreditatis tuę à deo noſtro ô uir ſanguinum & iniquiſſime. Et contrà, deus noſter miſerebitur populo ſuo & conſolabitur ſanctos ſuos. Hucuſq; ira eius fuit cōtra nos, ſed deinceps non adijciet ut iraſcatur contra populum ſuum, ſed conſolabitur nos pro omnibus his quæ euenerunt nobis ab initio. Quæ autem fecit, iuſte & recte fecit, quia nos impie egimus, ſed ipſe conuerſus cōſolabitur, & reſuſcitabit nos ad uitam perpetuam. Iratus itaq; Antiochus uehementer, quod ille nollet facere uolūtatem eius, atq; ideo inflixit ei plagas exquiſitas & crudeles, iuxta omnia quæ fecerat fratribus eius. Cumq; occidiſſet hūc ſeptimum, ſtetit mulier ipſa iuxta cadauera eorum, & expanſis manibus in cœlum dixit: O deus excelſe, deus perpetue, ingrediar quæſo & ego ancilla tua cum filijs meis in locū illum quem præparaſti eis. Et cum ſic loqueretur, conſummata eſt anima eius, & exhalans ſpiritum corruit ſuper filios ſuos, migrauitq; cum eis.

CAPVT VII.

ABiens autem rex itinere ſuo in Macedoniam, præcepit Philippo & principibus qui erant in terra Iehuda, dixitq; ad eos: Delendo delebis memoriam Iehuda ab uniuerſa terra, & quicunque memoriam fecerit nominis Iudæorum, illum occidite. Qui autem uoluerit eſſe de populo noſtro, memoriam que fecerit nominis Græcorum, illum permittite uiuere. Fecit itaque ſic impius Philippus & principes qui erant cum eo, extinxitq; omnes quos deprehēdit obſeruare legem, exceptis his qui cum Mathathia filio Iohannis fugerunt in montem Modaith, illi ſeruati ſunt, quoniam Mathathias non tulit opprobriū incircūciſorum, ſed zelum habuit pro deo ſuo, & flens dixit: Heu mihi mater mea, quare me genuiſti, ut uiderem cōtritionem populi mei? Miſit autē Iehudam filiū ſuū ad omnes ciuitates Iudaicas ſecreto dicēs: quis eſt in uobis, qui eſt domini? Congregata eſt itaq; turba piorum, & dixit ad eos Mathathias. Vt quid multiplicamus uerba? Hic aliud nihil agendum, quàm orandum & præliādum. Viriliter agite. Aggrediamur rem ipſam fortiter & moriamur in prælio, ſicut ouis quę ducitur ad uictimā. Confortati ſunt itaq; omnes ex uerbis Mathathiæ, & dixit unus ad alterū. Ad tabernacula tua ô Iehuda. Iam dominiū ſibi uēdicauit in terra tua gens Macedonū & rex Antiochus. Multum

id tibi

id tibi eſt. Acue gladium tuum populo Iehuda, & ſerua animam tuam à gente Macedonum. A die enim iſta & deinceps rumpemus iugum Macedonũ à populo Iehuda. Factum eſt proinde, cum audiſſet Philippus & princepes regis uerba iſta, direxerũt contra eos militiã grauem. Cumq́ꝫ ſic procederent, en fuerũt in itinere ex populo Iudaico mille animæ, paruuli ſcilicet & mulieres, ſedentes in ſpelunca una. Et cum illi ueniſſent ad os ſpeluncę, dixerunt ad eos: Egredimini & uiolate ſabbatum, facite&ꝫ præceptum regis ut uiuatis & non moriamini. Qui reſpondentes dixerunt: non egrediemur, neq; prophanabimus ſabbatũ. Teſtes noſtri hodie ſunt cœli & terra, quod parati ſumus ad moriendum in fide noſtra. Et præcipiente Philippo attulerunt ignẽ, ponentesq́ꝫ ligna ſuper ſpeluncam excitauerunt fumum, unde mortui ſunt omnes qui in ſpelunca erant incluſi.

¶ *Dum miſeri Iudæi per præpoſitos, quos Antiochus per Iudæam conſtituerat, ſic affligerẽtur, ut etiam multi propter timorem præcepta regis ſequerentur, probatiſſimi & generoſi qui in Hebræo* חסידים *id eſt, pij appellantur, deteſtabile facinus execrantes, patrijs legibus adhæſerunt, mortem glorioſam magis eligentes quàm ignominioſam uitam, inter quos fuerunt ſeptem fratres & Hanna mater eorum, & mille illæ animæ quæ in ſpelunca fumo fuerunt extinctæ, multi laqueis ſuffocati, alij diuerſis cruciatibus fatigati, ac deinde uiui crucis patibulo affixi, &c. Quod uidentes Samaritæ negauerũt ſe eſſe Iudæos aut cognatos eorum, & templum quod in honorem dei cœli in monte Garizin ſub Alexandro Magno conſtruxerant, iam in fauorẽ Antiochi Cretæo cõſecrant Ioui. Cũ itaq; Antiochus fureret in Iudæos & conaretur eos omnino delere niſi ſuæ obtemperarẽt uoluntati, ſurrexit Mathathias ſacerdos & congregauit ad ſe omnes qui firmiter adhærebãt domino, quiq; parati erant mori pro lege dei, & conuenerunt in monte Modaith, uel ut Ioſippus habet, Modijth: noſtri autem tranſtulerunt Modin, & Iudæi noſtrates legunt Mudaith. Porrò Mathathias iſte filius fuit Iohannis, filij Simeonis, filij Haſmonei, ſacerdos de uice Iobab Ieroſolymitæ. Ab abauo ergo eius, Mathathias & poſteri eius Haſmonai plerunq; in hebraiſmo uocantur. Machabæi uero appellantur à Iuda filio Mathathiæ, qui Machabæus fuit cognominatus. Vbi notandum Mathathiam quinq; habuiſſe filios, nempe Iohannem qui cognominabatur Gaddis, Simonem qui dictus quoque fuit Mathathias, Iudam cognominatam Machabæum, Eleazarum qui & Apphus & Ionathan qui appellabatur Abaron. Hæc Ioſephus lib. 12. cap. 7. Præfuerũt autem Mathathias & filij eius Iſraëlitis in illa tyrannica perſecutione hoc ordine: primus Mathathias, ſecũdus Iudas, tertius Ionathan, quartus Simeon, quintus Hyrcanus Simeonis filius. Reliquorum regum Haſmonæorum ſucceſſionem infra explicabo.*

CAPVT VIII.

PRincipes autem regis procedentes ad Mathathiã, inuenerunt eum in monte Modaith accinctum armis bellicis, erantq́ꝫ cum eo fratres eius, filij eius & quidã alij pauci uiri ex cœtu eorum qui zelum habuerunt pro lege domini, qui abierant ut adducerent uxóres ſuas & filios ſuos in montem Modaith. Et cœperunt primum principes regis pacifice loqui cum Mathathia dicentes: Mathathia uir honorabilis in populo tuo, fac præceptum regis & uiues & non morieris. Reſpondit Mathathias magnifico ſpiritu ſuo. Præceptũ regis mei ego facio, facite & uos præceptum regis ueſtri quod ille uobis iniunxit. Et obſtupeſcentes principes regis ſiluerunt & non reſponderunt quicquam, ſed mirabãtur & inſidiabãtur Mathathiæ, quomodo caperẽt & interficerent eum,

ſicut interfecerant alios pios uiros. Reſpondeus autem unus ex Iudæis illis iniquis & filijs Belijaal qui erãt cũ principibus regis, ait: miror ego de uobis ô principes regis & milites eius, quamdiu tacere uelitis & non exequi regis præceptum atq; ſumere ultionem de Mathathia, qui indurauit faciem ſuam ne faciat præceptum regis. Cum'q; ſic loqueretur extraxit gladium ſuum & præſcidit caput porci, ſumẽs'q; illud in manum ſuam portauit ad altare quod extruxerunt in templo regis Antiochi, et poſuit caput illud porcinum ſuper ipſum, incendit'q; thymiama in honorem ſculptiliũ Antiochi. Quod uidens Mathathias cõmotus zelo dei ſui & indignatione accẽſus, exemit gladium ſuum, inſiliens'q; in Iudæum illum, qui ſacrificiũ faciebat, abſcidit gladio ſuo illius caput in ipſo collo, expoſuit'q; in ſublimi uolucribus cœli. Cum autẽ ſic decollaret eum, cecidit caput ante cõſpectum principis qui acceſſerat, ut loqueretur cum Mathathia, corpus autem truncum cecidit ſuper altare ante quod ſacrificaturus ſtabat. Hunc itaq; cum percuſſiſſet Mathathias, trucidauit & principem unum gladio ſuo, effugauit'q; reliquos qui aderant principes. Sed & multos ex ſatellitio eorum cõculcauit, & clangens tuba dedit ſignum bellicum. Ipſe ergo primus fuit qui leuauit manũ ſuam cõtra regnum Macedonum, præcepit'q; nobis ut pugnaremus in ſabbato, promittens ſe rationem redditurum pro nobis ſuper hac re. Egreſſus eſt itaq; Mathathias & filij eius cum eo, & cum eis cœtus magnus piorum uirorũ, & perſecuti ſunt tranſgreſſores, percutiẽdo atq; cõterendo eos, ut nullæ ſupereſſent reliquiæ in terra Iehuda, circũciderunt'q; omnes maſculos, & fecit dominus magnam ſalutem per manum eius.

¶ Ioſippus hanc deſcribens hiſtoriam, dicit apoſtatam illum Iudæum iuuenem fuiſſe, Mathathiam uero ualde ſenem & precatum principes præſentes, ut ſolus cum ſolo congrederetur. Quod cum omnes probarent deſcendit Mathathias & irruit in feruore ſpiritus ſui in perfidum illum hominem & amputauit caput eius iuxta altare ipſum. Et clamãs ad principes dixit: quis ex uobis uult mecum inire duellum? Tunc Philippus miſit contra eum fortem bellatorem, & quo maiorem non habuit in exercitu ſuo. Cui cum obuiam procederet Mathathias, diuertens ab eo ſubito irruit in Philippum principem & interfecit eum, fugit'q; in montem & cœperunt omnes clangere tubis, &c. Fugatis ergo Macedonibus, Mathathias ueniens in Ieruſalem purificauit templum & inſtaurauit dei cultum, præcepit'q; circumcidi omnes qui nati erant in diebus Philippi. Durauit autem imperium eius anno uno, qui ſcilicet fuit annus ducenteſimus & duodecimus à conſtructione templi ſecundi. Ioſephus latinus appellat hunc Antiochi ducem, quem Mathathias interfecit, Appollonium. Cuius interfectionem cum audiſſent iudices regis, auxilia conuocantes quæ in arce Ieroſolymorum pro cuſtodia permanebant, cõflixerunt die ſabbati. Et Mathathias docebat ſabbatis pugnare dicens: Quod ſi hoc non fecerint obſeruantes legem, ſibimetipſis erunt hoſtes, in illo die cõtra eos uenientibus inimicis. Hoc dicens perſuaſit eis, & hactenus nobis permanet conſuetudo pugnandi, etiamſi tali die bella conſurgant. Hactenus Ioſephus. Eadem fere ſcribuntur primo Machab. 2.

CAPVT

CAPVT IX.

CVm aũt appropinquassent dies mortis Mathathiæ, uocauit quinque filios suos, & confortans eos dixit: filij mei, ego noui quod magna prælia concitabuntur inter uos, eo quod deus noster suscitauit nos pro defensione populi nostri, nunc igitur filij mei zelate zelum dei uestri atq; zelum sanctuarij eius, & non formidetis mortem. Nam si mortui fueritis in bello, recipiemini ad patres nostros, eritis'que cum eis, quorum pars est in sorte iustorum. Quoniam omnes patres nostri zelum habuerunt, atque ideo dedit eis deus gratiam & gloriam. Nónne Pinehas pater noster propter zelum accepit pactum salis? Sic omnes reliqui patres nostri qui zelum habuerunt, acceperũt mercedem suam à domino. Vocans proinde Simeonem filium suum dixit ei: noui fili mi quod dominus dedit sapientiam in corde tuo, atq; ideo non debes te subtrahere à populo isto, sed eris ueluti pater super fratres tuos, & [a] ipsi obediẽt tibi ad omne uerbum, quoniam consilium & robur dedit tibi dominus deus noster. Rursum dixit: uocate mihi Iehudam filium meum. Cum'que uocassent eum & ille staret coram patre suo, dixit ei, Iehuda fili mi, nomen tuum uocaur [b] Machabęus propter fortitudinẽ tuam. Scio etiã fili mi quod tu sis uir bellicosus, & deus dedit tibi uires & robur atq; cor quasi cor leonis quod non dissoluitur, & idcirco debes honorare dominum de substãtia tua quam dedit tibi & præliari pręlia eius. Geres autem bella absq; ulla desidia, proficisceris'q; ad omnes angulos terræ tuæ, ut sumas ultionem de hostibus incircumcisis, & eris populi huius in exercitu dux, ungeris'que ad bellum. His dictis protulit cornu, cum oleo & effundens super caput eius, unxit eum ad prælia, uociferans'q; uniuersus populus et clangentes tuba dixerũt: Viuat unctus. Cum'q; desineret pręcipere filijs suis appositus est ad populos suos, & surrexit in locum eius Iehuda filius eius, qui dictus est Machabęus & adiuuerũt eũ fratres eius & omnis domus patris eius atq; uniuersus cœtus piorum uirorum. Et postquã sepeliuit patrem suũ honorifice, induit loricam ut Gigas, & succinxit se armis bellicis suis, descendens'q; contra eos qui castra posuerant per circuitum montis in quem ipsi confugerant, percussit ex eis octo millia & ducentos. Et exinde [c] iudicauit Israëlem gladio suo & conculcauit alienigenas in terrã, conturbati'q; sunt omnes operarij iniquitatis. Et cum clamaret uoce sua, resonabat uox eius instar rugitus leonis, qui rugit tempore quo inhiat prędę, & lætatus est uniuersus Israël in opere eius, quoniam turbauit reges magnos, & exiuit nomen eius usq; ad finem terræ. Et proficiscens de ciuitate in ciuitatẽ, interfecit omnes impios qui erant in populo Iudaico, qui'q; turbabant populum Israël.

¶ *Nostra translatio 1. Machab. secundo describit paulo diffusiorem Mathathiæ erga filios exhortationem, cum iam in mortis constitueretur articulo. Scribit enim in hunc modum: Mementote ô filij operum patrum, quæ fecerũt in generationibus suis, & accipietis gloriam magnam & nomen æternũ. Abrahã nónne in tentatione inuentus est fidelis, et reputatũ est ei ad iustitiam? Ioseph in tempore angustiæ suæ custodiuit mãdatum, & factus est dominus Aegypti. Phinees pater noster zelando zelum dei, accepit testamentnm sacerdotij æterni. Hæc ibi. Ergo pactum salis est testamentũ æternum. Quæ enim sale condiuntur perpetuo seruantur. Num. 18. habetur* ברית מלחעולם *Pactum salis perpetuum, hoc est, pactum inuiolabile. Omitto alia exempla quæ in memorato loco scri-*

 buntur

buntur de Iehoſua, Chaleb, Dauid, Elia, Anania & Daniele. a *Ipſi obedient.*] *Hoc dicit alludens ad uocem Simeonis. Nam interpretatur Simeon auditum & obedientiam.*

b *Machabæus.*] *Propter fortitudinem & animi magnitudinem Iehudas iſte filius Mathathiæ cognominatus fuit Machabæus. Vnde autē uox ipſa deriuetur, non conſtat. Neq; enim in hebraiſmo neq; in chaldaiſmo* נבב *aut* מבב *aut* בבא *inuenitur ſignificare foritituding. Quod autem Simeon et poſteri eius uſq; ad Herodem Idumæū, Machabæi uocātur, id non eſt à Iehuda Machabæo cum ab eo non deſcenderint, ſed propter fortia & egregia facta ſua nomen illud apud noſtros retinuerunt. Hebræi conſtanter uocant eos Haſmonæos non Machabæos.* c *Iudicauit Iſraëlem.*] *Ioſephus ſcribit Iehudam patri ſucceßiſſe in gubernatione rerū anno centeſimo & quadrageſimoſexto, regni ſcilicet Græcorum. Idem habetur in uulgata noſtra æditione.*

CAPVT X.

AVdiēs uero Apollonius dux exercitus Macedoniæ omnia uerba iſta, ait: quis eſt ille & ille, qui induxit in cor ſuum, rebellare cōtra dominū noſtrū regem? Congregansq; populum multū, robuſtum & eminentem de fortiſſimis Macedoniæ, uenit pugnaturus cōtra Iſraëlitas. At Iehuda egreſſo in occurſum eius factum eſt prelium magnum inter gentem Macedonicam & congregationem fidelium. Cumq; Iehudas pugnaret & uideret Apollonium ſtantem in medio exercitus Macedonum, currēs ad eum ex feruore ſpiritus ſui & penetrans in medium belli, percuſſit ad ſiniſtram ſuam atque dexteram & ſtrauit fortiſſimos Macedonię, haud ſecus quàm meſſor deijcit manipulos ſuos & ſpicas meſſis ſuę, perueniensq; ad Apollonium percuſſit eum gladio ſuo, & mortuus eſt. Illico autē uerterunt Greci tergum & fugerūt, perſecutusq; eſt eos Iehudas & populus eius & percuſſerunt eos plaga magna ualde, acceperuntq; omnia ſpolia eorum, Iehudas autem accepit gladiū Apollonij et uſus eſt eo in bello cunctis diebus uitę ſuę. Audiens proinde Seron dux exercitus Syrię iſta dixit: Faciam mihi nomen, ibóque & pugnabo contra Iehudam. Cumq; congregaſſet omnem populum ſuum & ueniſſet uſq; ad Bethoron, nunciatū eſt id Iehudę. Et ait Iehudas, non accingemus nos, ſed abſque mora egrediamur contra eos, pręſertim cum abierint fratres noſtri de congregatione fidelium ex populo noſtro. Si enim expectauerimus donec ipſi huc uenerint, dicent hoſtes noſtri quod timidiores ſimus ipſis. Abijt ergo contra eos Iehudas tota nocte, & factum eſt in luce matutina & uiderunt populum multum atq; robuſtum, & dixerunt ad Iehudam: quomodo poterimus pugnare cōtra turmā iſtam tam magnam, nos qui pauci numero ſumus? Quibus reſpondit Iehudas: Clamate ad dominum & ſaluabimini, quoniam domini eſt prelium. Et ueniens Iehudas à latere exercitus Seronis, inſilijt ſubito in eos inijtq; pugnam cum eis. Et ſtupefactus Seron & cunctus populus eius, fugit. Perſequens autem eum Iehudas, apprehendit eum atq; percuſſit eum, & ſtrauit ex eis alios multos, quorum cadauera paſſim mortua iacebant. Ceciditq; pauor Iehudę ſuper omnes gentes, quę erant ſub dominio eorum.

¶ Consentiunt in duabus historijs istis autor noster, Iosephus latinus & uulgata æditio nostra. Dicit autem Iosephus Apollonium istum ducem fuisse Samariæ, & Seronem ducem fuisse inferioris Syriæ, collegisseq́; milites suos & transgressores Iudæos. At Iehudas congregans ecclesiã fideliũ & uidens milites suos ad pugnam propter paucitatem & ieiunium desides, hortabatur eos dicẽs: Facile est concludi multos in manu paucorũ, & non est differentia in conspectu dei liberare in mul- multis & in paucis, quoniã non in multitudine exercitus uictoria belli, sed de cœlo fortitudo est. Ipsi ueniũt ad nos in multitudine contumaci & superbia, ut disperdant nos & uxores nostras & filios nostros, & ut spolient nos. Nos uero pugnabimus pro animabus nostris & legibus nostris, & ipse dominus conteret eos ante faciem nostram. Vos ergo ne timueritis eos. Quibus dictis, irruit in eos, & strauit ex eis octingentos uiros, ut habet æditio nostra, reliqui autem fugerunt in terram Philistijm. Iosephus dicit Iehudam eos sequutum usq; ad campum & occidisse octo millia, reliquosq́; fugatos ad maritima discessisse loca.

CAPVT XI.

AVdiens autem Antiochus hos rumores, congregauit uniuersum populum suum atq; omnes gẽtes quę erant sub dominio suo, populum multum & robustũ ualde, diuisitq; omnem populum suũ, & accepit medietatem exercitus abijtq; cõtra Persas cũ populo magno, qui erat ex cognatione sua & ex semine regio de Macedonia, alteram uero medietatem tradidit duci suo Lysię, dicens illi: tu nosti omnia quę fecit Iehudas filius Mathathię mihi & duobus ducibus meis & toti exercitui eorum. Nunc igitur uade & percute omnes habitatores terrę Iehuda: habes autem tecum filium meum, & ego ibo contra terram Persidis, ut euertam gentem Persicam, eo quod illa inique egit cõtra me. Abiens ergo rex Antiochus ad Persidis terram, dimisit Lysiam apud filium suum ueluti pędagogum, ut bella gereret in terra Iehuda. Elegit proinde Lysias uiros fortissimos, misitq; cum eis insidias mille electorum iuuenũ, qui bello assueti erant & septem millia equitum, quibus adhuc iunctus est omnis exercitus Syriæ atque Palestinę, & ingressi terram Iehuda cœperunt deuastare eam. Quod audientes Iehudas & cuncti seniores Israël, prędicauerunt ieiunium & induerunt cilicia, positoq; cinere super capita sua clamauerunt ad dominum. Factumq; est post expletum ieiunium, ut Iehudas numeraret uniuersum populum suum & constitueret super eos centuriones, quinquagenarios & decanos. Et egressus est in campum in occursum eorũ, contra uenientem exercitum, fecit'que prædicari in castris: Vir qui plantauit uineam, &c. qui ædificauit domum, & qui desponsauit uxorem, aut qui timido & trepido est corde, reuersi'que sunt de populo multi, & manserunt residui ex populo septem millia uirorum electorum, ex electissimis Israël. Omnes isti bellicosissimi erant, unus contra centum, qui non auerterũt faciem suam, neque retroacti sunt à facie tantę multitudinis. Profectus itaque Iehudas uenit in occursum Nicanoris: adduxerat autem Nicanor plurimos mercatores, qui emere uoluerunt ex captiuitate pueros Israëliticos, quos cogitauerat Nicanor capere in terra Iehuda. Veniente ergo eo contumaciter contra Iehudam, egressus est Iehudas de acie fidelium, & inuocans dominum ait: Deus excelse, qui à diebus antiquis usque nunc dominio potitus es & com-

pescis bella, in cuius manu uirtus & potētia est ad prosternendū & humiliandum, deprime & humilia gentem istam ante humilem populum tuum, quia tu potes nobis subijcere populos & sternere nationes sub pedibus nostris. Qua oratione completa, clanxerunt sacerdotes buccinis sacris, uociferātéq; populo irruit Iehudas in prælium & percussit Nicanorem cæde magna, persecutusq; est fugientes eundo & cædendo, & effuderunt sanguinem nouem millium inimicorum, conuersiq; diripuerunt spolia eorum, aurum & argentum, quæ attulerāt mercatores ut emerent pueros Israëliticos, & ea distribuerunt inter pauperes, feceruntq; sabbatum in illo loco, quoniam die sexta facta fuit cædes illa bellica.

¶ Audiens rex Antiochus exercitum suum apud Iudæos occubuisse, maximo furore cōmotus, omnem propriam uirtutem congregans, & multos ab insulis mercede cōducens, parabat circa ueris initium dimicare contra Iehudam. Vt uero militibus stipendia distribuens, uidit thesauros deficere, deliberabat ad Persidem ire, tributaq; prouinciæ congregare. Relinquens autem pro rerum gubernatione Lysiam, & partem exercitus & elephantes ei tradens, præcepit ei filium suum Antiochum diligenter nutrire & uastare Iudæam, & habitantes in ea ducere captiuos & euertere Ierosolymā, & genus Hebræorū omnino disperdere. Hæc cum præcepisset Lysiæ abijt ad Persidē anno cētesimo quadragesimoseptimo. Lysias uero eligens Ptolemæū Dorimenis & Nicanorē & Gorgiam uiros potentes & amicos regis, & tradens eis peditū quadraginta millia, equitū uero septē millia transiuit contra Iudæos. Superuenerūt uero eis auxilia de Syria uel à finitimis locis & multi trāsfugæ Iudæi necnon & negociatores quidā, sperantes se emere captiuos Iudæorū. Exercitū aūt aduersariorum Iehudas intendens, hortabatur suos, spem uictoriæ in deum habere, illumq; rogare pro auxilio. Quo facto, disponens eos secūdum antiquum & patrium modum per millenarios, & illos dimittens, qui paulo ante uxores duxerant, & eos qui possessiones paulo ante acquisierant, ne pro earum desiderio minus audacter contra hostes pugnarent. Hoc enim priuilegium concesserat eis deus Deu. 20. Hæc omnia descripta inuenies in Iosepho lib. 12. cap. 10. & 1. Machab 3. atq; 4. Illi tamen numerant solum tria millia à Iehuda interfecta. Iosippus in numero consentit cum autore huius libri, sed hi duo uno numero absoluunt duas pugnas quas habuit Iehudas cum hoste. In prima ceciderunt tria millia, & in secunda, quinq; millia. Porro autor secundi Machab. cap. 8. per omnia consentit cum autore nostro.

CAPVT XII.

TRansiens autem inde Iehudas profectus est cōtra Bachidem & Timotheum, initoq; cum eis prælio magno, fudit uiginti millia Macedonum: & fugientes Bachidem atque Timotheū persecutus est Iehudas, sed non apprehēdit eos, quoniam ingressi erant in Astaroth Karnaijm. Apprehendit tamen Iehudas Philippum, qui mala intulerat terræ Iehuda. Nam cum appropinquaret Iehudas, declinauit Philippus ab itinere & diuertit in domum quādam uicinam. Tunc precipiente Iehuda deiecerunt domum super eum, combusseruntque eum igni in loco illo, & ulti sunt Eleazarum & sanguinem aliorum bonorum uirorum quem effuderat Philippus: reuersique ad cadauera diripuerunt ea & miserunt spolia in Ierusalem. Fugiens autem inde Nicanor euasit. Nam extrahens uestimenta purpurea quibus indutus erat, amiciuit se uestibus uilibus sicq; incognitus factus, & euadens peruenit in Macedoniam,

am, narrauitque Lysiæ omnia quæ acciderant ei. In tempore illo reuersus est Antiochus de terra Persidis cum ignominia, propulsantibus eum uiris Persis. Factumque est cum uenisset in Ecbathanas, nunciata sunt ei omnia quæ fecerat Iehudas duobus ducibus eius, & quomodo interfecisset eos, repletusque Antiochus furore prorupit in opprobria & blasphemias dicens: Vadam Ierosolymam & faciam ex ea sepulchra mortuorum, implens eam interfectis. Congregauitque uniuersum populum suum & quadrigas atque equites & multitudinē populi grauissimam. At dominus zelum habuit pro ciuitate & templo suo, pepercitque populo suo, & requisiuit sanguinem fidelium hominum de manu Antiochi. Nam percussit eum ulcere pessimo & dolore intestinorum, tametsi ob istam infirmitatem minime humiliatus fuerit. Dixit enim: accelerate currus & equites atque militares copias, ut uadam contra Ierusalem & exequar uoluntatem meam & uerbum oris mei. Quis poterit stare contra faciem meam? Nonne mare & arida in potestate mea sunt, ut pro arbitrio meo commutem creaturas eorum, uertam mare in terram & terram in mare? Contigit autem postquam desijt loqui & iam ueheretur comitareturque exercitum suum, qui maximus erat, ut currus eius transiret contra elephantem quendam, & elephas uociferari inciperet, atque ex rugitu eius equi terrerent, calcitrarent & subuerterent currum, caderetque Antiochus de curru & cōfringeretur omnia ossa eius. Siquidem erat homo grauis, crassus & corpulētus. Et addidit dominus plagam super plagam, ut inciperet totū corpus eius fœtere instar cadaueris proiecti tempore æstatis in superficiem campi. Subleuātes tamen eum paululum in humeros suos, rursum abiecerūt eum in terram & fugerunt ab eo: quoniā nemo poterat accedere ad eum propter intolerabilem fœtorē, q exhalabat de corpore huius scelesti & blasphemi uiri atque hostis dei. Factumque est cū uniuersus exercitus eius fatigaretur fœtore eius pessimo, sed nec ipsemet illum ferre posset, ut agnosceret se flagellatū manu dei, humiliatusque & depressus diceret: Iustus est dominus humilians superbos, qui & me humiliauit, et repressit hodie impietatē meam, ob id quod plurima mala intuli populo eius & prȩsertim deuotis ministris eius: hinc inquam est quod inuenerūt me omnia mala ista. Et faciens uotum ait: Domine si sanaueris me ab ista infirmitate, ueniā in Ierusalem & implebo eam auro & argēto, atque uestes purpureas sternā per omnes plateas eius, tradamque omnes thesauros meos in sanctuariū magni dei: circūcidā prȩputiū carnis meȩ & uadā per uniuersam terrā aperta uoce cōtestando, alium non esse in uniuerso mundo similem domino deo Israël. Sed nō exaudiuit dominus orationem eius, nec aurē prȩbuit ei, qn magis in omni terra ubi uersabat crudelis ille Antiochus, quā diu inhȩrebat ei morbus, lacerabat caro eius de ossibus eius, atque tandē intestina eius quoque in terrā ceciderūt, & mortuus est ignominiose in terra aliena, regnauitque Eupater filius eius pro eo.

¶ *Ea quæ ab initio huius capitis de comprehenso & combusto Philippo scribuntur, nemo aliorum attigit, nisi quod 2. Machab. 8. breuis de eo in hunc modum fit mentio: Et Philarchen qui cū Timotheo erat interfecerūt uirum scelestū, qui in multis Iudæos afflixerat. Et cū epinichia agerēt in Ierusalem, eos qui sacras ianuas incenderunt, nempe Calisthenem, cum in quoddam domicilium refugissent incenderunt, digna eis mercede pro impietatibus suis reddita. Facinorosissimus autem Nicanor qui mille negociātes ad Iudæorum uenditionem adduxerat, humiliatus auxilio domini*

ab his quos nullos existimauerat, deposita ueste gloriæ per mediterranea fugiens, solus uenit Antiochiam, summã infelicitatẽ de interitu sui exercitus cõsecutus. Cæterũ de interitu Antiochi Iosephus lib. 12. cap. 13. & æditio uulgata 1. Mach. 6. breuibus scribũt, illum mœrore animi interijsse, anno scilicet cẽtesimo quadragesimo. Cũ enim audißet Elimaidã ciuitatẽ Persarũ diuitijs excellere, pretiosissimumq; in ea esse Dianæ templum, omni specie ornamentorũ plenũ, insuper & arma & loricas quas reliquisse audierat Alexandrũ Magnũ, cõmotus egreditur contra Elimaidã & obsidet eã. His uero qui in ea erant pertinaciter repugnantibus, spe deceptus discessit. Deinde audiens cladẽ quã à Iudæis suscepit, maiori affectus mœrore, incurrit in ægritudinẽ. Qua diu tenẽte & crescentibus paßionibus intellexit quod moreretur, cõuocansq; amicos morbũ suũ eius atrocẽ esse indicauit, confessus hæc ideo se pati, quod Iudæorũ gentem affligens templum expoliasset, deumq; cõtempsisset. Cõuocans aũt Philippum unum ex amicis suis, tutorẽ eum regni cõstituit, & dans ei diadema & stolam & anulũ, filio suo Antiocho iussit deportare. Post hæc mortuus est. At autor secundi Machabæor, capite nono consentit cum hoc scriptore nostro, nempe quod Antiochus turpiter rediens à Persipoli urbe Persidis & ueniens in Egbathanas, cognouit quæ gesta erant erga Nicanorem & Timotheum. Et arbitrans se acceptam iniuriam in Iudæos retorquere, iussit agitari currum suum, superbeq; loquens contra deum, iudicium eius nõ euasit. Nam post emissa uerba blasphemiæ, apprehendit eum dolor dirus uiscerum & amara internorum tormenta. Cumq; adhuc ignem spiraret in Iudæos, contigit illum impetu euntem de curru cadere & graui corporis collisione membra uexari ita ut de corpore impij uermes scaturirent, ac uiuentes in doloribus carnes eius effluerẽt, odore etiã illius ac fœtore exercitus grauaretur. Et qui paulo ante sydera cœli contingere se arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam fœtoris portare. Hinc igitur cœpit ex graui superbia deductus ad agnitionem sui uenire, diuina admonitus plaga, per momenta singula doloribus suis augmenta capientibus. Et cum nec ipse iam fœtorem suum ferre posset ita ait: Iustum est subditum esse deo, & mortalem non paria deo sentire.

CAPVT XIII.

IEhudas uero filius Mathathiæ & omnis piorum cœtus qui fuerunt cum eo, ingressi Ierusalem diruerunt cuncta altaria, quæ extruxerãt incircũcisi, & purificauerũt tẽplum à sordibus gentilium, ędificaueruntq; altare nouũ & posuerunt carnes sacrficiorum super ipsum. Cumque composuissent ligna non inuenerunt ignem sanctum, sed clamauerunt ad dominũ, & exilijt ignis è lapide qui erat altari superpositus, adijcientesque ei ligna, durauit ignis ille usque ad tertiam captiuitatem. Fecit proinde dedicationem altaris in mense kislef, die uicesimoquinto eiusdem, & posuerunt panes propositionis, accenderuntque lucernas & laudauerunt dominum octo diebus continuis. Factum est autem post dedicationem, ut abiret Iehudas ad terram Aedom, & egressus est contra illum Gorgias & exercitus eius, & cum fugerent à facie eius persecutus est eos Iehudas & cõmilitones eius, strauitq; in die illa de Idumæis uiginti milia corporum. Et fugiens Gorgias peruenit ad Timotheum in terram Arabiæ, ille enim constituerat eum regem super omnem terram occidentalem. Et egressus Timotheus cum centum & uiginti milibus armatorum, quos ex Macedonibus & Arabibus collegerat, profectus est in terram Manasse & Gilead, occiditque in die illa multos de populo Iudaico. Illi uero miserunt epistolã ad Iehudam dicentes: Ascende & salua nos, quoniam

am lędit nos gladius Timothei. Rurſum uenit alia epiſtola ex Galilęa, quæ ſic continebat: aſcende & ſalua nos, quoniam perdunt nos uiri Tyrij & Zidonij & Macedones, qui ſcilicet ibi habitabant. Factumqûe eſt cum audiſſet Iehudas ſermones iſtos, prędicauit ieiunium & orationem, elegitqûe ex omnibus fortibus fidelium exercitum, & feſtinans abijt & traiecit Iordanem. Simeon quoque acceptis tribus millibus ex fortiſſimis Iehudæ, abijt in Galilæam initôque pręlio magno ſtrauit in terram octo millia & ſaluauit fratres ſuos in Galgal. Accepit quoque omnia ſpolia & redijt in Ieruſalem. Iehudas aũt conſecratus ad bellum, tranſito Iordane uenit in Gilead, ad Timotheũ, inuenitq; eũ oppugnantẽ ciuitatẽ, quæ ſita erat in monte Gilead, & inierunt utrique prælium magnum, ſtantibus iſtis aduerſum illos. Habebat autem Timotheus ſecum populum multum & robuſtum, Iehudas autem habuit paucos uiros. Et clamans ad dominum de profundo certaminis, eleuanſqûe oculos ſuos, uidit quinque iuuenes ſedentes ſuper equos, quorum indumẽta erant aurea, & duo ex eis ſtabant pro Iehuda, unus ſtans ab illo & alius ab alio latere, defendentes eũ clypeis ſuis, & tres pugnabant aduerſus Timotheum. Factum itaque eſt, cum uidiſſet eos Iehudas, cognouit eos è cœlo miſſos pro auxilio fidelium, & confortans adoleſcentes ſuos uim fecit exercitui Timothei, percuſſitqûe de excercitu eius uiginti millia & quingentos. Fugienteqûe inde Timotheo per uiam Iordanis, perſecutus eſt eum Iehudas, inſequendo & cædendo. Et cum hinc quoq; fugeret ad littus maris, peruenit ad Gazam, ubi & ſtationem firmauit inſtaurauitqûe prælium, quoniam collectæ ſunt ad eum omnes copiæ Paleſtinæ. Iehudas uero appropinquãs loco illi, irruit in eum more leonis qui irruit in greges ouium, & uertens Timotheus tergum ſuum ad fugam, diſperſi ſunt ab eo omnes milites eius, quos inſequentes bellatores Haſmonaim, percuſſerunt eos atque contriuerunt eos uſque ad internitionem. Ingreſſus uero Timotheus urbem Gazæ, clauſit portam poſt ſe & pugnauit è muro: Iehudas uero & electi milites Haſmonaim accedentes ad ciuitatem pugnabant contra eam quinque diebus. Et factum eſt in die quinto, ut aſcenderent milites Timothei ſuper turrim magnam & maledicerent atque exprobrarent duci exercitus, proferrentqûe blaſphemias quæ non ſunt à nobis narrandæ. Tunc Zelo accenſi uiginti electi milites ex genere Haſmonaim contra conuitia illa, acceperunt clypeos in ſiniſtras ſuas atque gladios in dextras, & currentes contra murum, aſcendit unus & poſt illum alius, applicuerant enim ſcalam muro, & tranſcenderunt murum, & obſtacula quęque amouerunt pro ſocijs ſuis. Aſcendentes itaque uiginti illi in ciuitatem & deſcendentes in plateam ciuitatis, uociferati ſunt & ſtrauerunt quoſdam interfectos in terram, currenteſqûe ad portam pugnauerunt pro porta, & capta eſt tandem Gaza. Sed & blaſphemi illi uiui deprehenſi ſunt, qui conuicia iecerant in principem conſecratũ ad bellũ, & cõbuſſerunt eos igni. Percuſſerũt deniq; Gazã in ore gladij, & interfecerũt in ea omnem maſculum, duobus diebus non ceſſantes ab interficiendo, fugienſqûe Timotheus abſcondit ſe in uno lacuum, nec inueniri potuit. Inuenerunt tamen fratrem eius Chęreã & Apollophanẽ, & duxerunt eos ad Iehudam, pręcipienteqûe Iehuda abſciſa ſunt capita eorum.

Deinde tulerunt spolia ciuitatis & reuersi sunt in Ierusalem cum cantico & hymno atq; cum gratiarum actionibus, laudantes dominum iuxta cãticum Dauid regis Israël, quoniam in æternum misericordia eius.

¶ Toties uictis Antiochi regis ducibus, suasit Iehudas ut post tantas sibi donatas uictorias ascẽderent Ierosolymam, templumq; ab idolis expiarent, & legittimas hostias immolarent. Qui dum cum tota multitudine ad Ierusalem peruenisset, templum desertum inueniens, & incensas portas, & syluas in templo pullulasse, elegit milites qui expugnarent eos qui arcem custodiebant, dum ipse templum à ruinæ fœditate purgaret. Quod diligenter emundans, introduxit noua uasa, candelabrum & mensam & aram ex auro factã. Reposuit & uela in ingressu, & ianuas ipsas reconstruxit. Deponens quoq; altare, de lapidibus nouis aliud ædificauit. Deinde 25. die mensis kislef accẽderunt lumina super candelabrum & adoleuerunt, & holocausta in nouo altari obtulerunt. Hæc autem facta sunt post tres annos, eodem die quo mutata est eorum religio ad prophanam idolorum consuetudinem, anno scilicet 148. Celebrauit autem Iudas cum ciuibus suis dedicationem templi diebus octo, & posuit legem ut posteri per octo dies hanc renouationem templi celebrarent. Eadem ferè habentur 2. Machab. 10. de purgatione & dedicatione templi, & item 1. Machabæorum quarto. Cæterum mensis kislef est tertia lunatio ab æquinoctio autumnali. Reparato itaque templo, gentes finitimæ Iudæis suam felicitatem inuidentes, undiq; surrexerunt, & multos Iudæorum per incursiones & insidias opprimebant. Aduersum quos frequẽter bella Machabæus educẽs, ab incursionibus & à malis, quæ Iudæis inferebant, eos arcere tentabat. Vnde Idumæos domuit, & Ammonitas habentes magnum exercitum, quorum dux erat Timotheus, humiliauit. Describitur autem hæc historia obiter 1. Machabæor. 5. ab initio capitis. Habes quoq; ibi quomodo Simeon in Galilæam missus, strauerit tria milia hostium, & residuos fugauerit usque ad portas Ptolemaidis. Proinde 2. Mach. 10. scribitur mox sequẽs pugna, qua Iehudas rursum superauit Timotheum. Dicitur tamen ibi, aduersarijs apparuisse de cœlo quinq; uiros in equis, Iudæis ducatum præstantes, ex quibus duo Machabæum medium habentes, armis suis circumseptum incolumem cõseruabant, in aduersarios autem tela & fulmina iaciebant, sicq; interfecti fuerunt uiginti milia quingenti peditum, & equites sexcenti. Effugiens uero Timotheus in Gazam ad fratrem suum Chærean, expugnato præsidio, & per biduũ quæsitus atq; repertus, peremptus fuit unà cum fratre.

CAPVT XIIII.

FActum est proinde cum audisset Antiochus rex, qui & Epiphanes & Eupator dictus est, filius Antiochi illius qui afflixit Ierosolymam, quique occidit bonos & probos uiros, & qui mortuus est in plagis magnis, ut supra scripsimus, misit Eupator ipse Lysiam filium patrui sui cum exercitu octoginta miliũ equitũ & cũ octoginta elephãtis atq; populo multo & robusto, ut irruentes in Iudæã oppugnarẽt Ierusalẽ atq; Bether. Extruxit ergo Lysias cõtra eã ꝓpugnacula per circuitũ, & cœpit quatere eam arietibus ferreis & lapidibus iaculatorijs, Iehudas aũt & omnis exercitus Hasmonaim habitabãt in syluis & montibus propter Græcorum aciem. Dixitq; Iehudas ad expeditos suos.

Age

Age preoccupemus faciem domini dei nostri in ieiunio & obsecrationibus, & tunc procedamus cōtra aciem Grecorū oppugnātium castellum Bether. Expletoq́ ieiunio clanxit tuba & dedit signum, abieruntq́ cunctus populus & electi iuuenes eius cum eo, ut auxiliū ferrent fratribus suis qui erant in Bæther. Et cum uenissent in Ierusalem ingressi sunt in sanctuariū, offerētes sacrificia & holocausta & inuocātes dominum. Deinde egressi sunt Ierosolymā, pugnaturi contra castra Græcorum. Dixitq́ Iehudas ad milites suos. Viriliter agite, ut fortiter stemus pro populo dei & pro fratribus nostris, moriamurq́ fortiter ne uideamus mala quę inueniunt populum nostrum. Factum itaq́ est, cum loqueretur uerba ista leuauit oculos suos & uidit inter terrā & cœlum uirum aurea indutum ueste & sedentem super equum, eratq́ similitudo equi instar flammei aspectus: in manu autem uiri erat hasta, uertebatq́ tergum suum uersus aciem Hasmonaim, facie autem sua respiciebat castra Grecorum, habebatq́ manum extētam ad percutiēdum castra Græcorum. Et ait Iehudas. Benedictus dominus qui misit angelum suum ad saluandum populum suum & ad percutiendum aciem hostium ipsorum. Festinantesq́ inde uenerunt ad Bether & irruerunt in medium castrorum Macedonum, terrentes castra & prosternētes ex Macedonibus undecim milia peditum atque mille & trecenta quadrigas. Conuersus itaque Lysias & omnis exercitus eius, cœperunt turpiter & ignominiose fugere: agnoscensq́ Lysias deum pugnare pro Israëlitis, percussit fœdus cum Iehuda. Sunt autem hæc uerba fœderis & epistolæ quam misit Lysias dux exercitus & secundus à rege Antiocho. Duci Iehudæ & cūcto populo eius pax. Notum sit uobis quod epistolas uestras accepi de manu Iohannis & Absalomi nunciorū quos misistis ad me, respōditq́ Iohanni & Absolomo, sed & nūcio meo quem misi ad uos cōmisi, ut uobiscum loqueretur uerba pacis. Est proinde hic tenor epistolæ quam misit rex Antiochus ad Lysiam filium patrui sui. A rege Lysiæ fratri meo salus. Notum sit tibi quod epistolam quam misisti mihi de Iudęis accepimus & legimus cum uoluptate. Et quidem pater noster uiam uniuersæ terræ ingressus est, cessans conuersari inter homines, assumptus ad angelos, & ego quęro pacem per totum regnum meum, conorq́ cōpescere prelia & firmare pacem. Audiens uero quod Iudęi noluerunt acquiescere patri meo & derelinquere legem suam, sed magis arripuerunt gladium & interfecerūt meliores quosq́ & honorabiliores quos habuit pater meus, ob id digneris nobis dare dexteram tuam ut ineamus fœdus cum eis, & ipsi cognoscant q̄d me sciente & benigne consentiente permittam eos dominari, uiuere & seruare legem suam iuxta placitum ipsorū. Istud quoque est exemplar epistolæ q̄ misit rex Eupator ad Iehudam belli ducem & ad reliquū populum. Salus: Notum sit uobis quod euulgaui decretum per omnes prouincias, & per omnes populos qui sunt sub dominio meo de Iudæis, ne quisquam affligat eos, sed libere custodiant legem suam. Omnia autem quæ egit pater meus à principio, errando fecit. Parcite nobis, si & nos aliquando errauimus. En mittimus Menelaum, qui loquatur uobiscum pacifice.

¶ Vt iam supra memorauimus à principio huius libri, Antiochus Magnus duos habuit filios, Seleucum Philopatorem & Antiochum Epiphanem. Antiochus Epiphanes seu nobilis unum reliquit filium, Antiochum scilicet Eupatorē, qui & Epiphanes aliquādo appellatur, & de hoc agit caput istud. Porro historia huius capitis scribitur 2. Machab. undec. ubi sic habetur: Lysias procurator regis & propinquus grauiter ferens ea quæ acciderant, congregatis octoginta milibus & equitatu uniuerso, ueniebat aduersum Iudæos, existimans se ciuitatem quidem captam gentibus habitaculum facturum, templum uero in pecuniæ quæstum, sicut cætera delubra gentium habiturum, sicq; mente effrenatus in multitudine peditum & in milibus equitum & in octoginta elephantis confidebat. Ingressus autem Iudæam & appropinquans Bethsuræ, quæ hic Bæther appellatur, quæ erat in angusto loco ab Ierosolyma interuallo quinq; stadiorum, illud præsidium expugnabat. Quod ut Machabæus cognouit, cum lachrymis dominum rogabat, ut bonum angelum mitteret pro salute Israël. Cumq; armatus cum suis procederet ut fratribus auxilium ferret, apparuit præcedens eos eques in ueste candida, armis aureis hastam uibrans. Tunc omnes simul benedixerunt misericordem dominum, & conualuerunt animis, non solum homines sed & bestias & muros ferreos parati penetrare. Irruentes autem in hostes prostrauerunt ex eis undecim milia peditum, & equitum mille sexcentos & reliquos in fugam uerterunt. Sed & ipse Lysias turpiter fugiens euasit, & intelligens inuictos esse Hebræos auxilio dei, misit ad eos promisitq; se consensurum omnibus quæ iusta sunt, & regem compulsurum amicum fieri. Annuit autem Machabæus precibus Lysiæ in omnibus, utilitati consulens. Et quæcunq; Lysiæ scripsit de Iudæis, ea rex concessit. Exemplar utriusq; epistolæ habetur in memorato loco.

CAPVT XV.

IN diebus illis cœpit sub Iehuda regnum quartum post regnum tertium, nempe regnum Romanorum, quod excitatum est post regnum Græcorum. Et creuit nomen Romanorum super omnia regna, fuitq; designatum per bestiam quartam, quam uidit Daniel uir desideriorum, quę scilicet comedebat, cōminuebat & residuum pedibus suis conculcabat: sic gens ista Romanorum ascendit ad dignitatem & inualuit plurimum in militia, donec deuorauerunt & cōminuerunt omnes reges cūctorum regnorum. Ipsi quoq; pugnauerūt contra Antiochum regem Græcorum, qui in exercitu suo habuit centum & uiginti elephantes atq; populum multum & ualidum, equos & currus plurimos, sed deuicerunt eum Romani atq; coëgerunt eum ad dandum ipsis tributa. Humiliauerunt deniq; superbiam Annibalis regis Aphricę, qui præfuit urbi Carthagini, uenitq; cum populo graui & multo instar arenæ, quę plurima est in littore maris, habens secum omnem militiā barbarorū, omnes armigeros Aethiopum & Libyę, atq; alias plurimas gentes, & [a] transiens strictum mare, quod est inter Aphricam & Hispaniam, ueniensq; in Hispaniam humiliauit superbiam gentis Gothorū, & recedens inde [b] perambulauit omnē Germaniam, quæ est terra occidentalis, & subegit Britannos habitantes in mari oceano. Proficiscensq; inde uenit in Italiam & pugnauit conta Romanos. Egredientes autem Romani in occursum eius, inierunt cum eo prelium magnum & prostrati sunt in eo certamine innumeri Romani. Instaurantesq; Romani aciem pugnauerunt iterum contra Annibalem, sustinentes in decem annis decē & octo pugnas, nec poterant stare ante Annibalem. Demum uero educentes uniuersum fortissimorum uirorum exercitum, & preficientes illis duos strenuos duces, quorum unus uocabatur Aemilius & alter Varus, pugnam

parabant

parabant contra Annibalem, inueneruntq́ eum oppugnantem [c] Cannas urbem magnam. Cumq́ instruxissent aciem iuxta fluuiū Aufidum, cōmissum est ibi prelium, magnū & durum, prostratiq́ sunt ex Romanis quadraginta milia fortissimorum militum. Percussus est & Aemilius fortissimus Romanorum dux, claudens diem suum in congressu illo: Varus uero fugiens euasit, uenitq́ [d] ad Pæstum ciuitatem sitam inter montana & terram planam. Sed & ex uiris Annibalis prostrati sunt in bello illo mille, & persecutus est Annibal Romanorū exercitum usq; ad portas Romanas, & oppugnauit urbē decem & octo annis, extruens domos ante portas & uexans urbem. Tunc dixerunt senatores Romani ad inuicē: age, aperiamus portam & seruiamus Annibali, percutiamusq́ fœdus ut uiuamus & nō moriamur. Cōsentientibusq́ eis ut ita agerent, surrexit iuuenis quidam è medio ciuitatis nomine Scipio, qui dixit ad uiginti tres urbis senatores: Absit à nobis ut sic agamus cum Annibale. Cui illi dixerunt: quid ergo faciemus, cū iam in decimumseptimum annum stare nequeamus coram Annibale? Respondit eis: cōueniamus quęso & date mihi quinq; legiones militum, ut uadam & irruam in terram eius, depopulerq́ eam, si forte recedat à uobis & occurrat mihi, eripiens terrā suā de manibus meis, uosq́ quietos relinquat. Cui illi annuentes, tradiderunt triginta quinq; millia fortissimorum Romanorum: cum quibus ipse abiens in Africam patriam Annibalis, occidit Asdrubalem fratrem eius in bello, & abscindēs caput eius portauit illud Romā, uocansq́ Annibalem dixit ad eum. Quare concupiuisti terram nostram, & non potius abiisti ut eriperes terram tuam de manibus meis, quam ego perdidi? Vidésne caput fratris tui? Proiecto autem capite ante illum, agnouit Annibal caput fratris sui, & fremēs spiritu atq; confortans cor suum instaurauit aciem, iurans ait: Non desistam donec capiam urbem istam. Oppugnauit itaq; denuo urbem multis diebus.

¶ *Quæ hic occasione translatæ monarchiæ in* Romanos *scribuntur, diffusius & diligentius à* Tito Liuio *libris multis decadis tertiæ, &* à Lucio Floro *libro secundo capite sexto notata sunt.* Locus *ab initio capitis ex* Daniele *citatus, habetur septimo capite eiusdem.* *a* *Transiens strictum mare.*] *Mare illud angustum, ubi breuissimus est traiectus ab Africa in* Hispaniā, *uocatur fretum* Herculeum & *Strictum Sibiliæ.* *b* *Perambulauit* Germaniam.] *Quod* Annibal *perambulauerit* Germaniam, *peruenerit́q; ad* Britannos, *nemo* Latinorum *unquam scripsit: sed omnes dicunt illum ex* Hispania *rectà per* Galliam Narbonensem *superatis cum magna difficultate alpibus peruenisse ad* Italiam. *c* *Cannas urbem magnam.*] Non *magna fuit urbs sed insignis facta est magnitudine cladis, cum ibi* 40. *milia* Romanorū *cæsa referātur à scriptoribus.* Alioqui *Cannæ ignobilis* Apuliæ *uicus fuit, ut scribit* Florus *memorato loco, &* Liuius *lib. secun. decadis tertiæ.* *d* *Ad Pæstum.*] Vocis *hebraicæ incerta est pronuntiatio:* Videtur *quoq; eam per scriptores fuisse corruptam.* Apud Liuium *iam citato loco sic legimus:* Consul *alter seu forte, seu consilio, nihil fugientium infestus agmini, cum quinquaginta ferè equitibus* Venusiam *profugit.* Sic *ergo hebraica uox* בסתיאה *ut ego illam scriptam inueni in exemplari* Constantinopolitano, *scribenda esset* בנוסיאה Venusia. Ptolemæus *utriusque loci meminit &* Cannarum & Venusiæ *libro tertio capite primo in fine.* Vocat *tamen* Cannas Canusium.

CAPVT XVI.

ABiens autem rursus Scipio in Africam, deuastauit uniuersam regionē illā, pergensq́ cōtra Carthaginē, obsedit eam. Mittentes ergo ciues nuncios Romā ad Annibalē dixerūt: ut qd appetis terrā alienā, & finis terrā tuā eripi de manu tua? Nisi illico ueneris & liberaueris nos de manu Scipionis, cogemur aperire portam & tradere in manū eius urbē & uniuersam familiā tuā. Lectis itaq; Annibal literis istis, & dimissa Roma uenit in Epirum ubi stabant naues. Interfecit autē ibi innumeros Romanos, uiros & pueros, quos captiuos apud se habuit. Cumq́ transfretasset, occurrit ei Scipio, commissoq́ prælio magno, deuicit eum Scipio & in fugam egit, occidens in illo certamine animas plurimas, nempe mille uiros. Tribus uicibus percussit eum in prælio, fugientemq́ue Annibalem insecutus Scipio uenit in Aegyptum, & tradidit eum Ptolemęus rex in manum Scipionis. Quem Scipio secum ducens, rediit cum magna gloria in Africam. At Annibal cum uenisset in Africam hausit mortiferum uenenum, sepultusq́ est in ea terra. Scipio uero subegit totam Africę terram & etiam omnem locum ubi erant uenæ auri & argenti, creuitq́ nomen Romanorū supra omnes gentes terrę. Et hoc est quod preuidit Daniel uir desideriorū: Comedit & cōminuit, residuumq́ pedibus suis cōculcauit. Ipsi siquidē sunt, q deuorauerunt populū Iudaicum & deuastauerunt Ierusalem.

¶ *Quæ in hoc capite de superato Annibale & deuicta Africa compendio scribuntur, omnia à Latinis historicis clariora & uериora traduntur.*

CAPVT XVII.

CVm itaque audissent senatores Romani robur quod dominus concesserat Iudæis, inito consilio fecerunt societatem cum eis. Est autem hic tenor uerborum epistolæ, quam miserunt Romani ad Iehudam filium Mathathiæ. Quintius Memmius, T. Scipio Manlius principes Romani, Iehudæ consecrato ad prelium & cunctis aliis senioribus Israël salutem. Notum sit uobis quod audiuimus de fotitudine bellorum uestrorum & lætati sumus: & cuncta quę scripsimus de Iudæis, ea quoq; scribemus per uniuersam terram nostram. Et certe proderit uobis quod estis socii nostri magis quam Græcorum, qui uos afflixerunt. Et nos quidem constituimus bellum mouere contra Antiochiam, & ob id festinanter mittite nobis epistolam, ut sciamus qui sint hostes uestri. Hæc sunt uerba fœderis quod percusserunt Romani cum Iehuda. Si imminuerit bellū Romanis, Iudæi iuuabunt eos & non offerent arma bellica hostibus eorum, neq; triticum aut ullum uictum, id quod statuit Consul & trecenti atq; uiginti consiliarii eius. Et rursum si bellum surrexerit contra Iudæos, iuuabunt eos Romani pro uirili sua, & non tradent hostibus Iudæorum arma bellica, aut triticum aut ullum uictum. Et quando Iudæi uenerint ut ipsis opem ferant in tribulatione, non adiicient isti super illos neque subtrahent quicquam, quemadmodum statuit Consul & consiliarii eius. Post hęc factum est, ut terra quiete frueretur quasi octo mensibus. In diebus illis cœpit Iehudas iudicare impios de medio populi sui. In tempore quoque illo habitauerunt in omnibus ciuitatibus Iehuda & in littore maris à Gaza usq; ad Aconē Iudęi & Macedones pa-

nes pariter. Viri Iapho & Iabne facientes malum magnum, deceperunt Iu/
dæos qui erant in medio eorum, ſuadentes ut ingrederentur naues ſuas cum
uxoribus & liberis, abeunteſq; luderent cum eis in mari. Porro illi credentes
eis abierũt. Cumq; ueniſſent ad locum profundum, ſubmerſerũt ex eis in ma
ri ducentas animas. Quod cum nunciatũ eſſet Iehudę, fleuit, & prædicans ie/
iunium abijt ad Iapho & obſedit eam, tradiditq; eam deus in manum eius. Se
parans autem de medio eius Iudęos, percuſſit totam ciuitatem in ore gladij, à
uiro ad mulierem, & à paruulo ad infantem, & cõbuſſit ciuitatem. Sic quo/
que fecit Iabnæ. Incẽdit deniq; omnes naues ciuitatum Iapho & Iabnę, & ap
paruerũt flamma & fumus incendij Ieroſolymis per [c] ducenta & quadragin/
taſex ſtadia, ſicq; uindicta ſumpta eſt de ſanguine puerorum & mulierum, q
ſubmerſi fuerant in mari. Abiens autem inde & perueniens ad deſertum Ara
biæ, percuſſit gentem Arabiæ, ſtrauitq; multos in medio eius, & impoſito eis
tributo, reuerſus eſt ad terram Iehuda.

¶ *Primi Machab. octauo & apud Ioſephum lib. 12. cap. 17. ſcribitur, Iudæos audiße uirtutem Romanorum & uictorias eorum, & propterea deliberauerunt cum eis amicitias copulare, mittentes Romam Eupolemium & Iaſonem. Cumq; uenißent Romam, ſenatus libenter eos excepit & ea quæ petierunt celeriter annuit. Facienſq; ob hoc ſenatuſconſultum, exemplum quidem ad Iudæam tranſmiſit, ipſum aũt tabulis æreis ſcriptum in Capitolio collocauit. Erat autem huiuſmodi ſenatuſconſultum de auxilijs & de fide circa gentem Iudæorum. Neminem ſubiectorum Romanis, bellare contra gentem permittimus Iudæorum, nec alicui bellanti præbẽdum cenſemus triticum, aut naues, aut pecunias: & ſi quis contra Iudæos putauerit eße bellandum, ſciat eis nos auxilia præſtaturos. Et rurſus ſi Romanorum quilibet inuaſerit terram, Iudæos eis modis omnibus obſtaturos. Et ſi quid de hoc pacto gens Iudæorum uoluerit uel addere uel auferre, cõmuni ſententia populi Romani faciendum eße conuenit. Porrò ſub quibus conſulibus hoc ſenatuſconſultum fuerit conditum, neq; Ioſephus neq; primus Machab. exprimit liber. In ſecundo uero Machab. in fine undec. capitis exprimuntur nomina conſulum conformia nominibus hic ſcriptis, niſi quod autor noſter addit Scipionis nomen.* a *Gaza.*] *Hanc urbem Hebræi Azam uocant. Acon uero alio nomine uocatur Ptolemais, ambæ in littore maris ſitæ.* b *Viri autem Iapho.*] *Duæ ciuitates iſtæ à noſtris uocantur Ioppe Iamnia, deſcribiturq; hæc eadem hiſtoria 2. Machab. 12. Ioſephus uero eius non meminit.* c *Ducenta quadraginta ſex ſtadia.*] *Faciunt hæc 246. ſtadia circiter decem millia Germanica, hoc eſt, iter duorum fere dierum. Porro hiſtoriam de ſuperatis Arabibus translatio noſtra memorato loco ſic explicat: Inde cũ abißent nouẽ ſtadijs & iter facerent ad Timotheum, commiſerunt cum eo Arabes quinq; millia uiri & equites quingenti. Cumq; pugna ualida fieret & auxilio dei proſpere ceßiſſet, reſidui uicti Arabes, petebãt à Iehuda dextras ſibi dari, promittentes ſe paſcua daturos & in cæteris profuturos. Iehudas autem arbitratus uere in multis eos utiles, promiſit pacem, dextriſq; acceptis diſceßere ad tabernacula ſua.*

CAPVT XVIII.

HInc perrexit contra ciuitatem munitiſſimam, cuius nomen erat
Caſpin, in qua multę habitabant gentes, habẽteſq; fiduciã in ſe
metipſis maledixerũt Iehudę, & multa loquuti ſunt cõtra popu
lũ Iſraël, q non cõueniunt ut à nobis narrent. Et ait Iehudas: De
us omnipotẽs, q dediſti Iericho in manũ Iehoſuæ ſerui tui p uo/
cẽ clangoris populi tui, da hodie in manus noſtras ciuitatẽ iſtã, ut ulciſcamur
opprobria qbus blaſphemauerũt populũ tuũ et deũ eius. Accipienſq; in ſini/
ſtrã ſuã clypeũ ſuũ & extrahẽs gladiũ ſuũ trãſiliẽdo cucurrit ad portã ciuitatis

ſequutiq́ʒ ſunt eum cuncti adoleſcentes de genere Haſmonęorũ, & obliniuẽ runt portam cum pice, admouentes ſpinas ex deſerto. Et mittentes incenderunt portam, ignem adhibentes pici & ſpinis deſerti. Incenſa autem porta, cecidit illa in terram, tradiditq́ʒ deus ciuitatem illam in manum eorum, & fecerunt tantam ſtragem in ea, quantam non conſtat factam ab antiquis diebus. Nam per duo ſtadia in longum & latum diffluxit ſanguis, egrediens de ciuitate in modũ ſtagni aquæ decurrentis. Profectusq́ʒ inde ſeptingentis & quinquaginta ſtadijs, uenit contra eum Timotheus cum populo multo: Iehudas uero inuocato domino procedens cum decem millibus electorum ex Iehuda uirorum, inijt prælĩu magnũ cum eo, ſtrauitq́ʒ Iehudas de exercitu Timothei triginta millia, qui omnes interfecti corruerunt in terram. Conuerſusq́ʒ dux exercitus & Soſipater, & digrediẽtes à militibus Iſraël, ceperunt Timotheum uiuum, adduxeruntq́ʒ eum ad Iehudam. Et cum pręcepiſſet Iehudas ut auferreẽ caput eius ab eo, fleuit Timotheus & cum magno lamento orauit Iehudam dicẽs: Obſecro domine ut non interficias me. En habitant multi Iudæi in regione mea, & ego iuro tibi me benefacturum eis cunctis diebus uitæ meæ. Cumq́ʒ iuraſſet ei miſertus eſt Iehudas illius & non interfecit eum, ſed dimiſit eum. Et ab eo tempore Timotheus non adiecit amplius inferre mala Iudęis cunctis diebus uitæ ſuæ, ſed iuramentum à ſe factum conſeruauit. Proficiſcens autem Iehudas abijt in deſertum Arabiæ, & irruens in exercitum regis Macedonum, ſuperueniensq́ʒ ueſperi percuſſit eos & in fugam conuertit, proſternens in terram uigintiquinq́ʒ millia. Et hinc abiens contra ciuitatẽ magnam nomine Ephron, obſedit eam, tradiditq́ʒ eam deus in manũ ſuam, & fudit in ea mille uiros. Diſcedensq́ʒ hinc abijt ſexcẽtis ſtadijs contra Scythopolim, & perterriti ualde Scythopolitani exierunt in occurſum eius & cũ fletu atq́ʒ obſecrationibus dixerunt: interroga domine dux militiæ, Iudæos q̃ habitant apud nos, ſi non benefecerimus eis in diebus Antiochi crudelis, qñ multi Iudæi ſaluati ſunt apud nos, & nos uitam illorum ſuſtentauimus. Id autem & Iudæi qui habitabant inter illos conteſtati ſunt. Quaproter Iehudas benedixit eis, deſerensq́ʒ eos uenit Ieroſolymam tribus diebus ante ſolennitatem pentecoſtes.

¶ *Hiſtoria de Caſpin expugnata urbe, eleganter deſcribitur in ſecũdo Machabæorũ capite 12. Vbi dicitur eam firmam fuiße, põtibus & muris circunſeptam & incolas fiduciam habuiße in ſtabilitate murorum & apparatu alimoniarum, quapropter remißius agebant, laceßentes iniurijs Iehudam. At Machabæus inuocato magno principe mundi, qui ſine arietibus & machinis tempore Iehoſuæ præcipitauit Iericho, irruit ferociter in murum, & capta ciuitate tantam in ea cædem fecit, ut adiacens ſtagnum ſtadiorum duorum latitudinis ſanguine interfectorum fluere uideretur. Sic noſtra habet æditio. Porro alteram & mox ſequentem hiſtoriam ſic deſcribit: Inde autem diſcedentes per ſtadia 750. tranſierũt in Characa ad eos qui dicuntur Tubiaẽni. Et Timotheũ quidẽ his in locis non cõprehenderunt infecto negotio, tunc à locis regreßum, relinquentem autem præſidium in quodam loco & ualde firmum. Doſitheus aũt & Soſipater ex his ducibus qui circa Machabæũ erant exeuntes peremerunt à Timotheo relictos in præſidio plures decem mille uiris. At Machabæus ordinans ſuũ exercitũ per cohortes cõſtituit eos in turmas, & in Timotheũ impetũ fecit, habentẽ circa ſe centũ uiginti millia peditũ, equitumq́; duo millia quingẽtos. At aduentũ cognoſcẽs Iehudæ, præmiſit Timotheus uxores & filios & reliquũ apparatũ ad præſidiũ quod dicitur Carnion. Erat enim difficile obſeßu & acceßu difficile caſtellũ ob omniũ locorũ anguſtiã. Vide memoratũ libri Mach. locum.*

Caput

CAPVT XIX.

POst solennitatē aūt rursum egressus, ꝓcessit cōtra Gorgiā prin-
cipē militię Aedom, educēs cōtra eum tria millia peditū & qua
dringētos equites. Cumq́ꝫ cōgressi fuissent, ceciderunt quidam
ex fortissimis Hasmoneis in die illo. Nam uulneratus fuit Dosi
theus princeps militię & ꝑcussus in humero suo, & parū abfu-
it q̄n retrocessissent electi milites Hasmonęorū. Vidēs ergo Iehudas stragē
militū suorū orauit ad dominū, confortatisq́ꝫ militibus suis ꝑcussit ex castris
Gorgię plurimos fuditq́ꝫ in terrā, & clamās ait: Ad te ô Gorgia. Trāsiliensq́ꝫ
ad eū extēdit dexterā suam ut illū percuteret, at Gorgias cōuersus retrorsum
fugit à facie Iehudę, proiectisq́ꝫ armis suis bellicis à se euasit, & non est ultrà
cognitus uiuus uel mortuus. Sunt tamen qui dicunt illum mortuum in de-
serto Aedom. Iehudas uero cōuersus percussit uniuersam terram Aedom &
subuertit cunctas ciuitates eorum, adegitq́ꝫ ad tributum. Tunc inuenta sunt
sculptilia gentilium sub uestimentis militum Iehudę, qui interierant in bello,
& cognouit Iehudas quod propter istam iniquitatem cecidissent, dixitq́ꝫ: Be
nedictus dominus qui reuelat secreta: & cōfortans populum ad seruiendum
deo in sanctitate & puritate, reuersus est in Ierusalem.

¶ Hic primum monendus est hebraicæ linguæ studiosus, literam lamed numeralem referendam ad idē substantiuū, nempe ad מאות *ad quod refertur litera daleth. Cōstituit autem trigesies centum, tria millia. Cæterū historia ipsa describitur quoq; 2. Mach. 12. Addūtur tamen ibi nōnulla quæ hic in hebræo non sunt, potissimū in fine subijcitur, quod oratio uiuorum pro defunctis facta prosit mortuis ipsis in alia uita. Id cum in alio scripturæ loco non inueniatur, neq; Iudæis in hunc usq; diem in usu sit, orare pro his qui iam sunt sub iudicio dei, uidetur coronis ista per audaculum aliquem adiecta. Et ne quisquam hic garriat, me fidelem hebraismi interpretem non extitisse, hunc ego ad exemplar Constantinopoli à Iudæis impressum mitto, quod passim hodie apud Iudæos nostrates inuenitur, quodq; ego sequutus sum, & ibi inueniet, me alia nō reddidisse quā quæ in codice illo inueni.*

CAPVT XX.

FActum est proinde cū audiuisset Eupator filius Antiochi om-
nia bella quę gesserat Iehudas & ciuitates quas ceperat, dissol-
uit pactū q̄d inierat cū Iehuda, uenitq́ꝫ cū exercitu magno instar
arenę, quę plurima est in littore maris, habens secū currus & eq
tes atq́ꝫ elephantos uiginti duos, atq́ꝫ Lysiam filiū patrui sui &
populū ualidū, & ingressi terrā Iehuda obsederūt Bethar. Clamātes aūt Iehu
das & omnes seniores israël ad dominū in ieiunio et obsecrationibus, obtule
rūt holocausta & sacrificia pacificorū. Factumq́ꝫ est in nocte, & accepit Iehu
das secū omnes milites Hasmonęos, irruensq́ꝫ nocte in castra regis occidit de
fortissimis regis quatuor millia, sed & grādiorē interfecit elephantū. Cumq́ꝫ
mane illuxisset ordinauit rex aciem contra Iehudam, & factum est pręliū ma
gnū. Vidēs aūt Iehudas unū ex elephātis nitescentē lorica aurea, q̄ cęteros ele
phātes magnitudine excellebat, suspicatus est regē insidere ei, idcirco excla-
mauit dicens: Quis est in uobis ô pueri? Et assiliens Eleazar frater eius, unus
ex militibus Hasmoneis, cucurrit cōtra elephantū, sternens in terrā omnes q̄
ei obuiā uenerūt ex fortissimis regis, percutiēs ad sinistrā & dexterā, cadēti-
bus ante ipsum interfectis hinc & hinc. Immergēs itaq́ꝫ sese in mediū ꝓfundi
belli, uenit inter pedes elephāti, & fixo in umbilicū eius gladio suo, cecidit e-

lephas super eum, mortuusq́ʒ est coram domino & coram populo suo, relinquēs nomen & exemplum fortitudinis atque luctum apud populum suum. Ceciderunt præterea in bello illo de excellentioribus regis octingenti tantum, de reliquo autem populo plurimi & desistens rex à prælio abijt ad tabernaculum suum. Tunc nunciatum est ei à dicentibus: Ecce Philippus rebellionē mouit in terra tua, sed & Demetrius filius Seleuci uenit ab urbe Roma, habēs secum exercitū ualidum, conaturq́ʒ eripere regnum de manu tua. Quo audito fecit rex pacem cum Iehuda & inijt fœdus cum eo, & osculans eum iurauit tam ipse quàm Lysias filius patrui eius, dixeruntq́ʒ ad eum: Non adijciemus ultrà impugnare Ierusalem cunctis diebus uitę nostræ. Et proferens rex plurimum auri, obtulit munus in domum domini, quæ est Ierosolymis, cepitq́ʒ Menelaum uirum Iudęum qui induxit Antiochum patrem eius, ut ueniens in Ierusalem faceret omnia mala illa quæ fecit. Idem etiam incitauit regem ipsum Eupatorem. Iratus ergo rex contra eum dixit. Apprehendite eum. Fuit autem turris in loco illo, habens altititudinem quinquaginta cubitorum, & iuxtam eam erat immensa congeries cineris & fauillarum. Pręcipienteq́ʒ rege duxerunt Menelaum super turrim & ligatis manibus eius deiecerūt eum, submerseruntq́ʒ in profundos cineres, ubi & mortuus est propter crudelitates & iniquitates atqʒ peccata sua. Nā supra modū impie egit, faciēs abominationes plurimas ante altare domini, cuius & cinis & fauilla sancta sunt. Punitus itaqʒ est impius ille & suffocatus in cinere, eo quod iustus sit dominus, qui & reddidit ei iuxta uias eius atqʒ iuxta fructum studiorum eius. Abeunte autem rege in uiam suam in Macedoniam, cœpit Iehudas iudicare populum suum & facere iustitiam atqʒ iudicium.

¶ Multi sunt qui describunt historiam huius capitis, nempe Iosephus, Iosippus, autor secundi Machabæorum, idq́; capite 13. & autor primi Machabæorum capite sexto. Causam belli dicit Iosephus fuisse, quod Iehudas conabatur deuastare custodiam arcis Ierosolymitanæ, in qua Macedones & transfugæ Iudæi delitescentes, inuadebant illos qui immolaturi ascendebant in templum. Vnde multi ex arce egreßi uenerunt ad Antiochum, petentes non debere se despici, dum à contribulibus suis atrocia paterentur, quæ ideo sustinerent, quoniam religione sua relicta, patris eius imperijs obedißent, & nunc pericula sustinerent per Iehudam & uiros eius, necnon & custodes à rege deputati, nisi aliquod ab eo præsidium mitteretur. Hæc audiens adolescens Antiochus ualde iratus est, conuocansq́; duces congregauit exercitum centum millia peditum, equitum uero uiginti millia & elephantos ducentos & trigintaquinque. Et cum obsedißet Bethsuram ciuitatem munitißimam, proceßit contra illum Iehudas Machabæus, non territus ab elephantis gestantibus turres excelsas, à clypeis auro & ære nitentibus, à clangore tubarum & frementi hostium uociferatione, sed fortiter excipiens inimicos, ex eorum præcursoribus usque ad sexcentos occidit. Eleazarus autem frater eius Mauro cognominatus uidens sublimiorem elephantum, ornatum loricis regalibus, & putans in eo sedere regem, acceßit ad eum omni uirtute, & multos circa elephantem perimens & sub uentrem ingreßus elephantis, eum percußit. Qui mortali plaga percußus, moriens cecidit, & Eleazarum suis compreßum ponderibus interemit. Iudas autem fortitudinem hostium contemplatus disceßit ad Ierosolymam & obsidioni neceßaria præparabat. Antiochus autem partem exercitus in Bethsuram misit eamq́; in deditionem accepit, cum reliqua autem uirtute Ierosolymam profectus, obsedit diu Iudæos qui ad templum confugerant. Reliqua uide primo Machabæorum 6. in fine.

Caput

CAPVT XXI.

IN tempore illo uenit Demetrius filius Seleuci habens secũ exercitum Romanorũ & pugnauit cõtra Eupatorem Antiochũ, interfecitq́; exercitũ eius & Lysiam filium patrui eius, & regnauit ipse in Antiochia quæ est in Macedonia. Veniens autem ad eum Alkimus sacerdos, uir impius, qui comederat carnes porcinas in diebus Antiochi crudelis, dixit ad Demetrium: Viuat rex. Quousq; non facis iudicium seruis tuis qui sunt in terra Iehudę? Nam inualuit gladius eius in terra, quã occupauit Iehudas filius Mathathiæ, cui adhęrẽt Iudæi qui uocantur Hasidęi. Is occidit nos propterea quod rebelles extitimus legi eorum, & subiecimus nos legi uestrę. Huiuscemodi Alkimus usus mendacijs, flexit illis Demetrij mentem. Mittens namq; Demetrius principẽ militiæ suę & grauissimũ exercitum, nempe centum currus, elephantos & pedites sine numero, destinauit illum in Ierusalem, demandans Iehudę uerba pacifica, dicensq́;: Veni & uideamus nos mutuo in amicitia & colloquamur de pace. Quibus uerbis Iehudas non est territus, sed iuit ad Nicanorem, & Nicanor egressus est in occursum eius, amplexãsq́; eum, salutauit cũ pacifice. Cumq́; attulissent sedes, collocauerunt eas in cõspectu eorum, & sedentes super eas cœperunt loqui de pace. Porrò Iehudas præceperat militibus filijs Hasmonęis, ut afferrent arma sua bellica. Dixit enim, ne forte irruant in nos subito hostes. Astiterũt itaq; ei milites Hasmonęi, sicut pręceptũ erat eis. Surgẽtes autem è solijs, reuersi sunt in Ierusalem Nicanor & Iehudas, & non prouocabant sese ad prælĩũ, quin magis Nicanor diligebat Iehudam, dixitq́; ad eum: Decet ut uir qualis tu es, accipiat uxorem & gignat filios. Accepit ergo Iehudas uxorem & genuit filium. Porro Alkimus uidens amicitiam eorum abijt ad regem, & retulit ei uerba ista. Tunc scripsit rex Nicanori & ait: Nisi miseris mihi Iehudam filium Mathathię uinctum catenis æreis, scias te moriturũ. Quod audiens Iehudas abijt & fugit, egressusq́; est noctu ab urbe. Abiens autem clanxit tuba, dans signum pro bello, & collectus est ad eum omnis Hasmonęorum exercitus atq; cuncti milites [a] Hasidęi, pergensq́; in Samariam mansit ibi. Nicanor uero ingressus in sanctuarium domini, dixit ad sacerdotes: Educite uirum ad me, ut illum mittam ad regem. Et iurauerunt sacerdotes dicentes, non uenit huc neq; uidimus eum ab heri & nudiustertius. Ille autem conuicia dicens in templũ domini, spuensq́; contra ipsum ait: ego subuertam templum & nõ relinquam in eo lapidem super lapidem, suffodiamq́; & euertam omnia fundamenta eius, quibus dictis, abijt furẽs. At sacerdotes plorauerunt inter uestibulum & altare, dixeruntq́;: Deus qui habitasti in domo ista à diebus antiquis usque nunc, ubi est solium tuum & scabellum pedum tuorũ, atq; omnis cultura tua, en Nicanor impleuit cor suum, ut blasphemare ausus fuerit domum tuam & ornatissimum sanctuarium tuum, sume quęso uindictã de eo, ut sciant cunctę gentes, sicut locutus est stulticiam ita moriatur ut Nabal stultus.

¶ *Habuit Antiochus Magnus duos filios, nempe Seleucum* Philopatorem, *&* Antiochum Epiphanem, *& uterq; habuit filium. Seleucus enim habuit* Demetrium, *&* Epiphanes *reliquit* Antiochum Eupatorẽ. *Moriente autem Seleuco filius eius* Demetrius *non successit patri in regno, sed pa-*

truus eius Seleuci frater usurpauit regnũ, & post eum filius eius Antiochus Eupator. Quod uidens Demetrius concesßit Romã, ut Romanorũ auxilio auitũ assequeretur regnũ. Cumq́; ibi nihil egisset, fugiens inde & perueniens ad Tyrũ imposuit sibi diadema, & colligens quosdã mercede cõductos satellites ingressus est aulam, omnibus libenter eum suscipientibus. Comprehendentes uero Antiochum regem cum Lysia, iubente Demetrio interemerunt eos, cũ regnasset Antiochus annis duobus. Conuersi autẽ ad eum multi Iudæorũ maligni uel transfugæ, cũ quibus erat Alchimus princeps sacerdotum, accusabant gentẽ Iudæorũ & Machabæũ, dicentes quod omnes amicos regis interfecissent, omnesq́; eius fautores perdidissent, & seipsos extorres proprio solo factos, &c. Quibus uerbis cõmotus Demetrius, misit ducẽ exercitus Bachidẽ & Alkimũ, præcipiens perimi Iehudã & eos qui cum illo erant. Veniens ergo Bachides, misit ad Iehudam quasi loquuturus cũ eo de amicitia uel pace, reuera autẽ dolo uolens eum capere. Ille uero minime credidit, uidẽs eum cum tãta exercitus multitudine adesse. Nihil autẽ Bachides efficiens sed sæuiens inter Iudæos interfectis aliquot redijt Antiochiã ad regem. Tunc Demetrius destinauit Nicanorẽ fidelisßimũ amicũ cum exercitu, qui cum eo à Romana ciuitate fugerat, præcipiens ei, ut nullatenus parceret genti Iudæorũ. Nicanor uero perueniens ad Ierosolymã, pugnare aduersus Iehudam minime decreuit. Dolo autẽ opprimere eum cupiẽs mittit ei uerba pacifica, sed cũ Iehudas insidias intellexisset, exiliuit & ad suos confugit. Quod uidens Nicanor, pugnam præparans conflixit cum eo. Sed Iehudas uictum cõpulit ad arcem Ierosolymorũ confugere. Cui descendenti ab arce ad templum, occurentes aliqui sacerdotũ et seniorũ salutabãt eum, & immolationes ostendebant, quas pro rege deo se offerre dicebãt. At ille interminatus est eis templũ deponere, nisi redeunti sibi traderent Iehudã. Et hæc quidem interminatus exijt ab Ierosolymis. Hæc copiosius inuenies 1. Mach. 7. & 2. Mach. 14. a *Hasidæi.] Vox est heb. et nõ latina, ut Nicolaus de Lira exponit, quasi asßidue cultui diuino uacãtes. Significat enim* חסיד *piũ in deum et proximũ, & sic Hasidæi uocabantur illi Iudæi, qui cõstantes manserunt in obseruãtia legis diuinæ, & nullis minis tyrannorũ poterãt hinc auelli, sicut ecõtra* רשעים *id est, impij, uocabãtur trãsfugæ Iudæi & filij Belijaal, qui gentiliũ ritibus cõsentiẽtes à lege dei recedebãt.*

CAPVT XXII.

PORRO Nicanor quęrebat Iehudã in cũctis domibus Ierusalem, misitq́ cohortẽ quingẽtorum militũ ad domũ Ricasij senis, qui fuit unus ex uiris Hasidæis, probatus in diebus Antiochi & integer inuentus: nam susceperat in corpore suo plagas & passiones plurimas, uocatusq́ fuit pater Iudæorũ & iudex Ierusalem. Factum est proinde cum Nicanor conaretur ostẽdere inimicitias cordis sui cõtra Iudęos, misit ut adducerent senem illum ad se. Et cum nũcij circũdarent domũ ut illum comprehenderent, accepit senex festinanter gladiũ & fixit illum in uentrẽ suum, pręcipitauitq́ se in mediũ militum Nicanoris. Fugientibus autem militibus & spacij locũ dantibus, cecidit ille in terrã & rursum cõsurgens super pedes suos & pertrãsiens militũ corhortẽ stetit super lapidẽ quendã magnũ, & ob nimiũ à se effusum sanguinẽ amẽs factus, apprehendit manibus suis propria intestina & proiecit super milites, inuocatoq́ domino mortuus est et additus populis suis. Et cũ Iehudas audiisset huiuscemodi sermones, succẽsus furore misit ad Nicanorẽ dicens: quãdiu accingis te? Egredere in agrũ & ostendam tibi uirũ quẽ etiã intra penetralia quęsiuisti. En is expectat te in cõualle et planicie. Congregans ergo Nicanor omnes copias suas, abijt in occursum Iehudę die sabbati. Iudæi autem qui comitati fuerãt Nicanorem dixerũt ad eum: Obsecro domine, ne quid temere agas, da gloriã ei qui instituit diẽ sabbati. Ait Nicanor, & quis instituit eum? Responderũt: Deus cuius sedes est in cœlis, &

lis,& qui dominatur in uniuerſo mundo. At Nicanor blaſphemans loque-batur uerba execrabilia,quæ ſcribi non conuenit. Quod cum audiſſet Iehudas ait ad commilitones ſuos: quouſq; ocio torpemus & nõ procedimus ad bellum,ſumentes ultionem de conuiciatore & blaſphemo illo? Quis eſt canis ille mortuus & abiectus, qui audet opprobria dicere in eũ qui eſt robur & decus Iſraëlis? Proficiſcens itaq; Iehudas uenit contra Nicanorem in ira & zelo magno,& Nicanor quoque egreſſus eſt in occurſum eius cum populo graui & manu robuſta, & clamans Iehudas ad dominũ ait:Domine deus meus, tu miſiſti angelum ad caſtra Sanherib extra ciuitatem,qui te blaſphemauerunt, & percuſſiſti ex eis centum octogintaquinque millia ad internitionem,& percuſſorem quidem non uidimus uſq; in hunc diem. Et nunc dominator cœlorum mitte angelum tuum bonum ante faciem noſtram, ut illi timeant qui uenerũt cum blaſphemia contra ſanctum populum tuum. Quibus dictis cõgreſſi ſunt ipſa die,factumq; eſt certamen magnum,ualidum & uehemẽs, & uidit Iehudas in ipſa pugna Nicanorẽ habentẽ in manu ſua gladium euaginatum,clamansq; ait: contra te ô Nicanor. Et cum curreret contra illum in uirtute feruoris ſui,auertit Nicanor humerum ſuum & fugit à facie Iehudæ. At Iehudas apprehendit eũ percuſſitq; gladio ſuo & diſſecuit in duas partes,deijciẽs ipſo ictu in terram. Proſtrati ſunt quoque in illa pugna de populo Macedonum triginta millia, & qui reſidui manſerunt fugerunt, perſecutusq; eſt eos Iehudas eundo & tuba clangẽdo. Et egreſſi Iſraëlitæ de ſingulis ciuitatibus in occurſum eorum, percuſſerunt eos atq; contriuerunt, ut ne unus quidem ex eis reliquus maneret. Venientes autem ut ſpoliarent cadauera,inuenerunt aurum & lapides precioſos atque purpuram in copia, & abſcindentes caput Nicanoris & brachium eius quod ille extẽderat contra templum, ſuſpenderunt ea contra portam:unde & porta illa denominata fuit Porta Nicanoris uſque in hunc diem, lætatusq; eſt populus ualde & laudauerũt dominum per manus Dauid regis Iſraël, quoniam bonus, quoniam in æternum pietas eius. Sed & à die illa & deinceps obſeruauerũt diem illum feſtiuum & iucundum per conuiuia, tertiadecima ſcilicet die menſis Adar,die uno ante Phurim, id eſt, urnarum. Iudicauit proinde Iehudas uniuerſum populum ſuum faciens iudicium & iuſticiam in terra.

¶ *Prima pars huius capitis habetur quoque ſecundo* Machabæorũ 14. *in fine, appellaturq; ibi ſenex ille qui ſeipſum interfecit* Razias, *de quo in hũc modum ibi ſcribitur:* Cum *per feſtinationem non certo ictu plagam dediſſet, & turbæ intra oſtia irrumperent, audacter recurrens ad murum, præcipitauit ſemetipſum uiriliter in turbas, quibus locũ uelociter dantibus caſui eius, uenit per mediam ceruicem.* Et *cum adhuc ſpiraret accẽſus animo ſurrexit.* Et *cum ſanguis eius magno fluxu deflueret, grauiſsimisq; uulneribus eſſet ſaucius: curſu turbam pertranſijt, & ſtans ſupra petrã quandam præruptã, & iam exanguis effectus, complexus inteſtina ſua, utriſq; manibus proiecit ſupra turbas.* Huius *hiſtoriæ non meminit primus* Machabæorum, *neq;* Ioſephus *neque* Ioſippus. Quæ *autem ſequũtur de expugnatione* Nicanoris, *ea ab omnibus deſcribuntur, primo ſcilicet* Mach. 7. & 2. Mach. 15. & *apud* Ioſephum *lib.* 12. *antiquitatum cap.* 16. In *numero tamen interfectorũ diſcordant.* Et *cum omnes in hoc cõſentiant,* Iehudam *interfeciſſe* Nicanorem, *ſolus* Ioſippus *ſcribit illum uiuum cõprehenſum & ſub fœdere dimiſſum, reuerſumq; cum confuſione faciei ad regem.* Per *menſem* Adar *intellige lunationem proxime æquinoctium uernum antecedentem.* De Phurim, *id eſt, urnis, habes ſupra in hiſtoria* Eſther.

CAPVT

CAPVT XXIII.

FActumq; est post reuolutum annum, ut appropinquarent dies mortis Iehudę & prępiperet dominus Iehudæ ut clauderet diẽ suũ, colligereturq; ad populos suos Hasidæos. Obruit autem eum Bachides cum triginta millibus fortium Macedonię, subito scilicet irruens in Iehudam, habitantem in Lęsem & habentem secum quasi tria millia uirorũ. Et cum fugeret omnis populus à Iehuda, remansit ipse solus & fratres eius atq; octingenti electi milites, qui nõ auerterunt facies suas, neq; cõuerterunt ceruicẽ suam ad fugam, sed erant omnes probati milites, adhęrẽtes Iehudæ in omnibus certaminibus quę fecit cũ gentibus. At Bachides uenit cum quindecim millibus, dextrũ tenẽs prælij latus & ad sinistrũ latus ordinauit reliquas copias, nẽpe alia quindecim millia, canentesq; tubis cõtra Iehudã, à dextra & sinistra terruerũt Iehudã. Cumq; immineret Iehudę graue bellũ à fronte & à tergo, & cognosceret quod Bachides staret ab ista parte & fortissimi milites eius secũ, tenentes cornu dextrum clangentesq; tubis, transilijt in medium eorum, adhęserũtq; ei quidam ex ijs qui in Hasmonęis animosiores erant, & pergẽs contra Bachidẽ ingrauatum est bellum supra modũ. Et à principio quidẽ pręlij fusi sunt interfecti in terrã duo millia. Et cũ Iehudas in ipso certamine uidisset Bachidem, stans in medio bello intra turbam, cucurrit in uirtute feruoris sui ad eum, & cædens milites illius strauit innumeros in terrã, pręsertim eos qui cõtra se ueniebant, gladium uibrãs ad dextram & sinistrã, muliplicatusq; est numerus interfectorũ quos Iehudas interemit in die illa, ita ut cogeretur Iehudas super eos incedere & calcare eos ueluti iter. Accedens autem Iehudas ad Bachidem, habebat gladium acutum, latum, euaginatũ & plenũ sanguine, timensq; Bachides faciem eius, nam erat facies eius ueluti aspectus leonis in die quo inhiat prędæ suę, quando scilicet tremor & horror paret ex facie eius, & uertens Bachides ceruicẽ suã, fugit per uiã Asoti. Persequens autẽ eũ Iehudas, percussit in ore gladij omnes qui ex quindecim millibus cum illo erant, sternens eos in ipso certamine. Bachides aũt fugiẽs saluatus est in Azoto, & excercitus qui erat à tergo Iehudę, deprehendit illũ fessum & lassum, & Bachides rursus egressus de ciuitate, instaurabat undique bellum, & ceciderunt plurimi interfecti, quin & Iehudas filius Mathathię cecidit in die illa inter plurimos illos quos ipse interfecerat. Accipiẽtesq; eum Simeon et Ionathã fratres eius, sepelierũt eum in monte Modaith, & planxerunt eum omnes Israëlitę multis diebus.

¶ *Demetrius nũciata sibi morte Nicanoris, rursum ad Iudæam Bachidem cum exercitu destinauit. Bachides ergo alacriter cõtra Iehudã festinauit cũ peditũ 20. millibus & equitũ duobus millibus. Iehudæ uero fuerũt omnes duo millia. Sic enim habetur 1. Mach. 9. et apud Iosephũ. Milites uero qui erant cũ Iehuda, uidentes Bachidis multitudinẽ, reliquerũt tentoria & fugerũt omnes præter octingentos, cum quibus Iehudas non dubitabat pugnã cõtra Bachidem cõmittere. Et quãquam illi quoq; suaderẽt discedendũ & uitandũ periculũ, non hoc, inquit Iehudas, uideat solis aspectus ut terga mea hostibus nudẽ, sed licet omnimodo immineat perire pugnãtem, fortiter stabo, omnino uiriliter perferẽs futura pericula. Post hæc ambobus cõstanter certãtibus, prælũ usq; ad occasum solis extẽsum est. Vidẽsq; Iehudas Bachidẽ in dextro cornu, inuadit illã partẽ exercitus, ordinẽ eorũ disruptũ & medios ad fugã cõuertit. Quod uidẽtes ij qui erãt in cornu sinistro, circũuenerũt Iehudã ut effugere non posset. Ille aũt ab hostibus circũseptus, stans pugnabat cum suis, multosq; interficiens*

aduersariorum

aduersariorũ & tandem percussus interijt. Et talis quidem finis inuenit Iehudam, uirum fortem & magnum, bellicosum & mandatorum patris sui memorem, & omnia pro libertate ciuium & facere & pati paratum. Tali ergo uirtute plenus magnam sibi gloriam & monumenta seruauit, liberãs gentem suam à Macedonum seruitute. Tenuerat autem cum ducatu sacerdotij principatũ tribus annis. Secundum Iosippum regnauit super Israël sex annis.

HISTORIARVM IVDAICARVM LIBER QVARTVS, EXplicans gesta Machabæorum siue Hasmoneorum à morte Iehudę usq; ad Antipatrum alienigenam & Iulium Cæsarem. *Caput I.*

FActum est autem post mortem Iehudę ut multiplicarentur undiq; hostes contra populum domini, & potitus est Ionathan principatu fratris sui, functusq; simul sacerdotio septẽ annis. Veniens enim Ionathan in Ierusalem suscepit principatum fratris sui, & inde abiẽs cum uiris paucis uenit ad Iordanem. Quod uidẽs Bachides persecutus est eum cum graui exercitu. Venit namque contra eum [a] in die sabbati & coëgit eum in angiportum iuxta Iordanem. At Ionathan uidens se cogi à Bachide ad aquas, transnatauit aquas, ipse & uiri eius. Cumq; prȩuenisset eum Bachides & uniuersus exercitus eius, & cõclusissent eum, cœpissentq; pugnare contra eum ex omni parte, extendens Ionathan manum suam ut percuteret Bachidem, adegit eum retrorsum, cedereq; fecit. Et per hunc modum [b] penetrauit Ionathan castra Bachidis, & fugiens uenit [c] in Beerseba quȩ est in deserto, & instaurauit ruinam ciuitatis. Sed Bachides erigens cõtra illum fortalicium excelsum, obsedit ciuitatem diebus multis oppugnauitq; uehemẽter habitatores eius. Tunc dixit Simeon: Quàm diu uolumus pati uitam istam malam? Quare nõ magis eligimus mortẽ & egredimur cõtra hostes nostros? [d] Egrediẽs itaq; Ionathan noctu, irruit in tabernaculũ Bachidis & interfecit [e] Adarahan & fratres eius qui fuerũt cum Bachide. Simeon uero aperuit portam, & stipatus manu ualida, militibus scilicet Hasmonȩis, egressus percussit castra Bachidis cȩde magna & combussit arietes & cunctos aggeres. Fugiens autẽ Bachides euasit in desertũ & persequẽs eum Ionathan atq; fratres eius, apprehendit eum. Et precatus est eos Bachides, promittens se redditurum ea quȩ captiua abduxerat, iurauitq; eis. Tunc dimiserunt eum, & ille restituta captiuitate non adiecit redire in terram Iehuda. In tempore illo confirmatus est principatus in manu Ionathan, iudicauit'que populum suum, habitãs confidenter & bella gerens per circuitum contra hostes suos. Egressus namque est cõtra Antiochum regem, & separato populo in angulum alium, circumambulabat ipse, & uenerunt [f] principes Antiochi contra eum in loco quodam medio inter Simeonem et filios eius, percussit'que Simeon omnem exercitum Antiochi magnum qui uenerat contra se, & non est saluatus uel

unus ex eis. Habitauit ergo Iſraël cõfidenter cunctis diebus Ionathan, unuſquiſqꝫ ſub uite & ficulnea ſua. Et [g] mortuus eſt Ionathan atque collectus ad populos ſuos, functusqꝫ eſt ſacerdotio Simeon frater eius & pręfuit principatui ipſe & filij eius.

¶ *Amiſſo ſtrenuo duce Iehuda Machabæo noua mala quatuor integris menſibus ſurrexerunt contra Iudæos. Nam transfugæ Iudæi, tranſgreſſores patriæ legis, uenerunt contra eos & undiq; peßime uaſtabant. Adiuuabat maliciam eorum fames, quæ tunc omnem occupauit prouinciã, ut multi propter inopiam neceſſariorum transfugerent ad Macedones. Qui autem pij erant in populo, adeuntes Ionathan, ducem illum ordinauerunt. Quod Bachides audiens, & timens ne regi uel Macedonibus pericula cõcitaret Ionathan, ſicut olim Iehudas, dolo eum interficere ſtatuit. Quod cum Ionathan non lateret fugit cum ſuis in deſertum ad lacum Aſphar, miſitq; inde Iohannem fratrem ſuum ad Nabathæos Arabes, qui amici Iudæorum erant, ut apud ipſos deponerent ſuppellectilem. Sed Iohannes per inſidias in itinere captus, interfectus eſt cum omnibus ſocijs ſuis atque direpta omnia quæ portabãt. Hæc hiſtoria ſcribitur primi Machab. nono: ubi etiam habetur quomodo Ionathan ultus eſt fratrem ſuum Iohannem, interficiens filios Amarei in ciuitate Medaba.*

a In die ſabbati.] Obſeruabat hoſtis diem ſabbati, & tunc uenit contra Ionathan tanquam non in ea pugnaturum propter legem. b Penetrauit caſtra.] Non ſine hoſtium damno. Nam ut dicitur 1. Machab. 9. Ceciderunt de parte Bachidis in die illa mille, ſecundum Ioſephum uero, duo millia. c Beerſæba.] Translatio noſtra uocat locũ illum Bethbaſem, Ioſephus uero appellat Bethalagam uillam. d Egrediens noctu.] Ionathan furtim egreſſus in prouinciam, congregauit manum multam, & nocte Bachidis inuadit exercitum, occiſisq; multis Simonem fratrem fecit cognoſcere aduentum ſuum. e Adarahan.] Noſtri uerterunt, Odomiram. f Principes Antiochi.] Quod Ionathan arma mouerit contra Antiochum deleueritq; exercitum eius, neq; in primo Machabæorum neq; in 13. libro Ioſephi habetur. Id quidẽ habetur 1. Machab. 10. in fine quod Ionathan et Simeon frater eius percuſſerint exercitum Apollonij ducis Demetrij cæde magna, ſternentes fere octo millia.

g Mortuus eſt Ionathan.] Poſt multa ſcilicet egregia facta, quæ deſcribuntur primi Machab. 10. 11. & 12. hic autem omittuntur. Quomodo autem mortuus & interfectus fuerit inſidijs & fraudibus Tryphonis, qui regnare cupiebat, patet ex fine duodecimi capitis primi Machab. Ne autem uarietas nominum regum tibi imponat, uolo hic ob oculos ponere ſucceßionem eorum ab Antiocho Magno.

a Antiochus Magnus genuit	*b Seleucum Philopatrem, filius eius*	*e Demetrius, cuius filius*	*g Demetrius cognominatus Nicanor*	*i Antiochus filius uel ſecundum Ioſephũ frater Demetrij Soter & Pius cognominatus*
	c Antiochum Epiphanem ſeu nobilem, cuius filius	*d Antiochus Eupator, cuius filius*	*f Alexander Epiphanes ſeu nobilis cuius filius*	*h Antiochus, cuius dux Tryphon*

Literæ oſtendunt ordinem regnantium. Antiocho enim Magno ſucceßit Seleucus primogenitus, & quanquS is haberet filium cui regnum debebatur, repellebatur tamen filius per patruum Antiochum nobilem, tyrannum maximum, cui ſucceßit filius eius Antiochus Eupator. Quo amoto, Demetrius occnpauit regnum: Demetrium uero interficiens Alexander, auitum recuperat regnum, fitq;

gener

gener Ptolemæi regis Aegypti. Sed paulo post Ptolemæus ablatam filiam tradidit Demetrio Demetrij filio, & Alexandrum in exilium pellit, ubi & capite truncatus est. Antiochus ergo filius eius adolescens rediens in regnum imponit sibi diadema, quem tamen dux & tutor eius Tryphon occidit & conabatur loco eius regnare 1. Machabæorum 13.

CAPVT II.

PTolemæus aũt gener Simeonis occidit Simeonem in cõuiuio, tollensq; uxorẽ eius & duos filios eius ligauit eos catenis æreis. Dies autem quibus præfuit Simeon populo domini fuerunt septem anni, mortuusq; positus est ad populũ suum. Reliqua uero gesta eius, prælia eius & bella fratrum eius, nónne hęc scripta sunt in libro Hasmonæorũ atq; in libro regum Romanorum? Cæterũ epistolas quas miserunt ad Romanos & ad gentem Persarum non curauimus adscribere. Cum aũt Ptolemæus occidisset Simeonem, misit ut etiam occiderẽt Iohannem filium Simeonis, qui cognominabat̃ Hyrcanus. Is enim cum occidisset Hyrcanum regem quẽdam magnum tẽpore Simeonis patris sui, uocauit Simeon nomen Iohannis filij sui Hyrcanũ, ob robur & uirtutẽ eius. Cum itaq; Hyrcanus audisset interemptum patrem suum, fugit in Gazam, & persecutus est eum Ptolemæus, perueničq; ad portas ciuitatis Gazæ. At Gazitæ claudentes portas non intromiserunt Ptolemæum, ne quicquam mali faceret Hyrcano. Recedens ergo Ptolemæus uenit ad Digonam, mansitq; ibi. Post hæc factum est, ut susciperet Hyrcanus principatum patris sui, & oblatis holocaustis atq; sacrificijs eduxit exercitum contra Ptolemæũ sororium suum, deuicitq; eũ in certamine. Et cũ Ptolemæus clausisset ciuitatẽ nomine Digonã, accessit miles & oppugnauit ciuitatẽ armis bellicis, ariete ferreo, catapultis & alijs multis atrocibus instrumentis, uenitq; ciuitas in obsidionẽ. Quod uidẽs Ptolemeus duxit matrẽ Hyrcani & fratres eius super murũ, q erat iuxta turrim, & ligãs eos in oculis eius, flagellauit eos atq; omni generę uerberũ durissime torquebat eos. Quod cũ uidisset electus iuuenis Hyrcanus, cõmota sunt uiscera eius erga illos, flensq; planctu magno & sopiẽs incendiũ belli cessauit oppugnare ciuitatẽ. Mater uero extẽdens manus suas precabat̃ filiũ suũ, non ut indulgeret aut misereret̃, sed ut foueret flammã belli, ędaret sonitũ buccinę, reduceret arietẽ, erigeret propugnaculũ, multiplicaret & fortificaret fundas, extẽderet arcus, spargeret sagittas, interficeret animas, suffoderet & deijceret murũ, caperet hostẽ atq; sumeret ultionẽ. Dixit præterea: ego in morte mea uindictã faciã in illo hoste meo, nec cupio cõmutare mortẽ istam pro morte alia. Age igitur uiriliter fili uteri mei & fili uoti mei, instaura bellũ cõtra ciuitatẽ istam, subuerte eam & ulciscere patrẽ tuũ in genero suo hoste pessimo, & ne obliuiscaris ꝓpter matris tuę cõmiseratiõnẽ occisionis sancti patris tui, neq; sic parcas matri tuę ut obliuiscaris patris tui & peccati cõmissi in deum tuum. Factum itaq; est, cum audisset Hyrcanus clamorem matris suæ & uerba eius, succensus est furor eius, præcepitq; militibus ut clangerent tubis, strepitum fortem excitarent, clamorem resonarent, arcus extenderent, spicula emitterent, fundas multiplicarent, extruerent machinamentum atque erigerent propugnacula. Adducto itaque ariete concusserunt murum & turrim, ita ut ciuitas minaretur ruinam, cœpitq; populus uociferari ex ciuitate. Sed & Ptolemæus ualde angustiabatur, ducensq; matrem

Hyrcani & fratres eius super turrim illã quæ ariete quatiebatur, flagellabant eos uerberibus duris, dixitq́ȝ se illos præcipitare extrà, nisi Hyrcanus desisteret à ciuitate. Videns itaqȝ adolescens plagas & uerbera matris suæ, commota sunt uiscera eius ad fletũ. Et ait rursum mater eius: Ne fleueris, sed urge bellum tuum, & nõ languescat cor tuum. Quod si commouentur uiscera tua super matre tua, quare nõ magis commouentur affectiones præcordiorũ tuorum, & recordaris interfectionis patris tui, sumis'que ultionem eius de hoste eius? Et quidem dum adolescens recordaretur patris sui, succẽdebatur in eo furor eius, & zelo incitatus oppugnabat ciuitatem manu excelsa: & rursum cum matrem suam aspiceret atqȝ fratres in afflictione positos, retrahebat manum suam ab inferenda obsidione & perditione, matris & fratrum cõmiseratione illum ad id urgente, sicq́ȝ nesciebat quid ageret. Cum recordaretur patris feruebat ira, & cum aspiceret matrem cruciabatur ab intra, in corde grauius sustinens bellum quàm foris contra ciuitatem. Nam dixit apud se: in me redũdat omne malum quod hostis facit matri meæ. Cõtigit autem in diebus illis ut adueniret annus septimus, annus remissionis, quẽ Iudæi celebrem dicunt, obseruantes eum sicut diem septimum, & idcirco soluit Hircanus obsidionem & uenit Ierosolymam. Tunc inualuerunt in Ptolemæo crudelitates eius supra modũ, nam fecit occidi matrẽ Hyrcani & fratres eius, fugitq́ȝ ipse in Philadelphiam.

¶ Quomodo Simeon fuerit institutus dux Iudæorũ & summus sacerdos, habetur 1. Mach. 14. & quomodo se gesserit in principatu, declaratur capite 15. & in principio capitis 16. in cuius fine quoq; signatur quomodo dolo circũuentus perierit. Hic magnificus princeps uicinos Iudæorum aduersarios feliciter superauit, Gazaram, Ioppen & Iamniam ciuitates deuastauit, arcem Ierosolymitanam, quã tot annis hostes Macedones & transfugæ Iudæi inhabitauerãt, deposuit, ne forte inimicis ut antè refugiũ fieret. Quod cum fecisset, utile putauit etiam montẽ super quẽ arx cõstituta erat destruere. Quo omnes ingreßi, montẽ destruebant, & nec die nec nocte cessantes per tres annos, deposuerũt eum ad solum, campumq; planißimũ fecerunt, ita ut eminentius templũ excelleret arce uel mõte depositis. Hæc Iosephus cap. 9. libri 13. Hic itaq; Simeon cũ annis octo principatũ sacerdotij tenuisset, moritur in conuiuio per insidias Ptolemæi generi, qui uxorẽ eius cũ duobus filijs capiẽs & uinctos habens, misit tertiũ Iohannem, qui & Hyrcanus uocabatur, ut occideretur. At ille id sentiens euasit periculũ & ad ciuitatẽ festinauit, confidens de populo propter patris sui beneficia, Ptolemæiq; odiũ. Properantẽ uero per aliam portã Ptolemæũ intrare, populus expulit, nam iam Hyrcanũ receperat. Hinc Ptolemæus ad quoddã castellum nomine Dago in Hiericho discesit. Accipiẽs autem paternũ principatũ Hyrcanus, deum hostijs placauit, & ita cõtra Ptolemæi militiã produxit exercitum. Et cum ad locũ peruenisset, in alijs omnibus hostem circũueniens præualebat, uincebatur tamen matris & fratrum amore, quos super murum Ptolemæus trahens in prospectum eius torquebat, & præcipitare minabatur si non ab obsidione discederet.

CAPVT III.

POrrò Antiochus retinẽs inimicitias cõtra Simeonem, quod occidisset duces eius, & congregans populum multũ instar harenę, processit contra Iudæam manu extenta anno quarto regni sui, qui fuit annus primus Hyrcani regis Iudæorum. Et clausit Hyrcanus urbem. Antiochus uero oppugnauit eam, nempe Ierusalem, multis diebus, nec quicquã potuit efficere propter murorũ altitudinem atqȝ munimenta Ierusalem & propter obsessorum robur atqȝ uirtutem.

Extinxit

Extruxit autē Antiochus ab Aquilone turres numero cētum triginta, tectis illorū in altitudine æquales, disposuitq́ꝫ super eas ordines militum suorū, & suffodiēs murū Ierusalem, deiecit eum in terram. Tunc Iudęi dantes signum magni clangoris & uersi contra ruinam muri, percusserunt omnes Macedonum milites, qui ausi fuerant ingredi urbem. Et egredientes per muri rupturam, bellū gesserūt cōtra Antiochi exercitū, strauerūtq́ꝫ plurimos de castris eius, & fugere coēgerūt eos ex castris regis & turres deiecerunt quas Antiochus fecerat, ut etiam Antiochus coactus fuerit recedere ab urbe uiginti stadijs, & in alio loco sua cōstituere castra. Et cū festi dies tabernaculorū uenissent, quos populus domini celebrare & obseruare tenebatur & offerre holocausta, sacrificare hostias, & immolare uictimas, atq́ꝫ laudare deū cum quatuor arborū speciebus, misit Hyrcanus nūtios ad Antiochū dicens: da nobis inducias octo dierū, ut celebremus solēnitatē domini dei nostri. Respondēs aūt Antiochus ait: celebrate solennitatē uestrā, & cōcedite mihi quoq́ꝫ partē apud uos. Et destinauit munus domino, taurū scilicet, cuius cornua auro uestiuit, & pocula argētea & aurea plena aromatib. & totū istud munus in templum domini missum acceperūt ianitores & obtulerūt sacerdotibus, sacerdotes autē leuauerūt ipsum in sanctuario. Fuit ergo rex iste Antiochus multo beneficentior impio Antiocho Epiphane. Ille enim cum obtinuisset Ierusalem, ueniens in templum domini in nulla re beneficus fuit, sed porcum iugulauit in tēplo domini & inquinauit altare carne suilla, proiecitq́ꝫ eā in omnes angulos templi, quapropter & dominus percussit eum. Mortuus est enim in infirmitatibus pessimis, sicut supra scripsimus. Iste uero Antiochus, pius uocatus, non fecit sic Israēli, sed honorauit templum. Vnde & rebelles extiterūt Iudæi Epiphani, & nō seruierūt ei sicut isti qui pius fuit uocatus. Fuit etenim uir misericors. Videns ergo Hyrcanus quod Antiochus ex corde coleret dominum, misit ad eum nūcios, qui cum eo percuterent fœdus, quibus ille consentiens inijt fœdus. Et accipiētes eum secū in Ierusalē, fecit ei Hyrcanus atq́ꝫ seruis eius conuiuium maximum, donauitq́ꝫ ei trecenta auri talenta. Ille uero egressus abijt in terrā suam. Et Hyrcanus quæsiuit atq́ꝫ scitatus est thesauros aureos & aperuit unum ex sepulchris Dauid regis Israēl, & sustulit inde tria millia talenta aurea, sed multo plus ibi relinquens.

¶ *Antiochus iste cuius in hoc cap. fit mētio, descēdit à Seleuco, quartus ab eo in ordine. Vide supra cap. 1. Reliqua omnia eisdem ferè uerbis scribuntur apud Iosephum cap. 15. libri tredecimi.*

CAPVT IIII.

Rex autem Antiochus discedens à Ierusalem profectus est contra Arsac regem Persię, abijtq́ꝫ cum eo rex Hyrcanus. Sic enim inueni. Sunt & alij historici qui sic scripserunt, & præsertim sic scriptū inueni in libro Nicolai Damasceni. Egressus igitur rex Antiochus ut pugnaret cōtra Arsac, habuit secum Hyrcanum, uenientesq́ꝫ ad Lycū fluuiū pugnauerunt cum Adanino duce exercitus Arsaces in prælio regis Persarū, fugantesq́ꝫ eum percusserunt plurimos de exercitu Persarū. Vnde & Antiochus extruxit ibi ad sui ostētationem ædificium magnum, nomē fortitudinis post se relinquens. Profectiq́ꝫ sunt inde, ut irent contra Arsacen, sed Hyrcanus egressus, biduo morā fecit in itinere propter sabbatum & propter solennitatem Pētecostes, quæ mox secuta est sabbatū,

ob hunc inquam causam fecit morã duobus diebus. Antiochus uero solus cum exercitu suo progressus, noluit secum habere Hyrcanũ, ne ille sibi asscriberet uictoriã contra regẽ Persię. Irruens itaq; Antiochus in Arsacen regem Persiæ, iniijt pręlium cum eo, cecideruntq́; multę gentes de Gręcis in conflictu illo. Sed & rex Antiochus clausit diem suum in pugna illa. Hyrcanus autem uidens Antiochum mortuũ, destitit progredi contra Arsacen, sed expeditionẽ parauit in Syriã Zoba, ueniens cõtraq; [a] Medabam obsedit eam sex mẽsibus, & deus tradidit eã in manũ eius, & facta est ei seruiens sub tributo. Inde uero proficiscens cõtra Sangar, obsedit & cepit eam. Hinc abiens uenit contra Sichimã & percussit eam, eo quod non aperuisset ei. Percussit quoq; montem Gerizim & subuertit tẽplum quod fecerat Sanabalat [b] socer Manassis sacerdotis fratris Iddo principis sacerdotum, & subuertit ipsum, anno ducentesimo postquã conditum fuerat, ex fundamentis. Percussit prӕterea Cuthæos de monte Samariæ, & proficiscens inde uenit in terram Aedom & percussit [c] Debiram atq; Maresam ciuitates Idumæorũ, humiliauitq́; superbiam Aedom, subijciẽs eos seruituti tributi usq; ad tempus captiuitatis. Vinxit enim & ligauit eos, cõpedibusq́; circumcisionis cõstrinxit eos, circumcidens carnẽ prӕputij eorũ, & ab illa die & deinceps fuerũt circumcisi & obseruabant legẽ Iudæorũ usq; ad tẽpus captiuitatis. In hũc modũ fecit rex omnibus gentibus quas deuicit. Cum itaq; deus prosperum faceret iter eius, misit Romam nuncios ad innouandũ fœdus cum principibus Romanis. Hæc aũt sunt uerba fœderis quę miserũt principes Romani ad Hyrcanũ filiũ Simeonis regẽ Iudæę: Fannius filius Marci, Lucius Manlius filius Memmij, Caius Sempronius filius Falerni, principes Romani ex [d] senatu nostro, Hyrcano regi Iudæę pax. Notum sit tibi quod epistolas tuas accepimus & amicabiliter legimus, atque de salute tua interrogauimus legatos tuos Dositheum & Apolloniũ & Diodorum, uiros bonos & prudentes, honorauimusq́; eos & collocauimus eos iuxta nos in senatu, & quicquid postulauerunt à senatu id concessum est eis à senatu & à nobis, nam omnes terræ, quas rapuit Antiochus, cuius gesta cassanť, & ciuitates quas cepistis in prælio, uestræ sint. Scripsimus quoq; epistolã ad omnes gẽtes, ut suscipiãt nuncios uestros honorifice quos misistis ad nos, misimusq́; cũ eis nunciũ nostrũ Fanniũ, & dedimus ei literas. Cõmisimus etiã ei quędã, quę uerbotenus loquatur ad uos, præsertim uerba pacis, quę demandauit cõsul & trecẽti atq; uiginti cõsulares eius.

¶ *Arsaces qui hic rex uocatur Persidis, apud Iosephum uocatur rex Parthiæ. Ducem uero regis Parthiæ qui hic Adaninus appellatur, idem Iosephus Indathim nominat.* a Medabam.] *Hyrcanus cognita morte Antiochi, statim ad Syriæ ciuitates expeditionem parauit, arbitratus eas imparatas & desertas pugnatoribus defensoribusq; inuenire, quod etiam euenit. Nam sexto mense cepit Medabam, deinde Samogam, quæ hic Samgar uocatur.* b Socer Manaßis.] *Indicauimus supra libro secundo, capite ultimo, quod Alexandri Magni mandato Sanaballat dux condidit templum in monte Garizim propter Manaßen generum suum fratrem Iddo (hunc Iosephus appellat Iaddi) principis sacerdotum.* c Debiram.] *In Iosepho est, Aboram. Porrò hic qui & apud Iosephum Cuthæi uocantur, à Iosippo* מינים *id est, hæretici seu schismatici appellantur.* d Ex senatu nostro.] *Sicut Latini à sene uel senio senatum faciunt, ita Hebræi usurpant dictionem* ישיש *aliquando pro principe senatus & nonnunquam pro senatu ipso.*

CAPVT

CAPVT V.

IN diebus illis fuit pugna inter regē Macedoniæ & fratres eius: Hyrcanus uero & totus exercitus eius castra posuerat cōtra Samariam, obsidebatq; eam, extruens per circuitū eius propugnacula, & fuit tanta fames in Samaria, ut Samaritæ & Cuthæi ederent cadauera in uiam abiecta. Abiens autem rex Hyrcanus uenit in Ierusalem propter ieiunium propitiationis ut expiaret populū domini, nam fuit rex & sacerdos, & reliquit duos filios suos in oppugnatione Samariæ, quorū unus uocabatur Antigonus & alius Aristobulus. Cōtra hos ergo ascēdit Antiochus rex Macedoniæ, ueniens ut opem ferret liberaretq; Samariam de manu filiorū Hyrcani, initoq; cū eis conflictu & bello ingrauescēte fugit Antiochus rex à facie filiorū Hyrcani & peruenit in urbem Scythopolim. Interim aūt fuit Hyrcanus in sancto sanctorū orans pro populo Israëlitico. Et cū recordaret̄ filiorū suorū sollicitusq; esset ne forte caderēt in gladiū Antiochi, audiuit sonū uocis clamātis & dicētis intra sanctū sanctorū: Ne timueris neq; contristeris aut sollicitus sis de filijs tuis ô sacerdos Hyrcane, sed perfice hodie ministeriū tuū, quoniā ingressus es in pace & egredieris quoq; in pace. Egressus itaque Hyrcanus de loco sancto, audiente populo retulit omnia uerba ista, sed populus nō credidit. Mittētes aūt equites in Samariam ad exercitū, deprehenderūt uerba Hyrcani esse uera, ut ipse retulerat. Porrò Cuthęi miserunt pro auxilio ad filiū Cleopatrę reginę Aegypti, cui adiuncti Callimāder & Epicrates principes Macedoniæ, uenerunt ut eruerent Samariam de manu filiorū Hyrcani. Et egressus Hyrcanus de Ierusalē cōtra exercitū Aegyptiorū, percussit eos cæde maxima, strauitq; ex eis plurimos, quin & Callimāder occubuit ibi, reliqui aūt fugerūt & euaserūt. nec adiecerūt denuo reges Macedonū & reges Aegyptiorū opē ferre Cuthæis & Samaritis. Cōuersus itaq; rex uenit in Samariā, obseditq; eam anno uno, et tradidit eam deus in manum eius. Qua obtēta, percussit in ea omnes masculos, & euertit cūcta habitacula eorū. Sed & Cleopatra regina Aegyptia mouit principes Aegypti ab exercitu suo, & fecit duces exercitus sui Helkiam & Hananiā. Nā peccauerat cōtra eam Lathyrus filius eius. Et relinquētes Aegyptij reginam, sociati sunt Lathyro. Egressus autē Hanania & Helkia, inierūt pugnā cū eis strauerūtq; eos, & fugiens Lathyrus uenit in insulā maris Cyprū, mansitq; ibi. Porrò Hyrcanus pugnās cōtra omnes hostes suos per circuitum humiliauit eos, habitauitq; Israël cōfidenter in diebus Hyrcani, unusquisq; sub uite sua & sub ficulnea sua, crescentes, augescētes & ualde inualescētes tēpore illo quo rex Hyrcanus sedit sup soliū regiū q̄d erat in Ierusalē urbe sancta.

¶ *Pugna illa quæ fuit inter fratres regis Syriæ describitur paulò explicatius à Iosepho lib. 13. cap. 17. Et ne tot Antiochorum nomina tibi obscuritatem aliquam pariant, en libuit hic seriem regum Syriæ extendere post illa quæ suprà capite primo commemorauimus.*

Fratres { *l* *Demetrius* / *k* *Antiochus Pius & Soter* } *Cleopatra utriusq; uxor* { *m* *Antiochus Grypus* / *o* *Demetrius* / *n* *Antiochus Cyzicenus* }

i { *Seleucus* / *filius* / *Antiochus* }

{ *Antiochus* / *Antonius pius* }

¶ Iosephus sic sentit, Demetrium & Antiochũ Pium fuisse fratres, & Pium quidem genuisse Antiochũ Cyzicenũ, quo apud Parthos interfecto, Demetrius frater eius accepit Cleopatrã uxorem eius & peperit Antiochũ Grypi cognominatũ. Mortuo autẽ Demetrio, duorũ fratrũ & unius matris filij diu pugnauerunt inter se & disceptauerunt de regno. Porrò is quem Aristobulus in Samaria fugauit, fuit Antiochus Cyzicenus, à Samaritis in auxilium uocatus.

Ordo successionis Hasmonæorum.

Mathathias dux primus { *Iudas Machabæus secundus* / *Ionathan tertius* / *Simeon quartus* } — *Iohannes qui & Hyrcanus quintus* — { *Antigonus* / *Aristobulus sextus* / *Alexander septimus, & uxor eius Alexandra octaua* }

Quomodo ab Alexandro septimo duce & rege propagata sit Hasmonæorum posteritas, ostendam infrà capite 17.

CAPVT VI.

FEcit autem rex Hyrcanus conuiuium magnum omnibus principibus & ministris suis, totiq; militiæ Iehuda & Beniamin, & sedit iuxta mensam cum sapientibus Israël, qui interpretabantur legem, quorũ discipulus fuit Hyrcanus. Factumq; est cum Hyrcanus hilarior factus esset à uino, ut diceret sapientibus, nempe Pharisæis: Vos scitis me uestrum esse discipulum. Si ergo uidetis me declinare à uia recta, uestrum est ut me arguatis, reducatisq; ad uiam rectam, sic enim decet agere. Respondentes autem Pharisæi dixerunt: absit à nobis, ut tale quid in te aduertamus. Testes sumus hodie quod iustus es et per uiam rectam incedis, cum & rex & sacerdos existas. Lætatusq; est Hyrcanus ex responsione eorũ. Sedebat autem ibi quidam ex Pharisæis nomine Eleazar discordiarum seminator, uir malus & impius, & hic dixit: Viuat rex Hyrcanus in æternum. Si cupis esse iustus, ut dixisti, relinque sacerdotium & contentus esto regno. Cui dixit rex. Quare? Respondit Eleazar: quoniam mater tua iuit in captiuitatem tempore Antiochi, pollutaq; fuit, & ob id non conuenit tibi ut intres in sanctum sanctorum. Irritato autem rege uehementer, cõuersum est gaudium eorum in luctum & discordiam, atq; amicitia eorum uersa est in inimicitiã. Adfuit etiam uir quidam magnus & diues ex Sadducæis nomine Ionathan, & hic ait: Nonne dixi tibi ut nõ crederes eis, quãdoquidem mendacia uersentur in ore eorum. Ipsi sunt qui instituerũt Eleazarum ut malediceret tibi. Et ait rex ad Pharisæos: uos iudicate uerbum istud, quo Eleazarus maledixit mihi. Qui respondentes dixerunt: Dignus est ut uerberibus afficiatur, & hoc satis tibi esse debet. Nam Pharisæi neminem iudicãt ad mortem. At Ionathan respõdit: nonne iam dixi tibi, quòd ex animo & suggestione eorũ processerit ista maledictio? Ab illa ergo die & deinceps Hyrcanus pessime uoluit rebus eorum, factusq; est Sadducæus & emisit mãdatum per uniuersam terram Israël, quod omnes illi qui filios suos instituerent iuxta legem Pharisæorum, interficerentur. Occidit autem ipse Hyrcanus multos ex

populo

populo, per quod magnam sibi & filijs suis conflauit inuidiam apud populum in diebus illis. Sed iam postulat locus ut aperiam causam, quare & unde pullulauerint in populo domini discordiæ & sectæ. Et quidē Pharisæi sic docebant: Obseruanda est lex, quam nobis tradiderunt patres nostri, & quemadmodū illi exposuerūt eam. Et hi confusi fuerunt in diebus illis ab alia secta Saducæorū, qui noluerūt acceptare ullā traditionē & expositionē, sed nudę legi Mosaicæ fidem tantum adhibuerunt. Fuit & alia Essenorū secta. In diebus itaq; illis insurrexrunt prælia & altercationes inter istas sectas, effusumq́ est in populo domini multū sanguinis. Nam populus tenuior adhæsit Pharisæis; ditiores autem & potētiores stabant à parte regis, quē Saducęi iuuabāt.

¶ *De tribus hæresibus seu sectis Iudæorum Iosephus in multis locis scribit. Euangelia uero duarum duntaxat faciunt mentionem. Prima autem secta fuit Pharisæorum, qui leges populo tradiderunt, quæ non sunt inter leges Mosaicas conscriptæ, & hæ uocantur traditiones seniorum, quibus irrita faciebant mandata dei, ut Christus illis sæpe improperauit. Imponebāt hominibus grauia onera, at ipsi nec digito ea mouere uolebant, nisi quæ ad sui ostentationem faciebant. Ieiunabant, exterminabant facies suas & prolixas faciebant orationes in angulis & publicis locis, decimabant minima quæq; ut iusti apparerent coram uulgo. In summa, omnia opera sua faciebant ut uiderētur ab hominibus. Animas immortales docebant & fato seu dei prouidentia geri omnia credebant. Nō tamen liberum arbitrium hominis auferebāt. Docebant animas quasdam æternis retrudi carceribus, alias autē facultatē reuiuiscendi percipere, & ob hæc populis erāt acceptabiles credibilesq;. Quantacumque etiam ad culturam dei pertinebant, orationum celebrationes, templorum cōstitutiones, expositionibus suis facienda esse prædicabāt. Et ob id Expositores à populo appellabantur. Id enim significat uox פרושים Qui autem eos פְּרוּשִׁים uocant, quasi separatos, ob uitæ religiosioris sequestrationem ita appellant. Secundum ordinem tenebant Saducæi, hebraice Zedukim, id est iustificati. Et hi fatum omnino negabant, & deum extra omnem mali patrationem inspectionemq; constituebant. Traditiones patrum expellebant, & nullas præter legem custodiebant obseruationes. Aduersus doctores philosophiæ suæ certare & reniti, gloriosum annumerabant. Animas mortales existimabant, simulq; cum corporibus interire. Vnde & animarum generaliter uel supplicia denegabāt uel honores. Sed ad paucos admodum doctrina eorum peruenit. Nam diuites eos sequebātur, populares uero Pharisæos unanimiter adiuuabant. Tertiū ordinē tenebant חַשָּׁאִים Esseni, seu ut quidam Hebræorum uocant חֲסִידִים Hasidæi, id est, pij qui cuncta ad deum redigebant, immortalem animam dicebant, & iustitiam rem preciosam, pro qua etiam usque ad mortem pugnandum esse prædicabant. Ipsi præter cæteros uoluptates quasi maleficia uitabāt: continentiam uero seruare, neq; cupiditati succumbere, uirtutem maximam ducebant, uxores non ducebant neque seruos habebant, sed semotim apud semetipsos uiuebant mutuas sibi uicißitudines ministrantes. Alienos tamen filios, dum adhuc molles erant, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituebant: non quia coniugia uel humani generis succeßionem censerent perimendam, sed quia cauendam putabant intemperantiam fœminarum, nullam earum uni uiro fidem seruare credētes. Omnes illorum opes in medio erant, poßidebanturque omnia communia, & nihil amplius inter eos ditior fruebatur, nihil pauperior defraudabatur. Vnde & legem sibi dixerunt, ut qui disciplinam suam sectari uellent, bona contubernio publicarent. Ita enim fore, ne uel paupertatis humilitas, uel diuitiarū dignitas appareret, sed permixtis facultatibus uelut inter fratres, unum esset omnium patrimonium. Reliqua uide apud Iosephum libro secundo de bello Iudaico capite septimo. Ibi inuenies de alijs Essenis qui uxores non uoluptatis sed liberorum causa ducebant.*

CAPVT VII.

COnſuluit in diebus illis rex Hyrcanus ſciſcitatusq́; eſt oraculũ
domini de filijs ſuis, quis ſcilicet eorum poſt ſe ſederet ſuper ſo-
lium ſuum. Habuit autem tres filios, quorum primus Ariſtobu
lus, ſecundus Antigonus, prædilecti à patre eorũ, & tertius Ale
xander uocabatur, & hunc odiebat execrabaturq́; pater eius, &
abijciebat eum à ſe in Galilæã, ne uideret faciẽ patris ſui. Factũ itaq; eſt cum
Hyrcanus cõſuluiſſet deũ, reſpõdit ei deus nocte per ſomniũ & ait: Leua ocu
los tuos & uide filiũ tuũ, qui regnaturus eſt poſt te & ſeſſurus ſuper ſolium
tuũ. Cumq́; leuaſſet oculos ſuos, ecce uidit filiũ ſuum Alexandrum ſtantẽ iu
xta ſe. Et euigilãs Hyrcanus à ſomno ſuo, fleuit, cõſuluitq́; deum rurſum, ſed
deus nõ reſpõdit ei uice illa. Poſt hęc rex Hyrcanus collectus eſt ad populos
ſuos, cũ ſcilicet regnaſſet annis triginta & uno. Reliqua uero geſta eius, forti
tudo eius, bella quæ geſſit, ciuitates quas eripuit Syris, & robur quo cõcuſſit
Macedones, et humiliauit Idumæos, cogẽs eos ad circũciſionem, nonne hęc
ſcripta ſunt in libro regũ Romanorũ? Regnauit uero Ariſtobolus filius eius
pro eo, & ipſe appellatus fuit rex magnus, eo ꝙ plurimum dilatauerit termi-
nos, expugnauerit Tyrũ & Sidonẽ, ſtrauerítq; animas innumeras & circũci
derit carnẽ pręputij deuictorũ, ſubieceritq́; eos Iudæis donec uenit Põpeius
princeps militię Romanorũ. Hic Ariſtobolus repudians & abijciens ſacer-
dotiũ, poſuit diadema regiũ ſuper caput ſuum. Cumq́; ſederet in ſolio regni
ſui factus eſt ualde ſuperbus, cœpitq́; agitari æmulatione magna & ualida, ut
ex nimia dementia & æmulatione animum cõciperet crudelẽ. Nam cõſtrin-
xit matrẽ ſuã atq; fratres ſuos abſq; ulla miſeratione cõpedibus, & nõ eſt re-
cordatus honoris quẽ debebat parẽtibus. Nam odio habuit matrẽ & fratres
ſuos propter regni affectationẽ. Amabat tamẽ Antigonum fratrẽ ſuũ mino-
rem, eumq́; ſolum, & induit eum purpura, decorauitq́; honore magno. Miſit
etiã eum ad bellum cum exercitu militũ ſuorũ, ut pugnaret cõtra gentẽ, quæ
peccauerãt in regẽ Ariſtobolũ. Abiẽs aũt Antigonus cõtra omnes rebelles
qui leuauerãt manũ ſuã contra regem, proſtrauit plurimos, protriuitq́; innu
meros homines, & reuerſus uenit Ieroſolymam cum manu ualida. Aegrota
uit autẽ tunc Ariſtobolus, inualuitq́; morbus in eo uehemẽter: quod audiẽs
Antigonus in itinere doluit plurimum, feſtinauitq́; redire in urbem. Cum au
tem iuuenis ueniſſet in urbem non perrexit ad domum regis, ſed intrauit in
domũ domini ut oraret pro ſalute fratris ſui. Nam affligebatur animus eius
propter fratris morbum. Erat etiam tũc dies & ſolennitas tabernaculorum,
in qua Iudæi conſueuerant laudare deum, & honorifice geſtare quatuor ſpe-
cies arborum, conueneratq́; populus multus ex plebeis Iſraẽl, per quos An-
tigonus unà cum militibus ſuis tranſiens in ipſo templi atrio, accinctus ar-
mis bellicis & indutus lorica, ornamentisq́; argentets, fuit omni populo con
ſpicuus propter pulchritudinem aſpectus ſui. Aderat autem uir quidam no
mine Iehudas ex probatioribus [a] Haſidæis, qui cũ leuaſſet oculos ſuos & ui
diſſet Antigonum euntem per atrium templi, dixit ad diſcipulos ſuos: quis
det ut ego hodie moriar, & non uideam mortem huius adoleſcentis Anti-
goni? Vtinam contingat me mori, ne uideam mortem eius. Nam ego ui-
deo, hodie moriturum Antigonum in loco qui appellatur [b] Stratonis. Ad
quem dixerunt diſcipuli eius, Mendacia dicis ô magiſter noſter: nam turris

Stratonis

Stratonis de qua dicis, longe abest à Ierusalem, itinere quingentorum stadiorũ, & ecce iam effluxit meridies, & quomodo fiet istud quod tu dixisti? Qui respondens dixit illis: Filij mei, quis det ut uerbũ istud mendacium sit in ore meo? Et cum hæc dixisset cecidit in terram, iacuitq; immobilis quasi somno oppressus, & quasi fessus atq; fatigatus prę nimio mœrore cordis sui.

¶ Defuncto Hyrcano, Aristobolus filius maior uolens magistratum quem prædecessores sui in populo tenuerant, transferre ad regiam dignitatem, primus sibi diadema imposuit, post quadringentos octoginta & unum annos & menses tres, ex quo de captiuitate Babylonica populus liberatus ad propria remeauit. Amans autem fratrem suum secundum Antigonum, simili dignitate eum ornauit, alios uero uinculis tenebat astrictos. Inclusit etiam matrem de magistratu altercantem: nam illam Hyrcanus dominam esse reliquerat, qui ad tãtum crudelitatem perductus est, ut uinculis eam penuriaq; consumeret. Addidit insuper matri etiam Antigonum, quem amare uidebatur, & communis regni habere consortem, accusationibus alienatus ab eo, quibus primum quidem non credebat, aliqua amore non admittens, aliqua uero per inuidiam arbitratus dicta. a Hasidæis.] Hunc Iosephus appellat Iudam Essæum genere. Fuit enim de secta Essenorum. b Stratonis.] Turris Stratonis, quæ postea maritima Cæsarea est nuncupata, distabat à Ierusalem stadijs quingentis aut sexcentis. Cumq; diei plurima transisset pars, cœperunt aßistentes dubitare de uaticinatione huius Hasidæi, non aduertẽtes illum locutũ de alia turri simili nomine appellata, quæ stabat in Ierusalem haud procul à regia mansione.

CAPVT VIII.

INterim uero factũ est, ut peruersi quidã accederent ad regem & dicerẽt illi in hunc modũ: Ecce Antigonus frater tuus uenit ut occidat te, manetq; in atrio tẽpli accinctus armis & indutus ornamẽtis bellicis, paratus cum satellitio suo ut subito irruat in te, & uinculis constringat te & totam domum tuam. Perterritus uero rex stupore maximo, collocauit custodes in portis, in plateis & in omnibus uicis, per quos iter patebat ad ædes regias. Pręcepit autem custodibus dicens: Quicunque uoluerit ingredi ad me & fuerit accinctus armis bellicis, non interrogabitis eum nec respondebitis ei uerbum, sed extractis gladijs uestris illico perimetis eum. Reliquũ autẽ populum, qui fuerit sine armis bellicis, non interficietis, sed arcebitis eos ne ingrediantur ad me morbo uexatũ, excepto solo Antigono fratre meo, illum permittetis uenire ad me, ut illum interrogem scruterq; illum de rumore quem audiui, ut sciam an uerus sit uel mentitus. Itaque sicut rex præceperat custodibus in diebus illis, sic illi omnes fortes & docti ad prælium excubias egerunt. Postea mittens rex uocauit fratrem suum Antigonum dicẽs: Exue te loricam & depone arma tua bellica, festinesq; absque mora uenire ad me. Regina autem uxor Aristobuli & impij consiliarij eius uerterunt commissionem regis in crudelitatẽ. Nam uocauit regina nuncium regis & dixit ei: Cum ueneris ad Antigonum, loqueris ad eũ secundũ uerba ista. Audiuit frater tuus quod indueris ornamenta bellica, & accinxeris arma prælijs idonea, cupitque ea in te uidere, & idcirco pręcepit ut sic indutus atq; accinctus ingrediaris ad eum. Nũcius uero abiens loquutus est ad Antigonũ omnia quę pręceperat regina uxor Aristobuli. Et cũctans iuuenis tandẽ cõfidenter ingreditur, nam habuit fiduciam in amore

amore fratris sui regis. Factumq́ꝫ est cum incederet per uias angustorum locorum & festinaret ingredi ad regem fratrem suũ, indutus ornatu bellico & accinctus armis bellicis, ecce erat in uia in ipsis angustijs turris quædam, Stratonis habens nomen instar illius turris, quæ longa abest à Ierosolyma quasi sexcentis stadijs: sic inquam Ierosolymis erat turris, idem cum illa habens nomen, coniuncta palatio regio. Hunc locum cum præteriret Antigonus, insilierunt in eum custodes regis, & percutientes eum effuderunt sanguinem iuuenis innocentis, qui non peccauerat nec iniquum quid gessit: innocentem inquam & iustum occiderunt in loco illo, id quod prædixerat sapiens ille Iehudas, unus ex probatioribus Hasidæis. Cum'que factum istud innotuisset Aristobulo, scilicet quod frater suus occisus esset, commota sunt uiscera eius super fratre suo, & uociferans magno & acerbissimo eiulatu, percussit utroque pugno suo proprium pectus & præcipitauit seipsum in terram, ut frangerentur præcordia eius, aperirentur'que uenæ pectoris eius, & euomeret per os suum sanguinem. Et dum sic cõtinuo sanguinem spueret illumq́ꝫ colligeret in craterem, tradidit craterem ministro ut offerret sanguinem medico regio. Minister itaq́ꝫ ferens craterem & transiens per locum ubi frater regis interfectus fuerat, ecce fuit adhuc ibi super pauimentum marmoreũ sanguis, quin & totum pauimentum rubrum fuit à sanguine Antigoni. Et cum pedes ministri in lubrico loco nutarent, subuerso cratere effudit sanguinem regis super sanguinem fratris eius interfecti. Clamantesq́ꝫ satellites regis expostulauerũt cum ministro dicentes: tu pessime & stulte minister, in quo nulla est prudentia, quare sic egisti, ut effunderes sanguinem regis super sanguinem fratris eius interfecti? Respondit minister & ait: Non libens id feci, sed cum nutarẽ super marmore, euersus est crater in manu mea, effususq́ꝫ est sanguis ut uidetis.

a vici.] Sunt במצרים *angustiæ uel angusti transitus. Iosephus exposuit tenebrosum locum. Patebat enim iter angustum & tenebrosum per turrim Stratonis, ubi insidiæ latitabant.*

CAPVT IX.

AVdiens uero Aristobulus uocẽ clamoris populi, interrogauit dicens: Quę est uox huius clamoris, & quæ uox correptionis & expostulationis quã ego audio? Tacuerunt milites eius atq́ꝫ eunuchi, qui stabant ante eum & nullum responderunt uerbũ. Cumq́ꝫ tacerẽt, suspitio regis magis ac magis augebatur de ea re quæ contigerat, interrogauitq́ꝫ rursum instanter & ait: indicate mihi, quæ fuerit uox clamoris populi. Quod si nõ indicaueritis mihi, scitote quod morte interibitis. Illi ergo respondẽtes indicauerunt regi totum quod factum fuerat, quomodo effusus esset sanguis eius super sanguinem fratris sui. Et ingemiscens rex clamauit dicens: Benedictus iudex iustitiæ & iudex ueritatis, & benedictus qui ulciscitur sanguinem innocentem, quique fudit sanguinem impij super sanguinem iusti sine causa interfecti. Loquutus est proinde rex ad corpus suum, usquequo improbum corpus detines intra te animã, & non permittis eam egredi & abire ad animas populi sui? Si eijcis, non eijcias cum sanguine meo. Effunde prius sanguinem in libamen, tradasq́ꝫ eum lingendum dęmonibus qui adhęrent satanæ, quoniam ipsi incitauerunt atq́ꝫ impulerunt

pulerunt

pulerunt me ad facinus istud, ut taliter agerem & interficerem fratrē meum. Cumq́ꝫ hos & alios huiusmodi sermones loqueretur reddidit animam collectusq́ꝫ est ad populos suos. Porrò dies quibus regnauit, fuit annus unus integer. Fleuerunt aūt eum omnis Iehuda, quoniā dilexerūt eū Iudęi, eo quod dilataret terminos. Nam deuicit gentem magnam, nempe Ituręos, & circumcidit præputiū eorum, subiecitq́ꝫ eos potestati Iudęorū. Appellauerunt autem eum Gręci φιλέλλην, id est, amatorem Grecorum. Reliqua uero gesta eius atque uictoria, nonne hęc scripta sunt in libro Regū Romanorum, & in libro Strabonis Cappadocis & Thimaginis Ierosolymitani? Regnauit proinde Alexāder frater eius pro eo, ille nēpe Alexander, quē odiuit pater eius Hyrcanus, regnauitq́ꝫ sicut loquutus fuerat ei deus in somnio nocturno. Nam cū soluissent eum à fascibus, quibus frater eius cōstrinxerat eū, sedit super solium regni eius, & produxit exercitū cōtra Ptolemaiden. Habitatores enim Ptolemaidis & Gazę præuaricati sunt in diebus illis contra Iehudam. Proficiscens ergo rex Alexander cum exercitu contra Ptolemaiden obsedit eam, qua in obsidione posita, miserunt uiri ciuitatis [a] ad Lathyrum filium Cleopatræ dicentes: Veni & libera nos de manu Alexandri regis Iudæorū qui oppugnat nos, & erimus serui tui. At Lathyrus noluit uenire, timens agere contra Iudæos, memor adhuc cędis qua Hyrcanus rex Iehuda percusserat eū in bello, quando auxilium ferre conabatur Cuthęis qui erant in Samaria, ob id inquam timuit & recusauit uenire in auxilium eorum. Cui dixerunt ciues Ptolemaidis: non formidet cor tuū uenire & subuenire seruis tuis. Si enim tu ueneris & sociatus fueris nobis, habebimus & alios reges adiutores, nēpe Zoilum regem Sidoniorū atq́ꝫ alios reges, qui nobis opem laturi sunt. Audiens itaq́ꝫ ille uerba huiuscemodi, quibus Ptolemaitę spem eius excitauerunt, adnauigauit, adiunctusq́ꝫ est eis, & fuit totus exercitus eius triginta millia hominum. Alexander uero cessauit ab expugnatione Ptolemaidis propter Lathyrū, eo quod ille uenisset cum exercitu ad Ptolemaidam. Et ingressus uir quidam sapiens nomine [b] Demeresus, loquutus est in auribus seniorū Ptolemaitarum dicens: nonne melius uobis esset, ut ferretis iugum Alexandri Iudæi, quàm ut sinatis in uos dominari uirum alienū? Cumq́ꝫ in hunc modum loqueretur cum eis, persuasi sunt & non susceperūt Lathyrum, ob quod territus Lathyrus misit ad Zoilum regem Sidoniorum dicens: Veni ut coniungamur & pariter proficiscamur contra Alexandrum regem Iehuda. Quod cum ille noluisset facere, misit rursum Lathyrus nuncios ad Alexandrum dicens: Sit fœdus inter me & inter te, & non feras opem Zoilo regi Sidoniorū hosti meo, ut sit pax inter me & inter te. Misit quoque munus quatuor millium talentorum auri. Alexander ergo non excludens amicitiam Lathyri, [c] perrexit contra Zoilum regem Sidoniorum, & confligens cum eo strauit de exercitu eius plurimos. Et cū Zoilus fugeret à facie eius, accepit Alexander totam illius terram, & rediens uenit Ierosolymam cum fortitudine & uictoria.

¶ *Quæ in hoc capite scribuntur de Aristobuli morte, hæc eisdem ferè uerbis habētur apud Iosephum, nisi quod in fine de Aristobulo sic concludit: Erat autem Aristobulus naturæ ualde modestæ & pudoris ingenui, sicut testimonium præstat Strabo, nomine Timagenes, et cætera. Defuncto autem Aristobulo, Salome uxor eius, quæ apud Græcos Alexandra nominabatur.*

soluens

soluens fratres eius, quos ligatos Aristobolus tenebat, Iamneũ qui & Alexander dicebatur regem ordinauit, ætate maiorem, qui nunquam ad faciem patris uenit. Hic ergo cum ad regnum uenisset, interfecit unum è fratribus, nitentem regnum præsumere: alterum uero uolentem innocenter uiuere, honorabiliter tractabat. Cumq; principatum suum, sicut ei uidebatur utile, disposuisset, expeditionẽ cõtra Ptolemaidem egit. Nam ex ciuitatibus maritimis, Ptolemais & Gaza solæ ut subijcerentur, restabant, unà cum turre Stratonis & Dora, quas Zoilus tenebat. a Ad Lathyrum.] Hic Ptolemæus Lathyrus cum à matre depulsus è regno fuisset, Cyprum habitabat.

b Demeresus.] Apud Iosephum legimus sic: Per idem tempus Demænetus orator eloquentißimus, persuasit eis sententiam permutare. c Perrexit contra Zoilum.] Iosephus scribit, Ptolemæum subegisse Zoilum.

CAPVT X.

POst ista factum est, ut mitteret Alexãder ad Cleopatram matrem Lathyri secreto dicẽs, ecce Lathyrus filius tuus præuaricatus est contra te, & ipse aduersatur quoq; mihi. Quare si tibi placet, uenias celeriter cum exercitu tuo, & ego quoq; egrediar cum tota militia mea & capiam eum iuxta desiderium animæ tuæ. Quod cum Lathyrus audisset, ira commotus irruit in Galilæam ipsa die sabbati, & cepit ciuitatem Galilææ [a] Sachan, fuitq; populus ex ipsa in captiuitatem ductus uiginti duo millia animæ. Proficiscens uero hinc adijt Sephorim, in quo loco multi ex uiris Lathyri prostrati sunt. Diuertentes ergo ab ea ciuitate occurrerunt Alexandro cõflicturi cum eo. Nam cum ille audiuisset quod gestũ erat congregauit quinquaginta millia militum Iudęorũ, ex quibus elegit [b] sex millia propugnatorũ, qui æreis clypeis utebantur, uocabanturq; hecatontamachi, id est, contra centum pugnantes, seu unus contra centum. Egressus itaq; rex Alexander in die illa cum magnificentia & manu ualida, occurrit Lathyro iuxta Iordanem, monẽs suos milites in hunc modum: Irruamus subito in eos, nam habent fluuium à tergo & nos à fronte ut fugere nequeant, nec patet illis uia per quam euadant, nisi à parte nostra fugere uelint, at nos fortissimi sumus et bellis assueti. Moriantur ergo omnes necesse est, ut ne unus quidem residuus maneat. Cõfisus itaq; est Alexander magis in fortitudine sua quàm in domino deo nostro. Timuit tamen Lathyrus & uiri eius non modicum propter Alexandri exercitum. Quod uidens uir quidam sapiens & [c] in bellis exercitatus, nomine Philostephanus, diuisit Lathyri milites interim quo Alexander adduxit exercitum suum contra exercitum Lathyri. Inito uero pręlio, plurimi prostrati sunt de exercitu Lathyri, pugnatumq; est à mane usq; ad meridiẽ, & superiores fuerunt Iudęi, ceciditq; de exercitu Lathyri magna multitudo. Nam percussit Alexãder medietatem exercitus Lathyri, quę ei in frontẽ steterat, & permãsit residuus Philostephanus cũ medietate exercitus, quã seorsum collocauerat & ad bellũ procedere nõ permiserat, donec meridies aduenit. Tũc enim accessit Philostephanus cũ illa medietate & impetum faciens in Iudæos & Alexandrum, quos fessos inuenit, fecit in eis cædem magnam, prostratiq; sunt in die illa ex Iudæis [d] triginta millia uirorum qui omnes fortissimi fuerant, qui autem residui manserunt fugerunt in montem. Fugiens quoq; Alexander ex bello & euadens uenit in Ierusalem. Porro strages illa ob id euenit Iudæis, quod non habuerunt fiduciam in deo patrum suorum. Cumq; aduesperasceret uenit Lathyrus in uillam quãdam, in

qua mulieres & pueros inuenit, & illos iussit occidi, quosdā uero [e] iussit cōqui in caldario, ut sic terreret populum Iudaicum, illiq́; dicerent, eos carnibus uesci humanis. Eodem tempore egressa est regina [f] Cleopatra ut pugnaret contra Lathyrum filium suum. Cui occurrens Alexander, iunxit copias suas cum exercitu eius, ut sic pariter expeditionem pararent contra Lathyrum. At ille hoc audiens, fugit à facie eorum, & euadens nauigio uenit in Cyprum, relinquens multos de exercitu suo in littore maris, quos occiderunt Helkias atque Hananias Iudæi, duces exercitus Cleopatræ. Regina uero reuersa est in Aegyptum, & rex cum exercitu suo proficiscens inde, irruit in planiciem Syriȩ, obseditq́; Geraram ciuitatem decem mensibus, quam & cepit cum uiculis eius. Et hinc digressus uenit contra Hamath, posuitq́; castra circū eam. At Theodorus nocte erūpens ex urbe cū militibus suis in Iudȩos, interfecit & fudit in terram de exercitu eorum decem millia. Iudæi ergo mane consurgentes pugnauerunt contra Theodorū, & fugantes eum fecerunt in exercitu eius cædem maximam. Cumq́; ille fugisset à conspectu eorum, cepit rex urbem Hamath & uiculos eius. Et profectus inde castrametatus est contra Raphiam, cepitq́; tam eam quàm uiculos eius: & inde progressi expugnauerunt [g] Anthedonem, & postea reuersi sunt in Ierusalem.

¶ a Sachan.] Iosephus uocat ciuitates istas Asochiton & Sephoram, asserens posteriorem à priori paruo distare spacio. b Sex millia.] Iosephus numerat octo millia pugnatorum, qui æreis scutis utebantur. c In bellis exercitatus.] Erat is Philostephanus stratagematorum peritus. d Triginta millia.] Timagenes retulit quinquaginta millia, reliquos captos, paucos uero ad suam fugisse prouinciam. e Iußit coqui.] Hoc simulauit tyrānus, ut hi qui fugerant à pugna putarent hostes suos carnibus humanis uesci, & exinde eos ualde metuerent. f Cleopatra.] Parauit mater contra filium exercitum, ne ille propter uirtutē suā amaretur ab Aegyptijs, & matrem priuaret regno. g Anthedonem.] Hæc postea ab Herode Agrippias fuit denominata, ciuitas maritima.

CAPVT XI.

REuoluto autem anno rursum egressus rex cum exercitu obsedit & oppugnauit Gazā, memor malorū quæ Gazȩi & Lathyrus intulerant Iudȩis, afflixitq́; Gazæos implens passim itinera interfectis eorum. Extruxit etiam munimētum per circuitū, & cincta est urbs obsidione. Tunc miserūt Gazȩi ad Aretham regem Arabiæ dicentes: ascende & libera nos de manu Alexandri atq́; Iudæorum qui oppugnāt nos, & erimus serui tui. Venit ergo Aretha rex Arabum cum omni populo suo ut auxilium ferret Gazȩis. Et audiēs Alexander Aretham contra se hostiliter uenire, dimisit ducem unū qui Gazȩ obsidionē continuaret, ipse autem egressus est, cū militibus suis in occursum Arethæ regis Arabum, initoq́; congressu Alexander uictor euasit. Aretha autem fugiens à facie eius reuersus est in terram suam, ad Petram deserti, amissis ex populo suo plurimis interfectis, qui prostrati fuerunt in terram. In tempore illo reuersus est rex contra Gazam & oppugnauit eam integro anno. Eodem tempore surrexit Lysimachus & interfecit fratrem suum Apollodotum ducem Gazæorum, consurgentesq́; contra eum ciues ut illum occiderent, cucurrit Lysimachus ad portam, aperiensq́; portam Gazȩ aduocauit Alexādrum & Iudȩos. Qui tubis clangentes uenerūt ad portā & ceperūt urbem, ingressusq́;

Alexander ciuitatem pręcepit militibus suis ut interficerent omnes habitatores urbis absq; ulla miseratione. Percussi itaq; sunt omnes masculi in ore gladij, præter Lysimachum & totam familiam eius, quos uiuere permiserūt. Fugerunt tamen quingenti primates ad templum Apollinis. Quod cum nunciatū fuisset Alexandro, mittens eduxit eos de templo, præcepitq; eos interfici in medio ciuitatis: templum autem & omnes sacerdotes eius iussit cōcremari igni. Sed & idolū Apollinis, quod erat imago aurea, iubente rege proiecerunt in mediū ignis, & post aliquot dies collegerunt aurum in ipsis fauillis. Inde autem rex discedens redijt Ierosolymam, seditq; super solium suū in securitate. Factumq; est deinde in solennitate tabernaculorum, ut ascēderet rex ad altare iuxta morem sacerdotum, & inciperent Pharisæi, qui & sapientes, ludere cum pomis citreis & surculis palmarū, corde læto & iucūdo. Nam mos erat Iudæis, ludere cū fructu arboris amœnissimæ & cum palmis. Tunc quidam ex Pharisęis deliberato animo proiecit citrū in regem, quod ægre ferentes satellites eius, dixerunt ad Pharisæos: Quare sic contemptui habetis regem, proijcientes in eum citrū & uirgā palmæ? Responderunt: id nō fit ex contemptu, sed est cōsuetudo nostra ut sic agamus. Opprobrijs proinde afficientes regē, dixerunt eum filium esse prophanæ mulieris, atq; ob id sibi non competere sacerdotiū. Vnde iratus plurimū rex, diuertit ab altari & ait: gladius, gladius. Extrahentes ergo milites regis gladios suos, prostrauerunt ex Pharisæis in terram sex millia, totum templi atrium occisis implentes. Præcipienteq; rege ædificauerūt parietem de lignis Setim inter altare & reliquam domū, ut sic ab illa die & deinceps paries ille prohiberet populum ne ingrederetur in templum, sed stantibus uulgaribus in atrio templi, soli sacerdotes ingrederentur more suo in templum.

¶ *Cum Alexander obsideret Gazam, Apollodotus dux Gazæorū cum duobus millibus peregrinis & decem millibus ciuiū in exercitum irruit Iudæorū, & quamdiu nox erat Gazæi uincebant, arbitrātibus Iudæis rursum Ptolemæū superuenisse. Postero autē die facto, cognoscentes Iudæi ueritatem, reuersi Gazæos inuadunt & prosternūt mille. Exhortabatur autem Gazæos rex Arabū Aretha, qui sperabatur in auxiliū eorū uenturus. Sed cōtigit antequam ueniret, Apollodoto perempto ciuitatem capi. Nam Lysimachus frater eius inuidens, quod ei tam magna gloria à ciuibus præbebatur, interfecit eum, militaremq; congregans phalangem, ciuitatem Alexandro prodidit.*

CAPVT XII.

POst hæc factum est, ut Alexander congregaret totum exercitum & populum suum, abiretq; contra petram deserti, quæ est in Arabia, & percuteret gentem Arabicam, caperetq; in ea regione urbes munitas. Ac inde proficiscens uenit contra Medabam & cepit eam, percussitq; Moab & fecit eum tributarium. Tunc preuaricante [a] Hamath abijt rex & subuertit eam, & Thiarū qui erat in Hamath occidit, reuersusq; rex uenit in Ierusalem. Et surrexit prelíū inter Alexandrum & Pharisęos, durauitq; bellum illud sex annis, & occidit Alexāder in annis illis quinquaginta millia Iudæorum qui astiterunt Pharisæis, & tandem uocans uniuersum populum dixit ad eos: Purificate cor uestrum & abijcite odium cordis uestri, & nolite amplius odire me, sed quodcūq; statueritis de me faciam. Respondentes autem Iudæi dixerūt ad regem. Non purificabimus cor nostrum nisi tu prius mortuus fueris, quoniam uir mortis tu es, &

es, & iudicio mortis obnoxius. Preuaricati ergo in regẽ Alexandrũ abierũt [b] ad Demetriũ. Qui aduocatus uenit, & posuit castra in Sichem. Habuit autem Demetrius [c] exercitum quadraginta millium equitum fortissimorũ de Macedonia & tria millia. Videns autẽ Alexander Iudæos præuaricãtes contra se, cõduxit sex millia fortissimorũ Macedonum, & accepit uiginti millia militũ Iudæorũ, qui sibi fauebant. Quod uidẽs Demetrius, misit nũcios qui deciperẽt Iudæos existentes cum Alexandro: & similiter Alexander misit uiros qui seducerent Iudæos existẽtes cum Demetrio, initumq; est prælium magnum, & ceciderunt milites Alexandri, & relictus est Alexander ipse solus. Nam corruerunt omnes milites eius in die illa, & multi quoque ex militibus Demetrij. Siquidem steterunt usq; ad mortem & non auerterunt facies suas, sed mortui sunt in uniuersum, effugitq; Alexander solus in montem, destitutus cunctis uiribus: & [d] collecti sunt ad eum sex millia fortissimorum Israël, sed & multi Iudæorum qui fuerant cum Demetrio iuncti sunt copijs eius, & uisum fuit ei rursum pugnam excitare contra Demetrium. At Demetrius fugit à facie eius, quoniam defecerunt à se plurimi Iudæi, Alexandro adhærentes. Postea iterum ortũ est bellum inter ipsum & Phariseos, persecutusq; est eos fugientes [e] in Bethsæmes. Et capiens ciuitatem apprehendit octingẽtos præcipuos Pharisæos & duxit eos ad Ierusalem. Cumq; sederet in conuiuio cum uxoribus & concubinis suis in loco præcellenti, præcepit octingentos illos seniores Pharisæos crucifigi, quapropter & Iudæi appellauerunt eum, Alexãdrum Crucidam. Regnauit enim tyrannice super Iudeos. Postea congregans omnem populum suum, oppugnauit & cepit [f] Diam, & inde proficiscens contra Hasmonam, cepit eam manu extenta. Exinde contra Gaulam & Seleuciam pergit, easq; oppugnãs capit. Cepit & Gasalam & collem Antiochi, ipsa fuit ciuitas magna, & occidit Demetrium in loco illo. Reuersusq; est in Ierusalem à fine anni tertij postquam emigrauerat ad prælium, & susceperunt eum Iudei cum honore magno, saltantes more Græcorum propter uictoriam eius. In diebus illis fuerũt Iudæi potentes per omnem terram Syriæ dominiumq; habuerunt in regio Palatio terræ Aedom, & in uniuersa terra Moab atq; Ammon, & in omni terra Arabie usq; ad Petrã deserti. Sunt autem ista ciuitatum nomina, quas rex Alexander non subuertit quãdo expugnauit eas. Quæ situm habebãt in littore maris hæ sunt: Turris Stratonis, Apollonia, Azotus, Gaza, Anthedon, Raphia & [g] Rhinocura. In Idumæa uero hæ: Hebron, Maresa, Scythopolis, Gadara, Seleucia & terminus Moabitarum, Hesebon, Medaba, Behoron, Megan, Enzara, Colicũ, Olan & Pelan. Hæ inquam sunt ciuitates quas Alexander non subuertit, sed percusserunt cum eo fœdus & circumciderunt carnem præputij sui, habitantes in urbibus suis. Reliquas uero Syrie ciuitates subuertit rex.

a *Hamath.*] *Iosephus hanc urbem appellat Amathuntam, & Thiarum ducem eius uocat Theodorũ.* b *Ad Demetrium.*] *Supra cap. 5. ostendi quis sit Demetrius iste, frater scilicet Antiochi Cyziceni. Fuit autem Demetrius iste dictus Eucerus, quẽ Ptolemæus Lathyrus regem in Damasco cõstituit. Porrò frater eius Philippus rex quoq; fuit in aliqua Syriæ parte. Fuerunt enim quatuor fratres, Antiochus Grypus, Demetrius, Antiochus Cyzicenus & Philippus. Et duo quidem Antiochi fratres in magna discordia regnauerunt. Antiocho Grypo successit filius eius Seleucus, qui & patruũ suum Antiochum Cyzicenũ interfecit. Seleucũ & fratrem eius Antiochum*

 interfecerunt

interfecerunt filij Antiochi Cyziceni, nempe Antonius Pius & Antiochus. c Exercitu quadraginta.] *Est locus iste corruptus, id quod ex Iosepho latino patet, qui sic habet: Demetrio equites fuerũt tria millia, pedites uero quadraginta millia.* d Collecti sunt ad eum.] *Misericordia ruinæ eius flexi Iudæi, colliguntur ad eum sex millia.* e In Bethsæmes.] *Iosephus habet sic: Postea Iudæi iterũ cõtra Alexandrũ bella mouentes, superãtur ab eo, multiq; eorum in pugna extincti sunt. Quorũ etiam potẽtißimos in Bethomis ciuitate cõclusos obsedit. Cumq; cepisset ciuitatẽ, & tenuisset eos, duxit ad Ierosolymã, & crudelißimã in eos pœnã exercuit. Hic & Iosippus habet Bethsæmes non Bethomis.* f Diam.] *Hanc Iosephus uocat Dion, & Hasmonam Essemon. Gaulam uero appellat Galilæam, sed puto uitium esse scriptoris. Item pro Gasala apud illũ legimus Gamala.* g Rhinocura.] *Cosmographia Ptolemæi habet Rhinocorura, & Iosephus Rhinocolura, sed est error scriptoris. Itẽ pro Hesebon in Iosepho est Sebon, & pro Behoron Lembaoron, & pro Enzara Onzora, & pro Colicum Cilicũ, & pro Olan Aulon, atq; pro Pelan Pellen.*

CAPVT XIIII.

IActum est proinde ut caderet rex Alexãder in infirmitatẽ, in febrim scilicet quartanã, & quamuis illa triennio uexauerit eum, nõ tamen destitit à prelio, sed eduxit exercitũ cõtra Ragabam Gerasenorũ, oppugnans eam diebus aliquot & habens secũ in castris uxorẽ atq; cõcubinas suas. Cumq; appropinquaret dies mortis eius accedens regina Alexandra uxor regis Alexãdri ait ad eum: Tu nosti quas inimicitias habeas cum Pharisæis, & filij tui paruuli sunt, destitutorq; ego nũc omni auxilio tuo. Et dum fleret Alexãdra regina, ait ad eam rex: ueni & dabo tibi consilium quod nunquã intermittes, & erit tibi & filijs tuis bene post me. Cum enim mortuus fuero, abscõdes corpus meum ne ab ullo homine huius populi uideatur, donec ceperis ciuitatem istam. Cum autem expugnaueris ciuitatẽ, cõdies corpus meum aromatibus ne fœteat, portabisq; me in Ierusalem locum sanctũ quasi hominem ęgrotũ, nec reuelabis arcanũ istud nisi eunuchis quos sciueris esse tibi fideles. Et postquã ueneris in Ierusalem, conuocabis Pharisæos hostes meos & reuelabis eis secretũ, tradesq; corpus meũ in potestatẽ eorum & dices ad eos: En Alexãder hostis uester mortuus est. En corpus eius, agite cũ eo quodcũq; libuerit uobis. Si sic locuta fueris ad eos, scio q; plurimũ te honoraturi sunt, & me quoq; sepeliẽt honorifice. Noui enim cogitatũ eorũ quod hostilẽ animũ non seruabũt, sed magis misericordes erunt, cooperabũturq; tibi in regno. Nam obediet populus uerbis eorũ, cum ipsi habuerint potestatẽ in populum domini, et faciẽt iuxta arbitriũ eorum. Tu ergo fac omnia quę illi mãdauerint tibi, et ne deflectas à cõsilio eorũ ad dextrã uel ad sinistrã, regnabisq; sic super ciuitatẽ donec pueri grandescãt. Fecit autẽ regina sic. Nam capta ciuitate redijt in Ierusalẽ, conuocatisq; Pharisæis dixit ad eos omnia quę præceperat ei Alexander. Pharisæi quoq; cõuocantes populum sepelierunt regẽ cum magno honore, & audiente populo [a] cõstituerunt Alexandrã uxorẽ Alexandri reginã super uniuersum populum Iudaicũ. Porrò dies quibus regnauit Alexãder rex fuerũt anni uigintiseptẽ, mortuusq; est & collectus ad populũ suum. Reliqua uero uerba eius & uictoriæ eius, nónne hęc scripta sunt in libro regũ Romanorũ? dormiuit itaque rex cum patribus suis, et regnauit Alexandra uxor eius pro eo. Cum autem ipsa sederet in solio regni sui, uocauit multos Pharisæos & dedit

dedit eis potestatẽ super omnem populum, mittensq́; adduxit Pharisæos ex omnibus locis ad quæ fugerant timore Hyrcani soceri sui & Alexandri mari ti sui. Videns proinde regina quod duo filij sui inciperent grandescere, tradi dit Hyrcano sacerdotium, nam ille fuit mansuetus & humilis spiritu: Aristo/ bulum autem filium suum minorem fecit ducem exercitus, eo quod ille esset elegãti forma, pulchróque aspectu & agilis pedibus, ob id præfecit eum Sa/ ducæis & constituit principem militiæ. Misit quoq; & eduxit de carceribus omnes qui ex Phariseis uincti detinebãtur, & cõfirmauit omnes traditiones eorũ, quas irritauerat Hyrcanus socer eius atq; Alexander maritus eius. Rur sum misit regina ad omnes reges quos subiugauerat Hyrcanus socer eius at que Alexander maritus eius, & accepit domos eorum pulchriores, maiores & excelsiores pignoris loco.

¶ *Causam morbi in quẽ Alexander incidit, dicit Iosephus fuisse nimiã crapulam.* a *Con stituerunt Alexandram reginam*] *Nomen regium ipsa ferebat, sed Pharisæi omnem poßidebant potestatem. Nam & transfugas reducebant & ligatos soluebant, & nihil à dominis differebant.*

CAPVT XIIII.

REgnauit autem regina ipsa cum tranquillitate & quiete, nec sur rexit in diebus eius aduersarius aliquis aut hostis nocens. Mise runt præterea omnes reges qui erant per circuitum, munera ar/ gentea & aurea reginæ, idq́; per singulos annos & cunctis eius diebus: & fuit pax atq; ueritas in diebus Alexãdræ, propter ex/ cellentem sapientiam eius & optimam ordinationem, quam sano suo con/ stituerat consilio. Solum præcipui Pharisęi excitabant discordias & conten/ tiones aduersus principes Saducæorũ, uenientesq́; ad reginã unà cum Hyr/ cano filio eius, locuti sunt ad eam in hũc modum: Viuat regina & præualeat in æternum. Trade nobis principes Saducæorum, qui fuerunt Alexandri re/ gis consiliarij, nostri autem hostes, quiq́; dederunt ei pessimum istud consi/ lium, ut suspenderet octingentos Pharisæos: maritus inquam tuus Alexan/ der id fecit. Quibus respõdit regina: facite quodcũq; uobis placuerit. Abeun tes ergo præcipui Pharisæi occiderũt a Dionũ principẽ Saducæorũ & mul/ tos alios cũ eo. Tunc uenientes principes Saducæorũ ad reginã unà cũ Ari/ stobulo filio eius minori, dixerũt ad eã: Ne obliuiscaris sancta regina omniũ molestiarũ, quæ uenerunt super nos in diebus regis Alexandri mariti tui, & omnium tribulationũ quas perpessi sumus cum eo in bellis magnis & hor/ rendis, quæ confecimus cum eo, ponentes animas nostras in manibus no/ stris pro uita eius, & prælĩãtes prælia eius, eripuimusq́; eum de manu omniũ quærentium animam eius. Nunc ergo quare morimur ueluti ouis quæ duci/ tur ad uictimam absq; peccato & iniquitate manuum nostrarum, dum tu ex/ tollis hostes Alexãdri mariti tui & hostes tuos, & opprimis amicos eius? En dum nos humilias exultãt inimici tui, & Aretha rex Arabię, qui experti sunt robur nostrum & bella nostra. Certe quum quis recordabatur nominis no/ stri coram Aretha & coram hostibus tuis, contremiscebant & dolebant præ timore in locis habitationum suarum, quanto magis cum uiderent nos à fa/ cie? Id quidem longe abest à nobis, ut uelimus præuaricari præcepta tua aut

rebelles exiſtere tibi, quia tu es regina. Id tamen noueris ô regina, quod nequaquam feremus ultrà iugum Phariſęorum inimicorũ noſtrorum, neq; moriemur per manum eorum ueluti ouis quæ ducitur ad uictimam. Si igitur placet tibi egrediemur Ieroſolymam, & diuertemus ad reliquas urbes Iehuda, uiuemusq; in planiciebus, ne uideamus ultrà populi noſtri malum. Hæc dicentes leuabant uocem ſuam & fleuerunt, commouentes & reginam ad fletum. Tunc aperiens Ariſtobulus os ſuum, locutus eſt ad matrem ſuam uerba maledictis plena oſtendẽs & proferens omnes cogitationes quas in corde ſuo habuit. Regina uero agens more mulierum, & nullum ſanum captãs conſilium dixit ad eos: Exite de urbe & eligite uobis alias ciuitates in Iehuda in quibus habitetis, ne ſimul in Ieruſalẽ habitetis uos & Phariſæi hoſtes ueſtri. Quod illi facientes egreſſi ſunt de Ieruſalem, principes ſcilicet Saducæorum unà cum his qui duces fuerant exercituum, & apprehenderunt urbes in quibus habitauerunt.

a Dionum.] *Apud Ioſippum legimus Dogrum, & apud Ioſephum Diogenem. In quo autem exemplari rectius ſcribatur, incertum eſt.*

CAPVT XV.

EOdem tempore recuſauit Damaſcus ſoluere reginæ tributum ab anno in annũ, & ob id miſit regina Ariſtobulum filiũ ſuum cum exercitibus populi qui erant ex Pharſęis: militia uero Saducæorum non erat cum eis. Et egredientes de Ieruſalem uenerunt contra Damaſcũ, ſed reuerſi ſunt cum confuſione & ignominia. Eodem tempore egreſſus Tigranes rex Armenię cum trecentis millibus armatorum, cum populo multo & graui, poſuit faciem ſuam contra terram Iudæorum. Territa eſt autem regina & populus plurimum à conſpectu Tigranis, deſtinatisq; nũcijs & munere in occurſum eius, inuenerũt eum oppugnantẽ Aconẽ, quæ eſt Ptolemais. Et mittens Tigranes nuncios ad eos qui attulerant munus, interrogauit de ſalute reginæ, & laudans atque benedicens eam, percuſſit fœdus cum nuncijs reginæ. In tempore illo nunciatum eſt Tigrani à dicentibus, quod Mithridatẽ dum perſequeretur Lucullus dux Romanus non potuerit comprehendere, eo quod fugiſſet [a] in montes Perſiæ, quapropter Lucullus hoſtis quoq; eius irruerit in regionem eius. Quod ille audiens feſtinauit eruere & liberare terram ſuam de manu Luculli. Nam dicebat: melius eſt ut defendam terram meam quàm ut alienam concupiſcã. In diebus illis cœpit Alexandra regina ægrotare, quo morbo & extincta eſt. Vidẽs autẽ Ariſtobulus appropinquare dies mortis matris ſuæ, reliquit uxorem & filios ſuos Ieroſolymis apud cognationẽ uxoris, quę illis in urbe ſubſidio eſſet, acceptoque ſecum famulo uno, nocte egreſſus eſt urbem, uenitq; ad ciuitates Iudaicas, in quibus Saducæi amici patris ſui ueluti peregrini habitabant. Prima autem fuga eius fuit ad Gabatham, in quo loco fuit Galeſtis amicus eius, fortiſſimus Saducæorum, & inde ſecuti ſunt eum quidam ut congregarent exercitũ Saducæorũ. Interea autem nunciatũ eſt reginæ quod Ariſtobulus filius eius fugiſſet, congregaturus ad ſe exercitũ Saducæorum, narraueruntq; ei dicentes: ecce Ariſtobulus occupauit in quindecim diebus uigintiduas ciuitates. Exinde regina cum uniuerſo populo Iudaico cœpit

eſſe

esse [b] in magno timore & pauore, præsertim cum & reliquarum ciuitatũ habitatores deficerẽt ad Aristobulum, ferrentq; ei præsidium. Tunc præcipiente regina capta est uxor Aristobuli filij sui & cuncta uxoris eius cognatio, & posuerunt eos in quandam custodiam, quæ erat è regione palatij, ubi nullus erat effugiendi locus. Interim autem inualuit plurimum uirtus militum Saducæorum supra uirtutem militum Iudæorũ, cõiunctiq; Aristobulo & progressi in agrum clanxerunt tubis, & dederunt signum pro bello. Nam collectus est ad eum populus de monte Libano, de monte Galileæ, & de uniuersa terra dominij Israëlitarum.

¶ *a In montes Persiæ.] Iosephus habet: in montes Iberiæ. b In magno timore.] Timentes ne ultionem exigeret de illatis sibi contumelijs.*

CAPVT XVI.

TVnc apprehẽdit tremor Hyrcanum & seniores Pharisæos, sed & regina uehemẽter expauit à facie Aristobuli filij sui, angebaturq; cor eius uehementi mœrore, & interiora cordis eius adeò contrahebantur, ut tandem ingrauescente morbo moreretur. Venerunt autem ad eam potentiores Iudæorum cum principibus Pharisęorum habentes secum Hyrcanum reginæ filium maiorem, dixeruntq;: imputabitur nobis pro magna iniquitate, si quicquam citra cõsilium tuum egerimus, quamdiu in uita existis ô sancta regina. Siquidem Aristobulus filius tuus iniecit nobis pauorem magnũ, qui manu excelsa parat se contra nos, ut extinguat nomen nostrum & occidat fratrem suum maiorẽ. Nũc igitur sancta regina fer consilium & auxilium tuum. Quibus respondit regina: abite & discedite à me, quoniã fatigatur anima mea ualde, cum ego iam cõstituta sim in termino uitæ, & cupiã restituere animã meã regi qui eam mihi dedit. Vos ergo agite quod uobis melius uisum fuerit. En habetis aurum & argẽtum & thesauros multos, habetis quoq; exercitũ fortium militum in palatio meo, & idcirco agite iuxta uoluntatem uestrã. Ego quidem nõ possum sequi uos & dare consilium in hac re, sed uado per uiam uniuersę terræ. Cumq; loqueretur hos sermones, clausit diem suum, mortuaq; est & collecta ad populum suum. Porrò dies quibus regnauit regina fuerũt anni nouẽ: cuncti autẽ dies eius fuerũt anni septuaginta tres. Suppressit mulier ista animum suum muliebrem & non peccauit neq; inique egit contra deum suum, quoniam habuit in corde suo sapientiã, prudentiam & astutiam, et ex nimia prudentia sua non raro præuidit futura. Sed & per sapientiã suã superauit hostes suos, humiliauit amicos atq; eos qui sibi societate coniuncti erant, & idcirco ortæ sunt in domo eius molestię, tribulationes atque discordię, tametsi in diebus eius terra quietem habuerit, quia non affectauit terram alienam, exceptis terris gentium quas deuicit Alexãder maritus eius & Hyrcanus socer eius, restituentes eas Israëlitis. Eas siquidem regina diligentissime seruauit, nec alienatæ sunt de manu eius usque ad diem mortis eius. Hic finem habent gesta Alexandræ reginæ, & nunc conuenit ut recitemus ea quæ contigerunt post eam. [a] Omni etenim scriptori qui libros edit & res indicat ueteres, opus est ut in scribẽdo ordinẽ teneat rerumq; gestarũ seriẽ, ne quicquam eorũ quę facta sunt obliuiscatur: super omnia aũt istud obseruandũ à scriptoribus, ut ueritatem in scribẽdo teneãt. Sic enim præceperũt primi scriptores.

Et recte quidem, cum posteri innitãtur suscipiantq́ tanquam uera, quę prio-
res in scriptis reliquerunt. Decens etiam est & iustum, ut omnis liber qui scri
ptus fuerit, exigatur ad libros legis sanctæ & immaculatæ reliquorumq́ li-
brorum prophetalium, qui subnixi sunt ueritate & iusticia, in quibus mũdus
subsistit & fit homo homo, sine autem eis omnia sunt uanitas & afflictio spi-
ritus. Quid enim prodest homini habere intelligentiam, si utatur mẽdacijs?
Siquidem qui loquitur mendacia, non dirigetur.

¶ De Alexãdræ reginæ obitu Iosephus sic scribit: Decessit anno regni sui nono, ætatis uero septuá gesimotertio, mulier quæ debilitati sui sexus nunquam succubuit, callida circa regni detentionem, quod ex ipsis operibus euidenter ostenditur, & quæ præponeret futuris præsentia, & omnia post-poneret potentiæ principali: & cum nec bonum aut iustum attenderet, ad summam calamitatẽ ne-gotia domus suæ ita perduxit, ut post multa pericula & labores, potestatẽ quam possedit non mul-to tempore tracta cupiditate perderet. Inimicis enim generis sui quam habuit tradidit potestatem, & principatum potentium amicorum gubernatione priuauit, & miserijs regnum post suam mor-tem compleuit propter malam dispositionem. Sed quamuis ita regnasset, gentem tamen in pace cu-stodiuit. a Omni etenim scriptori.] Hæc à Iosepho latino sic scribuntur: Qui con-scribunt historias & res ueteres indicant, oportet eos propter antiquitatẽ narrationi decus impo-nere, uel explanationi rerum studere propter legentes, quatenus cum aliqua gratia uel delectatio-ne experientiam possint rerum concipere. Super omnia uero certius conscriptores debent & ueri-tatem dicere, ut rerum ignari possint credere lectioni.

CAPVT XVII.

ANno itaq; septuagesimo tertio Olympiadis in [a] diebus Rina-
tij & Ortensij ducum Romanorum, cum innouaretur fœdus,
inter Romanos & gentem Iudaicam ictum, quod sculptum in
tabula ænea Ierosolymis & Romæ habebatur, in diebus inquã
horum ducum excitatum est bellum inter Hyrcanũ & Aristo-
bulum fratres, filios Alexandri, commissaq́; pugna prope Iordanem & Ieri-
ho, exanimati sunt homines innumeri & prostrata plurima corpora ex uul-
garibus Israëlis. Nam Aristobulus usq; adeo afflixit exercitum Hyrcani, ut
ille non ferre posset insultum Aristobuli & militum eius, neq; sustinere gra-
ue bellum eius, sed uertentes tergum fugerũt uersus Ierusalem. Aristobulus
itaque uicit in pugna illa Hyrcanum & exercitum eius, persecutusq́; est eos
ipse & milites eius eundo & percutiendo usque ad portas Ierusalem. Et qui
residui manserunt de exercitu Hyrcani, iunxerunt se Aristobulo: Aristobu-
lus autem & uniuersus populus Iudaicus oppugnabant Ierusalem, conaban
turq́; deijcere muros eius propter Hyrcanum, qui fugerat intra eam. Conclu
dentes enim ciuitatem manu excelsa, cingebãt eam uiris bellicis, ueluti cum
quis cingulo lumbos circũcingit. Hyrcanus uero cum in tribulatione esset,
ingrauesceretq́; cõtra eum bellum, eduxit uxorẽ Aristobuli & filios eius de
carcere, quos Alexandra regina in carcerẽ cõiecerat, captamq́; mulierẽ & fi
lios eius apud se tenebat, ut sic liberaret animã suã à gladio fratris sui mediãte
uxore & filijs eius. Tũc egressi seniores Israël et seniores sacerdotes, adierũt
Aristobulũ et flentes pręcabãtur eũ, ut percuteret fœdus cũ fratre suo, esset q́;
ipse rex super uniuersum populum Iehuda, Hyrcanus autem frater eius esset
sacerdos

ſacerdos in templo domini, & ſubderetur ſic regi, ut ſecundus eſſet in aula. Cui ſermoni cõſentiens Ariſtobolus acceptauit conditionẽ. Ingreſſus namque urbem ſuſcepit regnũ & inijt fœdus cum Hyrcano fratre ſuo, intrãtesq́ templum domini iurauerũt ſibi inuicẽ. Quod uidẽtes populi, abierunt ſinguli ad ciuitates & terras ſuas, pacatusq́ eſt prælij tumultus. Poſtea factũ eſt, ut adamaret Hyrcanũ uir quidã nomine [b] Antipater, uir diues & potẽs in auro atq; argẽto, in pecoribus & familia multa, uir fortis & bello aſſuetus, uir conſiliorum, callidus & aſtutus & exercitatus in omnibus fallacijs, quiq́ elicere potuit mentes hominũ & deprehendere conſilia eorum. Hic Antipater fuit dux gentis Aedumæorũ, habens eos ſub tributo, præfectus eis ab Alexãdro cum adhuc eſſet adoleſcens, & accepit uxorẽ de ſemine regio Aedumæorũ, quę genuit illi quatuor filios, quorũ nomina hæc ſunt: primus Phaſelus, ſecundus Herodes, qui factus eſt rex, tertius Pherora & quartus Ioſeph. Nomen uero filiæ eius erat Salomith, & nomẽ uxoris Ciparon Aedomęa. Vnde & ſcriptores dixerunt ipſum Antipatrũ quoq; fuiſſe Aedumæum, ſed Nicolaus hiſtoricus dicit ipſum ortũ ex nobilioribus Iehuda, ex Iudæis illis qui redierunt de Babylone in Ieruſalem tẽpore Nehemię filij Hachalię, & Ezræ ſcribæ atq; ſacerdotis.

¶ *In Olympiadibus non cõuenit hic inter autorẽ noſtrum & Ioſephũ, ſed dubium non eſt, quin utrumq; exemplar per ſcriptores ſit uiciatũ. Eſt autẽ Olympias ſpaciũ quinq; annorũ. Et Græci quidem ſupputauerunt tẽpora ſua per Olympiades. Olympiade autem 55. Iudæi egreßi ſunt de captiuitate Babylonica ſecundũ Euſebiũ: & ſecundũ eundem anno tertio Olympiadis 173. Ariſtobulus & Hyrcanus certauerũt de regno, quod Ioſephus dicit factũ Olympiade 183. In noſtro ergo exemplari omiſſus eſt numerus centenarius, & tunc nõ diſcrepabit ab Euſebio. In Ioſepho uero uidẽtur male ſcripta 80. pro 70. id quod facile ex ipſomet probari poteſt. Nam dicit primũ annũ Iohannis Hyrcani filij Simeonis fuiſſe annũ Olympiadis 162. Hyrcanus aũt ille regnauit annis 31. & Ariſtobulus regnauit anno uno, & Alexãder annis 27. & Alexandra annis 9. qui omnes ſimul accepti faciunt Olympiades 13. & annos 2. &c.*

a In diebus Rinatij.] Ioſephus habet ſic: Q. Hortenſio & Quinto Metello Cretico conſulibus, bellum contra Hyrcanum Ariſtobulus præparauit.

b Antipater.] De hoc Ioſephus ſic habet: Amicus quidã Hyrcani, genere Idumæus, Antipater dictus, multas poßidens pecunias, et uir efficax, Ariſtobulo ſuſpectus habebatur propter Hyrcanũ. Nicolaus tamen Damaſcenus ait hunc genere nobilißimũ Iudæum fuiſſe, ex illis qui ad Iudæam à Babylone reuerſi ſunt. Hæc autẽ refert ad gratiã Herodis filij eius, quem regem Iudæorũ contigit poſtea fieri. Hic ergo Antipater, qui prius Antipas appellabatur, et eodem quo pater nomine uocabatur, cum eum Alexander rex & uxor eius ducẽ totius Idumææ ordinaſſent, amicitias iniſſe cũ finitimis Arabibus & Gazæis atq; Aſcalonitis perhibetur, multis & maximis donis illos ſibi cõiungens. Hæc Ioſephus. Proinde ne multiplicia nomina Hyrcanorum, Ariſtobulorum & Alexandrorum tibi in ſequentibus imponant, uoluimus iam ſeriem regum Iudaicorũ, ultra illa quæ ſupra capite quinto ſignauimus, extendere in ulteriores gradus:

Alexander / Alexandra {
- *Hyrcanus* — *Alexãdra: hanc duxit Alexander patrui Ariſtobuli filius*
- *Ariſtobolus* {
  - *Alexander* { *Ariſtobulus* / *Marimi quam duxit Herodes.*
  - *Antigonus*

Genealogia

Genealogia seu successio Antipatri Idumæi.

Antipater Idumæus cuius uxor Cipæron
- *Iosippus,*
- *Phaselus, Phaselus* — *Antipater, Herodes, Alexander, Alexandra, Cypris*
- *Salome filia*
- *Herodes magnus, qui habuit multas uxores, ex quibus multos quoq; sustulit liberos, ut sequenti libro dicetur cap. 32.*
- *Pherora*

CAPVT XVIII.

CVum itaq; Antipater amaret Hyrcanũ, cõsilio inito uoluit Aristobulus occidere Antipatrum. Quod audiens Antipater, uehementer timuit sibi ab Aristobulo, locutusq; est super cor fortiorum Iehuda, & blãdiebatur eis his persuasionibus: Verbum habeo ad uos ô sancti homines dei, quoniã uideo populo sancto fieri iniuriam desolationemq;, & augeri iniquitatẽ, delictum, peccatum, uiresq; suscipere impietatem, tolli ueritatem & nullam esse iustitiã. Vt quid enim minor natu dominium & imperium habet in maiorem? Hodie inique occupatum est regnum cõtra dei cõstitutionem & cõtra uoluntatem seniorum populi eius, gladio & armis bellicis atq; effusione sanguinis populi dei. Nunc ergo uos Israëlitæ aduertite diligẽter quid iustũ & æquũ sit. Cumq; in hunc modũ uerba multiplicasset & cõmouisset mentem seniorũ Israël, sollicitauit quoq; seorsum Hyrcanũ dicens: apprehẽde fugã ut salueris, quia Aristobulus frater tuus cogitat quomodo te occidat. Nam accepit à cõsultoribus suis huiuscemodi consiliũ: Quãdiu uixerit Hyrcanus, nõ firmabitur tibi regnũ tuũ, quia ille senior te est. Quod si illum interfeceris, tunc tutus eris in regno tuo. Ob id ergo decreuerũt semel, ut te occidãt. Quod audiẽs Hyrcanus noluit credere, quoniã erat uir simplex & rectus, totusq; mitis. Et uidẽs Antipater Hyrcanũ nolle acquiescere uerbis suis, non destitit huiuscemodi sermonibus illum die noctuq; monere, proferensq; aurum & argentũ conduxit amicos qui similia loquerentur ad Hyrcanũ. Cumq; astutia sua illum tandem incitasset prouocassetq; ad capessendũ fugã, ait ad eum: Quiesce tu, donec ego abiero & prospexero tibi de loco ad quẽ cõfugias. Egressusq; Antipater de Ierusalẽ abijt ad Petram deserti, ad palatium Arethę regis Arabũ, lætatusq; est Aretha ob aduentum eius, nam fuit ab heri & nudiustertius amicus eius, pecussitq; cum eo fœdus & iurauit ei quod nõ traderet Hyrcanũ in manũ quęrentiũ animã eius. Antipater uero rediẽs in Ierusalẽ narrauit Hyrcano omnia quæ egerat. Egrediẽsq; ille cũ eo de Ierusalẽ, uenerũt post multos dies usq; ad Petrã deserti ad palatiũ Arethæ regis Arabum. Egressus ergo Aretha in occursum Hyrcani cum curribus & equitibus, suscepit eum cum magna gloria, & mansit Hyrcanus in domo eius aliquot diebus. Post hæc factum est, ut inciperet Antipater sollicitare regem Arabum, ut ueniret cum Hyrcano in Ierusalem & pugnaret contra Aristobulũ, ad restituendum

sibi

sibi regnũ. At Aretha rennuit uenire & pugnare cõtra Iudęos, memor quomodo ab Alexandro tribus uicibus in prȩlio percussus fuisset, ablatæq; sibi essent urbes munitæ, quæ Arabum fuerant. Ad quem Antipater ait: Non formidet cor tuum ascendere nobiscum, quoniam habemus ex fortissimis Israëlitis manum adiutricem contra Aristobulum. Respondens uero Aretha dixit: Si restitueritis mihi omnem terram & [a] decem ciuitates quas mihi abstulit Alexander, ascendam uobiscũ & pugnabo contra hostes uestros. Et promisit Hyrcanus se redditurum ei omnem terram atq; memoratas decem ciuitates. Osequens ergo ei Aretha, congregauit exercitum militum suorum ut proficisceretur cum eis contra Ierusalem ad expugnandum eam.

¶ Cum Antipater formidaret potentiam Aristobuli, timẽs ne quid ab eo pateretur propter inimicitias latentes, excitat cõtra eum Iudæorũ ualidissimos uiros, iniustũ esse dicẽs negligere, dum uiderent Aristobulum inique principatũ habere, fratremq; eius priorẽ eiectũ, cui magis propter ætatem imperium debebatur. Sed & cum ad Hyrcanũ multa locutus fuisset, ille autẽ nõ attenderet uerba eius, nõ parcebat singulis diebus accusationes fictas de Aristobulo illi inferere, tanquã eũ interficere festinaret, quẽ uix impulit ad Aretham Arabũ regem confugere: nam promittebat ei auxiliatorem illum quoq; futurum. a Decem ciuitates.] *Hæ decem ciuitates fuerunt Medaba, Libyas, Nabalota, Arabata, Galata, Zoara, Monslingon, Adissa, Ribdalusa, Oriblo.*

CAPVT XIX.

Habuit autem Aretha in exercitu suo quinquaginta millia equitum & plurimos uulgares atq; robustos milites. Et profecti de Petra deserti uenerunt in terram Iehuda, & egressus Aristobulus in occursum eorum cœpit pugnare cõtra eos. Factumq; est ea die qua congressi sunt, ut magna multitudo populi afflueret ad Hyrcanum & Antipatrum, opem latura. Et uidens Aristobulus multitudinem uulgi ab exercitu Iudæorũ deficere ad Hyrcanũ, relicta pugna solus fugit mente consternatus in Ierusalem. Nam omnes bellatores eius iunxerũt se Hyrcano & Antipatro. Aretha uero rex Arabum progressus obsedit Ierusalem, habens secum uniuersum populum Iudæorum & Arabum: Aristobulus autem habuit duntaxat uiros Ierosolymitanos & sacerdotes. Factum est itaq; ut bellũ indies magis ac magis cresceret, & bellicus ille tumultus extenderetur usq; ad decimumquintũ diem primi mensis. Quapropter multi pij & iusti Iudæi relinquẽtes prouinciã Iudeæ secesserunt in Aegyptum, ut ibi celebrarent solennitatem azymorũ, quam in Iudæa celebrare nequiuerunt propter bella. Circũdantibus aũt Iudęis et Arabibus ex omni parte Ierosolymã, latebat inter eos Iudæus quidã nomine Honias, uir iustus & deo amabilis, qui probatus & perfectus inuentus, stabat in dissidio & orabat pro populo dei. Cumq; cœlum clausum esset & non redderet pluuiã, orabat uir iste Honias & petebat à domino pluuiã, & dominus exaudiens eum nõ distulit petitionẽ eius. Et sic quidẽ fecit multis uicibus, cũ esset fames & siccitas in terra Iehuda. Factũ itaq; est eo tẽpore quãdo bellũ istud gerebãt, ut inuenirẽt Honiã latentẽ in castris Iudæorũ, cõprehendentesq; eũ duces Iudęorũ statuerũt in mediũ populi & dixerũt ei: effunde orationẽ ob istũ conflictũ qui accidit nobis, si fortasse dominus, ꝑpter nomen suũ exaudiat te, sicut exaudiuit te cũ rogares eũ pro pluuia, & tradat in manus nostras Aristobulũ & sacerdotes,

qui

qui ſunt cum eo. Reſpondens autem Honias ait: Vos populus domini eſtis & illi ſunt ſacerdotes eius, & ego ſic orabo pro uobis, ut illis nihil mali precer neq; maledicā ſacerdotibus domini. At illi coēgerūt eum dicentes: ſi non feceris ſecundum uoluntatem noſtram, noueris te morte moriturū. Cum ergo moleſtarent eum, leuauit oculos ſuos in cœlū, & expanſis manibus orabat dicens: Domine deus cœlorum & rex omnium populorum, in cuius manu eſt omnis uiuens & figmentū cogitationū recti cordis humani, & figmentum cogitationum populi tui & ſacerdotum tuorum, dirige cor illorum ad te, & non exaudias iſtos contra illos in malum ſed in bonum, quoniam iſti ſunt populus tuus & illi ſacerdotes tui. Cumq; oraret iuxta hæc uerba, irruerunt in eum quidē impij Iudei & interfecerunt eum. Sed deus non diſtulit ultionem ſuam. Nam percuſſit caſtra Iudæorum, mortuiq; ſunt plurimi ex plebeis, propter ſanguinem Honiæ. Poſt hęc factum eſt ut clamarēt ſacerdotes de muro ad populum Iſraël dicentes: Vos Iſraëlitæ populus domini, date manum deo ueſtro atq; ſanctuario eius & offerte ei oues, hircos & arietes, ut ſacrificemus ſecundū ſolennitatis ritum. Eſt enim hodie feſtum azymorum, & idcirco altari domini nihil ſubtrahi debet, ne habeatis peccatum. Quibus populus reſpondēs ait: date nobis aurū & argentū, pro ſingulis arietibus mille drachmas aureas, ſic pro unoquoq; hirco & oue, & dabimus uobis iuxta petitionem cordis ueſtri. Cumq; Ariſtobulus & ſacerdotes dediſſent aurū, illi non reddiderunt eis hoſtiam, ſed impie agentes & peccantes fraudauerūt altare uictima. Orauerūt ergo ſacerdotes & clamauerūt ad dominū ſuper hac rapina, quam populus fecit in hoſtijs domini, et dominus non eſt remoratus pœnā, ſed percuſſit populum fame magna, ut modius unus tritici emeretur una drachma aurea.

¶ De Honia habes apud Ioſephū cap. 3. libri 14. in hunc modū: Cumq; Honias oraſſet, maleuoli Iudæi adorti interfecerūt eum. Deus autem ſtatim ab eis ultionem crudelitatis, & pœnam exegit poſt mortē Honiæ hoc modo: Cumq; ſacerdotes obſeſſi petiſſent Iudæos, ut pro uictimis acciperent quantas uellent pecunias, tunc illi mille drachmas dari pro ſingulo capite dixerunt. Quam pecuniā cum accepiſſent, nequaquam uictimas reddiderūt, ſed maleuolentia tracti, fidei tranſgreſſores & impij coram deo pro defraudatione hoſtiarū extiterunt. Sacerdotes ergo orauerunt deum, quatenus hoc illis impune non cederet. Qui non remoratus pœnam, procellam uehementem acerrimamq; in fructus totius prouinciæ mittēs, cōſumpſit eos ita, ut modius tritici drachmis undecim emeretur. Vides hic lector, autorē noſtræ æditionis diſcrepare in duobus locis à Ioſepho. Porrò drachma ſecundum Hebræos habet pondus 96. granorum hordeaceorum, ut in annotationibus noſtris ſuper 17. caput Matthæi fuſius oſtendimus.

CAPVT XX.

IN diebus illis egreſſus eſt Pompeius dux magnus militiæ Romanorum cum exercitu magno & graui, contra Tigranem regem Armeniæ, & mittens Scaurū unum ex ſeruis ſuis pręcepit ei ut expeditionem moueret in Syriā. Cumq; Scaurus ueniſſet in Damaſcum, miſit Ariſtobulus nuncios ad eum ut poſtularēt auxilium ab eo. Sed & Hyrcanus miſit pro auxilio eius, at Scaurus noluit ferre auxilium Hyrcano, quin magis opem ſuam pollicitus eſt Ariſtobulo, eo quod Ariſtobulus dediſſet ei quadringenta auri talenta. Quæ cum Scaurus accepiſſet, pollicitus eſt auxiliū ſuum, miſitq; epiſtolam ad Aretham regem Arabum,

Arabum, qui obsidebat Ierosolymam, dicens: Discede à Ierusalem, nisi enim recesseris, senties Romanos uenientes contra te ut te occidant. Aretha ergo lecta epistola quam Scaurus scripserat, soluta obsidione recessit à Ierusalem, comitatiq; sunt eum Hycanus & Antipater, eo quod auxiliator eorum defecisset. Tunc egressus Aristobulus de Ierusalem cum populo exiguo, persecutus est Aretham & Hyrcanum atq; Antipatrum, apprehensisq; eis in campo Capiron pugnauit ibi, & superans eos prostrauit in terram sex millia bellicosorum uirorum de populo Arabico & Iudaico, qui erant cum Hyrcano: interfecit quoq; Cophalum fratrē Antipatri, ac deinde reuersus in Ierusalem regnauit super Iehudam. Post hæc factum est ut ueniret Pompeius magnus in Damascum, & miserunt cunctæ gentes ad eum legatos, Aristobulus quoque misit ei pro munere uitem auream quingentorum talentorū & hortum aureum, quem nominabant Terpnon. Ista uero uitis atque hortus Romæ uidētur in templo Iouis, & fuit scriptum super uitem ipsam in hæc uerba: Hanc uitem misit Aristobulus rex Iudæorum ad Romam. His itaq; gestis, uenerūt nuncij ad Pompeium ab Hyrcano & Aristobulo. Et Hyrcanus quidem misit Antipatrum & Aristobulus Nicomedem, & ipse precatus est eum, ut ferret auxilium manumq; porrigeret Aristobulo. Nam dederat ei quadringenta talenta auri. Antipater uero uidēs quod Nicomedes inclinasset Pompeiū ad auxiliandum Aristobulo, locutus est ad eum secreto dicens: ut quid pollicitus es auxilium Aristobulo & accepisti munus de manu eius? Nónne melius erit tibi, si tu dominium habeas in gentem Iudæorum, & consequaris nomen, faciasq; rem magnam, quam patres tui attentare non præsumpserunt? Etenim si auxilium tuleris Hyrcano in regno, habebis eum seruum, sed & omnes Iudæi erunt serui tui. Itaque cum Pompeius audisset uerba ista, gauisus est ualde, dixitq; ad Antipatrum: Si ita uobis uisum fuerit, quiescite uos, donec ego uerbis persuasero eū. Fortassis Aristobulus ipse ueniet ad me. Siquidem ego non audeo bellum illi indicere, ne forte ipse aciem ordinet occupetq; uada, & prohibeat Iudæos de terra sua. Idcirco expectate donec ille uenerit ad me & decipiam eum, ueniamq; cum illo in Ierusalem, & tunc tradam regnum Hyrcano, sed hac conditione, ut singulis annis nobis tributum pendatis.

¶ *Cum legati Aristobuli & Hyrcani uenissent ad Scaurum in Damascum, ut peterent auxilia, & Aristobulus promitteret quadraginta se dare talenta, & nihilominus hæc etiam eadem Hyrcanus offerret, Scaurus magis Aristobuli promissa suscepit. Nam & diues & magnanimus Aristobulus erat, & omnino paruum erat quod dari postulabat. Alter uero & pauper & tenax fuit. Flexus itaque Scaurus pecunia, soluit obsidionem & præcepit Aretham recedere, ne Romanis hostis appareret. Paulò post cum Pompeius in Damascum peruenisset, & legati undiq; ad eum cum muneribus uenirent, misit Aristobulus quoq; donum maximum, uitem scilicet auream seu hortum aureum quingentorum talentorum, quem nominabant Terpnon, id est, delectabile, ut Iosephus exponit. Est enim τερπνός iucundus. Iosippus dicit uitis illius radices, pampinos, folia, botros & uuas fuisse ex auro puro. Dicit & opus ipsum tam artificiose factum, ut senatus Romanus pluriuū miratus fuerit ingeniū artificis illius, ponentes uitem in templa deorum suorum in conspectu Iouis magni idoli.*

CAPVT XXI.

Post hæc factum est, ut diceret Pompeius: uocate Nicomedem. Cumq; uocassent eum, decipiens ille eum ait ei: Dic ad Aristobulum dominum tuum. Sic ait Pompeius princeps militiæ Romanę: Festina absq; mora uenire ad me. Nam Antipater expectat te in Damasco quousq; uenias ad me. En ego confirmabo regnum tuum Iudaicum in manu tua. Sic enim constituit Consul & trecenti atq; uiginti consiliarij eius. Sunt autē hæc uerba epistolæ, quā misit Pōpeius ad Aristobulū dicens: Pompeius dux exercitus Romanorū Aristobulo regi & semini regio, qui sunt sacerdotes domini Iudæorū pax. Notum sit uobis quod uitem & hortū quos misisti mihi accepi, misiq; ad Romam, & lætatus est Consul atq; trecenti & uiginti consiliarij eius, & ponētes illud munus tuum in templo Iouis, laudauerunt te, oraueruntq; pro te in loco illo. Scripsit prętera Consul mihi, ut confirmem regnum in manu tua, quapropter si tibi uisum fuerit, ueni festinanter in Damascum ad me, & faciam iuxta placitum tuum, & quicquid bonum & rectum tibi uisum fuerit. Hæc autem epistola scripta est in libro regum Romanorum. Factum est proinde, cum Aristobulus uenisset in Damascum ad Pompeium ducem magnum Romanorum, ut inciperent Hyrcanus & Antipater atq; seniores Iudæorum, qui erāt à parte Hyrcani & Antipatri, loqui ad Pompeium in hunc modum: Decerne iudicium ô dux magne & uir misericors. En Aristobulus conatur per uiolentiā dominari & opprimere eum qui maior se est. Nam usurpauit regnum per gladiū, per hastam & seditionem, nec satis est quod uiolenter regnat super populum Iudaicum, sed percussit quoque omnes gentes quæ nobis sunt uicinæ, & quæ ab heri & nudiustertius nobis iunctę fuerunt amicitia, usus in hoc uersutijs, effuditq; sanguinem multum in terra earum, crudelis existens & in populum suū & in alienos. Produxit deniq; Antipater mille senes testes, qui testimonium præbuerūt super omnibus uerbis istis. Respondens uero Aristobulus dixit: Verum est, frater meus maior me est, sed quoniam est ignauus & debilis, est ineptus ad regnandum: nec ego affectaui regnum neque ambiui ipsum, sed uidēs diffluere potentiam populi, & omnes seruos Iudæorum, quos patres nostri deuicerunt, præuaricari & obuertere humerum rebellem, nihilumq; esse & potentem & abiectum, cum hæc inquā uidissem suscepi regnum, gessi bella & reduxi memoratos sub potestatem Iudęorum. Sed & pater meus ante diem mortis suæ pręcepit mihi, ut susciperem regnū post mortem matris meæ, uidens nimirum segnitiem fratris mei & defectum mentis eius. Produxit etiam Aristobulus testes, qui hæc uerba eius comprobauerunt. Fuerunt autem omnes testes illi quos adduxit, iuuenes induti hyacintho & purpura, habentes superposita ornamēta aurea, quibus inserti erāt lapides præciosi. Admiratus'que Pompeius ornatum iuuenum & elegantiam uultuum, ait ad seniores: Omnis populus iste reges sunt: beatus rex qui imperium habet super hunc populum, sed & nos beati erimus si ualuerimus regnare super populū huiuscemodi. Iam certe diuulgabitur nomen nostrum in omnem terram, & pauor nostri nominis atq; metus erunt super omnes gentes, postquam subiugauerimus populum istum.

¶ Cum Aristobulus beneuolentiam & gratiam Romanorum obtinuisset per uitem auream, munus magnificũ, siquidem muneribus capiũtur dij & homines, dissolutæ sunt manus Hyrcani. Quem consolans Antipater, omnis uersutiæ inuentor, ait: Non sit tibi molesta amicitia illa quam Pompeius habet ad fratrem tuum. En ego uadam & inclinabo cor eius ad te, ut te illi præponat. Quod & factum est. Nam cum abijsset Antipater ad Pompeium, dixit ad eum: Si fuerit Hyrcanus sub manibus tuis, scias quod totus Israël tibi subdetur. Nam omnes diligunt eum. Sin Aristobulus fuerit sub manibus tuis, non omnis Israël obtemperabit tibi, eo quod illum odio habeant. Cui respondit Pompeius: Nemo sciat quicquam de his rebus, de quibus locutus es ad me. Ego enim mittam ad Aristobulum, ut ueniat ad me in Damascum, & tunc apprehendam eum, uinctumq; tradam in manũ fratris sui, & restituam regnum fratri suo, &c. Hæc ex Iosippo huc retuli.

CAPVT XXII.

His gestis, Pompeius profectus est à Damasco ut adiret Ierosolymam, comitatiq; sunt eum Aristobulus & Hyrcanus. Et cum essent in itinere, disceptauerũt duo fratres de regno. Sed & gentes qui erãt ex ciuitatibus illis quas Aristobulus ceperat, clamauerunt ad Pompeium quod sub iugum coacti essent. Tunc clamans Pompeius ad Aristobolum, iussit ut restitueret ciuitates dominis suis, scriberetq; chirographum in quo certiores eos redderet, quod nũquam eos bello peteret. Parens itaq; ei Aristobulus, reddidit illis ciuitates, scripsitq; eis chirographum iuxta omnia quæ præceperat ei Pompeius. Et cum rursus disceptaret cum Hyrcano fratre suo de regno, dixit ad eos Pompeius: quiescite donec uenero in ciuitates uestras & cognouero causam uestrã. At Aristobulus diuertens abijt inconsulto Põpeio, uenitq; in [a] Delion, & inde abiẽs trãsiuit Pellam & Scythopolim, et ultra progressus peruenit in Alexandriũ, mansitq; ibi. Et iratus Pompeius uertit omnem bellicum apparatum, quem in Persiam destinare cogitauerat, persecutúsq; est eum & apprehendit eum in Alexandrio. Nam cum obsedisset ciuitatem, dixerunt sapientes Aristobuli ad eum: cur uis rebellare Romanis, cum illi ferè totius mundi dominio potiantur, nec sit nobis auxiliũ à populo nostro, qui illis magis iũctus est? Obediens ergo eis egressus est ad eum, salutauitq; eum pacifice. Et cum rursum contenderet cum fratre suo de regno, consentiente Pompeio reuersus est in ciuitatem Alexandrij. Factúmq; est in crastinum, ut egressus Aristobulus de ciuitate, tuba clangeret, & rebellans perueniret in Ierusalem. Quem persecutus est Pompeius & totus apparatus Romani exercitus, totúmq; pondus militiæ eorum. Profecti autem uenerunt in Ieriho ciuitatem fragrantissimi odoris & posuerunt ibi castra. Crescebat enim in illo loco [b] balsamum, quod est oleum suauissimum, quod Apharsemon uocãt atq; Pannag. Nec unquam arbor illa alibi quàm in Ieriho uisa est, quantumlibet multi reges & omnes Aegyptiorum reges tulerint inde surculos, sed qui aruerunt & non creuerũt alibi. Mansit proinde arbor illa in Ieriho usq; ad desolationem templi. Deuastato namq; sanctuario, translatum est arbustũ illud de Ieriho in Aegyptum & ad alia loca. Factũ itaq; est ut post ista mane cõsurgeret Pompeius & abiret de Ieriho uersus Ierusalem: & uidẽs altitudinem muri ciuitatis excelsasq; eius turres, resplendentes lapides, fenestras lucentes, elegantiam facierũ, candorem, nobilitatem atq; pulchritudinẽ urbis, stupefactus dixit: quis poterit

lapidem è funda proijcere, aut iaculum mittere contra hanc ſanctam urbem?
Beatus rex, qui imperio huius urbis potitur. Itaq; cum iſta uideret Ariſtobu-
lus, exhibuit ſe Pompeio, rogauitq; eum pro pace, pœnitudine ductus quod
rebellis ei extitiſſet. Quem ſuſcipiens Pompeius, fecit cum eo pacẽ. Et ait ad
eum Ariſtobulus: omnia quæ dixeris mihi faciam, atq; cuncta quæ impoſue
ris mihi dabo, ſi modo mihi patrocinatus fueris pro regno conſeruando, hu-
miliaueriſq; ante faciem meam hoſtes meos. Ad quem dixit Pompeius: uaſa
aurea quæ ſunt in templo tuo & lapides prꝗcioſos trade mihi, & mittã ea in
Italiam, in templum Iouis Romani, & tunc agam tecum iuxta placitum tuũ.
Cumq; Ariſtobulus aſſenſum præbuiſſet, miſit Pompeius Gabinium uirum
bellicoſum & cum eo cateruam robuſtam militum Romanorum, qui tolle-
rent uaſa & lapides præcioſos de templo domini quod erat in Ieruſalem. Sed
ſacerdotes & populus noluerũt dare omnia quæ Põpeius poſtulauerat, quin
magis excluſerunt Gabiniũ ab urbe, & proſtrati ſunt multi ex militibus Ro
manis intra Ieruſalem. Vnde iratus Pompeius tradidit Ariſtobulum in carce
rem, uinxitq; eum catenis. Et appropinquans ut urbẽ manu ualida expugna
ret, uidit illam ex omni parte munitiſſimã eſſe, quia ſita erat in monte ædito
præter ſeptẽtrionalem partẽ. Ibi enim erat planicies, & propterea Pompeius
collocauit illuc omnia machinamẽta ſua bellica, atq; omnẽ exercitũ ſuũ, qui
ualidiſſimus erat. Nam milites Romani qui deſtinati erant in Perſiam, colle
cti ſunt cõtra Ieruſalem. At uiri Ieroſolymitani ſubito erumpẽtes & pugnan
tes contra Pompeium, præmiſſo clangore fecerunt impetum magnum in ca
ſtra eius, ſtrauerunt'q; plurimos in terram. Et ſtupefactus Pompeius de auda
cia hominũ illorũ & de iuuenum leuitate, cõſtituit apud ſe recedere ab urbe.

¶ *Totum caput iſtud Ioſippus his breuibus complectitur uerbis: Cum Ariſtobulus uideret quod Põpeius nõ ſtaret pacto quod pepigerat ſecũ ab initio propter uitem, cõtempto eo fugit in Alexandrium. Et cum Pompeius atq; totus exercitus eius moueret caſtra & obſideret Alexandrium, fugit Ariſtobulus rurſum & reuerſus eſt in Ieruſalem. Quem inſecutus Pompeius uſq; in Ieruſalem, ſcripſit ei epiſtolam fœderis, remittens iniquitatem. Egreſſus ergo Ariſtobolus ad eum, non fecit Pompeius ei aliquid mali, ſed rogauit eum ut daret ſibi omnia uaſa domus domini. Quod cum Ariſtobulus facere nollet, iratus Pompeius conſtrinxit eum compedibus ferreis & impugnãs Ieruſalem contriuit murum eius ualde. Ipſi autem egreſſi contra eum, percuſſerunt de exercitu eius duodecim millia uirorum.* a Delion.] *Ioſephus uocat Delon, & poſt Scythopolim ponit aliũ locum quem Corias uocat, qui initium eſt Iudææ mediterraneæ, unde munitiſſimũ oppidum ſuper montem poſitum uidetur, Alexandrium nomine, quo Ariſtobulus confugerat.* b Balſamũ] *de hoc Ioſephus ſic ſcribit: Vbi maxime naſcitur opobalſamum, unguentum optimum, cuius cum flos acuto lapide inciſus fuerit, diſtillat. Videtur autem quod locus ille ob ſuauiſſimam fragratiam balſami ſortitus ſit nomen Ieriho, nam* ריח *ſignificat Hebræis odorem.*

CAPVT XXIII.

POſt hæc factum eſt, ut diſſidium oriretur intra urbem Ieroſoly-
mitanam, inter uiros Ariſtobuli & uiros Hyrcani, quia illi dixe
runt aperiendam portam ciuitatis & ſuſcipiẽdum Pompeium
intra urbem, & qui erant à parte Ariſtobuli obſiſtebant ne in-
tromitteretur, ſicq; grauius erat bellum internum quàm exter-
num, & ceciderunt multi de populo Iudaico in illa ſeditione. Quod cum au-
diſſet

disset Pompeius, accessit ad portam, & multi Iudæi uiolenter aperuerũt portam ipsam & intromiserunt Pompeium. Tunc ille cepit urbem & palatium regium, templum autem non cepit, quia sacerdotes clauserũt portas templi & domum sanctuarij, occupaueruntq; aditus templi & repugnauerunt uiriliter. Factum est ergo in quarto mense, & pugnauerunt sacerdotes usque ad decimumseptimum diem, quando erat ieiunium, & sacerdotes obtulerũt ea die sacrificia atq; holocausta coram altari domini: Pompeius uero [a] adduxit arietem ferreum ut cõcuteret turrim templi, [b] quatiensq; turrim deiecit eam in terram, & apertis interioribus templi, ascendit in primis Cornelius & Faustus filij Syllæ, ingressiq; sunt templum dum sacerdotes sacrificijs intenderẽt & offerrent holocausta coram domino. Post Cornelium uero ascendit Phurius & Phirius cum ui magna & cũ militibus Pompei, habentes in manibus suis gladios euaginatos, & ingressi templũ domini, percusserunt sacerdotes domini. At sacerdotes neq; territi sunt neq; pauefacti à gladijs euaginatis, nec tremefacti à resplendẽtibus mucronibus, nec animo fracti propter cadauera mortuorum passim in medio templi corruentium, sed incedebant super cadauera & exequebantur ministerium domini, offerẽtes sacrificia, holocausta & uictimas eius, exhortantesq; semetipsos dicebant adinuicem: agite uiriliter & simus fortes ô sacerdotes domini, moriamurq; ante altare eius. Honestum enim est ut moriamur in officio nostro & nõ deferamus ministeriũ domini, neque proijciamus cultum eius. Versabantur itaq; sacerdotes domini in bello illo absq; ullo pauore, timore & mentis perturbatione, perinde ac si in firma pace ambularent. Et quando sacerdos unus cadebat ex numero sacrificantium, mox successit illi alius, accipiensq; hostiam de manu interfecti, obtulit eam. Quod si & ipse interficeret, aderat collega eius & exequebatur quod ille facere conabatur. Et istud fiebat donec consummabatur totum ministerium domini per sacerdotes in illa ieiuniorum die. Et in hũc modum iugulabãt omnes sacerdotes accinctos ephod lineo, indutosq; uestibus sacris, & cadebãt cadauera sacerdotum super corpora hostiarum, mixtusq; est sanguis eorum cum sanguine hostiarum, & mortui sunt in loco sancto coram altari domini. Omnia autem quæ hic scribo de sacerdotibus domini non sunt mentita, quapropter qui hæc legerit in libro meo & noluerit credere, eat & legat aliorum scriptorũ libros. Nam multi scriptores idipsum testantur, præsertim habetur id scriptum in libro Nicolai Damasceni, & in Strabone Cappadoce atque in Tito Liuio historico, qui conscripsit gesta Pompei Romani, & in alijs libris. Cum itaq; sacerdotes in tẽplo essent cõsummati, ingressi sunt duces Romani in sanctuarium & manserunt ibi. Nomina autem eorum hæc sunt, Gaius Antonius, Marcus Tullius Cicero, qui dux fuit & scriptor, scripsitq; in libro suo omnia quæ proprijs oculis conspexit, quæ fiebãt in sanctuario domini & sacerdotibus eius. Veniens quoque tandem Pompeius & multi Romani cũ eo, ingressus est sanctuariũ domini, uidensq; [c] sanctũ sanctorũ pepercit ei & nõ misit manũ in rem ullam quę erat in sanctuario. Inuenerũt autẽ ibi magnã copiam auri & drachmas aureas, nempe duo millia talenta, nec uoluit Pompeius contingere rem ullam quam inuenit in templo, sed præcepit residuis sacerdotibus ut repurgarent templum & adducerent sacrificia atq; offerrent holocausta, quod & illi fecerunt. Porrò Hyrcano tradi

dit regnum,& interfecit omnes fautores Ariſtobuli,ipſum autem Ariſtobulum ligauit catenis,ut illum Romam duceret. Cũctas quoq; Syriæ ciuitates quas Iudæi iure belli acquiſierãt,reſtituit Syris ipſis,& omnes terras quas reges Machabæorum deuaſtauerant, reddidit Pompeius habitatoribus ſuis, eos autem quos Ieroſolymitani ſubiectos tenebant fecit Pompeius liberos, ne amplius ſerui eſſent Iudæorum, & Ieroſolymã quæ fuerat domina prouinciarũ, [d] fecit ſeruire ſub tributo.Omnia iſta uenerunt ſuper nos propter Hyrcanum & Ariſtobulum fratres,ipſi enim fuerunt primi autores mali ſuſcitati in Ieruſalem,ob quod ſerui facti ſumus Romanorũ. Ab eo tempore deſcẽdimus à magnificentia noſtra & fuimus humiliati.

¶ a Adduxit arietem.] Offerebant milites Pompei uerba pacifica in templo cõcluſis, ſed hĩdum nõ obedirent,loca iuxta templum poſita muris circumdederunt,ad omnia Hyrcano miniſtrante. Pompeius enim circa templum à parte aquilonis collocauit milites ubi fuerũt turres & foſſæ altiſſimæ,quæ uallo circumdabantur.In ea ualle Pompeius aggerem fecit & foſſam coæquauit, machinamentaq; bellica à Tyro deportata ſuperimpoſuit,per quæ etiam templum depoſuit.Sed ſi nobis patrium non fuiſſet,ait Ioſephus,ſeptimo die uacare,nullatenus aggerem conſtruere Iudæis repugnantibus potuiſſent. Nam bellantibus & occidentibus reſiſtere lex concedit,ſi quid uero aliud aduerſarij uelint facere,nulla nobis datur licentia ſabbatis eos prohibere.Quapropter non certantibus Iudæis nec manus armantibus,turres erigere uel machinamẽta Romanis licuit fabricare,quibus poſtero die utebantur. b Quatienſq; turrim.] Cum machinamentum primum illatum fuiſſet, turris maxima commota cecidit & aperuit partem templi per quam hoſtes irruperunt. Quorum primus Cornelius Fauſtus Syllæ filius cum ſuis militibus ſuper murum aſcendit, & poſt eum per alterã partẽ Furius centurio cum ſuis,in medio uero Fabius & ipſe centurio cum turba fortiſſima. Tunc omnia cæde Iudæorum complebantur. Quidam enim à Romanis, alij uero ſemetipſos occidebant,ita ut circiter uiginti duo millia Iudæorum ſternerentur. Hæc ex Ioſepho libuit huc referre,quando quidem autor noſter ab illo in quibuſdam uidetur differre. c Sanctumſanctorũ.] Hoc eſt,eam templi partem, quam non licuit niſi ſacerdotibus intueri, in qua erãt menſa aurea,candelabrum,libatoria,aromata,ſacra pecunia,&c. d Fecit ſeruire.] Tunc enim Iudæi libertatẽ depoſuerũt & ſubiecti ſunt Romanis, & prouinciam quam armis poſſederunt à Syrijs ablatam,Syrijs compulſi ſunt denuo reſtituere. Inſuper decem millia talenta pauco tempore Romani eos exegerunt, & regnum quod antiquitus ſecundum generationem principibus ſacerdotum dabatur,populare factum eſt.

CAPVT XXIIII.

POſt iſta factũ eſt,ut Põpeius reuerteretur in terrã ſuã, peteretq; Romam, ducens ſecũ Ariſtobulum cũ duobus filijs & filiabus eius:tertius uero filius,nẽpe Alexãder, euaſit. Reliquitq; Pompeius dominatorem in terra Iſraël, Hyrcanum & Antipatrum, apud quos & Scaurum dimiſit,cõmiſſa ei omni terra Aegypti. Abeunte aũt Pompeio & pergẽte uerſus Romã, Scaurus ab heri & nudiuſtertius profectus fuerat ad Petrã deſerti. Et interim factũ eſt cum eſſent Hyrcanus & Antipater apud Petrã deſerti unà cum Scauro duce exercitus Pompeiani & [a] oppugnarent Arabiã,effugit Alexander manus Põpei,& ueniẽs in Ieruſalem inſtaurauit murũ Ieruſalem,quem diruerat Pompeius, & congregauit ex Iudæis manum ualidam pugnauitq; contra Hyrcanum & Antipatrum,& uertit eos in fugam.Sed nec Scaurus ſtare potuit ante eum. Tunc

aſcendit

ascendit Gabinius ab urbe Roma in terram Syriæ, & audiēs omnia quæ egerat Alexander filius Aristobuli, quomodo pugnasset contra Scaurum & occidisset multos Romanos, & in fugam uertisset Hyrcanum atque Antipatrum, instaurassetq́ murum ciuitatis quem destruxerat Pompeius Magnus, profectus est contra eum, cum grauissimo exercitu, collecto ex milite Romano atq́ ex militibus Syrorum, quibus etiam iuncta est ualidissima manus Iudæorum, nempe qui erāt cum Antipatro & Hyrcano. Sed & Antonius qui & Marcus, duo enim habuit nomina propter excellentem fortitudinem suā, fuit enim uir fortis & bellicosus, additus est illis. Venerūtq́ duces isti contra Ierusalem, ut oppugnarent Alexandrum filium Aristobuli: & egressus in occursum eorum Alexāder cum manu non admodum ualida, quippe qui habuit quasi decem millia peditum & quingentos equites, iniijt pugnam cum memoratis ducibus, prostratiq́ sunt ex militibus eius in bello illo sex millia, ipse autem cum residuis bellatoribus suis fugit ad castellum Alexādrium. Et cū appropinquasset Gabinius castello ut illud expugnaret, egressus est rursum Alexāder & fecit impetum in castra Gabinij, atq́ strauit ex eis in terram interfectos plurimos, nempe nouē millia & trecentos. Tunc exurgens Marcus Antonius acriter repugnauit, factumq́ est prælium dirum, & ceciderunt ex Romanis interfecti quasi quinq́ millia, & Gabinius egit Alexādrum retrorsum, fugauitq́ in ciuitatem, & prostratis multis militibus eius, obsedit ciuitatem & oppugnauit eam. Accedens uero ad eum mater Alexandri, uxor Aristobuli, flens obsecrabat eum, ut pacem faceret inter se & Alexandrum, quod & factum est. Deinde [b] distribuit regionem in partes, constituitq́ Hyrcanum dominatorem in Ierusalem, & in Gadira altera parte dominatorem alium, in Hemath dominatorem alium, in Zephorim dominatorem alium, atq́ in Ieriho dominatorem alium.

¶ *a Oppugnarent Arabiam.] Scaurus contra Petram Arabiæ exercitum produxit, sed propter difficultatem ciuitatis in circuitu terram uastauit. Cumq́ exercitus Romanus fame laboraret, Antipater à Iudæa triticum & quæcunq́ erant necessaria destinabat, donec tandem Antipater à Scauro ad Aretam missus, belli seditionem composuit. b Distribuit regionem.] Hæc à Iosepho in hunc modum describuntur: Hyrcanum Gabinius ad Ierosolymam reduxit, habiturum templi diligentiam. Quinq́ tamen curias constituens, æqualibus turmis gentem diuisit, quarum una in Ierosolymis degebat, alia in Gadaris, tertia in Amathunte, quarta uero in Ierichunte, quinta in Sephoris Galilææ, qui regia potestate liberati, sub optimatum gubernatione uiuebant.*

CAPVT XXV.

Irca idem tempus euasit Aristobulus & Antigonus filius eius ab urbe Roma in terram Iehuda. Cumq́ peruenisset [a] ad extremitatem Iudææ [b] Pisilaus dux Ierosolymitanus defecit ad eum cum mille uiris fortissimis, memor pristinę glorię eius. Et uidēs Aristobulus populum multum uenire ad se, separauit pauperem & inermem populum, & elegit ex omnibus octo milia fortissimos uiros, qui facies suas non uerterunt retrorsum, nec auerterunt se à facie cuiuscunq́. Egressus ergo cōtra Gabiniū, qui contra se ueniebat cum grauissimo exercitu Romanorū & cum militibus Iudæorum, qui adhærebant Gabinio

contra Aristobulum, pugnare cœpit fortiter, fecitq́ cum octo millibus arma torum in magno illo Romanorum exercitu cædem maximam, corruentibus passim in terram interfectis multis de exercitu Romanorũ. Sed ex militibus Aristobuli ceciderunt quoque [c] septem millia in conflictu illo, mansitq́ residuus Aristobulus cum mille ex bellatoribus suis, & penetrans per castra Romanorum, procedendo & utrinq́ cædendo peruenit ad cacumen cuiusdam montis. Cumq́ persequerẽtur eum milites Romani & apprehenderẽt eum, conuertit ille faciem suam & repugnauit biduo. Tertia uero die factum est, ut caderent quoq́ mille milites illi quos secum habuerat & strauerant plurimos de exercitu Romanorũ, relictusq́ est Aristobulus solus, pugnans & interficiens multos, donec tandem & ipse tot sauciaretur uulneribus, ut etiam galea ferrea capitis eius incideretur, et ipse caderet in terrã. Capientes autem eum duxerunt ad Gabinium, sanatumq́ à uulneribus innodauerũt uinculis, & catenis sic ligatum miserunt denuo Romam ad Consulem & ad trecẽtos atque uiginti consulares eius. Porrò dies quibus regnauit Aristobulus fuerunt anni tres & menses sex, fuitq́ uir clarus, fortis & potens & pulchro aspectu elegantiq́ forma. Post hæc misit senatus filios Aristobuli è Roma in Ierusalem, misertus matris eorum uxoris Aristobuli, quoniã scripserat Gabinius de prudentia mulieris, commouitq́ senatum ad commiserationem, ut remitteret filios & filias eius. Interiecto uero tempore Gabinius traiecto Eufrate pugnauit cõtra Persas & Medos, & denuo sub iugũ redegit eos, quos Pompeius magnus antea deuicerat. Sed cũ ab eis recederet, illi rursum rebellauerunt, donec Gabinius cõtra eos processit & humiliauit eos, posuitq́ sub tributo. Præuaricati sunt quoq́ in tempore illo Aegyptij & renuerunt dare Romanis tributũ. Quapropter Ptolemæus misit ad Gabinium & pollicitus est ei auxilium: sed & Gabinius uenit cum toto exercitu suo, ut suppetias ferret Ptolemæo regi Aegyptiorum, mittẽnsq́ ad Hyrcanum & ad Antipatrũ, rogauit eos pro auxilio. Egressus ergo Antipater de Ierusalem cum exercitu grauissimo superante exercitũ gentiũ seruientium Romanis, habebat enim omnes bellatores Iehuda & Biniamin, & ueniens ut auxiliũ ferret Gabinio, inuenit eum in Damasco reuersum à Persia. Ad quem ait Gabinius: Sit pax ueniente te. Rursumq́ ait illi, ut se præcederet & aperiret uiam in Aegyptũ. Ingressus enim Gabinius in Aegyptũ restituit Ptolemæum in regnũ suum. Eo tempore cum Antonius esset apud Gabinium in Aegypto, Alexander filius Aristobuli collegit iterum ex militibus Iudæorum cateruam magnam, & irruens in montem Garizim percussit custodes Romanorum, quos Gabinius ibi dimisit, exterminauitq́ omnes Romanos de terra Iehuda. Quod audiens Gabinius misit Antipatrum qui denũciaret pacem his qui rebellionem mouerant. Abiens itaque Antipater redarguit populum & reduxit eos ad Gabiniũ. Alexander uero nolens obedire illi, sumptis secum triginta millibus electis Iudæis perrexit ad montem Thabor, & ordinauit prǣliũ aduersus Gabiniũ, ceciderúntq́ de exercitu suo decem millia, cum reliquis autem uiginti millibus fugit. Et reuersus Gabinius uenit in Ierusalem & confirmauit Hyrcano regnum, sed & Antipatro dedit potestatem super totum populum Iudaicum, & discedens inde redijt Romam.

¶ a Ad extremitatem.] *Ioſephus habet, Ad Alexandrium quod nuper dirutum fuerat, & Ariſtobulus illud renouare cupiebat.* b Piſilaus.] *Apud Ioſephum legimus, Pitholaus dux Ieroſolymorum.* c Septem millia.] *Ioſephus ſic habet: Licet Iudæi propenſius decertarent, tamen atrocitate hoſtium ad fugam conuertuntur, quorum quinq; millia proſternũtur, reliqui uero diſperſi ut unuſquiſq; ualuit per fugam ſibi ſalutem quæſiuit, tamen plus mille Ariſtobulus habens in Macheruntem munitiſſimũ oppidum receſſit. Cumq; male perdidiſſet, nihilominus ſpem ſibi bonam promittebat. Per duos tamen dies obſidioni reſiſtens multis perfoſſus uulneribus captiuus cum Antigono filio ad Gabinium trahitur.*

CAPVT XXVI.

REuoluto autẽ anno uno, audiuit ſenatus Romanus quod Parthi & Medi molirentur præuaricationem: quapropter miſerũt contra eos Craſſum cum exercitu grauiſſimo. Hic itaque cum abiiſſet & perueniſſet in Ieruſalem, intrauit tẽplum domini, & miſit manum ſuam ut acciperet ea quæ erãt in templo domini. Erant autem ibi duo millia talentorum in drachmis aureis. Fuit etiam in diebus illis ſacerdos magnus nomine Eleazar, uir iuſtus & timens deum, & hic dixit ad Craſſum: quare mittis manum tuam ad ſpoliandum templum domini, & tollis aurum quod nec Pompeius neq; alii duces contingere uoluerũt? Iura nunc mihi, ut non auferas aurũ iſtud, & ego dabo tibi trabem unã aureã ponderantẽ trecentas minas aureas. Erant autẽ in trabe illa ſuſpenſa omnia uela hiacynthina & purpurea, quibus operiebant ſanctumſanctorũ, tectaq; erat trabs illa pannis illis ut uideri nequiret. Et cum Craſſus iuraſſet ſe non contrectaturum aut ſurrepturum quicquam ex omni auro quod erat in templo præter trabẽ ipſam, tradidit ei ſacerdos trabẽ, opus manuũ artificis, ponderantem trecentas auri minas. Habet autem mina duas libras & dimidiam, libram uero faciũt ſexaginta unciæ. Porrò Craſſus accepta trabe mutauit iuramentum ſuum: nam cõuerſus abſtulit omne aurum quod inueniebatur in domo domini, nempe duo millia talentorum auri puri. Quod ſi quidam noluerint adhibere fidem uerbis meis, tãtas ſcilicet fuiſſe diuitias in templo dei noſtri, hi legant librum Strabonis, & inuenient uerba mea eſſe uera, & ab eis omne excluſum mendacium. Siquidem multi & magni reges miſerunt per ſingulos annos munera ad templum domini, uaſa argentea & aurea, quibus dominum propitium ſibi facerent: ſed & multæ gentes dederunt tributa pro templo dei noſtri, uaſa argentea & aurea. Erant præterea in diebus illis multi Iudæi ualde diuites propter eximiam loci ſancti ubertatem. Et licet gentes uenerint contra urbem ipſam ut perderent eam, tamen cum agnoſcerent ſublimitatem & ſanctitatem ſanctuarii noſtri, cœperũt tãdem honorare templum, & offerre munera aurea & lapides præcioſos, id quod multi ſcriptores teſtantur, nempe ego, Nicolaus Danaſcenus, ſed & Strabo de Cappadocia facit mentionem de opibus Iudæorum, ita dicens: Tranſmittens autem Mithridates rex Armeniæ in ciuitatẽ quæ Coum appellatur, quæ eſt in extremitate terræ Aſianæ, & accepit inde aurum quod illuc depoſuerat Cleopatra regina Aegypti: accepit præterea aurũ quod ſanctificauerant Iudæi & deſtinare decreuerãt in templũ dei noſtri, cuius pondus fuit octingenta tantũ talenta argenti & auri, lapides quoq; præcioſi, quæ omnia ſanctificauerant Iudæi

habitantes

habitantes in Aſia minori. Nec fuit aurum illud de terra Iehuda neq; de terra Alexādriæ, ſed de ipſa Aſia fuit aurum illud. Poſtquam autem Craſſus abſtulerat aurū repertū in templo domini, abijt ut bellū inferret Perſis & Medis, ceciditq; in eo bello una die totus exercitus eius. Qua uictoria Perſæ potiti, uenerūt in Syriam. Sed Caſſius liberauit Syriā ab incurſu Perſarū, reſtituitq; eam dominio Romanorum, fugato exercitu Perſarum à Syria. Et conuerſus Caſſius uenit in terram Iehuda, & inuenit populum Iudaicū pugnantē contra Hyrcanum & Antipatrum, adiuuansq; Hyrcanum & Antipatrum, pacatum reddidit regnum ſub manu Hyrcani. Et diſcedens inde Caſſius traiecit fluuium Eufratem, poſitisq; inſidijs contra Perſas & Medos excitauit inter eos prælia magna, donec illos rurſum coēgit ſub poteſtatem Romanorum quos antea Pompeius, cum eſſet in oriente, ſubiugauerat.

¶ *Hiſtoriam iſtam quæ ab initio huius capitis deſcribitur, habes quoque in Ioſepho, niſi quod ibi additur, trabem auream alia lignea circūdatam, delituiſſeq; intra eam. Erat hæc trabs aurea & uerſatilis, penſans trecētas minas, quam pecuniarum cuſtos Eleazarus ſacerdos tradidit Craſſo, putans illum hoc auro contentum eſſe, quod tamen non fecit. Cæterum quid Hebræi ſentiant de mina & libra, Dauid Kimhi in radicibus in hunc modum explicat:*

מָנֶה הוּא שִׁשִּׁים שְׁקָלִים וְהַשֶּׁקֶל עֶשְׂרִים גֵּרָה

Hoc eſt, mina habet ſexaginta ſiclos, & ſiclus habet uiginti obolos. Quod autem mina habeat ſexaginta ſiclos, probat ex 45 capite Ezech. ubi ſic habetur:

עֶשְׂרִים שְׁקָלִים חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים שְׁקָלִים עֲשָׂרָה וַחֲמִשָּׁה שֶׁקֶל הַמָּנֶה
יִהְיֶה לָכֶם

Hoc eſt, Viginti ſicli & uigintiquinque ſicli, & quindecim ſicli erunt uobis pro mina. Cuius loci hic ſenſus eſt, Omnes ſicli iſti ſimul accepti qui ſunt ſexaginta, faciūt unam minā ſiue לִיטְרָא *libram uulgarē. Et diuidit propheta ſexaginta illos ſiclos in tres partes, quod quilibet numerus per ſe tunc propriam haberet denominationem, certamq; cōſtitueret monetam nobis hodie incognitam. Cabaliſtæ apud Hebræos hos in monetis ſignāt gradus:* גֵּרָה *Obolus habet pondus 16. granorū hordeaceorū* דִּינָר *ſeu* זוּזָא *Denarius qui & zuza et drachma habet 6. obolos ſiue 96. grana.* שֶׁקֶל *ſiclus habet 4. denarios ſiue 384. grana.* מָנֶה *&* לִיטְרָא *Mina & libra habet 60. ſiclos, id eſt, 23040. grana.* כִּכָּר *Talentum continet 60. libras, id eſt, 1382400. grana. Diſſentit ergo Ioſephus à Iudæis illis qui poſt deſolationē templi ſecundi ſcripſerunt, quando dicit minam cōtinere duas libras & dimidiā, iſti autem dicūt cum Græcis minam & librā unum & idem eſſe pondus, quod Latini Pondo uocant. Diſcrepat & Budæus in ſuo aſſe ſupra modum à Iudæis. quando dicit talentum Atticum ualuiſſe ſexaginta libras ſeu minas, hoc eſt, ſexcentos coronatos, id quod facile probari poteſt ex 25. capite Exodi, ubi ſic ſcribitur:*

ככר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה.

Id eſt, Ex talento auri mūdi facies candelabrum & omnia uaſa eius. Si ex talento uno fabrefactum fuit tam magnificū opus cādelabri & omnia uaſa eius, nempe lucernæ, flores, calices, ſphærulæ & forcipes, neceſſe eſt, ut talentum maxima fuerit auri maſſa, & qualem ſexcenti coronati cōſtituere nequeūt. Nec obijciat ſi arguas talentū ſanctuarij fuiſſe duplum ad talentū uulgare, quia nec bis ſexcenti coronati tantum poſſent efficere corpus quantū fuit candelabrum ſanctuarij. In Matthæo noſtro capite 25. plura de monetis Iudæorum ſcripſi. Eſt tamen ibi error in eo quod ſcripſi libram ſeu minā habere 25 ſiclos, cū potius ſexaginta cōplectatur ſiclos, id eſt, grana hordeacea 23040. quæ ſi ſexageſies multiplicentur efficient 1382400. talenti pondus.

HISTO-

HISTORIARVM IVDAICARVM LIBER QVINTVS, EX-tensus ab Antipatro Herodis magni patre usq; ad Pon-tium Pilatum. *Caput* I.

IN diebus illis contigit Romæ mori mulierem quādam gra-
uidam, quæ uxor fuerat cuiusdam senatoris Romani. Cum
autem mortua esset, mouebat se fœtus in utero eius & colli-
debatur: & aperientes uterum eius extraxerunt infantem ui-
uum, & dederunt ei nomen Iulij, eo quod in mense Ab siue
Iulio egressus esset de matris suæ uisceribus. Vocauerūt quo
que eum Cęsarē, ob id quod mater eius cęsa fuerat. Sonat enim Cæsar in lin-
gua latina idē quod [a] carut in lingua sancta, id est, excisus. Factus est proin-
de Iulius successu tēporis uir fortis & bellicosus: & cū senatus mitteret Pom
peium in Orientem, misit simul Iulium Cæsarem in Occidentem, ut deuince-
ret reges habitantes in Occidente. Pugnans autem Cæsar in Occidente, coē
git sub iugum gentem Francorū & Britannorū, imò totam plagā occidenta-
lem usq; ad oceanum, & rediens Romam cum magna pompa atq; uictoria,
dixit corde superbo: Regnabo super totam Romam. Cui respondit senatus:
Non sustinebimus super nos regem, cum à diebus Tarquinij rex nō impera
uerit nobis. Is enim cum uiolenter [b] rapuisset uxorē cuiusdā uiri, & illa tanto
afficeretur mœrore, ut cultro uentrem suum perfoderet occideretq; semet-
ipsam, iurauerūt patres nostri, ut nullū deinceps sibi imponerent regē. Ab eo
ergo tēpore usq; nunc per tot annos elapsos nō habuimus regē imperitantē
nobis. Et tu conaris uiolare præceptū patrū nostrorū? En Pompeius collega
tuus fecit quoq; uictoriā & habuit triūphos in Oriente, nam subiecit uiginti
duos reges magnos, habentes uberes prouētus, à quorū cōspectu reliqui re-
ges terræ multo tēpore tremuerūt: subiecit quoq; populū Iudaicū gentē ma-
gnā & potentē, & tamen nō postulauit regnū. Notū ergo sit tibi, ꝙ nō susci
piemus te ut regnes super nos. At Cęsar respōdit superbo animo: certe ego
regnabo super uos, ueluti rex super seruos suos. Excitásq; bellū magnū in ur
be, strauit homines innumeros, & usurpauit sibi uiolenter imperiū, ponēs co
ronā super caput suū. Et in hūc modū cœpit regnare Cęsar, q alio nomine Iu
lius uocat, omnesq; imperatores q subsecuti sunt eū, appellati sunt ab eo Cę
sares. Factū est proinde cū audisset Pōpeius in Cappadocia Iuliū usurpasse
Romanū imperiū & subiugasse senatum, collegit omnia regna terrę, in quę
assecutus fuerat imperiū, ut secū proficiscerentur cōtra Cæsarē. Quod cū au-
disset Cęsar, eduxit Aristobulū de carcere, fecitq; eum ducē exercitus, tradēs
ei duas legiones, hoc est, duodecim millia uirorū, præcepitq; eis ut abirent in
Syr iā, & deuastarēt occiderētq; habitatores eius: adiungerēt autē sibi popu-
lum Iudaicū, quorū auxilio postea affligerent Pompeiū. Pompeius uero au
diēs hoc, uehemēter timuit propter Aristobulum, missaq; epistola indicauit
id socijs suis qui erant Ierosolymis. Porrò Ierosolymitani miserunt uiros in
occursum Aristobuli, destinātes eos in Syriā, & illi uerbis pacificis excipien
tes eū, comederūt & biberūt cū eo, potauerúntq; eum ueneno mortifero &
occiderūt ibi. Pompeius uero transiens in Italiā pugnauit cōtra Cæsarem, &
ceciderunt de exercitu Pompei plurimi uulnerati. Cúmq; Pōpeius fugisset à
facie

facie Cæſaris,perſecutus eſt eum Cæſar & interfecit eum. Et tũc regnauit Cæſar ſuper uniuerſam Romanorum terram,trãſiensq́ʒ in Syriam, ſategit ingredi in Aegyptum:at Aegyptij noluerunt ſuſcipere eum,eo quod potentiores quos habuerat Pompeius,eſſent apud eos.

¶ Vocant Iudæi cum Chaldæis menſem Iuliũ Ab, non quod Iulius & Ab præciſe in diebus reſpondeant,ſed lunatio quæ cadit in Iulium, eam Hebræi appellant Ab, eſtq́ʒ undecimus menſis ſupputatus à Tiſri primo menſe in anno communi, in anno autem emboliſmico, qui tredecim conſtat lunationibus,eſt duodecimus menſis. a *Carut.*] *Hebraice ſcribitur* כָּרוּת *exciſus magis quàm cæſus. Cæſum enim Hebræi uocãt* מֻכָּה *& diſciſſum* קָרוּעַ *Ioſippus tamẽ utitur* קצוצה *uerbo.* b *Rapuiſſet uxorem.*] *Hæc fuit Lucretia, de qua apud Romanos ſcriptores multa inueniuntur.*

CAPVT II.

ANtipater quocꝫ acceptis fortiſſimis Iudæorum militibus abijt ut auxiliũ ferret Mithridati:concurrentesq́ʒ & copias ſuas coniungentes,ingreſſi in Aegyptum caſtrametati ſunt contra Peluſium,fortiter oppugnantes ipſum. Nam Mithridates oppugnauit murum & Antipater portam. Obtẽtaq́ʒ porta ingreſſus eſt Antipater ciuitatem unà cum militibus Iudæis, & percuſſerũt eam in ore gladij,ablatisq́ʒ ſpolijs abierunt ad locum qui uocatur Onia, & inuenerunt ibi Iudæos Aegyptios habitantes in Aegypto,exercitum magnum,qui dare noluerũt tranſitum Mithridati & Antipatro per Aegyptum. Sed Antipater oſtendit eis literas quas Hyrcanus ſcripſerat, continentes uerba fraterna & pacifica,in quibus monebãtur ut eſſent à parte Cæſaris ſuſciperentq́ʒ Mithridatem. Quod cũ feciſſent Iudæi Aegyptij,ſuſcepiſſentq́ʒ Mithridatẽ, abeuntes inde Mithridates & Antipater uenerunt ad alium locum, qui appellatur Delta,ubi fuit maximus & ualidiſſimus exercitus,ita ut Mithridates ſtupefactus uerteret faciẽ ſuã & fugeret. Illi uero cõuerſi inierunt prælium cum eo, inclinatoq́ʒ cornu dextro quod Mithridates tenebat,cœpit trepidare cor populi ſui uidẽtis pondus prælij & ruinam ſuorũ ſub manu exercitus regis Aegypti. Cumq́ʒ uidiſſet Antipater fugam Mithridatis & caſum ducum eius, cucurrit cum tribus uiris bellicoſis de Iehuda & liberauit Mithridatẽ à morte,& cõuertens Aegyptios in fugam, perſecutus eſt eos percuſſitq́ʒ eos cæde magna & grauiſſima, adigẽs eos ad ripam fluminis, cecideruntq́ʒ Aegyptij in gladio iuxta ripam fluminis. Qui autem gladium euaſit,perijt in flumine, ſicq́ʒ obtinuit Antipater uniuerſum regnum Aegypti auxilio Mithridatis. Denunciauit proinde Mithridates Cæſari omnia egregia facta & uictorias quas fecit Antipater in Aegypto,quomodo humiliarit ſuperbiã Aegyptiorum & reduxit eos ſub dominiũ Cęſaris,qualia bella geſſit et quid ſuſcepit, quomodo ſauciatus fuit magnis uulneribus & rurſum ſanatus. Quæ cũ audiſſet Cæſar,plurimũ amauit Antipatrũ & laudauit eũ,miſſisq́ʒ nũcijs adduxit eum ad ſe cum honore. Et cũ ueniſſet Antipater cũ Mithridate ad Cęſarem in Damaſcum,ait illi: Audiui omnem moleſtiam tuam & egregia facta atq́ʒ uictoriam quam feciſti in Aegypto propter nos,& quomodo reduxeris Aegytios ad dominiũ noſtrum, & idcirco noſtrũ eſt, ut te honoremus propter hanc magnificam uirtutem tuam.

Ioſephu

¶ Iosephus libro antiquitatum 14. capite 16. hoc bellum paulò fusius describit. Siquidem post mortem Pompei, dum Cæsar contra Aegyptum pugnaret, Antipater Iudæorum potentissimus, mandatis Hyrcani obediens, multum illi utilis apparuit. Nam Mithridates Pergamenus dum per Coryicum transiret & minime potuisset per Pelusium uiam conficere sed in Ascalone moraretur, Antipater ei tria millia armatos Iudæos adduxit, necnon & Arabum nobilissimos auxiliatores illi parauit. Tunc Mithridates surgens cum ad Pelusium peruenisset, ciuitatem obsedit & tandem deuastauit. Reliqua patent in textu.

CAPVT III.

INterea ueniens Antigonus filius minor Aristobuli ante cōspectum Cæsaris, fleuit & indicauit ei de patre suo, quomodo socij Pompei uiri Ierosolymitani potassent eum ueneno mortifero per cōsilium Hyrcani & Antipatri, qui fuerunt amici Pompei & consiliarij eius. Adijciensq́ Antigonus filius Aristobuli loqui, ait ad Cæsarem: Tu nosti quomodo Hyrcanus patruus meus & Antipater extiterunt amici & consiliarij Pompei, tui autem inimici. At Antipater respondens ait corā rege: Amicus quidem fui Pompei, quia fecit mihi bonum, & præterea ille habuit omne dominium Romanū illo tempore in manu sua, & ego gessi bella eius. Prælium autem istud quod iam gessi, & posui animam meam in manibus meis atque redegi omnem superbiam Aegyptiorum sub dominium Cæsaris, feci sub nomine Cæsaris, sauciatus uulneribus, ut oculi uestri uident, & exuens uestimenta sua ostendit plagas in carne sua, & uulnera quæ habuit in capite suo, respondensq́ ait: Testimonium præbēt mihi uulnera mea ceu testes ueraces, & respondent pro me plagæ meæ, quoniam gessi bellum istud sub nomine Cæsaris & nō sub nomine Pompei qui mortuus est. Respondens autē Cæsar dixit ad Antipatrū: Pax tibi fortissime Iehuda, & pax omnibus qui quærunt pacem & bonum tuum. Nam ueritas tecum est in omnibus quæ dixisti, testantibus uulneribus tuis robur tuum atque uictoriam tuam, & comprobantibus plagis tuis uirtutē tuam. Nunc itaque constituo te principem militiæ super uiros qui prælia mea prosequūtur, donec expugnauero gentes quæ sunt ultra fluuium Euphratem, & humiliauero eas, tunc reuerteris ad terram & ciuitatem tuam. Posuit ergo Cæsar Antipatrum super exercitum Romanorum ab illa die & deinceps, donec humiliauit superbiā Oriētalium & totā Indiæ terrā. Tunc enim reuersus est Antipater ad terrā suā & ad Ierusalem ciuitatem suam sanctam: Cæsar uero Romam abijt. Sunt & alij scriptores, qui hoc idem testantur de uictoria Antipatri, qua ipse potitus est eo tempore. Id enim dicit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, & alij quidam scriptores. Redijt ergo Antipater in tempore illo in Ierusalem & uenit ad Hyrcanum regem Iehuda, qui eum à se dimiserat. Ipse autem Hyrcanus restaurauit murum Ierusalem, quem destruxerat Pompeius & regnauit secure. Fuit tamen Hyrcanus uir simplex & rectus, & ualde segnis ad egrediendū & ingrediendū: uidēsq́ Antipater ignauiam eius, posuit filios suos super uniuersam Iudæam, iubente & permittente id Hyrcano. Mittens enim Phaselum filium maiorem, præfecit eum Ierosolymæ: Herodem uero alterū filiū fecit ducem in Galilæa, cum adhuc esset paruulus, nempe filius quindecim annorum.

¶ Superata Aegypto, demandat Mithridates Cæsari uictoriam simul & salutem, quam per Antipatrum obtinuerat, unde Cæsar Antipatrum tantum dilexit, ut etiam uteretur eo per omnia bellorum pericula. Bello autem finito, Cæsar cum in Syriam nauigaßet, Hyrcano quidem principatum sacerdotij firmum indulsit, Antipatrum uero ciuitate Romana donauit. Interim ueniens Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem, deflet patris sui calamitatem, qualiter propter ipsum ueneno fuerit interemptus, fraterq; suus securi à Scipione percussus: præterea Hyrcanum & Antipatrum accusabat, quod male gentem regerent, & in se crudeliter egissent. Antipater autem cum adesset, satisfaciebat de obiectis sibi criminibus, rebellem Antigonum cum suis socijs differens: & narrabat quantum ipse laborasset in expeditione coram ipso Cæsare, & dicebat iuste Aristobulum Romam tractum, quod semper Romanis hostis extitisset, fratrem uero eius latrocinij causa pœnam à Scipione meritam sumpsisse. Cum hæc Antipater uerba fecisset, Cæsar Hyrcanum quidem principem sacerdotum ordinauit, Antipatro uero potestatem donauit, quàm ipse elegerat, tutorẽ eum totius Iudææ constituens. Et hæc initia fuerunt translationis regni Iudæorum in Romanos.

CAPVT IIII.

Factum est autem in tempore illo, ut depopulator quidam egrederetur de Ierusalem, homo iuuenis nomine Hizkija, qui erat princeps nebulonum, homo perniciosus & nociuus, qui incursionibus suis multa damna intulit omnibus Syris, & occidit indesinenter milites eorũ, subuertit ciuitates atq; munitiones eorum, & deuastauit sine intermissione & absq; ulla commiseratione terram illorum, & in omni loco ubi Syri habitabant uexabat eos Hizkija & alij multi prædones qui sibi adhærebant. Perterriti proinde Syri ob incursiones eius, non ualebant illi satis resistere. Cumq; Herodes filius Antipatri, dux & præfectus constitutus esset in Galilæa, misit ad eum Sextus filius patrui Cæsaris epistolam in hunc modũ sonantem. Herodi filio Antipatri pax: Noueris innotuisse nobis, te factum ducem Galilææ, de qua re non mediocri gaudio affecti sumus. Nunc itaque memineris quomodo Cęsar amicitia prosequutus sit patrẽ tuum & honorauerit eum, ille autem gesserit prælia Cæsaris. Et ecce Hizkija princeps perditorum hominum egressus de terra uestra, depopulatur uniuersam terrã Syriæ, cui ego sum præfectus, & non audent Syri ob metũ eius cõsurgere. Tu ergo uade & infer illi bellum, & ubi occideris eum, accipies munus magnũ, honorem & magnificentiam à Cæsare & à me. Gerensq; Herodes morem Sexto, uenit cum expeditione & irruit in Hizkijam nihil metuentẽ & qui se non munierat, percussitq; & interfecit tam eũ quàm complices eius. Quod audiens Sextus, misit ei munera argentea & aurea atque lapides præciosos, eo quod bellum intulisset & occidisset Hizkijam. Ditatus itaq; est iuuenis supra modum isto munere aureo & argenteo, quod miserãt Syri ob id quod occidisset Hizkijam. Audientes autem principes Iehuda omnia quæ fecerat Herodes Hizkijæ, [a] ægerrimæ id tulerũt, dixeruntq; ad Hyrcanum: usq; quo sustinebis molestiam Antipatri & filiorum eius? En totum regnum est in manu eorũ, & quicquid uolunt id agunt. Siquidem Antipater ex bonis & thesauris tuis fauorem obtinuit regum Romanorum, effecitq; ut Phaselus filius eius dux factus sit in Ierusalem, & tu præter nudũ nomen nullam portionem habes in regno Iehudæ. Nam totum regnum est in manu eorũ. Sed & Herodes filius eius occidit Hizkijam uirum bellicosum, quem timuerunt & à quo tremuerunt omnes populi. Tuum itaq; nunc est,

ut adducas Herodem filium Antipatri ad iudicium coram concilio sancto. Cumq́ue huiusmodi uerba per singulos dies loquerentur ad eum, superuenerunt quoque matres illorum adolescentum unà cum matre Hizkijæ & clamabant ad Hyrcanum cottidie cum ingrederetur in templum domini, obijcientes quomodo Herodes occidisset filios earum. Quibus tandem acquiescens Hyrcanus, misit et uocauit Herodem ad iudicium, ut staret ante seniores qui fuerunt in diebus illis. Cumq́ue Antipater istud audisset, misit ad Herodem filium suum dicens: quando Hyrcanus uocauerit te ut uenias ad se, [b] facies id sine mora. Cauebis tamen ne solus uenias, sed cuneo militū stipatus. Et cum ingressus fueris urbē nō uenias cum multo populo, sed cū paucis militibus. Fecit ergo Herodes sicut pater eius demādauerat ei, ueniensq́ue cū paucis sed fortibus uiris, comparuit ante concilium. Et stans coram iudicibus indutus erat purpura & caput eius fuit adornatū, stipatusq́ue satellitibus & accinctus gladio incussit terrorem iudicibus & his qui præerant concilio, ita ut tacentes nullum loquerentur uerbum. Sed & omnes qui eum, antequam uenisset, accusauerant, tacuerunt & non aperuerunt os suum. Tunc Samai discipulus Hillel senioris respondens ait coram senioribus & coram cōcilio magno & paruo, uidente omni populo synagogæ: Verbū habeo ad uos ô electi dei & magnifici iudices, quoniam uidi hodie rem nouam inter uos, nempe quod omnis reus qui sistendus est ante iudiciū, stare debet in uestibus nigris & crinibus capitis puluere & fauilla respersis, imploraturus misericordiam super culpa quam cōmisit & super præuaricatione qua transgressus est, at iuuenis iste Herodes stat ante uos pupura indutus & caput ornatus, stipatus satellitibus & accinctus gladio, ut si puniatur in iudicio, conuersus occidat uos. Nec ego miror factū Herodis, quoniam nō facit ista nisi ut redimat animā suam. Vos autem delinquitis, aspicientes personam eius & permittentes eum talia facere. Ecce dies uenient, quod Herodes iste quē uos in iudicio reueriti estis, & cui Hyrcanus pepercit, interfecturus sit Hyrcanū & occupaturus regnū eius. Cum autem [c] Samai ista loqueretur, ait Hyrcanus ad concilium: discedamus & abeamus unusquisq́ue in domum suam quoniam inclinata est iam dies [d] Cras reuertamur & ueniamus ad locum iudicij, ut diligentius scrutemur & cognoscamus causam. Porrò Hyrcanus non dixit uerbum istud, nisi ut liberaret Herodem à iudicio: quoniam uiderat quomodo iudices conspirauerant pariter, ut morte cōdemnarent Herodem. Surgens ergo Hyrcanus abijt, & similiter omnes iudices abierunt unusquisq́ue in domū suam. Factum est autē nocte illa, ut egrederetur Herodes ab urbe unà cū militibus suis, & fugiens uenit in Damascum Syriæ ad Sextum, qui præfectus erat uniuersæ Syriæ, narrauitq́ue ei omnia quæ acciderant sibi in Ierusalem. Tunc constituit eum Sextus ducem super totam Syriam.

¶ Sextus iste, cuius in hoc capite fit mentio, à Iosepho uocatur Cæsar & cognatus magni Cæsaris. a *Aegerrime id tulerunt.] Perimendo enim Hizkijam, legem Iudæorum transgressus fuit, quæ hominem prohibet occidi, licet malignus sit, nisi primum in concilio condemnatus sit. Herodes uero dum nullam ab Hyrcano suscepisset potestatem, hæc ausus fuit committere.*

b *Facies id.] Herodes nedum persuasionibus patris impulsus uenit, sed & Sextus Syriæ rector id iußit, scribens Hyrcano & supplicans, ut liberaret à iudicio Herodem, simul & interminans ei si non obediret. Sexti ergo literæ occasio fuerant, ne quid pateretur à sententia concilij Herodes,*

rodes, sed magis absolueretur. c *Samai.] Iosephus uocat hunc Sameum, fuitq; uir iu stus, & ob id minime deuitauit periculum, sed libere dixit id quod futurum cognouit, nempe quod Herodes occupato regno omnes iudices in concilio tunc inuentos cum ipso Hyrcano interfecturus esset.* d *Cras reuertamur.] Cum Hyrcanus uidisset propensiores iudices ad necem Herodis, iudicium in posterum diem distulit, & mittens ad Herodem furtim, persuasit ei ciuitatem relinquere, ut ita posset periculum declinare.*

CAPVT V.

POst annum uero elapsum, factū est ut colligeret Herodes uniuersam militiam Syriæ, ueniensq; contra Hyrcanum uoluit oppugnare eum, sed egressi in occursum eius Antipater pater eius & Phaselus frater eius dixerunt ad eum: tu non retribuis Hyrcano iuxta beneficentiam eius quam tibi exhibuit. Nam liberauit te à morte & non duxit te in iudicium. Certe sequeris in hoc facto pessimorum hominū consiliū, cum ille te ut filium suū amauerit. Recede itaq; ab eo, ne forte delinquas & pecces in deū si non destiteris. Neq; dicas in corde tuo, quod in hoc prælio copias habeas insuperabiles. Omnis enim uictoria in prelio pendet à deo, & cui ille uult cōcedit uictoriā. Cumq; ista audisset Herodes, abijt & reuersus est in Syriam, ostensa potentia sua. Quibus gestis misit Hyrcanus nuncios ad Romam, ut innouaret fœdus cum Iulio Cæsare. Et hic nunc conuenit ut referamus, quomodo Romani principes amauerint patres nostros propter uirtutem & fidem eorum. Quia enim tam uiriliter egerunt tamq; fideles extiterunt, uoluerunt omnes reges terræ percutere fœdus cum eis, aduertentes fortitudinem & constantem animū eorum, sed & reges Persarum & Medorum miserunt eis munera, & epistolas plurimas in Ierusalem, audita fama Ierosolymitanorū & fortitudine eorum, pacifice scribentes eis, id quod cū alij scriptores in suis libris signauerint, nolui ego ea omnia scribere, sed duntaxat pauca referre de epistolis eorū. Sunt autem hæc uerba fœderis & epistolæ quam misit Iulius Cæsar ad duces Romanorum, qui habitabant in Tyro & Sidone. [a] Pax: Notum sit uobis quod accepi epistolam Hyrcani regis Iudæorum, & gaudio affectus sum ob literas & dilectionem eius. Volui etiam uos certiores reddere quid ille mihi scripsit, & ob id inserui uerba literarū eius in literis meis, & misi ad uos mādans uobis ut scribatis ea latinè uel græcè in tabula ærea, ponatisq; in tēplo Iouis, quod est in Sidone, in loco ædito, ut scilicet iugiter legi possint & nunquā obliuioni tradi uerba epistolarum, sicq; omnibus nota fiat amicitia Romanorum & gentis Iudaicæ, quomodo Hyrcanus rex Iehuda & populus eius, gens scilicet Iudæorum suppetias tulerint genti Romanorum. Nam cum ego pugnarem cōtra Aegyptios, misit Hyrcanus Antipatrum forissimum Iudæum, qui eripuerat Mithridatem à morte, & is fregit peruicaciam Aegyptiorum, ambo autē aperuerunt nobis totam Aegyptum. Sed & Iudæi ipsi fuerunt nobis auxilio in omnibus prelijs nostris usque ad terram Indiæ, & idcirco ego Iulius mando omnibus his qui inhabitant littora maris, à Gaza usq; ad Sidonem ut tributa conferant in templum dei magni, quod est in Ierusalem, per singulos annos, exceptis Sidonijs, qui de labore suo dare debēt in templum dei magni quod est in Ierusalem, uiginti millia, quingentos & quinquagintaquinq; modios tritici per singulos annos. Totam quoq; terram Lydiæ, quam tradiderunt duces Roman

ces Romani & Pompeius magnus regibus Syriæ iubemus auferri à Syris, & reſtitui Hyrcano filio Alexandri regi Iudæorum. Sed & omnem terram uſq; ad Eufratem, quã reges Machabæi in bello acceperũt, Pompeius autem rurſum reddidit dominis ſuis, ego Iulius præcipio totã illam terrã reſtitui Hyrcano Ieroſolymitano, quia patres eorum acquiſierunt eam gladio ſuo, & ob id ipſorum eſſe debet quicquid in bello adepti ſunt. Omnis ergo rex & omnis dux ex quacũq; lingua, omnis populus & prouincia quæ eſt ſub dominio regni mei, omnis inquã qui irritũ fecerit pactũ meũ atq; conſiliũ meum & aperuerit os & auſus fuerit loqui cõtra iſta, cõtumaciterq; renuerit exequi conſiliũ meum perire debet gladio, ſiue rex fuerit ſiue dux, & terra eius deſeri debet ſqualida & abſque ullo habitatore, homine & pecore. Porrò nũcij quos miſerat Hyrcanus ad Romã, ſederũt in cõſpectu Iulij Cæſaris, habẽtes locũ ante omnes gentiũ legatos, ſplendide induti, ſpectantes curſum generoſorũ equorũ qui præſentiũt bellum, & intuentes quadrigas atq; certantes beſtias, quæ omnia pro ſpectaculis parata erãt ante Iulium Cæſarẽ. Aderant & ingenioſi homines, qui ſuis luctationibus animũ Cęſaris recreabant. Sunt autem iſta nomina legatorũ Iudæorum: Lyſimachus filius Pauſaniæ, Alexander filius Theodori, Patroclus filius Chęreæ & Ionathan filius Oniæ.

¶ *Sextus Cæſar cum uẽdidiſſet pecunijs Herodi ducatũ Syriæ, Hyrcanus timebat Herodẽ, ne quando contra ſe exercitum produceret, ſicut nec multis tranſactis diebus hoc euenit. Herodes enim aduerſus eum expeditionẽ ducẽs, iraſcebatur, eo quod ad iudiciũ uocatus eſſet ſatisfacturus. Prohibuerunt tamen eum obuiã uenientes pater Antipater & frater, impetumq; eius retinuerũt, rogantes ne accederet prope Ieroſolymam, ne aliquod opus niteretur facere cõtra eos, qui conceſſerũt ei ad talem peruenire dignitatẽ. Deprecabantur etiam, ut indignationẽ deponeret, quod uocatus ad iudicium eſſet, ſed abſolutionis gratiã potius recordaretur, nec ita dolorẽ cõſideraret, ut ſaluti ingratus exiſteret, & animaduertendũ uero, quod & bellorũ caſus deus diſpenſat, quapropter uictoriã non omnino ſperaret, expugnando regem & amicum, qui multũ ei profuiſſet, nihil uero ſponte in eum cõmiſiſſet aduerſi, ſed per maleuolos ſuaſores actum, quod difficultatis umbram præſtiterit. Flexus his Herodes, & arbitratus ſatis ſibi factũ, quod ſuam fortitudinẽ genti demonſtraſſet, reuerſus eſt.*

a Pax.] *In Ioſepho latino huius decreti exemplar ſic habet: C. Iulius Cæſar, imperator & pontifex, & dictator ſecundo magiſtratibus Sidoniorum & curiæ & populo ſalutem. Si ſani eſtis, bene eſt: & ego ſanus ſum cum meo exercitu. Exemplum facti decreti ad Hyrcanum filium Alexandri, principem ſacerdotum, & rectorem gentis Iudæorum, uobis deſtinaui, quatenus in publicis ueſtris annalibus reponatur. Volo ergo uos Græcè uel Latinè in ærea tabula ſcriptũ hoc ponere, &c. Reliqua inuenies libro antiquitatum 14. cap. 19.*

CAPVT VI.

IN diebus illis cum eſſet Iulius Cæſar in pace & quiete, oraretq; in templo Iouis quod eſt Romę, ſurrexerunt cõtra eum hoſtes, qui ex amicis Pompei reſidui manſerant, & confoderũt corpus eius, latus ſcilicet eius triginta ſauciantes ictibus & interficientes eum in templo. Sunt autem iſta nomina uirorũ qui eum interfecerũt: Caſſius & Brutus. Egreſſuſq; Caſſius è Roma traiecit mare cũ maximo exercitu, ueniensq; in Aſiã minorẽ uaſtauit eam, ac inde proficiſcẽs peruenit in terrã Iehuda & mulctauit eam ſeptuaginta talentis auri. Et uidens Antipater Iulium Cęſarem mortuũ, conatus eſt uindicare eum illatoq; Caſſio Bello, non potuit ſuperare eum, quoniã habuit exercitũ ualidiſſimũ,

ex omnibus conflatũ gentibus. Tunc diuisit Antipater uniuersam terrã Iehuda duobus filijs suis, qui exigerent tributũ, quod traderetur Cassio. Et Herodes quidẽ extorsit tributũ de terra sibi designata, & tradens illud Cassio obtinuit gratiã eius: nam Cassius dilexit eum ueluti propriam animã, assumptaq́ pecunia abijt de terra Iehuda ad Macedoniã, timẽs reuerti Romam. [c] Tunc principes Iehuda inierũt consiliũ ut occiderẽt Antipatrũ, surgensq́ Malchia conabatur mittere manũ in Antipatrũ. Quod cũ innotuisset Antipatro, collegit milites & satellites suos, ut bellũ inferret Malchię. Timens aũt Malchia faciẽ Antipatri, iuramẽto satisfecit ei: cuius uerbis [d] adhibens fidẽ Antipater, fecit cũ eo pacẽ. Et cõuenientes ambo ad conuiuiũ corã Hyrcano, inebriauit Malchia præcipuũ Hyrcani Pincernã, traditóq́ ei auro multo dedit ei uenenum mortiferũ, per quod interficeret Antipatrũ. Interfectus est ergo Antipater uir magnus & fortis, atq́ in hunc modũ clausit diẽ suũ & inuenit terminũ uitæ suæ. Et sicut uir iste impulit in gladiũ suũ populũ Iudaicũ & ciuitatẽ sanctam, ita quoq́ accepit fortẽ suam. Audiẽs uero Herodes omnia quę fecerat Malchia patri suo, uenit cõtra eum manu robusta, ut uindicaret patrẽ suũ. At Phasel. frater eius, ꝓhibuit eũ dicẽs: Ne forte cõsurgat pręliũ magnũ & effundat̃ sanguis multus in medio urbis sanctę Ierusalẽ. Initoq́ cõsilio, dolo decreuerũt interficere Malchiã. Et mittens Herodes ad Cassiũ, significauit ei omia q̃ fecerat Malchia patri suo. At Cassius rursus mittẽs ad Herod. ait: ulciscere patrẽ q̃ te genuit quiq́ te nutriuit sup genua sua, de Malchia. Cũq́ ego uenero in Tyrũ & uenerint ad me Hyrcan. & Malchia, tu q́q́ et frater tuus uenite illuc ad me, & ulciscere patrẽ tuũ de Malchia. Cui obediẽs Herodes fecit sic: Nam cũ uenisset Cassius in Tyrũ, abijt ad eũ Hyrc. cũ ducib. Iehuda & [e] cũ Malchia. Sequuti quoq́ sunt eũ Phasel. & Herodes. Nã iurauerat eis dicens: innocẽs sum ego sup patre uestro, neq́ interfui cõsilio interfectionis eius. Et dissimulabãt milites quasi id crederẽt, clam aũt consiliũ inierãt interficere eũ sciẽtes Malchiã falso iurasse, cũ ipse occidisset patrẽ eorũ. Cũ itaq́ pergerẽt uersus Tyrũ cũ Hyrcano & uenissent ad Cassiũ ducẽ Romanũ, p̃cepit Cassius satellitibus suis dicẽs: in omnibus quę uobis dixerit Herodes obedite ei, & ne præuaricemini mandatũ eius, ne forte moriamini. Facto autẽ prãdio cũ dormiuissent somnũ meridianũ et umbra inclinata esset, Hyrcanus egressus portã urbis ad uesperã diei, præcepit Malchiæ, Herodi et Phaselo ut se pręcederent. Qui cũ id facerẽt, dãteq́ Herode signũ militib. Romanis, extrahẽtes illi cõtinuo gladios insilierũt in eos, & uibrãtes gladios super capita quatuor illorũ, solũ Malchiã interfecerũt, Hyrcanũ uero & duces eius nõ læserũt. Stupefactus tamen est Hyrcanus usq́adeo, ut sensum amitteret & ferè mortuus esset, donec tandem ad se reuersus cõsuleret Herodẽ, quid nam hoc esset & ob quid occisus esset Malchia. Respondẽs autẽ Herodes ait, nescio. Cassius pręcepit occidi eũ. Tũc respõdit Hyrcan. & ait: profecto ob id, quia fuit uir malus et peruersus à diebus suis. Loquebat̃ tamẽ Hyrc. uerba ista ex timore.

¶ a *Caßius et Brutus.*] *Hi duo interfecerũt Cæsarẽ in senatu, cũ principatũ tenuisset tribus annis & mensibus sex, id quod per Suetonium & alios Romanos scriptores diligentius est annotatum.*

b *Mulctauit eam.*] *Circuiuit, inquit Iosephus, ciuitates & milites cũ armis cõglomerauit & fiscalia grauia eis imponebat, à Iudæa plus q̃ septuaginta talenta pecuniarũ exigẽs. Cumq́; Antipater uidisset in maximo timore negocia cõstituta, diuisit pecuniarũ exactiones, utroq́; filio eas tradẽs. Herodi quas difficilius exigi putabat, reliquas uero alijs præcepit colligere. Cumq́; primus Herodes à*

Galilæa

Galilæa exegisset, quãta fuissent ei statuta, necessarius inter amicos à Cassio recipitur. Nam statuerat Romanis obsequi, & fauorẽ eorũ sibi laboribus alienis parare. c *Tũc principes Iehuda.*] *Iosephus sic habet: Cũ Cassius cũ multis pecunijs à Iudæa discessisset, Malachus insidias Antipatro parabat, dum interitũ eius principatus Hyrcani tutelã fore putarit. Quod Antipater intelligẽs, discessit trans Iordanẽ, ubi exercitũ Arabicũ simul & prouincialẽ cõgregauit. Malachus aũt callidus existens, iureiurãdo negabat se insidias ipsi, uel filijs eius fecisse, satisfaciẽs ei.* d *Adhibens fidẽ.*] *Cũ Marcus Syriã procuraret, audiuit Malachũ nouis rebus per Iudæã studere, quapropter ueniens uoluit interficere eũ. Quod ferè cõtigisset, nisi Antipater eum petẽdo liberasset, nescius q̃ suũ interfectorem Malachũ liberaret.* e *Cũ Malchia.*] *Venit quidẽ Malachus ad Tyrũ, putãs dissimulationẽ suã ab omnibus creditã, conatusq; est magnũ quid agere, nẽpe filiũ in Tyro obsidẽ existentẽ furto auferre, & ad Iudæã reuerti, credẽs se gentẽ Iudæorũ cõtra Romanos excitaturũ, et deiecto Hyrcano regnaturum, dum bello Cassius ab Antonio occupatur. Consilijs tamen eius deus restitit.*

CAPVT VII.

His gestis discedẽs Cassius abijt in Macedoniã cõtra Octauianũ filiũ fratris Iulij Cæsaris & contra Antoniũ fortissimũ ducẽ Romanum, qui uenerãt ultionẽ sumere de Cassio interfectore Iulij Cæsaris. Eodem tẽpore excitatũ est per terrã Iehuda bellum magnũ. Nam Felix uenerat à Damasco cũ ualidissimo Romanorũ exercitu, ut dominaret in terra Iehuda. Et dixit Phaselus filius Antipatri ad Felicẽ Romanũ: abi in Damascũ ad locũ quẽ pro requie tua dereliquit tibi Cassius, quoniam non habes partẽ in terra Iehuda. Cũq; Felix nõ acquiesceret Phaselo, sed magis bellũ inferret illi, Phaselus repugnans Felici, strauit de exercitu eius plurimos in terrã, & parũ abfuit quin & Felix cecidisset in eo prælio. Fugiẽs ergo [a] in paruã quandã ciuitatẽ, in ea saluatus est. At cũ Phasel. obtinuisset ciuitatẽ illã, cepissetq; Felicẽ uiuũ, abiẽs dimisit eũ. Cassius uero bellũ instituit cõtra Octauianũ & Antoniũ electissimos bellatores Romanos, fuitq; bellũ illud tam magnũ & acerrimũ, ut illa die prosternerẽtur amplius q̃ centũ millia hominũ. Cumq; Cassius fugisset à conspectu eorũ, persecutus est eũ Octauian. & Anton. percussumq; interfecerunt. Regnauit ergo Octauianus pro Iulio Cæsare, eò q̃ filius esset fratris eius. Et eũ antea Octauianus appellatus fuisset, adeptus est quoq; nomen Augusti, ob id nempe q̃ auxerit dominiũ super omnes qui fuerũt ante eum. Sonat enim Augustus latine, in lingua hebraica idem quod מרבית, id est, auctor, quia ipse auxit imperiũ magis q̃ omnes reges Romani qui secuti sunt eũ, qui & ipsi appellati sunt Augusti iuxta nomen Octauiani. Appellant quoq; nomine Cæsaris, à Iulio patruo eius. Cum itaq; Octauianus Augustus & Anton. uicissent Cassiũ & Brutũ in terra Macedoniæ in planicie Philippensi, ingressi sunt in terrã Ephesiorũ. Tunc destinans ad eos Hyrcanus legatos, misit per manus eorũ munus, nempe coronã regiã & lapides p̃ciosos. Cumq; hęc obtulissent Augusto et collegę eius, illi renouarũt fœdus quod fuerat inter Hyrcanũ & Iuliũ Cęsarẽ. Rogauerũt aũt Augustũ, ut redderet captiuitatẽ quã Cassius abduxerat de terra Iehuda, dimitteretq; cũctos Iudæos qui uẽditi fuerãt in diebus Cassij, & manumitteret eos liberos, reliquos uero Iudæos habitãtes in uniuersa Græcia & in cunctis Asiæ terris, dimitterent in pace & quiete. Quorũ petitionẽ exaudiens Augustus & Antonius, annuit cunctis quæ postulauerat Hyrcanus. Sunt autẽ hęc uerba epistolæ, quã miserũt Augustus & Antonius Hyrcano regi Iudæorũ. Octauianus Augustus rex & Marcus Antonius collega eius Hyrcano regi

Iudæorũ pacem & ſalutẽ. Notũ ſit uobis, nos accepiſſe literas ueſtras per manum Lyſimachi filij Pauſaniæ & Ioſephi filij Minæi & Alexandri filij Theodori, quos legatos miſiſtis Epheſum ad nos, ut percuteremus uobiſcum fœdus iuxta beneplacitum ueſtrum. Lætati itaq; ſumus de pace & ſalute ueſtra. Nos uero hactenus bello fuimus impliciti cõtra Caſſiũ, qui impie agẽs occidit Cæſarẽ: et nos quidẽ reddidimus ei iuxta maliciã ſuã. Is enim ueritus non fuit mittere manum ſuam in Cæſarem, etiã ſole coruſcante proſternens eum in terram: & idcirco nos geſſimus maxima bella cõtra eum, ſuperauimúſq; impietatẽ eius in Philippenſi planicie, occidẽtes tam eum quàm Brutũ collegam eius, liberatáq; eſt terra Aſiæ de manu eorũ, ueluti cum mulier liberatur à torſionibus ſuis ea die qua pepererit, et infirmus liberatur à moleſtia dolorũ ſuorum. Illi ſiquidẽ poſuerunt uniuerſam Aſiæ terram in cõculcationem ueluti ſtercus platearũ per impias incurſiones quas fecerunt in ea, non parcẽtes innocẽtibus neq; templis neq; obſidibus, ſed nec animaduertentes iuſiurãdum hominibus factũ, prẹſumpſerunt regnare in terra Macedoniæ. Maledicta terra Macedonum, quæ ſuſcepit & fouit eos & maliciã eorũ inter fœmora ſua, ſicut meretrix abſcondit eum qui meretricatur ſecum ſub pallio ſuo, ſic terra Macedoniæ abſcondit apud ſe omnia mala Caſſij. Nos ergo uidẽtes ea quæ fecerunt apud Iudæos & cunctos nobis cõfœderatos, ſcitote quod interfecimus impios & perditiſſimos illos, qui perdiderunt omnẽ terrã, & idcirco bono animo ſit rex Hyrcanus & omnis populus Iudaicus, lætetur ciuitas ſancta & cũcti habitatores eius, lætentur ſacerdotes dei magni & glorioſi, qui ſunt in templo Ieroſolymitano, & accipiant munus quod miſimus, orentq; pro uita Auguſti regis Romanorum & Antonij collegæ eius. Proinde ego Auguſtus [b] miſi ad omnia loca dominij mei, ad ea quæ ſunt ultra mare Indicum, & ad ea quæ ſunt in occidẽte ultra terrã Britanniæ, ubi eſt Oceanus, & ad omnẽ locum ubi inueniuntur uiri aut mulieres de ſemine Iudæorum, ſerui aut ancillæ, ut dimittãtur liberi abſq; ulla redemptione, uiſo mandato Auguſti & Antonij collegæ eius. Nunc itaq; uiuite & proſpere agite uos & cũcti homines, qui habent pacem nobiſcum.

¶ *a* *In paruam ciuitatẽ.*] *Ioſephus ſic habet: Phaſelus Felicẽ ſuperãs in aliqua eum turre concludit, quẽ poſtea ſub pactionis fœdere dimiſit. Interim aũt cũ frater Malachi multa occupaſſet loca, Herodes à ualetudine liberatus duxit cõtra eum exercitum, cõprehenſumq́; ſub pactionis lege dimiſit. Deinde Antigonũ Ariſtobuli filiũ cum ſuis cõplicibus prælio cõmiſſo uicit, & penè iam altiora Iudææ tenentẽ fortiter expulit, uictoriáq; potitus ad Ieroſolymã uenit, ubi coronas ei tam Hyrcanus quàm populus ob uirtutis præmiũ offerebãt. Nam cognatus Hyrcani per affinitatẽ credebatur, ideoq́; magis eũ defendebat, ueluti ducturũ neptem ſuã fratris Ariſtobuli filiã, ex qua triũ mariũ & duarũ fœminarũ extitit pater. Habuit quidẽ priorẽ uxorẽ Dorim uel Doſim nomine, popularem ex gente Iudæorũ, ex qua prior filius eius Antipater natus fuit.* *b* *Miſi ad omnia loca.*] *Erant ergo & tũc Iudæi diſperſi per uniuerſum mundũ, quantũlibet propriũ poſſiderẽt regnũ, quod manifeſtũ erat argumentũ imminẽtis & in propinquo exiſtẽtis Meſſiæ, qui rurſum oues Iſraël diſperſas cõgregaret in unũ, iuxta illud Iſa. 43. uaticiniũ: Ne timeas, quia ego tecũ ſum, & ab oriẽte adducam ſemen tuũ, & ab occidẽte cõgregabo te. Ego dicã aquiloni, da, et auſtro, ne prohibeas: adduc filios meos à longe, & filias meas ab extremo terræ. Nõ quod Ieroſolymis eſſent congregãdi, ſicut in hodiernũ uſq; diem cæci Iudæi hoc tenẽtur errore, ſed Chriſti corpori, quod eſt eccleſia ſancta uniẽdi. Venit enim tunc hora, quòd ueri adoratores nõ Ieroſolymis ſed in ſpiritu & ueritate adorarẽt patrem.*

CAPVT

CAPVT VIII.

POst hæc abiens Augustus reuersus est ad urbem Romanã seditꝗ; super solium suum, Antonius uero rursum ueniens in Ephesum, misit literas ad duces exercitus Romani [a] habitantes in Tyro, sic dicens: Quare non restituistis terrã quam abstulistis Iudæis in diebus Cassij uiri scelesti? Nunc itaꝗ; scitote, quod in breui sentietis gladiũ Romanorum, nisi reddideritis terram Iudæis amicis nostris. Festinate ergo ut pacem faciatis cum eis, aliàs incũbet uobis & terræ uestræ res magna. Ego Marcus Antonius iuraui & non mutabo. Post hæc factum est, ut abeunte Antonio in Syriam, ueniret ad eum [b] Cleopatra regina Aegypti, dormiretꝗ; Antonius cũ ea & adamaret eam. Nam allexit Cleopatra ad se cor Antonij incãtationibus suis, ut ille faceret omnia quæ Cleopatra postulauit à die illa & deinceps, usꝗ;adeo fascinauit eum multiplici incãtatione sua. Eodẽ tempore uenerũt ad Antoniũ centũ magnates ex Iudæa, ob id quod Herodes & Phaselus frater eius usurpassent dominium, dixeruntꝗ;: Isti filij Antipatri acceperunt de manu Hyrcani regnũ, & nihil præter nomen remansit Hyrcano. Et cum Antonius interrogasset Hyrcanũ num uerũ id esset [c] respondit Hyrcanus & ait: Absit, nam Herodes & Phaselus sunt fidelissimi serui mei. Quod audiens Antonius lætatus est de responsione Hyrcani. Amauit enim adolescentes illos propter Antipatrum patrem ipsorum. Nam fuerat Antonius familiaris Antipatro patri eorũ. Cumꝗ; Antonius uenisset ad munitionẽ Tyri, quæ erat in littore maris, egressi sunt rursum ad eũ multi ex magnatibus Iudæorũ ut accusarẽt memoratos adolescẽtes. Cõtra quos iratus Antonius, reclusit quindecim uiros ex eis in carcerẽ, qui uociferati fuerãt cõtra Herodem & Phaselũ [d] Occidit etiã multos ex illis qui cõtradixerant, & reueritus est faciem Phaseli atꝗ; Herodis fratris eius & honorauit eos, sublimansꝗ; eos misit cũ honore in Ierusalẽ, ipse autẽ Antonius reuersus est Romã, postꝗ; subegerat omnia regna Persiæ. Quibus gestis, egressus est Antigonus filius Aristobuli de Ierusalẽ, rebellionemꝗ; mouẽs cõtra Hyrcanũ patruum suũ, abijt in terrã Persidis, habens secũ ex nobilioribus Iehuda manũ robustã, adiensꝗ; Pacorũ Persarũ regẽ promisit ei mille talẽta auri & [e] octingẽtas mulieres ingenuas atꝗ; nobiles ex regno Iehuda, si ferret ei auxiliũ, priuaretꝗ; Hyrcanũ regno, & occideret Herodẽ atꝗ; Phaselum fratrẽ eius. Pacorus itaꝗ; morem gerẽs Antigono filio Aristobuli, cõgregauit ex Persis & Medis exercitũ magnũ, uenientesꝗ; in Syriã occupauerũt eam, & percusserũt omnes Romanos quos ibi inuenerũt, Antoniũ quoꝗ; ducẽ exercitus Romani. Postea misit Pacorus rex Persarũ ducẽ exercitus, nẽpe Pincernã suũ, cũ exercitu in Ierusalẽ, cui cõiunctus erat Antigonus filius Aristobuli. Pręcepit aũt eis rex Persarũ dicens: Sic agetis cũ ingressi fueritis Ierosolymã. Prædicate pacẽ ciuitatis, donec ingressi fueritis ciuitatẽ. Et cũ fueritis intra ciuitatẽ excitate pręliũ & interficite Hyrcanũ, Herodẽ et Phaselũ fratrẽ eius, regnũꝗ; ipsum tradite Antigono filio Arist. Abeũtes ergo ingressi sunt Ierosol. princeps Pincernarũ regis Persarũ & Antigonus filius Arist. prędicantes pacẽ urbis & pacẽ populi. At ubi intrò uenerũt, excitauerũt bellũ cõtra Hyrcan. in medio urbis. Tũc diuiserũt inter se Herodes & Phaselus frater eius loca ipsa, occupauitꝗ; Herodes palatiũ regiũ ut tutaret̃ illud, & Phaselus frater eius ascẽdit sup murũ,

protecturus

protecturus ascensum muri. Persæ autem & Antigonus cœperūt percutere populum & diripere ciuitatem. Quod uidens Herodes descendit de palatio regis, ipse & milites eius, cōmissoq; prælio in platea ciuitatis cū Persis & militibus Antigoni, fecit in eis cædē maximā, uertitq; eos in fugā. Sed & Phaselus descendens de muro percussit omnes qui sibi resistebāt, atq; in hunc modum fortiter pugnabant & uicerūt Persas & milites Antigoni. Post septem uero dies uocans princeps & Pincerna regis Persarum Herodem atq; Phaselum, dixit ad eos: Quàm diu durat bellum istud in ciuitate sancta? Cessate à pugna & [f] ite in occursum Pacori regis Persarū domini mei & facite amicitiam cum eo, ut sit manus eius uobiscū. Magis enim mihi placet, ut uos sitis amici eius, qui tam fortes athletæ estis, quàm ut socij sitis Antigoni, cuius robur uestrę fortitudini adęquari nequit. Cumq; Herodes nollet credere uerbis eius, Hyrcanus & Phaselus adhibuerunt fidem ei, feceruntq; sicut loquutus fuerat ad eos princeps & Pincerna regis, & egredientes in occursum Pacori, inuenerunt eum in Syria. Et is quidem suscepit eos cum magno honore, ut ipsi putabant, clàm autem inito consilio posuit nocturnos insidiatores, qui eos ligarent catenis. Vnde cum Hyrcanus & Phaselus nocte consurrexissent, obsidebant domū insidiatores armis muniti bellicis, nesciebantq; isti quod propter se ista fierent. Tunc uenientes Ofellius & Saramalla ditissimi Syrorum ad Phaselum, indicauerunt ei omnem uersutiam Pacori regis Persarum, quomodo scilicet Antigonus corrupisset cor eius mille talentis auri, & promisisset dare octingentas mulieres de nobilioribus Iudæorum. Et rursum dixerunt diuites illi Syri ad Phaselum: en adest nauis in mari parata ad eundum uiam suam, per quam euadere poteris in terram Iehuda. Fuit enim in diebus illis Pacorus in littore maris. At Phaselus noluit fugere & deserere Hyrcanum, sed accedens ad Pacorum regem Persarum dixit: fregisti in nobis fœdus tuū. Iam cognouimus nullā esse fidē in populo Persarū, & quod audiuimus iam uidemus oculis nostris, quia inijsti consiliū cōtra nos. Quod si paupertas ipsa te ad id adegit, & deficit tibi aurū & argentū, en Hyrcanus satis potens est, ut tradat tibi in duplo plus auri, quàm Antigonus tibi pollicitus est. Saltē hoc unū caue, ne uioles fœdus quod inijsti cū uiris istis. Hæc cū audisset Pacorus rex Persarum, & iurauit & negauit, assecurauitq; eos his uerbis dicens: Rumorē falsum & mendaciū audistis de me, quoniā non cogitaui istud, neq; uenit in cor meū, ut facerem malum istud magnū fratribus nostris & uiris pacis nostræ. His ergo uerbis animosiores eos fecit & securiores, ut abirent & dormirent confidenter. Et cum obdormiuissent, irruerunt in eos milites Persarum & apprehenderunt, ligaueruntq; eos catenis. Et cum euigilasset Phaselus à somno suo, uidit manus suas ferro ligatas, mouensq; se per saltus huc & illuc ut quæreret & extraheret gladium suum, nihil potuit efficere, quia manus eius erant colligatæ. Leuatis autē oculis uidit lapidē quendam magnum, ad quem currens & in altum à terra subsiliens, caput atrociter ex indignatione animi in saxum allisit, atq; mortuus est. Antequā tamen moreretur, indicauit ei mulier quædam de Herode quomodo euasisset, de quo Phaselus gaudio repletus ait: lætificasti me, nunc cognoui quod post me relinquo uindicem & ultorem sanguinis mei. Et cum hæc uerba dixisset, mortuus est & appositus ad populum suum.

¶ a Habitantes in Tyro.] *Ioſephus aſſerit edictum iſtud deſtinatum magiſtratibus* Tyriorum,*curiæ populoq́;.Et hæc eadẽ Sidonijs,& Antiochenis atq; Aradijs conſcripſit.* b Cleopatra.] *Hæc Antonio per Ciliciam obuiauit & amore ſuo detinuit.* c Reſpondit Hyrcanus.] *Ioſephus ſic habet:Contradicebat autem eis Meſſala defendendo iuuenes,* Hyrcano *præſente, qui ſocer iam* Herodis *erat. Conſulens quoq; Antonius* Hyrcanum,*qui magis gentem continerent,illo autem reſpondente,*Herodẽ *& fratrem eius,Antonius familiaritatem cum eis habens propter paternã hoſpitalitatem,ambos tetrarchas ordinauit,& cõmiſit eis Iudæorũ negotia:quindecim autẽ ex reſiſtentibus ligauit ut eos occideret,niſi recuſaſſet* Herodes. d Occidit etiam multos.] *Cum enim Iudæi nollent quieſcere & ægreferrent alieni regis ſurrogationem, & mitterent ad Antonium alios legatos, præcepit ille locorum præſidibus, legatos Iudæorum nouis rebus ſtudentes torquere, &* Herodi *præbere principatũ totius.Mox autem* Herodes *ſedẽtibus ante ciuitatẽ cum* Hyrcano *nũciauit ut recederent ne magnum malum eis eueniret.Cui dum quidam nõ cõſentirent recedere,ſed quaſi cõtrarij reſiſterẽt,*Romani *milites armis eos inuadũt,& quibuſdam ex ipſis peremptis,multos uulneribus laniabãt,reſidui uero fugientes cum nimio metu ad propria redierunt.* e Octingẽtas mulieres.] *Ioſippus habet,Centũ uirgines de filiabus* Iſraël,*Ioſephus autẽ,Quingentas mulieres obtulit* Antigonus Parthis. f Ite in occurſum.] *Ioſephus ſic habet :* Pacorus *dux* Parthorũ *cum paucis equitibus,Antigono petẽte,ad ciuitatẽ peruenit, prætextu quidẽ cõponendæ ſeditionis, reuera autẽ* Antigono *principatũ traditurus.Cui dum* Phaſelus *occurriſſet & hoſpitio ſuſcepiſſet,*Pacorus *dolũ aliquem excogitãs,flectit eum legationem ad* Barzafarnem *deducere.Phaſelus quidẽ nihil ſuſpicatus acquieuit, & tandẽ inſidijs circũuentus & ligatus, ſaxo caput ſuũ allidens uitam finiuit.Veritus proinde* Antigonus *ne multitudo* Hyrcano *aliquando regnum reſtitueret, dum adhuc à* Parthis *cuſtodiretur aures eius amputauit, molitus ne poſſet rurſus ad eum principatus ſacerdotij peruenire propter hanc mutilationẽ,dum lex hunc honorem iußiſſet integros tantum obtinere.*

CAPVT IX.

AVdiens autẽ Herodes omnia quę fecerat Pacorus rex Perſarũ Phaſelo fratri ſuo & Hyrcano regi Iehuda, exiſtens Ieroſolymis accepit matrẽ ſuã, ſocrũ ſuam & Marimi ſibi deſponſatam filiã Alexãdri filij Ariſtobuli,atq; matrẽ eius Alexandrã filiam Hyrcani,cuius ſuprà mentionẽ fecimus.Erat aũt Marimi puella elegantiſſima & pulcherrimo aſpectu. Has mulieres impoſuit Herodes equis & mulis,egreſſiq; ſunt [a] nocte de Ieruſalẽ cũ decẽ millibus fortiſſimorum Iudæorũ,et uertit Herodes faciẽ ſuã contra terrã Aedom. Cumq; eſſent in itinere,deſcenderũt mulieres & pueri de iumẽtis,mater autẽ Herodis uertens currũ cui inſidebat,ſubſtitit. Nam dixerunt mulieres,moriamur in Ieruſalem ciuitate ſancta, & nõ elongemur ab ea. Herodes aũt extrahẽs gladiũ ſuũ,uoluit ſeipſum interficere, timẽs ne forte ſuperuenirẽt hoſtes & abducerent mulieres. Et accurrẽtes famuli eius tenuerũt manũ eius dicẽtes:Ignominioſum eſt tali uiro,qualis tu es, ſeipſum abſque gloria occidere. Tranſeant mulieres ante nos, & nos hic ſtabimus donec ueniat exercitus Perſarũ, qui egreſſus eſt de Ieruſalem ad perſequendum nos, & ſentient quales hi ſunt quos perſequuntur. Et cum iſta acta eſſent mulieresq; tranſiſſent, ſtetit Herodes, & omnes bellicoſi uiri qui cum eo erant,quaſi decem millia, undique hoſtem præſtolantes. Et ecce uenit contra eos princeps Pincernarum regis Perſiæ,habens ſecum manum ualidam & robur militum Perſarũ. At Herodes pugnans cõtra eos cum uiris ſuis,percuſſit & ſtrauit eos in terrã, uertitq; principem Pincernarum in fugam, ut rediret in Ieruſalem à facie Herodis.

Sed & multi Iudæi qui adhærebant Antigono, perſecuti ſunt Herodē, & apprehendētes eum pugnauerunt contra eum, cadentesq́; in manum eius percuſſit eos cæde maxima: in quo loco ubi percuſſerat Iudęos, [b] fecit ciuitatē & palatium magnū anno primo regni ſui, uocauitq́; nomen ciuitatis Herodion, quæ diſtabat à Ieruſalem ſtadijs ſexaginta. Arripiens proinde Herodes uiam ſuā uerſus terrā Aedom, Ioſeph frater eius, egreſſus in occurſum eius, [c] habuit cōſilium cum eo, introducentesq́; mulieres in munitū quendā locū, qui erat in terra Aedom tradiderūt eis triticū, aquā, ligna, et uiros bellicoſos, ſed & Ioſeph frater eius māſit cū eis. Herodes uero præcepit reſiduo populo, ut iret per uniuerſam Idumæā & cōpararet ſibi uictū, datisq́; eis drachmis aureis ſecundum exigentiam eorum, ipſe cum paucis uiris tranſiuit uiam ſuam ad Petram deſerti, uenitq́; ad Maluchum regem Arabiæ. Nam ab heri & nudiuſtertius Maluchus fuit amicus Hyrcani & Herodis, ſed non eſt recordatus [d] beneficentiæ quam ſibi Hyrcanus exhibuerat. Veniens ergo Herodes in Aegyptum ad Cleopatram reginam Aegypti, ſuſcipitur à regina cum honore, uoluitq́; eum facere ducem exercitus ſui, at cum ille renueret, feſtinabat enim ire Romam, dedit ei regina diuitias multas & naues, quæ ipſum ferrent in Italiā. Ingreſſus ergo Herodes in naues, bis repellitur in Aegyptum, quia [e] hyems erat & uenti fortes obſiſtebant ei. Tertia uero uice cum pro ſe haberet uentum, traijciens mare, peruenit ad littus magnum quod eſt iuxta Anconam in extremitate Italiæ, ubi Auguſtus imperator habuit præfectum, qui ſuſcepit eū cum honore & dedit ei equos & uiros, qui deduxerunt eum ad Romam. Veniens autem Romam, diuertit ad domum Marci Antonij amici ſui, qui unus fuit ex primorib. Romanis: cui & omnia narrauit quę ei acciderāt, quomodo ſcilicet Antigonus rebellauit Hyrcano & ligauit eum catenis, atque amputauit aures eius, ne fungeretur amplius ſacerdotio, & quomodo ſe iunxiſſet Pacoro regi Perſarū, contemptoq́; regno Romanorū adheſerit regi Perſarū. Cumq́; Antonius & Auguſtus atq; ſenatus Romanus audiſſent quod Pacorus rex Perſarum irritaſſet imperium Romanū, unanimi conſilio & ſine mora uocauerunt Herodem & impoſuerunt capiti eius [f] coronā regiam, præceperuntq́; populo ut clangerēt tubis. Interim autē quo tubis clangebant, leuabant uocem & iubilantes dicebant: Herodes factus eſt rex in Iudæa atq; in Ieruſalem ciuitate ſancta. Et egrediētes Auguſtus atq; Antonius foras, ingreſſi ſunt domum Antonij, inſtruxitq́; eis Antonius conuiuiū grande & inuitauit Auguſtum, ſenatum & cunctos ſeniores Romanos. Comedentes autem & bibētes, plurimum cōgratulati ſunt Herodi quod eſſet rex coronatus, & ſignātes diem illum pro initio regni Herodis, percuſſerūt cum eo fœdus, & exarauerunt uerba fœderis in tabula ænea, poſueruntq́; eam in capitolio quod fuit Romæ, ut legerent fœdus ipſum cunctis diebus.

¶ a Nocte.] *Hoſtibus ignorantibus Herodes fugit cum ſuis ex urbe, ſuſtinensq́; fortiter rei atrocitatem magnanimus contra omne periculum per uiam unumquemq; confidere hortabatur, ne traderet ſe mœſticiæ, quæ poſſet eius fugæ nocere, in qua ſola ſpes ſalutis eorum depoſita eſſet. Et illi quidem Herodis perſuaſionibus calamitatem ſufferre tentabant, ipſe uero penè ſe intercemit, dum carpento euerſo mater eius mortis periculum ſuſtineret. Cuius propter paßionem & timorem, ne hoſtes eos perſecuti remorantes circa paßionis curam cōprehenderent, ſuum gladium euaginauit, ſeq́; perimere conantem retinuerunt præſentes uiri, dum dicerent, non oportere inimicis ſatiſ-*

cis ſatiſ-

eis satisfieri. Nam non hoc esse fortis, siquidem se de periculis liberans, amatos traderet inimicis. Quibus uerbis compulsus, facinus quod in se cogitauerat prætermisit, matremq; curans pergebat uiam propositam, & celerius ad Massadam castellum peruenit. b *Fecit ciuitatem.*] *Iosephus sic habet: Cum Herodes in fuga illa multas pugnas contra Parthos excurrentes egisset, totas obtinuit. In fuga uero nec Iudæis pepercit, qui eum à ciuitate 60. stadijs sunt hostiliter persecuti. In illo uero loco ubi Iudæos fudit, postea regnum adeptus, aulam oportunam construxit, ciuitatemq; ædificauit, quam Herodion appellauit.* c *Habuit consilium.*] *Quid scilicet ageret. Nam magna multitudo sequebatur eum præter peregrinos conductos milites. Oppidum autem Massada nimis paruum erat pro tot hominum susceptione. Dimittens ergo nouem millia, præcepit ut per Idumæam sese liberarent, præstans eis uiæ stipendia, necessarios autem in oppidum adducēs peruenit. Interim Parthi Ierosolymam depredauerunt & totam prouinciam spoliabant. Antigonus tamen ualde cruciabatur, quod mulieres fugissent, quas hostibus dare promiserat.* d *Beneficentiæ.*] *Debebat rex Arabiæ magnam uim pecuniæ Herodi, quam acceperat ab Antipatro patre Herodis, & ob id nobiliores Arabes iritabant regem, quatenus pecunias illas depositas seu acceptas lucraretur, pellendo à se Herodem.* e *Hyems erat.*] *Tēpestate bis repulsus fuit, deinde uero cum nauigasset ad Pamphyliam, uix ad Rhodum deductus fuit. Vbi cōstruens triremes & nauigās cum amicis ad Italiam, in Brūdusium deducitur & exinde Romam perrexit. Sic quidem sentit Iosephus, at autor noster dicit illum ad Anconam deductū, & deinde Romam peruenisse. Sed fieri potest quod in uocabulo Anconæ erratū fuerit, præsertim cum textus dicat, Herodem delatum ad extremitatem Italiæ. Ancona autem non est in extremitate Italiæ, ut est Hydruntum, Tarentum & Brundusium.* f *Coronam regiam.*] *Ad hoc enim spirauerat uulpes illa, & iam dudum promiserat se daturum magnam molem pecuniæ si rex fieret Iudæorum. Accessit & occasio commodissima, dum Parthorum rex cristas erigeret contra Romanos, & Herodes optimus defensor Romani imperij in Oriente à senatu decerneretur.*

CAPVT X.

His gestis ingressus est Antonius et Herodes in naues, ut uenientes pugnarent contra Pacorum regem Persarum & contra Antigonum regem Iudæorum. Habuerūt autem secum classes & naues multas & exercitum magnum ualidissimúmq;. Egressus uero Antonius in Antiochiam, profectus est ut bellum inferret Pacoro regi Persarū, sed Herodes egressus est in Ptolemaidē, quæ & Acon est, habens secum ex Romanis exercitum magnū & ualidum, adhærebántq; ei [a] Ventidius & Silo Pardelius fortissimi Romani, quos Augustus miserat cū eo. Interim uero Antigonus & omnis exercitus eius obsidebāt Massadā Idumææ oppidū, in quo fuit tota familia Herodis, nempe mater eius, socrus eius, sponsa eius, & Ioseph frater eius, cœperuntq; homines intra ciuitatē laborare siti. Antigonus enim abegit aqueductum fluentē in ciuitatem, & intantum uexauit ciues, ut deliberauerint aperire ciuitatem. Ioseph autem frater Herodis proposuerat fugere ad regem Arabiæ. Audierat enim regē Arabiæ pœnituisse de hoc, quod non suscepisset Herodem dum fugeret à cōspectu Antigoni. At deus obstitit ei ut fugere nequiret: quoniā misit pluuiā nocturnam in terram unde omnes [b] cisternæ impletæ sunt, ut ille fugā intermitteret. Eodem tempore egressus Herodes de Acone, habuit secum Antoniū & omnes duces Romanos: & cum peruenisset ad Massadā contra castra Antigoni, egressus Ioseph frater eius de ciuitate cōiunctus est illis: pugnātesq; contra Antigonū percusserūt castra eius. Cúmq; Antigonus fugisset in Ieru

 salem

ſalem, eduxit Herodes omnem familiam ſuam de Maſſada, cõgregatoq́ꝫ toto exercitu ſuo, qui erat maximus, quoniam defecerunt ad eum multi Iudæi, ueniens cõtra Ieruſalem oppugnauit eam unà cum ducibus Romanis, quos miſerat Antonius in auxiliũ eius, ſed non perſtiterunt duces Romani in Antigoni oppugnatione, quin magis neglexerunt mandatũ Antonij, eo quod Antigonus dediſſet eius munera. Nihil tamẽ ob id defuit Herodi in auxilio: nam habuit exercitum maximũ & ualidiſſimum ex omnibus Iudæis, ſed & omnes uiri Galilæi adiuncti ſunt ei tuleruntq́ꝫ auxilium. Cum uero obſediſſet Ieroſolymam oppugnaretq́ꝫ Antigonum, mandauit uoce præconis omnibus militibus ſuis, ut per circuitum uallarent ciuitatem, quod & fecerũt. Duces tamen Ventidius & Silon Pardelius, muneribus corrupti ab Antigono, noluerunt reuelare uerbum. Accedens autem Herodes ad murum & clamãs uoce magna ait: audite & aduertite, nónne proficuũ erit uobis [c] ſi pacem feceritis mecum? Sed non reſponderũt ei uerbũ. [d] Ponensq́ꝫ illuc caſtra mandauit artificibus ut facerẽt inſtrumenta ferrea & arcas magnas ligneas, quas catenis ferreis ligarẽt, implẽsq́ꝫ arcas militibus fortibus, armis bellicis, pane & alijs uictualibus, repoſuit hæc omnia intra arcas, deditq́ꝫ incluſis militibus falces longas, quibus extraherent latrones è ſpeluncis. Demittens enim arcas è uertice mõtis, adhibuit eas ori ſpeluncarũ. Quod uidentes latrones, timuerũt egredi de ſpeluncis. Tunc unus ex adoleſcentibus accinctus gladio & apprehẽſa catena ferrea à qua pendebat arca, tranſiliensq́ꝫ per catenam ſe ipſum impulit in mediũ ſpeluncæ & occidit multos ex latronibus, apprehendensq́ꝫ falce corpora eorũ præcipitauit ea in uallem. Et in hũc modũ fecerũt cũcti milites, interficientes latrones in omnibus ſpeluncis, excepta duntaxat una, ad cuius introitum nõ fuit demiſſa arca, in qua latitabat uir quidam ſenex cum uxore & ſeptem filijs ſuis. Et ſtans ſenex ille in ore ſpelũcæ dicebat ad filios ſuos: exite. Egreſſo autem uno, euaginauit ſenex gladium ſuum & interfecit eum. Sic fecit ſecundo, ſic omnibus ſeptem filijs ſuis, non obſtante quod rex Herodes ex cõmiſeratione clamaret & precaretur ſenem ne interficeret filios ſuos. Noluit ſiquidẽ ſenex obtemperare regi, quin magis exprobrabat, conuiciabatur & maledicebat regi: & poſt hæc interfecit uxorẽ ſuam & præcipitauit eam in uallẽ poſt filios eius, & tandẽ quoqꝫ occidit ſeipſum, cadens in uallem ſuper cadauera filiorum ſuorum, & mortuus eſt.

¶ *a Ventidius.] Hic ab Antonio tranſmiſſus, dum componeret turbas, quas per Syriæ ciuitates Parthi cõmouerant, in Iudæa pecunijs ab Antigono corruptus degebat. Silonẽ quoq; Antigonus remunerabat, ut nihil moleſtaret, ſperãs rurſus ſibi Parthos adiutores. b Ciſternæ impletæ.] Qua copia obſeßi recreati, exeuntes contra Antigonũ confligebant, cum quibuſdam palàm, cum alijs uero furtim, quorũ etiam multos in cõgreßionibus proſtrauere. c Si pacem feceritis mecum.] Apud Ioſephum ſic legimus: Herodes primum quidem iußit præconari iuxta murum, quod bono populi præſto eſſet & pro ſalute ciuitatis, nec manifeſtorum aduerſariorum maliciam recordaretur, ſed etiam inimicißimis abolitionem delictorum, quæ in ſe commiſerant, præſtaturum ſe promiſit. d Ponensq; illuc caſtra.] Ioſephus hanc hiſtoriam clarius & latius deſcribit cap. 24. libri. 14. Siquidẽ cum exercitus Romanus inopia uictualium laboraret, Herodes procurauit afferri ex Samaria copiam tritici, uini, olei, pecorum & aliarum rerum. Quod cum non latuiſſet Antigonũ miſit, per prouinciam qui inſidijs prohiberent deportatores alimentorũ. Cumq; præceptis Antigoni paruiſſent, grandem multitudinem armatorum circa Hierichuntem congregantes,*

tes, super mõtes locati custodiebãt alimoniã deducentes. At Herodes nõ ociose agens cũ armata manu ad HiericHũta peruenit. Cumq; ciuitatẽ desertã inuenisset, quingẽtos uero excelsa præoccupasse cum uxoribus & cognationibus, hos dimisit, & ad Galilæã proficiscens, illã ab hostibus & latronibus repurgare sategit. Erant enim latronũ cubilia in montibus abruptis cõstituta, & per medium altißimos habentia transitus, saxis acutißimis circumdatos, ubi cum omnibus familiaribus latebant.

e Exite.] *Rogauerant filij patrẽ senem, quatenus eos ad hostes dimitteret exire: ille uero stans super ostium speluncæ, unũquemq; filiorũ suorũ exeuntem prosternit, usq; quo cũctos interemit, post autẽ & suam uxorẽ. Cumq; in præcipitio cadauera iactasset, super illã se quoq; dedit, mortem pro seruitute sustinens, multaq; prius in Herodem uociferatus & infirmitatem exprobãs, licet rex dexteram ei tetendisset, & omnem licentiam promisisset.*

CAPVT XI.

POst hæc nunciatũ est Herodi, quomodo Antonius oppugnãs Pacorum regẽ Persarũ interfecerit eum, moramq; egerit [a] iuxta fluuium Euphraten: & abiẽs Herodes in occursum eius, inuenit cœtum maximũ, qui uolebat trãsire ad Antoniũ, sed non poterat propter Arabes, qui occidebãt omnes quos inueniebãt in itinere euntes ad auxiliandũ Antonio. Quæ res cum Herodi innotuisset, perrexit cum militibus suis, inueniẽsq; eos instruxit bellum cõtra eos & percussit eos in ore gladij, apertaq; uia liberum fecit transitum omnibus uolentibus ire ad Antoniũ. Rex uero [b] direptis spolijs eorũ profectus est inde. Tũc misit Antonius magnam turmam quadrigarũ & equitum, & item coronam aureã pro munere ad regem Herodẽ, eo quod suppetias sibi tulisset & prostrauisset Arabes, aperuissetq; uiam. Et cũ Herodes pergeret ad eum, egressus Antonius in occursum eius, amplexatus et osculatus est eum, atq; gaudio magno recreatus ab eo. Postquam autẽ Marcus Antonius percussit Pacorum regem Persarum, direxit faciem suã ut intraret Aegyptũ, tradiditq; regi Herodi Sosiũ ducẽ exercitus sui cũ copijs maximis & manu ualidissima, collecta ex militibus Romanis, & mittens epistolã ad uniuersam Syriã, scripsit sic: Marcus Antonius legatus principalior omnibus ducibus Syriæ. Notũ sit uobis, quod Herodes constitutus est rex super Iehudã, quemadmodũ Octauianus Augustus & imperator declarauit, & quemadmodum cõstitui ego Marcus Antonius iuxta decretum senatus Romani. Nunc igitur cauete, ne forte difficiles sitis, in auxilium eius mittere uiros bellicosos, cum ille expeditionem facere uoluerit contra Antigonum. Nisi enim illico ei auxiliũ iuxta decretum meum miseritis, gladius & magnũ malum imminebit uobis. Ego Marcus Antonius iuraui & non mutabo. Post ista factum est ut abiret Herodes cum Sosio, præliaturus cõtra Antigonum, habens secum exercitum Romanum & omnes copias Syriæ, nunciatumq; est Herodi in itinere de fratre suo Ioseph, quomodo in bello [c] mortuus esset. Nam interemit Pappus & eũ & cunctum exercitum Romanum qui erat in Iehuda, quiq; ab initio uenerat cum Herode. Fugiẽtibus enim ducibus eorũ, Ioseph frater Herodis hosti uiriliter resistẽs noluit fugere. Pappus ergo abscidens caput Ioseph fratris Herodis misit illud in Ierusalem ad Antigonum regem Ierosolymitanũ. Quod emens Pherora frater Herodis quinquaginta talentis auri sepeliuit ipsum in sepulchris patrũ suorũ. Nũciata autẽ sunt uerba ista regi, cui tamen iam constiterat de rebus istis. Nam in somnio uiderat omnia quæ euenerãt fratri suo.

Turbatus ergo rex luctum habuit modicum,& nō diſtulit uindictam. Siquidem relicto Soſio apud cūctum exercitum, aſſumptiſq; duodecim millibus Romanis & uiginti millibus Iudæis, perrexit ad Libanum,& tranſcēſo monte progreſſus eſt ut pugnaret contra exercitum quem miſerat Pappus in occurſum eius. Et inueniēs eos in lateribus Galilææ, percuſſit eos à meridie uſque ad ueſperā cæde maxima. [d] Factoq; ueſpere præcepit rex militibus ſuis ut ederent & biberent, ipſe autē cum familia ſua ingreſſus eſt domum cuiuſdam Gad nomine: & cum cœnaret, ſubito corruit tota domus ſuper regē & ſuper familiam eius, ſed non eſt oppreſſus rex neq; uulneratus, ſed nec quiſquam è familia eius aut aliȷs uiris læſus eſt: unde crediderunt omnes, Herodē ſingulariter adamatum à deo.

¶ a *Iuxta fluuium.] Ioſephus dicit Antonium Samoſata oppidum iuxta Euphratē obſediſſe cum equitibus & peditibus auxiliatoribus, & Barbaros ſpinis obſtruxiſſe camporū aditus, uiatoreſq; impediuiſſe, ne quiſquam auderet tranſire ad Antonium. Sed Herodes impetum faciens in Barbaros, uertit eos in fugam & multos ſtrauit, ſuiſq; audaciā tranſeundi dedit.* b *Direptis ſpoliȷs.] Barbari cum multa diripuiſſent uaſa, ſarcinulas, & mancipia, uniuerſa hæc Herodes eripiens pergebat. Et cum prope Samoſata perrexiſſet, tranſmiſit Antonius exercitum cum ornatu ad occurſum Herodis, hunc ei honorem tribuens auxiliȷ cauſa. Cumq; præſentē alacriter uidiſſet, et cognouiſſet ab eo quæ per uiā acciderāt, amplectebatur, & uirtutē eius laudibus efferebat & oſculabatur eum, & præponebat ſibi, quē paulo ante regem ipſe monſtrauerat.* c *Mortuus eſſet.] Duxit Ioſeph exercitum per montes & loca difficilia, in quibus comprehenſus ab Antigoni exercitu interfectus eſt & ipſe & totus ferè exercitus eius.* d *Factoq; ueſpere.] Ioſephus dicit regem ex Galilæa profectum ad Hierichuntē, ut ultionem exigeret pro fratre. Vbi cum perueniſſet, potentiſſimos ſuos pauit. Poſt conuiuium autem cum ad ſuperiorem domum aſcēdiſſet, dimiſit omnes qui præſentes erant, ubi miranda affuit dei circa regem prouidentia. Nam tectum domus ſubito cecidit & neminem cōprehendit. Vnde omnes crediderunt Herodem dei amatorē eſſe, dum tam maximum & mirandum periculum uelociter euitaſſet. Tale quidem fuit uulgi iudicium de impio homine.*

CAPVT XII.

Craſtina uero die egreſſus eſt Herodes, ut bellū iniret cum Antigono & Pappo ſtantibus ex aduerſo cum grauiſſimo exercitu. Et cum certamen iam eſſet maximū, fugit Antigonus in Ieruſalem, ſtante Pappo & uiriliter pugnante [a] cōtra Herodem. Ceciderunt autē in die illa plurimi, quin & Pappus dux Ieroſolymitanus percuſſus & uulneratus eſt in bello illo, & abſcidens Pherora caput eius, miſit illud in conſpectū regis Herodis fratris ſui, qui iuſſit ſepeliri illud. Porrò milites qui fugerant in bello illo, latuerunt in domibus illius loci, & præcipiente rege deiecerunt domos ſuper illos & mortui ſunt, & in hunc modum ultus eſt fratrem ſuum. Veſpere autem facto præcepit rex militibus ſuis ut cœnarent, ipſe uero ingreſſus eſt in balneū [b] cum duobus pueris, ubi latitabant ex militibus Pappi aliqui uiri, qui effugerāt de prælio, habentes in manibus ſuis gladios euaginatos, ſed non leſerunt regem, ex qua re populus ſecundò collegit, illum à deo ordinatum regem. Proficiſcens uero inde Herodes uerſus Ieruſalem cum toto exercitu ſuo, nempe cum triginta millibus uirorum ex nobilioribus Iehuda, uenit rurſum Soſius, quem miſerat Antonius in auxilium Herodis, cum populo graui & manu ualida, cum exercitu

Romanorum

Romanorum & duobus regibus Syrię, & pariter oppugnauerūt Ierusalem usq; ad initiū [c] quarti anni regni eius, facientes prælia multa. Nonnunquam enim obsessi exierūt contra hostes & percusserūt eos cęde maxima, sed non potuerunt eos arcere à Ierusalem. Aliquando etiam incenderunt igni machinamenta, reportantes uictoriā extra murū. Tandē uero præualente exercitu Herodis cōtra Antigonū, [d] fugati sunt in ciuitatē intra mœnia. Nam pauci extiterunt uiri cum Antigono, interfectis militibus eius in pręlio. Post hæc factum est, ut nocte consurgerent uiginti Iudæi ex militibus Herodis & erigerent scalas ad murum, & ascenderunt post eos milites Sosij, interim quo custodes muri labore fatigati dormierunt. Cum autē ascendissent, percusserūt custodes, & milites qui erant cum Herode accurrētes fregerūt portas, stupefactisq; ciuibus capta est Ierusalē urbs sancta, & ingressi Herodes & Sosius urbem, percusserūt ciues cęde magna atq; atroci, nō parcētes iuuenibus, uirginibus, senibus & mulieribus. Et indignatus Herodes cōtra duces Sosij, ait ad Sosiū: Si gladius absumpserit omnē populū, [d] ubi regnabo ego? Quod cum Sosius audisset, fecit diuulgari uocem huiusmodi: Qui interfecerit Israēlitam aliquem, morte moriatur. Veniētes autem duces Sosij ad templum, conabantur illud aperire & uidere sanctumsanctorum, sed nihil efficere potuerunt. Nam rex Herodes extracto gladio stabat ante portā templi, ipse & milites eius, & abegerunt Romanos ne uiderent sanctumsanctorū. Dixit namque rex: melius est ut moriamur, quàm ut gentes uideant mysteria dei quę habentur intra sanctūsanctorum. Tūc dedit rex de bonis suis Sosio & ducibus eius aurum & argentū, stipendiū scilicet pro exhibito auxilio eorum, & reliqua urbis spolia liberauit. Eodē tempore cōtulit Sosius in tēplum domini coronam magnā aureā, plurimū timēs ne forte sibi eueniret aliquid à domino, eo quod oppugnasset ciuitatē domini. Porrò [e] hæc clades cōtigit Ierosolymorū urbi sanctæ, cōsulibus Romanis Marco Agrippa, & Canidio Gallo, anno centesimo & octogesimoprimo olympiadis, mēse 4. in die diei ieiunij.

¶ a *Contra Herodem.] Licet Herodes uictor euaserit, nō tamen fuit uictoria eius incruēta. Nam aduersarij in pugnā descendētes, iaculis lapidibusq; regis socios exeūtes uulnerabāt, & quidam Herodē telo circa præcordia percussit.* b *Cum duobus pueris.] Iosephus mentionem facit unius pueri. Nam Herodes lassus domū quandā ingressus ubi balneū erat, pene maximū periculum incidit. Nudum enim, & cum uno sequente puero lauantem, hostiū quidā, qui armati in eadē domo præ timore cælati fuerant, inuadunt. Quorum unus exijt gladiū tenēs, & per ianuā cucurrit, & post hunc secūdus & tertius similiter armati, nihil tamen regem læserunt.* c *Quarti anni.] Interempto enim Pappo & desinente hyeme regreßus Herodes peruenit prope Ierosolymā, & iuxta ciuitatem castra sua locauit, tertio regni sui anno, ex quo Romæ ordinatus erat.* d *Fugati sunt in ciuitatē.] Defuit Iudæis intra mœnia disciplina militaris, ideo desperatione potius quàm prouidentia belli usq; ad ultimū permanebāt, licet magna expeditione obseßi, uel fame fatigati, uel inopia necessariorū fuissent exhausti. Nam septimus tūc acciderat annus. Interea ascendūt quidem super murū uiginti priores, postea uero cēturiones Sosij. Nam primus murus iam captus fuerat diebus quadraginta, secundus autē quindecim, & aliquæ circa templū porticus incēsæ sunt, quas Herodes Antigonū incēdisse dicebat odium ei mercatus Iudæorū. Sed post dum capta exterior pars templi fuißet & inferior ciuitas, ad interius sacrariū & ad superiorē ciuitatē Iudæi confugerūt. Cumq; timuissent ne prohiberent eos Romani deo quotidianas immolationes offerre, per legatos supplicabant, permitti uictimas solitas introduci. Herodes autem dum putaret eos iam quieuisse, consensit.*

Sed cum nihil uideret fieri eorum quæ putaſſet, imò fortiter repugnare pro Antigoni principatu, inſtanter accedens, ciuitatẽ expugnat, & omnia ſtatim internitionibus ſunt cõpleta. Siquidem Romani pro mora obſidionis iraſcebantur, Herodes autẽ nullos ex Iudæis aduerſarios relinqui uolebat. Occidebant igitur per uicos & per domos quoſcũq; inueniſſent, fugantes eos, & in templo concludentes: neq; infantibus, neq; ſenibus, neq; infirmitati mulierũ miſericordiã præſtantes. Sed & rege deſtinante & petente ut parcerent, nemo fuit qui dextram retineret immotã, ſed furioſi cunctã ætatem extinguebant. Vnde & Antigonus nec priorem nec præſentẽ fortunã conſiderans, à turre deſcendit & procidit ante pedes Soſij. Ille tamen nequaquam eius miſertus pro calamitate, ſed plauſibus incõtinenter uſus, Antigonã eum tanquam fœminam nominauit, quem non ut mulierem ſine cuſtodia remiſit. Ille enim ligatus cuſtodiebatur. d *Vbi regnabo ego?*] *Dum feſtinaret multitudo peregrina templum uidere et ſancta in ſacrario cõſtituta, rex quoſdã petens, alijs interminatus, multos autem & armis uetabat, perditionẽ priorem uictoriam æſtimans. Reſecabat etiam rapinas ciuitatis, multum contra Soſium altercatus, dicendo: Si pecunijs & hominibus Romani ciuitatem euacuarint, ſolitudinis me regem relinquent, ſed & tantis ciuibus proſtratis, paruum uniuerſi mundi principatũ iudicari, pro repenſatione necis huiſmodi. Ille uero cum pro obſeſſione militibus iuſte prædã permitti dixiſſet, reſpondit ipſe ſe pecunias de ſuo pro mercede ſingulis præſtaturum, & ita reliquam ciuitatem promiſſionibus cõpletis liberauit. Nam ita munificẽter ſingulis militibus & ducibus merito regali, & ipſi Soſio donauit, ut omnes pleni pecunijs abirent.* e *Hæc clades.*] *Idem ſentit Ioſephus libro 14. capite ultimo, ubi ſic ſcribit: Hæc clades Ieroſolymorũ urbi contigit, cõſulibus Marco Agrippa & Canidio Gallo, centeſima & octogeſimaquinta olympiade, tertio menſe, in celebratione ieiuniorũ, tanquam reuerſa calamitate quæ ſub Pompeio Iudæis illata eſt. Nam & tunc eodem die capti ante uigintiſeptem annos eſſe noſcuntur. Soſius uero cum auream deo coronam deuouiſſet, reuerſus ab Ieroſolymis Antigonum ligatum ad Antonium perduxit. Herodes quoq; ueritus ne cuſtoditus Antigonus ab Antonio & Romam perductus, allegationibus ſuis ſenatui demonſtraret ſe quidem ex regibus deſcendentẽ, Herodem autem priuatum: & quod oporteret filios eius regnare propter genus, ſi ipſe Romanis peccaſſet, multis pecunijs cõpulit Antoniũ, ut Antigonus interficeretur. Quod cum factum fuiſſet, Herodes timorem depoſuit. Deſtitit itaque hoc modo Haſmonæorum principatus poſt centum uigintiſex annos. Cumq; multa pro gente Iudaica parentes egiſſent, propter mutuam ſeditionem principatum amiſerunt. Tranſijt autem ad Herodem Antipatri filium de familia populari & genere priuato, regibusq; ſubiecto. Et tunc cœpit impleri prophetia Iacob patriachæ, qui ſic longe antè prædixerat: Non recedet ſceptrũ de Iehuda & ſcriba de medio pedum eius quouſq; ueniat Silo, id eſt, Meſchias. Iam dudum quidem receſſerat ſceptrum de tribu Iehuda, quia Haſmonæi, qui ſibi regnum uſurpauerunt, fuerũt de genere ſacerdotali ſeu Leuitica, ſed ſcribæ de tribu Iehuda adhuc fuerunt ſub regibus Haſmonæis, quos Hebræi Sanhedrin uocant, quos Herodes tyrannus ſucceſſiue cum uniuerſo regio ſemine extinxit.*

CAPVT XIII.

HIs geſtis, abijt Soſius ad Antonium in Aegyptũ, Antigonus autem uinctus erat catenis, & miſit Herodes Antonio plurimum auri & argẽti ut occideret Antigonum. Timuit enim Herodes ne regnum reuerteretur ad ipſum. Interfecto aũt Antigono, ſecure regnauit Herodes ſuper Iehudã. Factumq; eſt cum iuxta animi ſui ſententiam regnaret, honorauit omnes Iudæos, qui ab initio fuerũt à parte eius. Honorauit quoq; ſupra modum Hillelum ſeniorem principem Phariſæorum, & Sameum diſcipulum eius. Illi enim primi fuerunt, qui popu-

lo ſua-

lo suaserũt electionem regis Herodis. Nam dixerunt Pharisæi, id à domino factum propter iniquitatẽ populi, & melius esse alienũ regnare, quàm multum sanguinis in medio Ierusalem effundi: & ob id etiã honorauit Herodes Pharisæos, & erga cũctos hostes suos durus fuit. Nam occidit eos in ore gladij, & accipiens aurum & argentũ eorum consignauit domui suæ, & in hunc modum collegit plurimum auri & argenti. Pugnauit præterea cõtra omnes uicinas gentes, & uictoria potitus abstulit aurum earum & applicuit domui suæ. Posuit etiam custodes in portis, qui perscrutarentur omnem egrediẽtem de Ierusalem, & apud quemcunq; inueniebatur argentũ uel aurũ, auferebãt illud ab eo & ferebant ad regem. Sed & mortuos perscrutabantur custodes, ne forte aurũ absconditũ esset in feretris eorum, dum efferebantur ad sepulchra: ditabaturq; sic Herodes supra omnes reges qui fuerunt ante eũ in templo secundo. In diebus illis fuit Hyrcanus filius Alexãdri regis apud [a] Pacorum regem Persarum, qui amans eum duxit eum in Babylonem ad cœtũ Iudeorum qui fuerunt in Babylone, mansitq; apud illos, & susceperunt eum Iudæi qui erant ultra fluuium ueluti regem, honorauerũtq; ueluti Christũ domini, nec quicquã defuit ei à regno nisi quod non regnauit in Ierusalem, nec uidit templum domini. Vnde cum audisset Herodem filium Antipatri regnare, cõplacuit ei, quippe quem enutrierat & dilexerat ceu filium suum. Subijt ergo animũ Hyrcani, ire in Ierusalem, quoniã desiderauit uisitare templũ domini. Herodes uero audiẽs Hyrcanum apud Babylonios esse in magno honore, timuit ualde ne oblata occasione regnũ Iehuda rediret ad ipsum. Quapropter mittens nuncios ad regem Persarum, sic scripsit: Hyrcanus qui apud te & in terra tua est, ipse me educauit, atq; ideo magnæ reputationis est apud me ueluti alter pater, q tam beneficus mihi fuit: & is hodie est in exilio, quoniam expulit eum Antigonus filius Aristobuli fratris sui, detentusq; est ante me in Persia apud Pacorum. Cum autem ego iam factus sim rex [b] memor adhuc sum beneficentiæ & bonitatis eius quam mihi in Iehuda exhibuit, atque ideo mitto ad te pro munere aurum & argentum, ut nõ prohibeas illum uenire ad me. Nam cupio eum honorare atque compensare ei beneficia quę exhibuit patri meo atq; mihi. Quod si non miseris eum, scias multa tibi immi nere prælia à Romanis & Iudęis. Quę cum percepisset rex Persarũ, misit ad Hyrcanum in Babylonem, ubi habuit locum quietis suæ, & quo cõfugerat propter Herodem, & ubi habebatur ueluti rex, in hęc uerba scribẽs: Si uolueris ire in Ierusalem, non impediam te: suadeo tamen ut non uadas sed caueas ab Herode, qui uir sanguinum est, ne forte perdat caniciem tuam. Sed & Iudæi qui morabantur in Babylone, loquebantur huiusmodi uerba ad Hyrcanum dicentes: Ne putes Herodem ex amore ad te misisse & te uocasse ad se, sed æmulatione amittendi regni facit id. [c] Reges enim nunquam benefaciũt his hominibus qui eis benefecerunt cum essent in humiliori statu, quoniam honor mutat eos & magnificentia peruertit cor illorum. Rursum dixerunt: Tu nosti quod nõ potes fungi sacerdotio in Ierusalẽ propter maculã quam tibi intulit Antigonus filius Aristobuli fratris tui, qui tibi abscidit auriculã, propterea mane apud nos, quandoquidem in nulla re penuriam habeas, & sis in oculis nostris sicut rex. Continet in loco tuo, & ne concites denuo bellum in malum urbis Ierusalem.

¶ Cum totius Iudææ principatũ Herodes sumpsisset, quãtoscumq; priuatos sui fautores inuenit, in dignitatibus eos constituit: illos autẽ qui cõtraria elegerant, nõ destitit tormentis singulis diebus afficere. Honorabantur autem apud eum Pollio pharisæus & Sameus discipulus illius. Siquidẽ obsessis Ierosolymitis, isti persuadebant Herodẽ suscipi, pro quo & cõpensatione gratiarũ fruebãtur. Nam hic erat Sameus, qui quondam in iudicio dum Herodi pepercisset Hyrcanus, prædixerat improperans ei & iudicibus, quod Herodes liberatus eos omnes persequeretur, quod & factum est, deo sermones illius adimplente. Eodem tempore cum Ierosolymã uenisset Herodes, omnem ornatũ ciuiũ auferens, in aula colligebat. Disposuerat & custodes per portas muri, ne quid deportari posset cum defunctis. Cadauera uero dum excuterentur, si quid argenti aut auri uel aliud necessarium fuisset inuentum, regi ferebatur, & nullus malorum terminus erat. Nam auaricia rectoris, male conquisita deterius expendebat. a Pacorum regem Persarum.] Iosephus uocat hunc ducem Parthorum. Princeps uero Parthorum erat Phraates, & hic dum nobilitatem prosapiæ Hyrcani audisset, rem ssum à uinculis, Babyloniæ habitare concessit. Iosippus uero dicit, Pagorum regem Persiæ eleuasse caput Hyrcani de domo carceris, posuisseq; eum principem super omnes transmigratos Israëlis, qui erant in terra Sennaar & in terra Persarum. Et audiens Herodes Hyrcanum apud Babylonios esse in magno honore, timuit uehementer, ne sibi restitueretur regnum patrũ suorum. b Memor beneficentiæ.] Simile commentum est, quo & postea usus est, quando dicebat magis: Ite in Bethlehem Iehuda, & cum inueneritis puerũ renunciate mihi, ut & ego ueniam & adorem eum. c Reges enim.] Iosephus hũc locũ sic exponit: Retributiones non similes à regibus dantur, quas priuati à benefactoribus acceperunt. Nam mutat eos fortunæ prouentus. Iosippus uero sic habet ex nostra interpretatione: Scias talem esse cõditionem cordis humani: si fuerint duo homines, unus honoratus alius contemptus, & postea euenerit ut contemptus honoretur contemnaturq; honoratus, nunquam ille qui honoratur & prius fuit despectus poterit uidere eum qui prius fuit honoratus, nec pacifice ei loqui.

CAPVT XIIII.

NOluit [a] autem Hyrcanus acquiescere eis, quin magis abijt in Ierusalem, & egressus Herodes in occursum eius cum omnibus principibus suis amplexatus & osculatus est eũ, introducensq; in domum suam honorauit eum ualde uidẽtibus omnibus, instruens ante faciem eius iugia conuiuia & uocans eum publice patrem, in occulto autem iussit auferri animam eius. Quod audiens Alexandra filia Hyrcani, mater Marimi uxoris Herodis, filiæ Alexandrę, quam Alexandra genuit Alexandro filio Aristobuli fratri Hycani patris eius, dixit ad Hyrcanũ patrem suũ: Caue tibi ab Herode, quoniam nõ facit omnia ista nisi ut te interficiat. Audi ergo uocem meam & pergens fuge ad Malachum regem Arabiæ, ne forte gladio interimat uir ille sanguinum senectutem tuam. Cum'que ipse nollet acquiescere filiæ, illa compellens adegit eum ad tãtum mentis angorem, ut uocarent Dosithæum unum ex nobilioribus Iehuda, in quem fiduciam habebant, & reuelarent ei quæ in occulto tractabantur. Erat enim Dositheus hostis Herodis, quod is fratrem illius occidisset, & ideo reuelauerunt ei arcanum, dederunt'que ei munus ut destinatis literis ad Malachum sic ageretur cũ eo, ut Malachus clàm mitteret uiros & equos ad paludem bituminis, qui inde abducerent Hyrcanum ad Malachum regem Arabię, quo sic effugeret faciem Herodis. Cum Dosithæus aũt literas accepisset

ab Hyrcano, ſperans per eas amicus fieri regis, tradidit eas Herodi ſigillo Hyrcani obſignatas, aperuitq́ꝫ ei totum conſilium quod dixerat ſibi Hyrcanus & Alexandra filia eius. Et cum rex accepiſſet literas de manu Doſithæi, laudans & benedicens eum, dedit ei munus magnũ auri & argenti, dixitq́ꝫ ei rex: Vade in uiam tuam & in locũ ad quem miſit te Hyrcanus, & accipe epiſtolam quam tibi cõmiſit ſigillo Hyrcani ſignatã: & quãdo acceperis literas quas tibi daturus eſt Malachus rex Arabũ deferes eas ad me, & uiros quoqꝫ quos cum equis miſſurus eſt ut abducant Hyrcanũ oſtendes mihi ut eos capiam. Morem ergo gerens Doſitheus regi ſecundũ omnia quæ ei cõmiſerat, abijt ad Malachũ regẽ Arabum, & reuerſus ad Herodẽ regẽ, tradidit ei literas quas Malachus ſcripſerat Hyrcano, et inuitauit ut ad ſe ueniret. Acceptis autẽ Herodes literis, miſit ſatellites ad paludẽ bituminis & cepit uiros, quos rex Arabũ cum equis miſerat, ut abducerent Hyrcanũ. Et mittens rex ad ſeptuaginta ſeniores cœpit loqui et expoſtulare cũ Hyrcano, num fœdus eſſet inter ipſum & Malachũ regem Arabum. Reſpondens autem Hyrcanus ait: non eſt fœdus inter me & eum. Dixit rex: Quare ergo miſiſti ad Malachum, & ubi ſunt literę quas ille miſit ad te? Ait: Nõ uenerũt ad me literæ ullę, neqꝫ miſi nuncium ad eum. Tunc producens rex Doſithæum & literas atqꝫ uiros Malachi quos ceperat cum equis, conſtituit eos in cõſpectu ſeptuaginta ſeniorũ, præcepitq́ꝫ uni ex ſatellitibus ſuis, ut auferret caput ab Hyrcano. Percutiens ergo eum ſatelles abſcidit caput eius: & hoc modo mortuus eſt Hyrcanus uir iuſtus & bonus atqꝫ uir grandæuus, qui interea quo pręfuit regno nemini nocuit, & tamen tranſierunt ſuper eum plurimæ calamitates à pueritia ſua, pręſertim à morte matris ſuæ quando ſuſcepit regnũ & pręfuit ei duntaxat tribus mẽſibus. Nam illico pugnauit cõtra eũ Ariſtobulus frater eius, & eripuit regnum de manu eius. Deinde à fine trium annorum reſtitutus in regnum ſuum, præfuit ei quadraginta annis. Et tunc rurſum pugnauit cõtra eum Antigonus filius fratris eius Ariſtobuli, & captũ mutilauit auricula, ut ineptus redderetur ſacerdotio, ablegauitq́ꝫ eum in Chaldæã. Poſtea exactis tribus annis rex Herodes, quem ipſe alimonia ſua nutrierat, interfecit eum, reddens ei malũ pro bono. Vnde plurimũ turbatæ ſunt mulieres iſtæ, [b] Marimi uxor Herodis & Alexandra mater Marimi, conceperuntq́ꝫ magnum odium contra eum, quod patrem ipſarum hominem ſenem interfeciſſet.

¶ a *Noluit Hyrcanus acquieſcere.] Refert Ioſippus, huius rei cauſam fuiſſe à domino, qui iniuriam ſapientibus illatam ulciſci uoluit, quos pater Hyrcani & auus eius occiderunt: ob id inquam noluit dominus, ut nomen reſiduum maneret Haſmonæis.* b *Marimi.] Genealogiam omnium harum perſonarum habes ſupra capite 17. libri quarti pulchre deſcriptam.*

CAPVT XV.

POrrò Herodes tradidit pontificatum a Hananeli, uni ex ignobilibus ſacerdotibus, qui non fuit de genere Haſmonæorum. Alexãdra autẽ miſit ad Cleopatram reginã Aegypti ſodalem ſuã, uxorẽ Antonij ducis Romanorũ, ut loqueretur cũ Antonio, quatenus ille nũcios deſtinaret ad Herodẽ, per quos mandaret auferri ſacerdotium ab Hananele & tradi Ariſtobulo filio ſuo, qui adhuc puer erat, ętatem habens quindecim annorũ, formoſus & eleganti aſpectu, acuto & ueloci ingenio, agilis ad ſaltãdum inſtar capreãrũ, cui in diebus

eius

eius nullus similis inueniebatur in pulchritudine & forma, frater existens Marimi reginæ uxoris Herodis regis, cuius mater Alexandra genuit Alexādro hunc Aristobulum. Exequēs proinde regina Cleopatra petitionem Alexandræ sodalis suæ, rogauit maritum suum Antonium, ut mitteret nuncios qui cum Herode agerent, quatenus sacerdotiū ab Hananele trāsferretur ad Aristobulum iuuenem, illeq́ fieret pontifex. [b] Quam exaudiens Antonius, misit Gelliū unum ex ducibus suis in Ierusalem ad Herodem, rogans ut faceret uoluntatem Cleopatræ uxoris eius & Alexandræ. Veniens ergo Gellius Ierosolymam locutus est cum Herode secundum uerba ista. At Herodes recusauit tradere sacerdotium Aristobulo, prętexens non esse cōsuetudinem, ut pontifex aliquis uiuus deponatur & alius in locum eius surrogetur. Factū autem est, ut Gellius interim quo Ierosolymis agebat, cōtemplaretur Aristobulum adolescentē & sororē eius Marimi, uideretq́ insignem utriusq́ pulchritudinis formā & decorē, & admiratus uenustatē eorū, quippe quibus in nulla terra neq́ in ulla gēte similes uiderat, ait ad Alexandrā: quo patre istos genuisti? Non est cōgressus tecum homo sed angelus dei, & ob id genuisti angelicos filios. Nunc itaq́ audi uocem meā, & excipe per pictoris artificiū effigiem & imaginē utriusq́, & mitte per manū meā ad Antoniū: erit enim cum ille uiderit imagines adolescētis & puellæ, ut faciat quicquid desiderauerint. Cui obsequens Alexandra, misit imagines filiorū suorū ad Antoniū. Quas cum Antonius uidisset, [c] accensus abominabili concupiscentia, misit epistolam ad Herodem in hæc uerba: Marcus Antonius dux Romanorum Herodi regi Iudæorum salutem. Recordare beneficentię quam exhibui tibi, qui te promoui ad regnandum super uniuersam Iudæam, & uicissim mittere digneris ad me Aristobulum. Quod si illud non festinanter feceris, scias tibi imminere bella Romanorum. Cumq́ Herodes literas istas legisset, deprehendit illum abominabili inflammatū cōcupiscentia erga iuuenem, & idcirco mox cōtulit pontificatum puero, scripsitq́ ad Antonium in hunc modum: Non licet puero ut egrediatur prouinciam, quoniam agit pontificem loco Hananelis, sed nec egredi posset prouinciam citra bellorum cōmotionem & multam Iudaici sanguinis effusionem. Prius enim Iudæi morerētur, quàm ut puerum traderent. Quod cum audisset Antonius, destitit laborare pro puero. Rex uero Herodes amoto Hananele de sacerdotio, tradidit illud uxoris suę fratri, qui puer fuit sedecim annorū. Ab initio uero maturi uiri præficiebātur pontificatui, & præerant eidem usq́ ad mortē suam. Sed Antiochus Epiphanes polluit pontificatū. Ipse enim deposuit sacerdotem magnū, & collocauit in locū eius [d] Vriam. Deinde Aristobulus secundus fuit, qui amouit fratrem suum Hyrcanū, & Herodes iste tertius, qui abiecto Hananele tradidit pontificatum fratri uxoris suæ, faciens id propter dissensiones quæ natæ fuerant in domo eius ut illas cōpesceret: nihil tamen effecit, siquidē contentiones in domo eius non fuerūt sedatę. [e] Socrus enim & uxor eius adhuc erant odio concitatæ contra eum, quod seniorem Hyrcanum patrem earum interfecisset.

¶ a Hananeli.] *Cum Herodes mala conscientia poßideret regnum, omnia erant ei suspecta quæ in regia & legitima succeßione uidebātur præ se ferre quandā eminentiā. Et hinc est quod diligēter obseruabat, ne nobilßimus quidam princeps sacerdotū dei haberetur, sed potius inuitauit aliquē ex ignobilißimis sacerdotē de Babylone, & huic principatū sacerdotij designauit. Quod nō*

pertulit

pertulit Alexandra filia Hyrcani uxor Alexandri, ex quo habuit filium Aristobulũ & filiã Mariamnen. Sic enim uocat Iosephus Marimi. b *Quã exaudiens.*] *Iosephus sic habet: Negligente Antonio petitionẽ uxoris, amicus eius Gellius ad Iudæam cum propter aliquas causas peruenisset, & uidisset Aristobuli pulchritudinẽ, mirabatur. flexitq; matrem, pingere utriusq; prolis imaginem & Antonio destinare, &c.* c *Accensus.*] *Puellam tamen accersere erubuit Herodi nuptam, quin & Cleopatram metuit contristari, sed puerum scripsit transmitti cum honore.*

d *Viam.*] *Iosephus sic habet: Nõ licebat aliquẽ honore semel accepto fraudari, quod prius Antiochus Epiphanes destruxit, dum auferret ab Iesu sacerdotiũ, & ordinaret fratrẽ eius Oniam.*

e *Socrus enim.*] *Licet filius adeptus esset sacerdotiũ, adhuc tamẽ Alexandra nõ fuit quietata, renuens consolari super innocenti patris sui interfectione. Quod aduertens insanus Herodes, conuentum facit amicorum & accusat Alexandram, dicendo, latenter insidias egisse pro principatu dum per Cleopatrã ageret, quatenus ipse quidem regno priuaretur, puer autem pro ipso rerũ administrationem ab Antonio susciperet.*

CAPVT XVI.

PRæcepit ergo Herodes, [a] ut occulte obseruarent Alexandrã. Timuit enim ne contra se excitaret in populo seditionem. Porrò Alexandra denunciauit Cleopatræ, quomodo instituerit ad se fugere in Aegyptũ à facie Herodis. Quapropter & duas thecas parari fecit instar loculorũ, in quibus efferri disposuerat inter funera mortuorũ, quæ ab urbe sepeliẽda in Hebrone aut alijs locis euehebantur. Siquidem ipsa latitabat in arca una, ut sic de Ierusalem ueniret in Ioppen ad mare & ad locũ in quem Cleopatra miserat nauem, quã Alexãdra & filius eius fugituri ingrederentur. Quod sciens [b] Sabion unus ex consiliarijs Alexandræ, abijt & retulit regi. Et rex dixit ad Sabionẽ: Capite arcas in quibus latent Alexãdra & filius eius, sicut percepistis ab ea. Cumq; sic inclusas apprehenderitis, ducite arcas ipsas ad me, ut cõprehendam eos intra ipsas arcas. Faciens ergo sic Sabion, duxit captas arcas ad regẽ: & rex aperiens arcas inuenit Alexandrã & filiũ eius intra ipsas, dixitq; ad Alexandrã: quousq; nõ erubescis talia facere? Largitus est tamen rex huic iniquitati [c] ueniam. Factũ est proinde post reuolutũ annũ, ut ascenderet Aristobulus sacerdos magnus in solennitate tabernaculorũ ad altare, oblaturus incẽsum, indutus uestibus pontificalibus & exequuturus ministeriũ summi sacerdotis. Vidẽsq; populus adolescentẽ stantem in gradu suo, accinctũ indumentis suis, & forma pulchritudineq; renitentem instar angeli dei, solutus est præ gaudio in fletũ, benedixeruntq; dominũ & sacerdotẽ. De qua re plurimũ stupefactus rex dixit in corde suo: nisi sustulero adolescẽtem illum à facie mea, breui fiet ut regnũ redeat ad eum. Nam cor totius populi id cogitat, ut cõstituat eum regem. Factum est ergo post solẽnitatem, ut egressus ab urbe Ierusalẽ cum tota familia sua, ueniret in Ieriho ciuitatem magnam, ubi herba balsami crescit, unde nobilissimum exit oleũ, & à cuius fragrantia ciuitas ipsa [d] Ieriho appellata est. Cumque illuc uenisset rex, fecit grande conuiuium cunctis principibus qui secum uenerant, & accumbens dixit ad Aristobulum pontificem: [e] sede. Sedente autem adolescẽte iuxta regem, consederunt omnes principes & ministri eius, unusquisq; iuxta gradũ suum, lætatusq; est rex ualde & cuncti ministri eius. Expleto autem prandio & transacto meridie, egressus est rex atque Aristobulus põtifex unà cũ principibus ad hortos, & fontes regios, ut uiderent

rent quomodo ministri regis natarent in aquis. Erãt enim ibi piscinæ magnæ & profundissimæ, quæ implebãtur fontium aquis. Stans ergo rex iuxta piscinam unam, uidit quomodo serui sui natabãt in aquis atq; ludebant, & quomodo unus conabatur alium mergere. Et inuitabant adolescentes Aristobulum ex consilio regis, ut ueniens nataret cũ eis. At ille renuit nisi rex iuberet. Rogans ergo Aristobulus regem ait: descendam quæso & ego ut natem in aquis cum adolescẽtibus istis. Respondit ei rex: quamobrem uis iam descendere? Cumq; obnixius regẽ rogaret, ait rex: Fac quod tibi libet. Descendens ergo iuuenis natauit cum reliquis adolescentibus in aquis. Et cum rex abijsset & ingressus esset domum, luserunt serui eius in aquis cum Aristobulo donec inclinaretur dies, & [f] merserunt eum tamdiu in aquis, donec ex consilio Herodis occiderunt eum. Audiens uero populus mortuum Aristobulum, leuauerunt uocem suam & fleuerunt. Sed & principes regis & ministri eius fleuerunt. Eiulantes præterea mulieres Alexandra & Marimi, dixit Marimi regina ad regem audiente cuncto populo: ut quid ego sola relinquor ex omni cognatione mea, quam totam sustulisti gladio tuo, nõ parcens senectuti matris meæ, neq; fratri meo puero? En quàm desolata relinquor ex omni familia mea. Eiulans ergo coram omni populo, cõmouit etiam regem ipsum ad fletum. Nam accendebãtur uiscera eius super pulchritudine adolescentis, ut etiam [g] magno apparatu sepulchrum eius adornaret, & munificenter exequias eius honoraret. Alexandra uero mater adolescentis, seipsam interficere quærebat, & nihil eam in uita retinebat, quàm ut occasionem adinueniret, qua ulcisceretur se de Herode. Ab illa etiã die & deinceps Marimi nõ loquebatur cum Cypri matre regis & cum Salomith sorore eius, sed detestabatur eas atq; maledicebat eis iugiter, obijciẽs eis opprobria cognationis earum, & asserẽs prophanas esse Cyprin matrẽ regis & Salomith sororẽ eius. Quapropter Salomith accusabat eam apud regẽ, sed rex nõ animaduertit uerba eius, neq; corripuit Marimi uxorẽ suam propter nimiũ amorẽ quo diligebat eam. Vnde et Marimi audacior facta ex amore eius, licentius maledicebat & blasphemabat cognationem regis.

¶ *a Vt occulte obseruarent.] Licet rex recõciliatus fuerit Alexandræ post Hyrcani interfectionem, non tamen securus degebat, dum Alexandrã ex præteritis conatibus, ne tempus nouarum rerum caperet, ualde timeret. Quapropter præcepit eam ita in aula conuersari, ut nihil sub potestate sua haberet: diligenter etiã custodiebatur occulte, ne quid præter quotidianam conuersationem niteretur, quæ paulatim magis illam exacerbabant & in odio suscitabant. b Sabion.] Hic amicus Alexandræ fuit & inimicus Herodis. Nam inter insidiatores Antipatri de ueneno conscius putabatur, & ob id odium lenire pro indicationis fauore putauit, nuncians regi insidias Alexandræ. c Veniam.] Inuitus cõceßit culpam, dum putaret Cleopatram nullatenus cessare, si contra se causam inuenisset. Proposuit tamen omnibus modis adolescentem perimere, non cito, propter uerisimilem dißimulationem. d Ierìho.] Habet hebraica uox* יריחו *denominationem à* ריח *quod odorem significat, iuxta illud Genesis octauo,* וירח יהוה את ריח הניחוח *Et odoratus est dominus odorẽ refrigerantem. e Sede.] Iosephus addit, quod Herodes adulabatur adolescenti & illiciebat ad affluentiam potionis, paratus conludere uel iuueniliter ad gratiã illius iocari. f Merserunt eum.] Cum scilicet iam ageret decimũ & octauum ætatis annum & principatum sacerdotij anno non amplius tenuisset, quem post eum rursus Hananel suscepit. Iosippus dicit eos balneasse in Iordane, qui fluit iuxta Ieriho &*

paulo

paulò post labitur in mare mortuum. g *Magno apparatu.*] *Hæc omnia pro satisfactione faciebat. Nam munificenter exequias eius honorans, multũ apparatum circa locellos, & multitudinem aromatũ fecit, nimiumq; ornatũ simul sepelijt, ut dolorem mulierum penè deleret, & solaretur per istã partẽ. Alexandrã tamẽ nihil tale deuicit, sed semper mali memoriã mœstitia incitabat.*

CAPVT XVII.

IN tẽpore illo suscitata sunt bella apud Syros & Persas, quoniã rebelles extiterũt imperio Romanorum, eo quod Marcus Antonius dux Romanorum, qui tunc habitabat in Aegypto, affligeret eos, traderetq; eos ueluti donũ quoddam Cleopatrę uxori suæ. Quicquid enim Cleopatra dicebat Antonio, hoc ille faciebat. Sic ipsa incitabat eum contra reges ut raperet terram eorum, & daret ei aurum atq; argentum ipsorum, omnem deniq; substantiam eorũ quam habebãt reges in peculijs suis, sibi daret, quod & Antonius fecit, occidẽs reges magnos & tradens ei. Incitauit quoq; eum ut occideret regem Iehuda & regem Arabię, & traderet eos & spolia eorũ sibi. At Antonius rem ipsam profundius considerans, reuersus est ad mentem suã, sicut qui amens fuit rursum redit ad se ab infirmitate sua, dixitq;: non est bonũ ut tam magni reges interficiantur, quia nõ præualebimus eis citra ruinam Romanorũ & effusionẽ sanguinis. Ecce enim Herodes rex Iehuda amicus meus est, & hic factus est rex per consilium Augusti & senatus Romanorum, atq; ideo non cõuenit ut sic agam. Non tamen pepercit Antonius regi Syriæ, sed acceptis spolijs & terra eius, tradidit ea Cleopatrę, rursumq; egressus occidit reges multos. Et cum proficisceretur contra Persas comitata est & cõduxit eum Cleopatra usque ad Persiã, ac inde reuersa regina ut rediret in Aegyptum, peruenit in terram Iehuda. Quam honorifice suscipiens Herodes in Iericho ciuitate fragrãtiæ, ubi inuenitur nobilissimũ oleũ, fecit ei atq; ministris eius cõuiuium magnũ. Et regina quidẽ Cleopatra sollicitauit regem ut cubaret secũ, sed noluit rex Herodes id facere, quin magis consiliũ habuit cum consiliarijs suis, ut introductam in cõclaue interficeret, interim quo erat in dominio suo, liberaretq; populos à malicia eius. Cõsiliarij tamen eius dissuaserunt dicẽtes: absit à te ut id facias. Nam si iam occideres eam, orirentur inter te & Antoniũ prælia magna. Quod cum rex audisset, destitit à proposito suo, traditisq; ei argento & auro atq; lapidibus præciosis iuxta magnificentiã regis, deduxit eam usq; in Aegyptum: ipse autẽ rex reuersus est in Ierusalem. Porrò Antonius pugnãs cõtra Armeniã obtinuit eam, & digressus inde oppugnauit & uicit Persas, duxitq; secum Artabazen regẽ Armeniæ & reliquos Persici regni reges uinctos catenis, & omnia spolia, donauitq; eos Cleopatræ ueluti ancillas. Quapropter omnes gentes oderũt Antoniũ, quoniam cum dominus tradidisset in manum eius reges magnos & insignes, ipse ignominiose tractauit eos, donans eos ueluti ancillas Cleopatrę mulieri.

¶ *Exponit hoc caput maliciã Cleopatræ. Hæc non desistebat Antonium flectere, quatenus omnibus oppreßis, potentiam singulorũ ablatam sibi donaret, multumq; ualebat, desiderio sui illo inflammato: quæ cum natura auara existeret, nihil iniustum reliquit. Siquidẽ fratrẽ suũ, quem iam habiturũ regnum sciret, uenenis aggressa consumpserat: sororem autem Arsinoẽn Ephesi ad templum Dianæ confugientem per Antonium extinxit. Iam pecuniarum gratia & templa & corpora uiolabat, neq; sacrarium tam castum fuit aut asyli priuilegio tutũ, cuius ornatum ipsa non abstulit. Et cum omnia*

expoliaret, fœmineis cupiditatibus nullatenus satisfaciebat: siquidẽ cuncta deesse suis desiderijs semper putabat. Quapropter & Antoniũ cõpellebat aliquid ab alijs auferẽtem sibi donare. Petijt etiã Iudææ & Arabiæ reges occidi. Antonius autem cum ex omnibus amore fœminæ uictus esset, ut non tantũ uerbis sed etiã uenenis uideretur obedire, manifestam quidẽ iniquitatem uidẽs, petebat eam, ne se tantum ut peccaret compelleret, &c. Cumq; deduxisset Antoniũ usq; ad Euphratem & illa redisset ad Herodem, tentabat cum eo concumbere: at ille recusauit, sciens quod per luxuriam uellet insidias ei parare. Vnde & consilium cum amicis sumpsit, ut eam sub potestate sua positam occideret, ut & se & multos malis eius liberaret, quibus iam grauis facta uel fieri posse putabatur. Probibebant tamen eum amici, quod multa mala hinc surgere timebant.

CAPVT XVIII.

POst hæc incitauit Cleopatra Antonium ut arma sumeret contra Octauianum Augustum, qui imperium extẽderat à Roma usq; ad Indiam & Britãniam, quæ est ab occidente in Oceano, instruxitq; Antonius aciem cõtra eũ, anno olympiadũ [a] octogesimoseptimo, uenientem cõtra se cum exercitu ualidissimo. Audierat enim quãta & qualia egerat Cleopatra uxor illius. Herodes quoque congregauit exercitum magnum ex omni Iudæa, & ex cunctis gẽtibus à se subactis cõflauit magnum robur, parauit quoq; plurimas naues & abijt in Aegyptum, ut auxilium ferret Antonio, et proficisceretur cum eo in Italiã, & pugnaret contra Octauianũ Augustũ. Factum est autẽ cum Herodes uenisset in Aegyptũ, ut diceret illi Antonius: Tu nõ ibis nobiscũ, ne forte interim quo ego proficiscor in Italiã & pugnauero cõtra Augustũ, [b] omnia regna ista præuaricẽtur. Tu magis hoc pacto nobis subsidio eris, si pficiscaris & percutias Arabiã. Nam trãsgressus est rex Arabũ initũ pactũ. Cumq; Herodes audisset uerba ista, cõgregauit equites & pedites, & ueniens in terram Arabiæ deuastauit eam gladio & igne. Sed & Cleopatra misit [c] Antemũ ducem exercitus sui in auxiliũ Herodis, dixitq; ei in occulto: Sit cõsilium tuum cum rege Arabiæ. Et cum fueris in ipso cõgressu belli, stabis à tergo castrorũ Iudaicorũ, percutiesq; in ipso cõflictu & ab ea parte exercitũ eorum, ut sic Iudæi undiq; cæsi cadant cum Herode rege suo, & ego uendicabo mihi terram Iehuda & regnabo super eam. Existente itaq; Herode in terra Arabiæ & ueniẽte ad eum Antemo, misit Antemus ad regem Arabiæ & indicauit ei memorata uerba. Egressusq; est rex Arabiæ in occursum hostium cum ualidissimo exercitu, rex uero Herodes mansit intra castra, & misit ducem militię Iudęorum extra castra contra regem Arabiæ: conferentesq; manus acriter pugnauerunt. Pręualentes uero primum Iudæi, percusserunt Arabes cæde magna, ita ut multus populus fugeret à facie eorum, Antemus autem percussit tabernacula Iudæorũ à tergo eorum, sicut iusserat Cleopatra regina. Cumq; respicerent Iudęi, ecce incubuit eis bellum à fronte & à tergo, & conuersi ut pugnarent contra Antemum & Aegyptios, uenerunt in medium Arabũ & Aegyptiorum, habentes hos ab una parte & istos ab alia, ipsi autem cõstituti in medio, sustinebãt totum belli pondus, cecideruntq; plurimi ex eis. Quod uidens Herodes egressus est uelociter extra castra cũ equis & curribus suis, & percussit exercitũ Antemi. Fugiente aũt à conspectu eius Antemo, [d] percussit exercitũ Arabum cæde maxima, prosternens in terram de populo illo plurimos, & reliquos persequẽs usq; ad munitiones eorũ, & postea reuersus est in

est in Ierusalē. In diebus illis factus est per totā terrā Iehuda ingens & horribilis terremotus, qualis nō fuit à diebus Vziæ regis Iehuda, mortuiq́ sunt plurimi in terra Iehuda: nā multa pecora perierūt ab illo terremotu, multi quoq; uiri, mulieres & paruuli in uicis Ierusalem. Quasi decē millia interierunt præter eos qui mortui fuerūt in ciuitatibus Iehuda. De qua re territus est rex Herodes & omnis gens Iudæorum, stupefactumq́ est cor regis atq; cor populi sui uehementer, & commotum instar arborum syluestrium, quæ commouentur à uento. Dixeruntq́: omni tempore inueniendus est modus ut pacem habeamus cum omnibus uicinis nostris, ne quisquā nos impediat quo minus conuertamur ad dominū. Miserunt ergo nuncios ad gentes quæ erant in circuitu eorum, & fecerunt pacem per circuitum. Herodes quoq; misit nuncios ad regem Arabiæ, cupiens facere cum eo pacem: at rex Arabiæ apprehendens nuncios Herodis, iugulauit eos extra Petram urbem deserti, metropolim regni, & congregans omnem militiam suam, militiam scilicet Arabiæ & militiam Barbariæ, populum plurimum instar harenæ, quæ multa est in littore maris, conatus est intrare terram Iehuda & deuastare eam. Audierat enim terremotum perdidisse omnem superbiam Iudæorum. Audiens uero rex Herodes, regem Arabiæ iugulasse nuncios suos, indoluit plurimum, & conuocans duces & milites suos atq; uniuersum populum, locutus est uerba huiuscemodi in auribus eorū: audite fratres mei, socij mei & sancti domini quæ ego loquor ad uos hodie. Scio quod calamitas magna uenit super nos hoc anno, & ob id timui loqui ad uos, ne forte uerba mea uobis essent molesta & grauia, qui huc usq; amaro fuistis animo. Sed audite & inclinate cor uestrum ad eloquia mea. Ecce pugnauimus hactenus contra filios uinctorum, & ut ostenderemus uirtutem nostrā & robur nostrum, rapuimus spolia & diripuimus prædam. Modo uicimus & modo succubuimus more omnium populorum. Vicimus quidē & accepimus terram eorum & substātiam eorum. Iam uero nobis ad prælium sic est egrediendū, ut non spolia aut substantias rapiamus, sed ulciscamur sanguinem innocentem quem effuderunt in terra sua & occiderūt nuncios nostros, quos misimus ad eos ut faceremus cum eis pacē. Et nūc miror ego, si multitudinē eorum timeatis. Certe scitis quod in omnibus prælijs uicimus eos. Quod si dixeritis à terremotu infirmatū cor uestrū, uanus est hic timor uester, et sine causa induxistis illum metum in cor uestrū. Nō enim nocuit nobis iste terræmotus sed magis profuit, quandoquidē eduxerit Arabes in prælium. Si terræmotus nō contigisset, illi non processissent contra nos in pugnam, sed audientes damnum nobis euenisse ex terremotu, securius exierūt. Scire propterea debetis, per uoluntatē dei hoc exortū bellū, id quod ex his qui in terræmotu perierunt aduertere potestis, cū nullus homo bello aptus apud nos mortuus sit, sed tantum senes, mulieres & paruuli. Hostes quidē ex calamitate quæ accidit nobis audaces facti sunt, fiduciā habētes in re uana, sed uæ illi qui spem habet in re nihili & in casu hostis sui. Fieri etenim solet, ut in momento mutetur inter homines euentus aliquis. Nam ex angustia sæpe transit homo in refrigeriū & latitudinem cordis, & rursum ex refrigerio in angustiam. Talia siquidem solent hominibus per uices euenire. Aduertite obsecro quid fecerint nobis Arabes in pugna prima, & quomodo in posteriori non steterint ante faciem nostram, sed fugam arripuerūt.

Nam cum nos percuteret Antemus & illi iam coruissent, hi qui fugerant reuersi contra nos sumpserunt animum ut impugnarent nos. Et nunc quidem metus incussus est uobis ex domibus quæ in terræmotu conciderunt & oppresserunt animas multas. Quod si deus uellet amplius affligere nos, id quidem facile posset. Quis enim illi resistere potest? Ex benignitate sua & propter iniquitates nostras afflixit nos, & ideo iam innocẽtes sumus à scelere & peccato. Et quoniam percussi sumus in terræmotu, non affliget nos deus amplius propter omnia ista. Nam semper post furorem sequũtur miserationes. Roborate ergo & confortate cor uestrum gens sancta, sicut fecerunt patres uestri primi. Quod si interierũt nobis possessiones, certe hostibus nostris defecit consilium & intercidit fides. Mittentes enim manus suas in nuncios nostros, non tantum preuaricati sunt legem nostram, sed & legem gentium, legem Romanorum & legem Grecorum, imò & legem suam uiolauerũt, ob id quod extenderunt manus suas in sanctos. Siquidem nuncij sancti sunt sicut & Græci eos sanctos appellant. Et nos quoq; uocamus eos angelos ad instar angelorum dei, eo quod faciũt pacem inter diffidentes gentes, & præcauent sanguinis effusionem. Nunc itaq; cõfortamini & uiriliter agite, ut uindictam sumamus de eis, haud secus quàm si extẽdissent manũ suam in angelos dei. Monuit itaq; eos ut festinarent ad prælium & perficerent uoluntatem domini, antequam ille exigeret uindictam. Festinemus inquit, quando sanguis istorum nobis auxilio est, quoniam angeli domini nobiscum sunt & pugnant pro nobis propter effusum sanguinem, adiuuantq; nos cõtra hostem.

¶ a Octogesimo septimo.] *Iosephus habet, centesima octogesimaseptima olympiade, quando Cæsar cũ Antonio de republica decertabat.* b Omnia regna ista.] *Orientalia scilicet, quibus Antonius præfuit & sub obedientia Romanorũ continuit.* c Antemum.] *Iosephus legit Artemũ. Fuit hic dux Cleopatræ, & inimicus Herodis, qui futura non imprudenter prospexit: ut si quid clarũ agerent Arabes, ipse quiesceret: uictis autẽ eis, quod & cõtigit, ex proprijs præparatis militibus inuaderet Iudæos, quos tunc lassos & iam uicisse putantes, subito superueniens prosternebat.* d Percußit exercitũ.] *Iosephus diuersum sentit cum in hunc modum scribit: Rex Herodes desperationi pugnæ uectus equo ducere tentauit auxiliũ sed non ualuit, licet festinasset subuenire. Sed castra Iudæorum cum Arabes cepissent non mediocrem felicitatem tenuerunt, plurimũ aduersariorum prosternentes exercitum. Exinde latrocinijs utebatur Herodes, multamq; Arabum terram discurrens uexabat, recusans manus cum eis ex æquo conserere.* e Terræmotus.] *Gesto bello Acciaco inter Cæsarem & Antonium anno septimo regni Herodis, terra Iudæorum commota est, qualiter nunquam animalium pestilentia per prouinciã gesta, perempti sunt à ruinis etiam hominum decem millia. Milites uero cum sub diuo degerent, nihil ab oppreßione sunt læsi.* f Apprehendẽs nũcios.] *Cum Arabes de terræmotu quærerent, & plus quàm in ueritate erat audirent, quæ facta fuissent, tanquam prouincia hostium euersa hominibus peremptis: nihil ulterius sibi aduersum credebant posse insurgere. Quò cum legati Iudæorum peruenissent, pacem propter hæc quæ euenerant facturi, Arabes peremerunt eos, & cum alacritate contra milites eorum præparabantur.* g Locutus est uerba.] *Cum Iudæi uarijs calamitatibus oppreßi nequaquam bellare decernerent, dum non pares sese prælijs Arabum putarent, neque auxilium haberent, rex Herodes ita dispositos flectere sermone tentauit ut recuperaret in eis antiquum alacritatis animum, & exhortatus aliquos optimatum, ausus est etiam & ad populum sermocinari, nam prius pigebat eum ne male propter calamitates susciperetur ab eis. Orationem istam Herodis inuenies descriptam apud Iosephum lib. 15. cap. 6.*

CAPVT

CAPVT XIX.

CVm autem Iudæi hæc audiuiſſent uerba, commoti ſunt ad bel-
lum. Et uidēs Herodes rex ſibi conſentire populū, eumq; quaſi
uirum unum accinctum ad prælium contra Arabes, oblatis do-
mino holocauſtis & pacificis, traiecit Iordanem, habens ſecum
currus & equites plurimos, atque robur & exercitum ualidiſſi-
mum ex Iehuda & Beniamin collectum, qui omnes fortiſſimi erant milites
non ad tergum reſpicientes. Ingreſſo autem eo in terram Arabiæ, egreſſus
eſt rex Arabiæ in occurſum eius, habēs ſecum exercitum magnum instar are
næ quę eſt in littore maris: & congreſſu facto ceciderunt ex Arabibus in pri-
ma pugna quinq; millia uirorum. Inſtaurantesq; uires ſuas Arabes & rurſum
in conflictum deſcendentes, amiſerunt quatuor millia uirorum. Et cum fuge
rent Arabes, perſecuti ſunt eos Iudęi donec illi uenirēt in caſtra ſua. Nec ſunt
toto biduo de caſtris egreſſi, neque poterant Iudæi ingredi ad eos, quia clau
ſa erāt caſtra per circuitū. Pugnantibusq; Arabibus ex caſtris, rex Herodes
admouens caſtra Iudæorū, collocauit ea ante caſtra Arabum, & nō permiſit
quenq; egredi de caſtris ad afferendū aquas. Cūq; illi munus obtuliſſent re-
gi, noluit rex illud acceptare: quia induxerat rex in animū ſuū, ultionē ſume-
re de eis. Et idcirco dixerunt Arabes ad inuicē: uenite & egrediamur ad pu-
gnã. Melius enim eſt nobis ut moriamur in bello, quàm ut hic ſiti pereamus.
Ordinata ergo acie factum eſt pręlium maximum. Nam irruentes Iudæi in
Arabes, occiderunt ex eis ſeptem millia, reliqui uero Arabes uertentes ter-
gum fugerunt, perſecutusq; eſt eos rex Herodes cum populo ſuo, donec illi
ingrederentur ciuitates ſuas munitas, percutiens eos cæde magna & ualida,
ut occiſi prę multitudine numerari nō potuerint. [a] Obtinuit inſuper rex He
rodes ciuitates illorū munitas, præſertim Petrā deſerti & omnes reliquas ci-
uitates eorū, factiq; ſunt ſerui Herodis cūctis diebus uitæ eius. Herodes uero
& uniuerſus exercitus Iudęorum in pace reuerſi ſunt in Ieruſalem, nec ullus
defuit ex eis uir, quapropter dantes confeſſionē & laudem domino deo ſuo,
obtulerunt munera in templum domini de ſpolijs Arabum, quę plurima ſe-
cum tulerunt de Arabia & Barbaria, & diuitias maximas.

¶ a Obtinuit.] *Quæ in fine huius capitis ſcribuntur de expugnatis Arabum urbibus apud Ioſephum latinum non habentur. Deſcribit autem hanc hiſtoriam capite ſexto libri 15. Iudaicarum antiquitatum.*

CAPVT XX.

IN diebus illis pugnauit Antonius contra Octauianum Augu-
ſtum, ſed Auguſtus præualens contra Antonium uicit eum, &
adepto omni dominio uenit nauigio in Rhodum, ut inde tran-
ſiret in Aegyptum. Cumq; nūciatum eſſet Herodi Antonium
occubuiſſe [a] anxiatus eſt ualde, reſumptoq; animo conſtituit
adire Auguſtū in Rhodiorū urbe, quæ eſt urbs Gręcorū, ut muneribus prę-
ueniret faciē eius. Diſponēs ergo uniuerſam domum ſuam, cōmendauit Cy
prim matrem ſuam & Salomith ſororem ſuam Pherorę fratri ſuo, præcipiēs
ei ut illas duceret in [b] Mazodam Aedomęorū locum, Marimi uero uxorem

ſuam atq; Alexandram matrem eius commẽdauit Ioſepho marito Salomith ſororis ſuæ & Soẽmo cuidam Tyrio, præcipiens eis ut ducerent illas in oppidum nomine Alexandrium, adiuransq; eos, ut ſi audirent quippiam de interitu ſuo, inteficerent Marimi uxorem ſuam & matrem eius Alexandram. Abiensq; naui peruenit ad Auguſtum, meditantem occiſionẽ Herodis propter amicitiam quam habuit ad Antonium. Perueniẽs itaq; ad Auguſtũ [c] nihil amouit à ſe niſi regnum, hoc eſt, ſolam coronam depoſuit, dixitq; ad Auguſtum: ſi propter amicitiam quam habui cum Antonio iraſceris contra me, certe non abſcondo à te, me dilexiſſe Antoniũ, etiãſi ille adhuc uiueret eſſem amicus eius, eo quod ille mihi ſubſidio fuit in regno meo, & omnia quæ loquebatur os meum cum Antonio, hæc pro uirili mea exhibui in prælio, paratus etiam ad proficiſcendum cum eo in Italiam & ad gerẽdum pugnam contra te. Non tamen tranſiui cum eo in Italiam nec interfui prælio ueſtro, quia non potui id facere propter bella Arabica & propter peſſimũ conſiliũ quod ei dederat Cleopatra uxor eius: ob id inquam non ſecutus ſum eum, nec leuaui gladium meum contra te neque pugnaui contra te, non quidem formidine belli aut pauore cordis, nec ueluti qui deſerit amicum ſuum in die tribulationis ſic deſerui Antoniũ, aliàs enim erubeſcerem ſi illum comitatus non fuiſſem, ſed deſtinaui ad eum exercitum militum & naues ferentes omnis generis arma bellica, frumẽtum & cõmeatum multum, & ut ſemel dicam ſummam amicitiam libenter illi oſtendiſſem quando erat in [d] ualle Acciaca, in regione Italiæ & in loco pugnæ, ſed non fui ibi. Et ecce nõ celo à te uerbum, ne forte reputer à te ueluti qui amico ſuo opem denegat in die tribulationis, quantumlibet iudicia tua & prælium tuum mihi immineat. Sed non timeo intantum bella tua, ſicut formido iudicia tua. Nam in iudicio non ſuccurrit homini uirtus ſua, ſed in iniquitate ſua deprehenditur. Nihilominus ego uolo tibi oſtendere qualis fuerim amicus. Ecce cum tu iam præualueris contra Antonium & ille fugiens humiliatus ſit, noueris ſi inueniſſem eum non deſeruiſſem eum ſed fuiſſem illi auxilio, nõ obſtante quod ille mentis inops perierit. Et tu quidẽ cum exercitu tuo præualuiſti & uiciſti auxilio Romanorũ militum, ſed multo magis ille uictus eſt defectu mentis ſuæ. Nam dementauit eum Cleopatra fornicatione ſua atque incantationibus ſuis. Neque uoluit audire conſilium meum ut illam interficeret cum eſſet inimica eius & incitaret eum ad inferendum tibi bellum. Si audiſſet me & interfeciſſet eam, bene ei fuiſſet. Nam tunc & ego ſecutus fuiſſem eum in bellum contra te. Et licet ille obedierit conſilio eius & deſeruerit me, ego tamen non dereliqui eũ, eo quod ipſe impoſuerit capiti meo coronã, quam ueniens ad te rurſum abſtuli à capite meo. Noueris tamen me illam depoſuiſſe pro tuo honore, quia ſto ante tribunal tuum. Et certe ſi ille adhuc eſſet in uita, ego inimicarer inimicis eius, eſſemq; amicus amicorum eius. Habemus autem plurimos amicos, & habent amici noſtri magnam fiduciam, innituntur q; nobis in die tribulationis. Cumq; in hunc modum ille loqueretur, ait Cæſar ad Herodem, dignus es omnibus modis ut regnes, poſtquam tam fidelis es erga amicos tuos & obſeruas amicitiam inuiolatam, nec erubeſcis manifeſtare amicitiam tuam quam habuiſti ad Antonium hoſtem noſtrum. At deinceps eris amicus noſter, & nos dabimus tibi munera pro amicitia tua, in duplo maiora quàm

quàm tibi tradiderit Antonius. Et quemadmodũ uici illum in prælio, ſic nũc uincam eum liberalitate erga te, dando omnia quę poſtulaueris à nobis. Antonius quidem non fecit tibi ſicut meruiſti, ſed magis auſcultauit Cleopatræ quàm cõſilio tuo, ſequens incantationes eius magis quàm ut tibi fidem pręberet. Sed hoc tibi mirũ uideri non debet, cum & mihi ſicut tibi fecerit. Nam propter Cleopatram dimiſit amicitiam meam & uerſus eſt mihi in hoſtem. Accipiens itaque Auguſtus coronam regiam, impoſuit eam rurſum capiti Herodis, auxitq́ꝫ regnum eius in duplo. Et ſecutus eſt eum Herodes uſq; [e] in Aegyptum. Quo cum perueniſſent, accepit Auguſtus uniuerſum regnum quod Antonius tradiderat Cleopatrę, & regnauit ibi unà cum Herode. Aſſignauit præterea Auguſtus Herodi quadringentos fortiſſimos uiros, qui natione Galli erant, honorãs eum ſupra modũ donec reuerſus eſt in Ieruſalem.

¶ a Anxiatus eſt ualde.] Propter amicitias ſcilicet quas habuerat cum Antonio Aemulo Cæſaris. b Mazodam] Ioſephus uocat Maſſadam, & ex Soëmo Tyrio facit duas perſonas, Soëmum & Iturũ, quos Herodes unà cum Ioſippo ueluti fidos amicos dimiſit apud Marimi ſeu Mariamnem & Alexandram. c Nihil amouit.] Aliud nihil de dignitate ſua diminuit quàm diadema, quod depoſuit. Cumq́; loqueretur cum Cæſare, ſeruauit ſuæ maieſtatis honorem, dum nec ad preces nec ad petitiones conuerteretur tanquam de peccatis ſuis ſatisfaciens, ſed ratione actuum ſuorum confidens, ſine dubitatione Cæſari dicebat, amicitias ſibi maximas cum Antonio fuiſſe, omniaq́; pro uirtute ſua egiſſe, quatenus ille rerum potentiam ſortiretur: militiæ tamen eius nullatenus communicaſſe, eo quod occupatus Arabes expugnaret, tranſmiſiſſe uero & pecunias & frumenta. d In ualle Acciaca.] Habet textus, uallem iſtam fuiſſe in Italia, at alij dicunt Actium eſſe promontorium in Epiro, ubi Auguſtus deuictis nauali prælo Antonio & Cleopatra urbem condidit, & Nicopolim à uictoria nominauit. Habes in Ptolemæo tabula decima Europæ, & Actium & Nicopolim. e In Aegyptum.] Addit hic Ioſippus, Cleopatram induiſſe ueſtimenta ſua ſplendidiora ſediſſeq́; in ſolio regio, & illatam uiperam adhibuiſſe pectori ſuo, & ob ſuſceptum uirulentum morſum exanimatam.

CAPVT XXI.

REuerſus [a] autem Herodes inuenit totam domum ſuam turbatam, quoniam Ioſeph & Soëmus uir Tyrius, quibus rex tradiderat cuſtodiendas Marimi uxorem ſuam atque matrem eius, [b] reuelauerunt ſecreta regis, nempe quod interficeret Marimi uxorem eius, ne uir alius poſt mortem eius duceret eam. Quod cum audiſſet mulier, indicibili fuit mœrore repleta. Vnde quando rex ei prædicabat omnem honorem & magnificentiam ſibi exhibitam, illa non congratulabatur ei, neque hilarem faciem oſtendebat, imò nec audire dignabatur uerba eius, quin magis maledicebat cognationem eius. Sentiens ergo Herodes odium uxoris ſuæ, grauiter id ferebat, eo quod plurimũ amaret eam. Factum eſt proinde quadam die ut rixaretur Marimi regina cum Salomith ſorore regis & uxore Ioſeph, conuiciareturq́ꝫ & peſſime loqueretur de cognatione eius. Quã accuſans Salomith apud regẽ dixit: cũ tu rex eſſes

apud Augustum, Ioseph maritus meus dormiuit cum Marimi regina. At rex non adhibuit ei fidem, sciens uxorem suam ab heri & nudiustertius semper pudicam fuisse. Propter odiū tamen quo uxor sua ipsum odire cœpit, ex uerbis istis nonnihil suspitionis concepit in corde suo. Vocans itaque uxorem suam interrogauit eam dicens: Dic mihi quare tantum odium sine causa conceperis contra me, & non amas me sicut antea fecisti, [c] cum ego te amem supra omnes mulieres, iurauerimq; tibi, quod ab ea die qua ueni ad te, non irrepserit mihi ulla cōcupiscentia aut illicitus amor erga aliam mulierem quàm ad te. Respondit Marimi: Si amares me sicut dicere soles, nō esses inimicus meus. Quis audiuit unquam tale, ut quis dicat se esse amicū alicuius, & quærit eum interficere? Quare tu præcepisti Iosepho, ut interficeret me interim quo abijsti ad Augustum regem Romanorum? Quæ cum audisset rex expauit stupore magno, deserensq; eam & desistēs ab amplexibus eius, clamauit & ait: Verum est uerbum quod audiui. Nunquam enim reuelasset Ioseph secretum meum [d] nisi dormiuisset cum ea. Egressusq; rex è domo illa, dormiuit in domo alia. Salomith uero soror regis uidens regem credere ea quæ de uxore sua audierat, accepit unum ex eunuchis & Pincernis regis, & dans ei pro munere aurum & argentum, dixit ad eum: Tolle in manu tua uenenum istud mortiferū, & pergens ad regem dic ad eum: Marimi uxor tua dedit mihi argentū & aurum, & tradens simul hunc potum dixit mihi: Vade & offer regi hunc potum: est autem potus amoris, quo cupio animum regis allicere ad me. Quod cum fecisset eunuchus, exequens omnia quæ ei præceperat Salomith, stupefactus rex ait: ubi est Pincerna? Accedens uero Pincerna, porrexit ei potum. Quem accipientes obtulerūt cuidam ebibendum, qui commeruerat mortem: & is mox ut potum illum sumpsit mortuus est. Tunc præcepit rex ut caperent Marimi & Ioseph sororium suum atq; Soēmum uirum Tyrium. Captus quoq; est eunuchus unus qui fuerat apud Marimi, & præcipiente rege eunuchus ille tortus est atque afflictus pœnis magnis, ut confiteretur aliquid de ipso potu. Sed nihil confessus est, nisi quod Marimi uxor eius concepisset odium erga eum propter uerbum illud secretum, quod reuelauerant ei Ioseph & Soēmus. Tunc iubente rege occiderūt Iosephum & Soēmum uirum Tyrium. Marimi autem præcepit rex seruari in custodia, donec conuocato cœtu septuaginta seniorum, qui fuerunt in diebus illis, illam statueret ante tribunal, & iuxta sententiam illorum interficeret eam. Festinantes autem Salomith & consiliarij eius dixerunt ad regem: Notum sit tibi, si superuixerit Marimi adhuc die una, faciet populus conspirationem contra te: quoniam congregabuntur ministri reginę ex omnibus locis & non permittent illam interfici sine turbatione & bello. Et ait rex: agite iuxta placitum uestrum. Traxerunt ergo eam ut occiderent extra ciuitatem, egressaq; Alexandra mater eius, uociferata est & clamauit in hunc modum: egredere egredere exasperatrix, quæ rebellis extitisti marito tuo. Exprobrando itaque maledixit ei cum lamento & fletu. Sed non dixit Alexandra hæc uerba nisi ex dolo, ut hoc prætextu uiueret aliquandiu post filiam & ultionem sumeret, occasionem'que inueniret interficiendi Herodem. Sed & multæ mulieres improperabant & blasphemabant, putantes illam ream esse. At Marimi inter hæc tacuit, nec ullum ædidit uerbum, sed humiliter iuit ad mortem

morte, absq; pauore & timore, perinde quasi ingressura esset domũ gaudij. Non sunt mutati uultus eius, neq; intercisus gressus & incessus eius, sed contempsit mortẽ sicut fecerunt omnes cognati eius, filij Hasmonai. Attendens ergo nobilitatem cognationis suę & magnificẽtiam patrũ suorum, denudauit collum uibranti gladio, & occisa collecta est ad populum suũ. Hæc itaq; mulier excelluit omnes mulieres in pulchritudine & uenustate, sed & in sanctitate & timore domini facile superauit cunctas fœminas quæ fuerũt in diebus eius. [e] Sola modestia caruit. Nam iugiter maledicebat marito cũ illũ intueretur, eo quod seuijsset in cognationem eius. Porrò quàm pulchra fuerit, nemo est qui id facile explicabit. Deus uero non differens uindictã, percussit familiam regis plaga pestifera, unde plurimi ministri regis interierũt. Sed & multi ex magnatibus & principibus eius mortui sunt, atq; cunctę urbes Iehuda senserũt plagam pestis in diebus illis. Orantes ergo populi dixerũt: Deus æterne, num propter animam unam morientur plurimi in populo tuo? Sanauit itaq; dominus populum & cohibita est plaga.

¶ *a* Reuersus Herodes.] *Redijt in Iudæam tyrannus cum ampliore honore, incutiens stuporem cum metu sperantibus contraria, quod clarior à periculis dei prouidentia remeasset.*

b Reuelauerũt.] *Soemus ab initio fidelis, nihil penitus de mandatis* Herodis *patefecit, sed cum sermonibus & donationibus mulierũ flexus paulatim deuictus esset, in ultimo cuncta regis mãdata dilucidauit, dum tamen non omnino speraret eum cum eadẽ potestate reuersurum, sed si potius periculum fugeret, ne rediret insignior, ideoq; nõ parua mulieribus putauit præstare, utiq; ampliorem beneficiorũ retributionem se accepturũ sperans, si regnaret, &c.* *c* *Cum ego te amem.*] Dilexit Herodes *uxorem quod casta & fidelis esset, illa tamen muliebre uel molestum quiddam naturaliter habebat. Nam dominabatur marito seruienti libidini, & sæpius cõtumeliose eum aggressa est. Quod ille dissimulans ferebat & blandiebatur, licet matris eius uel sororis ignobilitatem illa derideret & detraheret.* *d* *Nisi dormiuisset.*] *Hæc eadem habẽtur apud Iosippum sed non apud Iosephũ, tametsi suspitionis quoq; faciat mẽtionem, quæ tali data occasione erupit. Meridie dum uoluisset* Herodes *requiescere, accersijt* Mariammen, *amore quem semper in eam habebat astrictus. Quæ cum intrasset, non cum eo concubuit, sed festinantem eum depulit, & improperauit ei sui patris uel fratris interitum. Qui cum grauiter contumeliam tulisset, & paratus ad facinus esset, sentiens soror regis Salome paratũ olim Pincernam regium intromittit, præcipiẽs dicere, qualiter suaderet ei,* Mariammen *amatorium cõfecisse regi: & si quidem ille turbaretur, & interrogaret quale hoc fuisset, responderet uenenum illam tenuisse, &c.* *e* *Sola modestia.*] *Cõsentit &* Iosephus *latinus in hæc uerba scribẽs:* Et illa *quidem sic interijt, fœmina quæ ad cõtinentiam & ad magnitudinẽ animi optima erat, modestia uero ei defuit.* Pulchritudine *corporis & affabilitatis dignitate, magis quàm quis æstimare posset, omnes mulieres anteibat: occasio tamen exinde maior prouenit, ne cum gratia regis uellet uiuere.* Nam *dum semper potiretur illius amore, & nihil difficile ab illo speraret, fiduciã immoderatam habuit, cõtristabant autem eam quæ erga suos euenerant.*

CAPVT XXII.

POst hæc factum est ut pœniteret Herodem se occidisse Marimi uxorẽ suã, uersusq; est furor eius in feruorẽ amoris. Nam desiderio Marimi uxoris suę exardescens, iugiter nominis illius recordabaẽ, acsi adhuc in uita esset. Pręcepit quoq; ministris eius ut pro ea[a] instruerẽt cõuiuia, collocarẽtq; ei soliũ ad latus regis, sicut ea

uiuente

uiuente fecerāt. Cecidit autē rex in grauē [a] infirmitatē ob amorē Marimi & desideriū eius, nec potuit ferre desiderium illud. At Alexandra uidens regem ægrotare, [b] conataq; est occidere eum. Quod cum regi innotuisset, interfecta est & ipsa ex præcepto eius. Filij autem Herodis Aristobulus & Alexander, quos Marimi genuerat, erant Romæ in diebus illis, ut linguam discerent latinam. Et audientes quod fiebat, uehementi dolore & ira affecti sunt, propter matrem suam interfectā. Sed gesta eorū postea referemus. Sanatus autē rex ab infirmitate sua, dedit Salomith sorori suæ Custobarū uirum Idumęum maritum, constituitq; eum ducem super uniuersam Idumæam. Nam fuit Idumęa sub Iudęis à tempore Hyrcani filij Simeonis, qui circumciderat eos & ligauerat eos uinculis circūcisionis. Cum itaq; Custobarus pręesset Idumæis, conatus est liberare Idumæos de potestate Iudæorū, & ob id erexit [d] idolū quoddam antiquum in Idumæa, misitq; in Aegyptum pro curribus & equitibus, ut rebellaret Herodi. Quod cum nunciatum esset Herodi, nitebatur interficere eum. At cum mater eius atq; soror rogassent eum, rex ueniam dedit Custobaro uice illa. Postea contigit ut discordes fierent Custobarus & Salomith uxor eius, & accusans eum uxor eius apud regem, rogauit simul ut loqueretur cū Custobaro, ut scriberet sibi libellum repudij. Quod cum fecisset rex, parauit Custobarus libellum repudij obsequutus regis pręcepto, quod tamē erat præter legem Mosaicam, cum mulier non possit dimittere à se maritum suum. Maritus autem potest repudiare uxorē suam, præsertim si odio habeat eam. Post hæc factum est, ut loqueretur Salomith ad regem de uiris quibusdam, quos absconderat Custobarus in uilla sua, qui erant [e] de semine regio, fueruntq; abscōditi ab eo tempore quo Herodes cepit Ierusalem, duodecim scilicet annis. Vbi ergo mulier prodidit eos, pręcepit rex occidi Custobarum & eos quos absconderat. Interfecit quoq; Lysimachum & Dosithæum, qui erant ex proceribus Iudæorū, [f] nec ullum superstitem dimisit, qui resistebat iniquitatibus eius. Vnde licenter uiolauit legem, faciens Ierosolymis peregrina ædificia, utputa, [g] theatra ex marmore & lapide albo, sculpsitq; in eis simulachra gentium quas deuicit. Fecit etiam in campo opus quoddā magnificum, nempe amphitheatrum: fecit & quadrigas pro equis, & inclusit eos. Fecit præterea clausuram pro feris, intra quam posuit leones, pardos, lupos & porcos, obiectisq; eis ouibus et armētis, excitauit inter eos altercationē & pugnam. Sed & homines incitauit contra feras, ut mutuo inter se certarent; & aliquādo quidem superior fuit homo, aliquando inualuit fera, mutuo sese conficientes, magno uictoribus proposito pręmio. Et extraneis quidem fuit hæc res spectaculum gratum, at Iudæis fuit molestissimum. Vnde zelo commoti decē uiri Iudæi, nempe Samæus & socij eius, irruerunt in Herodē euaginatis gladijs, sed rex iam cognouerat quid illi molituri erant, nam erat ei ante diem unum indicatum, atq; ideo illi non potuerunt, ut uolebant, eum occidere, sed magis satellites regis circumdantes eos, interfecerūt eos. Ille quoque [h] qui rem ipsam indicauerat regi, peccans post triduum in regem, iubente rege caro eius in frusta est dilacerata atque canibus obiecta.

¶ *a* *Instruerent conuiuia.*] *Moliebatur omnia facere quæ possent solatiū afferre, conuiuia, colloquia, quæ nihil ei profuerunt: gubernationes etiā regales recusabat, & tantū doloribus tenebatur,*

tenebatur, ut aliquando Mariammen uocare ministris tanquam uiuentem ualentemq; præciperet.

b Infirmitatem.] Dum animus Herodis æstuaret desiderio Marimi nec illa frui posset, adeò ad peiora peruenit, ut in ultimo solitudines eligeret sub occasione uenationis. Hisq; confectus cogitationibus, non potuit multos dies protrahere, sed incidit in difficillimã ualetudinem. Nam inflammatione uel astrictione gutturis, mentisq; mutatione tenebatur, & quæ potuissent curam exhibere, nihil penitus profuerunt, sed cõtraria inueniebantur. Iacebat autẽ sic inualidus in Samaria, Sebaste nominata. c Conata est occidere.] Erat Alexandra Ierosolymis, cum audisset in quibus esset Herodes, festinauitq; custodias ciuitatis obtinere. Vnde custodibus obtulit sermonẽ, quod oportuisset ipsi uel filijs Herodis custodias tradere, ne quis alter eas præoccuparet illo defuncto. Erant aũt duæ custodiæ, una ciuitatis, altera tẽpli, quas si quis sub potestate sua cõprehendisset, omnem gentem sibi subdebat. Cum autem hæc Alexandræ sententia regi esset nunciata, præcepit illico eam interfici. d Idolum quoddam.] Iosephus dicit deum illum Idumæorum uocatum Cozen. e De semine regio.] Hi fuerunt filij Babæ, quos rex olim destinauit persequi, quod inimici sui fuissent: tũc uero per temporis longitudinem de memoria eius exciderũt. Et hi cum Herodes oppugnaret Antigonum & ciuitatem Ierosolymitanã, accusabant Herodẽ, suadebantq; seruandũ principatũ regio generi. f Nec ullum superstitem.] Id quoque mouit tyranni animũ, ut tot innocẽtes pueros interficeret, ubi à Magis audiuit in Bethlehem natum regem Iudæorum. g Theatra.] De his Iosephus sic scribit: Herodes peregrinis inuentionibus ueterem statum corrumpebat, unde non minora nobis in posterum mala prouenerunt, diuersis recedentibus à maiorum pietate corruptelis. Primum quidem certamen quinquennale Cæsari constituit, & theatrũ in Ierosolymis cõdidit: rursus in campo maximo amphitheatrũ, utraq; conspicua, à moribus uero Iudaicis aliena. Celebrationem quidem illam clarißimã per quinquenniũ construebat, nuncians finitimis, & conuocans ab omni gente athletas ad omnia certamina, & de tota terra inuitabat, ut spe propositorum præmiorũ & uictoriæ gloria cõuenirent. Igitur collecti sunt capitales artifices, nam non tantũ eos qui exercitationibus corporis præualerent, sed & musica præcellentes, proponẽs maxima uictoriæ præmia, omnesq; nobilißimos ad conflictionem conuenire uocitabat. Cõstituit quoq; & quadrigis & bigis, & unius equi cursui non parua dona: & omnia quæ munificentia uel decore apud singulos præfulgebant, uolens habere clariora, spectaculum liberalitate composuit: theatrum uero circa Cæsaris imagines habebat, & trophæa gentiũ quas bellãdo ille deuicerat, auro scilicet & argento puro cunctis instructis: & neq; de ueste neq; de uasis aut de lapidibus preciosißimum aliquid defuit, quod certantibus non offerebat. Apparatus etiam ferarũ fuit. Nam leonibus multis cõgregatis, & alijs quæ eminent ferocitate & raro inueniuntur, quorũ inter se altercationes & pugnæ contra homines excogitabantur, peregrinis quidem ammiratio sumptuũ & delectatio spectaculi uidebatur, prouincialibus autẽ euidentißima solutio morũ qui apud eos coluntur. Impium est enim feris homines pro hominũ spectaculo subdere: iniquũ etiã peregrinis moribus solita permutare. Super omnia uero contristabant eos trophæa, dum putarent imagines esse armis obsitas, quia non patriũ illis fuerat talia colere. Cumq; tumultuarẽtur, uocans Herodes primos & ostendens trophæa, cõsuluit quid illis hæc uiderentur. Qui cum clamassent, hominum imagines, præcipiens auferre ornatum impositum, ostendit ligna nuda, quæ statim spoliata, risum plurimum spectantibus incusserunt. Tali modo quosdã mitigauit Herodes, quidam uero permanebant in difficultatibus suis, & cõiurauerunt omne periculum se subire antequam ferrent ea quæ non fuerunt solita inter Iudæos, sed deprehensi omnes fuerunt interfecti. Notandum hic quod loco amphitheatri in Hebræo habetur græca uox ιπποδρομία, quæ sonat equorum cursum & ludum circensem.

h Qui rem ipsam.] Iosephus paulo aliter de isto accusatore scribit. Nam habet sic: Non multo post, eum qui talia nunciauit, odio quidam rapientes non tantum interfecerunt, sed & membratim dilacerantes canibus apposuerunt.

CAPVT

CAPVT XXIII.

FEcit proinde Herodes & alia multa, subijciens scilicet ditioni suæ ciuitates multas, & multas de nouo construens, inter quas Samariã quoq; restaurauit, in longitudine & latitudine æqualem faciens priori, uocansq; eam Sebastiam. Aedificauit etiam in medio eius magnificum templum in honorem Augusti Cæsaris. Extruxit & Cæsareã de lapidibus marmoreis & ornauit eam supra modum. Aedificauit quoq; Alman & portum pro nauibus appellentibus ibi, & alias plurimas ciuitates restaurauit, quæ prę multitudine numerari nequeũt. Factum est proinde anno decimotertio regni eius, ut [a] fames magna & ualida occuparet terram Iehuda, & terras omnium gentium quas Herodes subdiderat imperio suo: in Aegypto autem erat magna satietas. Aperiens ergo rex thesaurum suum proferebat argentum & aurũ atq; lapides præciosos in magna copia ut iuuaret populum, quoniam extenuatus erat ualde populus propter famem. Misit quoq; ad uniuersum regnũ suum, & ex singulis populis destinauit quosdam in Aegyptum, cõgregans triticum immensum quasi arenam quæ est in littore maris. Aduexit autem ipsum per mare Ioppense & & per mare Cæsariense, & introduxit in terram nostram magnã copiam & satietatem frumẽti. Scripsit etiam Augustus Cæsar epistolam ad Petronium prę sidem Aegypti, ut emitteret naues magnas & multas frumẽtum ferẽtes, uenderetq; in terra Iehuda. Parauit & naues quasdã frumento impletas, quas Augustus pro munere misit Herodi regi, & abiens Petronius cum nauibus illis multis, deportauit magnam abundantiam in terram Iehuda, uendiditq; triticum copiosum ut præceperat Augustus. Cibauit itaq; Herodes in hunc modum uniuersam terram Iehuda, & præcepit pistoribus ut darẽt panes his qui detenti erant senio & infirmitate: reliquo autem populo & præsertim iunioribus tradidit triticũ. Sic fecit rex cunctis diebus famis, pascens de substantia sua populum. Sed & extraneis & alienigenis [b] dedit octoginta millia tritici coros. Corus autem habet decem modios. Dilexerũt ergo eum à die illa & deinceps Iudæi & cũctæ gentes quę erant per circuitũ eius, abijtq; nomen eius in omnes terras, quia erat ueluti clypeus & murus populi sui. Liberati enim à fame, obliti sunt omnis mali quod antea intulerat. Laudauerũt proinde eum quando uiderunt eum in die tribulationis, & non sunt recordati eius in malo sed in bono. Quin & hostes eius nõ sunt ausi male loqui cõtra eum propter timorẽ & pauorem. Nam solebat frequenter mutare uestimenta sua regia & populis sese immiscere cum uestimentis humilibus ne agnoscerent ipsum, & loqui cum eis atq; tentare eos. Et quando aliquem deprehendebat sibi fauere, honorauit & ditauit eum. Quando uero aduertit aliquem sibi male uelle, hunc exquisitis interfecit pœnis. Astrinxit etiã populum ut sibi præstarent [c] iuramentũ. Et cum multi nollent ei iurare, nõ euaserũt manus eius. Adiurauit autem eos ut sibi essent fideles. Et populares qui illud facere recusabant, eos perdidit in tempore illo, exceptis duntaxat senioribus Pharisæis Samai & Hillel atq; socijs eorũ. Hos non coëgit iurare, nam ipsi amabãt regem. Siquidem cum aduersarẽtur Ierosolymitanis, Herodes & Antonius iuuabant partes eorum, ipsi autem incitauerunt populum ut susciperent Herodem & intromitterent in urbẽ atq; cõstituerent eum regem. Dixerunt enim:

propter

propter duros & ceruicosos regnabit iste. Hæc itaq; fuit causa, quare rex eos non induxit ad iuramentum. Sed nec [d] Essenos, qui de collegio pioru͂ erant, coëgit ad iuramentum, propter Menahem Essenum, qui fuit uir iustus & sapiens in diebus illis.

De locis ab Herode sumptuose extructis Iosephus sic scribit in decimoquinto libro antiquitatu͂: Samariā deliberauit muris circu͂dare, quam mutato nomine Sebastiam appellauerunt. Putans etiam prodesse prouinciæ locum munire, qui ab Ierosolymis aberat unius diei uia & olim uocabatur Stratonis turris, etiam eum constructum Cæsaream nominauit, circundans muro fortissimo altiora loca & custodijs communiuit, ne magnitudine minor esset maximis ciuitatibus. Nam uiginti stadia intus habuit, in medio uero mensuram unius & semis stadij locum statuit undiq; decoratum, in quo templum amplitudine & pulchritudine excellēs ædificauit paulatimq; totam ciuitatē exornauit & munitioni eius prospexit. d *Fames magna.] Eo tempore calamitates magnæ occupauerunt prouinciam. Siquidem prius gelu percussa terra, fructus nullatenus proferebat. Vnde corruptis frugibus terræ, horreisq; exhaustis, nulla spes alimentorum præter pestilentiæ malum expectabatur. Et illius inopiæ necessitas nō minus regi quàm populo imminebat. Nam uectigalia quæ de terra solitus erat accipere minime colligere ualebat, & pecunias consumpserat largissime ciuitates ædificando. Incidit ergo ornatum regium, neque preciosissimis uasis, neq; artificiosissimis parcens. Mittebat autem pecunias ad Aegyptum Petronio præsidi à Cæsare constituto, & dum nō pauci ad eum cōfugissent propter eandem necessitatem, & amicus Herodis priuatim existeret, uolens subiectis eius subuenire, primis ipsis deportare triticum cōcessit, per omnia eos & in emptione & in nauigatione subleuās, ut maxima pars ipse huius auxilij fieret. Nam Herodes his deportatis non tantum sententias in horrore se prius habentium mutauit, imò maximam ostentationem sui fauoris & patrocinij lucidauit. Deinde & ciuitatibus finitimis conabatur prodesse, semina Syris præbendo, quod etiam ei multum profuit, dum gratiam exinde acquisisset.* b *Dedit octoginta millia.] Dissentit hic Iosephus ab autore nostro: nam habet sic. Sed & populi uel ciuitates & priuati ad eum confugientes, solatium impetrarunt, in tantum ut æstimaretur indigentibus extraneis plus decem millia tritici coros dedisse. Corus autē habet modia Attica decem. In ipso autem regno suo octoginta millia expendit. Hæc ille. De Coro Dauid Kimhi sic scribit.* הכור הוא החומר והוא שלשים סאים *id est, Corus idem est quod Homer, continens triginta sata. Continet autē satum 144. oua.* c *Iuramentum.] Idem sentit Iosephus, qui in hunc modu͂ scribit: Sæpe priuatu͂ accipiens habitum, nocte cum populis conuersabatur, experimentum faciens quid de principatu suo sentirent. Et si quos omnino atroces nec approbantes sua opera inuenisset, omnibus modis persequebatur, & reliquam multitudinem sacramentis impellebat sibi fidelem existere, & cogebat fauorem cum iureiurando sibi uel principatui custodire. Quorum multi placātes eum uel timentes, ueniebāt ad quod postulasset: alios uero seruantes suam opinionem & grauiter ferentes quod cogerentur, modis omnibus occidebat.* d *Essenos.] Genus hominu͂ erat, quod conuersatione utebatur, quam apud Græcos Pythagoras tradidit.*

CAPVT XXIIII.

SVnt et quedā à nobis cōscribenda de prælio populi domini. Nō autem fuerunt sapientiores homines in mundo q̃ fuerit populus domini, nec regnauit sapientia in alio populo q̃ in populo dei, id quod facile agnoscent & deprehendent cunctę gētes in memorato Menahē, in quo fuit eximia sapientia sicut & in alijs Israëlitis collegis eius. Nam cum esset Herodes iuuenis & discendi gratia ueniret ad sapientes, [a] Menahem autem sederet in loco seniorum atq; eoru͂ qui decernebant iustitiam, uidens pueru͂ incuruauit se coram eo & ait: uiuat rex.

At rex putans se irrideri à Menahem, maledixit sapienti. Sapiens uero apprehendens eum percussit eum manu sua in fimbrijs eius more puerorũ qui sese inuicem percutiũt, & ait: regnabis in diuitijs multis & magnis, & magnificabitur ualde regnũ in populo domini. Cumq́ꝫ sederis in solio regni tui, recordare percussionis istius qua te percussi, quia signum est scelerũ & iniquitatũ quas perpetrabis, facturus plurima mala, tametsi bona quoque facturus sis. Audi propterea uocẽ meã, & prosequere ea quę recta sunt: quę autẽ peruersa, dimitte. Sed frustra arguo te his uerbis, uidens quid futurum sit: nam non cessabis mala facere. Flens itaqꝫ Menahem fletu magno, apprehẽdit eum iterum & percussit eum in fimbrijs eius. Cõmotus autem puer ad fletum, abijt in uiam suam. Cumq́ꝫ regno potiretur Herodes, ut illi prædixerat sapiens, recordatus uerborũ istorũ, uocauit Menahem & ait illi: Impleta sunt uerba tua quæ prædixisti, & ob id uideo esse in te sapientiã dei. Et nũc cupio à te scire, quot annis regnaturus sim, quotq́ꝫ annis uicturus. Tacuit autẽ sapiens & nihil respondit. Vidensq́ꝫ rex quod non respõderet ei uerbũ, stupefactus ait in corde suo: uere sapiens iste uidit appropinquasse dies meos & ob id tacet. Et interrogans eum rursum rex dixit ei: indica mihi, si adhuc regnaturus sim uel decem annis. Respondens Menahem ait: decẽ, etiam uiginti imò triginta & ultrà. Ait rex: quot ultrà? Tacuit sapiens & non respondit ei ultrà ad sermones istos. Lætatus est tamẽ rex propter uerba Menahem & credidit ei, honoransq́ꝫ eum dedit ei diuitias magnas. Cõtigerũt aũt ista in populo domini eo tẽpore quo Herodes impleuerat decimũoctauum regni annũ, postquam percusserat & expugnauerat tot reges & extruxerat tot ciuitates magnas & munitas, dante ei domino deo Israëlis requiẽ ab omnibus hostibus eius per circuitum. Cõgregans proinde uniuersum populum domini principes, ministros & milites suos atqꝫ reliquũ populum, [b] locutus est in auribus eorũ uerba ista, dixitq́ꝫ: Audite & auribus percipite uos, quos dominus elegit sibi in populum peculiarẽ præ cunctis populis, propter dilectionẽ patrũ uestrorum & propter iuramentũ quod fecit eis, atqꝫ custodiuit iuramentũ ipsum & fœdus, liberando nos in prælijs magnis atqꝫ subijciendo nobis gẽtes multas & reges magnificos, præter reges Romanorum qui sunt amici & socij nostri & domini omniũ regnorũ. Nunc itaqꝫ fratres mei & socij mei, en dominus dedit nobis requiem per circuitũ & dilatationẽ, sicut uident oculi uestri hodie, quare ergo non retribuimus ei iuxta retributionẽ & opera eius bona, quæ fecit & impendit nobis? Vt quid torpemus ocio, & non cõstruimus templum eius atqꝫ domũ eius ad instar ædificij primi? Siquidem patres nostri qui redierunt ex captiuitate cõstruxerunt ipsum, sed non secũdum mensurã primam. Non tamẽ possumus ob id insimulare patres nostros & id culpæ eorum adscribere, cũ ipsi tunc serui fuerint Persarũ, & ædificiũ erexerint secundũ mensuram à regibus Persarũ pręscriptã. Postea uero extiterunt serui regũ Græcorum, donec Machabæi surrexerũt. Tunc enim obtinuerunt libertatẽ & susceperunt regnũ, sed non potuerunt ædificare templum propter prælia quæ habuerunt per circuitũ. Nunc autem non est Satan aliquis aut occursus malus, ideo cõstruxi ciuitates magnas & celebraui nomen uestrũ. Nõ enim ædificaui eas sub nomine meo, quia ego unus sum, uos autem multi & populus magnus atqꝫ ualidus. Nolite igitur ô sancti dei segniter agere, quoniam ędificium

ficiũ illud non eſt hominũ, ſed illius qui eſt rex totius mũdi, & idcirco cõfor
tamini et uiriliter agite fratres mei atq; ſocij mei, ut ędificemus templum eius
ad inſtar ædificij primi, in lõgitudine, latitudine & altitudine eius. Aggredia
mur itaq; rem ipſam feliciter. Populus uero tacuit & non reſpondit ei uerbũ,
timens ne forte dirueret templum & tardaret ad reparandũ ipſum. Et ait rex:
Non diruemus, donec diſpoſuerimus ea quæ neceſſaria ſunt pro ædificio &
inſtauratione eius.

¶ *Omittitur hic quomodo* Herodes Simonẽ *quẽdam uulgarem ſacerdotẽ ad ſummũ ſacerdotiũ
euexit, & filiam eius uxorem duxit, quomodo arces & oppida extruxit, filios* Alexandrũ *&* *Ariſto
bolum* Romã *tranſmiſit, etiam ſi id ante matris eorũ interfectionẽ cõtigerit.* De *quibus uidere pote
ris* Ioſephum *capite* 12. *libri* 15. *a* Menahem.] *Ioſephus latinus hunc uocat* Ma-
nachemum. Qui præſcientiã futurorũ à deo habens, Herodẽ *puerũ ad doctores pergentem, ut re-
gem* Iudæorũ *ſalutauit, & feriens manu poſteriora eius, regnabis, inquit, feliciter, ſed recole* Ma-
nachemi plagas, ut hoc tibi ſit ſignum de peccatis in regno cõmittendis. Nam *optima eſt ratio, ſi iu
ſtitiã & dei pietatẽ dilexeris, & modeſtiã circa ciues habueris, ſed non talẽ te futurũ intelligo dum
omnia cognoſcã.* Felicitate *namq; omnes præcelles & habebis gloriam æternã, obliuionẽ uero pie-
tatis & æquitatis poßidebis.* Hæc *non latebũt deum in ultimo uitæ pro tuo facinore. b* Lo
cutus eſt in auribus.] Cum Herodes *dei templum maximũ cõſtruere uellet, exiſtimans id perueni-
re ad æternã memoriã & cognoſceret non facile populo perſuaderi propter operis magnitudinẽ,
cõuocans eos longa oratione mulcebat dicens:* Alia *quidem quæ à me in regno ſunt acta, ô uiri con
tribules, minorẽ mihi, uobis autem maiorẽ utilitatem ferre uidentur.* Nam *in difficultatibus non ne-
glexi quæ ad ueſtra cõmoda pertinerent: neq; in extructionibus mihi magis quàm uobis omnibus fe
ſtinaui tutelam impendere.* Conſtructæ *namq; ſunt per prouinciam ciuitates, quas habitatoribus ple
nas munitionibus ornantes genus noſtrũ exaltauimus, quas operoſum mihi uidetur ſcientibus enu-
merare.* Quod *aũt nunc nitor efficere omni pietate præcellẽtius, explanabo.* Bene *enim noſtis, quod
iſtud maximũ deo templum noſtri patres ædificauerunt, cũ à* Babylonia *remeaſſent, & quia deſunt
ei ad magnitudinem in altum cubiti ſexaginta, ad inſtar illius quod* Salomon *cõſtruxerat, nemo ne-
gligentiã pietatis parentũ noſtrorum accuſet, quia non culpa illorum factum eſt breuius templum,
ſed* Cyrus *&* Darius *Hiſtaſpis filius, huiuſmodi menſuram ædificationis fieri preceperunt.* Quibus
illi ſeruientes, & poſt illos Macedonibus, *non habuerunt aptum tempus quo ad eiuſdem antiqui for
mam iſtius menſurã perducerent.* Nunc *autẽ quãdo nutu dei principatui meo pax larga conceſſa eſt
& diuitiarum poſſeßio & multitudo redditũum, &, quod maximũ eſt, amicitia fauorq;* Romanorũ,
*qui omnium rerum domini exiſtunt, cur non ſtudemus relictum neceßitate ſeruitutis tempore opus
corrigere, & integrum deo præbere pro beneficijs eius in meo regno collatis? &c.* Confer *tu nunc
hanc orationem cum hebraica oratione.*

CAPVT XXV.

FEcit ergo rex ſic, & diſpoſuit ex bonis & theſauris ſuis quicqd
opus erat pro inſtauratione templi, nempe ligna & lapides atq;
quadrigas quæ apportarent lapides: item argentũ, aurum, lapi-
des præcioſos & decem millia artificũ ingenioſorum, atq; mille
ſacerdotes qui ingrederentur ſanctumſanctorũ, eum ſcilicet lo
cum in quem extraneus intrare nõ poterat. Et diſpoſitis omnibus lætatus eſt
populus, dixitq; ad regem: Pergemus & feliciter inchoabimus. Cum itaq; ui
deret rex omnem populum conſenſiſſe ad cõſtructionem templi domini, di-
ruit fundamenta & iecit fundamenta alia de lapidibus magnis & ſuperædifi-
cauit templum. Habuit autẽ templum illud quod Herodes rex erexit, cẽtum

cubitos in longitudine & centum in latitudine: in altitudine autem cētum & uiginti, in medio scilicet altitudinis ædificij, id est, [a] in medio tecti totius ædificij erant adhuc uiginti cubiti, & fundamenta desubtus decem tenebant cubitos. Lapides uero quibus rex ædificium templi perficiebat erant albi quasi nix, eratq; longitudo lapidum uigintiquinq; cubitorum, & latitudo duodecim cubitorum, altitudo autem octo. Vnam & eandem mensuram habebant omnes lapides à fundamento ædificij usq; ad summitatem eius & eminebat templum ipsum in sui medio supra modum, ut à longe uideri posset. Ceterū ianuas fecit opere uario, & postes earum atq; superliminaria fecit argentea. Sed & uela fecit opere textorio de hyacintho, purpura, cocco & lapidibus præciosis, interspersis punctis aureis, posuitq; super uelum coronā aureā flores exprimentem. [b] Sanctū uero sanctorū fecit in longitudine & latitudine iuxta mensurā primi tēpli, ordinauitq; ipsum in facie latitudinis tēpli in loco cōpetenti. Fecit etiam rex columnas argenteas & bases earū argenteas, [c] capita autem earū fecit aurea. Fecit insuper uitem de auro mundo & posuit in summitate columnarū, cuius pondus erat mille talentorū aureorum. Erat autem uitis ipsa facta opere ingenioso, habens ramos perplexos, cuius folia & germina facta erāt ex rutilanti auro, botri autē ex auro fuluo, & grana eius, acini atq; folliculi facti erant ex lapidibus præciosis, totumq; opus erat fabre factum opere uario, ut esset mirandū spectaculum & gaudium cordis omnibus intuentibus ipsam. Multi quoq; scriptores Romani testantur se eam uidisse cum desolaretur templum. Cōstruxit præterea [d] porticum interiorem & posuit eam in facie latitudinis templi, addiditq; ei duos parietes opere artificiosissimo, & cōnexuit eam foris ferro, nec est homo qui amplius sciat artificium illius operis. Fecit etiam planiciem per circuitū templi, implens & ad æqualitatem redigens quicquid per circuitū erat inæquale. Fecit quoq; quatuor porticus, cōstituens porticū orientalem ab oriente, cuius posteriora respiciebant orientem, priora autē templum ipsum, [e] cuius longitudo habuit ducentos & quinquaginta cubitos, latitudo uero tenebat centum cubitos iuxta mensuram templi. In altum uero surgebat centum atq; uiginti cubitis. Fecit deinde atriū ante porticum orientalem, strauitq; ipsum pauimento. Constituit etiam centum & sexaginta columnas & ordines quatuor. Quadraginta columnas habuit ordo primus, & quadraginta columnas ordo secundus: quadraginta quoq; ordo tertius, & quadraginta ordo quartus. [f] Lōgitudo uero columnæ unius erat quinquaginta cubitorū. Crassities autem eius erat trium cubitorū, eratq; mensura una cētum illis & sexaginta columnis. Porrò inter columnam & columnā erant quindecim cubiti, & lōgitudo atrij orientalis occupabat septingētos & uiginti cubitos. Prolongauit enim ædificium usq; ad torrentem Cidron. Fecit & testudines ultra torretem, imposuitq; pontes ipsis testudinibus, & strauit eos lapidibus & construxit ædificium altissimum supra torrentem è regione templi, habēs tria tecta. Et quicumq; stabat in diebus illis super tectum tertium, non potuit prospicere in profundā uallem propter nimiam ædificij altitudinem, quoniam subiecta uallis uidebatur quodammodo in tenebris esse. Construxit præterea rex parietem argēteum inter porticū & templum, in quo fecit ianuam aureā, & in ipsa ianua suspendit gladium habentem pondus talenti auri mundi, eratq; sic scriptum in ipso

gladio: Alienus qui acceſſerit interficiatur. Fecit & porticũ auſtralẽ, ponens
ſcilicet eam in latere tẽpli meridiano, cuius poſteriora auſtrũ, frons uero tem
plum reſpiciebat, habuitq́; longitudo eius cubitos ducẽtos et quinquaginta,
latitudo autẽ habuit centũ cubitos ſecundũ menſurã tẽpli, & altitudo habuit
cubitos centũ & uiginti, aſſignauitq́; ei atriũ. Fecit autẽ porticũ illam emine-
te ultra atrium, clauſitq́; atriũ, & cõiunxit ipſum atrio oriẽtali, faciens in ipſo
portas ſicut in atrio orientali fecerat. Rurſum fecit porticũ uerſus plagã occi
dentalem, cuius poſteriora occidentẽ et priora templum reſpiciebãt: longitu
do eius habuit cubitos ducẽtos & quinquaginta, latitudo autẽ centum cubi-
tos ſecundũ menſurã templi. Fecit quoq; atriũ in plaga illa, cõſtituens ipſum
ante porticũ ad occaſum Solis, & faciens in ea quatuor portas, quarũ una re-
ſpiciebat palatiũ regis Herodis, eratq́; intermedia uallis, in qua erant itinera
ducentia ambulantes extra urbem. Alia autẽ per gradus tranſmittebat uiato
res in uallem, ubi flexus erat aſcẽſus in urbem. [g] Erat enim urbs ipſa ueluti
propugnaculũ reſpectu ſanctuarij, quam à meridie ambiebat uallis magna.
Demũ fecit rex porticũ ad ſeptentrionẽ, cuius poſteriora reſpiciebãt aquilo
nem & priora tẽplum, habuitq́; in longitudine cubitos ducẽtos & quinqua
ginta, & in latitudine cubitos centũ ſecundũ menſurã tẽpli, in altitudine aũt
cubitos centũ & uiginti. Fecit proinde ante porticũ illã aquilonarẽ atriũ lon
gitudine 27. cubitorũ, latitudo enim eius cũ longitudine & latitudine orien-
tali atq; cum longitudine & latitudine atrij meridionalis in mẽſura cõuenie
bat: ſic omnibus porticibus fuit menſura una, ſicut & atria omnia habuerũ[t]
menſurã unam, excepto atrio quarto quod reliquis nõ fuit æquale propter
loci anguſtiã. Non enim potuit rex illud ultrà extẽdere. Poſuit proinde rex
in atrijs portas, quatuor ſcilicet in latere occidentali & quatuor in atrio reſpi
ciente meridiẽ, & quatuor in atrio ſeptẽtrionali, & inter iſtas duodecim por-
tas una fuit magna per quam intrauimus cũ uxoribus & liberis noſtris atq; li
gnis noſtris. Intrauimus autẽ cum ſanctitate & puritate in diebus illis, & in-
greſſi deambulauimus in pauimento atrij ante porticũ illam, quæ erat à fron
te tẽpli: ſed & porticũ ipſam ingreſſi ſumus, licet mulieres foris manerẽt, tem
plum autem nõ intrauimus, quia locus erat ſacerdotũ, quin & ſacerdotes nõ
ingrediebantur ſanctumſanctorũ præter ſummũ ſacerdotẽ, qui ſemel in an-
no ipſum ingrediebatur. Nihilominus nos foris intra porticum conſtituti in
diebus illis uidimus omnia quæ erant in templo, etiam aurea, quando porta
templi aperiebatur, tunc in atrio ipſo uideri poterat uitis aurea & quicquid
ex auro fabrefactum fuit, omnia quoque ornamenta aurea, quæ ſuſpenderat
rex in pariete templi de ſpolijs gentiũ, quas dominus tradidit in manus eius:
hæc inquam uidentes lætati ſumus.

*¶Hic noſter autor, Ioſippus & Ioſephus in deſcriptione tẽpli Herodiani nõ per omnia cõſen-
tiũt. Deinde autor noſter quædã habet quæ in Ioſepho nõ habẽtur, & rurſus Ioſephus habet aliqua
quæ hic omittuntur. Ioſephus ſcribit templũ ædificatũ ex lapidibus albis & tenaciſsimis, quorum ma
gnitudo in lõgitudine uigintiquinq; cubitorũ, altitudine octo, latitudine duodecim erat. Ioſippus ue-
ro dicit lapides illos fuiſſe* בחט ושיש *quos Kimhi Eſter primo exponit eſſe* מרמור *id eſt,
marmoreos. Dicit etiã, ſicut Ioſephus, latitudinem unius lapidis habuiſſe 12. cubitos, & craßitudinẽ
octo cubitos. a In medio ſcilicet.] Ioſephus hunc locũ ſic exprimit: Totius tẽpli circui-
tus & porticus undiq; humilima, altißimum uero mediũ fuit, ut à multis ſtadijs conſpiceretur.
b Sanctumſanctorũ.] quod Latini ſacrariũ uocãt, uulgares chorũ. c Capita.] Fecit*

aureos flores ambiētes colūnas, super quarū capita uitis tendebatur, botryones aureos habens pen dētes, qui mirandā magnitudinē & artificij claritatē uidētibus exhibebāt, propter materiæ pulchritudinem. Iosippus dicit uitem habuiße botros crystallinos, eamq́; tam magnā fuisse ut pondus habuerit mille librarū auri puri. Ponit enim ליטרא *Autor autē noster ponit* ככר *talentū, de quorum differentia scripsimus supra capite 26. libri 4. Iosephus pondus non exprimit.* d *Porticū.] De porticibus Iosephus sic scribit: Circūdedit maximis porticibus omne tēplum, & secundū quātitatem uniuscuiusq; rei sumptibus omnia priora superauit. Porticus autē duæ maximis parietibus, fulciebātur, ipsi autem parietes opere inaudito cōstructi erant. Nam collis erat saxosus paululum erectus à parte orientali ciuitatis, pronus super arcem ab inferioribus incipiens, quem uallis altißima circūdabat. Saxa uero Africo exposita, plumbo ligauit, ut interiora loca cōplecterentur, multū spatium structura cōprehendente, ab interiore uero parte lapides ferro ligati, cōpaginem muniebant immobilem per omnia tēpora. Cumq́; ita factū opus continuaret, usq; ad summitatē collis perduxit, & fossas circa murū positas cōplens, planum super æqualemq́; cōfecit.* e *Cuius longitudo.] Mensura huius porticus à Iosepho nō describitur, sed dicit duntaxat, duplicē porticū pari longitudine à parte orientali contra templi ianuas cōstitutam.* f *Longitudo columnæ.] Dissonat & hic Iosephus ab autore nostro. Nam ille sic scribit: Craßitudo cuiusq; columnæ tres cōiunctas ulnas habebat, longitudo autem pedes uigintiseptem, duplici spira supposita. Testudinum & pontium non meminit.* g *Erat urbs ueluti propugnaculū.] Iosephus sic habet: Ex aduerso templi ciuitas in modum theatri iacebat, circumdata ualle altißima per omnem australem tractum.*

CAPVT XXVI.

Consummatū est autē uniuersum opus post finem octáui anni, & in his octo annis, ab initio cōstructionis usq; ad finem ędificij dominus non pluit interdiu super Ierusalem sed nocte tātum, ne impediretur ædificiū templi. Obtulit proinde rex Herodes holocausta & pacifica domino, nempe trecētos boues, suppeditans oblationē pro pacificis & holocaustis ut regiā decuit munificentiā. Nam [a] ea die qua rex solitus erat singulis annis magnū instruere conuiuiū & celebrare suscepti regni memoriā, ea inquam die perfectum est uniuersum opus templi domini. Fecit etiam rex propter gaudiū cōsummati templi domini cōuiuia per integrū annum in omnibus ciuitatibus Iehuda, lætatusq; est populus ualde & laudauerunt dominū cum gaudio, hymnis, musicis instrumentis, citharis, nablis, tubis, taratantaris & uoce clangoris, propter cōsummatum templi ædificium, [b] quod utinam cito in diebus nostris reparari contingat. Porrò templi huius ædificium solum in genere descripsimus & uix medietatem eius, imò tertiam partem signauimus, tam magnum & egregium fuit opus illud.

¶ Meminit et Iosephus huius miraculi, si modo uerū est quod nō pluerit per dies, octo illis annis quibus Herodes operā dedit cōstructioni tēpli, tāetsi idē Iosephus id pro certo non referat, nam scribit sic: Dicitur aūt per illud tēpus dum tēplum cōstrueretur, quod in die quidē nō pluerit, nocte uero imbres descēderint, quatenus tēpli cōstructio nō prohiberetur. Quod uerbū nostri patres tradiderūt, nec est incredibile, si etiā dei prouidentā aliquis cōsideret. a *Ea die.] Cū occurrisset tēpli dedicatio, regisq́; natalitius dies, quo principatum assumpserat, insignis est celebrata festiuitas.*

b *Quod utinā.] Istud Iudaicū est, nam expectat gens illa misera in hodiernū usq; diē tertium templum, quod futurū existimat sub Meschia.*

CAPVT XXVII.

Factum est autem post ista, ut egrederētur filij Herodis regis Iehuda è Roma, quos ei genuerat Marimi uxor eius, quorū unus Alexander & alter Aristobulus uocabatur: & uenientes adolescētes pleni fuerunt furore & ira propter matrē suam interemptam. Ha-

buerunt

buerũt autem ſecum copias quaſdam ualidas de cognatione uxorum. Nam Alexander duxerat uxorem Glaphiram filiam Archelai regis Cappadócũ, & Ariſtobulus accepit uxorem filiam Salomith ſororis Herodis regis Iudęorum. Non autem dederunt honorem regi patri ſuo propter odium quod habuerunt cõtra eum, ob interfectionẽ matris ſuę. At Herodes rex facile potuit cognoſcere ex facie eorũ id quod uoluebãt in corde ſuo. Sed & [a] multi erãt qui regem monebãt, ut ſibi caueret à filijs ſuis, dicẽtes ei, quod illi iugiter meditarentur quo pacto uindicarẽt matrẽ ſuã. Stupefactus ergo rex, uocauit ad ſe Antipatrũ filiũ ſuum, quẽ ſibi genuerat Doſithæa uxor ſua prior, quam habuit antequam regnaret, quæ fuit de familia humili, eiecerat'q; eam Herodes unà cum filio eius ante aliquod tẽpus propter amorẽ Marimi uxoris ſuæ: & uidens ſe odio haberi à filijs Marimi, reuocauit illã in domũ ſuã atq; Antipatrum filiũ eius, cui & poteſtatẽ dedit ſuper totã domũ ſuam [b] inſtituit'q; eum regem poſt ſe. Quoniã Antipater habuit iugiter cõpaſſionem cum rege, dixit'q;: Ego quidẽ ſum de cognatione pauperũ, fratres autẽ illi ſunt de cognatione nobili, ſed quęrunt occaſionem ut te interficiant atq; me. Fuit proinde Antipater ualde aſtutus & cõſiliarius iniquus. Et [c] iratus Herodes rex abijt Romã, comitatus'q; eſt eum [d] Alexander filius eius, & ſtatuens eũ pater ante tribunal Auguſti regis Romanorũ, rogauit ut corã ſe illum pœna afficeret. At Alexander cœpit prudenter loqui corã Auguſto & corã patre ſuo ſedentibus pariter, dixit'q;: Auguſtus Cæſar & pater meus rex in hoc conſentiunt, quod [e] deus præcepit de parentibus honorãdis, ſed nihilominus natura affectum mihi indidit erga matrẽ meam interfectã abſq; ullo crimine, cũ nullum ſit cor hominis ſic formatũ, quod non mœrore afficiatur ob interitũ parẽtum ſuorũ ſed & beſtiarũ atq; iumẽtorum uiſcera cõmouentur erga carnẽ ſuam atq; propinquos ſuos. Et quomodo ego compaſſione & mœrore non afficiar, quãdo recordor matris meæ de qua egreſſus ſum? Abſit autẽ ut cupiam inhonorare patrẽ meũ, cum ſciam magnũ deferendũ patri honorẽ. Et quemadmodum uiolatio materni honoris interficit filiũ, ſic qui inhonorat patrem dignus eſt morte. At Antipater frater meus accẽdit furorẽ patris noſtri cõtra nos, ut ille conetur interficere nos, ſicut interfecta eſt mater noſtra. Dixit & alia multa uerba Alexander, cũ quibus uocẽ fletus & lamẽti emiſit, ut etiam Auguſtus & cũcti principes eius cõmouerentur uerbis eius ad fletum. Et rogauit Auguſtus Herodẽ regẽ Iehuda, ut amplexaretur filiũ ſuum, oſcularetur'q; eum. Cui Herodes obſequutus, benigne inclinatus eſt ad Alexãdrum filium ſuum, amplexans'q; eum oſculatus eſt eum iuxta uerba Auguſti.

¶ *De reditu filiorũ Herodis Ioſippus idẽ ſcribit quod autor noſter. Ioſephus uero latinus ab utroq; diſſentire uidetur. Nam ſcribit in hunc modũ. Eodem tẽpore Herodes ad Italiam nauigauit, Cæſarẽ deſiderans ſalutare, & uidere filios ſuos Romæ degentes. Cæſar quidem amicabiliter eum ſuſcipiens, perfectos ei doctrina filios reddidit: quos ad propria reduxit. Cum uero ab Italia rediſſent, ſtudiũ populi circa iuuenes erat, & conſpicui omnibus facti magnitudine corporis & ornatu regio, forma non deficiente, inuidioſi ſtatim uiſi ſunt Salomæ ſorori regis, & illis qui accuſationibus Mariamnem damnauerant, dum putarent, quod ſi præualerent ultionẽ exigerent de his, quæ in matrem ſuam commiſſa uidebantur.* [a] *Multi erant.*] *Potiſſimum Pherora & Salome monitores erant, ut Herodes ſibi caueret à filijs, qui minime ſuſtinerẽt inultum matris interitũ. Addebãt etiã quod Archelai Cappadocis ſpe niterentur, tanq̃ per illũ ad Cæſarẽ profecturi & patrem Herodẽ accuſaturi. Audiens itaq; hæc Herodes turbatus eſt, & in deiectionem*

 adulescentium

adduleſcentium Antipatrũ filium ante principatum ſibi genitum de priuata uxore illis præponẽs omnia in eum tranſtulit, putans ſic fiduciã filiorũ Marimi in nihilũ redigere, dum crederent alium præter ſe patri ſuccedere. b *Inſtituit eum regẽ.*] *Putauit Herodes prouectione Antipatri filios Marimi deponere ſuperciliũ, eoſq́; poſſe cõuerti ad meliora. Quod tamen nõ ſic euenit. Nam pueris omnino ſua deiectio grauis apparuit. Qua Antipater fiducia potitus quam prius nõ habuit, feſtinauit fratres affligere eorũq́; accuſatoribus cõſentire, & patris animũ in fratres accẽdere.* c *Iratus Herodes.*] *Ioſephus ſcribit, Herodẽ miſiſſe Antipatrũ ad Romam, multiſq́; amicis Antipatrũ ſuis ſcriptis cõmendaſſe. Interim uero Antipater contriſtabatur, quod abſens fratres ſuos nõ ualeret accuſare. Timebat enim ne mutatus pater, modeſtius filios Marimi diligeret. Vnde cõtra fratres frequẽter ſcribens, uereri patris interitũ ſimulabat, uſq́; quo Herodem ad tantum iræ perduxit, ut iam aperte contra filios niteretur. At ille, ne tantũ facinus perpetraretur, melius putauit Romã nauigare, & filios apud Cæſarẽ accuſare, nihilq́; ſibi tale permittere, quod propter magnitudinem impietatis periculoſum exiſteret.* d *Alexander.*] *Ioſephus dicit Herodem filios ſuos præſentaſſe, & inſolentiã audaciamq́; eorũ accuſaſſe, quod feſtinaſſent patrẽ ſuũ perimere, & regnũ tyrannico more inuadere. Vterq́; ergo filius ſecundũ Ioſephum fuit ante tribunal Cæſaris.* e *Deus præcepit.*] *Habet hæc oratio Alexandri apud Ioſephum aliud penitus argumentũ: eſt & longe prolixior, ſubijciturq́; in fine: Petebat Cæſar Herodem, ut omnem opinionem abijciens, recõciliaretur cũ filijs, dum nõ eſſet credibile ab eis ſcelus hoc potuiſſe committi. Cũ hæc perſuaſiſſet, iuuenibus innuit, ad ueſtigia patris ſeſe proijcere. Qua ſupplicatione pater eos lachrymabiliter eſt amplexus: quod cernẽtes qui aderãt, flexi miſeratione, in lachrymas facile proruperũt. Illi autem gratias Cæſari agentes, pariter diſceſſerunt, & unà cum his Antipater, ſimulans lætitiam pro eorum reconciliatione celebrata.*

CAPVT XXVIII.

TRadidit autẽ Auguſtus rex Romanorũ Herodi regi Iudæorũ argentũ & aurũ, munus magnificũ, rediensq́; rex uenit Ieroſolymã, & cõuocato populo loquutus eſt in auribus eorũ dicens: Audite ſocij mei, ego abiens Romã perueni ad Auguſtũ, adiũctusq́; ſum illi in iudicio, ut unà cum illo ſententiã ferrem, quã ſolus ferre nolui, quis ſcilicet filiorũ meorum regnaret poſt me, & decreto ſtatuimus ille & ego, ut ſint tres filij mei [a] collegæ in regno, præſintq́; regno omnes tres poſt me. Nam Antipater eſt primogenitus, ſed mater eius nõ fuit de cognatiõe nobili, Alexander uero & Ariſtobulus ſunt de familia clara propter matrẽ ſuam, & ob id iſti non imperabunt ſuper iſtum, nec iſte imperiũ habebit in illos, ſed erũt tres ipſi collegę. Et uos quidem hodie teſtes eſtis corã domino, quod tradiderim regnũ tribus filijs meis. Quoniã regnũ magnũ & terrã late patentẽ conceſſit dominus. Date ergo gloriã filijs meis, præſertim ignobiliori, dum ego ſum in uita, & ſeruate amicitiã cũ eis atq; cũ deo dante retributionẽ unicuiq; ſecundũ opera eius. [b] Cauete à lingua mala & ab operibus malis, et ne multiplicaueritis uerba cũ filijs meis, quia uerba multa & protractio cõuiuij inducunt hominem in conſiliũ malum. Verba enim introducunt in cor hominis indignationẽ, & ex ipſa indignatione labitur homo in cogitationes malas. Nam ſicut uentus tempeſtuoſus incidẽs in tranquillum mare turbat ipſum, ſic uerba inquietum reddunt cor hominum. Vos autem principes mei & fortiſſimi milites, date conſilia bona filijs meis, & loquimini ad eos uerba bona ne præuaricentur in patrẽ ſuũ atq; peccẽt. Et uos quoq; filij mei honorate patrẽ ueſtrũ, quatenus prolõgetis dies ueſtros, & diligat unuſquiſq; fratrẽ ſuũ. Oſculatus eſt autẽ rurſum tres illos coram populo, & colligauit eos uinculo

amicitiæ,

amicitiæ, deferensq́ populum abijt unusquisq́ in uiam suã. Non tamẽ quieuit æmulatio in domo Herodis, eo quod filij Marimi dixissent, non decet ut Antipater sit collega noster, cũ sit de cognatione humili. Sed Antipater fuit ualde astutus in malo, nam præsentibus fratribus simulauit amicitiam, locutusq́ est cum eis pacifice, ponens interim insidiatores, qui auscultarẽt uerbis fratrum suorũ, nunciarentq́ patri eorũ. Insidiatores ergo, ea quę locuti sunt adolescentes, & quæ nõ sunt locuti indicauerũt, data eis mercede ab Antipatro. Fecit enim Antipater opera nõ bona, habens cõmertium cum impijs, eligens cõsiliarios pessimos & amans cõsessum adulatorũ & uiam peccatorũ, seditq́ iugiter cum eis in cõuiuijs, & mercede cõduxit eos ut falsum testimonium dicerent contra fratres suos, nempe quod illi conarentur interimere regem patrẽ suum. Venientes ergo isti indicauerũt regi talia in præsentia Antipatri. Sed Antipater respondit dolose coram patre suo dicens: Ne credas rex sermonibus istis, quia non est malum istud in corde fratrũ meorũ. Fefellit ergo in hunc modũ regem, ut ille crederet ei, innixumq́ est cor regis astutiæ & dolo eius. At ille rursum subordinauit quosdã cõtra fratres suos qui accusarent eos, pręsertim Pherorã fratrẽ regis & Salomith sororẽ eius, cui rex singulis annis dabat centũ talẽta de prouincia quę erat sita ultra Euphraten fluuium, dilexitq́ eum ualde, dans ei uxorem sororẽ uxoris suæ: & cum illa mortua esset dedit ei filiam suã in uxorẽ. Sed cum Pherora incaute semel loquutus esset de [c] cõcubina eius, indignatus est cõtra eum rex. Fuerunt etiam qui accusauerunt eum, perinde quasi cõtenderet potare regem ueneno mortifero. Sed & Salomith sororẽ eius accusauerunt, afferentes illam misisse epistolam [d] ad Silęum hostẽ regis, ut fornicaretur cum ea. At Pherora & Salomith cito in gratiã regis sunt suscepti, omnisq́ furor regis in Alexandrum effusus est. Nam Antipater mercede cõduxerat impios, qui dixerunt regi: Vidimus Alexandrũ stantem & habentem gladium euaginatũ in manu sua, ad interficiendũ Antipatrũ fratrem suũ. Clamans ergo Antipater ad regem, ait: Pater mi tu nosti, quod in hanc usq́ horã subsidio fui fratribus meis, locutusq́ sum coram te bonum de eis: & ecce Alexãder frater meus surgens uoluit occidere me. Superueniẽtes deniq́ [e] tres eunuchi, quorum unus erat Pincerna regis, alter inferebat paropsides ante eum, & tertius custodiebat lectũ eius, dixerunt ad eum: Dedit nobis munera, dixitq́ ad nos: quamdiu fiduciam habetis in sene illo, de cuius capite ceciderunt pili præ nimia senectute? Adhærete mihi & facite uoluntatẽ meam atq́ occidite patrem meum, & dabo uobis diuitias multas, si obtinuero regnum. Nam habeo manum ualidam præ cunctis potentibus Iehuda.

¶ a *Collegæ.*] *Iosephus sic habet: De regno potestatẽ concessit, quem uellet filiorũ successorem relinquere, uel partiri unicuiq; regnum, ut ad omnes perueniret. Illo tamen uiuente, hoc agere non permisit, dicens: oportere eum dum uiueret, & regni & filiorum dominationem possidere.*

b *Cauete.*] *Hæc omnia usque ad, Osculatus est autem, &c. non habentur in Iosepho neq; in Iosippo.* c *Cõcubina.*] *De hac sequẽti dicetur capite.* d *Ad Silæũ.*] *Fuit hic Silæus Arabs, dispensator regni Arabum. Cumq; pro causa quadam uenisset ad Herodẽ, incidit in amorem Salomith, quam & rex illi dedisset in uxorem, si circumcisionem admisisset.*

e *Tres Eunuchi.*] *Hic Iosippus & Iosephus aliter q̃ autor noster sentire uidentur. Iosippus enim sic habet: Substituit & alios pueros de pueris regis, qui testificarentur contra Alexandrum,*

quod

quod dederit eis magna munera, ut alliceret eos ad illicitum concubitum. Iosephus autem in hunc modum scripsit. Fuerunt eunuchi regi, propter pulchritudinem non mediocriter acceptabiles, quorum unus Pincerna, alter infertor, alter uero lectuli regis creditarius, qui & consilio eius intererāt. De quibus nunciauit quidā regi, quod hi ab Alexandro multis pecunijs corrupti essent. Qui requirenti regi, de facta quidē cōmunione uel permixtione cōfeßi sunt, aliud uero nihil acerbū scire de patre dixerūt. Cumq; magis torquerentur, & in neceßitatibus essent, semperq; ministri atroces in eos insisterent ad gratiam Antipatri hoc confeßi sunt, quod odium circa patrem & inimicitias Alexander haberet, & persuaderet eis Herodem quidem spernere, &c.

CAPVT XXIX.

Quæ cū audisset Herodes, exarsit intra ipsum furor eius, cepitq; plurimos ex seruis suis & occidit multos, sed & Alexandrū filium suum cepit & constrinxit catenis & cōpedibus ferreis, posuitq; in carcerem. Cepit etiam multos ex seruis suis qui amicitiam habebant cum Alexandro, & iussit ut percuteret eos, torquerentq; crudeliter donec dicerent ueritatē & reuelarent secreta cōsilia quę habuerant cū Alexandro. Multi autem eorū nihil cōfitentes, mortui sunt uarijs pœnis & cruciatibus horrēdis: unus tamen ex eis nō ualens sustinere torturam illam, ait: uerū est quod Alexander & Aristobulus inierunt consilium ad interficiendū regem [a] tempore prandij, ut cum rex animū suum posuerit ad cibū sederitq; cōfidenter in mensa, Alexander & Aristobulus irruentes in eum gladijs euaginatis interficiāt regem, fugiantq; Romā & saluent animas suas, si forte inueniāt gratiā in oculis Augusti regis Romanorū & ab illo impetrent exercitū, cum quo expugnent Antipatrū filium regis. Quæ cum audisset rex [b] credidit, & illico cōprehendens Aristobulū ligauit eum catenis cum Alexandro fratre eius. Vidensq; Alexander se abominabilem factū coram patre suo, scripsit quatuor epistolas, in quibus signauit uerba acerba, accusans cōsiliarios Antipatri fratris sui & Pherorā fratrem regis atq; Salomith sororē regis. Ait enim: Verū est, ego peccaui, sed Pherora & Salomith incitauerunt me ad facta ista. Nam Pherora inimicus est regis ab ea die qua cōtentionem habuit cū uxore sua filia regis propter cōcubinam eius, quam rex sustulit de domo eius. Ab ea inquam die & deinceps hostis fuit regis. Scripsit & alia multa uerba cōtra eū, sicut & Salomith accusauit de fornicatione quā cōmisit cum adolescente quodā. Scripsit deniq; multa cōtra principes regis & cōsiliarios eius, & misit ea ad regem. In tēpore illo [c] uenit Archilaus rex Cappadociæ, pater Glaphyræ uxoris Alexādri, ut eriperet generū suū de manu Herodis per prudentiā & astutiā suā, sciens q illum precibus liberare nō posset. Factūq; est cū uenisset ante conspectū Herodis regis, ut clamaret ex indignatione & diceret: [d] Viuit ne adhuc gener meus Alexāder homicida ille? ubi est ille? Ego uolo manibus meis auferre ab eo caput eius, eo q nō pepercerit patri suo: quanto minus pepercisset mihi? Ostendite mihi ubi sit, & ego tollam manibus meis filios uiscerum eius, & filiam meam tradā uiro alteri, si illa non communicauit cum eo in malicia. Si autem particeps est maliciæ eius, morietur & ipsa. Nam ego non dedi eam ut auxilium ferret homicidę. Miror ego ô rex de te, si ille adhuc uiuit. Sed deus uoluit me adducere ut sociarer tibi in ultione ista. Nam eo die quo tu interfeceris filium tuū, ego quoq; interficiam filiam meam, quoniā in manum tuam tradidi eam, ut esset

quasi

quaſi filia tua, ſed quia amat hominem impium & prǫuaricata eſt in te, digna eſt iudicio mortis, ob id potiſſimũ quod nõ indicauit tibi cõſilia impij hominis. Feſtinemus itaq; & interficiamus utrũq;, quia nõ ſunt digni ut illorũ miſereamur. Quod ſi tu miſeratione mouearis erga filium tuum, ueni & permutemus inuertamusq́; officia, tu interfice filiã meã & ego interficiã filiũ tuum homicidam. Audiẽs ergo rex uerba Archelai, credidit uerbis eius, quieuitq́; paululum furor eius quẽ conceperat contra filios ſuos. Et acceptata amicitia Archelai, placuit ſibi cõuiuari cum eo. Interim autẽ quo amice in menſa confabulabãtur, rapuit Archelaus rex Cappadociæ animũ regis, ut crederet ſeſe ei tanquam fratri ſuo. Et uidens Archelaus rex Cappadociæ ſe inueniſſe gratiam in oculis Herodis, locutus eſt aperte dicens: Pone cor tuũ ad uerba mea ô rex Herodes. Ob quid quæſo conati ſunt filij tui mittere manus in regem? Quid non habuerunt à te? Non defuit eis aurũ & argentũ, nec aliquid aliud niſi regnum: quin & regnũ dediſti eis. Non ergo ipſi cogitauerũt cõtra te malum, niſi ex cõſilio impiorũ, præſertim cõſilio Pherorǫ fratris tui. Nam quemadmodum incitauerunt te cõtra filios, ita incitauerunt filios contra te, rapientes tam animũ eorum quàm animũ tuum, præſertim cum ſis ſenio confectus, & cupias eſſe in quiete, illi ſeminãt diſcordias in domo tua inter te & inter filios tuos, ne poſſis uiuere in pace & quiete. Ipſi inquam peſſimi ſunt conſultores & ſeminatores diſcordiarum, hoc unum agentes ut perdãt ſeniũ tuum & exterminẽt filios tuos. Credidit itaq; rex uerbis Archelai & ſopitus eſt furor eius contra Alexandrũ atq; Ariſtobulum, & exarſit indignatio eius uehementer contra Pheroram fratrem ſuum.

¶ a Tempore prandij.] Diſsidet iſte locus à Ioſepho latino in quo ita habetur: Cum aliquis ex pluribus tortis retuliſset, quod cognoſceret adoleſcentẽ, cum laudaretur corporis eius magnitudo uel ſagittandi peritia, hæc ſibi dixiſſe potius bona naturæ officere, dum pater inuideret, & idcirco ambulando cum eo ſeſe humiliare, ne longior appareret, in uenationibus uero cum ſagittaret, illo præſente non recte iaculari propter genitoris inuidiam, quam de gloria ſua haberet. Cumq; uerbum ſcrutaretur, & remiſsio pœnarũ corporis interueniſſet, addebat, quod fratrem Ariſtobulum conſciũ haberet, ut in uenatione patrem perimentes, ad Romã cõfugerent, regnumq; peterent. b Credidit.] Remittẽs uero atrocitatẽ ſuam non credebat ea quæ audierat, nihilq; exiſtimabat dignum pro inſidijs ex his conflatum apparuiſſe, ſed querela erat uel iuuenilis temeritas: & quod manifeſte interficientes eum Romã cõfugerent, non ueriſimile uidebatur. c Venit Archelaus.] Ioſippus aſſerit Archelaũ uocatum per literas Alexandri. d Viuit ne adhuc?] Archelaus cupiens Herodem ab inſania reuocare, aliũ tenens ordinẽ, iuueni interminabatur & Herodẽ mitem dicebat, dum nihil temerarie feciſſet, matrimonium quoq; filiæ ſoluere ſe promittens, & nec ipſi parcere, ſi in aliquo reperta illi cõſcia non indicaret. Cũ talẽ præter expectationem Herodes Archelaũ uidiſſet, & quia plus ipſo furorem ſuum demonſtraſſet, rex ab iracundia mutatus, dum putaret iuſte acta quæ feciſſet, paulatim ad patris affectum redijt.

CAPVT XXX.

Videns autem Pherora frater regis cõtra ſe excitatũ furorem regis, aduertẽs etiã regem obtẽperare Archelao, rogauit Archelaũ ut pro ſe loqueretur ad regẽ, auferretq́; indignationẽ regis à ſe. Cui reſpondens Archelaus ait: Ego loquar cũ rege. Sed tu cũ ueneris ad regẽ, ne cælaueris iniquitates tuas, quin magis cõfitere, quicquid egiſti, & quomodo diſcordias diſſeminaueris inter regẽ & fi-

lios

lios eius. Veniens itaq; Pherora ante cõſpectum regis Herodis, cecidit ante illum in terram ad pedes eius, & cõfeſſus eſt omnia quę fecerat, dixitq́; propter concubinam meam, quam rex abſtulit à me, ira commotus feci iſta. Tũc ait Archelaus ad regem: remitte quæſo offenſam fratri tuo, quoniam uterq; egreſſi eſtis ab utero uno. Eſt & mihi frater qui peccauit in me, ſed ueniã dedi ei. Quid enim poteſt homo facere contra ſe atq; contra carnem ſuã? Et certe ſi dolet homini manus aut pes, curat ut remedium adhibeatur ei, cum non conueniat ut homo temere reſecet membrum de corpore ſuo. Obtemperans itaq; rex Archelao, offenſam remiſit fratri ſuo & ſuſcepit in gratiã. Dixit autem rex: uenisti ad nos ceu medicus qui ægrotum ſanat, ſic tu ſanaſti & compeſcuiſti omnem furorem qui fuit in corde meo contra filios meos & contra fratrem meum. Et nunc ego uiciſſim rogo te, ut remittas offenſam filio meo Alexandro, & non tollas ab eo filiam tuam, quia ego amo eam ſicuti filiam meam. Et præterea Alexander filius meus non eſt homo prouectæ ætatis, filia autẽ tua eſt mulier prudẽs, quæ caſtigare poterit eum, ſi tale quid molitus fuerit, & ille obtemperabit ei & nõ peccabit. Reſpondens autem Archelaus dixit ad Herodem: Dimitte me, ut accipiam filiã meam ab eo, tradamq́; eam uni ex ſeruis tuis, non enim relinquam eam apud Alexãdrum, eo quod perfecto odio oderim eum. Ait rex Herodes ad regem Cappadocię: Dimitte quæſo hac ipſa die iniquitatẽ eius & propitius eſto ei. Reſpondit Archelaus: faciam ergo iuxta uerbum regis. Poſt hæc acceſſerunt Alexander & Ariſtobulus, & amplexatus eſt eos rex atq; oſculatus, ſed & Ariſtobulus amplexatus eſt & oſculatus patrẽ, uerſusq́; eſt mœror in gaudium & cõuiuium. Hac induſtria liberauit Archelaus Alexandrũ de manu patris ſui. Herodes autẽ facto conuiuio magno, dedit Archelao ſeptuaginta talenta auri & lectũ aureum, in quo erant pręcioſi lapides, eunuchos quoq; elegãtes & cõcubinam ſuam, quæ erat mulier formoſa & pulchro aſpectu nomine Phanichos, præcepitq́; cunctis principibus ſuis, ut offerrent ei munera. Qui regi obedientes dederũt ei diuitias magnas, comitatusq́; eſt eum rex uſq; ad Antiochiam, & inde reuerſus uenit ad domum ſuam in pace.

¶ *Nihil eorũ quæ in hoc tractantur capite inuenies apud Ioſephum latinum, excepto initio & fine.*

CAPVT XXXII.

Poſt hæc cõtigit, ut uir quidã Lacedæmonius nomine Eurycles ueniret Ieroſolymam, homo auarus, & amator auri, qui obtulit regi munus, cui rex uiciſſim duplicia & nihil amplius pro munere eius dedit. Stans autem ille ante regem et miniſtrans ei, inuenit gratiã in oculis eius, deputauitq́; eum rex inter cõſiliarios ſuos. Aduertit proinde Eurycles odium quod erat inter Antipatrum primogenitum regis & Alexandrum atq; Ariſtobulum filios Marimi, & inſtituebat Antipater Euryclem, ut mala conflaret fratribus ſuis. Adulabatur proinde Eurycles Alexandro huiuſcemodi uerbis: Dignus tu es, qui regnes ſuper omnem Iehudã, eo quod uir ſis electus & fortis, natus de familia nobili, nec decet ut cõſortem in regno habeas Antipatrũ, cuius mater eſt de cognatione humili. Reſpondens autem Alexander aperuit ei totum cor ſuum & aſtutiã Archelai, qua ille liberauerat ipſum de manu patris ſui. Inſinuauit quoq; Alexander Eurycli uerba quædam de patre ſuo. Tunc ueniens Eurycles ad

regem

regem Herodem, cœpit sic loqui: indecorum esset mihi ô rex si obticerem omnia mala, quæ uideo pullulare in domo tua. Nam dixit mihi Alexander filius tuus: quãdiu differt deus ultionem suam in patre meo, qui occidit matrem meam? Manifestauit etiam ei consilium, quod Archelaus socer Alexandri de occidendo Herode dictauerat dicens, quod ille ulturus esset sanguinem matris suæ & progenitorum suorum quos occiderat, adiecitq; & alia uerba, quæ Alexander adolescens non fuerat loquutus. Ait proinde Eurycles: notum sit tibi ô rex, quod filij tui cõsilium inierũt cum ducibus militiarum tuarum, ut cum tu sederis in quiete, illi irruentes interficiant te. Inquisitionem ergo faciens rex, inuenit schedam unam scriptã sub nomine Alexandri & Aristobuli, missam ad quendam principem, qui præerat ciuitati uni, in qua sic continebatur: Occidemus patrem nostrum & confugiemus ad te, ut tuti simus in medio ciuitatis, donec cõgregauerimus uiros pro defensione nostra. Capiens autem rex principem ciuitatis, ligauit eum crudeliter, adegitq; ad cõfessionem. At cum ille nihil confiteretur nec quicquam ex eo deprehenderetur, præcepit rex, nimio repletus furore, Alexandrum & Aristobulum filios suos uinculis innodari, datisq; Euryclí quinquaginta talentis auri, abijt ille in uiam suam. In diebus illis arripuit Herodes iter uersus Tyrum, quę est iuxta mare. & abijt inde Cæsaream, & quocunq; perrexit [a] duxit secum filios suos, uinculis constrictos. Miserti autem sunt eorum equites & milites eius, at ipse nullam habuit erga proprios filios commiserationem. Cæterum fuit in medio militię regis uir quidam animosus & bellicosus, qui à pueritia sua exercitatus fuerat in prælijs, consenueratq; in bellicis exercitijs, cuius nomen erat Tyro, & hic habuit filium qui erat amicus & socius Alexãdri filij regis, propterq; amicitiam filij sui misertus est super Alexandrum filium Herodis regis, dum uideret eum sic circunduci in cõpedibus ferreis.[b] Clamans ergo uoce magna ait: Perierũt miserationes, desijt compassio, & ablata est ueritas. Dixit preterea ad Herodem regem: uæ patri qui nullam compassionem habet ad filios uiscerum suorum sicut tu facis, qui fidem adhibes consiliarijs impijs, qui inimicãtur tibi, conantes auferre filios tuos à conspectu tuo, ut tu solitarius & destitutus filijs remaneas, & ipsi postea surgãt aduersum te & interficiant te. Vbi sapientia tua ô Herodes? ubi cor tuum, ut non aduertas quomodo tibi imponunt consiliarij tui iniqui, qui te incitant ad fundendum sanguinem filiorum tuorum? Cessante autem Tyrone loqui ad regem, dixerunt cõsiliarij regis ad ipsum regẽ. Notum sit tibi rex, hunc non protulisse sermonem istum, nisi ut ostẽderet inimicitias cordis sui contra te. Nam Tyro iste dedit tale consilium [c] barbitonsori tuo, dicens ad eum: cum raseris barbam regis, stringes nouaculam acutam in collum regis & interficies eum, dabitq; tibi Alexander filius regis pro mercede facti tui diuitias magnas. Quo audito, præcepit rex ut comprehenderẽt Tyronem & Tryphonem, qui solebat radere barbam regis, & utrunq; crudeliter & exquisitis pœnis torquerent.

¶ *Licet Herodis domus nunquam careret malo, etiam cum omnia tranquilla esse uiderentur, tamẽ malum illud ex aduentu Euryclis pessimi parasiti magis præualuit. Is enim multis donis fauorem Herodis comparauit, ut inter necessarios amicos deputaretur. Et manens apud Antipatrum, aditum & consuetudinem cum Alexandro habebat, semperq; dicta uel facta notabat, ut exinde posset accu-*

o *sationibus*

sationibus consertis gratias Herodis conquirere. Alexander uero fidelem illum sibi existimans, dolens de his quæ paßus fuerat, narrauit ei quomodo pater alienatus fuißet, & mater sua interfecta ab eo perißet, Antipatrum autem sibi præposuisset, & quemadmodum ille intolerabilia de eo patri dixißet, & ad odium illum incitaßet, ut nec conuiuijs eos nec conuentu dignaretur. Cumq; dolens talia defleuißet, statim Eurycles Antipatro omnia nuntiauit, corruptusq; Eurycles muneribus Antipatri, iubetur ea quoq; Herodi explanare. Quod cum fecißet, animum regis immutabili odio filiorum compleuit. Qui à rege donationem quinquaginta talentorum accipiens, ad Archelaum regem Cappadociæ profectus, Alexandrum modestum & bonum referebat, multumq; laboraße, quatenus patri eum reconciliaret. Quapropter ab illo quoq; multa dona suscipiens recesßit. a Duxit secum filios.] Antequã ueniret ad Tyrum iam in Beryto damnauerat filios, congregato concilio centum et quinquaginta iudicum: coram quibus pater uiolenter perorabat & in approbatione causæ turbabatur, atq; maximi furoris & ferocitatis signa monstrabat. Defendebat tanquam uera, quæ in odium filiorum dicta fuerant, & quæ ipse cõtra filios scripserat legebat, clamauitq; iurãdo, quod melius uita priuaretur, quã talia uellet audire. Deinde quod natura & Cæsare atq; patria lege cõcedente potestatem haberet perimere filios, sed uellet spectare illorũ iudicia. Cum hæc & alia multa rex dixißet, & adulescentes ad satisfactionẽ transißent, uidentes iudices quod modestiã uel reconciliationẽ minime rex aßumeret, potestatẽ ei cõfirmarunt. Quidã tamen sic dãnarunt filios Herodis, ut interficere eos non iustũ arbitrarentur. Alij & morte puniendos pronuntiarunt. Hac accepta sententia, Herodes ad Tyrũ peruenit, ducens secum miseros adolescentes. b Clamans.] Inter multitudinẽ primum clamabat, quod perißet ueritas, quod iusticia ab hominibus recesßißet &c. Deinde adiens regem aiebat: Non poßũ rex continere pro tali dolore audaciã meam &c. c Barbitonsori.] Iosephus dicit Tryphonem tonsorem inuenta occasione adijße regem, dixißeq;: Suasit mihi Tyro sæpius, ut regem tondens, guttur eius inciderem &c.

CAPVT XXXII.

ET uidens filius Tyronis patrẽ suum tam crudeliter affligi, cõmota sunt uiscera eius erga patrẽ suum, dixitq; ad regem: si uolueris mitius agere cum [a] patre meo & illi deinceps parcere atq; propicius esse, ego referã tibi omnia, pãdamq; secreta queq;. Ait rex: En parco patri tuo & non torqueo eum amplius, ut mihi dicas ueritatẽ. Respondit puer & ait: Verum est quod Alexãder filius tuus incitauit patrẽ meum ad occidendũ te, at pater meus nunquã uoluit inijcere manus in te, & ob id dixit ad Tryphonẽ, ut ille exequeretur facinus illud, sicut audisti. Dixit autẽ puer uerba ista, ut eriperet patrẽ suum, tametsi nihil ei profuerit cõmentum istud. Cõuocans enim rex omnes principes & ministros suos, retulit illis quid moliti fuerant Tyro & Tryphon, incitauitq; populũ cõtra eos, ut fustibus occiderint in die illa Tyronẽ & filium eius atq; Tryphonẽ coram rege, Alexandrũ autẽ & Aristobolũ filios eius, quos genuerat Marimi uxor eius, iubente rege [b] duxerunt in Samariã, quæ tunc uocabatur Sebastia, & suspenderunt utrunq; in patibulo, præcipiente rege patre eorũ, mortuiq; sunt. Tunc lætatus est Antipater filius Herodis de interitu fratrũ suorum, propter quod concitauit odiũ totius populi cõtra se, nec destitit à uersutijs & consilijs animi sui pessimis. Nam cœperũt Iudæi magnificare filios Alexandri atq; Aristobuli interfectorũ. Fuerũt autem filij Alexandri Tigranes & Alexander, iuxta nomẽ patris eius, quem genuerat ei Glaphyra filia regis Cappadociæ. Porrò filij Aristobuli fuerunt hi: primus uocabat Herodes, & secundus Agrippas, tertius

uero

uero iuxta nomen patris eius uocabatur Ariſtobulus,quem genuerat ei Bere-nice filia Salomith. Duæ quoq; erant filię,quarũ prima uocabatur Aridadã, & ſecunda Marimi. Et cum Antipater intuerẽt pueros, uideretq́; cor regis cõuerſum ad eos propter duos filios eius interfectos,contigit quadã die ut congregaret rex principes & milites ſuos,diceretq́; eis: ſcio quod peruenerim ad ſeniũ & appropinquauerint dies finis mei, & intueor iugiter pueros filiorum meorum interfectorũ,nec ualeo eos ſine lachrymis & fletu intueri, quia ego ſum cauſa huius fletus, & cacaui mihi malũ iſtud, auferendo eos à conſpectu meo in furore meo: & nũc quidẽ [c] miſereor puerorũ,ob id quod paruuli ſunt & orphani. Vnde neceſſe eſt ut habeant tutores qui ſint loco patrum. Dixitq́; ad Pherorã: deſponſa filiã tuam filio Alexandri primogeniti,& ſis ei loco patris. Ad Antipatrũ uero ait: fili mi,accipe filiã Ariſtobuli & deſponſa eam filio tuo maiori: ſed & filius tuus Herodes minor natu accipiat pro ſponſa aliam filiam Ariſtobuli. Et apprehẽdens rex Herodes manũ unius & manũ alterius, fecit cõnubia,lętatiq́; ſunt omnes qui ſtabant circum regẽ præter ſolum Antipatrũ,qui ualde iratus erat,immutabanturq́; uultus eius ob id quod filius Alexãdri duxiſſet uxorẽ filiam Pherorę fratris regis Herodis,qui habuit potentiã & autoritatẽ magnã. Sed & Archelaus rex Cappadocię auus erat filij Alexãdri: quapropter Antipater timuit,ne forte auxiliũ ferrent filio Alexandri, fleuitq́; Antipater iugiter coram rege patre ſuo dicens ad eum: Quid prodeſt mihi quod regnũ tradidiſti mihi,& poteſtatẽ tradidiſti filio Alexandri,quando quidem illi dediſti uxorẽ filiam Pherorę fratris tui, qui & nepos eſt Archelai regis Cappadociæ? Certe ego ſtare nequeo ante hos fortiſſimos principes. Cui reſpondit pater eius. Ego pręcepi ut tu regnes poſt me: quare ergo times, cum regnũ habeas in manu tua? At Antipater non potuit non timere propter tot filios regis Herodis. Habuit nanq; rex Herodes nouẽ uxores, quæ omnes genuerunt ei filios & filias, exceptis duabus, quę ob ſterilitatẽ non genuerũt, alię autẽ genuerunt filios & filias. [d] Doſithea quidẽ uxor eius genuit Antipatrũ,& Marimi alia uxor eius peperit Herodẽ iuniorẽ, alij autem duo filij eius perempti fuerunt. Cæterũ Malthachos alia uxor eius genuit Antipam & Archelaum & filiam nomine Olympiadẽ. Cleopatra uero Ieroſolymitis alia uxor genuit ei Herodẽ & Philippũ. Et Arodiphilos etiam uxor eius genuit ei duas filias,quarum unius nomen erat Roxane,& alterius Salomith. Aliarum uero uxorũ regis nomina erant Phedra & Elpis. Itaq; propter omnes iſtas cognationes regis Herodis,multũ timuit Antipater, aſſociauitq́; ſibi cõſiliarios impios,quibus dedit munera argentea & aurea atq; lapides precioſos, cõiunctiq́; ſimul duo illi Antipater & Pherora conſiliarij iniqui & uiri Belijaal, rogauerunt regem Herodem, circunuenientesq́; eum diſſoluerunt connubia, quæ inſtituerat rex inter filios peremptorum filiorum. Siquidem Antipater & Pherora frater regis hac de cauſa quotidiana faciebant conſilia, & inierunt duo illi conſilia multis diebus.

¶ a *Patre meo.*] *Ioſephus dicit & filium* Tyronis *tormentis ſubditum, ſed non tantis ſicut patrem.* Dicit *etiam incertũ eſſe, utrum ea quæ cõfeßus filius fuerat, ueritate an neceßitate retulerit, ut aliquod perfugiũ in præſentibus malis inueniret.* b *Duxerunt in Samariam.*] *Idem ſentit Ioſippus, ſed Ioſephus dicit filios* Herodis *in Cæſarea ſuſpenſos.* Habet *enim ſic:* Herodes autẽ

licet deliberasset iam dudum filios interimere, tunc tamē festinauit crudelitati suæ finem imponere et in concione producens, trecentos priores militū reos factos, cum Tyrone filioq; eius & accusatore tonsore, criminabatur coram omnibus. Et illos quidē multitudo peremit: Alexander autē & Aristobulus in Cæsareā tracti, patre præcipiente laqueo perimuntur. c *Misereor puerorū.*] *Videns Antipater patrem teneri compaßione ad nepotes, non cessabat circa infantulos ea uoluntate uersari, qua circa fratres quoq; fuerat agitatus. Incitabat autē eum studium patris, quod circa infantulos gerebat, sperans eos maiores ac meliores suis fratribus fore, præsertim cum in uirilem ætatem prorumperent, Archelao etiam auxiliū nepotibus præbituro, uiro in regni culmine constituto. Hæc cum Antipater aduerteret, quietum animū habere non potuit, & tamē publice nihil agere audebat, sed omnia per insidias & calliditatē. Erat autem ad fingendas amicitias callidißimus, & ad odium dißimilandū ualde credibilis, & ad cælandum semetipsum astutißimus.* d *Dosithea.*] *Iosephus uocat eam Dosim & in primo de Iudaico bello libro, Doridem, fuitq; nata ex obscura progenie. Secunda uxor fuit Marimi, & tertia Malthachos ex gente Samaræorū. Quarta uero fuit Cleopatra, cuius filij Herodes & Philippus Romæ educabantur. Quinta fuit Arodiphilos, sexta Phedra & septima Elpis. Aliæ duæ hic omittuntur. Iosephus uero ita enumerat eas: Herodi regi ea tempestate nouem erant uxores, nempe Antipatri mater, filia pontificis, Simonis scilicet Boethi, fratris filia, neptis alia, Samaritis, Cleopatra, Pallas quæ Phaselum peperit, Phædra & Helpis. Sed præstat hic Herodis succeßionem signare, ne Herodum multiplex commemoratio lectoribus confusionem pariat.*

Herodes Ascalonita seu magnus genuit ex uxore
- *Dosi seu Dosithea, Antipatrum*
- *Marimi*
  - *Aristobulum, cuius filij & filiæ*
    - *Agrippa post Philippum tetrarcha & rex Herodes. Hunc corroserūt uermes Act. 12.*
    - *Aristobulus*
    - *Aridada, uxor Philippi & cōcubina Herodis, quā Herodiadē uocāt, Marci 6.*
    - *Marimi*
  - *Alexandrum, cuius filij*
    - *Tigranes*
    - *Alexander*
  - *Herodē iuniorē, qui mortuus fuit ante occisionē Antipatri, relicto filio Antipatro nomine, cuius mentio fit infra Cap. 43.*
- *Maltache*
  - *Antipam qui & Herodes, qui baptistam interfecit*
  - *Archelaum*
  - *Olympiadem*
- *Cleopatra*
  - *Herodem*
  - *Philippum tetrarcham*
- *Arodiphilo*
  - *Roxanam*
  - *Salomith*

  Has duas filias Iosephus asserit natas ex Phædra & Helpi.

Caput

CAPVT XXXIII.

FActum est proinde quadã die, ut rex Herodes [a] indignaret con-tra Pherorã fratrem suum, diceretq́ꝫ illi: Vade in domum tuam, & caue ne appareas amplius in cõspectu meo. Abiens ergo Phe-rora sedit in domo sua, & faciem regis non uidit. Antipatrũ uero filium suum misit rex Romã ad Augustum imperatorẽ, ut saluta-ret eum pacifice, misitq́ꝫ ei munus magnificũ. In diebus illis ęgrotauit Phero-ra frater regis morbo suo, quo & mortuus est, & misit ad regem Herodẽ, ro-gans ut ad se ueniret in domũ suam, impartireiq́ꝫ gratiã domui suę atqꝫ filijs su-is. Misertus autẽ rex super fratre suo, abijt ad eum & fleuit super eo. Mortuoq́ꝫ Pherora, fecit super eo lamẽtum magnũ, & introductũ in Ierusalẽ sepeliuit in sepulchris patrum suorũ cum magno honore. Cum autẽ rex recordaretur [b] ru-moris quem antea audierat de fratre suo, quomodo ille instituisset eum pota-re ueneno mortifero dum adhuc uiueret, studebat inquirere rei ueritatẽ, & ob id coniecit in uincula eunuchos fratris sui atqꝫ ancillas eius, præcepitq́ꝫ eos cru-deliter torqueri, exquisitis, uarijs & pessimis pœnis & flagris. Tunc una an-cillarum cõstituta in pœnis uociferãs dixit: Deus uniuersi mundi, in cuius ma-nu est omnis uiuentis anima, uirtus & robur, libera nos à crudelitate ista, quo-niam sine causa morimur & absqꝫ culpa. Deus mundi, cõuerte hanc iniquita-tẽ in caput Dositheæ uxoris regis & matris Antipatri, quę machinata est no-bis omnia mala ista, dum iugiter instrueret conuiuia in domo sua Pheroræ fra-tri regis & Antipatro filio suo, existẽtibus eis cõtinuo in cõuiuio, & uenienti-bus ad domũ Dositheæ matris Antipatri & sedẽtibus per totam noctẽ ad po-tandum & excogitantibus consilium contra regem, ut scilicet Antipater abi-ret Romam, Pherora autem maneret cum rege & pręberet ei potum ueneno mortifero mixtum, quo sic rex occideretur, & postea ueniens Antipater è Roma occuparet regnum. Nam dixit Antipater: Nisi interfecerimus eum, non euademus manũ eius, sicut nec filij eius liberati sunt de manu eius, quos ipse interfecit. Cui enim parceret ille, qui non pepercit uxori suæ prædilectæ atqꝫ filijs eius? Certe aliud nihil facere possumus, quàm ut elongemur ab eo, fugiamusq́ꝫ à facie huius pessimę bestię. Instituit quidem me regem, sed non sine dolo. Quando enim regnaturus sum? Dum adhuc iuuenili fruor ætate? Et iam quidem cõsenui, & cœperunt crescere in capite meo pili cani. Et quis scit qui prior moriatur inter me & illum? Sed & pueri, filij fratrum meorum peremptorum iam incipiunt crescere, & fit sicut cum quis resecat caput ser-pentis, ille autem reuiuiscens rursum mordet. Sic filius eius minor, Herodes scilicet, quem genuit Marimi, amatur plurimũ à patre meo, & ego scio quod non tradet mihi regnum sed illudit mihi, quæritq́ꝫ non cõmodum meum sed malũ, cum hostis sit omniũ filiorum suorum, uxorũ, fratrum & totius cogna-tionis suæ. Ecce enim odio habet Pherorã fratrẽ suum, qui à pueritia sua ser-uiuit ei, dixitq́ꝫ mihi in secreto, ne habeas amicitiã cum patruo tuo neqꝫ loqua-ris cũ eo, & ego dabo tibi centum talenta auri. Et ut semel dicã, ille hostis est omniũ creaturarũ. Tũc ait Pherora: quis ergo poterit ferre maliciã eius? nisi mutemur in bestias & iumẽta, donec saluemus animas nostras de manu eius.

Nam quomodo poterit ille, qui non pepercit uxori suæ & filijs suis, parcere fratribus suis? Certe hic nō est euasio & liberatio alia quàm dextera nostra & gladius noster. Viriliter agite & confortemur, ut occidamus illum priusquam ipse interficiat nos. Cumq́ omnia uerba ista recensuisset ancilla regi, liberauit animam suam atque animas sodalium suarum à pœnis illis diris, nam credidit rex sermonibus eius propter centum illa talenta, quæ se traditurum Antipatro pollicitus fuerat, nec tunc quispiam adfuerat qui uerbum istud audire potuisset præter solum regem & Antipatrum, ob id inquam adhibuit rex fidem ancillæ Pheroræ.

¶ a Indignaretur.] *Indignatio illa nata fuit ob pessimā Pheroræ uxorem, quæ bonū mariti ingenium euertit, & seminarium discordiarum inter fratres fuit, multaq́; mala suscitauit, propter quæ rex iussit, ut Pherora uxorem abijceret, sic enim non posset charitas fraternitatis imminui. At Pherora affirmabat se nihil iuris ex germanitatis necessitudine detracturum, neque dilectionem coniugis abnuere, eligere se potius mori quā illa muliere priuari, quæ sibi grata constaret. Herodes uero differebat circa Pheroram super hoc iracundiā, Antipatro tamen & matri eius interdixit cum Pherora miscere colloquium uel cum illis mulieribus quæ cum eo erant, obseruarentq́;, ne in unum aliquatenus conuenirent, quod illi profitentes nequaquam obseruabant, sed secreta fecerunt conuiuia donec rex Pheroram ad propria discedere iuberet.* b *Rumoris.] Iosephus asserit non ex rumore sed filiorum Pheroræ querela id Herodi innotuisse. Nam mortuo Pherora duo ex liberis eius uenerunt ad Herodem, postulantes ne inultam relinqueret patris mortem. Querebantur enim illum apud coniugem die proxima antequam ægritudinem incurreret cœnasse & uenenū in cibo sumpsisse, ex eoq́; perisse. His uerbis Herodes excitatus, ancillas tormētis examinat etc. Tūc omnia palā facta sunt & conuiuia & conuentus secreto facti sæpissime, odiū quoq́; quo Antipater cōcitabatur in patrem, & lamentationes quas ad matrem propriam frequentabat, quod tam prolixe pater aduiueret: sibi iam imminere senium, ut etiam ei si regnum ueniret, nō liceret iucunde uiuere per ætatis grauitudinem atq́; molestiam. Ad hæc etiam multos sibi fratres in regno illo coalescere, & fratrū plures filios, ex quibus omnibus minus spem suam tutam haberet.*

CAPVT XXXIIII.

MIttens autem rex Herodes apprehendit œconomum Antipatri filij sui & afflixit eum pœnis crudelibus. Cumq́ ille pœnas ferre non posset, confessus est & ait: Verum est quod Teudion amicus Antipatri filij regis misit ex Aegypto phialam unam paruā plenam ueneno mortifero ad propinandum illud regi, & accipiens Antipater phialā dedit illam Pheroræ fratri regis, dixitq́ ad eum Antipater: cum ego abiero Romam tu propinabis istud patri meo, ne forte dicant de me quod ego occiderim patrem meum. Et accipiens Pherora phialam tradidit eam uxori suę seruandam. Misit ergo rex ad uxorem Pherorę dicens: tolle in manum tuam uasculum ueneni, quod tibi seruandum tradidit Pherora frater meus, & festinanter fer illud ad me. Quod audiens mulier ait ad uiros quos ad se miserat rex: expectate donec tulero uasculum in quo est uenenum mortiferū & ibo uobiscum ad regem. Illa autem ascēdens in cœnaculū domus & in locum tecti ut afferret uasculum, timensq́ue uenire ad regem [a] præcipitauit semetipsam de sublimitate tecti in terram: sed quia non cecidit super caput non est mortua, siquidem à deo id factum fuit, ut talio redderetur Antipatro,

fieretq́

fieretq́ꝫ ei ſicut ipſe fecerat fratribus ſuis. Afferentes autem mulierem in conſpectum regis, poſuerunt eam in lecto coram rege. Ad quam ait rex: Dic ueritatem, neforte lacerem carnem tuam & proijciam eam ante canes. Quod ſi reuelaueris mihi arcanum dixerisq́ꝫ ueritatem, ecce propicius ero tibi & omnibus hominibus domus tuæ. Reſpondens ergo mulier ait: audi ô rex quem deus elegit, & non abſcondam à te nunc rem ipſam. Cui enim ſeruarem arcanum illud, cum Pherora maritus meus mortuus ſit? Quod ſi ille adhuc in uita exiſteret, non reuelarem ſecretum eius, ſed prius traderem ceruicem meam ſpiculatori. Nunc autem cum ille euaſerit manus tuas & migrauerit ad eum locum ubi ſeruus tutus eſt à domino ſuo, quare celarem illud à te? Propter amicitiam'ne Antipatri filij tui impij, qui introduxit me in periculum iſtud? Dixit ergo mulier: recordare quæſo ô rex diei illius quãdo ueniſti ad Pheroram fratrem tuum ægrotantem, qua ægritudine & mortuus eſt, quomodo effuderis lachrymas, ut fratres ſolent flere ſuper ſe inuicem, & cum ueſperi ceſſares, abijſti in domum tuam ut dormires uſque mane, in illa inquam nocte factum eſt, ut uocaret me frater tuus diceretq́ue, Vxor mea: Cui dixi, en adeſt ancilla tua domine. Et ait: uidiſti ne lachrymas, quas effudit frater meus rex? Dixi: uidi. Qui rurſum ait: Captus ſum in retibus impij Antipatri, qui circunuenit & cepit me aſtutia ſua, ſicut auceps irretit auiculam. Nam cogitaueram occidere regem fratrem meum & reddere ei malum pro bono, qui me magnificauit, beneſecitq́ue mihi. Nũc igitur uade & affer phialam in qua eſt uenenum, quod dedit mihi impius Antipater, & effunde illud coram oculis meis in terram, ne forte Antipater inueniat illud & occidat fratrem meum regem. Afferens ergo phialam, effudi uenenum quod erat in ea uidente illo in terram, niſi quod b paululum retinui & reſeruaui in ipſo uaſculo, ut oſtenderem tibi ô rex quod ſollicita fuerim de hodierno die, qui iam tranſijt ſuper me. Leuans proinde mulier manum ſuam, tradidit phialam regi: & accipiens rex phialam de manu mulieris remiſit ei offenſam, præcepitq́ꝫ medicis ut curarent eam, & ſic dimiſit eam in domum ſuam.

¶ *Quis fuerit Antipatri œconomus cuius huius capitis initium meminit, Ioſephus his uerbis explanat. Amplius aduerſus filium iracundiam regis incendebat uir Samarites, Antipater nomine, qui filio regis Antipatro curator extabat. Nam cum alia quidem eius in tormentis aperuiſſet, illud quoque prodiderat, quomodo uenenum mortiferum confecerat, dederatq́ꝫ Pheroræ, iubens ut poſt eius abſceſſum, cum iam ſpacium aliquanti temporis cucurriſſet, ubi ratio prouocaret, patri protinus propinaret, & dicebat attuliſſe illud uenenum ex Aegypto Antiphilum, unum ex amicis Antipatri, tranſmiſſum autem Pheroræ per Theudionem fratrem matris Antipatri, & hoc modo ad uxorem Pheroræ perueniſſe, dante marito ad cuſtodiendum.* a *Præcipitauit.] Ex lapſu non eſt mortua, quod cadens in pedes terra ſuſciperetur. Recreata autem anima perfertur ad Herodem & explicat ei ueritatem, quomodo Antipater induxiſſet Pheroram aduerſus patrem ſuum, conſilia iniqua conſtituens, & quomodo nundinatus eſſet uenenum in eius perniciem.* b *Paululum retinui.] Reſeruauit aliquantulum de ueneno, ut Pherora defuncto, ſi eam rex male fortaſſis attenderet, illo uſa, ſeculi huius neceſſitates effugeret. Sic enim Ioſephus paululum illud exponit.*

Caput

CAPVT XXXV.

IN tempore illo misit rex Herodes literas Romam ad Antipatrū filium suum dicens: Veni absq; ulla mora, quia non ualeo amplius gubernare regnum, & tu non es hic apud me. Fuerunt quoq; in diebus illis Romæ apud Antipatrum filium regis maiorē alij duo filij eius, Archelaus & Philippus, æmulatusq; est eos Antipater & scripsit in epistola ad regem in hunc modum: Etiam isti filij tui inimicātur tibi. Nam locuti sunt de te malum coram Augusto & principibus eius. Ad quę rex rursum scripsit Antipatro filio suo, dicens: Verum est, & ego scio quod ipsi aduersarij mei sunt: tu ergo festina & redi ad me, nec diutius differas aduentum tuum, ducasq; tecum fratres tuos ut ultionem sumam de eis, & te solum constituam regem ante mortem meam. Factum itaq; est à fine [a] septem mensium postquam rex miserat literas, egressus est Antipater de urbe Roma, & perueniens ad ciuitatem quę [b] Tarentum uocatur, audiuit ibi mortuū Pheroram patruum suum, quapropter fleuit & plurimū doluit, nō quidem quod tam charus ei fuerit Pherora, sed quod solus relictus esset & non haberet subsidium ad occidendū patrem suum. Hinc autē soluens, uenit nauigio usq; [c] ad portum Cæsareæ, audiensq; ibi regem abiecisse matrem suam ne esset domina, expauit stupore magno & fleuit, sciens detectū arcanum suum. Vnde cogitauit per nauem fugere, sed serui eius & eunuchi qui erant cum eo statuerunt ire in domos suas, & ideo dixerunt ad eum: Si modo fugeris, dicturi sunt de te inimici tui multa mala in auribus regis, & ob id non est tibi bonum ut locum des hostibus tuis. At si ueneris ad regem, cadent omnes inimici tui, & illi qui te accusauerunt cadent in foueam quam fecerūt. Sed & rex cum te uiderit, sublimabit te & honorabit te sicut antea fecit, humiliabitq; cunctos hostes tuos. Credidit itaq; consilio eorum & egressus de naui in terram, cœpit pedibus suis ambulare per terrām.[d] Nec fuit quispiam qui ueniret ei in occursum: nam quidam timuerunt offensam regis, alij autem odio habuerunt eum, atq; ob id nemo exiuit in occursum eius. Videns ergo se captum haud secus quam cum piscis reti capitur, progrediens peruenit in Ierusalem, nec inuenit ullum hominem in itinere cum quo loqueretur. Comitabātur tamen eum custodes regis ne elaberetur. Veniens autem in urbem non intrauit in domum suam, sed ascendit in domum regis, & properans ante conspectum regis cecidit ante pedes eius, at rex abscondebat faciem suam ne intueretur eum. Surgensq; Antipater conabatur amplexari patrem suum, at rex abnuit amplexum Antipatri dicens:[e] tu homicida, quomodo non erubescis amplexari me quem conatus es interficere, & contrectas me manu tua quę plena est sanguine? Laua prius manum tuam in innocentia, si potes, & abijce à te famam illam quam audiui de te, atq; cras ueni ante conspectum meum tu & legatus quem misit Augustus imperator Romanus, nomine Varus, & affer in mediū uerba tua. Cras enim dedi tibi ô homicida locum loquendi, auditurus in quiete uerba tua. Egressus est itaq; Antipater à conspectu regis cum tremore & pauore, diuertens in domum suam & nesciens quicquam eorum quæ cōtigerunt à principio usq; ad finem. Et cum cor illius ualde turbaretur intra ipsum, uenerunt ad eum mater eius & [f] uxor eius, & indicauerunt ei rem quæ contigerat. Audiens autem

diens autem Antipater, cœpit se parare quomodo euaderet, uerbisq; à se de-
precaretur culpam.

¶ *Interim quo Herodes rex sciscitatur & deprehendit fratris et filij iniquã machinationẽ, mit-
titur Bathillus ex libertis Antipatri è Roma, & tormentis examinatus, inuenitur uenenũ aliud attu-
lisse, quod matri daret Antipatri, ab illa Pheroræ tradendũ, ut si primum uenenũ minus regem pere-
misset, & hoc maturius uterentur. Apportabat etiam literas ab amicis Herodis Romæ constitutis,
consilio Antipatri & dictatione cõpositas, accusationem habentes Archelai atq; Philippi. a Se-
ptem mẽsium.] Mirabitur aliquis, quomodo tantis aduersus Antipatrũ in Iudæa motis turbinibus,
fermè septem mensiũ tempore decurrente nihil illi fuerit nuntiatum. Causa uero huius rei erat ob-
seruatio uiarum atq; custodia, & odiũ hominũ, quo circa eum tenebãtur. Nullus etenim erat, qui pro-
nus esset proprio periculo illius tutamen salutemq; cõquirere. b Tarenti.] Cum redeundo
uenisset ad extremitatẽ Italiæ, accepit patris literas, in quibus Pheroræ declarabatur interitus. Qui-
bus lectis, ægre satis tulit & aspere, non propter Pheroræ gratiã, sed quia patris interitu, ut promi-
serat, non peracto defecerat. c Ad portum Cæsareæ.] Iosephus dicit Antipatrum posterio-
res patris literas in Cilicia accepisse: ubi cum audiret matrem abiectã, ambigere cœpit utrum debe-
ret domum sicut instituerat tendere. Sed persuasus quorundã uerbis, ultra nauigauit, & exce-
ptus est portu nomine Sebasto. d Nec fuit quispiam.] In apertis iam malis erat Antipater,
nullo ad eum cominus accedente, nullo colloquente, sicuti cum fuisset egressus, uotis eum ac secun-
dis precibus prosequebantur, nunc econtra aduersis eum maledictis non prohibebantur excipere.
e Tu homicida.] Accedentem Antipatrũ pater repulit, fratricidij simul accusans, & con-
silia obiectans super suimetipsius interitu, quorum omnium auditorem ac iudicem in crastinũ Varum
Quintilium fore confirmat. Erat enim Varus ea tempestate in Ierosolymis, qui successor Saturnini
ad Syriæ regionem fuerat destinatus. f Vxor eius.] Ea fuit quæ residua mãserat de filiabus
Antigoni, qui ante Herodem in Iudæa regnauerat. De quo libro superiore capite 17.*

CAPVT XXXVII.

FActum est autẽ in crastinũ, ut rex mitteret & cõgregaret princi-
pes suos atq; amicos suos, & eos qui accusauerãt Antipatrum.
Mittens quoq; uocauit Varum Romanum, quẽ miserat Augu-
stus imperator ut pacifice salutaret Herodem regem Iudęorum
& is sedit ante regẽ. Dixitq; rex: audisti ne Vare, quomodo sur-
rexerit contra me Antipater filius meus, & conatus est me interficere? Respõ-
dit Varus regi. Iudicet rex in misericordia. Lectaq; est epistola corã rege quã
miserat Dosithea mater Antipatri ad filium suum, sonans in hęc uerba: Audi-
uit pater tuus omnia, quomodo consilum inieris ad interficiendum eum, &
ob id caue ne huc uenias nisi stipatus uirtute magna atq; exercitu graui. Vn-
de rogabis Augustum, ut tibi robur aliquod assignet. Hic certe nulla est tute-
la aut euasio, sed manus ad bellum inclinata. Mittens proinde rex adduxit an-
te conspectum suum Antipatrum. Qui cum uenisset, cecidit grauiter ante pe-
des patris sui, ueluti cum quis gladio percussus cadit in terram. Et ait rex ad
circunstantes: tacete, & tacuerunt omnes. Et a cõsilium quærens rex ait: Non
est uir tam iustus in terra, qui ferre posset malum istud, nec est quispiam tam
patiens, qui longanimis esse posset super hunc Antipatrum. At ego noui cõ-
tumaciam eius. Et certe molestissimum est mihi, quod tales genuerim filios.
Occidi duos ex filijs meis, & ut uideo illi innocẽtes mortui sunt, nullam mor-
tis habẽtes culpam, quos ob accusationẽ huius nebulonis interfeci, in quem

p tamen

tamen nihil peccauerunt, sed ipse sine causa odiuit eos, & incitauit me sua æmulatione contra eos. Infestus fuit eis ob id quod mater eorum fuit de cognatione nobili, honesta & regia, & ego stultus factus declaraui hunc fatuum filium regem, qui uersus est mihi & fratribus suis in hostem. Nam circunuenit eos & excitauit eos contra me, ut fierent hostes mei propter uerba istius Antipatri. Sed & ego propter accusationem Antipatri factus sum hostis filiorũ meorum: occidi enim eos, illiq́ꝫ mortui sunt in luctum patris sui & in gaudiũ fratris sui Antipatri. Ego fleo super filios meos, ille autẽ gaudet super fratres suos. Et quomodo ô Vare non flerem, quando iugiter uideo in domo mea uxores filiorũ meorum uiduas, & filios filiorum meorũ occisorũ pupillos? Et filios quidẽ meos occidi ob id quod surrexerunt contra me propter regnum, quod huic tradidi. Cum autẽ iugiter intueor filios eorum pupillos & uxores eorum uiduas, pœnitet me facti & nescio quid faciam. Abieci omnes ex domo mea, & dedi locum huic impio. Nec satis fuit quod impius iste consilio & astutia sua occidit fratres suos, sed surrexit quoqꝫ contra me ut me occideret. Et ego quidẽ feci omnia ista, quãdo hunc exaltaui supra omnes filios meos, & institui eum regẽ post me. Noluit expectare diem illum quando ego moriturus sum corã deo, sed anhelauit & festinauit cum effusione sanguinis ad regnũ: nam uoluit fundere sanguinẽ patris sui, & ei reddere malũ pro bono. Vnde sicut dilexi eum, sic iam odio habeo impudentẽ illũ hominẽ, cui uiuus tradidi regnũ, & numeraui quoqꝫ ei trecẽta talenta auri, cum eum Romã mitterem, quo gratior existeret Augusto regi Romanorũ. Quod si dixeris, & fratres suos quos occidi, cõsurrexisse in me sicut iste surrexit, absit hoc, nam uir iste sanguinũ & seductor execrandus fecit omnia mala. Caue igit Vare, caue ne fidẽ adhibeas uerbis eius atqꝫ uoci precationũ eius, & ne cõpatiaris lachrymis eius. Ipse enim instructus est ad decipiendũ & ad circũueniendum quoscunqꝫ, sicut imposuit mihi & aliis multis. Nam incitauit me contra fratres suos, quando iugiter illos corã me accusauit lingua pessima, circunueniens me fraudulẽter & introducens usqꝫ ad lectũ & quietẽ. Publice quidẽ uidebatur esse à parte mea quasi murus firmus, cum interim in secreto esset insidiator & hostis. Et ego concredidi ei animam meam & ossa mea, quin & totum corpus meum tradidi in manum eius, quomodo ergo euasi manum eius? Nõ reputauit me uiuum sed mortuum, aut quasi in somnio uiuentẽ, alioquin quis credidisset me potuisse euadere manũ eius? Qui tamen feci eum regẽ post me & dilexi eum atqꝫ exhibui ei honorem & magnificentiam super omnes filios uteri mei, quorum minime misertus sum, nec clementiam ullam ostendi propter multas iniquitates & sanguinis effusionem. Hæc uerba cum rex Herodes deprompsisset cum furore & mentis indignatione, ita ut furor absorberet uocem eius, tacuit.

¶ *Cum Herodes rex iniquissimũ filium Antipatrũ iudicio sistere uellet, cõuocat Varum, & utrorunqꝫ amicos. Iubentur quoqꝫ adesse regis consanguinei, & Salomith soror, & si qui nuntiaturi forent, quæ prodiderant examinatione tormentorum. Serui deniqꝫ Antipatri, qui pauloante fuerant comprehensi epistolam deferentes Antipatro, quæ fuerat in hanc perscripta sententiã, ne ad patriã repedaret, quod cuncta uidelicet ad patris noticiã reuelata peruenissẽt, solumq́ꝫ illi suffugium remansisse Cæsarem.* 4 *Consiliũ quærens rex.*] *Herodes iubens Antipatrũ produci in mediũ, ipse lamentari*

mentari

mentari primitus cœpit, quod tales illi filios habere contigisset, per quos ei fortunæ tales exurgerent, aut unde tantam diuinitatis indignationem comparauerit, ut sua senectus in Antipatri nequitias incidißet. Memorabat etiam enutritiones & educationes, quas filijs studiose præbuerat &c. Miratur tyrannus ille & impius rex, unde sibi contigerint tam peruersi filij, & non aduertit dei circa se iudicium, qui multo iniquior fuit erga innocentes pueros quos propter dominum in Bethlehem & finibus eius occidit, Math. 2. Cæterum uerba Herodis, quibus Antipatrum coram iudicio accusat, hic multo prolixiora sunt quam apud Iosephum latinum.

CAPVT XXXVIII.

TVnc Antipater paululũ leuauit caput suum à terra, haud secus quam cum quis gladio percussus erigit caput suum, apertoque ore dixit: Pater mi, uerba cõtentionum tuarum, quibus mecum expostulas, iuuant me & sunt pro parte mea, atque ideo interpres idoneus es: & cum queris me condemnare, iustificas me potius uerbis tuis: & utique quando dixisti me tui custodiam egisse, non potui esse homicida, cum iugiter uigilauerim pro te, ne hostes tui irruerent in te palam aut in absconso. Et quis nescit, deum ultionẽ sumpturum de homine illo, qui malum conatur inferre patri suo? Et licet insipientior sim omni homine, scio tamen id ita esse. Quod si id nescirem, potuissem discere ex his quæ euenerunt fratribus meis. Talia enim & mihi euentura essent, qualia illis euenerunt. Ipsi iuxta uerba tua propter æmulationem qua me æmulati sunt, conati sunt te occidere, eo quod in regno moderando collega eorum factus essem, cum tamen ipsi nati essent ex cognatione nobiliori. Vnde uidentes me regem declaratum, steterunt aduersum te in malum, mortuique sunt propter iniquitatem suam. Et quidem scio mihi nõ competere regnum, nec habeo quicquã quod non est à te. Proinde quando asseris me consilium inijsse ut te interficerem, si id propterea ais factum ut regnum consequerer, en tu iam declaraueras me regem. Si propter honorem, en iam honoraueras me. Et certe hæc sunt quæ ad iram concitauerunt fratres meos, nempe quod rex declaratus fui. Et proculdubio si illis regnum tradidisses, non consurrexissent aduersum te, nec quispiam potuisset illos inducere, ut manum suam mitterent in te. Id solũ mouit eos, quod uiderunt me constitutum regem, & quod ego neminem præter te timui, id quod & uox tua de me testatur. Quid quæso potuisset nunc me ad hoc incitare, ut te interficerem? Paupertas? & quidem paupertas nonnunquam adigit hominem, ut interficiat proximum & habeat bona eius. Sed tu iam tradideras mihi diuitias magnas & feceras me opulẽtum, misistique Romam, ubi uidi reges qui illuc uenerant, ut salutarent Augustum Cæsarem. Et illi quidem reges fuerunt mihi similes, sed tam diuites non fuerunt ut ego. Pacifice preterea salutaui Augustum, & reddidi eum tibi amicum nesciente Silæo aduersario tuo. Et licet Silæus ipse obtulerit plurimum auri Cæsari, ut assignaret ei exercitum contra te, noluit tamen Cæsar id facere, sed honorauit in hoc me cum uenissem ad eum, factus amicus tuus & inimicus Silæi cupientis pugnare contra te. Et quis quæso reuelauit tibi arcanum aliorum consultantium ut te occiderent? Nonne ego insidias eorum prodidi? Et sum propterea homicida quod deprehendi fraudulẽtiam illius qui insidias posuit tibi? Nonne ego apprehẽdi & afflixi eum torturis uarijs & crudelibus, donec cõfessus

est & dixit ueritatem, & ultionem sumpsi de eo? Quod si ego tacuissem & negligẽtior extitissem, nónne clanculum occidisset te? At ego sum qui eripui te de manu eius, id quod tu nosti. Si fuisset in me crudelis animus aut furor aliquis, nónne is mitigari potuisset multiplici bonitate tua, quam mihi exhibuisti? Vel saltem id mãsuetiorem me facere potuisset, quod ex tua bonitate spoliasti fratres meos regno, quod tamẽ illis debebatur, & declarasti me regem, cui minime cõpetebat regnum. Nec tantum post te instituisti me regẽ, sed etiam uiuente te collegam me esse uoluisti in regno, ut tecum scilicet regnarẽ. Sed heu hæc largissima manus tua & multiplex bonitas tua quam mihi exhibuisti, cessit mihi in dãnum. Nam ob id excitaui inuidiam cõtra me. Væ mihi & insipientię meę quod te derelicto abiĳ, dans locum ęmulis & audaciam insidiatoribus, qui insidiantur animę meę. Abiĳ quidẽ pro uita tua, sed interim uitam meam longe abieci. Abeundo aũt non feci uoluntatẽ meam, cum neq; cogitauerim de itinere, quin magis tu me misisti, & ꝓpter te pater mi perẽgre ꝓfectus sum non propter me, ne Silęus humiliaret & prosterneret senectutẽ tuã, tolleretq́; à te regnum, te adhuc uiuẽte, neq; disiungeret Cæsarem ab amicitia tua. In qua re testem habeo Augustũ Cęsarẽ, qui residet Romę & dominatũ omnibus gẽtibus terrę. Et licet is pręsens non sit, nouit tamen uoluntatẽ meam & uerba quę locutus sum audiente eo in causa patris mei.

¶ *Enumerat in hoc capite Antipater cuncta paternæ circa se benignitatis exempla, honoresq́; sibi à patre concessos, quos minime percepißet, nisi uirtute dignus & officijs circa illum meritus haberetur. Iosephus hanc longißimam excusationem breuißimis complectitur uerbis.*

CAPVT XXXVIII.

HAec cum dixisset Antipater clamauit: ô Cæsar, ô Cæsar, qui nõ es pręsens, ueni & fer mihi testimonium corã patre meo, quid locutus sim in auribus Cęsaris de patre meo, & quid tu quoq; Cæsar dixeris de homicidis stantibus coram te in iudicio. Nónne sumpsisti de eis ultionẽ? Nónne odisti homicidas? Quomodo ergo potuissem ego mentionẽ facere coram te de homicidio perpetrando in patrem meum? Dic quæso ô Cęsar & fer testimonium de omnibus quæ audisti. Et quãuis tu longe absis, nempe Romę existens, ego autem sim Ierosolymis, & ob id absq; te corã patre meo expositus sim pœnis, tamen præsens esse poteris, cum literæ tuæ hic sint, quas ego habeo in manibus meis. Literæ inquam tuæ sunt quas reformidat omnis homicida, quasq́; execrantur omnes hostes mei homicidę. Accipe pater mi literas Cæsaris amici tui, quæ te docebunt, quomodo fuerim pro te apud illum: accipe inquam literas Cæsaris & lege eas, & inuenies pacem tuam dextra Cæsaris signatam, qui nunquam tibi nocuit, sed magis imposuit capiti tuo coronam regiam. Et quis igitur magis odiret me quàm Cæsar, si inueniretur illa iniquitas in me? Sed absit hoc. Propter [a] Silęũ quidem abiĳ, ne ille tibi noceret, licet tu me miseris. Recordare ergo mi pater quomodo renuerim abire, cum tunc aduerterim æmulos esse, qui parabant foueam pedibus meis. Suscepi tamen molestiam illam, quæ mihi in itinere occurrit, propter te, nec recusaui eam. Clamaui autem ad Cęsarem, ut si non audiretur uerbum meum, ipse repurgaret me literis suis ab ista iniquitate. Vides nunc mi pater quomodo profectus fuerim & redierim à conspectu

Cæsaris

Cæſaris,uenerimq́ꝫ in conſpectum tuum,imò feſtinauerim redire. Et tunc quidem non propter me diſceſſi à conſpectu tuo, ſed tu me miſiſti & abij. Vides pater mi teſtes meos. Nec poteris dicere,me adduxiſſe teſtes ſuſpectos, filios ſcilicet hominũ, ex quibus aliqui præ timore non audent conteſtari ueritatẽ, & alij accipiunt munera, ſed teſtes mei qui teſtimoniũ ferunt pro me, non timent faciem tuam ut cælent ueritatẽ,necꝫ accipiunt munera à me ut teſtentur falſitatẽ & mendaciũ ſicut faciunt homines, omnis enim homo mendax eſt, ſicut ſcriptũ eſt:ſed ecce ego aduoco coram te tres teſtes qui teſtimonium ferant pro me,& hi ſunt,cœlũ,terra, & mare, qui non propiciantur homini inſurgenti contra ſanguinẽ patris ſui. Ego itaqꝫ quando uenio ſub cœlũ, quare nõ tonat cœlũ,coruſcat & mittit fulmẽ ſuper me atqꝫ interficit me? Et rurſum quãdo ingredior & traijcio mare,atqꝫ peruenio in ipſam maris ſectionẽ,quare non abſorbet me? Aut quãdo egredior ſuper terrã, quare non aperit terra os ſuum & deuorat me,ſicut fecit ipſi Dathan & Abiram,quãdo ſurrexerunt cõtra Moſen,uirum bonę memorię, qui non lęſerat eos necꝫ Iſraëlitas, quin magis fuit pater eorũ & obiurgator. Aut cur nõ fit mihi ſicut Abſalomi cum fugeret in prælio ut ſaluaret animã ſuam? ſed non dimiſit eum terra,quin magis pręcepit uni ex arboribus ſuis,quæ apprehendit eum crinibus capitis eius & ſuſpenſum tenuit,donec uenit occiſor qui eũ perforauit, & non eſt permiſſus fugere,ut ſaluaret animã ſuam apud patrẽ ſuum. Nam ſi ueniſſet ad patrẽ ſuum,euaſiſſet mortis diſcrimen. Et ecce ego ueni ad te,& quare morior? Dauid ſumpſit ultionẽ de interfectiõe filij ſui,pręcepitq́ꝫ interfici occiſorẽ,at ego non exigo ultionẽ de hoſtibus meis, hoc autẽ unum rogo, ut ſuſcipias faciẽ meam, audiasq́ꝫ uocẽ meam & non tradas me in manũ aliorum, qui ultionẽ ſumãt de me,ſed corã te & corã oculis tuis ſume ultionẽ de me abſqꝫ ulla miſeratiõne,necꝫ ſuſcipias amplius faciẽ meã. Produc filios uteri mei & interroga eos:extrahe omnia interiora mea & interroga ea,ſi uel cogitauerint cõtra te malũ. Educ cor meũ de interioribus meis & cõcide illud in minutas partes, & ſcrutare omnia latibula cordis mei,effunde ſanguinẽ meũ,et ſi quidẽ fluxerit interroga ipſum ut tibi dicat ueritatẽ. Scrutare,inquire,inueſtiga et interroga diligẽter in omnibus mẽbris meis ueritatẽ,ſi uel cogitatũ malũ habuerim aduerſum te aut nõ. Nunc itaqꝫ mi pater,quãdiu expectas? Si miſericors eſſe uolueris in filiũ tuũ,purifica me ab hac culpa. Sin miſereri nolueris,feſtinãter ſume uindictã de me. Quod ſi dixeris in corde tuo,non mittã manũ meam in filium meum,quia eſt os meum et caro mea,quomodo is poterit eſſe os tuum & caro tua,qui conatus eſt leuare manum ſuam crudelem contra te?

¶ *Quæ in priori capite ſcribuntur, Antipater ſua dicebat eſſe monumẽta,quibus conuerſationẽ ſuam cum magna beneuolentia circa patrẽ agitaſſe probaretur. Romæ uero quæ geſſerit,in hoc capite teſtẽ Cæſarẽ conuocat quem iuxta ac deum fallere nemo poſſet,quorũ fidẽ facere literas ab eodem deſtinatas. Porrò omnia ferè quæ in hoc capite ſcribũtur à Ioſepho intermittũtur. Cõmemorat hoc unũ, Antipatrũ cauſatũ de tormentis,quod eorũ uiolentia factũ eſſet ut falſa dicerentur. Doloris quippe ac neceſſitatis eam affirmauit eſſe naturã,ut doceat eos qui ſubiecti ſunt illa loqui,quæ uiderint grata dominantibus,quorum ſe poteſtate tormentis adigi ſentiunt.* a *Propter Silæũ.]* *Fuit hic Arabs,cuius et ſupra cap.28. fit mẽtio,qui cõcupiuit habere Salomith ſororẽ Herodis in uxorẽ. Cũq́ꝫ nuptiæ eius ſibi negarẽtur,factus eſt hoſtis Herodis, præſtititq́ꝫ refugiũ latronibus*

qui Iudæam depredabantur. Interim uero Silæo Romam ascendente, Herodes Arabiam ingreditur & Narebum ducem Arabum cum paucis sternit. Quod cum Silæus, in aula Cæsaris permanens, audißet, singulaq; exaggerata ei nuntiata fuißent, mutata nigra ueste ad Cæsarem ingreßus, fusis lachrymis Herodem accusat &c. Iratus ergo Cæsar contra Herodem, præsentes homines Herodis percunctatus est, si Herodes Arabiam deuastaßet &c. xxxix.

CAPVT XL.

CVm autem cessasset loqui, leuauerunt omnes, qui regem circunstabant, uocem suam & fleuerunt. Solus uero rex non fleuit & Nicolaus scriba. Nam dilexerat Nicolaus pueros, filios Herodis qui interempti erant. Respondens autem Nicolaus scriba ex præcepto regis, ait ad eos qui flebant: Propter uerba Antipatri & propter dolos eius atq; mendacia eius fletis? Ob quid fletis? Cui miseremini? Si compatimini & miseremini, miseremini puerorum filiorum nobilium, qui sine causa mortui sunt, quos iste occidit lingua sua pessima & detestanda uersutia sua. Si iste euaserit, tota domus regis cadet in interitum. Et quare euadet iste qui interemit fratres suos, nec patri suo pepercit? Leuauit proinde Nicolaus uocem suam contra eos qui moriturũ deplangebant, & acclamans interfectos dicebat. Expergiscere Alexander & exurge Aristobule & uidete inimicum uestrum, qui uerbis nititur se saluare, postquam uos innocentes interfecit. Producit testes iniquos qui testimonium ferant contra uos, cum ipse scripserit literas falsas quibus uos condemnet & calumnietur apud patrem suum lingua pessima, nec pater eius cogitat quod mentitur contra fratres suos. Nunc itaq; morte moriatur is qui occidit fratres suos, & qui induxit patrem suum ut elongauerit eos à se ne uideret mortem eorum, occideritq; eos à remotis. Si is euaserit, necesse est ut cuncti filij regis intereant. Nam iste nouit artem, qua homines ueneno interficit, & nouit quomodo fascinet mentes hominum, circunueniatq; filios hominum, id quod patet in Pherora fratre regis. Nã cum iste fidelis esset regi atq; amicissimus, tyrãnus iste sic circunuenit eum, ut uersus fuerit in hostem regis. Locutus quoq; est Nicolaus & alia multa uerba, quibus omnẽ culpam reiecit in illum, imponens ei omnia mala quæ fecerat. Et cum loqui cessaret Nicolaus taceretq;, dixit rex ad Varum: Interroga tu eum, si quicquam amplius loqui uelit. At Antipater nihil respondit præter id: Deus mihi testis est quod innocens sum ab omnibus istis. Tunc ait rex: Afferte mihi uasculũ in quo est letale uenenum. Attulerunt ergo quod Antipater cõmiserat Pheroræ fratri regis. Et ait rex Herodes: adducite coram me hominem qui cõmeruit mortem. Adducto autẽ quodam ante regem, præcepit rex ut illi propinarẽt. Cumq; propinassent ei et ille bibisset, illico mortuus est. Et accipiẽs rex à propinatore dedit Varo, ut illud ferret ad Augustum, ostenderetq; ei maliciam Antipatri. Deinde præcepit rex ut uincirent Antipatrum catenis, traderentq; eum in carcerem. Interim autem quo Antipater fuit in custodia, non destitit à uersutia sua neq; à lingua maligna, sed scripsit epistolã sub nomine [b] Acme ancillæ Cæsaris maledictis plenam & opprobrijs ad regem, perinde quasi Salomith soror regis misisset literas ad Acme sodalẽ suam, & maledictis insectata fuisset regem. Inuenta enim fuit epistola, & parum abfuit quin rex occidisset Salomith sororem suam. Inuenit etiam aliam

epiſtolã quam miſerat Acme ad Antipatrũ, hęc continentẽ uerba: Sicut mihi loquutus es ita ſcripſi patri tuo ratione Salomith ſororis ſuę epiſtolã plenam maledictis & opprobrijs. Scio enim quod rex interfecturus eſt eam. Tu ergo mitte mihi aurũ quod pollicitus es propter teſtimoniũ quod dedi regi ad interficiendũ ſororẽ ſuam. Inueniens uero rex epiſtolã iſtam, uidit cõmentum eſſe Antipatri, ut interimeret Salomith, ſicut antea per epiſtolam & uerſutiã eius interfecerat Alexandrum & Ariſtobulum fratres eius.

¶ *Antipater in ſua excuſatione tam efficacibus uſus eſt perſuaſionibus, ut totus conſeſſus miſeraretur eum, profuſione lachrymarum & uultus humilitate miſerabilem iudicantes, ita ut etiam inimicis lamentabilis appareret. Quin & Herodis animus inclinatus flectebatur, licet conaretur ſuam mentem alijs non eſſe manifeſtam.* a *Nicolaus ſcriba.*] *Fuit hic Nicolaus Damaſcenus, regis amicus, & in omnibus cum eo unà ſemperq; uerſatus, & modum quo res geſtæ fuerant aſſecutus, & hic exorſus ab illis uerbis quibus rex principium fecerat, cauſam amplificare cœpit, & cuncta quæ uel tormentis eruta, uel teſtibus erant relata proferens, congregabat undiq; criminis probamenta, prolixa oratione omnes Antipatri excuſationes confutans, ut ille tanta confuſione fuerit oppreßus, ut neq; negare neq; contradicere uoluißet. Nicolao igitur finem dicendi redarguendiq; faciente, Varus iubebat Antipatrum, ut ſe tantis criminibus expurgaret. At ille in faciem prouolutus, deo rem omnibusq; commendabat, qui ſibi teſtificarẽtur, nihil ſe improbum cogitaſſe, atq; ſignum à deo fieri poſtulabat, inſidiatorem ſe patris penitus non fuiße. Tunc Varus uidens quod ille nihil amplius quam dei proferret inuocationem, resq; pergeret in infinitum, iußit uenenum in medium proferri, ut experiretur quænam eßet uis eius &c.* b *Acme.*] *Fuit Acme Iudæa quidem genere, in ſeruitio autem erat Iuliæ Cæſaris coniugis, quam Antipater magnis pecuniarum muneribus ſibi iunxerat, ut ſuffragaretur ſibi inſidijs ſuis, quæ res cum innotuiſſet Cæſari, fecit illam interfici.*

CAPVT XLI.

CONTIGIT autẽ in diebus illis regem laborare morbo ſuo, ingraueſcenteq; morbo ſcripſit [a] in teſtamento Antipatrũ filium ſuum ſibi in regno ſucceſſurũ. Et uocans rex Salomith ſororẽ ſuam, dedit ei argentũ & aurum, pręcepitq; quid ageret cum principibus & cũ filijs principũ [b] quos recluſerat in hippodromo, ut ſcilicet illos occideret, & ita multi flerent in morte regis Herodis. Fuit autẽ rex ſeptuaginta annorũ cum ægrotaret, inualeſcebatq; indies morbus eius, & conabatur uindictã ſumere de Antipatro filio ſuo ante mortẽ ſuam. Expectauit tamen nuntios quos miſerat ad Auguſtũ Cęſarẽ, qui illi referrent acta Acme ancillę Auguſti imperatoris. Nam fuerat Acme in cõſilio Antipatri & ob id miſit rex Herodes nuntios ad Auguſtũ, qui illi oſtẽderent quo pacto [c] ultio ſumeretur de Acme & poſtea de Antipatro. Factũ eſt proinde quadã die ut ingraueſceret morbus eius, tæderetq; ipſum uitę ſuę ob maximas anguſtias in quibus erat, ut etiã mortẽ appeteret, diceretq; miniſtris ſuis: afferte pomũ & date in manũ meã. Qd' cũ miniſtri eius feciſſent, ait rex: date mihi & cultrũ ut manu mea excoriẽ illud, delectat eñ me comedere. Dato aũt cultro in manũ eius, ſurrexit paululũ & roborãs atq; ſuſtentãs ſe brachio ſuo ſiniſtro, leuauit manum dextrã cum cultro quo mundabat pomum, & conabatur illum ſtringere in uentrem ſuum. Sed accurrens Aciabus tenebat dexteram eius, tulitq; cultrum de manu regis & liberauit eum à morte. Leuantes autem omnes qui

regem

regem circunſtabant & cuncti ſerui eius atq; tota familia uocem ſuam, clamauerũt fletu & eiulatu magno, ut uox in longinquũ audiretur & rumor paſſim ſpargeretur, regem Herodem mortuum. Ad quam populi uocẽ gauiſus Antipater dixit ad præfectum carceris: Dimitte me ut hinc egrediar. At præfectus nondum ſatis perſuaſus, non dimiſit eum, ſed uenit ad regem Herodem & retulit ei uerba Antipatri. Et clamans rex Herodes cum ira & indignatione dixit: Gaudet adhuc homicida ille & lætatur in die interitus atque mortis meæ. Acceptoq; regis præcepto ſpiculatores [d] interfecerũt eum, & mortuus eſt Antipater ille impius & ſepultus in urbe quæ Hyrcaniũ uocatur, ſecundũ quod rex præceperat. Deleuerunt præterea eum ex conſcripto teſtamento, in quo poſt Herodem rex declaratus fuerat, uixitq; rex poſtquam mortuus eſt Antipater quinq; diebus & mortuus eſt atq; collectus ad populum ſuum. Porrò dies quibus Herodes regnauit ſuper Iehudam, fuerunt anni [e] trigintaſeptem mortuusq; eſt Herodes, magna uſus proſperitate. Et utinã ſicut deus illum ab extra & per circuitum magna uallauit proſperitate, ſic quoq; humanus fuiſſet erga familiam ſuam. Fuit nanq; in domo ſua perpetuis implicatus diſcordijs, quantumlibet ab ineunte ætate fortunatiſſimus fuerit. Quia non debebatur ei regnum à progenitoribus ſuis, nec ſatis fuit tot annis occupare regnũ, niſi & regnum tradidiſſet filio ſuo, cum ipſe illud non acceperit à patre ſuo. Mortuus autem dereliquit domum ſuam in fletu & plãctu, eo quod occidiſſet filios ſuos. Porrò commiſſionem illam quam dederat ipſi Salomith & Alexæ adiurans eos ut interficerent principes populi & filios eorum, quatenus multi flerent in morte eius, nõ eſt executa Salomith, ſed ſic locuta eſt audientibus militibus: Præcepit rex ut aperirem hippodromum & dimitterem principes populi & filios eorum. Pœnituit enim regem mali quod iuſſerat fieri eis. Dimiſſi ergo illi, abierunt in domos ſuas. Ceterum ex hoc regis decreto, poteris facile perpendere crudelem Herodis animum, qui iuſſerat interfici principes & ſeruos ſuos atq; digniores uiros ſuos, qui erant decor & gloria eius, & paruulos eorum, qui tamen nihil iniquum geſſerant. Et cum ipſi eſſent deſiderium patrum ſuorum & gaudium matrum ſuarum, dominarum ſcilicet & principiſſarum, uolebat iſte conuertere exultationem in mœrorem & gaudium in luctũ magnum, quatenus multi eſſent qui flerent in morte eius & in die ſepulturæ eius, putaretq; populus, principes & magnates flere atq; lugere ꝓpter ipſum.

¶ *Cum deo uiſum eſſet, ut expeteret ab Herode ſupplicia commiſſorum ſcelerum, immiſit ei morbum irremediabilem, febrim ſcilicet & incendium lentum, quod interiora conflagrabat, & ſimul auiditatem inexplebilem cibi. Inteſtina internis ulceribus tabida putreſcebant, & doloribus coli ſæuiſſimis cruciabatur. Sed & uerenda ipſa putredine corrupta ſcatebant uermibus, ſpiritus quoq; incredibilis erecta tentigo, quæ fuerat diritate fœtoris ſatis obſcœna & anhelitus reſpiratione creberrima. Cumq; ſpe ſalutis conſequendæ uteretur medicis, omnia fruſtra fiebant.* **d** *In teſtamento Antipatrum.] Apud Ioſephum ita legimus: Teſtamentum interea ſcribebat mente mutabili, & Antipatrum quidem, quem ſibi ſucceſſorem in regno deſignauerat, tetrarcham facit Galileæ regionis atq; Berœæ, Archelao uero regnum contribuit. Sciendum hic, Antipatrum illum nõ fuiſſe Herodis filium ſed nepotem, de quo infra capite 43. & ſupra capite 32. in genealogia Herodiana. Primo libro de Iudaico bello habetur, Antipam, qui poſtea Herodes dictus, declaratum regem, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus.* **b** *Quos recluſerat.] Cum Herodes*

aduerteret

aduerteret mortem ſuam ob ingentes dolores non multum differendam, eamq́; cunctis fore optabilem, ſe aũt ſine luctu periturum, quod regibus, maxime autem ſibi, magni mœroris eſſe firmabat, ſororem Salomith & maritum eius Alexam conuocans, dicebat eis: Cum uideritis me expirantẽ animam, circumuallantes hippodromum omni militia, nec dum mea morte uulgata, confeſtim omnes illos incluſos iugulari perficite, & ita cunctis intereuntibus duo cõmoda prouentura, quod & regnum illis poſt ſuam mortem firmũ perſeueret, hoſtibus amputatis, & ſuper ſuam mortem luctum celebrandum eſſe magnificum. Venerant autem ex omnibus locis per eius præceptum Iudæorũ optimates, propoſita etiam morte cõtemptoribus præcepti, in quos omnes magna regis furia fuit concitata, concludens pariter in hippodromo culpabiles inculpabilesq́; &c. c *Vltio ſumeretur.*] *Redierunt aũt nuncij à Cæſare antequam Herodes moreretur, portantes literas Cæſaris, in quibus ſcriptum erat, quod Acme indignatione Cæſaris extincta eſſet, pro facinoribus quæ cũ Antipatro perpetrare tentauerat: ipſum autem Antipatrum in patris uoluntatem dimiſſum, ut quod placeret ex eius ſententia fieret, ſiue illum in exilium detrudi ſiue morte multari uellet, in eius propoſito conſtitutum.* d *Interfecerunt eum.*] *Ioſippus dicit Antipatrum eductum in plateam ciuitatis, & ibi amputatum caput eius. Et quod ſequitur, Deleuerunt eum ex teſtamento, lib. 1. de Iudaico bello Ioſephus ſic habet: deinde rurſum corrigit teſtamentũ, & ſucceſſorẽ quidem Archelaũ Antipæ fratrẽ ſcripſit; tetrarchã uero Antipã.* e *Trigintaſeptem.*] *Tot annis regnauit Herodes poſtquã à Romanis regnũ perceperat, uir in omnes æqualiter crudelis, iræ quidem ſubditus, à iuſtitia uero effrenatus: fortuna porro propitia ſuper quẽlibet afflueter abuſus, & ex plebeio in regnum aſſurgens, & pericula plurima eludens quibus ſæpius fuerat circumſeptus.*

CAPVT XLII.

Factũ eſt aũt poſt iſta ut cõueniret omnis populus, & egrederetᷣ Ptolemæus ſeruus regis Herodis fidelis, loquereturq́; audiẽte populo ſermones bonos & rectos, & oſtẽderet eis anulũ regis diceretq́; ad milites. Pręcepit rex dari anulũ iſtũ Archelao, eumq́; poſt ſe inſtitui regẽ, aperiensq́; ſimul teſtamẽti literas, legit in auribus eorũ. Cum aũt rex præcepiſſet Archelaũ inſtituendũ regem, plauſerũt cũcti milites manibus & iubilauerũt dicẽtes: Viuat rex Archelaus. Abijt uero Archelaus & uniuerſus populus ut ſepelirẽt regẽ in oppido Herodio, q̃d diſtabat à Ieruſalem ſtadijs ducẽtis, ferẽtes regis feretrũ, in quo rex mortuus iacebat. Porro lectus ipſe factus erat ex auro puro, incluſis ei lapidibus pretioſis: & [a] operimẽtũ ei alligatũ erat formatũ ex auro, habẽs quoq́; incluſos lapides p̃tioſos. Præterea coronam aureã habebat in capite ſuo, & ſuper ipſam circulũ regni, & in dextra ſua ſceptrũ. Sedebat aũt in accubitu, in ipſo feretro perinde quaſi adhuc eſſet uiuus, & [b] pręcedebat eũ caterua militũ & fortiſſimi quiq́; Iudæorũ, & poſt milites caterua Germanorũ & Gallorũ q̃ ſunt Francigenę, omnes gladijs accincti & induti loricis quaſi bellũ ingreſſuri, flẽtes & lugẽtes atque cũ lamẽto incedẽtes: reliquus uero populus ſequebaᷣ eũ. Porro principes q̃ iuxta feretrũ incedebãt, habebãt ſinguli ornamẽta ſua, erantq́; cõſpicui auro & gẽmis, accincti armis bellicis. Aderãt quoq́; quingẽti ex ſeruis eius, qui per omnem uiam ſpargebant myrrham & aloẽn & alios uarios ſuaues odores. Erat autem facies regis è regione feretri, ſepultusq́; eſt in ciuitate Herodio ut ipſe iuſſerat, diſtante itinere ducentorũ ſtadiorũ, & habuerũt magnã pompã ubiq́; locorũ, ſed totum iſtud non fecerunt niſi timore eius. Nã multi ex populo habuerunt inimicitias in corde ſuo cõtra Herodem & filios eius, tametſi ore nõ auderent eas exprimere, cogitantes illum habere poteſta-

q tem ad

tem ad bonũ & ad malum. Vbi autem ſepultus fuit, emiſerunt cogitationes cordis ſui & odiũ quo eũ iam pridẽ oderãt, locutiq́ſunt cõtra eũ aperte, dicẽtes: Fuit Herodes [c] uir moleſtiſſimus & peſſimus, qui nos preſſit iugo ſuo & ualde crudeliter tractauit, qui ſuperbe & tyrannice regno præfuit, ut etiam uiros in ipſa canicie interfecerit. Ipſe extraxit indumenta populi ſui & non permiſit homini diuitias propter exactiones quibus nos grauauit. Ditauit externos & depauperauit Iudæos: ipſe eſt qui inuexit picturas in locum ſanctum & inquinauit ſanctuarium, ut beatus ſit qui antea mortuus eſt & non ſenſit crudelitatem Herodis, in paucis illis annis qui fluxerunt à tribulatione illa quæ fuit in captiuitate in terra inimicorum noſtrorum, quando regnauerunt ſuper nos reges Babyloniæ. Quoniam Herodes iſte afflixit nos in terra noſtra grauius quã experti ſimus in ipſa captiuitate & terra inimicorum noſtrorum, in diebus Medorum & Perſarum. Darius enim & Artaxerxes emiſerunt nos de captiuitate in terram noſtram, at iſte rex Herodes plurimos tranſtulit de terra noſtra, & fecit eos tributarios ſibi & alijs multis populis. Nam fuit Herodes multo crudelior Dario, iactantior Artaxerxe, & auarior Medis. Expectauimus propterea diem mortis eius ut egrederemur in libertatem, ipſe enim redegit nos in ſeruitutem, & ſubſtituit in locum ſuum Archelaum regem, nouum malum præter omnia mala quæ fecit. Et quoniam Archelaus regnaturus eſt, uæ regi & uæ illis ſuper quos eſt regnaturus. Ille enim regnaturus eſt ſuper nos, quem tamen minime elegimus. Et certe melius eſſet nobis ſine rege eſſe, quàm ut Archelaus imperet nobis ſicut fecit Herodes. Nam hic ut ille uſurpauit regnum. Non autem in Iehuda tantum Iehudæi dicebant uerba iſta, ſed etiam Romæ accuſabant Archelaum coram Cæſare & coram ſenatu in templo Apollinis, quod extruxerat Auguſtus Cæſar.

Mortuo Herode, ſoror eius Salomith congregata cuncta militia primum fecit legi regis epiſtolam quam ad milites fecerat, deinde gratias eius pro fide eorum, quam circa eum exhibuerunt, inſinuauit, petitiones quoque eius, ut ſimiles ſe circa Archelaum filium eius exhiberent, quem regem conſtituit, intimauit. Ptolemeus quoque cui fuerat teſtamentum à rege creditum, annulusq́; quo ſignauerat commiſſus, denunciat contenta in teſtamento, addens teſtamentum non habere robur, niſi prius deferretur ad Cæſarem. Dehinc ſepultura regi præparatur. a *Operimentum.] Ioſephus dicit mortuum circumamictum purpureis ueſtimentis, & caput eius diademate coronatum.* b *Præcedebat caterua.] Ioſephus aſſerit hunc ſeruatum ordinem: Primi pergebant armigeri, poſt quos omnis Thracum manus: poſt iſtos natio Germanorum atque Galatarum. Ergo quod additur in textu, qui ſunt Francigenæ, ſuperadditum eſt autori, cum Francigenæ ea tempeſtate quando Herodes mortuus eſt, nondum fuerint in Gallia. Hos item ſequebatur cũ maximo ornatu cuncta belligeratoria multitudo. Cætera uero militia poſtrema ſequebatur, digeſti in eum modum, qualiter ſolebant in bellum procedere, & à ſuis ducibus ordinari. Poſt hos ſequebantur ſeruorum eius quingenti, odores uarios & aromata deportantes. Fuit autem iter ducentorum ſtadiorum, quod Ioſippus exponit pro itinere duorum dierum & ſemis.* c *Vir moleſtiſſimus.] Fuit iniquus, durus & ferus in ſubiectos atq; in domeſticos. Nam dum ad immenſam largitionem munificẽtiamq́; produceretur, ſi alicubi præſentis gloriæ ſpes occurriſſet uel futuræ, ſumptibus profuſis alacriter eam emere feſtinabat. Quapropter cõpellebatur ſæuus in ſubiectos exiſtere, dum præſentibus cõſumptis pecunijs, alias uellet acquirere. Cumq́; cognoſceret propter uiolentias ſuas ſe ſubiectorũ odio teneri, corrigere quidẽ uitia nõ facile poterat, conabatur autẽ*

tur aũt odiũ ſuũ occaſione pecuniarũ ulciſci. Familiariũ uero, *qui eũ uerbo nõ placaſſet, ſeſe humiliando & ſeruũ dicẽdo, aut ſi ſuſpicatus fuiſſet aliquẽ de principatu cogitare, nullatenus ſe poterat moderari, ſed perſequebatur & cognatos & amicos tanquã hoſtes.* Et *dum uellet ſolũ ſe honorari, talibus delictis ſuccubuit.* Vnde & Iudæos *exoſos habuit, quod nõ uellent nec eis licebat, eum tẽplis uel imaginibus honorare.* Huius rei gratia Herodes *fuit ſæuiſsimus in ſuos, in extraneos uero munificus* d Picturas.] *Erant picturæ Iudæis in locis ſacris prohibitæ.* Prohibet *namq; lex imaginũ eleuationes & animaliũ propoſitiones cõſtituere, his qui uolũt ſecundũ eius præcepta conuerſari.* Herodes *autem conſtruxerat ſupra portam templi munus quaſi deo propoſitum, aquilam auream immanem, & qualitate & quantitate ſatis opulentam, quam Iudas & Matthias expoſitores legis doctiſsimi, deijcientes & ſecuribus concidentes, tumultum excitauerunt.* Vide *caput octauum libri 17. Antiquitatum Iudaicarum.*

CAPVT. XLIIJ.

ADuertens aũt iſta [a] Antipater filius Salomith ſororis regis, ait: [b] Miror ego de te ô Cæſar, q̃d ſuſcipis uerba Archelai loquentis ad te. Iuua me ut ego regnem ſuper Iehudam, cum ille te nõ ſalutato iam regnauerit. Sedit enim ſuper ſolium Iehuda citra decretũ tuũ, alioquin quid opus erat ut cõſcẽderet quadrigam totaliter deauratã, ſi non cœpit regnare? Quare impoſuit capiti ſuo diadema regni ſi nõ cœpit regnare? Quare conſenſerunt ei ut ſederet in excelſo ſolio, & de ſolio ipſo benediceret populo, ſtiparentq́ eum milites eius, ut fieri ſolet regibus? Nõne quia iam ſeipſum fecerat regẽ, & nõ expectauit iudiciũ tuũ? Nonne Herodes pater eius ex decreto tuo Cæſar & conſenſu ſenatus regnauit? Certe ſicut cautum fuit in tabulis teſtamenti, quæ ſunt apud nos & apud uos, quam diu Herodes ſanus fuit & uſus eſt prudentia ſua, inſtituerat Antipatrum filium ſuum regem: at cum inualuiſſet in eo morbus & deſtitueretur uſu rationis, declarauit Archelaum regem, hominem inſanum, quippe qui mox ut regnare inciperet, egit more inſanorũ. Nam [c] irruit in templum domini in ſolennitate azymorum cum militibus ſuis & uexauit populum. Præcepit denique gladiatoribus ſuis, quod illi extraxerunt gladios ſuos & fecerunt in populo cædem magnam, ſternentes in terram & occidentes in ipſo templo nouem milia interfectorum, in ſolennitate ſacrificij, quando Archelaus ſacrificium fecit in principio regni ſui. Miſerere igitur noſtri ô Cæſar atque Senatus, & amouete à nobis crudelem hunc regem, quoniam non conuenit ut in Iehuda alius regnet quàm qui eſt de ſemine Iehuda & ex primoribus atque ex ſemine regio. At Archelaus iſte filius eſt Herodis, cuius mater fuit Aedomæa, cui non competit regnum. Et quidem Antipater ſenior, pater Herodis geſſit bella Cæſaris primi, & fuit magni nominis apud Cæſarem & Romanos, & tamen nunquam contendit pro regno, ſciens ſibi minime competere. Herodes autem filius eius regnauit propter populi offendicula: nec ſatis fuit quod ipſe uſurpauit regnum, ſed & filio ſuo dedit regnum, cum tamen ipſe illud non acceperit à patre ſuo. Locutus eſt præterea filius Salomith & alia multa uerba, quibus accuſauit Archelaum, ſubiecitq́: Nunc itaque Cæſar da nobis principes de terra ueſtra, quales conſtituiſti in Syria, & obediemus eis nec rebellabimus. [d] Reſpõdens aũt Nicolaus ſcriba Herodis regis, dixit ad filiũ Salomith: Cũ tu ſis de familia ſeditioſa, locutus es

ex stultitia & non ex disciplina omnia uerba ista, quibus inuidiam excitare conaris contra Archelaum. Ad hoc enim contendis, ut turbes pacem & excites bella. Quod si decreuistis manum leuare contra regnum Romanorum quid opus fuit accusare Archelaum? Aut quid admiratione dignum est in tabulis, quod posterior in regno præponitur priori? Certe id non rarum est. Potestas enim apud Cæsarem est, ut posteriorem præponat in regno priori. Liberum est ei, præficere in regno, quẽcunq; ipse uoluerit, & non quem uos delegeritis. Suscipietis ergo illum quem ipse elegerit. Elegit autẽ Herodem huius patrem, elegit & Archelaũ. Quando quæso recte egit Herodes? Num quando Cæsarem offendit, aut quando illi morem gessit? Et utique cum institueret Antipatrum regem Cæsarem offendit, quando autem Archelaum regem declarauit, id egit quod Cæsari cõplacitum fuit, nam ille factum istud confirmauit. Recogita Cæsar num cõprobata fuerint uerba patris tui, quando te regem declarauit, ut non fuerint executioni demandata, quando te præcepit regnare post ipsum. Vtique nouerat id futurum. Sic tu nosti quem uelis post te regnare, cum habeas potestatem illam in manibus tuis, ut illum regem instituas qui tibi placuerit.

¶ a *Antipater.*] *Fuit hic Antipater filius Salomith sororis Herodis, habens patrem Herodem Iuniorem, fratrem Alexandri & Aristobuli, cuius paterna aua fuit Marimi. Mortuo autem Herode patre suo, mater Salomith duxit Alexam maritum. Hic itaque Antipater cum descendisset ab Hasmonæis, nauigauit Romam in diebus illis regnum petiturus, hortatu Salomith matris incitatus, dicentis, iustiores causas illum habere Archelao ad regnum percipiendum, quod primum testamentũ, in quo is successor regni fuerat constitutus, firmius esset quàm illud, quod posteriore tempore factum est: illud sana siquidem mente fecisse Herodem, hoc autem iam sensu præ ualitudine diminuto cõscripsisse. In libro de Iudaico bello Iosephus dicit Antipam cũ Archelao de regno certasse, eiq; obuenisse unam tetrarchiam, & tunc ea quæ in antiquitatibus de Antipatro scribuntur de Antipa sunt accipienda.* b *Miror ego.*] *Cum Augustus testamentum Herodis legisset & accusationes contra Archelaum audisset, congregauit ad consultandum omnes qui erant de senatorio ordine: quibus in consessum inductis, copiã facit ut quisq; de quibus moneretur ediceret. Tunc primum Antipater dicendi potentissimus & Archelao satis infestus, loqui cœpit, Archelaũ uerbo quidẽ pro regni petitione se fingere laborare, opere uero omnẽ regni potestatem possidere, antequam ei à Cæsare, in quo cuncta potestas sita esset, indulgeretur.* c *Irruit in templum.*] *Causa huius cædis ista fuit. Cum Herodes plurimos interfecisset, qui è templo auulserant aquilam auream, surrexit post mortem eius numerosa multitudo, quæ ultionem mortuorum ab Archelao fieri debere poscebat, supplicijs eorum qui sub Herode fungebantur honoribus. Quod cum Archelaus grauiter ferret, annuebat tamen, impetum eorum mitigare festinans, donec Cæsarem adijsset. Mittensq; multos duces ad seditiosos, qui eorum fremitum compescerent, nihil effecit. Et cũ propter paschalẽ festiuitatẽ plurimi cõcurrerent in Ierusalẽ & seditio non cessaret anxius Archelaus ne in deterius eorũ procederet audacia, cohortẽ destinat armatorũ, quæ eorum coërceret impetũ. Et uidẽtes seditiosi milites, cũ ingẽti alacritate turbã excitauerũt et fuderũt milites, in fugãq; tribunũ uerterunt. Archelaus aũt cuncta pessum ire censebat, nisi multitudinis illius impetũ frangeret, tumultumq; illum resectũ extingueret. Cunctã igitur mittit militiã & cæduntur ab equitibus circiter tria millia hominum, reliqua uero in montes proximos refugit multitudo. Cæteros autem ex edicto, cunctos ad suas regiones discedere iubet Archelaus. Qui continuo discesserunt, festiuitatem deserentes minime celebratam, maioris timore periculi propulsati, licet essent in mortem temeritatis*

ritate precipites d *Respondens Nicolaus.] Cum Antipater loquendi finem fecisset surgit Nicolaus pro Archelao uerba facturus & ita respondit: Illa quæ in templo contigerunt, improbitate potius eorum qui paßi sunt quàm Archelai potestate contigerunt. Testamentum etiam patrem sana mente conscripsisse narrabat, firmiusq; esse quod posterius fuisset scriptum, quod in hoc posteriore dominum cunctæ ordinationis Cæsarem constituerit. Tandem Cæsar Archelaum sibi ad genua procidentem cum honorificentia subleuauit, pronuncians eum dignum regni perceptione, & non aliter esse se facturum, nisi quæcunq; testamento continerentur.*

CAPVT XLIIII.

Audiens itaq; Cęsar uerba eorum, consilio inito cum senatu, tradidit Archelao principatum & non regnum, pollicitus tamen est ei regnum, si fidelem se gereret. Nam indicatũ fuerat Cęsari, quod Iudæi iam excitati fuissent ad rebellandum. Veniens ergo Archelaus in Iudæam, fecit stulticias multas, imperauitq; annis nouem. Et audiens [a] regem Iobab mortuũ, qui scilicet pręfuerat regno Lob, quiq; duxerat uxorem Glaphyram, relictam Alexãdri filij Herodis interfecti fratris Archelai, duxit ipse eam uxorem post mortem Iobab, etiam [b] cum illa liberos haberet ab Alexãdro fratre Archelai. Et factum est, cum Archelaus accepisset Glaphyram fratris sui uxorem & duxisset eam in Ierusalem in domum suam, ut mulier tale haberet somnium. Videbat quasi sibi astaret Alexander primus maritus: quem cum cuperet amplecti, repulsam passa est ab eo dicente sibi. Desine à me & noli me tangere. An non erubescis me tangere, quę post me nupsisti Iobab regi Libyæ? Sed nec hoc satis fuit tibi, nisi & maritum acciperes Archelaum fratrem meum, in cuius domum ingressa es in confusionem meam. Et iurans dixit: nõ feram opprobrium istud, donec ultionem sumpsero de te & de Archelao fratre meo, qui hanc stultitiã tecum egit. Euigilãs deinde mulier, retulit somnium puellis suis, uiuensq; biduo post somnium suum mortua est & apposita ad populum suum, post duos scilicet dies postq; uiderat somnium. Archelaus quoq; uidit in somnio & ecce nouem spicæ plenę & optimæ stantes in culmo uno, leuatisq; oculis uidit bouem unum magnum stantem iuxta spicas & proferentem linguam suam, decerpentẽq; spicas & deuorantem eas. Et cum euigilasset à somnio suo, narrauit ipsum [c] uni ex sapientibus. Dixitq; sapiens ei. Nouem spicę nouem sunt anni quibus regnasti, & bos quem decerpentem uidisti, est Cæsar imperator, qui hoc anno auferet regnum à te. Factum est autem post quinq; dies, ut ascenderet contra eum exercitus Cæsaris imperatoris & ligaret eum catenis, duceretq; Romã, ubi & mortuus est, regnauitq; Antipas frater eius post ipsum uerso nomine Antipa in Herodem. In diebus illis mortuus est Cæsar & regnauit post ipsum Tiberius, uir malus & scelestus, qui misit Pilatum principem militiæ suæ in Ierusalem. Habuit autem iste in manu sua imaginem exprimentem Tiberiũ Cęsarem, conatusque est illam portare in urbẽ, sed prohibuit eum populus ne ingrederetur ciuitatẽ, dixeruntque, nõ permittimus ut ueniat imago hominis in ciuitatem sanctam. Iratus autẽ Pilatus princeps militiæ Cæsaris, gladio interemit multos ex populo, quanq; & ex militibus suis multi fuerint prostrati in terram & multi interfecti.

¶ *Quando ab initio huius capitis dicitur, Cæsarem Archelao tradidisse principatum & non regnum*

gnum, ſic accipiendum eſt, quod Cæſar nihil certum adhuc definierat de regno, nec illum confirmare uoluit, donec uideret quomodo ſeſe gereret in imperio. Conſtituit igitur eum Toparcham dimidiæ Iudææ regionis, quæ Herodi tributa reddebat. Alterã uero dimidiã, bifariã diſtribuit, alteris Herodis filijs, Philippo ſcilicet & Antipæ. Antipæ regio trans Iordanem Galilæa tributa reddebat, Philippo autem Bathanea cum Trachonitide & Auranitide, & Archelao Idumæa, Iudæa & Samaria. a *Regem Iobab.*] *Hic à noſtris uocatur Iuba rex Libyæ ſeu Maurorum.* b *Cum liberos haberet*] *Poterat quidem ſub lege Moſaica frater fratris defuncti ducere uxorem, ſi defunctus nullam reliquit prolem. Sin proles ſuperſtes manſiſſet, iam fas non erat defuncti fratris contingere uxorem* c *Vni ex ſapientibus.*] *Ioſephus latinus capite ultim. decimiſeptimi libri dicit ſapientem illum uocatum Simonem, fuiſſeq; Eſſenum profeſſione.*

De domino Ieſu ſaluatore noſtro.

Omittitur hic in Hæbraico contextu magnificum illud præconium, quod Ioſephus tribuit ſeruatori noſtro Ieſu Chriſto, capite ſexto decimi octaui libri Antiquitatum Iudaicarũ. Quod an Iudæi ex Hebraico uolumine eraſerint, aut ipſe autor data opera id omiſerit ne ſuis illudere uideretur, incertum eſt. Celebrat autem Ioſephus in Græca æditione Chriſtũ noſtrum his uerbis: Fuit eiſdem temporibus Ieſus, ſapiens uir, ſi tamen uirum eum nominare fas eſt. Erat enim mirabilium operũ effector, & doctor hominum eorum, qui libenter quæ uera ſunt audiunt. Et multos quidem Iudæorum, multos etiam ex gentibus ſibi adiunxit. Chriſtus hic erat. Hunc accuſatione primorum noſtræ gentis uirorum, cum Pilatus in crucem agendum eſſe decreuiſſet, non deſeruerunt hi qui ab initio eum dilexerunt. Apparuit enim eis tertia die iterum uiuus, ſecundum quod diuinitus inſpirati Prophetæ, uel hæc uel alia de eo innumera miracula futura eſſe prædixerant. Sed & in hodiernũ, Chriſtianorum, qui ab ipſo nuncupati ſunt, & nomen perſeuerat & genus.

CAPVT XLV.

PORRO in diebus Tiberij Cæſaris non tantum in Iehuda tales factæ ſunt ſtultitiæ, ſed & Romæ quæ caput fuit ſui imperij talia ſunt perpetrata. Referam autem hic unam ex ſtulticijs quæ tũc factæ fuerunt. Fuit in diebus Tiberij Cęſaris mulier quędã Romę pulchræ formę & elegantiſſimi aſpectus, tota faceta & uenuſta, ut etiam omnes qui eam intuebantur, dimitterent opus ſuum & contemplarentur eam. Erant etiam multi qui appetebant concubitum eius, quẽ tamen obtinere non ualebant, eo quod illa eſſet pudica & marito addicta. Vocabatur autem Paulina & uerſabatur continuo in templo. Quam cũ uidiſſet adoleſcens quidam Mundus nomine, qui erat a princeps conſtitutus ſuper quadrigas Tiberij, accendebatur amore erga pulchritudinem mulieris, rogabatque eam ut ſecum dormiret pro mercede mille dragmarum aurearum. At mulier renuit ei obſequi, & præterea reuelauit ſecretum narrauitque marito ſuo. Videns uero Mũdus quod non obediuiſſet ſibi b abijt ad ſacerdotem, qui præfuit templo Romano. Fuerunt autem eo tempore in tẽplo illo duæ imagines, una Iſidis & alia Anubis, eratq; Anubis maior Iſide opinione populi. Abiens itaq; adoleſcens ad ſacerdotem, dedit ei mille dragmas auri, ut inuitaret illam introduceretque in tẽplum. Et ſacerdos quidem pergens locutus eſt cum muliere dicẽs: ſic locutus eſt Anubis deus magnus: Ingredere templum meum & dormi è regione altaris mei, & cõſurgam in ipſa nocte atq; reuelabo tibi ſecreta. Nam diligo te & cupio te eſſe propheti-

ſam meam. Quo audito gauiſa eſt mulier ſupra modum & narrauit marito ſuo, dixit ei maritus eius. Et quis poterit abnuere id quod ipſe deus poſtulauit? Abijt erga mulier ad templum unà cum puellis ſuis. Cumq́ ſtratū parassent ante altare & mulier ſeſe quieti dediſſet, egreſſæ ſunt de templo: nam ſic præceperat ſacerdos. Cumq́ obdormiſſet, exurgens adoleſcens ex poſteriori parte altaris in ſimilitudine Anubis, ingrediēsq́ ad eam ruit ſubter operimenta eius in complexum eius libidine inſatiabili. Euigilāsq́ mulier interrogauit eū dicens: quis es tu? Reſpondit. Ego Anubis ueni ut te amem. Ait mulier, ſi tu es deus, quare teneris concupiſcentia mulieris? Poterit ne deus miſceri cū muliere? Reſpōdit iuuenis. Poterit. Rea enim mulier pulchra ut tu es, ſuſcepit ſuper ſe deum & genuit ei Iouē, qui eſt deus ſicut ego. Peperit & mulier quædam alia à deo. Sic multę aliæ ſunt mulieres, quę plurimos genuerunt deos. Hæc cum mulier illa credidiſſet, ait: Beata ſum ego in filiabus ut etiam deus meus adamauerit me. Non ergo repudiauit mulier petitionē adoleſcentis, ſed ille dormiuit cum ea uſq́ mane. Tunc abijt mulier in domū ſuam cum magno gaudio, & narrauit marito ſuo omnia quæ ſibi euenerant in templo. De qua re exhilaratus uir ipſe, dixit: Bene nobis quod Deus nos uiſitauit. Sed & cunctę mulieres beatificabant eam dicentes: Felix es tu Paulina, quod deo coniuncta es. Contigit autem poſtea, ut Mundus ueniens loqueretur ad Paulinā in hunc modum: Felis es tu quæ ſociata es magno deo Anubi. Diſce inde, ut ſicut non denegaſti deo poſtulationem eius, ſic nō abnuas homini petitionem eius, & ſicut arcana tua non abſcondiſti à deo, ſic deinceps non cœles ab homine. Et quidem deus magnus dedit mihi quod tu negaſti, & deſiderium meum quod tu mihi non impleuiſti, ille mihi conceſſit. Eſt autem nomen illius Anubis. Ipſe introduxit te in templum & tradidit te mihi, ut facerem tecum uoluntatem meam, agerem iuxta concupiſcētiam meam. Et quod tu non feciſti deſiderium meum atq́ uoluntatem meam, neq́ accepiſti uiginti auri dragmas, quas tibi obtuli, ecce deus fecit gratis & abſq́ pecunia conceſſit ea pro quibus eum rogaui. Quando nomē meum erat Mundus, tu noluiſti facere uoluntatem meam, ſed cum uertiſſem nomen meum in Anubim, feciſti omne deſiderium meum. Diſce erga Paulina nunc & deinceps, meam facere uoluntatem. Quę cum audiſſet mulier, uehementer cōtriſtata eſt, quod ſic deluſa eſſet, abiensq́ue retulit marito ſuo. Maritus autem eius nullum reſpondit uxori ſuę rixoſum uerbum, quia ipſe iuſſerat illam abire in templum. Cęſar uero audiens omnia uerba iſta, interfecit ſacerdotes & diruit templū, imagineſq́ue demerſit in Tyberim fluuium. Adoleſcentem autem non interfecit Cęſar, ſed dixit: amor eius inflammauit eum, & concupiſcentia eius inualuit in eo, expulitq́ eum in longinquum. Propter iſta itaq́ iam cōmemorata, ſcripſimus ſuprà, contigiſſe abſurda quædam Romæ in diebus Tiberij Cęſaris.

Mulier illa cuius mentio fit in hoc capite, erat maiorum dignitate præclara, ſtudio caſtitatis intenta & honeſtatis opinione perſpicua: Erat etiam opum magnitudine locuples, & uultus pulchritudine decora, ætate aūt quando maxime mulieres pudicitia decorātur. Hæc nupta erat Saturnino, etiā ipſi genere, opibus, cæteroq́; cultu cōſimili. a *Princeps.*] *Erat ex numero*

equestri, sed in gradu iam emerito constitutus, & dignitate magna sublimis, idoneus etiam ad munera largienda. b *Abijt ad sacerdotem.*] *Iosephus Latinus paulo latius ista explicat. Cum enim mulier concubitum adolescenti negasset, ille nimiam morbi sustinuit infelicitatem ut etiam cibum accipere non ualeret, hoc unum sibi iudicans tanti mali remedium, ut celeri morte raperetur. Quod sentiens liberta quædam ex parentibus, omnium malorum coagulum, accedens erexit adolescentem & cœpit cum ea talia fabulari, quæ animum eius bonæ spei facerent. Sciens præterea quod mulier admodum esset cultura Isidis occupata, tale aliquid machinatur. Accedit ad quosdam sacerdotes & offert illis magnam pecuniam, ut mulierem quocunque modo inducant &c.*

CAPVT XLVI.

IN diebus illis mortuus est Archelaus filius Herodis, regnauitque Antipas frater eius pro eo, & uertit nomen suum in Herodem. Et is quoque impie egit supra omnes qui fuerūt ante eum, nullas omittens abominationes quas nō faceret, regnauitque undecim annis. Ipse accepit à Philippo fratre suo adhuc uiuente uxorem eius, etiam cum illa genuisset fratri suo filios: eam inquam accepit sibi in uxorem, & interfecit multos ex sapientibus Israël. Occidit etiam Iohānem, ob id quod dixerat ei: Non licet tibi habere uxorem Philippi. Hęc fuit causa quod eum peremit. Et hic fuit Iohannes ille, qui baptismum celebrauit. Transtulit autem Tiberius Cęsar rex Romanorum Herodem in Hispaniam, ubi etiam mortuus est, & successit in regno Agrippas filius Aristobuli filij Herodis senioris. Regnauit autem iste uiginti tribus annis. In diebus eius mortuus est Tiberius Cæsar, & regnauit Gaius pro eo, qui & ipse in impietate superauit omnes qui fuerunt ante eum. Hic enim Gaius uocauit seipsum Deum, & pręcepit sibi ædificari altaria in omni terra, & memoriā haberi nominis eius sicut dei. Voluit etiā quod omnes homines iurarent per nomen eius ueluti per nomen dei. Consentientes ergo ei omnes gentes, extruxerunt altaria & iurauerunt per nomen eius, mentionēque eius ueluti dei fecerunt, solis Iudæis exceptis, qui noluerunt obedire ei. Cumque bella cōtra eos excitarentur, dicebant: Moriamur simul, & nō obediemus neque colemus eum. In diebus illis miserunt Aegyptij legatum nomine Apionem ad Gaium imperatorem: & Iudæi quoque miserunt ad eum nuncium, Philonē scilicet, uirum sapientem, qui ædidit libros plurimos: respondensque Apio coram imperatore ait. Omnes gentes recordantur nominis tui diuini & extruxerūt statuas sub nomine tuo atque iurant in nomine tuo sicut in nomine deorum, pręter solos istos Iudæos, qui nec extruūt statuas in nomine tuo, neque recordantur nominis tui diuini, nec iurant in nomine tuo. Cui respondens Philo ait: Vtique nos non erigimus altare, nisi pro domino Deo Israël, nec recordamur nominis deorum alienorū, sed recordamur nominis domini dei nostri, neque iuramus in alio quàm eius nomine magno & terribili. Nemini etiam sacrificamus nisi ipsi soli domino deo, parati aliâs in mortem tradere animas nostras: & ob id non conuenit nobis ut obediamus uerbis uestris. Iratus autem Gaius imperator contra Philonem, eiecit eum contemptibiliter à se, iubens ut foris percuterēt & eum & omnes Iudæos, secū Romæ existentes. Et respondentes Iudæi dixerunt. Ne auertatur cor uestrū hodie, quia est tempus tribulationis cōtra Israëlem. Valde quidem iratus est Gaius imperator, sed habe

ſed habemus oportunum remedium & auxilium. Venite & cofugiamus ad uetus & primum auxilium, ad auxilium patrum noſtrorum, ad dominum deum noſtrum, ſanctificantes ieiunium & conuocantes cœtum in terra inimicorum noſtrorum. Sanctificantes ergo Iudæi ieiunium in terra Romana, & conuocantes eccleſiam tribus diebus, clamauerunt ad dominum deum Iſraël, exaudiuitq́; eos dominus deus patrū ſuorum in ieiunio & oratione, & factū eſt die tertia ut excitaret dominus contra Gaium ſpiritū militum ſuorum, qui exertis gladijs irruerunt in eum & in fruſta conciderunt eum, ut ſepeliri non potuerit, ſed canes deuorauerunt carnem eius, quæ inſepulta iacuit. Et in hunc modum ſumpſit dominus deus Iſraël ultionem de Gaio Cæſare, regnauitq́; poſt eum Claudius Cæſar. Hic Claudius dimiſit ſapientē Philonem & Iudæos cum magna gloria à ſe in pace. Qui lætantes abierunt in Ieruſalem, & ſubuerterunt cuncta altaria, quæ erant conſtructa ſub nomine Gaij per uniuerſam terram Iſraël. Fuit autē Agrippa rex in maximo honore apud Claudium Cæſarem. [b] Et moriens Agrippa rex Iehuda, regnauit pro eo filius eius Agrippa, præfuitq́; regno uiginti annis. Mortuus eſt autem & Claudius, ſucceſſitq́; ei in imperio Nero Cæſar. Tempore Agrippæ deſolatum eſt templum ſecundum & excitata ſunt prælia magna per uniuerſam terram Iehuda atque per omnem regionem Syriæ.

Omnia quæ in initio huius capitis ſcribūtur de Herode & Philippo fratre eius, abductáq; uxore, ab euangeliſtis quoque commemorantur. Ioſephus Latinus uidetur aliter ſentire quam autor iſte & euangeliſtæ, ſcribens capite nono libri 18. Herodem alteri Herodi abduxiſſe uxorem Herodiadem. Sed neque meminit Iohannem baptiſtam ab Herode interfectum, quod corripuerat eum & notauerat de inceſtu. Scribit autem ſic de Iohanne: Quibuſdam Iudæorum uidebatur ideo periſſe Herodis exercitum, quod in eum ſatis iuſte indignatio diuina commota ſit, pro uindicta Iohannis, qui uocabatur Baptiſta. Hunc enim Herodes occidit, uirum ualde bonum, qui præcipiebat Iudæis uirtuti operam dare, iuſtitiam colere, in deum ſeruare pietatem & per baptiſmum in unum coire. Tum demum enim baptiſmum acceptabile fore, ſi non ſolum ad abluenda peccata ſumatur, uerumetiam ad caſtimoniā corporis atq; ad animæ iuſtitiam, purificationemq́; ſeruetur: omniumq́; pariter uirtutum uelut ſignaculum & cuſtodia quædam fidelis habeatur. Quæ cum ab eo præcepta huiuſmodi docerentur, atq; ad audiendum eum perplurima multitudo concurreret, ueritus Herodes ne forte doctrinæ eius perſuaſione populi à ſuo regno diſcederent, melius credidit priuſquam noui aliquid fieret, præuenire hominem nece, quàm poſtmodum turbatis rebus ſeram pœnitudinem gerere. Ex ſola hac ſuſpitione Herodis, uinctus in caſtellū Macherūta abducitur Iohannes, ibíq; obtruncatur. [a] *Herodem in Hiſpaniam.] Ioſephus capite 14. libri Antiquitatum 18. dicit Herodem iſtum à Caio imperatore reiectum in perpetuū exilium, conſtituto ei habitaculo in Lugdunenſium Galliæ ciuitate. Tetrarchia autem eius fuit addita regno Agrippæ. Porro libro ſecundo de Iudaico bello, dicit Herodem fugiſſe in Hiſpaniam & illic deceſſiſſe è uiuis unà cum Herodiade uxore. Quæ ſubnectuntur de Philone, Ioſephus quoq; ea recitat, licet breuioribus uerbis, iam memorato 18. libro capite decimoquinto.* [b] *Et moriens Agrippa.] De de hoc Agrippa aut potius filio eius ſcribitur Act 26. quod diuus Paulus ferè perſuaſerit eum ut fieret Chriſtianus. Nam cum illi prædicaret, prophetarum oracula in Chriſto adimpleta, reſpondit: In modico perſuades mihi ut fiam Chriſtianus. De eius uero morte ſcribit Ioſephus cap. ſeptimo lib. 19. quod cum quarto regni ſui anno ueniſſet Cæſaream, ibíq; ſpectaculum ad honorem Cæſaris pro eius ſalute celebraret, & omnis prouinciæ multitudo nobilium & procerum conueniſſet, ille ſtola ueſtitus undiq; argento contexta, ualde perſpicuum & oculis inſpicientibus formidandum exhibuit. Et mox*

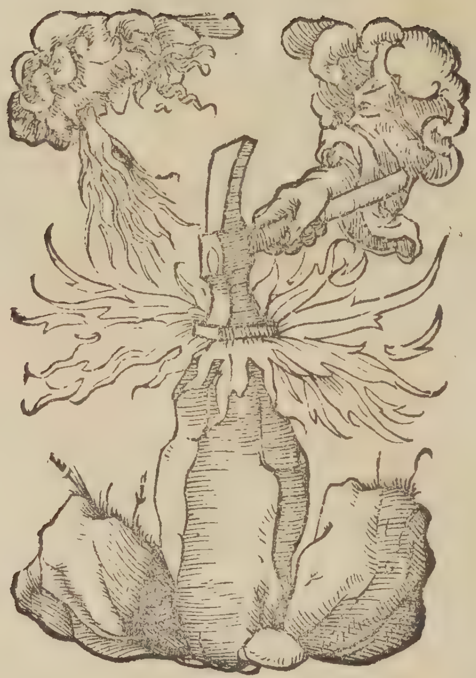
adulatores

adulatores uoces fauorabiles emittebant quæ nec illi bonæ pro ueritate uidebantur, deum scilicet eum appellantes. Et has uoces nequaquam cõpescuit, nec impia eorum uerba cõpreßit. Post paulu lum uero respiciens, uidit supra suum uerticem in quodam fune sedentem bubonem, quem etiam mox esse malorum causam intellexit, qui fuerat ei aliquando bonorum. Mox ergo paßionem morti feram corde suscipiens, & uehementer uteri dolore percussus, respiciensq; suos amicos, Ego, inquit, uester deus iam uitam mutare compellor. Repente namq; increpitus sum, cum mẽdaces ad me clamarent. Nam qui uocabar immortalis à uobis, ecce iam ducor ad mortem. Suscipienda est sententia, quæ profertur à deo. Viximus etenim non praue, sed claritatem beatitudinis appetentes. Hæc itaq; cum dixisset, crescente dolore comprimebatur. Et cum quinq; continuis diebus uentris dolore confectus esset, uita priuatus est, habens annum ætatis quartum & quinquagesimum. Derelinquens uero de suo genere filium, Agrippam nomine, agẽtem septimũ & decimum ætatis annum, qui tunc Romæ alebatur à Cæsare, Claudius Cæsar misit præfectum in Iudæam nomine Cuspium Fadum, qui loco filij immaturi gubernaret regnum. Cui succeßit præses Felix, sub quo multæ seditiones in Iudæa excitatæ fuerunt. Hoc accusato apud imperatorem, succeßit ei Portius Festus. Atq; interim Agrippa iunior præfuit tetrarchiæ Philippi, Bathaneæ, & Trachonitidi, sub quo & Ierosolyma destructa fuit.

Quinti libri Iosephi de Iudaicis histori js, interprete Sebastiano Munstero, Finis.

Iudicium de hoc autore una cum editionibus variis lege in Caue Script. H. E. p. 1[illegible]

BASILEAE APVD HENRICVM PETRVM, MENSE MARTIO, ANNO M. D. XLI.

וַיִּרְגְּמוּ עָלָיו בְּחַרְבוֹתֵיהֶם שְׁלוּפוֹת וַיְּבַתְּקוּהוּ וַיְקַצְּצוּהוּ חֲתִיכוֹת עַד
בְּלִי לִקְבּוֹר וְאָכְלוּ הַכְּלָבִים אֶת בְּשָׂרוֹ כִּי לֹא נִקְבַּר וַיִּקּוֹם יְיָ אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת נִקְמָתוֹ מֵאֵת גָּיוּס קֵיסַר וַיִּמְלוֹךְ אַחֲרָיו קְלַאוּדְיָאוּס קֵיסַר
וַיִּשְׁלַח קְלַאוּדְיָאוּס אֶת פִּילוֹ הֶחָכָם וְאֶת הַיְּהוּדִים בְּכָבוֹד גָּדוֹל מִלְּפָנָיו
בְּשָׁלוֹם וַיִּשְׂמְחוּ וַיֵּלְכוּ יְרוּשָׁלַיְמָה וַיַּהַרְסוּ אֶת כָּל הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר
בָּנוּ עַל שֵׁם גָּיוּס בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיְהִי אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ נִכְבָּד בְּעֵינֵי ק
קְלַאוּדְיָאוּס קֵיסַר מְאֹד. וַיָּמָת אַגְרִיפַּס מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלוֹךְ
תַּחְתָּיו אַגְרִיפַּס בְּנוֹ וַיִּמְלוֹךְ כ׳ שָׁנָה וְגַם קְלַאוּדְיָאוּס מֵת
וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו נֵירוֹ קֵיסַר. וּבִימֵי אַגְרִיפַּס נֶחֱרַב
בַּיִת שֵׁנִי וְהִתְעוֹרְרוּ מִלְחָמוֹת גְּדוֹלוֹת בְּכָל
אֶרֶץ יְהוּדָה וּבְכָל אֶרֶץ אֲרָם ׃

נשלם ספר חמישי יוסף בן גוריון ׃

תיבריוס אבל הבחור לא הרג כי אמר המלך קיסר כי אהבתו בערה
בו ויצרו גבר עליו וידיחהו למרחוק. על כן כתבנו את הנבלה
אשר נעשה ברומה בימי תיבריאוס קיסר:

ובימים ההם מת ארכילאוס בן ארודוס וימלוך אנטיפס אחיו תחתיו מור
ויסוב את שמו ארודוס וגם הוא הרשיע לעשות מכל אשר היו ל
לפניו ולא עזב תועבה אשר לא עשה וימלוך יא' שנה והוא
לקח אשת פיליפוס אחיו בעודנו חי וגם היו לה בנים מאחיו ויקחה
לו לאשה ויהרוג רבים מחכמי ישראל וגם הוא הרג את יוחנן על
אשר אמר לו אסור לך לקחת את אשת פיליפוס ויהרגהו. הוא יוחנן
אשר עשה טבילה. ויגלה תיבריאוס קיסר מלך רומה את ארודוס ל
לארץ ספרד וימת שם וימלוך אגריפס בן ארסתובלוס בן ארודוס ה
הגדול וימלוך כג' שנה ובימיו מת תיביריאוס קיסר וימלוך תחתיו ג
גיוס אשר הרשיע לעשות מכל אשר היו לפניו. הוא
גיוס אשר קרא עצמו אלהים ויצו לבנות לו מזבחות בכל הארץ
ולהזכיר שמו אלהים ולהשביע בשמו כל אדם בשם אלהים ויאותו
לכל הגוים לבנות לו מזבחות וישבעו בשמו ויזכירו אותו באלהים
רק היהודים לא אבו שמוע לו. ויתעוררו למלחמות ויאמרו
נמותה יחד ולא נשמע ולא נעבור לו. בימים ההם שלחו
אנשי מצרים שליח אל גיוס מלך רומה ושמו אפיון וגם היהודים
שלחו כמו כן שליח אל גיוס מלך מלכים ושמו פילו איש חכם אשר
עשה ספרים הרבה זה פילו. ויען אפיון לפני גיוס מלך
רומה ויאמר כל הגוים יזכירו שמך אלהים ויבנו לך מזבחות על ש
שמך וישבעו בשמך כבשם אלהים רק אלה היהודים לבדם לא יבנו
לך מזבחות ולא יזכירו שמך אלהים ולא ישבעו בשמך. ויען
פילו ויאמר אמנם כי לא נבנה מזבח רק ליי' אלהי ישראל ולא נזכיר
שם אלהים אחרים בלתי שם יי' אלהינו ולא נשבע בשם אחר זולתי ב
בשמו הגדול והנורא ולא נזבח לאלהים בלתי ליי' לבדו טרם נמסור
נפשותינו למות כי אין אנחנו נאותים ולא נשמע לדבריכם. ויקצוף
גיוס מלך רומה על פילו וישליכהו מלפניו בבזיון ויאמר להכותו
בחוץ הוא וכל היהודים הנמצאים עמו ברומה ויאמרו היהודים ל
לאמר לא תסובו לבבכם היום כי עת צרה היא לישראל כי קצף גיוס
מלך רומה מאד אבל יש רפואה לדבר ועזרה באו ונשוב לעזרה
ישנה ראשונה עזרת אבותינו אל יי' אלהינו ונקדש צום ונקראה ע
עצרה בארץ אויבינו ויקדשו היהודים צום בארץ רומה ויקראו
עצרת ג' ימים ויקראו אל יי' אלהי ישראל ויענם יי' אלהי אבותם ב
בצום ובתפלה ויהי ביום השלישי ויער יי' על גיוס את רוח גרוריי

זהב ותמאן האשה שמוע לה ותגלה את הסוד ותספר לבעלה וירא מונדרוס כי לא האזינה אליו וילך אל הכהן אשר היה על ההיכל אשר היה ברומה. בימים ההם בהיכל ההוא היו שני צלמים שם האחד איסיריס ושם השני אנוב וגדול מאיסיריס היה בעיני העם. וילך הבחור אל הכהן ויתן לו אלף דרכמוני זהב להסיתה ולהביאה אל ההיכל וילך הכהן וידבר אל האשה לאמור כה דבר אנוב אלוה הגדול באי אל היכלי ושכבי לנוכח מזבחי ואקום בלילה ואדבר לך סתר כי אהבתיך אשר תהיי נביאתי ותשמח מאד האשה ותספר לבעלה ויאמר לה אישה ומי יוכל לחשוך את אשר שאל אלהים ותלך האשה אל ההיכל ויפרשו לה נערותיה לנוכח המזבח ותשכב האשה ותצאנה נערותיה מן ההיכל כי כן צוה הכהן. ויהי כשכבה ויקום הבחור מאחרי המזבח כדמות אנוב ויבא תחת בגדיה ויפול בנשיקה עד בלי שובע ותיקץ האשה ותשאלהו ותאמר מי אתה ויאמר אנכי אנוב באתי על אהבתך ותאמר האשה אם אתה אלוה למה תתאוה את האשה ויוכל אלוה להתערב עם אשה. ויאמר הבחור יוכל כי ראה אשה יפה כמותך כן קבלה עליה אלוה ותלד לו את יובים אלוה במוני וגם ילדה אשה אחרת מאלוה וגם נשים רבות אשר תלדנה אלהים רבים ותאמן האשה ותאמר מאשרה אני בבנות אם יאהבני אלהי על כן לא חשבה האשה את אשר שאל הבחור וישכב עמה עד הבקר ותלך לביתה שמחה מאד ותספר לבעלה את כל אשר קרא לה בהיכל וישמח האיש מאד ויאמר אשרינו אשר פקד אותנו אלהים וגם כל הנשים מאשרות אותה ואומרות אשריך פאולינה אשר התחברת עם האלהים. ויהי אחרי כן וילך מונדרוס וידבר אל פאולינה לאמר אשריך אשר התחברת לאנוב אלוה הגדול למרי נא מעתה באשר לא מנעת אל האלהים את שאלתו כן לא תמנעי את שאלת אדם ובאשר לא חשבת את מסתריך מהאלהים כן מעתה לא תחשבי גם לאדם כי אלהים גדולים הוא נתן לי את אשר חשבת ואשר מנעת לי הוא נתן לי כל תאותי ושמו אנוב וגם אותה הביא בהיכל ויתנך לי לעשות רצוני עליך ותאותי מה שלא עשית חפצי ברצוני ולא לקחת כ' דרכמוני זהב אשר הבאתי לך הנה אלהים עשה לי חנם בלא כסף את אשר שאלתי להם ואני בהיות שמי מונדרוס לא אבית לעשות רצוני ובאשר את הסבותי שמי אנוב עשית כל חפצי למרי פאולינה מעתה והלאה לעשות רצוני. ותשמע האשה ותתעצב מאד כי נתעוללה ותלך ותספר לבעלה ולא היה לו מענה לשון להריב עם אשתו כי הוא צוה עליה ללכת אל ההיכל. וישמע הקיסר כל הדברים האלה ויהרוג הכהנים וגם את ההיכל הרס ואת הצלמים הטביע בנהר

תיברים

הוּגַּד לְקֵיסַר כִּי כְּבַר הִתְעוֹרְרוּ לִמְרוֹד אַנְשֵׁי יְהוּדָה וַיָּבֹא אַרְכִּילָאוּס
בִּיהוּדָה וַיַּעַשׂ נְבָלוֹת הַרְבֵּה. וַיִּמְלוֹךְ ט׳ שָׁנִים וַיִּשְׁמַע כִּי מֶלֶךְ יוֹבָב
מֵת הוּא מֶלֶךְ לוּב אֲשֶׁר לָקַח לוֹ לְאִשָּׁה גְּלַפִּירָה אֵשֶׁת אֲלֶכְּסַנְדֶּר הַנֶּהֱרָג
בֶּן אֶורוֹס אֲחִי אַרְכִּילָאוּס אַחֲרֵי מוֹת יוֹבָב מֶלֶךְ לוּב לָקַח לוֹ לְאִשָּׁה
וַיְהִי לָהּ בָּנִים מֵאֲלֶכְּסַנְדֶּר אֲחִי אַרְכִּילָאוּס. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לָקַח
אַרְכִּילָאוּס אֶת גְּלַפִּירָה יְבִמְתּוֹ וַיְבִיאֶהָ יְרוּשָׁלַיִם אֶל בֵּיתוֹ וַתַּחֲלוֹם ת
הָאִשָּׁה וְהִנֵּה אֲלֶכְּסַנְדֶּר בַּעְלָהּ הָרִאשׁוֹן עוֹמֵד לְנֶגְדָּהּ וַתַּחְמוֹד גְּלַפִּירָה ל
לְחַבְּקָהוּ וַיְחָרְפָהּ אֲלֶכְּסַנְדֶּר וַיֹּאמֶר חִדְלִי לָךְ מֵעָלַי וְאַל תִּגְּעִי בִּי. הֲלֹא
תִּכְלְמִי לְחַבְּקֵנִי כִּי נִבְעַלְתְּ אַחֲרַי לְיוֹבָב מֶלֶךְ לוּב וְלֹא רַב לָךְ כִּי נִבְעַלְתְּ
לְאַרְכִּילָאוּס אָחִי וּבָאתְ בְּבֵיתוֹ לְחֶרְפָּתִי וַיִּשָּׁבַע וַיֹּאמֶר כִּי לֹא אֶשָּׂא
אֶת הַחֶרְפָּה הַזֹּאת עַד אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה נְקָמָה בָּךְ וּבְאַרְכִּילָאוּס אָחִי אֲשֶׁר
עָשָׂה עִמָּךְ נְבָלָה וַתִּקַץ הָאִשָּׁה וַתְּסַפֵּר אֶת הַחֲלוֹם לְנַעֲרוֹתֶיהָ וַתְּהִי
גְּלַפִּירָה יוֹמַיִם אַחֲרֵי חֲלוֹמוֹתֶהָ וַתָּמָת וַתֵּאָסֵף אֶל עַמֶּהָ מִקֵּץ שְׁנֵי י
יָמִים אֲשֶׁר רָאֲתָה גְּלַפִּירָה אֶת הַחֲלוֹם. וְגַם אַרְכִּילָאוּס רָאָה
בַּחֲלוֹם וְהִנֵּה ט׳ שִׁבֳּלִים מְלֵאוֹת וְטוֹבוֹת עוֹמְדוֹת בְּקָנֶה אֶחָד וַיִּשָּׂא ע
עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה שׁוֹר אֶחָד גָּדוֹל עוֹמֵד בְּנֶגֶד הַשִּׁבֳּלִים וַיּוֹצֵא הַשּׁוֹר אֶת
לְשׁוֹנוֹ וַיִּלְחוֹךְ אֶת הַשִּׁבֳּלִים וַיְבַלְּעֵם וַיִּקַץ מֵחֲלוֹמוֹ וַיְסַפֵּר אֶת הַחֲלוֹם
אֶל אֶחָד מִן הַחֲכָמִים וַיֹּאמֶר לוֹ הֶחָכָם ט׳ שִׁבֳּלִים ט׳ שָׁנִים אֲשֶׁר מָלַכְתָּ
וְהַשּׁוֹר אֲשֶׁר רָאִיתָ לוֹחֵךְ הוּא קֵיסַר מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִקַּח מַלְכוּתְךָ בְּשָׁנָה הַזֹּאת
וַיְהִי מִקֵּץ ה׳ יָמִים עָלָה עָלָיו חֵיל קֵיסַר מֶלֶךְ רוֹמָה וַיַּאַסְרֵהוּ
בְּנְחֻשְׁתַּיִם וַיּוֹלִיכֵהוּ אֶל רוֹמָה וַיָּמָת שָׁם וַיִּמְלוֹךְ אַנְטִיפַּס אָחִיו אַחֲרָיו
וַיַּסֵּב אֶת שְׁמוֹ אֶרוֹדוֹס. וּבַיָּמִים הָהֵם מֵת קֵיסַר וַיִּמְלוֹךְ תִּיבֵירְיָאוּס
קֵיסַר אַחֲרָיו אִישׁ רַע וְרָשָׁע אֲשֶׁר שָׁלַח פִּילָטוּס שַׂר צְבָאוֹ בִּירוּשָׁלַיִם
וְהַצֶּלֶם דְּמוּת תִּיבֵירְיָאוּס קֵיסַר בְּיָדוֹ וַיְבַקֵּשׁ לְהָבִיא הַצֶּלֶם הָעִירָה
וַיִּמְנָעוּהוּ הָעָם מִלָּבֹא הָעִיר כִּי אָמְרוּ הָעָם פֶּן יָבֹא צֶלֶם אָדָם בְּעִיר ה
הַקֹּדֶשׁ וַיִּקְצוֹף פִּילָטוּס שַׂר צְבָאוֹ וְרַבִּים מִן הָעָם בְּחֶרֶב הֵמִית וְגַם
רַבִּים מִגְּדוּדָיו הוּצְעוּ פְּגָרִים רַבִּים אַרְצָה מֵתִים׃

כִּי בִימֵי תִּיבֵירְיָאוּס קֵיסַר לֹא לְבַד בִּיהוּדָה נַעֲשׂוּ נְבָלוֹת כִּי אִם בְּרוֹמָה מוּר
בְּעִיר מַלְכוּתוֹ נַעֲשׂוּ נְבָלוֹת הַרְבֵּה. וְעַתָּה אֲסַפֵּר אַחַת מִן הַנְּבָלוֹת
אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ בִימֵי תִּיבֵירְיָאוּס קֵיסַר בְּיָמָיו הָיְתָה אִשָּׁה בְּרוֹמָה יְפַת תֹּאַר
וִיפַת מַרְאֶה מְאֹד וְהָיְתָה הָאִשָּׁה הַהִיא מְלֵאָה חֵן וְיוֹפִי כִּי כָל רוֹאֶיהָ
עָזְבוּ מְלַאכְתָּם וּמַבִּיטִים אֵלֶיהָ וְרַבִּים הִתְאַוּוּ לִשְׁכַּב עִמָּהּ וְלֹא יָכְלוּ
כִּי הָיְתָה צְנוּעָה וּבְעוּלַת בַּעַל וּשְׁמָהּ פָּאוּלִינָה וְהָיְתָה הָאִשָּׁה מִ
מִתְמַדֶּרֶת לְבֵית תְּפִלָּתָהּ. וַיַּרְא אוֹתָהּ בָּחוּר אֶחָד וּשְׁמוֹ מוּנְדוּס וְהוּא
שַׂר הָרֶכֶב אֲשֶׁר לְתִיבֵירְיָאוּס קֵיסַר וַתִּבְעַר בּוֹ אַהֲבָתוֹ כְּאֵשׁ עַל יְפַת
תֹּאַר הָאִשָּׁה וַיִּשְׁאַלָהּ לִשְׁכַּב עִמָּהּ עַל שְׂכַר עֶשְׂרִים אֶלֶף דַּרְכְּמוֹנֵי

ממשפטיך כי מה לו לרכוב מרכבה כלה זהב הלא כי מלך ולמה
נתן כתר מלכות בראשו הלא כי מלך ולמה מלאו לבו לשבת במרום
הכסא ומעל הכסא לברך את העם וסביביו גדודיו בחוק המלכים
הלא כי כבר המלך מעצמו ולא חכה ממשפטיך הלא ארודוס אביו
ממשפטיך קיסר וממשפט השיש מלך ככתוב על לוחות הברית
אשר בינינו וביניכם עד אשר לא חלה בהיות בו חכמתו המליך את
אנטיפטר בנו וכאשר הכביר החולי וסרה דעתו ממנו המליך את א
ארבילאוס ארם משוגע אשר עשה ביום אשר מלך כחוק המשגעים
ויבא בהיכל יי בחג המצות עם גדודיו וילחץ את העם ויצו לגדודיו
וישלפו את חרבותם ויציעו בעם מצע ט׳ אלפים פגרים מתים ארצה
בתוך ההיכל בחג זה הזבח אשר זבח ארבילאוס בתחלת מלכותו.
רחמונו קיסר והשיש והסירו מעלינו את המלך האכזר הזה כי לא
נאה למלוך ביהודה כי אם מזרע יהודה ומן הפרתמים מזרע המלוכה
אבל ארבילאוס זרה בן ארודוס אשר היתה אמו ארומית מאין לו ל
למלך כי אנטיפטר הגדול אבי ארודוס הנלחם מלחמות קיסר הראשון
ונכבד בעיני קיסר ובעיני רומיים לעולם לא שאל מלכות כי ידע כי
לא נאה לו וארודוס בנו מלך ממוקשי עם ולא די לו אשר מלך
ויתן גם את המלכות לבנו אשר הוא לא קבל מיד אביו וידבר עוד בן
שלומית דברי רבים להלשין את ארבילאוס ועתה קיסר תן לנו ראשים
מארצכם כאשר נתתם בארם ונשמע להם ולא נמרוד. ויען ניקולאוס
סופר ארודוס המלך ויאמר לבן שלומית משפחה רומיה הזאת מ
מאולת דברת ולא ממוסר כל הדברים האלה אשר תעורר קנאה על
ארבילאוס כי זהו חקכם להשחית את השלום ולעורר מלחמות ואם
יש בלבבכם להרים יד במלכות רומיים מה לכם להלשין ארבילאוס
ומה תתמה בלוחות כתוב האחרון אשר מלך לפני הראשון וזאת פעמי׳
רבות יעשה כי הממשלה לקיסר היא אם לבקש להמליך האחרון על
הראשון כי נאה לקיסר להמליך את אשר יבחר ולא אשר תבחרו אתם
ואתם תסבלו את קיסר כי בחר ארודוס אביו וגם את ארבילאוס אשר
הוא ומתי היטיב לעשות לארודוס ביום אשר הבעיס קיסר או ביום
אשר התרצה כי ביום אשר המליך אנטיפטר קיסר קצת וביום אשר
המליך את ארבילאוס קיסר התרצה כי הדבר יתקיים שים על לבך
קיסר היאמינו דברי אביך אשר המליכך או לא יאמינו אשר צוה ל
להיות אתה מלך אחריו כי אביך ידע העתיד וכן אתה תדע את
העתיד והממשלה בידך להמליך הטוב בעיניך :
מג וישמע קיסר את דבריהם ויועץ עם השיש ויתן השררה לארבילאוס
ולא נתן לו המלכות ויאמר לשאת לו מלכות אם יהיה נאמן כי אז
דוגר

ויש׳או את מטת המלך אשר שכב עליה המלך מות ותהי המטה זהב
טהר ואבני יקרה עליה וכסות המטה הנקשר עליו זהב אשר בה אבן
יקרה ועטרת זהב בראשו ועליה כתר מלכות ומקלו בימינו והוא
יושב כמסבו על המטה כאשר בהיותו בחיים וכת הגדודים לפניו ו
וגבורי יהודה ואחרי גדודיו כת גרמניאה וגלוס הם פרנקוס כלם ח
חגורי חרב ולבושי שריונות כבאים המלחמה והבוכים והמתאבלים
הולכים מנגד הלוך ובכה ויתר העם הולכים אחריו והשרים הולכים
למטה איש עדיו עליו זהב ופז ואבני יקרה והגדודים כלי מלחמה ו
וחמשים מעבדיו מפזרים בכל הדרך מור ואהלות וכל ריח ערב ופני
המלך לפני המטה ויקבר בעיר אירודיאון כאשר צוה הדרך וחוקת
קסריס ויעשו כבוד גדול בכל הדרך אבל לא כל זה כי אם מיראתו
כי רבים מן העם איבה היתה בלבבם על ארודוס ועל בניו ואת כי ירא
אדם לדבר בפיו בלבו לחשוב ממשלת יש לו אם טוב ואם רע.

ויקבר ארודוס ויוציאו העם את מחשבות לבבם חוצה ואת השנאת
אשר שנאוהו מתמול שלשום וידברו עליו בגלוי לאמור איש טורח
ואיש רע היה ארודוס אשר טרחו ועולו הכביד עלינו מאד ואכזריות
אשר גזר לעמו גאה ואכזר לא מלך עד אשר הרג איש בשיבתו ואשר
הפשיט את כסות עמו ולא הניח לאדם עושר במס אשר הכביד ע
עלינו העשיר נכרים ויהל יהודים אשר הביא צרים על הקדש ו
וטנת את הקדש והמקדש ואשרי אשר מות מלפנים ולא לוקח ב
באכזריות ארודוס כמעט שנים מן הצרה אשר בתוך הגולה בארץ א
אויבינו אשר מלכו עלינו מלכי בבל כי זה ארודוס הטריח עלינו
בארצנו מן הטרחות אשר ראינו בגולה בארץ אויבינו בימי מלכי מ
מדי ופרס דריוש וארתחשסתא מגולה שלחו אותנו לארצנו אבל זה
המלך ארודוס רבים הגלה מארצנו ויתנם למס עובר לו ולעמים ה
רבים כי ארודוס אכזר מדריוש וזדון מארתחשסתא ובוצע ממדי
וחכינו את יום מותו לצאת לחירות והוא הטריחנו לעבודת כי המליך
במקומו ארכילאוס כל הרעה אשר עשה אביו ועוד הוסיף חדשות
ואשר ימלוך ארכילאוס הוי על המלך ועל אשר ימלוך עליהם כי מ
מלך עלינו אשר לא בחרנו בו כי טוב לנו להיות בלא מלך ממלוך
עלינו ארכילאוס בארודוס בן הוא וזה קבל מלכות ולא ביהודה לבדה
אומרים היהודים הדברים האלה כי גם ברומה הלשינו את ארכילאוס
לפני קיסר ולפני הששיש בהיכל אפוליניס אשר בנה אגיסתוס קיסר.

מב ויבן אנטיפטר בן שלומית אחות המלך ויאמר תמה אני ממך
קיסר אשר תקבל דברי ארכילאוס באמרו לך עזרני ואמלוך על
יהודה כי כבר מלך ופיך לא שאל כי ישב על כסא יהודה ולא מ

אֲשֶׁר טִהֵר אֶת הַתַּפּוּחַ וַיְבַקֵּשׁ לְהַתְקִיעָהּ בְּבִטְנוֹ וַיָּרָץ אֲבִיאָבוּס וַיְחַזֵּק
בִּימִינוֹ וַיִּקַּח אוֹתוֹ מִיַּד הַמֶּלֶךְ וַיַּצִּילֵהוּ וַיִּשְׂאוּ אֶת קוֹלָם וַיִּבְכּוּ
כָּל הָעוֹמְדִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְגַם כָּל עֲבָדָיו וְכָל אַנְשֵׁי בֵּיתוֹ צָעֲקוּ צ
צְעָקָה גְּדוֹלָה בִּבְכִי וְהַקּוֹל נִשְׁמַע עַד לְמֵרָחוֹק וַתֵּצֵא הַשְּׁמוּעָה לֵאמֹר
כִּי מֵת הַמֶּלֶךְ אֵרוֹדוֹס וַיִּשְׁמַע אַנְטִיפַּטֵר לְקוֹל צַעֲקַת הָעָם וַיֹּאמֶר אֶל
הַפָּקִיד אֲשֶׁר עַל בֵּית הָאֲסוּרִים . שַׁלְּחֵנִי וְאֵלֵךְ וְהַפָּקִיד לֹא רָב לוֹ
שֶׁלֹּא שִׁלְּחוֹ כִּי בָא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֵרוֹדוֹס וַיְסַפֵּר לוֹ הַפָּקִיד אֶת דִּבְרֵי
אַנְטִיפַּטֵר וַיִּצְעַק הַמֶּלֶךְ אֵרוֹדוֹס בַּחֲרוֹן אַפּוֹ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הַעוֹד
יִשְׂמַח הָרוֹצֵחַ וְיָגֵל בְּיוֹם מַפַּלְתִּי וּבְמוֹתִי וַיְצַו לְהוֹרְגֵהוּ וַיַּהַרְגוּהוּ
בְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ וַיָּמָת אַנְטִיפַּטֵר הָרָשָׁע וַיִּקָּבֵר בְּעִיר אֲשֶׁר שְׁמָהּ א
אִירְקָנִיאָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה הַמֶּלֶךְ אֵרוֹדוֹס וַיִּמְחוּהוּ מִמִּכְתַּב הַבְּרִית לִהְיוֹת
מֶלֶךְ אַחֲרָיו . וַיְהִי הַמֶּלֶךְ אַחֲרֵי אֲשֶׁר מֵת אַנְטִיפַּטֵר ה' יָמִים
וַיָּמָת וַיֵּאָסֵף אֶל עַמָּיו . וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מָלַךְ אֵרוֹדוֹס עַל כָּל יְהוּדָה לז'
שָׁנָה וַיָּמָת אֵרוֹדוֹס אִישׁ מַצְלִיחַ וּמִי יִתֵּן כַּאֲשֶׁר הִצְלִיחַ לוֹ אֱלֹהִים
מִחוּץ וּמִסָּבִיב יִהְיֶה עֹנֶג לְאַנְשֵׁי בֵיתוֹ אֲבָל בְּבֵיתוֹ אִישׁ מָדוֹן הָיָה . וַיְהִי
אִישׁ מַצְלִיחַ מִנְּעוּרָיו כִּי לֹא נֶאֱרַת לוֹ הַמַּלְכוּת מֵאֲבוֹתָיו וְלֹא רַב לוֹ כִּי
מָלַךְ שָׁנִים רַבּוֹת וַיִּתֵּן אֶת הַמַּלְכוּת לִבְנוֹ אֲשֶׁר הוּא לֹא לָקַח מֵאָבִיו
וַיָּמָת וַיַּעֲזוֹב בֵּיתוֹ בִּבְכִי וּבִנְהִי כִּי הָרַג אֶת בָּנָיו אֲבָל הַגְּזֵרָה אֲשֶׁר גָּזַר
עַל שְׁלוֹמִית וְעַל אֲלֶכְּסָה וַיַּשְׁבִּיעֵם לַהֲרוֹג אֶת שָׂרֵי הָעָם וְאֶת בְּנֵיהֶם
לְמַעַן יִבְכּוּ רַבִּים בְּמוֹתוֹ לֹא עָשְׂתָה שְׁלוֹמִית כֵּן וַתְּדַבֵּר שְׁלוֹמִית בְּאָזְנֵי
הַגְּדוּדִים לֵאמֹר צִוָּה הַמֶּלֶךְ לִפְתּוֹחַ אֶת אִיפּוֹדְרוֹמִי וּלְשַׁלּוֹחַ אֶת שָׂרֵי
הָעָם וְאֶת בְּנֵיהֶם כִּי נִחַם הַמֶּלֶךְ עַל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לָהֶם ו
וַיְשַׁלְּחוּם וַיֵּלְכוּ לְבָתֵּיהֶם . וּמִזֹּאת הַגְּזֵרָה שֶׁגָּזַר תּוּכַל לְהָבִין
אַכְזָרִיּוּת זֵד הַמֶּלֶךְ אֵרוֹדוֹס שֶׁצִּוָּה לַהֲרוֹג שָׂרָיו וַעֲבָדָיו אַנְשֵׁי מַעֲלָתוֹ
שֶׁהָיוּ לִיקַר תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּתוֹ וּבְנֵיהֶם הַקְּטַנִּים אֲשֶׁר לֹא פָשְׁעוּ מַחֲמַדֵּי
אֲבוֹתֵיהֶם וְשִׂמְחַת אִמּוֹתָם הַגְּבִירוֹת וְהַשָּׂרוֹת לְמַעַן יֵהָפֵךְ הַשָּׂשׂוֹן ל
לְיָגוֹן וְהַשִּׂמְחָה לְאֵבֶל גָּדוֹל יַעַן יִבְכּוּ רַבִּים בְּמוֹתוֹ וּבְיוֹם קְבוּרָתוֹ
לְמַעַן יִדְמוּ הָעָם לְבַעֲבוּרוֹ הֵם בּוֹכִים וּמִתְאַבְּלִים אֵלֶּה הַשָּׂרִים
גְּדוֹלִים ׃

מא וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיֵּאָסְפוּ כָּל הָעָם וַיֵּצֵא תַּלְמַי עֶבֶד הַמֶּלֶךְ אֵרוֹדוֹס
הַנֶּאֱמָן וַיְדַבֵּר בְּאָזְנֵי הָעָם דְּבָרִים טוֹבִים וּנְכוֹחִים וַיַּרְא לָהֶם אֶת
טַבַּעְתּוֹ וַיֹּאמֶר אֶל הַגְּדוּדִים הַמֶּלֶךְ צִוָּה לָתֵת אֶת הַטַּבַּעַת אֶל א
אַרְכִּילָאוּס לְהַמְלִיכֵהוּ אַחֲרָיו וַיִּפְתַּח אֶת מִכְתַּב הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵיהֶם
כַּאֲשֶׁר צִוָּה לְהַמְלִיךְ אֶת אַרְכִּילָאוּס וַיִּמְחֲאוּ כַּף כָּל הַגְּדוּדִים וַיָּרִיעוּ ו
וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ אַרְכִּילָאוּס . וַיֵּלֶךְ אַרְכִּילָאוּס וְכָל הָעָם לִקְבּוֹר
אֶת הַמֶּלֶךְ בְּעִיר אֲשֶׁר שְׁמָהּ אֵירוֹדְיָאוֹן וְהִיא רְחוֹקָה מִירוּשָׁלַיִם קס"ריס

וישאף

הָיָה וְאוֹהֵב מְאֹד אֲבָל הָאַכְזָר הָיָה גוֹנֵב דַּעְתּוֹ וְנֶהֱפַךְ לְאוֹיֵב לַמֶּלֶךְ׃
וַיְדַבֵּר עוֹד נִיקוֹלָאוּס דְּבָרִים רַבִּים לְגוֹלֵל עָלָיו אֶת רָעָתוֹ לְהָבִיא עָלָיו אֶת הָרָעוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה וַיְכַל לְדַבֵּר נִיקוֹלָאוּס וַיִּדֹּם. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל וָרוּ. שְׁאַל אוֹתוֹ הֲיֵשׁ לוֹ לְדַבֵּר עוֹד. וְלֹא עָנָה אַנְטִיפַּטֵר עוֹד כִּי אִם הִנֵּה הָאֱלֹהִים יִהְיֶה לְעֵד כִּי אֲנִי נָקִי מִכָּל זֹאת. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הָבִיאוּ אֶת הַכְּלִי אֲשֶׁר בּוֹ סַם הַמָּוֶת. וַיָּבִיאוּ אֲשֶׁר נָתַן אַנְטִיפַּטֵר אֶל פְּרוֹרָה אֲחִי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵרוֹדוֹס. הָבִיאוּ לִפְנֵי אִישׁ אֲשֶׁר לוֹ מִשְׁפַּט מָוֶת. וַיּוּבָא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיְצַו לְהַשְׁקוֹתוֹ וַיַּשְׁקוּהוּ וַיֵּשְׁתְּ הָאִישׁ וַיָּמָת מַהֵר. וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ מִן הַמַּשְׁקֶה וַיִּתֵּן אֶל וָרוּ לָשֵׂאת אוֹתוֹ לִפְנֵי אַגוּסְטוּס לְהַרְאוֹת לוֹ אֶת רָעַת אַנְטִיפַּטֵר.

וַיְצַו עוֹד הַמֶּלֶךְ לֶאֱסוֹר אֶת אַנְטִיפַּטֵר בִּנְחוּשְׁתַּיִם וַיִּתְּנֻהוּ אֶל בֵּית הָאֲסוּרִים. וְאַתְּ כִּי אַנְטִיפַּטֵר בְּבֵית הָאֲסוּרִים לֹא חָדַל מֵעָרְמָתוֹ וּמִלְּשׁוֹן הָרַע וַיִּכְתּוֹב אִגֶּרֶת עַל שֵׁם אַקְמֵי אֲמַת קֵיסַר אִגֶּרֶת כְּתוּבָה מְלֵאָה קְלָלוֹת וְחֶרְפּוֹת אֶל הַמֶּלֶךְ כַּאֲשֶׁר שְׁלוֹמִית אֲחוֹת הַמֶּלֶךְ שָׁלְחָה אֶל אַקְמֵי רְעוּתָהּ כַּאֲשֶׁר קְלָלָה וְחֶרְפָּה שְׁלוֹמִית אֶל הַמֶּלֶךְ וַתִּמָּצֵא ה הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת וּכִמְעַט שֶׁלֹּא הָרַג שְׁלוֹמִית אֲחוֹתוֹ אֲבָל מָצָא אִגֶּרֶת אַחֶרֶת אֲשֶׁר שָׁלְחָה אַקְמֵי אֶל אַנְטִיפַּטֵר לֵאמוֹר כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לִי כָּתַבְתִּי לְאָבִיךָ עַל אוֹדוֹת שְׁלוֹמִית אֲחוֹתוֹ אִגֶּרֶת מְלֵאָה קְלָלוֹת וְחֶרְפּוֹת וְגַם י יָדַעְתִּי כִּי הַמֶּלֶךְ יַהֲרוֹג אוֹתָהּ וְאַתָּה שְׁלַח לִי אֶת הַזָּהָב אֲשֶׁר נָדַרְתָּ לִי עַל דָּבָר אֲשֶׁר הֲעִירוֹתִי עַל הַמֶּלֶךְ לַהֲרוֹג אֶת אֲחוֹתוֹ. וַיִּמְצָא הַמֶּלֶךְ אֶת הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת וַיַּרְא כִּי עָרְמַת אַנְטִיפַּטֵר הוּא לַהֲרוֹג אֶת שְׁלוֹמִית כַּאֲשֶׁר הָרַג אֶת אֲלֶכְּסַנְדֵּר וְאַרִסְטוֹבְלוּס אֶחָיו בְּאִגֶּרֶת עָרְמָתוֹ׃

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה הַמֶּלֶךְ אֶת חָלְיוֹ וַיִּכְבַּד עָלָיו הַחוֹלִי וַיִּכְתּוֹב מ בִּבְרִית לִמְלוֹךְ אַנְטִיפַּטֵר בְּנוֹ אַחֲרָיו וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ אֶת שְׁלוֹמִית אֲחוֹתוֹ וַיִּתֵּן לָהּ כֶּסֶף וְזָהָב וַיְצַו עָלֶיהָ לַעֲשׂוֹת אֶת שָׂרֵי הָעָם עַל בְּנֵי הַשָּׂרִים אֲשֶׁר סָגַר בְּאִיפּוֹדְרוֹמִי לַהֲרוֹג אוֹתָם לְמַעַן יִבְכּוּ רַבִּים בְּמוֹת הַמֶּלֶךְ אֵרוֹדוֹס. וְהַמֶּלֶךְ בֶּן ע׳ שָׁנָה בַּחֲלוֹתוֹ וַיִּכְבַּד עָלָיו חָלְיוֹ מִיּוֹם לְיוֹם וַיְבַקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בְּאַנְטִיפַּטֵר בְּנוֹ לִפְנֵי מוֹתוֹ אֲבָל חִכָּה אֶת ה הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר שָׁלַח אֶל אַגוּסְטוּס קֵיסַר לְדַבֵּר לוֹ עַל אוֹדוֹת אַקְמֵי שִׁפְחַת אַגוּסְטוּס מֶלֶךְ מְלָכִים כִּי אַקְמֵי בַּעֲצַת אַנְטִיפַּטֵר הָיְתָה עַל כֵּן ש שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אֵרוֹדוֹס לְהוֹדִיעַ אֶל אַגוּסְטוּס קֵיסַר לַעֲשׂוֹת נְקָמָה ב בְּאַקְמֵי וְאַחֲרֵי כֵן בְּאַנְטִיפַּטֵר. וַיְהִי הַיּוֹם וַיִּכְבַּד הַחוֹלִי עָלָיו וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד וַיִּשְׂנָא אֶת חַיָּיו וַיִּבְחַר בַּמָּוֶת וַיֹּאמֶר לִמְשָׁרְתָיו הָבִיאוּ תַּפּוּחַ וּתְנוּ בְּיָדִי וַיַּעֲשׂוּ כֵן מְשָׁרְתָיו. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ תְּנוּ לִי מַאֲכֶלֶת וְאַטְהֲרֶנּוּ בְּיָדִי כִּי עָרֵב לִי לֶאֱכוֹל וַיִּתְּנוּ לְיָדוֹ אֶת הַמַּאֲכֶלֶת וַיָּקָם מְעַט וַיִּתְחַזֵּק וַיִּסְמוֹךְ בִּזְרוֹעוֹ הַשְּׂמָאלִית וַיָּרֶם יַד יְמִינוֹ בְּחֶרֶב

פיה ותבלעני כאשר עשתה לדתן ולאבירם כאשר קמו על משה
עה אשר לא הרע להם לישראל והיה לישראל לאב ולמוכיח.
ובאבשלום בברחו למלחמה למלט את נפשו ולא עזבתו הארץ
כי צותה אחר מאיליה ואחזתו בשערות ראשו ותלה אותו עד בא
ההורג והרג אותו כי לא נעזב לברוח למלט אל אביו כי אם בא אל
אביו נמלט. ואני חנני לפניך באתי ולמה אני מורה ורוד
עשה נקמה על הריגת בנו וצוה להרוג את ההורג ואני לא אהבת
נקמה מאויבי אבל בדבר אחר שא נא את פני ושמע בקולי ואל ה
תתנני ביד אחרים לעשות בי נקמה כי אם לפניך לעיניך עשה בי
נקמה בלי חמלה ולא תשא עוד פני. הוצא בני מעי ושאל אותם
והוצא את כל קרבי ושאל אותם אם חשבו עליך רעה והוצא את לבי
מקרבי וברות אותו בחרב וקצצהו חתיכות חתיכות וחפש כל מס
בוסתרות אשר בלבי ושפוך דמי והיה כי יזוב שאל אותו לדבר לך
האמת ועור כל בשרי ועצמותי בחון באש למצוא האמת.
חפש ודרוש וחקור ושאל היטב בכל איברי אמורה ואם חשבתי
עליך רעה ואם לא. ועתה מתי תחכה אבי אם תחמול על בנך
טהרני מאשמה ואם לא תחמול מהר לעשות בי נקמה.
ואם תאמר בלבבך לא אשלח ידי בבני כי עצמי ובשרי הוא איך
עצמך ובשרך איש אשר בקש להרים ידו בך באכזריות!
לט ויהי כאשר כלה לדבר וישאו קולם ויבכו כל העומדים לפני המלך
רק המלך לבדו לא בכה וניקולאוס הסופר כי אוהב היה ניקולאוס
לנערים בני הורודוס אשר נהרגו. ויען ניקולאוס הסופר
במצות המלך ויאמר לבוכים. מדברי אנטיפטר ומערמתו ובזביו
תבכו ולמי תרחמו ואם תחמלו ותרחמו רחמו על הנערים בנים ה
היקרים אשר מתו חנם אשר הרגם זה בלשון הרע וערמות הרשע
אשר לו כי אם זה ימלט כל בית המלך יפול בשחת ולמה זה ימלט
אשר רצח את אחיו וגם לאביו לא חמל. וישא
ניקולאוס את קולו בנועם אשר יספרו על המות ויקרא על הנהרגים
ויאמר עורה אלכסנדר והקימה ארסטובלוס וראו את אויבכם אשר
יבקש למלט בדברים והרג אתכם נקיים בהביאו עדי שקר להעיד ע
עליכם בכתבו אגרת שקר לענוש אתכם בדברו עליכם לאביו לשון
הרע ואביו לא חשב אשר יכזב על אחיו. ועתה מות יומת אשר
הרג את אחיו הוא אשר יעץ את אביו להרחיקם מעליו לבלתי ראות
במותם ויהרוג אותם מרחוק ואם זה ימלט כל בני המלך ימותו
כי זה מלומד להשקות אדם במשקה סם המות ולגנוב דעת ה
הבריות ולרמות את בני האדם כי פורה אחי המלך נאמן למלך
היה

כן התעוררתי קנאה עלי ואוי לי על חוסר דעתי אשר עזבתי אותך והלכתי על כן נתתי מקום למקנאים וממשלת לאורבים אשר את ארבו לנפשי כי כאשר הלכתי למען חייך את חיי השלכתי מנגד אבל לא עשות חפצי הלכתי ולא לי לחשוב הדרך ואתה שלחתני ולך אני גרתי אבי כי לא לי למען אשר לא ישפיל ולא יכניע סיליאון את שיבתך ולא יקח ממך המלכות בעודך חי ולא יפריד קיסר מ מאהבתך הנה יעיר עלי אגוסטוס קיסר אשר יושב ברומה ומושל ב בכל גויי הארץ ואת כי איננו פה הו' יודע רצוני ואת דברי אשר דברתי באזניו על אודות אבי ׃

ויקרא אנטיפטר ויאמר קיסר קיסר ואת כי אינך פה בא והעד לת עלי עדות לפני אבי מה דברתי באזני קיסר על אודות אבי ואמרת א אתה דברת קיסר על אודות הרוצחים אשר עמדו לפניך לדין הלא עשית בם נקמה הלא שנאת רוצחים ואיך דברתי אני לפניך לרצוח את אבי. דבר והעד קיסר כל אשר שמעת ואת כי אתה מרחוק ברומה ואני בירושלם ואני בלא אותך נענשתי לפני אבי. הלא הנך פה כי אגרותיך פה והם בידי אגרותיך אשר ירא כל רוצח ואשר יחברו כל שונאי רוצחים. קבל אבי אגרת קיסר אוהבך והוא תלמידך אבן עזרתיך לפניו קבל אגרת קיסר אשר תקרא שלומך כתובה בימין קיסר ימין אשר לא הרע לך אשר נתן כתר מלכות בראשך ומי ישנא אותי יותר מקיסר אם ימצא כי העון הזה אבל חלילה כי בעבור סיליאון הלכתי לבלתי ירע לך כי אתה שלחתני. זכר אבי כי לא רציתי ללכת כי אז ראיתי מ מקנאים כורים לרגלי שוחה אבל קבלתי את התלאה אשר מצאתני בדרך בעבורך ולא שנאתיה ואקרא אל קיסר אשר לא ישמע דברי אבל הוא אשר יטהרני באגרותיו מעון הזה. הנני אבי נסעתי והלכתי מאת פני קיסר ובאתי לפניך ומהרתי לבא ולי אז לא הלכתי מאת פניך אבל שלחתני והלכתי. הנה אבי והנה עדי ואל תאמר כי הבאתי לפניך עדים בני אדם מהם יראים להעיד האמת ומהם לוקחין שוחד אבל עדי אשר יעידו בי ואשר יענו עדות לא יראים מפניך להסתיר את האמת ולא יקחו שוחד ממני להעיד שקר וכזב כבני אדם כי כל האדם כוזב כאשר כתוב אבל הנה אני קראתי לפניך את שלשת עדים והם יענו בי שלשתם שמים וארץ והים אשר לא יחמלו לאיש אשר יקום על דם אביו ואני באתי הולך תחת השמים ולמה לא הרעים השמים והבריק עלי ברק והמיתני. ועוד באתי ועברתי בים הולך בתוך פלג הים ולמה לא הטביעני ויצאתי הולך על הארץ ולמה לא פתחה הארץ

לֹא סָלַחְתִּי וְלֹא רִחַמְתִּי עֲלֵיהֶם. אֲבָל הָיָה דְּבַר הַמֶּלֶךְ אוֹרוֹדוֹס בַּחֲרוֹן אַף וּבַחֲמָתוֹ וַיִּקַּץ הַמֶּלֶךְ אֶת קוֹלוֹ בַּחֲרוֹן אַפּוֹ וַיִּדּוֹם:

לז וַיִּשָּׂא אַנְטִיפַּטֵר אֶת רֹאשׁוֹ מְעַט מֵעַל הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת רֹאשׁוֹ אָדָם אֲשֶׁר הוּא מֻכֶּה בְּחֶרֶב וַיִּפְתַּח פִּיו וַיֹּאמַר אָבִי דִּבְרֵי רִיבוֹתֶיךָ וְתוֹכְחוֹתֶיךָ הַמָּרוֹת יַעַזְרוּנִי וְיַעַמְדוּ עָלַי כְּמֵלִיץ יוֹשֶׁר וְכַאֲשֶׁר בִּקַּשְׁתָּ לְהַרְשִׁיעֵנִי תַּצְדִּיקֵנִי בִּדְבָרֶיךָ וְאָמְנָם כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ שׁוֹמְרְךָ הָיִיתִי וְאֵין אֲנִי רוֹצֵחַ כִּי הָיִיתִי שׁוֹקֵד עָלֶיךָ תָּמִיד לְבִלְתִּי נָגוֹעַ בְּךָ אוֹיְבֶיךָ בְּגָלוּי אוֹ בְּסֵתֶר וּמִי לֹא יֵדַע כִּי אֱלֹהִים יַעֲשֶׂה נְקָמוֹת בְּאִישׁ אֲשֶׁר יְבַקֵּשׁ רַע עַל אָבִיו וְאִם בַּעַר אֲנִי מִכָּל הַבְּרִיּוֹת גַּם יָדַעְתִּי כִּי כֵן. וְאִם לֹא יָדַעְתִּי יֵשׁ לִי לִלְמוֹד אֶת מוֹסְרוֹת אַחַי פֶּן יִקְרֶה לִי כַּאֲשֶׁר הִקְרָה לָהֶם. הֵם כִּדְבָרֶיךָ בַּעֲבוּר הַקִּנְאָה אֲשֶׁר קִנְאוּנִי בִּקְשׁוּ לְהָרְגֶךָ כִּי הֲמָלַכְתִּי עִמָּהֶם וְהֵם הָיוּ מִמִּשְׁפָּחָה יְקָרָה וַיִּרְאוּ כִּי הֲמָלַכְתִּי עַל כֵּן עָמְדוּ עָלֶיךָ לְרָעָה וַיָּמוּתוּ בַּעֲוֹנָם וַאֲנִי לֹא נָאָה לִי לִמְלוֹךְ וְלֹא יָדַעְתִּי כִּי אִם מִיָּדְךָ וּמָה הַדָּבָר אֲשֶׁר יָעַצְתִּי לְהָרְגְךָ אִם לְקַבֵּל מַלְכוּת וְאַתָּה כְּבָר הִמְלַכְתַּנִי.

וְאִם בַּעֲבוּר הַכָּבוֹד כְּבָר כִּבַּדְתַּנִי וְהֵם אַחַי חָרָה לָהֶם בַּעֲבוּר אֲשֶׁר הֲמָלַכְתִּי וְאִם נָתַתָּ לָהֶם הַמַּלְכוּת לֹא קָמוּ עָלֶיךָ לְרָעָה כִּי מִי הֲבִיאָם לִשְׁלוֹחַ יָדָם בְּךָ כִּי אִם בְּשֶׁרָאוּ שֶׁהֲמָלַכְתִּי אֲנִי וַאֲנִי כַּאֲשֶׁר קוֹלְךָ יָעִיר עָלַי לֹא יָרֵאתִי כִּי מִמְּךָ וּמָה הַדָּבָר אֲשֶׁר הֵסִית לְהָרְגְךָ אִם עֲנִיּוּת כִּי עֲנִיּוּת יָסִית אֶת הָאָדָם לַהֲרוֹג נֶפֶשׁ לָקַחַת עוֹשֶׁר וְאַתָּה בְּכָךְ נָתַתָּ לִי עוֹשֶׁר גָּדוֹל וְעָשִׂיתָ אוֹתִי עָשִׁיר וְשִׁלַּחְתָּ אוֹתִי אֶל רוֹמָה וְרָאִיתִי שָׁם מְלָכִים אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם לִשְׁאוֹל אֶת שְׁלוֹם אֲגוּסְטוּס קֵיסָר מְלָכִים כְּמוֹנִי הָיוּ אֲבָל עֲשִׁירִים כָּמוֹנִי לֹא הָיוּ וְגַם אוֹתוֹ אֲגוּסְטוּס הִשְׁלַמְתִּיו עִמְּךָ וְעָשִׂיתִי אוֹתוֹ אוֹהַבְךָ לְבִלְתִּי הֱיוֹת יוֹדֵעַ סִילֵיאוֹן הַנִּלְחָם בְּךָ וְאֵת כִּי נָתַן לוֹ סִילֵיאוֹן זָהָב לָרוֹב לָתֵת לוֹ חַיִל לְהִלָּחֵם בְּךָ וְלֹא אָבָה קֵיסָר שְׁמוֹעַ לוֹ בִּלְבַד כִּי אֲנִי שָׁם כִּי נָשָׂא פָּנַי וְנַעֲשָׂה קֵיסָר אוֹהַבְךָ וְנֶהְפַּךְ לְאוֹיֵב אֶל סִילֵיאוֹן הַנִּלְחָם בְּךָ.

וּמִי גִּלָּה אֶת סוֹד אֲחֵרִים אֲשֶׁר יָעֲצוּ לַהֲרוֹג אוֹתְךָ אֶלָּא אֲשֶׁר אֲנִי גִּלִּיתִי אֶת סוֹדָם וְאֵיךְ אֲנִי רוֹצֵחַ אֲשֶׁר תָּפַשְׂתִּי קוֹרְצָתוֹ אֲשֶׁר אָרַב לְךָ הֲלֹא אֲנִי תְּפַשְׂתִּיו וְיִסַּרְתִּיו בְּיִסּוּרִין רָעִים וּבְחִבּוּט אַכְזָרִי לְהִתְוַדּוֹת וְהִתְוַדָּה וְדִבֵּר אֲמִתּוֹת וְעָשִׂיתִי בוֹ נְקָמָה וְאִם הֶחֱרַשְׁתִּי וְשָׁתַקְתִּי הֲלֹא הָיָה הוֹרֵג בִּשְׁתִיקָה אֲבָל הִצַּלְתִּיךָ מִיָּדוֹ כַּאֲשֶׁר יָדַעְתָּ אִם אַכְזָרִיּוּת הָיְתָה בִּי אוֹ חֵמָה הִנֵּה הֵם מֵרוֹב טוּבָתְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמִּי יֵשׁ עָלַי לִלְבּוֹשׁ עֲנָוָה מֵרוֹב טוּבָתְךָ כַּהֲסִירְךָ אֶת אַחַי הַמְּלָכִים מִלִּהְיוֹת מְלָכִים וְהִמְלַכְתָּ אוֹתִי אֲשֶׁר לֹא נָאָה לִי מַלְכוּת וְלֹא לְבַד אַחֲרֶיךָ הֲמָלַכְתִּי כִּי עִמְּךָ מָלַכְתִּי וְחֵלֶק מַלְכוּתְךָ הָיִיתִי וּמֶלֶךְ כָּמוֹךָ.

אוֹי כִּי שָׁדוּד אֲנִי מֵרוֹב רַחֲמוֹת יָדֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמִּי עַל כֵּן

כן

חַיִל כִּי אֵין פֹּה רֶוַח וְהַצָּלָה כִּי אִם יַד רָמָה וּמִלְחָמָה . וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיָּבִיא אֶת אַנְטִיפַּטֵר לְפָנָיו וַיִּפּוֹל לְרַגְלֵי אָבִיו בְּכוֹבֶד כַּאֲשֶׁר יִפּוֹל אָדָם מִמַּכַּת חֶרֶב וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל הָעוֹמְדִים לְפָנָיו הַחֲרִישׁוּ וַיַּחֲרִישׁוּ כֻּלָּם .

וַיִּוָּעֵץ הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמִּלָּה אֵין אִישׁ צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יִסְבּוֹל אֶת הָרָע הַזֹּאת וְאֵין אֶרֶךְ אַפַּיִם אֲשֶׁר יַאֲרִיךְ אַפּוֹ מֵעַל אַנְטִיפַּטֵר אֲבָל יָדַעְתִּי זְדוֹנוֹ כִּי שָׂנֵאתִי כִּי הוֹלַדְתִּי בָּנִים כָּאֵלֶּה וְהָרַגְתִּי אֶת שְׁנֵי בָנַי אֲבָל הֵם לְפִי אֲשֶׁר הֵבַנְתִּי נְקִיִּים מֵתוּ כִּי לֹא חָטְאוּ אֲבָל בִּלְשׁוֹן הָרָע הַזֶּה הֲרַגְתִּי אוֹתָם וְגַם לָזֶה לֹא חָטְאוּ כִּי שָׂנֵאת אוֹתָם חִנָּם וַיְעוֹרְרֵנִי עֲלֵיהֶם בְּקִנְאָתוֹ אֲשֶׁר קִנְּאָם עַל אוֹדוֹת אֲשֶׁר הָיְתָה אִמָּם מִמִּשְׁפָּחָה יְקָרָה וְנָאוֹת ת הַמַּלְכוּת נַעֲשֵׂיתִי אֲנִי כְּבַעַר וְהִמְלַכְתִּי זֶה בֶּן אוֹלֶדֶת וְנֶהְפַּךְ לִי וּלְאָחִיו לְאוֹיֵב וַיִּגְנוֹב דַּעְתָּם לִגְרוֹת אוֹתָם עָלַי וְנֶהֶפְכוּ עָלַי לְאוֹיְבִים בְּדִבְרֵי זֶה אַנְטִיפַּטֵר וְגַם אֲנִי מִלְּשׁוֹן אַנְטִיפַּטֵר נֶהֱפַכְתִּי לְאוֹיֵב לְבָנַי וְאָמְנָם כִּי הֲרַגְתִּי אוֹתָם וַיָּמוּתוּ לְאֵבֶל אֲבִיהֶם וּלְשִׂמְחַת אֲחִיהֶם אַנְטִיפַּטֵר וַאֲנִי אֲבָכֶה עַל בָּנַי וְהוּא יִשְׂמַח עַל אָחִיו . וְאֵיךְ לֹא אֲבָכֶה וְאָרוּ כִּי תָמִיד בְּבֵיתִי נְשֵׁי בָנַי אַלְמָנוֹת וְאֶת בְּנֵי בָנַי הַנֶּהֱרָגִים יְתוֹמִים וְאֵת בָּנַי הָרַגְתִּי בַּעֲבוּר אֲשֶׁר קָמוּ עָלַי עַל אוֹדוֹת הַמַּלְכוּת א אֲשֶׁר נָתַתִּי לָזֶה וְאֶרְאֶה תָמִיד אֶת בְּנֵיהֶם יְתוֹמִים וְאֶת נְשֵׁיהֶם אַלְמָנוֹת וְנִחַמְתִּי וְאֵין מָה לַעֲשׂוֹת כִּי בִּעַרְתִּי הַכֹּל מִבֵּיתִי וְנָתַתִּי מְקוֹמָם לָזֶה הָרָשָׁע וְלֹא רַב לוֹ כִּי הָרַג אֶת אָחִיו בַּעֲצָתוֹ וּבְעָרְמָתוֹ הָרָשָׁע הַזֶּה וַיָּקָם עָלַי לַהֲרוֹג אוֹתִי כִּי אֲנִי עָשִׂיתִי כָּל זֹאת כַּאֲשֶׁר נְשָׂאתִיו עַל כָּל בָּנַי וְהִמְלַכְתִּי אוֹתוֹ לִהְיוֹת מֶלֶךְ אַחֲרַי וְהוּא לֹא חִכָּה אֶת יוֹם מוֹתִי לִפְנֵי הָאֱלֹהִים אֲבָל הִתְאַוָּה וּמִהֵר לִמְלוֹךְ בִּשְׁפִיכוּת דָּם לִשְׁפּוֹךְ אֶת דַּם אָבִיו לְשַׁלֵּם לִי רַע תַּחַת טוֹבָה כַּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי אוֹתוֹ שְׂנֵאתִיו הַמְּתוֹעָב הַזֶּה אֲשֶׁר נָתַתִּי לוֹ מַלְכוּת בְּעוֹדֶנִּי חַי וְנָתַתִּי לוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כִּכְּרֵי זָהָב ו וְשִׁלַּחְתִּי אוֹתוֹ לִהְיוֹת אָהוּב אֶל רוֹמָה אֶל אַגּוּסְטוּס מֶלֶךְ רוֹמָה .

וְאִם תֹּאמַר כִּי אָחִיו אֲשֶׁר הָרַגְתִּי קָמוּ עָלַי כַּאֲשֶׁר קָם זֶה חָלִילָה אֲבָל זֶה עָשָׂה כָּל הָרָעוֹת אִישׁ דָּמִים וּמִרְמָה יְתָעֵב . הִשָּׁמֶר לְךָ וָרוּ הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תַּאֲמִין לִדְבָרָיו לְקוֹל תַּחֲנוּנָיו וּפֶן תְּרַחֵם עַל דִּמְעוֹתָיו כִּי זֶרֶת מְלוּמָּד לְרַמּוֹת וְלִגְנוֹב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת כַּאֲשֶׁר גָּנַב דַּעְתִּי ו וְדַעַת רַבִּים לְעוֹרְרֵנִי עַל אָחִיו בְּאָמְרוֹ אֵלַי תָּמִיד מֵהֶם לְשׁוֹן הָרָע ו וַיְרַמֵּנִי בְּמִרְמָה וַהֲבִיאַנִי עַד מִטָּה וְשׁוֹקֵר אֲנִי לִהְיוֹת כְּחוֹמָה לְעֵינֵי בְּנֵי אָדָם וּבְסֵתֶר כְּאוֹרֵב וּבְאוֹיֵב וַאֲנִי הֶאֱמַנְתִּי לוֹ אֶת נַפְשִׁי וְאֶת ע עַצְמוֹתַי אֶת כָּל בְּשָׂרִי נָתַתִּי בְיָדוֹ וְאֵיךְ נִמְלַטְתִּי מִיָּדוֹ וַיְרַמֶּה לִי כִּי אֵין אֲנִי חַי כִּי מֵת אֲנִי רַק בַּחֲלוֹם אֲנִי חַי . וּמִי יַאֲמִין כִּי נִמְלַטְתִּי מִיָּדוֹ אֲשֶׁר הִמְלַכְתִּי עָלַי זֶה וַאֲהַבְתִּיו וְעָשִׂיתִי לוֹ יְקָר וּגְדֻלָּה עַל כָּל בְּנֵי מֵעַי אֲבָל מֵרוֹב עֲוֹנוֹת וּמֵרוֹב שְׁפִיכוּת דָּם

לֹא

וְאַמְלִיךְ אוֹתְךָ לְבַדְּךָ לִפְנֵי מוֹתִי. וַיְהִי מִקֵּץ שִׁבְעָה חֳדָשִׁים אֲשֶׁר שָׁלַח
הַמֶּלֶךְ אֶת הָאִגֶּרֶת וַיֵּצֵא אַנְטִיפַּטֵר מֵעִיר רוֹמָה וַיָּבֹא עַד עִיר אֲשֶׁר ש
שְׁמָהּ תַּרֶינְתוֹ וַיִּשְׁמַע שָׁם כִּי מֵת פְּרוֹרָה דוֹדוֹ וַיֵּבְךְּ וַיִּתְאַבֵּל מְאֹד וְלֹא
מֵאַהֲבַת פְּרוֹרָה בָּכָה אֲבָל כִּי נִשְׁאַר לְבַדּוֹ וְאֵין מִי יַעַזְרֵהוּ לַהֲרוֹג אֶת
אָבִיו. וּמִשָּׁם נָסְעָה בָּאֳנִיָּה וַתָּבֹא בִּמְחוֹז קֵיסָרְיָה וַיִּשְׁמַע שָׁם כִּי
הִשְׁלִיךְ הַמֶּלֶךְ אֶת אִמּוֹ מִגְּבִירוּת גְּבֶרֶת וַיֶּחֱרַד אַנְטִיפַּטֵר חֲרָדָה גְדוֹלָה
וַיֵּבְךְּ אַנְטִיפַּטֵר כִּי יָדַע כִּי נִגְלָה כָּל סוֹדוֹ וַיֶּחֱשׁוֹב לִבְרוֹחַ בָּאֳנִיָּה אֲבָל ע
עֲבָדָיו הַסָּרִיסִים אֲשֶׁר הָיוּ עִמּוֹ הִתְאַוּוּ לָלֶכֶת אֶל בֵּיתָם. וַיֹּאמְרוּ
לוֹ אִם תִּבְרַח עַתָּה יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ אוֹיְבֶיךָ רָעוֹת הַרְבֵּה בְּאָזְנֵי הַמֶּלֶךְ
וְלֹא טוֹב לְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן מָקוֹם לְאוֹיְבֶיךָ כִּי בְּלֶכְתְּךָ אֶל הַמֶּלֶךְ יִפְּלוּ
כָּל אוֹיְבֶיךָ וְהֵם אֲשֶׁר הִלְשִׁינוּ אוֹתְךָ יִפְּלוּ בְּשַׁחַת כָּרוּ.
וּבְרְאוֹתְךָ הַמֶּלֶךְ יְרוֹמִמְךָ וִיכַבֶּדְךָ כִּתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם וְיַשְׁפִּיל כָּל שׂוֹנְאֶיךָ
וַיַּאֲמֵן לַעֲצָתָם וַיֵּצֵא לָאָרֶץ מִן הָאֳנִיָּה וַיּוֹאֶל לָלֶכֶת בְּרַגְלָיו אֶל הָאָרֶץ
לֹא יָצְאוּ לִקְרָאתוֹ כִּי אֲחֵרִים הָיוּ יְרֵאִים פֶּן יִפָּגְשׁוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וַאֲחֵרִים
מִשִּׂנְאָה אֲשֶׁר שְׂנֵאוּהוּ עַל כֵּן לֹא יָצָא אָדָם וַיַּרְא כִּי נִלְכַּד כַּאֲשֶׁר יִלָּכֵד
הַדָּג בְּרֶשֶׁת. וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ יְרוּשָׁלַיִם וְלֹא מָצָא אָדָם בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יְדַבֵּר וְגַם
שׁוֹמְרֵי הַמֶּלֶךְ בָּאִים עִמּוֹ לְבִלְתִּי יִבְרַח וַיָּבֹא הָעִירָה וְלֹא הָלַךְ לְבֵיתוֹ
וַיַּעַל אֶל בֵּית הַמֶּלֶךְ וַיָּבֹא פִּתְאוֹם לְפָנָיו וַיִּפּוֹל לְרַגְלֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּסְתֵּר אֶת
הַמֶּלֶךְ פָּנָיו לְבִלְתִּי רְאוֹת אוֹתוֹ וַיָּקָם אַנְטִיפַּטֵר וַיְבַקֵּשׁ לְחַבֵּק אָבִיו ו
וַיִּתְחָרוּת הַמֶּלֶךְ אֶת חִבּוּק אַנְטִיפַּטֵר מֵעָלָיו וַיֹּאמֶר. רוֹצֵחַ אֵיךְ לֹא תֵבוֹשׁ
לְחַבֵּק אֶת אֲשֶׁר בִּקַּשְׁתָּ לַהֲרוֹג וַתִּגַּע אוֹתִי בְּיָדְךָ מְלֵאַת דָּם רְחוֹץ יָדְךָ
קוֹדֶם בְּנִקָּיוֹן אִם תּוּכַל וְהַשְׁלֵךְ מֵעָלֶיךָ אֶת הַשְּׁמוּעָה אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי ע
עָלֶיךָ. לְמָחָר תָּבֹא לִפְנֵי אַתָּה וְהַשְּׁלִיחַ אֲשֶׁר שָׁלַח אַגּוּסְטוּס מֶלֶךְ רוֹמָה
וּשְׁמוֹ וָרוּ וּדַבֵּר דְּבָרֶיךָ וְאַתְּ כִּי אַתָּה רוֹצֵחַ אֲבָל לְמָחָר נָתַתִּי לְךָ מָקוֹם
לְדַבֵּר וְאֶשְׁמַע דְּבָרֶיךָ בְּנַחַת וַיֵּצֵא אַנְטִיפַּטֵר מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּרַעַד וּפַחַד
וַיֵּלֶךְ אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא יָדַע הַדָּבָר מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף וַיִּסְעַר בְּלִבּוֹ מְאֹד ו
וַתָּבֹאנָה אֵלָיו אִמּוֹ וְאִשְׁתּוֹ וַתַּגֵּדְנָה הַדָּבָר לְאַנְטִיפַּטֵר וַיִּשְׁמַע וַיּוֹאֶל ל
לַעֲרוֹךְ אֵיכָכָה יִמָּלֵט בִּדְבָרִים מִן הָאַשְׁמָה אֲשֶׁר בָּהּ:
לו וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיֶּאֱסוֹף אֶת שָׂרָיו וְאֶת אוֹהֲבָיו וַיֶּאֱסוֹף
עוֹד אֶת הַמַּלְשִׁינִים אֲשֶׁר דִּבְּרוּ עַל אַנְטִיפַּטֵר וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא אֶל וָרוּ
הָרוֹמִי אֲשֶׁר שָׁלַח אַגּוּסְטוּס מֶלֶךְ רוֹמִי לִשְׁאוֹל שְׁלוֹם אוֹרוֹדוֹס מֶלֶךְ
יְהוּדָה וַיֵּשֶׁב וָרוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ הֲשָׁמַעְתָּ וָרוּ כַּאֲשֶׁר קָם
עָלַי אַנְטִיפַּטֵר בְּנִי וַיְבַקֵּשׁ לַהֲרוֹג אוֹתִי. וַיֹּאמֶר וָרוּ אֶל הַמֶּלֶךְ יִשְׁפּוֹט
הַמֶּלֶךְ בְּרַחֲמִים וַתִּקָּרֵא הָאִגֶּרֶת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר שָׁלְחָה רוֹסִיתְיָאה אֵם
אַנְטִיפַּטֵר אֶל בְּנָהּ לֵאמֹר שְׁמַע אָבִיךָ אֶת כָּל אֲשֶׁר יָעַצְתָּ לְהָרְגוֹ הִשָּׁמֵר לְךָ
פֶּן תָּבֹא הֵנָּה כִּי אִם בְּכֹחַ גָּדוֹל וְחַיִל כָּבֵד וּשְׁאַל לְךָ מֵאֵת אַגּוּסְטוּס
חיל

למשמרת ובחרי להביא אותו אלי. ותשמע האשה ותאמר לאנשים אשר שלח המלך אליה הבו עד אקח בידי את הכלי אשר בו סם המות ואביאה עמכם אל המלך ותעל האשה בעליית הבירה במקום הגג להביא את הכלי ותמהר לבא אל המלך ותשמט עצמה מעל מרום הגג ארצה ולא נפלה על ראשה ולא מתה כי מהאלהים היתה למען ישלם לאנטיפטר אל פניו את אשר עשה לאחיו ויביאו את האשה לפני המלך וישימו אותה במטה לפני המלך ויאמר לה המלך אמרי אמת פן אכרות את בשרך ואשליך אותו לכלבים ואם תגלי הסוד ותדברי האמת הנה סלחתי לך ולכל אנשי ביתך. ותען האשה ותאמר שמע המלך אשר בחר אלהים בך כי לא אכסה ממך דבר עתה ולמי אני שומרת את האמונה כי פרורה אישי מת כי בעודנו בחיים לא גליתי את סודו טרם נתתי צוארי לחרב אבל הוא נמלט מידך והלך במקום אשר ינצל עבד מאדניו ועתה למה אסתיר ממך או מאהבת אנטיפטר בנך הרשע אשר הביאני אל השחת הזה ותאמר האשה זכר נא המלך את יום אשר באת אל פרורה אחיך ביום אשר חלה את חליו אשר מת בו ובכית בדמעות בחק האחים וכאשר הדלת אתה בערב והלכת אל ביתך לשכב עד הבקר בלילה קראני אחיך ויאמר אשתי ואמרתי הנה אמתך אדני. ויאמר הראית את הדמעות אשר הדמיע אחי המלך ואמרתי ראיתי. ויאמר נלכדתי במצודת אנטיפטר הרשע כי צדני ולכדני בערמתו כאשר יצוד את הצפור כי חשבתי להרוג את המלך אחי ולשלם לו רעה תחת טובה אשר גדלני ואשר היטיב לי אחי המלך ועתה לכי והביאי את הכלי אשר בו סם המות אשר נתן לי אנטיפטר הרשע ושפכי אותו לעיני ארצה בעבור אשר לא ימצא אותו אנטיפטר הרשע להרוג את אחי המלך והבאתי את הכלי ושפכתי את סם המות אשר בו לעיניו ארצה אבל הותרתי בו מעט ושמרתי באותו הכלי למען הראות לך המלך כי יראתי את היום הזה אשר עבר עלי עתה ותרם האשה את ידה ותשט את הכלי אל המלך ויקח המלך הכלי מיד האשה ויסלח לה ויצו לרופאים לרפאתה וישלחה לביתה:

בעת ההיא שלח המלך ארודוס אגרת אל רומה אל אנטיפטר בנו לת
לאמר בא ואל תעמוד כי לא אוכל לנהוג את המלכות ואינך אתה הנה בימים ההם גם ארכילאוס ופליפוס בני המלך היו ברומי עם אנטיפטר בנו הגדול ויקנא להם אנטיפטר ויכתוב אגרת אל המלך כי גם אלה בניך אויביך הם כי ידברו עליך רע לפני אגוסטוס ולפני שריו. ויכתוב עוד המלך אל אנטיפטר בנו אמנם ידעתי כי אויבי הם אבל מהר בא אלי אתה ואל תעמוד ותבא עמך אחיך ואעשה בם נקמת

ואמליך

דוסיתיאת אשת המלך אם אנטיפטר אשר עשתה את כל הרעות
האלה בעשותה תמיד משתה בביתה לפרורה אחי המלך ולאנטיפטר
בנה בעמדם במשתה תמיד ויבאו בבית דוסיתיאת אם אנטיפטר ו
וישבו לשתות כל לילה ויועצו עצה על המלך ללכת אנטיפטר אל
רומה ופרורה לעמוד עם המלך להשקותו משקה סם המות ל
להרוג את המלך ואחר כך לבוא אנטיפטר מן רומה למלוך כי אמר
אנטיפטר אם לא נמיתהו לא נמלט מידו אנחנו כאשר לא נמלטו
בניו מידו אשר הרג אותם ועל מי יחמול זה אשר לא חמל על א
אשתו אשר אהב ועל בניה. אין לנו מה לעשות כי אם לרחוק
ממנו לנוס מפני הנה רעת הזאת כי המליכני במרמה ומתי אמלוך
כי אם כעור אראה בבחור ואני כבר זקנתי והתחילו שיבות לצמוח
בראשי ומי יודע מי ימות טרם ביני ובינו.

ועוד כי הנה הילדים בני אחי הנהרגים התחילו לגדל כאשר
יכרות אדם את ראש הנחש ויחיה עוד וינשוך ובנו הקטן ארודוס אשר
ילדה מרימי היא אהוב בעיני אבי ואני ידעתי כי לא יתן לי המלכות
רק ירמה אותי כי לא יבקש על טוב כי אם רע כי אויב הוא לכל
בניו ולנשיו ולאחיו ולכל משפחתו והנה פרורה אחיו אשר הוא מ
מנעריו שרת לפניו הוא אויב לו ודבר לי בסתר לאמור אל יהי לך
אהבה עם הורג ואל תדבר עמו ועלי לתת לך מאה כברי זהב כי א
אויב לכל הבריות. ויאמר פרורה מי יוכל
לסבול את רעתו אולי נחשבנו לחיות ולבהמות עד למלט את נפשינו
מידו כי איש אשר לא חמל על אשתו ועל בניו איך יחמול על אחיו.
אבל פה רוחה והצלה אחר כל זאת כי אם ימיננו וחרבנו. חזקו
ונתחזק להרגו טרם יהרוג אותנו. וכל הדברים האלה דברה
השפחה אל המלכה והצילה נפשה ונפשות חברותיה מחבוט אבזריות
כי האמין המלכה את דבריה על אודות מאה כברי זהב אשר דבר לתת
לאנטיפטר כי לא שמע את הדבר הזה אדם זולתי המלך ואנטיפטר
על כן האמין המלך ארודוס את שפחת פרורה :

לד וישלח המלך ארודוס ויתפוש את הפקיד אשר לאנטיפטר בנו
נאמן ביתו ויחבטהו בחבוט אבזריות ויהי כאשר לא יוכל לסבול רת
התודה ויאמר אמנם כי ממצרים שלח תיאוריאון אוהב לאנטיפטר בן
המלך כלי אחר קטן מלא סם המות להשקות את המלך ויקח אנטיפט׳
את הכלי ויתן אותו אל פרורה אחי המלך לאמור אליו אנטיפטר אני
בלכתי א׳ רומ׳ השקת אותו א׳ אבי לבלתי יאמרו עלי כי אני הרגתי את
אבי ויקח פרורה את הכלי ויתנהו אל אשתו למשמרת. וישלח המלך
אל אשת פרור׳ לאמור קחי בידך את כלי סם המות אשר נתן לך פרורה

אחי למשמרת

ויירא אנטיפטר פן יעזרו את הנער בן אלכסנדר ויבך אנטיפטר ת תמיד לפני המלך אביו ויאמר לו מה בצע בתתך לי את המלכות ואת הכח נתת לבן אלכסנדר בתתך לו את בת פרורה אחיך והוא בן בתו אשר לארכילאוס מלך כפתור ואין אני יכול לעמוד לפני שרים הגבורים האלה. ויאמר לו אביו אני צויתי אשר תמלוך אתה אחרי ומה לך אשר תירא כי לך המלכות וביך ה היא. ויירא אנטיפטר מכל בני המלך ארודוס כי ט׳ נשים היו למלך ותלדנה למלך ארודוס בנים ובנות רק שתים מהם היו ע עקרות ולא ילדו והאחרות תלדנה בנים ובנות. ותלד לו דוסיתיאה אשתו את אנטיפטר ותלד לו גם מרימי אשתו את ארודוס הקטן כי השנים נהרגו ותלד לו מלתכוס אשתו את אנטיפס ואת ארכילאוס ובת שמה אולימפיאדס ותלד לו גם את קליאופטרה ירושלמית א אשתו את ארודוס ואת פיליפוס וגם ארודיפילוס אשתו ילדה לו שתי בנות שם האחת רוכסני ושם השנית שלומית.

ונשי המלך האחרות שם האחת פירדה ושם השנית אלפיס על כן ירא אנטיפטר מכל משפחות המלך ארודוס ויתחבר אנטיפטר ליועצי הרשע ויתן להם שוחד כסף וזהב ואבן יקרה ויתחברו שניהם אנטיפטר ופרורה יועצי הרשע ואנשי הבליעל ויתחננו למלך ארודוס ויגנבו את דעתו ויתירו את התחנות אשר למלך מן הילדים בני ה הנהרגים. ואנטיפטר ופרורה אחי המלך עושים תמיד משתה בכל יום ויום ויועצו שניהם ימים רבים:

ויהי היום ויקצוף המלך ארודוס על פרורה אחיו ויאמר לו לך לג לביתך תשמר לך שלא תראה את פני עוד. וילך פרורה וישב בביתו ופני המלך לא ראה. וישלח המלך אנטיפטר בנו אל רומה אל אגוסטוס מלך רומה לשאול לו לשלום ושלח לו מנחה גדולה.

ובימים ההם חלה פרורה אחי המלך את חליו אשר מת בו וישלח אל המלך דברי התחנונים לבוא המלך ארודוס אליו לחנן המלך על ביתו ועל בניו ויחמול המלך על אחיו וילך אליו ויבך המלך על אחיו וימת פרורה ויעש לו מספד גדול ויביאהו ירושלם ויקבור אותו בקברות אבותיו בכבוד גדול אבל השמועה ששמע המלך על אודות אחיו כי בקש להשקותו סם המות בעורנו חי זכר המלך את הדבר הזה ויבקש למצוא הדבר וילכד את סריסי אחיו ואת שפחותיו ויצו ליסרם באכזריות ובכל מיני חבוט ויסורין רעים.

ואז אחת מן השפחות אשר היתה ביסורין צעקה ואמרה אלהי כל העולם אשר נפש כל חי בידך וכח וגבורה הציל אותנו מן האכזריות זאת כי חנם נמות בלא עון אלהי עולם השב את העון הזה על ראש

לתפוש תורו ותריפון אשר לו חס לגלח זקן המלך ויצו המלך להכות
את תורו ואת תריפון באבזריות וביסורין רעים ׃
לב ויַרא הנער בן תורו את מכת אביו ויסוריו ויכמרו רחמיו על אביו
ויאמר אל המלך אם תחמול על אבי לא תיסרהו עוד ותסלח לו ואני
אדבר לך את כל הדברים ואגלה את כל הסתרים. ויאמר המלך הנה
סלחתי לאביך ולא איסרהו עוד רק אשר תאמר האמת. ויען הנער
ויאמר אמנם כי אלכסנדר בנך הסית את אבי להרגך ואבי לא בקש
לשלוח יד בך על כן דבר להריפון לעשות הדברים האלה כאשר ש
שמעת ולא דבר זאת הנער כי אם להציל את אביו ולא הועיל לו.

ויקרא המלך את כל שריו ועבדיו וידבר באזניהם על
אודות תורו ועל אודות תריפון ויעורר עליהם ויהרגו העם ביום ההו'
את תורו ובנו ואת תריפון במקלות לפני המלך ואת אלכסנדר
ואת ארסטובלוס בניו אשר ילדה מרימי אשתו צוה וישאו אותם ש
שומרנה אשר נקרא שמה סבסטיאה ויתלו את שניהם על העץ ב
במצות המלך אביהם וימותו. וישמח אנטיפטר בן הורדוס על
מפלת אחיו על זה התעוררה שנאת כל העם עליו ולא חדל אנטיפטר
מערמות ומעצות רעות ברעתו כי התחילו היהודים לגדל בני א
אלכסנדר ובני ארסטובלוס ההרוגים. ויהיו בני אלכסנדר תיגרן
ואלכסנדר בשם אביו אשר ילדה לו גלפירה בת מלך כפתור ׃

ובני ארסטובלוס היו שם האחד הורדוס ושם השני אגריפס ושם
השלישי ארסטובלוס בשם אביו אשר ילדה לו בירוניקי בת שלומית
ושתים בנות שם האחת אריראם שם השנית מרימי.

וירא אנטיפטר את הילדים והנה המלך נהפך לרחם על הילדים משני
בניו ההרוגים. ויהי היום ויאסוף את שריו וגבוריו ויאמר להם ׃

ידעתי כי הגעתי לזקנות וקרבו ימי קצי ואראה תמיד הילדים בני
ההרוגים ולא אוכל להביט אליהם כי אם בדמעות ובבכי כי אני ת
הוא אשר עשיתי את הבכית הזאת ומורי היתה לי והסירותי אתהם מ
מלפני בחמתי והמותי עתה על הילדים בעבור אשר הם קטנים ו
ויתומים על כן נאה עליהם עוזרים אשר יהיו להם כאבות ויאמר
לפרורה תן בתך לארוסה לבן אלכסנדר הבכור ותהיה לו לאב.

ויאמר לאנטיפטר בני קח בת ארסטובלוס לבנך הגדול
לארוסה וגם בנך הורדוס הקטן יקח ארוסה בת ארסטובלוס האחרת
ויאחזו המלך הורדוס יד זה ביד זה ויעש החתנות וישמחו כל ה
העומדים לפני המלך רק לאנטיפטר חרה מאד וישנו פניו בעבור
אשר לקח בן אלכסנדר את בת פרורה אחי המלך הורדוס ושררת
גדולה בידו וגם ארכילאוס מלך כפתור זקנו אשר לנער בן אלכסנדר

וירא

אלכסנדר כדברים האלה ויאמר לו נאה לך למלוך על כל יהודה כי
אתה בחור וגבור ממשפחה יקרה לא נאה לך להיות אנטיפטר חברך
במלכות כי אמו ממשפחה שפלה וידבר לו אלכסנדר כל לבו וערמת
ארכילאוס אשר מלטו מיד אביו ויאמר אלכסנדר לאיריכלס דברים
על אביו. ויבא איריכליס ויאמר למלך ארודוס לא נאה לי
לכסות כל הרעות אשר אני רואה בביתך כי דבר לי אלכסנדר בנך מתי
לא יעשה אלהים נקמתו באבי אשר הרג אמי וגם העצה אשר
דבר ארכילאוס חותנו להרוג ארודוס וידבר לו כי גואל הדם לאמו ו
ולזקניו שהרג וידבר דברים אשר לא דבר הנער אלכסנדר. ויאמר
איריכליס ידוע יהיה לך המלך כי יעצו בניך עם שרי החילים אשר לך
בשבתך בשקט לקום עליך להרגך ויבקש המלך הדבר וימצא אגרת
אחת כתובה על שם אלכסנדר וארסתובלוס שלוחה אל שר אחד א
אשר לקריה אחת לאמר נהרוג לאבינו ונברח לך ורב לנו בתוך ה
הקריה עד אשר נאסות אנשי עזרתנו וילכד המלך את שר הקריה
ויאסרהו באבזריות להתודות ולא התודה השר ולא נמצא דבר
אבל המלך מרוב כעסו ומרוב חמתו ויצו ויאסור בנחושתים את
אלכסנדר ואת ארסתובלוס בניו ויתן אל איריכליס חמשים ככרי ז
זהב וילך לדרכו. בימים ההם הלך ארודוס אל
צור אשר על הים ומשם בא אל קיסריה ובכל אשר הלך הוליך
את בניו עמו אסורים בנחושתים וירחמו חילו וכל מחנהו עליהם ו
והוא לא חמל על הנערים בניו. ויהי בתוך הצבא המלחמה של
המלך איש גבור חיל למלחמה אשר מנעוריו איש מלמד מלחמת
וחזקין בגבורת ובמלחמות ושמו תורו ויהי לו בן אוהב לאלכסנדר
בן המלך וחברו ובעבור אהבת בנו חמל על אלכסנדר בן המלך את
ארודוס בראותו מושך בכבלי ברזל ויאמר ויקרא בקול גדול את
אכרו הרחמים ותם החמלה ונעדרה האמת ויאמר אל המלך את
ארודוס הוי על אב אשר לא יחמול את בני מעיו כמוך אשר תאמין ל
ליועצי הרשע כי הם אויביך אשר בקשו להסיר את בניך מלפניך
ותשאר בדד ושומם בלא בנים ואחר כך יקומו עליך ויהרגוך ואיפה
חכמתך ארודוס ואיה לבך אשר לא תבין איך השיאוך יועצי הרשע א
אשר לך לעוררך לשפוך דם בניך ויכל תורו לדבר אל המלך.
ויאמרו יועצי המלך אל המלך ידוע יהיה לך המלך כי
לא דבר הדבר הזה כי אם להראות האיבה אשר בלבו עליך כי זרת תורו
נתן עצה לאיש אשר לו חוק לגלח זקנך ויאמר לו לאמור כגלחך
זקן המלך בתער הכה גרור התער בגרונו והמיתהו ויתן לך אלכסנדר
בן המלך שכר פעולתך עושר גדול. ויצו המלך

מורנים אשר דמו את שיכתך והשחיתו את בניך . ויאמן המלך
את דברי ארכילאוס ותשכך חמתו מעל אלכסנדר וארסתובלוס ותבער
חמתו על פרורה אחיו מאד ׃

ל ויירא פרורה אחי המלך כי בערה בו חמת המלך בראותו כי שמע
המלך אל ארכילאוס ויחנן לו לדבר אל המלך להסיר חרון המלך מ
מעליו ויאמר ארכילאוס אני אדבר אל המלך אבל בבואך אל המלך
אל תכסה פשעך התודה כל אשר עשית והמורגים אשר שלחת בין
המלך ובין בניו . ויבא פרורה לפני המלך הורדוס ויפול
לפניו ארצה לרגליו ויתודה כל אשר עשה ויאמר בעבור פילגשי אשר
הפריד המלך ממני בעסתי ועשיתי כל זאת . ויאמר ארכילאוס אל
המלך שא נא עון אחיך כי מבטן אחד יצאתם שניכם כי גם יש לי אח
ופשע לי אבל כלחתי לו כי מדה יעשה אדם לעצמו ובשרו כי אם
הכאיבה לאדם ידו או רגלו ראוי לעשות לו רפואה כי לא נאה לאדם
לקצץ בשרו . וישמע המלך את ארכילאוס ויסלח לאחיו ויתרצה
ויאמר המלך באת לנו כרופה להולדה וירפאנו בן רפאת ושככת כל ה
חימה שהיתה בלבי על בני ועל אחי וכן אני אחנן לך אשר תסלח את
אתה אל אלכסנדר בני ואל תקח מעמו בתך כי אני אהבתיה בבתי כי
בני אלכסנדר אינו אדם זקן ובתך אשה חכמה והיא תיסרהו ב
בדברים האלה וישמע לה ולא יחטא . ויאמר ארכילאוס אל
הורדוס עזוב אותי ואקח את בתי מעמו ואתננה לאחר מעבריך ולא
אניחנה לאלכסנדר כי תכלית שנאה שנאתיו . ויאמר המלך
הורדוס . מלך כפתור שא נא עונו ביום הזה ותסלח לו . ויאמר
ארכילאוס אני אעשה כדבר המלך . ויהי אחרי כן ויבא אלכסנדר
וארסתובלוס ויחבקם המלך וינשקם וגם ארסתובלוס חבקו וינשקהו
ותהפך הצרה לשמחה ולמשתה על זאת הערמה הציל ארכילאוס את
אלכסנדר מיד אביו . ויעש המלך משתה גדול ויתן המלך הורדוס
לארכילאוס ע' ככרי זהב ואת ערש הזהב אשר בו אבנים יקרות ואת
הסריסים היפים ואת פילגשו אשת יפת תואר ויפת מראה אשר שמה
פניכוס ויצו לכל שריו לתת לו מנחה ויתנו לו עושר גדול וילך עמו
המלך עד אנטוכיה וישב ויבא המלך אל ביתו בשלום ׃

לא ויהי אחרי הדברים האלה ויבא בירושלם איש מזרע לקון ושמו
אוריכליס איש בוצע אוהב זהב ויבא למלך מנחה ויתן לו המלך ב
כפלים במנחתו ולא רב ויעמד לפני המלך וישרת לו וימצא חן בעיני
המלך ויקבלהו המלך בין היועצים ויירא אוריכליס את השנאה אשר
בין אנטיפטר בן המלך הבכור ובין אלכסנדר וארסתובלוס בני מרימי
וישכור אנטיפטר את אוריכליס להרע לאחיו ויפתה אוריכליס את

לשאול ממוני חיל לבא להלחם עם אנטיפטר בן המלך. ויהי
בשמוע המלך האמין לו וילכד את ארסתובלוס ויאסור אותו ב
בנחושתים עם אלכסנדר אחיו. וירא אלכסנדר כי נבאש בעיני אביו
ויכתוב ד' אגרות ויכתוב בהם דברי לשון הרע להלשין גם הוא את
יועצי אנטיפטר אחיו ואת פרורה אחי המלך ואת שלומית אחות ה
המלך. ויאמר אמנם אני חטאתי אבל פרורה ושלומית הם
אשר הסיתוני במעשים האלה כי פרורה אויב למלך מיום אשר היה
לו מריבה עם אשתו בת המלך בעבור פילגשו אשר הסיר המלך מ
מביתו מהיום ההוא והלאה הוא אויב למלך ויכתוב עליו עוד דברים
רבים וגם שלומית הלשין על אודות הזנות אשר זנתה עם בחור אחר ר
ויכתוב דברים רבים ועל שרי המלך ועל יועציו בדברים האלה וישלח
אל המלך. בעת ההיא בא ארכילאוס
מלך כפתור אבי גלפירה אשת אלכסנדר חותנו למלט אותו מיד א
ארורוס כחכמה ובערמה שידע כי לא יוכל להצילו בתחנונים.
ויהי בבאו לפני המלך ארורוס בא לפניו ויצעק בחרון את השור חתני
אלכסנדר הרוצח חי איה הוא ואסיר את ראשו מעליו בידי כי לא
חמל על אביו ואיך יחמול עלי הורגני איה הוא ואקח את בני מ
מעיו בידי ואתן בתי לאיש אחר אם לא עותה ואם עותה תמות גם
היא כי לא נתתיה אני לעזרת הרוצח תמה אני ממך המלך אם עוד
הוא חי אבל מאת האלהים היה להביאני להתחבר עמך בנקמת ה
הזאת כי ביום הרגך בנך אהרוג אני את בתי כי בידך נתתיה להיות לך
בבת והיא אוהבת את הרשע ועותה בך על כן יש עליה משפט מות
כי לא הגידה לך את עצות הרשע. נמהר
ונהרוג את שניהם כי לא נאה לרחם עליהם ואם תרחם על בנך בא
ונחלית ונמיר את הדבר הרוג את בתי ואני אהרוג את בנך הרוצח.
וישמע המלך את דברי ארכילאוס ויאמן א דבריו ותשכך מעט
חמתו מעל בניו. ויקבל אהבת ארכילאוס ויואל לאכול ולשתות עמו
באהבה ויגנוב ארכילאוס מלך כפתור את דעת המלך ויאמן בו באחיו.
וירא ארכילאוס מלך כפתור כי מצא חן בעיני ארורוס וידבר באזניו
לאמור שים לבך אל דברי המלך ארורוס על מה בקשו בניך לשלוח
יד במלך מה חסרו עמך לא חסרו זהב וכסף ולא חסרו כי אם מ
מלכות גם כי מלכות נתת להם לא חשבו עליך רעה כי אם בעצת
רשעים ובעצת פרורה אחיך כי כאשר הסיתו אותך על הנערים ב
בן גם את הנערים הסיתו עליך ויגנבו את דעתם וגם את דעתך ג
גנבו בהיותך זקן ורצית להיות בנחת וישלחו מדנים בביתך בינך
ובין בניך לא תוכל בהשקט ובשלות הם יועצי הרשע משלחי מ

אנטיפטר נתן שבר לאורבים כי אנטיפטר אין מעשיו טובים כי אם
חבורות רשעים ויועצי הרשע וישיבת חנפים ורגה חטאים וישב
עמהם תמיד לאכול ולשתות וישכור אותם להעיר שקר על אחיו
לאמור כי הם מבקשים לשלוח יד להרוג את המלך אביהם ויבאו
ויגידו למלך לפני אנטיפטר. ויען אנטיפטר לפני אביו במרמה
לאמור אל תאמין המלך את הדברים האלה כי אין בלב אחי דבר רע על
בן רמה את המלך והאמין בו ויצר לב המלך במצודתו ובערמתו
וישכור עוד על אחיו להלשינם את פרורה אחי המלך ואת שלומית
אחותו כי המלך נותן לו מדי שנה בשנה כברים מאה ממדינה
אשר מעבר לנהר פרת ויאהבהו המלך מאד ויתן לו אשה אחות
אשתו ואחרי מותה נתן לו את בתו לאשה ויענה פרורה על דבר
פילגשו ויקצות המלך על אחיו ואת הלשינו אותו ואמרו עליו כי ב
בקש להשקות למלך סם המות וגם שלומית אחותו הלשינו א
אותה ואמרו כי שלחה אגרת אל סיליאו אויב המלך לזנות עמה.
אבל פרורה ושלומית מהרה התרצו אל המלך וכל חמת
המלך שפוכה על אלכסנדר כי אנטיפטר שכר רשעים ויאמרו ל
למלך כי ראינו אלכסנדר עומד וחרבו שלופה בידו להרוג את א
אנטיפטר אחיו. ויקרא אנטיפטר אל המלך
אבי אתה ידעת כי עד עתה עמדתי בעזרת אחי ודברתי עליהם טוב
לפניך ועתה הנה אלכסנדר אחי קם להרגני ויבאו עוד שלשה סריסי
אחד משקה למלך אחד אשר יביא קערות לפניו ואחד שומר מ
מטתו ויאמרו לו נתן לנו שוחד ואמר לנו עד מתי תבטחו לזקן א
אשר נפלו שערות ראשו מזקנה בטחו כי ועשו רצוני להרוג
אבי ואתן לכם עושר גדול ביום אשר אמלוך כי יש לי יד רמה
מגבורי יהודה:

בט ויהי בשמוע הורדוס ותבער בו חמתו וילכוד רבים מעבדיו
ויהרוג מהם רבים וגם אלכסנדר בנו לכד ויאסרהו בנחשתים ו
ובכבלי ברזל ויתנהו במשמר וילכד רבים מעבדיו אוהבי אלכסנדר
ויצו לתכותם וליסרם באכזריות בעבור אשר ידברו האמת ויגלו
את הסוד ואת העצה אשר היתה עם אלכסנדר ורבים מהם אשר
לא הודו מתו בנגעים ובייסורין רעים אבל אחד מהם אשר לא ה
היה יכול לסבול את המכות התודה ויאמר אמנם כי אלכסנדר
וארסתובלוס יעצו עצה להרוג את המלך בעת האוכל כאשר ישים
המלך דעתו אל האכילה וישב לבטח לרלג עליו אלכסנ' וארסתובלוס
בחרבות שלופות להרוג את המלך ולברוח אל רומה למלט א
את נפשם. ואולי ימצאו חן בעיני אגוסטוס מלך רומה

הורים והטבע גם הוא מחייב שיצר לי על אמי אשר נהרגה בלא עון כי לא לב האדם מוצר שלא ידאג על מפולת אבותיו כי גם החיות והבהמות יכמרו רחמיהם על בשרם ועל קרוביהם ואני איך לא אחמול ולא אדאג באשר אזכור את אמי אשר יצאתי ממנה אבל חלילה לחלל את אבי כי גדול כבוד האב ובאשר חלול האם ימית את הבן כן חלול האב ימית את הבן אבל אנטיפטר אחי הוא אשר יבער את חמת אבינו עלינו להרוג אותנו כאשר נהרגה אמנו . ויגבה דבריו עוד בקול בכי ובקול נהי וגם אגוסתוס וכל שריו בכו על דברי אלכסנדר ויחנן אגוסתוס את ארודוס מלך יהודה לחבק את בנו ולנשק אותו ויתרצה ארודוס אל אלכסנדר בנו ויחבקהו וינשקהו ברברי אגוסתוס ׃

בח ויתן אגוסתוס מלך רומה אל ארודוס מלך יהודה כסף וזהב מנחה גדול' וישב המלך ויבא ירושלם ויקרא את העם וידבר באזניהם לאמר שמעו חברי הלכתי אל רומה אל אגוסתוס להתחבר עמו במשפט לשפוט עמו כי לא אביתי לבדי לשפוט מי מבני ימלוך אחרי ושפטנו הוא ואני להיות שלשה בני חברים במלכות וימלכו שלשתם אחרי כי אנטיפטר הוא בכור אבל אמו לא היתה ממשפחה יקרה ואלכסנדר וארסתובלוס ממשפחה יקרה היתה אמם על כן לא ימשלו אלה על זה ולא זה על אלה ויהיו שלשתם חברים עדים אתם היום עם יי׳ כי נתתי המלכות לשלשת בני כי המלכות גדול' והארץ רחבת ידים נתן יי׳ ואתם תנו כבוד לבני כי נקלה ביותר אשר לא נאה בעוד אני בחיים אבל תהיו באהבה עם בני ועם האל משלם גמול לכל איש ואיש במעשיו . השמרו לכם מלשון רע ומעשות רע ואל תרבו דברים עם בני כי לעולם דברים רבים וישיבות משתה יביאו אדם בעצה רעה ודברים מביאים כעס בלב אדם מתוך כעס יבוא אדם למחשבות רעות וכאשר הרוח סוער הים בהיות הים בהשקט וסוערת אותו הרוח כן דברים מסערים את לב בני אדם ואתם שרי וגבורי עצו את בני עצה טובה ודברו דברים טובים באזניהם לבלתי יפשעו אל אביהם ויחטאו ואתם בני בברו את אביכם למען תאריכו ימיכם ואהבו איש את אחיו וינשק עוד אל שלשתם לפני העם ויאסרם באהבה אחת ויעזוב את העם וילכו איש לדרכו . ולא שקטה הקנאה מבית ארודוס כי בני מרימי אמרו לא נאה לאנטיפטר להיות חברנו כי אמרו ממשפחה שפלה הוא גם אנטיפטר ערום לרע מאד ויחנת את אחיו לפניהם וידבר עמם שלום וישם אורבים לשמוע את דברי אחיו להגיד לאביו .

והאורבים אשר דברו הבחורים ואשר לא דברו הגידו כי

עד החצר נראת והגפן אשר לזהב וכל מעשה הזהב אשר לבית וכל
עדיי הזהב אשר תקע אותו המלך בקיר הבית שלל גוים אשר נתן יי
בידו וראינו ושמחנו ׃
כו ותשלם כל המלאכה מקץ שמונה שנים כי בשמונה השנים האלה
מתחלת בנין הבית ועד סות כל הבנין לא המטיר יי ביום על י
ירושלם רק בלילה לבלתי מנוע את בנין ההיכל. ויעל המלך
ארודוס עולות ושלמים ליי שלוש מאות פרים נתן ולזבחים ו
ולשלמים ולעולות כיד המלך כי ביום המשתה אשר עשה המלך
מהיי שנת בשנת יום אשר קבל המלכות בו ביום נגמרת כל מ
מלאכת בית יי. ויעש המלך שמחת בית יי שנה אחת
תמימה משתה כל השנה ההיא בכל ערי יהודה וישמח העם מאד
ויהללו את יי בשמחה ובהלל ובכלי שיר ובכנורות ובנבלים ו
ובשופרות ובחצוצרות ובקול תרועה על בנין בית יי אשר יבנה ע
עוד במהרה בימינו. ובנין הבית אשר התבנו מקצת הבנין כי
מלאכה גדולה היתה על כן לא התבנו בחציה ובשלישית ׃
כז ויהי אחרי הדברים ויבאו מעיר רומה בני ארודוס אשר ילדה
לו מרימי אשתו שם האחד אלכסנדר ושם השני ארסתובלוס ויבאו
הבחורים מלאים חמה וכעס בעבור אשר נהרגה אמם והיה להם ז
זרוע וכח ממשפחת נשים כי אלכסנדר לקח לו אשה את גלפירה
בת ארבילאוס מלך כפתור. וגם ארסתובלוס לקח לו אשה בת
שלומית אחות ארודוס מלך יהודה ולא נתנו כבוד אל המלך אביהם
משנאה אשר שנאו אותו על אודות אמם ויכר המלך ארודוס בפניהם
את דעת לבבם וגם רבים מגידים גלו אזן המלך להשמר מפני בניו
ויאמרו לו כי נקמת אמם תמיד מבקשים לעשות ויחר המלך
ויאסות אליו הביתה את אנטיפטר בנו אשר ילדה לו דוסיתיאה אשתו
הראשונה אשר היתה לו טרם אשר מלך והיא ממשפחה צעירה ו
וישלחה ארודוס ואת בנה מתמול שלשם בעבור אהבת מרימי אשתו
וכאשר ראה כי שנאו אותו בני מרימי וישיבה לביתו היא ואנטיפטר
בנה ויתן ביד אנטיפטר את כל ביתו וימליכהו תחתיו להיות מלך א
אחריו כי אנטיפטר תמיד מתחנן אל המלך כי אמר אני ממשפחה דלי׳
ואחי הם ממשפחה יקרה והם מבקשים להרוג אותך ואותי ויהי
אנטיפטר ערום מאד ויועץ הרשע. ויקצות המלך ארודוס וילך אל
רומה וילך עמו אלכסנדר בנו ויעמידהו לפני אגוסטוס מלך רומה
למשפט לענוש אותו לפני אגוסטוס וידבר אלכסנדר את דבריו
בחכמה לפני אגוסטוס ולפני אביו היושבי׳ יחד ויאמר אגוסטוס קיסר
והמלך אבי יסכימו על מה שאומר כי יש אל אשר צוה על כבוד
הורים

וְעֶשְׂרִים בְּאַמָּה כִּי מָשַׁךְ אֶת הַבִּנְיָן עַד נַחַל קִדְרוֹן. וַיַּעַשׂ בַּפּוֹרֶת
עַל הַנַּחַל וַיִּבְנֶה עַל הַכִּפּוֹת גְּשָׁרִים וְרִצְפַּת אֲבָנִים וַיִּבֶן אֶת הַבִּנְיָן ע
עֲלֵיהֶם וַיַּגְבַּהּ אֶת הַבִּנְיָן מְאֹד עַל הַנַּחַל אֶל מוּל פְּנֵי הַבַּיִת וַיַּעֲשֵׂהוּ
בִּשְׁלֹשָׁה גַּגּוֹת. כָּל אֲשֶׁר עָמַד בַּיָּמִים הָהֵם עַל הַגַּג הַשְּׁלִישִׁי
מִלְּמַעְלָה לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַבִּיט אֶל עוֹמֶק הַנַּחַל מֵרוֹב הַגּוֹבַהּ אֲשֶׁר ל
לְבִנְיָן כִּי הַחוֹשֶׁךְ נִרְאָה אֶל עוֹמֶס הַנַּחַל וַיִּבְנֶה הַמֶּלֶךְ אֶת קִיר הַכֶּסֶת
בֵּין הָאוּלָם וּבֵין הַבַּיִת וַיַּעַשׂ דֶּלֶת זָהָב וַיָּקֶם עַל הַדֶּלֶת חֶרֶב כִּכַּר זָהָב
טָהוֹר מִשְׁקָלָהּ וַיִּכְתְּבוּ עַל הַחֶרֶב וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת.

וַיַּעַשׂ אֶת הָאוּלָם הַתֵּימָנִי וַיִּתְּנֵהוּ עַל פְּנֵי הַבַּיִת נֶגְבָּה וְהָאוּלָם
אֲחוֹרָיו תֵּימָנָה וּפָנָיו אֶל הַבִּירָה מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים בְּאַמָּה אָרְכּוֹ ור
וְרָחְבּוֹ מֵאָה בְּאַמָּה בְּמִדַּת הַבִּירָה וְגָבְהוֹ מֵאָה וְעֶשְׂרִים בְּאַמָּה וַיִּתֵּן לוֹ
אֶת הֶחָצֵר וַיַּעַשׂ אֶת הָאוּלָם גָּבוֹהַּ מֵעַל הֶחָצֵר וַיִּסְגּוֹר אֶת הֶחָצֵר ו
וַיַּדְבִּקֵהוּ אֶל הֶחָצֵר הַמִּזְרָחִי וַיַּעַשׂ אֶת הַשְּׁעָרִים כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לֶחָצֵר
הַמִּזְרָחִי. וַיַּעַשׂ אֶת הָאוּלָם בְּמַעֲרָב מִבֹּא הַשֶּׁמֶשׁ אֲחוֹרָיו בְּמַעֲרָב
וּפָנָיו אֶל הַבִּירָה מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים בְּאַמָּה אָרְכּוֹ וְרָחְבּוֹ מֵאָה בְּאַמָּה ב
בְּמִדַּת הַבַּיִת. וַיַּעַשׂ אֶת הֶחָצֵר אֲשֶׁר לְמַעֲרָב וַיִּתְּנֵהוּ עַל פְּנֵי
הָאוּלָם מִבֹּא הַשֶּׁמֶשׁ וַיַּעַשׂ בּוֹ אַרְבָּעָה שְׁעָרִים. הַשַּׁעַר הָאֶחָד
מַשְׁקִיף אֶל בֵּית הַמֶּלֶךְ אֲרוֹרוּס וְהָעֵמֶק בְּתוֹךְ אֲשֶׁר בָּהּ דְּרָכִים הוֹלְכִים
אֶל מִחוּץ לָעִיר וְהָאַחַת הוֹלֶכֶת וְיוֹרֶדֶת בְּמַעֲלוֹת אֶל הָעֵמֶק וּמִשָּׁם סוֹבֵב
וְעוֹלֶה אֶל הָעִיר כִּי הָעִיר אֶל הַמִּקְדָּשׁ נִרְאָה כְּבִירָנָה סְבִיבָהּ עֵמֶק גָּדוֹל
אֶל הַנֶּגֶב. וַיַּעַשׂ אֶת הָאוּלָם אֲשֶׁר לְצָפוֹן עַל פְּנֵי
הַבַּיִת צָפוֹנָה וְהָאוּלָם אֲחוֹרָיו וּפָנָיו אֶל הַבִּירָה מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים בְּאַמָּה
אָרְכָּהּ וְרָחְבּוֹ מֵאָה בְּאַמָּה בְּמִדַּת הַבַּיִת וּמֵאָה וְעֶשְׂרִים בְּאַמָּה גָּבְהוֹ.

וַיַּעַשׂ אֶת הֶחָצֵר וַיִּתְּנֵהוּ עַל פְּנֵי הָאוּלָם צָפוֹנָה
אָרְכּוֹ כו' בְּאַמָּה וְרָחְבּוֹ בְּאֹרֶךְ וּבְרוֹחַב הַמִּזְרָחִי וּבְאֹרֶךְ וּבְרוֹחַב הֶחָצֵר ה
הַתֵּימָנִי וְהָאוּלַמִּים מִדָּה אַחַת לְכָל אוּלָם וְהַחֲצֵרִים מִדָּה אַחַת לְכֻלָּם
רַק הֶחָצֵר הָרְבִיעִית לֹא הָיְתָה כְּמִדָּתָם כִּי הַמָּקוֹם מָקוֹם צוּרִים עַל כֵּן
לֹא הֶאֱרִיךְ אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ וַיִּתֵּן בּוֹ הַמֶּלֶךְ אַרְבָּעָה שְׁעָרִים לִפְאַת ה
הַמַּעֲרָב אַרְבָּעָה שְׁעָרִים נָתַן לֶחָצֵר הַתֵּימָן נֶגְבָּה וְאַרְבָּעָה שְׁעָרִים
נָתַן לֶחָצֵר אֲשֶׁר בְּצָפוֹן יב' שְׁעָרִים בָּהֶן אֶחָד גָּדוֹל אֲשֶׁר בָּאנוּ בּוֹ בנ
בְּנָשֵׁינוּ וּבְטַפֵּנוּ וּבְעֶצֵינוּ רַק בִּקְדוּשָּׁה וּבְטָהֳרָה בָּאנוּ בּוֹ בַּיָּמִים הָהֵם
וּבָאִים וְהוֹלְכִים עַל הָרִצְפָּה אֲשֶׁר לֶחָצֵר לִפְנֵי הָאוּלָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי
הַבַּיִת וַנָּבֹא בָּאוּלָם רַק הַנָּשִׁים לֹא בָאוֹת בּוֹ וְאֶל הַבַּיִת לֹא נִגַּשְׁנוּ
כִּי מְקוֹם הַכֹּהֲנִים הוּא וְגַם הַכֹּהֲנִים לֹא נִגְּשׁוּ אֶל קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים כִּי
אִם כֹּהֵן גָּדוֹל אַחַת בְּשָׁנָה אֲבָל כָּל אֲשֶׁר בַּבִּירָה רָאִינוּ בְּעָמְדֵנוּ בְּתוֹךְ ה
הָאוּלָם בִּימֵי הָהֵם כָּל מַעֲשֵׂה הַזָּהָב אֲשֶׁר בַּבַּיִת בִּהְיוֹת שַׁעַר הַבַּיִת פָּתוּחַ

ער

וזהב ואבני יקרה ואומנים עשרת אלפים יודעי מלאכה ואלה כוהנים
לבא בקדש הקדשים במקום שלא יקרב איש זר ויערוך את הבל
וישמח העם ויאמרו אל המלך נעשה ונצליח.

ויהי בראות המלך כי לב כל העם כאיש אחד לבנות את בית
יי ויהרוס את יסודותיו ויעש יסודות מאבנים גדולות ויבנה את
הבית עליהם. והבית אשר בנה המלך ארוכו מאה באמות
ארכו ומאה באמה רחבו ומאה ועשרים באמה גבהו רק בתוך הגובה
אשר לבנין אשר בתוך גג הבית הגובה עשרים באמות עוד ואת
היסודות על עשרת אמה מתחת והאבנים אשר בנה בהן המלך א
את הבית לבנות בשלג ארך האבן כה באמה והחבה יב באמה וח אמות
קומתה מדה אחת לכל האבנים מיסוד הבירה עד קצות הבירה ו
ויגבה מאד בתוך ויראה את הבית מרחוק. ויעש את הדלתות
מעשה צעצועים מזוזותיהם ומפתנותיהם עשות כסף.

ויעש את הפרוכות מעשיהן מעשה אורג תכלת וארגמן
ותולעת שני ואבני יקרה נקודות זהב ויתן על הפרוכת זר זהב שעשה
פרח ויעש את קדש הקדשים בארכו וברחבו ומדה ראשונה ויתנהו
על פני רוחב הבית במשפט. ויעש המלך עמודי כסף ואדניהם
כסף ואת וויהם עשה זהב. ויעש גפן
זהב טהר ויתן על ראש העמודים מלמעלה אלף ככר זהב משקלה
והגפן מעשה אמן היה שריגיה ועליה ופרחיה זהב גורץ ואשכלותיה
זהב ירקרק ועגביה וחרצניה וזגיה אבני יקרה וכלם מעשה נקוד
והיתה הגפן ההיא תמהה לעיני כל רואיה ושמחת לבב לכל המביטי
אליה ורבים מסופרי רומה העידו כי ראו אותה בחורבן הבית.

ויעש את האולם הפנימי ויתנהו על פני רוחב
הבית ויבנה על פניו שתי קירות מעשה אמן ויקשרהו ברזל מחוץ
ולא ידע אדם מחשבת המעשה עוד. ויעש המלך
מישור סביב לבית וימלא את כל העקוב ויעש את כל המקום מישור
ויסוב הבית ארבע אולמים ויעש את אולם המזרחי ויתנהו על פני ק
קדמת והאולם אחריו במזרח ופניו אל הבית ארכו מאתים וחמשים
באמה ורחבו מאה באמה במדת הבית וגבהו מאה ועשרים באמה.

ויעש את החצר לפני אולם המזרחי ויבנהו מעשה
רצפת ויעש מאה וששים עמודים וטורים ארבעה ארבעים ע
עמודים הטור האחד ארבעים עמודים הטור השני. ארבעים הטור
השלישי ארבעים הטור הרביעי וארך העמוד האחד חמשים אמה
שלש אמות עביו ומדה אחת למאה וששים עמודים. ובין עמוד
לעמוד חמש עשרה אמה ואורך החצר המזרחי שבע מאות
ועשרים

חכם ויזכר את הדברים האלה ויקרא אל מנחם ויאמר לו נאמנו
דבריך אשר דברת וגם כי חכמת אלהים בך. דבר נא עתה
הודיעני את השנים אשר אמלוך כמה אחיה וכמה אמלוך וידום
חכם ולא ענהו. ובראות המלך כי לא ענה דבר ויבהל ויאמר בלבו
אמנם כי ראה החכם הזה כי קרבו ימי על כן דומם. וישאלהו עוד
המלך ויאמר לו אמור נא לי האמלוך שנים עשר. ויען מנחם
ויאמר עשר וגם כ' וגם ל' ועוד ויאמר המלך כמה עוד וידום החכם
ולא ענהו עוד על הדברים האלה. וישמח המלך על דברי מנחם
ויאמן לו ויכבדהו ויתן לו עושר גדול וזאת הדבר אשר היה בעם יי
בעת ההיא בשנת יח' שנים למלוך הורודוס אחרי הכותו את כל המלכי'
אשר נלחם ואחרי הבנהו את כל הערים הגדולות והבצורות אשר בנה
בהניח יי אלהי ישראל מכל אויביו מסביב. ויאסוף את כל עם
יי ושריו ועבדיו וגבוריו ואת יתר העם וידבר באזניהם את הדברים
האלה לאמור שמעו והאזינו עם אשר בחר יי להיות לו לעם סגלה
מכל העמים בעבור אהבת אבותיכם ובעבור השבועה אשר נשבע ל
להם וישמור השבועה ואת הברית על כן הציל אותנו ממלחמות
גדולות ויכבוש לפנינו גוים רבים ומלכים אדירים וזולתי מלכי ר
רומיים אשר הם אוהבינו וחברינו ואדונים לכל הממלכות.

ועתה אחי ורעי הניח יי לנו מסביב והרחיב לנו כאשר תראינה
עיניכם היום ומדוע לא נשלם לו גמול כגמולו ובמעשיו הטובים
אשר גמלנו ואשר עשה לנו. ומדוע נתעצל ולא
נבנה את היכלו ואת ביתו כבנין הראשון כי אבותינו אשר שבו מהגולה
אותו בנו ולא במדה הראשונה ולא נאה לנו להלשין אבותינו בדבר
הזה כי עבדים היו למלכי פרס ויבנו במדה אשר נתנו להם מלכי פ
פרס ואחרי כן היו עבדים למלכי יון עד אשר קמו בני החשמונים ו
ויצאו לחירות ויקחו את המלכות אבל לא יכלו לבנות את הבירה
מפני המלחמות אשר סבבום ועתה אין שטן ואין פגע רע ובניתי
ערים גדולות לגדל את שמכם כי לא על שמי בניתי אותם כי אני
אחד ואתם רבים עם רב ועצום. ועתה קדושי יי אל תתעצלו
לבנות כי לא לאדם הבנין אבל למלך כל העולם. חזקו ואמצו
אחי ורעי ונבנה את ביתו כבנין הראשון כארכו ורחבו וגבהו בעשרת
ונצליח. ויחרישו העם ולא ענוהו דבר כי יראו פן יהרוס הבירה
ויאחר את הבנין ויאמר המלך לא נהרוס עד אשר נערוך את כל
הבנין ואת כל ברק הבירה :

ויעש כן המלך ויערוך את כל ברק לבנות את הבירה מהמונו בת
ומאוצרותיו עצים ואבנים ועגלות לשאת את האבנים וכסף
וזהב

אֲגוּסְטוּס וַיַּשְׂבַּע אֲרוֹדוֹס אֶת כָּל אֶרֶץ יְהוּדָה וַיְצַו הַמֶּלֶךְ לְאוֹפִים וַיִּתְּנוּ הַלֶּחֶם לִזְקֵנִים וּלְחוֹלִים וּלְיֶתֶר הָעָם הַבַּחוּרִים נָתַן הַטִּיטִם כֵּן עָשָׂה הַמֶּלֶךְ כָּל יְמֵי הָרָעָב בִּלְבַל כִּלְכֵּל הַמֶּלֶךְ הָעָם מֵהֲמוֹנוֹ. וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ לַגִּבּוֹרִים אֲחֵרִים שְׁמוֹנִים אֶלֶף חוֹמָרִים וְהַחוֹמֶר עֶשֶׂר אֵפוֹת וַיֶּאֱהָבוּהוּ עַם יְהוּדָה מֵהַיּוֹם הַהוּא וְהָלְאָה עִם כָּל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתָיו וְגַם אֲהֵבוּהוּ וַיֵּלֶךְ שְׁמוֹ בְּכָל הָאָרֶץ זֹאת זֶה אֲשֶׁר מָגֵן עִמּוֹ כְּחוֹמָה וַיַּצִּילֵם מֵרָעָב וַיִּשְׁכְּחוּ הָעָם אֶת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם וַיְהַלְלוּהוּ כַּאֲשֶׁר רְאוּהוּ בְּיוֹם צָרָה וְלֹא הִזְכִּירוּ אוֹתוֹ בְּרָעָה כִּי אִם בְּטוֹב: וְגַם אוֹיְבָיו לֹא דִבְּרוּ עָלָיו רָעָה מִיִּרְאָה וּמִפַּחַד כִּי שָׁנָה תָּמִיד אֶת בִּגְדֵי מַלְכוּתוֹ וְהָלַךְ בְּתוֹךְ הָעָם בְּבִגְדֵי עֲנִיּוּת לְבִלְתִּי יַכִּירוּ אוֹתוֹ וְדִבֵּר עִם הָעָם וַיִּבְחוֹן אוֹתָם וְכַאֲשֶׁר מָצָא אוֹהֲבוֹ כִּבְּדוֹ וְהֶעֱשִׁירוֹ וְכַאֲשֶׁר מָצָא אוֹיְבוֹ יְמִיתֶנּוּ בְּיִסּוּרִין רָעִים וַיַּשְׁבִּיעַ אֶת הָעָם וַיַּאַסְרֵם בִּשְׁבוּעַת וְרַבִּים לֹא רָצוּ לְהִשָּׁבֵעַ וְלֹא נִמְלְטוּ מִיָּדוֹ אֲשֶׁר הִשְׁבִּיעַ אוֹתָם ל לִהְיוֹת נֶאֱמָנָיו וַיִּרֶץ מִן הָעָם בָּעֵת הַהִיא הֵם אֲשֶׁר לֹא נִשְׁבְּעוּ רַק לְבַד הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר לַפְּרוּשִׁים הִלֵּל וְשַׁמַּאי וַחֲבֵירֵיהֶם וְלֹא הֱבִיאָם בִּשְׁבוּעָה כִּי הָיוּ אוֹהֲבִים לַמֶּלֶךְ כִּי בְּיוֹם אֲשֶׁר צָרוּ עַל יְרוּשָׁלַיִם אֲרוֹדוֹס וְאַנְטוֹנְיוּס הֵם עִם הַפְּרוּשִׁים אֲשֶׁר הֵסִיתוּ אֶת הָעָם לְקַבֵּל אֲרוֹדוֹס וְלַהֲבִיאָהוּ הָעִירָה וּלְהַמְלִיכֵהוּ כִּי אָמְרוּ בַּעֲבוּר מוֹקְשֵׁי עַם מָלוֹךְ יִמְלוֹךְ זֶה עַל כֵּן לֹא הֵבִיא אוֹתָם בִּשְׁבוּעַת הַמֶּלֶךְ וְגַם הַשּׁוֹנִים א אֲשֶׁר לַחֲסִידִים לֹא הֲבִיאָם בִּשְׁבוּעָה בַּעֲבוּר מְנַחֵם הַשּׁוֹנֶה אֲשֶׁר לַחֲסִידִים כִּי מְנַחֵם אִישׁ צַדִּיק וְחָכָם הָיָה בַּיָּמִים הָהֵם ׃

בר וְגַם יֵשׁ לָנוּ דְּבָרִים הַרְבֵּה לִכְתּוֹב מִמִּלְחֶמֶת עִם יְיָ כִּי חֲכָמִים לֹא הָיוּ בְּעוֹלָם כְּעַם יְיָ וְהַחָכְמוֹת לֹא מָלְכָה כְּעַם אַחֵר כִּי אִם כְּעַם יְיָ אֲבָל בְּזֹאת מְנַחֵם יַכִּירוּ עַתָּה וְיֵדְעוּ כָּל הַגּוֹיִם אֵי זֶה חָכְמָה הָיְתָה ל לְיִשְׂרָאֵל חֲבֵרֵי מְנַחֵם. וַיְהִי בִּהְיוֹת אֲרוֹדוֹס נַעַר וְהוֹלֵךְ אֶל הַחֲכָמִים לִלְמוֹד וּמְנַחֵם יוֹשֵׁב בִּישִׁיבַת הַזְּקֵנִים וְהַבּוֹרְתִים צֶרֶק וַיַּרְא מְנַחֵם אֶת הַנַּעַר וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לוֹ וַיֹּאמֶר יְחִי הַמֶּלֶךְ וַיַּחֲשׁוֹב הַמֶּלֶךְ כִּי שָׂחַק מִמֶּנּוּ מְנַחֵם וַיְקַלֵּל אֶת הֶחָכָם וּתְפָשׂוֹ הֶחָכָם וַיַּכֵּהוּ בְּיָדוֹ בְּשׁוּלָיו כַּאֲשֶׁר יַכֶּה אֶת הַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר מָלוֹךְ תִּמְלוֹךְ בְּעוֹשֶׁר רַב וְגָדוֹל וְתִגְדַּל מַלְכוּת בְּ כְּעַם יְיָ מְאֹד וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ עַל כִּסֵּא מַלְכוּתְךָ זָכוֹר תִּזְכּוֹר אֶת הַמַּכָּה אֲשֶׁר הִכֵּיתִיךָ כִּי אוֹת הוּא מֵעֲוֹנוֹת וְחַטָּאוֹת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לַחֲטוֹא וְלַעֲשׂוֹת רָעוֹת הַרְבֵּה וְגַם טוֹבוֹת תַּעֲשֶׂה.

אֲבָל שְׁמַע בְּקוֹלִי תִּפּוֹשׂ הַטּוֹבוֹת וַעֲזוֹב אֶת הָרָעוֹת אֲבָל לַשָּׁוְא אֲיַסֶּרְךָ בִּדְבָרִים כִּי רוֹאֶה אֲנִי אֶת הֶעָתִיד כִּי לֹא תַּעֲזוֹב אֶת הָרָעוֹת וַיֵּבְךְּ מְנַחֵם בִּבְכִי גָּדוֹל וַיִּתְפְּשֵׂהוּ עוֹד וַיַּכֵּהוּ עַל שׁוּלָיו וַיֵּבְךְּ הַנַּעַר וַיֵּלֶךְ לְדַרְכּוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מָלַךְ אֲרוֹדוֹס כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר

החכם

המלכה ותתחנן לו לדבר אל פוסתובורוס לכתוב לה ספר כריתות ויצו
המלך אל פוסתובורוס ויעש לה ספר כריתות במצות המלך ולא ב
בתורת משה כי לא תוכל האשה לעזוב את בעלה. אבל האיש יוכל
לעזוב את אשתו רק אם שנאה. ויהי אחרי כן ותדבר שלומית
למלך על אודות האנשים אשר החביא אותם פוסתובורוס בכפר אשר
לו והם מן זרע המלוכה ויהיו החבואים מיום אשר לכד ארודוס ירושלם
יב׳ שנה ותגד אל המלך ויצו להרוג את פוסתובורוס ואשר החביא ויהרג
גם ליסימכוס וגם דוסיתיאוס מן הפרתמים אשר ליהודה ולא השאיר
אשר יעמד לפני עונותיו על כן חלל התורה ויעש ברניות לירושלם
מן השיש ואבן לבנה ויחקק עליהם את תמונת הגוים אשר כבש.
ויעש בבקעה מעשה גדול אפודרומיא ויעש עגלות אשר לסוסים
ויסגרם. ויבן מסגר אשר לחיות ויתן בתוך המסגר אריות ונמרים
וזאבים וחזירים וישם וישלך להם צאן ובקר לעורר ביניהם מלחמה
וגם בני האדם התגר עם החיות פעם בפעם פעם יגבר האדם ופעם
תגבר החיה ויהרוג זה את זה ויתן המלך רכוש רב למתגברים ודבר
זה לנכרים היה שמחה וליהודים היה צרה. וישנאו עשרה מבחורי
יהודה שמי וחבריו וידלגו עליו בחרבות שלופות ובכר ידע המלך
את הדבר כי הוגד לו מקודם לכן יום אחד על כן לא יוכלו להרוג אתו
באשר רצו עליו ויסבבום גדודי המלך וימיתום וגם הוא אשר ה
הודיע את הדבר הזה ביום השלישי הטא למלך ויצו המלך ויחתכו
את בשרו וישליכוהו לכלבים:

כג ודברים רבים עשה ארודוס וערים רבות כבש ורבות ערים בנה
ויבן שימרון באורך וברוחב במדת הראשונה ויקראה סבסתיאה ויבן
בתוכה היכל גדול לאגוסתוס המלך ויבן קיסריה מאבני שיש ויתיפה
העיר מאד ויבן את אלמן ומחוז לאניות הבאות שם ויבנה ערים רבות
אשר לא תספרנה מרוב. ויהי בשנת שלש עשרה שנה למלכותו
ויהי רעב גדול וכבד בארץ יהודה ובארצות כל הגוים אשר כבש א
ארודוס בממשלת ידו והיה שובע גדול במצרים ויוציא המלך כסף
וזהב מאוצרו ואבני יקרה לרוב לעזור את העם כי דלו העם מאד מפני
הרעב וישלח המלך אל כל מלכות אשר לו וישלח למצרים ויאסות ת
חטים כחול אשר על שפת הים לרוב ויתן אותו על ים יפו ועל ים
קיסריה ויעש זול ושובע בארצנו כי אגוסתוס מלך רומיים שלח א
אגרת אל פטרוניוס אשר במצרים לשלוח ספינות ואניות גדולות
הרבה מאד נושאות חטים למכור בארץ יהודה לבד האניות מלאות
אשר שלח אגוסתוס מנחה לארודוס המלך וילך פטרוניוס באניות
הרבה וימצא זול בארץ יהודה וימכרו את החטים בזול כאשר צוה

ותנותה למות בלא בחלה ומלחמה . ויאמר המלך עשו ברצונכם וימשכו
אותה למות אל מחוץ לעיר ותצא אלכסנדרה אמה ותצעק ותקרא צאי
צאי סוררת אשר סררת לאישך ותחרת ותקלל אותה בקול בכי ונהי ולא
דברה אלכסנדרה כי אם במרמה לחיות מעט אחריה אולי תוכל לנקום
נקמתה ולמצא עלילה להרוג את ארודוס וגם נשים רבות מגדפות
ומחרפות כי חשבו באשמה אותה . ומרימי לא ענתה דבר כי שתקת
כי אם צועקת והולכת אל המות בלא פחד ובלא יראה כאשר תלך אל
בית השמחה ולא שנו את פניה ולא שנתה צעד הליכתה ותבו המלכת
את המות כאשר עשו כל משפחתה בני החשמונים ותראה לכל ארץ
יקר משפחתה ואת גדלת אבותיה ותפשט צוארה לחרב ותהרג ותאסף
אל עמה כי היא עלתה על כל הנשים ביופי ובמראה ובקדושה וביראת
יי נצחה כל הנשים אשר היו בימיה רק ענוה לא היתה בה כי קללת
המור את המלך בראותה אותו כי חטא במשפחתה אבל ביופי לא
יוכל אדם לספר ארת יופיה . ולא אחר יי את נקמתה
ויך את בירת המלך במכת דבר וימותו רבים משרתי המלך וגם ר
רבים ממשמניו ושריו מתו ובכל ערי יהודה לקו בדבר בימים ההם .
ויתפללו העם ויאמרו אלהי עולם על נפש אחרת לא ימותו נפשות
רבות מעמך וירפא יי את העם ותעצר המגפה ׃
כב ויהי אחרי כן ויתנחם ארודוס על אשר הרג את מרימי אשתו ונהפכת
חמת המלך לתאוה ויתאו המלך את מרימי אשתו ויזכר את שמה רת
תמיד כמו היתה בחיים ויצו למשרתיה לעשות לה בית משתה ולערך
לה כסא לצד המלך כבחייהם ויפול המלך בחולי גדול על אהבת מ
מרימי ועל תאותה כי לא יכול לסבול את התאוה ותרא אלכסנדרה
כי חלה המלך ותתיעץ להרגו וישמע המלך ויצו ותהרג .
ובני ארודוס ארסתובלוס ואלכסנדר אשר ילדה מרימי היו ברומת
בימים ההם ללמוד אותיות רומיים וישמעו את הדבר הזה ויתעצבו
ויחר להם מאד תחרת אשר נהרגה אמם אבל נספר את מעשיהם א
אחרי זאת . ויתרפא המלך מחליו ויתן אל שלומירת אחותו
את כוסתוברוס איש ארומי לאשה וישימהו לנגיד על כל ארום כי
היתה ארום תחת יד יהודה מימי הורקנוס בן שמעון אשר מל אותם
ויאסר אותם בכבלי מילה . ויהי במלוך
כוסתוברוס בארום ויבקש להוציא את ארום מתחת יד יהודה ויקם
את צלם הקדמוני לארום וישלח למצרים לשאול רכב ופרשים למרד
בארודוס ויוגד לארודוס ויבקש להרגו ותתחנן לו אמו ואחותו וימחל
לו המלך לכוסתוברוס בפעם הזאת . ויהי אחרי כן ותפול
מריבה בין כוסתוברוס ובין שלומירת אשתו ותלשינהו אשתו אל
המלך

ובדברו אליה המלך תמיד את כל היקר והגדלה אשר הקרה לו לא
שמחה האשה ולא היטיבה פניה ולא האזינה אל דבריו כי קללה
את משפחתו וירא ארורוס את שנאת אשתו ויצר לו מאד כי אהב
אותה המלך מאד. ויהי היום ותעש מרימי
מריבה עם שלומית אחות המלך אשת יוסף ותחרפה המלכה מאד
ותחרף את משפחתה ותלשינה שלומית אל המלך ותאמר שלומית
בהיות המלך עם אגוסטוס שכב יוסף בעלי עם מרימי המלכה ו
ולא האמין המלך כי ידע את אשתו צנועה מתמול שלשום אבל ב
בעבור השנאה אשר שנאה אותו אשתו מעט שם המלך את הדברים
האלה אל לבו. ויקרא את אשתו וישאלה ויאמר לה אמרי לי מה השנאה
הזאת אשר תשנאי אותי חנם ולא אהבתיני כתמול שלשום כי אני א
אוהב אותך מכל הנשים והשבעתי לך כי מיום אשר באתי אליך לא
באת אלי תאוה מאשה אחרת זולתי אהבתך ותאותך. ותאמר
מרימי אם אהבתני כאשר אמרת לא היית לי אויב מי שמע כזאת
להיות אדם אוהב והורג אוהבו למה צוית את יוסף להרוג אותי
ביום אשר הלכת לאגוסתוס מלך רומה. ויהי כשמע המלך כן ויחר
חרה גדולה ויעזבה מחבוק אשר חבקה ויצעק ויאמר אמנם הדבר
אשר שמעתי הנה תאות כי לא גלה יוסף את סודי כי אם שכב עמה.

ויצא המלך מן הבית וישכב בבית אחר. ותרא
שלומית אחות המלך כי האמין המלך אשר שמע מאשתו ותקח מ
מסריסי המלך מן המשקים ותתן לו שוחד כסף וזהב ותאמר לו קח
בידך את סם המות הזה והלכת אל המלך אמור לו מרימי אשתך נתנה
לי כסף וזהב ונתנה לי את המשקה ותאמר לי לך והשקית את המלך
המשקה הזה כי משקה של אהבה הוא לשוב דעת המלך אלי ויעש ה
הסריס ככל אשר צותה עליו שלומית ויחר המלך ויאמר ואיה ה
המשקה ויבא לפניו והביא המשקה ויתנו אותו אל איש אשר עליו מ
משפט מות וישת מן המשקה וימת מיד. ויצו המלך לכבד את
מרימי ואת יוסף חותנו ואת שומי איש צורי ויכבד גם סריס אחר
אשר למרימי ויצו ליסרהו בנגעים גדולים להתודות הסריס על דבר
המשקה ולא הודה כלום אבל הודה על השנאה אשר שנאה אותו
אשתו על הדבר אשר דבר לה יוסף ושומי וגלו את סוד המלך ויצו
המלך ויהרגו את יוסף ואת שומי איש צורי ואת מרימי צוה המלך
לשמרה במשמרת עד אשר ישלחו לאסות את ע' הזקנים אשר היו ב
בימים ההם לתעמידה במשפט ולהמיתה במשפטם ותמהר שלומית
ויועציה ויאמרו אל המלך ידוע יהיה לך כי אם תחיה מרימי יום אחד
עתה יקשרו עליך העם כי יאספו משרתי המלכה מכל המקומות ולא

ואת אניות נושאות את כל כלי המלחמה ובר ומזון לרוב וכל האהבת
אשר אהבתיהו רואה הייתי אם הייתי עמו בבקעת אפיאו בארץ כ
כתים במקום המלחמה אבל לא הייתי שם כי ראה כי לא אסתיר
ממך דבר פן אהיה בעיניך באיש אשר לא יעזור את אוהבו ביום
צרה כי משפטיך דבר עלי ומלחמתך ויראה אני משפטיך כי לא א
אפחד ממלחמתך כי במשפט לא יועיל לאדם כחו כי בעונו ילכד
על כן אני ארצה להראות לך האהוב ראה עתה את אשר גברת על א
אנטוניוס והובא בשפלות והוא בורח אם אמצאהו לא אעזרהו
כי אעזרהו ואת כי נאבד בחוסר דעתו אבל גברת אתה בחילך ונצחת
בעזרת גבורי רומיים אבל ביותר הוא נצוח בחוסר דעתו ותנצחהו
קליאופטרה בזנותה ובכשפית ולא שמע בעצתי להרוג אותה כי הת
היא היתה אויבתו אשר הסתו ללחום בך. ואם שמע
אלי והרג אותה אז טוב לו ואז באתי עמו למלחמה עליך אבל שמעו
לעצתה והיא עזבני כי אני לא עזבתיהו כי הוא אשר שם כתר מ
מלכות בראשי ובאתי אליך והסירותיה מעל ראשי. אבל דע
כי לכבודך הסירותי ואת כי אעמוד במשפטיך ואם הוא עוד בחיים
אויב אני על אויביו ואהוב לכל אוהביו כי רבים אוהבים לנו על כן
יבטחו אוהבינו וישענו בנו ביום צרת כל אוהבינו.

ויהי בדברו כדברים האלה ויאמר אל הורדוס. נאה לך ביותר
אשר תמלוך כי נאמן אתה לאוהביך ותשמור אהבת לא תבוש ל
לגלות אהבתך אשר היתה לך עם אנטוניוס אויבנו אבל מעתה תהיה
אוהבנו ואנחנו נתן לך שוחד שכר אהבתך על כל אשר נתן לך אנטוניוס
כפלים כי אני אשר נצחתי אותו במלחמה אנצחנו עתה ברוחב ידים
ואתן לך כל אשר תשאל מעמנו כי אנטוניוס לא בגמולך עשה לך
כי שמע אל קליאופטרה ולא שמע לעצתך ובחר בכשפיה ולא האמין
בך ואל תתמה אתה כי כאשר עשה לך כן עשה לי כי בעבור
קליאופטרה עזב אהבתי ונהפך לי לאויב.

ויקח אגוסטוס את נזר המלכות וישם בראש הורדוס ויוסף לו מלכות
כפלים וילך אתו הורדוס עד מצרים ויקח לו אגוסטוס את כל המלכות
אשר נתן אנטוניוס אל קליאופטרה וימלוך שם אגוסטוס את הורדוס
ויתן לו עוד אגוסטוס ד' מאות גבורים מגוי הנקראים גלוס ו
ויכבדהו מאד:

כא וישב הורדוס ירושלים וימצא את כל ביתו בהלה כי יוסף ושומי
איש צורי אשר פקד המלך אותם לשמור מרימי אשתו ואמה וגלו
את מסתורי המלך אשר להם להרוג את מרימי אשתו בעבור שלא
יקחנה איש אחר מיתתו. ויהי בשמוע האשה ותתעצב מאד

וברברו

עזבו אותם לצארת מן המחנה ולשאת מים ויקריבו מנחה למלך ולא קבלה המלך. כי הקשה המלך את רוחו לעשות בהם נקמה. ויאמרו הערביים איש אל רעהו הבה ונצא למלחמה כי טוב לנו למות במלחמה ולא נמות בצמא ויצאו ויערכו מלחמה גדולה מאד ויצאו היהודים לקראת ערביים ותתגבר המלחמה ויהרגו היהודים מהערביים שבעת אלפים ויהפכו את ערפם הערביים ל לנוס וינוסו וירדפם המלך ארודוס ועמו עד ערי מבצריהם ויך בהם מכה רבה ועצומה אשר לא הספר מרוב.

וילכד המלך ארודוס את ערי מבצריהם ואת סלע מדברה ואת כל עריהם ויהיו עבדים לארודוס כל ימי חייו וישב המלך ירושלימה וכל מחנה היהודים בשלום כי לא נעדר מהם איש ויתנו הודות והלל לי"י אלהיהם ויתנו מנחה בבית י"י כי שלל רב הביאו עמהם אשר לקחו מן ערב ומן במדבר עושר גדול מאד:

בימים ההם נלחם אנטוניוס באותביאנוס אגוסתוס ויחזק ב אגוסתוס על אנטוניאוס וינצחהו וילכד אגוסתוס את כל הממשלות ויבא באניה אל רודוס לבא מצרים ויוגד לארודוס כי אבד אנטוניוס ויצר לו מאד וישם את נפשו בכפיו ללכת אל אגוסתוס אל עיר ר רודוס עיר היוונים להקדים פניו במנחה ויצו את כל ביתו ויתן את קיפרון אמו ואת שלומית אחותו לפרורת אחיו ויצו עליו לצארת א אותם במצורת אשר לארום ואת מרימי אשתו ואת אמה אלכסנדרת נתן ליוסף בעל שלומית אחותו ולשומי איש צורי ויצו להם לשאת אתהן לעיר אשר שמה אלכסנדרת וישביעם אם ישמעו ממנו אסון להרוג את מרימי אשתו ואת אלכסנדרת אמה. והוא בא באניה וילך אל אגוסתוס ובקש להרוג ארודוס על האהבה אשר היה לארודוס עם אנטוניוס.

ויהי בבואו לפני אגוסתוס לא הסיר מעליו מבלעדי המלכות כי אם הנזר לבדו ויאמר לאגוסתוס אם בעבור האהבה אשר היה לי עם א אנטוניוס קצפת עלי לא אסתיר ממך כי אמנם אוהב הייתי לאנטוניוס ואם בחיים הוא עוד אני אוהבו כי הוא עזרני בממלכתי וכל אשר ידבר פי על אשר לי עם אנטוניוס ובידי הראיתי במלחמה אם עברתי עמו בתימה ללחום כך אבל לא עברתי עמו בתימה במלחמתכם כי לא יכלתי בעבור מלחמות הערביים ועצת רעה אשר נתנה לו ק קליאופטרת אשתו לבלתי בואי עמו ועל כן לא הרימותי חרבי ע עליך ולא נלחמתי בך כי לא מיראת המלחמה ולא ממורך הלבב ולא כאיש אשר יעזוב את אהבו ביום צרה עזבתי את אנטוניוס כי בושתי אם לא הייתי עמו אבל שלחתי עמו את צבא גדודים

אברנו ברעש על כן יצאו לבטח . ודעו לכם כי מרצון אלהים
נעשה המלחמה הזאת שימו לבבכם על המתים אשר מתו ברעש
כי לא מת מאנשי המלחמה אשר לנו אדם כי אם זקנים ונשים ו
וטף והם מצרת הבא עלינו אזרו גבורה לשוא בטחו הוי על הבוטח ב
בשוא במפולת אויבו כי ברגע אחד ישתנה מקרה בני האדם כי מ
מתוך צרה יצא אדם לרוחה ומרוחה לצרה כי מקרה בני האדם כן
הוא . ראו אשר עשו לנו ערביים במלחמה הראשונה
ולא באחרונה עמדו לפנינו כי ברחו ואחרי כן הכה אותנו אנטימוס ו
ואחר נפלו והם אשר ברחו שבו עלינו והפכו את פניהם להלחם
בנו ועתה היראה הזאת אשר תפחדו מן הבתים אשר נפלו ברעש
והרגו רבים נפשות ואם בקש אלהים לענות אותנו עוד יכול יוכל
כי מי יעמוד לפניו אבל בחפצו ענה אותנו מעונינו .
כבר נקיים אנחנו מפשע ומחטא כי לקינו ברעש ולא יענה אותנו
על כל זה האלהים עוד כי לעולם לאחר חרון יבואו רחמים ועתה
חזקו ואמצו לבבכם גוי קדוש כאשר עשו אבותיכם הראשונים .
ואם מת לנו מקנה לאויבינו מתה העצה ותמת להם האמונה
כי שלחו ידיהם במלאכינו לא על תורתינו לבד פשעו כי על תורת
כל הגוים תורת רומיים ותורת יונים ועוד בתורת שלהם עשו פ
פשע ועון כי שלחו ידיהם בקדושים כי מלאכים קדושים הם כי י
יונים קוראים אותם קדושים וגם נקרא אותם מלאכים במלאכי א
אלהים הם אשר יעשו בין גוי לגוי שלום לבלתי ישפך דם ועתה חזקו
ואמצו לנקום נקמתם כאשר שלחו ידם במלאכי האלהים ויקרא
אליהם למהר המלחמה ברצון יי טרם אשר יעשה נקמת בדבר על
כן נמהר בעור הדם יעזור כי עמנו מלאכי יי אשר ילחמו לנו על
הדם אשר שפוך ויעזרו אותנו על האויב :
יט ויהי כשמוע היהודים הדברים האלה התעוררו למלחמה וירא
ארודוס המלך את לב העם כאיש אחד להלחם בערב ויעל המלך ע
עולות ושלמים ליי . ויעבור את הירדן ועמו רכב ופרשים
רבים ויד גדולה ועצומה מאד חיל יהודה ובנימין כלם גבורים א
אשר לא יסבו פניהם וילך ארצה ערב ויצא מלך ערב לקראתו ועמו
חיל כחול אשר על שפת הים לרוב ויערכו מלחמה ויפלו בערב ב
במלחמה הראשונה ה' אלפים איש ויחזיקו מעמד וילחמו ויפלו עוד
מערב ד' אלפים איש וינוסו וירדפו היהודים את ערביים עד המחנה
שלהם ולא יצאו מן המחנה ימים ולא יכלו היהודים לבא ב
במחנה כי המחנה סגור מסביב והערביים נלחמים בתוך מחניהם
וישם המלך ארודוס את מחנה היהודים לפני מחנה ערביים לא
עובר

היהודים בתחלת המלחמה ויכו בערב מכה רבה וינוסו עם רב מפניהם ויך אנטימו את אהלי היהודים מאחור כאשר צותה קליאופטרה המלכה ויפנו היהודים והנה להם המלחמה פנים ואחור ויסבו פניהם להלחם באנטימו ובמצרים ויבאו בתוך ערביים ובתוך מצרים אנשי אנטימו אלה מזה ואלה מזה והיהודי' בתוך ותהי שם מפולת היהודים גדולה ויפלו רבים במלחמה ההיא וימהר ארודוס המלך ויצא מן ה המחנה בסוסיו וברכבו ויך את חיל אנטימו וינס אנטימו מפניו וגם חיל ערב הכה מכה רבה גדולה מאד וסלה מהמונם פגרים רבים ארצה וירדפם עד ערי מבצריהם וישב ירושלם.

ויהי בימים ההם ותרעש כל ארץ יהודה ויהי רעש גדול ואדיר אשר לא היה כמוהו מימי עוזיהו מלך יהודה וימותו רבים בארץ יהודה גם מקנה רב מתו ברעש וגם אנשים ונשים וטף מתו בחוצות ירושלם כי' אלף מלבד אשר מתו בערי יהודה ויבהל המלך ארודוס וכל גוי יהודה ויחרד לב המלך ולבב עמו מאד וינוע כנוע עצי יער מפני רוח ואמרו לכל זמן ועת למי צוא דרך לבקש שלום מכל שכנינו כדי שלא יהיה לנו מונע לשוב אל יי' וישלחו מלאכים אל הגוים אשר סביבותיהם ויעשו שלום מסביב וישלח ארודוס מלאכים אל מלך ערב לעשות עמו שלום ויתפוש מלך ערב אל מלאכי ארודוס וישחטם חוץ לעיר הנקרא סלע מרכבת עיר מלכותו ויאסף כל חילו חיל ערב וחיל ברבריי עם רב כחול אשר על שפת הים לרוב לבא בארץ יהודה ל להשחיתה כי שמע כי אבד ברעש כל גאון יהודה.

וישמע המלך ארודוס כי שחט מלך ערב את מלאכיו ויתעצב לבו מאד ויקרא אל שריו גבוריו ואל כל העם וידבר באזניהם כדברים האלה שמעו א אחי ורעי קדושי יי' אשר אני דובר באזניכם היום ידעתי כי צרה ג גדולה בארץ עלינו בשנה הזאת על כן יראתי לדבר באזניכם פן יעשו לכם דבר תלאה ופן יהיה לכם לטורח כי מרי נפש אתם אבל שמעו והשו לבבכם לאמר כי כבני אסירים נלחמנו עד עתה לתראות כחנו וגבורתנו לשלול שלל ולבוז בז פעם נצחנו ופעם נפלנו כדרך כל ה העם וגם נצחנו ולקחנו את ארצם ואת רכושם אבל עתה נצא למלחמה לא על שלל ולא על רכוש כי על הנקמה אשר שפכו דם נקי בארצם ויהרגו את מלאכינו אשר שלחנו אליהם לעשות עמהם שלום.

ועתה תמה אני אם תיראו את המונם. אתם ידעתם כי בכל המלחמות נצחנו אותם.

ואם תאמרו כי מן הרעש הרך לבבכם הדבר זאת הנכם תיראון ותביאו מורך בלבבכם הרעש הזאת לא הרע לנו כי אם טוב היה לנו כי הוציא ערביים למלחמה כי אם לא היה הרעש הזה לא יצאו לפנינו להלחם בנו אבל שמעו כי

וְאֶת אַרְצוֹ אֶל קְלֵאוֹפַּטְרָה וַיֵּצֵא עוֹד וַיַּהֲרֹג מְלָכִים רַבִּים וַיֵּצֵא לָלֶכֶת
לְהִלָּחֵם בְּפָרַס וַתֵּצֵא עִמּוֹ קְלֵאוֹפַּטְרָה וַתּוֹלִיכֵהוּ עַד פָּרַס וַתָּשָׁב הַמַּלְכָּה
לָלֶכֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם וַתָּבֹא אֶרֶץ יְהוּדָה וַיְקַבְּלָהּ הַמֶּלֶךְ הוֹרְדוֹס בִּירִיחוֹ
עִיר הֲרֵיחַ אֲשֶׁר בָּהּ הַשֶּׁמֶן הַטּוֹב וַיַּעַשׂ לָהּ וְלַעֲבָדֶיהָ מִשְׁתֶּה גָּדוֹל י
וַתְּסִיתֵהוּ הַמַּלְכָּה קְלֵיאוֹפַּטְרָה לִשְׁכַּב עִמָּהּ וַיְמָאֵן הַמֶּלֶךְ הוֹרְדוֹס וַיִּוָּעֵץ
בָּם יוֹעֲצָיו לְהָבִיא אוֹתָהּ הַחַרְבָה בְּמֶמְשַׁלְתּוֹ לַהֲרוֹג אוֹתָהּ לְהַצִּיל עַמִּים
מֵרָעָתָהּ וַיִּמְנָעוּהוּ יוֹעֲצָיו וַיֹּאמְרוּ לוֹ חָלִילָה לְךָ מֵעֲשׂוֹת כֵּן כִּי אִם
תַּהַרְגָהּ עַתָּה יִתְעוֹרְרוּ בֵּינְךָ וּבֵין אַנְטוֹנְיוּס מִלְחָמוֹת גְּדוֹלוֹת.
וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ כֵּן וַיֶּחְדַּל מִלַּעֲשׂוֹת כֵּן אֲבָל נָתַן לָהּ כֶּסֶף וְזָהָב וְאַבְנֵי
יְקָרָה בְּיַד הַמֶּלֶךְ וַיּוֹלִיכָהּ עַד מִצְרַיִם וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ בִּירוּשָׁלַיִם.
וְאַנְטוֹנְיוּס נִלְחַם בְּאַרְמֵינִיאָה וַיִּלְכְּדָהּ וּמִשָּׁם נָסַע וַיִּלָּחֶם בְּפָרַס וַיִּלְכְּדָהּ
וַיָּבִיא אַנְטוֹנְיוּס אֶת אַתְרַבָן מֶלֶךְ אַרְמֵינִיאָה וְאֶת שְׁאָר מֶלֶךְ פָּרַס א
אֲסוּרִים בַּנְחֻשְׁתַּיִם וְאֶת כָּל עָרֵיהֶם וַיִּתֵּן אוֹתָם מַתָּנָה אֶ קְלֵיאוֹפַּטְרָה
בִּשְׁפָחוֹת עַל כֵּן כָּל הַגּוֹיִם שָׂנְאוּ אֶת אַנְטוֹנְיוּס כִּי נָתַן יַד בְּיָדוֹ מְלָכִים
גְּדוֹלִים וְאַדִּירִים וְעָשָׂה הוּא לָהֶם קָלוֹן וַיִּתֵּן בְּיַד אִשָּׁה קְלֵיאוֹפַּטְרָה
כִּשְׁפָחוֹת ׃

יח וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתָּסֶת קְלֵיאוֹפַּטְרָה אֶת אַנְטוֹנְיוּס לְהִלָּחֵם
בְּאוֹתָבִיאָנוּס אַגּוּסְטוּס אֲשֶׁר מָלַךְ בְּרוֹמָה וּמוֹשֵׁל מֵעֵבֶר לְאֶרֶץ הוֹדוּ וְעַד
בְּרִיטַנְיָה אֲשֶׁר עַל יַם אוֹקְיָינוּס בְּמַעֲרָב וַיְעָרֵהוּ אַנְטוֹנְיוּס לְהִלָּחֵם
עִמּוֹ בִּשְׁנַת פז׳ לְאוֹלִימְפִּיאָס בָּא בְּחַיִל כָּבֵד וַעֲצוּם מְאֹד כִּי שָׁמַע אֶת
דִּבְרֵי קְלֵיאוֹפַּטְרָה אִשְׁתּוֹ וּמֶלֶךְ הוֹרְדוֹס קִבֵּץ חַיִל לָרֹב כָּל יְהוּדָה וְכָל
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר כָּבַשׁ יַד רָמָה וַחֲזָקָה מְאֹד וְגַם אֳנִיּוֹת הַרְבֵּה מְאֹד וַיֵּלֶךְ
מִצְרַיְמָה לְעֶזְרַת אַנְטוֹנְיוּס לָלֶכֶת עִמּוֹ בְּתִימוֹרָה לְהִלָּחֵם בְּאוֹתָבִיאָנוּס
אַגּוּסְטוּס. וַיְהִי בְּבֹא הַמֶּלֶךְ הוֹרְדוֹס מִצְרַיְמָה וַיֹּאמֶר לוֹ
אַנְטוֹנְיוּס לֹא תָבֹא עִמָּנוּ אַתָּה פֶּן יִפְשְׁעוּ כָּל הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה בִּלְבַתִּי
בְּתִימָה לְהִלָּחֵם בְּאַגּוּסְטוּס אֲבָל אַתָּה תִּהְיֶה לָנוּ לְעֶזְרַת מֵעֵבֶר הַזֶּה וְלֵךְ
וְהִכִּיתָ אֶת עֲרָב כִּי פָשַׁע מֶלֶךְ עֲרָב. וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ הוֹרְדוֹס אֶת
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֶּאֱסוֹף פָּרָשִׁים וְרַגְלִיִּים וַיָּבֹא אֶרֶץ עֲרָב וַיַּשְׁחֵת אֶרֶץ
עֲרָב בְּחֶרֶב וּבָאֵשׁ וַתִּשְׁלַח קְלֵיאוֹפַּטְרָה אֶת אַנְטִימוֹ שַׂר צְבָאָהּ לְעֶזְרַת
הוֹרְדוֹס וַתֹּאמֶר לוֹ בַּסֵּתֶר תְּהִי עֲצָתְךָ עִם מֶלֶךְ עֲרָב וִיהִי בְּקָרְבָם אֶל
הַמִּלְחָמָה בְּהִתְגָּרֵה מִלְחָמָה עֲמוֹד מֵאָחוֹר לְמַחֲנֵה יְהוּדִים וְהַכֵּה אֶת
מַחֲנָם מֵאָחוֹר וְיָבֹאוּ בְּתוֹךְ הַיְּהוּדִים וְיִפְּלוּ עִם הוֹרְדוֹס מַלְכָּם וְאֶקַּח
אֶרֶץ יְהוּדָה וְאֶמְלוֹךְ עָלֶיהָ וַיֵּלֶךְ הוֹרְדוֹס בְּאֶרֶץ עֲרָב וְאַנְטִימוֹ עִמּוֹ
וַיִּשְׁלַח אַנְטִימוֹ בַּסֵּתֶר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְמֶלֶךְ עֲרָב וַיֵּצֵא לִקְרָאתָם
בְּעַם עָצוּם וַיַּעֲמֹד הַמֶּלֶךְ הוֹרְדוֹס בְּמַחֲנֶה וַיִּשְׁלַח שַׂר צְבָא יְהוּדָה אֶל
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה לִקְרַאת מֶלֶךְ עֲרָב וַתִּתְגָּר מִלְחָמָה גְּדוֹלָה מְאֹד וַיִּגְבְּרוּ

היהודים

לראות איך ישוטו במים עבדי המלך כי בריכות מים גדולות ע
עמוקות מאד אשר תמלאנה מימי המעינות. ויעמד המלך על
הבריכה האחת וירא את עבדיו שוחים במים ומשחקים ויתגרו ה
הבחורים להטביע איש את רעהו ויקראו הבחורים אל ארסטובלוס
בעצת המלך לבא ולשחות עמהם ולא אבה כי אם על פי המלך וישאל
ארסטובלוס את פי המלך ויאמר ארדה נא ואשוט במים עם ה
הבחורים. ויאמר לו המלך למה זה תרד עתה ויפצר בו ויאמר לו
המלך עשה בחפצך וירד הנער וישוט במים עם הבחורים וילך המלך
ויבא ביתה ועבדי המלך שחסו במים עם ארסטובלוס עד פנות היום
ויטבעו אותו במים עד אשר המיתוהו בעצת הרודוס המלך וישמע
העם כי מת ארסטובלוס וישאו קולם ויבכו וגם כל שרי המלך ועבדיו
בכו. ותצעקנה הנשים אלכסנדרה ומרימי ותאמר מרימי המלכה אל
המלך באזני כל העם איכה נשארתי בדד מכל משפחתי אשר לקחת
בחרבך ולא חמלת על שיבת אבי ולא על הילד אחי ושוממה אני מכל
משפחתי ותצעק לעיני כל העם מאד וגם המלך הרודוס בכה כי נכמרו
רחמיו על יפי הנער ויעש לקברו מעשה גדול ובכור גדול עשה ב
במיתתו ואלכסנדרה אם הבחור בקשה להמית את נפשה ובחרה בחיים
למען תמצא עלילה לעשות נקמה בהרודוס ומהיום ההוא והלאה לא
דברה מרימי עם קיפרון אם המלך ועם שלומית אחותו משנאתה
אותן ותקלל אותן תמיד ותחרת להן חרפת ממשפחתן באמרה כי
מערבות הנה קיפרון אם המלך ושלומית אחותו ותלשן שלומית
אותה אל המלך ולא האזין המלך לדבריה ולא הוכיח מרימי אשתו
מאהבתו אותה כי ביותר אהב אותה ולכן מרימי בטחה באהבתו ו
ותקלל ותחרת את משפחת המלך:

יז בעת ההיא התעוררו מלחמות בארם ובפרס כי פשעו במלכות
רומה כי לחץ אותם מרקוס אנטוניוס גבור היושב במצרים כי נתן
אותם מתנה אל קליאופטרה אשתו כי כל אשר תאמר קליאופטרה
לאנטוניוס עשה רצונה. ותסיתהו על המלכים לקחת את ארצם לתת
לה את זהבם ואת כספם ואת כל רכושם אשר הם בידם לסגלת מלכים
ולתתה לה. וכן עשה אנטוניוס הרג מלכים אדירים ויתן לה. עוד הסיתה
אותו להרוג מלך יהודה ואת מלך ערב לתת אותם ואת שללם לה.
והדבר הזה שם על לבו אנטוניוס ותשוב אליו דעתו כאשר ישוב
המשוגע אליו מחליו ויאמר אנטוניוס לא טוב להרוג מלכים גדולים
באלה כי לא נוכל אותם בלא מפולת רומיים ושפיכות דם כי הרודוס
מלך יהודה אוהבי הוא אשר המלכה בעצת אגוסטוס אשר ברומה
ותישיש ולא נאה לעשות כן אבל על המלך ארם לא חמל אנטוניוס.
ויתן את שללו ואת

וַיּוּכַל הַנַּעַר לָצֵאת מִן הַמְּדִינָה כִּי רָאָה כֹּהֵן גָּדוֹל בִּמְקוֹם חֲנַנְאֵל וְאִם
יֵצֵא הַנַּעַר מִן הַמְּדִינָה עַתָּה יְעוֹרְרוּ מִלְחֲמוֹת הַיְּהוּדִים וְיִשָּׁפֵךְ דָּם רַב
כִּי טֶרֶם יָמוּתוּ וְלֹא יִתְּנוּ אֶת הַנַּעַר. וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ בֶּן אַנְטוֹנִיּוּס וַיֶּחְדַּל
לִשְׁאוֹל אֶת הַנַּעַר וְהַמֶּלֶךְ אֶרוֹדוֹס הוֹצִיא חֲנַנְאֵל מִן הַכְּהוּנָּה וַיִּתְּנָהּ
לְאַרִסְטוֹבְּלוֹס אֲחִי אִשְׁתּוֹ וְהוּא נַעַר בֶּן יו' שָׁנָה כִּי מִתְּחִלָּה הָיוּ גְּדוֹלִים
בִּכְהוּנָּה עַד יוֹם מוֹתָם אֲבָל אַנְטִיוֹכוּס אֶפִּיפָּנֵס הוּא חִלֵּל הַכְּהוּנָּה בְּהוֹצִיאוֹ
כֹּהֵן גָּדוֹל וַיַּעֲמִיד בִּמְקוֹמוֹ אוּרִיָּה וְגַם שֵׁנִי אַרִסְטוֹבְּלוּס הֵסִיר אָחִיו
הוּרְקָנוֹס וּשְׁלִישִׁי זֶה אֶרוֹדוֹס הִשְׁלִיךְ חֲנַנְאֵל מִן הַכְּהוּנָּה וַיִּתְּנָהּ אֶל אֲחִי
אִשְׁתּוֹ בַּעֲבוּר מְרִיבוֹת אֲשֶׁר הָיוּ בְּבֵיתוֹ לְהַשְׁלִים אֶת מַחְלוֹקֶת בֵּיתוֹ זֹאת
עָשָׂה וְלֹא נָח בְּבֵיתוֹ כִּי שָׂנְאוּ אוֹתוֹ חוֹתַנְתּוֹ וְאִשְׁתּוֹ עַל דְּבַר אֲשֶׁר הָרַג
יו הַזָּקֵן הוּרְקָנוֹס אֲבִיהֶן ׃ וַיְצַו אֶרוֹדוֹס לִשְׁמוֹר אֶת אֲלֶכְּסַנְדְּרָה בַּסֵּתֶר
כִּי יָרֵא פֶּן תְּגָרֶה עָלָיו אֶת הָעָם. וַתִּשְׁלַח אֲלֶכְּסַנְדְּרָה אֶל קְלֵאוֹפַּטְרָה לִבְרוֹחַ
מִפְּנֵי אֶרוֹדוֹס לָבֹא מִצְרַיִם וַתַּעַשׂ אֲלֶכְּסַנְדְּרָה שְׁתֵּי תֵּיבוֹת בִּדְמוּת
קְבָרוֹת לָצֵאת מִירוּשָׁלַיִם בֵּין תֵּיבוֹת הַמֵּתִים הַיּוֹצְאִים מִירוּשָׁלַיִם לְהִקָּבֵר
בְּחֶבְרוֹן אוֹ בִּמְקוֹמוֹת אֲחֵרוֹת וַתִּשְׁכַּב אֲלֶכְּסַנְדְּרָה בְּתֵיבָה אַחֶרֶת לָצֵאת
מִירוּשָׁלַיִם לָלֶכֶת עַד יָפוֹ לַיָּם מָקוֹם אֲשֶׁר שָׁלְחָה שָׁם קְלֵיאוֹפַּטְרָה סְפִינָה
לָתֵת אֶת אֲלֶכְּסַנְדְּרָה אֵלֶיהָ וְאֶת בְּנָהּ וַיֵּלֶךְ סַבְיוֹן אֶחָד מִיּוֹעֲצֵי אֲלֶכְּסַנְדְּרָה
וַיְסַפֵּר לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְסַבְיוֹן לֵאמֹר שְׂאוּ אֶת הַתֵּיבוֹת אֲשֶׁר בְּתוֹכָם
אֲלֶכְּסַנְדְּרָה וּבְנָהּ כַּאֲשֶׁר דִּבְּרָה לָכֶם אֲלֶכְּסַנְדְּרָה וְהָיָה בְּנָשְׂאֲכֶם אוֹתָם
בְּמִכְסַת אֲשֶׁר לָהֶם הָבִיאוּ אֶת הַתֵּיבוֹת לְפָנַי וְאֶתְפְּשֵׂם בְּתוֹךְ הַתֵּיבוֹת
וַיַּעַשׂ בֶּן סַבְיוֹן וַיִּשְׂאוּ אֶת הַתֵּיבוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּפְתַּח הַמֶּלֶךְ אֶת הַתֵּיבוֹת
וְהִנֵּה אֲלֶכְּסַנְדְּרָה וּבְנָהּ בְּתוֹכָם וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ. אֲלֶכְּסַנְדְּרָה עַד מָתַי לֹא
תִתְבּוֹשִׁי לַעֲשׂוֹת כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וַיִּמְחוֹל הַמֶּלֶךְ גַּם אֶת הֶעָוֹן הַזֶּה ׃

וַיְהִי מִקֵּץ שָׁנָה אַחַת בְּחַג הַסֻּכּוֹת וַיַּעַל אַרִסְטוֹבְּלוֹס הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עַל
הַמִּזְבֵּחַ לְהַקְטִיר בִּלְבוּשׁ שָׂרֵי הַכֹּהֲנִים לַעֲשׂוֹת עֲבוֹדַת כֹּהֵן גָּדוֹל וַיַּרְא
הָעָם הַבָּחוּר עוֹמֵד עַל עָמְדוֹ אָפוּד בְּמַדָּיו בְּתָאֳרוֹ וּבְיוֹפְיוֹ וּבִדְמוּתוֹ
כְּמַלְאַךְ הָאֱלֹהִים וַיִּשְׂמַח הָעָם וַיִּבְכּוּ מֵרוֹב הַשִּׂמְחָה וַיְבָרְכוּ אֶת יְיָ וְאֶת
הַכֹּהֵן וַיֶּחֱרַד הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ אִם לֹא אָסִיר אֶת זֶה הַנַּעַר מִלְּפָנַי
מְהֵרָה תָּשׁוּב אֵלָיו הַמַּלְכוּת כִּי לְבַב כָּל הָעָם לְהַמְלִיכוֹ. וַיְהִי אַחֲרֵי הֶחָג
וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ מִירוּשָׁלַיִם הוּא וְכָל בֵּיתוֹ וַיֵּלֶךְ בִּירִיחוֹ עִיר הַגְּדוֹלָה מְקוֹם
אֲשֶׁר שָׁם כַּלְּסָמוֹן הוּא אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּנּוּ שֶׁמֶן הַטּוֹב עַל כֵּן נִקְרֵאת הָעִיר
יְרִיחוֹ עַל דְּבַר הָרֵיחַ. וַיְהִי כְּלֶכֶת הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ מִשְׁתֶּה לְכָל הַשָּׂרִים
הַבָּאִים עִמּוֹ וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ בְּמִשְׁתֶּה וַיֹּאמֶר אֶל אַרִסְטוֹבְּלוֹס כֹּהֵן גָּדוֹל שֵׁב
וַיֵּשֶׁב הַנַּעַר אַרִסְטוֹבְּלוֹס אֵצֶל הַמֶּלֶךְ וְכָל שָׂרָיו וַעֲבָדָיו יָשְׁבוּ אִישׁ כְּפִי
בְּכוֹרוֹ וַיִּשְׂמַח הַמֶּלֶךְ הוּא וְכָל עֲבָדָיו מְאֹד וַיְהִי אַחַר הַמִּשְׁתֶּה לְאַחַר
הַצָּהֳרַיִם יָצָא הַמֶּלֶךְ וְאַרִסְטוֹבְּלוֹס הַכֹּהֵן וְשָׂרֵי הַמֶּלֶךְ אֶל הַגַּנּוֹת וְאֶל
מַעְיְנוֹת הַמֶּלֶךְ לר

אָחִיו וַיִּקַּח אֶת הַמַּלְכוּת מִיָּדוֹ. וּלְמִקֵּץ שָׁלֹשׁ שָׁנִים הוּשַׁב בְּמַלְכוּתוֹ
וַיִּמְלֹךְ מ' שָׁנִים וַיִּלָּחֶם בּוֹ אַנְטִיגָנוּס בֶּן אָחִיו אַרִסְתּוֹבְלוֹס וַיִּלְכְּדֵהוּ
וַיְקַצֵּץ אֶת אָזְנוֹ לְבִלְתִּי הֱיוֹת כֹּהֵן וַיַּגְלֵהוּ בַּשְּׁרִימָה. וּלְמִקֵּץ ג' שָׁנִים
מָלַךְ אֵרוֹדוֹס אֲשֶׁר הוּא גִּדְּלוֹ בְּפַת בָּגוֹ וַיַּהַרְגֵהוּ וַיְשַׁלֵּם לוֹ רָעָה תַּחַת
טוֹבָה. וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּתְעַצֵּבְנָה הַנָּשִׁים אֶת מָרִימִי
אֵשֶׁת אֵרוֹדוֹס וְאֶת אַלֶכְסַנְדְּרָה אִמָּהּ וַתִּשְׂנֶאנָה אוֹתוֹ מְאֹד עַל אֲשֶׁר
הָרַג הַזָּקֵן אֲבִיהֶם׃

טו וְהַמֶּלֶךְ אֵרוֹדוֹס נָתַן אֶת הַכְּהוּנָּה לַחֲנַנְאֵל אֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים בּוּרִים כִּי לֹא
הָיָה מֵהַחַשְׁמוֹנַיִם. וַתִּשְׁלַח אַלֶכְסַנְדְּרָה אֶל קְלֵיאוֹפַּטְרָה מַלְכַּת מִצְרַיִם
רְעִיתָהּ אֵשֶׁת אַנְטוֹנְיוּס גִּבּוֹר רוֹמָה לְדַבֵּר לְאַנְטוֹנְיוּס לִשְׁלוֹחַ לְאֵרוֹדוֹס
מַלְאָכִים לְצַוּוֹת לוֹ לָקַחַת אֶת הַכְּהוּנָּה מֵאֵת חֲנַנְאֵל וְלָתֵת אוֹתָהּ
לְאַרִסְתּוֹבְלוֹס בְּנָהּ נַעַר בֶּן טו' שָׁנָה יְפֵה תוֹאַר וִיפֵה מַרְאֶה חָרוּץ וְקַל
הַתְּבוּנָה מְדַלֵּג כְּאֶחָד צְבָאִים אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא בְּיָמָיו כָּמוֹהוּ בְּיָפְיוֹ בְּמַרְאֵה
וְהוּא אֲחִי מָרִימִי הַמַּלְכָּה אֵשֶׁת אֵרוֹדוֹס הַמֶּלֶךְ וּבֶן אַלֶכְסַנְדְּרָה אִמָּהּ
אֲשֶׁר יָלְדָה לְאַלֶכְסַנְדֵּר בֶּן אַרִסְתּוֹבְלוֹס וַתַּעַשׂ הַמַּלְכָּה קְלֵיאוֹפַּטְרָ' כְּדִבְרֵי
אַלֶכְסַנְדְּרָה רְעוּתָהּ וַתִּתְחַנֵּן אֶל בַּעֲלָהּ אַנְטוֹנְיוּס לִשְׁלוֹחַ מַלְאָכִים אֶל
אֵרוֹדוֹס לָקַחַת אֶת הַכְּהוּנָּה מֵאֵת חֲנַנְאֵל וְלָתֵת אוֹתָהּ לְאַרִסְתּוֹבְלוֹס הַנַּעַר
לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל. וַיִּשְׁלַח אַנְטוֹנְיוּס גֵּילְיָאס אֶחָד מִשָּׂרָיו יְרוּשָׁלַיְמָה
אֶל אֵרוֹדוֹס לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קְלֵיאוֹפַּטְרָה אִשְׁתּוֹ וְאַלֶכְסַנְדְּרָה וַיָּבֹא גֵילְיָאס
יְרוּשָׁלַיְמָה וַיְדַבֵּר אֶל אֵרוֹדוֹס כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיְמָאֵן אֵרוֹדוֹס לָתֵת אֶת
הַכְּהוּנָּה אֶל אַרִסְתּוֹבְלוֹס כִּי אָמַר אֵין זֶה מִשְׁפָּט לְהוֹצִיא כֹּהֵן גָּדוֹל
בְּעוֹדֶנּוּ חַי וּלְהַעֲמִיד אַחֵר בִּמְקוֹמוֹ. וַיְהִי בִּהְיוֹת גֵּילְיָאס בִּירוּשָׁלַם
וַיַּרְא אֶת אַרִסְתּוֹבְלוֹס הַנַּעַר בְּתָאֳרוֹ וּבְיָפְיוֹ וְגַם אֶת מָרִימִי אֲחֹתוֹ וְהִיא
יְפַת תוֹאַר וִיפַת מַרְאֶה מְאֹד וַיִּתְפַּלֵּא גֵילְיָאס לְיָפְיָם כִּי לֹא רָאָה כְמוֹתָם
בְּכָל הָאָרֶץ וּבְכָל הַגּוֹיִם וַיֹּאמֶר גֵּילְיָאס אֶל אַלֶכְסַנְדְּרָה לְמִי הוֹלַדְתְּ אֵלֶּה
לֹא הִתְחַבֵּר לָךְ אִישׁ כִּי אִם מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים עַל כֵּן יָלַדְתְּ בָּנִים כָּאֵלֶּה
וְעַתָּה שִׁמְעִי בְקוֹלִי וּקְחִי אֶת תַּבְנִיתָם וְקוּם רִקְמַת צֶלֶם שְׁנֵיהֶם וְשִׁלְחִי
בְּיָדִי אֶל אַנְטוֹנְיוּס וְהָיָה בִרְאוֹתוֹ אֶת צַלְמֵי הַבָּחוּר וְהַנַּעֲרָה הוּא
יַעֲשֶׂה כָּל חֲפָצַיִךְ וַתַּעַשׂ אַלֶכְסַנְדְּרָה כְּדִבְרֵי גֵּילְיָאס וַתִּשְׁלַח אֶת צַלְמֵי
בָנֶיהָ אֶל אַנְטוֹנְיוּס וּבִרְאוֹתוֹ הַצְּלָמִים וַיִּבְעַר יֵצֶר תּוֹעֲבָתוֹ וַיִּשְׁלַח א
אִגֶּרֶת אֶל אֵרוֹדוֹס לֵאמֹר. מַרְקוּס אַנְטוֹנְיוּס גִּבּוֹר רוֹמִי אֶל אֵרוֹדוֹס
מֶלֶךְ יְהוּדָה שָׁלוֹם. זְכוֹר הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמְּךָ וַאֲנִי עֲזַרְתִּיךָ
לְהַמְלִיכְךָ עַל כָּל יְהוּדָה וְעַתָּה אַל תִּמְנַע לִשְׁלוֹחַ אֵלַי אֶת אַרִסְתּוֹבְלוֹס
וְאִם לֹא תְשַׁלְּחֵהוּ מְהֵרָה דַּע כִּי מִלְחֲמוֹת רוֹמִיִּים עָלֶיךָ.

וַיְהִי בִּקְרוֹת אֵרוֹדוֹס אֶת הָאִגֶּרֶת וַיֵּדַע כִּי בַּעֲבוּר תּוֹעֲבוֹתָיו הִתְאַוָּה לְנַעַר
וַיְמַהֵר וַיִּתֵּן אֶת הַכְּהוּנָּה אֶל הַנַּעַר וַיִּכְתֹּב אֶל אַנְטוֹנְיוּס לֵאמֹר לֹא

יובל

יד וְלֹא אָבָה הוּרְקָנוּס שְׁמוֹעַ לָהֶם וַיֵּלֶךְ הוּרְקָנוּס יְרוּשָׁלַםִ וַיֵּצֵא אֵרוֹדוֹס
לִקְרָאתוֹ הוּא וְכָל שָׂרָיו וַיְחַבְּקֵהוּ וַיְנַשְּׁקֵהוּ וַיְבִיאֵהוּ אֶל בֵּיתוֹ וַיְכַבְּדֵהוּ
מְאֹד לְעֵינֵי הַכֹּל וַיַּעַשׂ לְפָנָיו תָּמִיד מִשְׁתֶּה וַיִּקְרָאוֹ אָבִי לְעֵינֵי כָל הָעָם
וּבַסֵּתֶר צִוָּה לָקַחַת אֶת נַפְשׁוֹ. וַתִּשְׁמַע אֲלֶכְּסַנְדְּרָה בַּת הוּרְקָנוּס אֵם
מָרִימִי אֵשֶׁת אֵרוֹדוֹס בַּת אֲלֶכְּסַנְדְּרָה אֲשֶׁר יָלְדָה לַאֲלֶכְּסַנְדֵּר בֶּן את
אַרִסְתּוֹבְלוּס אֲחִי הוּרְקָנוּס אָבִיהָ וַתֹּאמֶר אֲלֶכְּסַנְדְּרָה אֶל הוּרְקָנוּס אָבִיהָ
הִשָּׁמֶר לְךָ מִפְּנֵי אֵרוֹדוֹס כִּי לֹא יַעֲשֶׂה כָל זֹאת לְךָ כִּי אִם לְהָרְגֶךָ אֲבָל
שְׁמַע בְּקוֹלִי וְלֵךְ בְּרַח לְךָ אֶל מָלוּס מֶלֶךְ עֲרַב פֶּן יַשְׁחִית בְּחֶרֶב אֶרֶץ ש
שֵׂיבָתְךָ אִישׁ דָּמִים הַזֶּה וְלֹא אָבָה הוּרְקָנוּס שְׁמוֹעַ לָהּ וַתִּפְצַר בּוֹ וַתְּצִיקֵהוּ
וַיִּקְרָאוּ אֶת דּוֹסִיתֵיאוּס אֶחָד מִשּׁוֹעֵי יְהוּדָה וַיַּאֲמִינוּ בוֹ וַיְגַלּוּ לוֹ הַסּוֹד
כִּי דוֹסִיתֵיאוּס אוֹיֵב אֵרוֹדוֹס עַל אֲשֶׁר הָרַג אֶת אָחִיו עַל כֵּן גִּלּוּ לוֹ אֶת
הַסּוֹד וַיִּתְּנוּ לוֹ שֹׁחַד וְיִשְׁלַח לִשְׁלוֹחַ אֵלָיו מָלוּס אֲנָשִׁים וְסוּסִים בְּסֵתֶר
אֵלָיו לַעֲמוֹד בִּמְקוֹם אֲגַם הַחוֹמֶר לָשֵׂאת אֶת הוּרְקָנוּס אֶל מָלוּס מֶלֶךְ
עֲרַב לִבְרוֹחַ מִפְּנֵי אֵרוֹדוֹס. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קִבֵּל דּוֹסִיתֵיאוּס אֶת הָאִגֶּרֶת
הַזֹּאת מִיָּדוֹ וַיִּמְצָא עִלָּה לִהְיוֹת אָהוּב לַמֶּלֶךְ וַיִּתֵּן דּוֹסִיתֵיאוּס אֶת
הָאִגֶּרֶת בְּיַד אֵרוֹדוֹס כַּאֲשֶׁר הָיְתָה חֲתוּמָה בְּחוֹתַם הוּרְקָנוּס וַיְגַלֶּה לוֹ אֶת
כָּל הַסּוֹד אֲשֶׁר דִּבֵּר לוֹ הוּרְקָנוּס וַאֲלֶכְּסַנְדְּרָה בִתּוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קִבֵּל
הַמֶּלֶךְ אֶת הָאִגֶּרֶת מִיַּד דּוֹסִיתֵיאוּס וַיְהַלֵּל אֶת דּוֹסִיתֵיאוּס וַיְבָרְכֵהוּ וַיִּתֵּן
לוֹ מִנְחָה גְּדוֹלָה זָהָב וָכֶסֶף וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ לֵךְ לְדַרְכְּךָ לַמָּקוֹם אֲשֶׁר
שְׁלָחֲךָ הוּרְקָנוּס וְקַח אֶת הָאִגֶּרֶת בְּיָדְךָ אֲשֶׁר נָתַן כַּאֲשֶׁר הִיא חֲתוּמָה
בְּחוֹתָם הוּרְקָנוּס וְכַאֲשֶׁר תְּקַבֵּל הָאִגֶּרֶת אֲשֶׁר יִתֵּן לְךָ מָלוּס מֶלֶךְ עֲרַב
הֲבִיאֶנָּה לִי וְאֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִשְׁלַח וְאֶת הַסּוּסִים לָשֵׂאת אֶת הוּרְקָנוּס
הַרְאֵם אֵלַי וַאֲלַכְּדֵם. וַיַּעַשׂ דּוֹסִיתֵיאוּס כְּכָל אֲשֶׁר דִּבֶּר לוֹ הַמֶּלֶךְ וַיֵּלֶךְ
אֶל מָלוּס מֶלֶךְ עֲרַב וַיָּשָׁב אֶל אֵרוֹדוֹס הַמֶּלֶךְ וַיִּתֵּן לוֹ אֶת הָאִגֶּרֶת הַזֹּאת
אֲשֶׁר שָׁלַח מָלוּס אֶל הוּרְקָנוּס לָבוֹא אֵלָיו. וַיְקַבֵּל הַמֶּלֶךְ הָאִגֶּרֶת
וַיִּשְׁלַח גְּדוּדִים אֶל אֲגַם הַחוֹמֶר וַיִּלְכֹּד אֶת הָאֲנָשִׁים וְאֶת הַסּוּסִים אֲשֶׁר
שָׁלַח מֶלֶךְ עֲרַב לָשֵׂאת אֶת הוּרְקָנוּס. וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אֶל ע' הַזְּקֵנִים
וַיֹּאמֶר לְהוּרְקָנוּס וַיִּשְׁאָלֵהוּ אִם יֵשׁ בְּרִית בֵּינוֹ וּבֵין מָלוּס מֶלֶךְ עֲרַב.
וַיֹּאמֶר הוּרְקָנוּס אֵין בְּרִית בֵּינִי וּבֵינָיו וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵי זֶה שְׁלַחְתָּ
וְאֵי זֶה אִגֶּרֶת אֲשֶׁר שָׁלַח לְךָ מָלוּס וַיֹּאמֶר לֹא בָאָה אֵלַי אִגֶּרֶת וְלֹא
שָׁלַחְתִּי אֵלָיו שָׁלִיחַ וַיּוֹצֵא הַמֶּלֶךְ אֶת דּוֹסִיתֵיאוּס וְאֶת הָאִגֶּרֶת וְאֶת אַנְשֵׁי
מָלוּס אֲשֶׁר לָכַד וְאֶת הַסּוּסִים וַיַּרְאֵם לִפְנֵי ע' הַזְּקֵנִים וַיְצַו אֶחָד מִגְּדוּדָיו
לְהָסִיר אֶת רֹאשׁ הוּרְקָנוּס מֵעָלָיו וַיַּכֵּהוּ הַגְּדוּד וַיַּתֵּז אֶת רֹאשׁוֹ.
וַיָּמָת הוּרְקָנוּס אִישׁ צַדִּיק וְטוֹב אִישׁ זָקֵן אֲשֶׁר בִּהְיוֹתוֹ בְּמַלְכוּתוֹ לֹא
עָשָׂה רָעָה לְאָדָם וְעָבְרוּ עָלָיו צָרוֹת רַבּוֹת מִנְּעוּרָיו כַּאֲשֶׁר מֵתָה אִמּוֹ
וַיְקַבֵּל הוּרְקָנוּס אֶת הַמַּלְכוּת וַיִּמְלוֹךְ שְׁלֹשֶׁת חֳדָשִׁים וַיִּלָּחֶם בּוֹ
אַרִסְתּוֹבְלוּס

לְעֶזְרָתוֹ. וַיְכַבֵּד מְאֹד אֶת הִלֵּל הַזָּקֵן שַׂר הַפְּרוּשִׁים וְאֶת שַׁמַּאי תַּלְמִידוֹ
כִּי הֵם הָיוּ הַתְּחִלָּה אֲשֶׁר יָעֲצוּ אֶת הָעָם לְמַלֵּךְ אֶרוֹדוֹס כִּי אָמְרוּ הַפְּרוּשִׁי'
שֶׁמֵּאֵת יְיָ הָיְתָה בַּעַר עֲוֹן הָעָם וְטוֹב שֶׁיִּמְלֹךְ זֶה טֶרֶם שֶׁיִּשָּׁפֵךְ דָּם לָרוֹב
בְּקֶרֶב יְרוּשָׁלַיִם עַל כֵּן אֶרוֹדוֹס כִּבֵּד אֶת הַפְּרוּשִׁים וְאֶת כָּל אוֹיְבָיו לֹא חָמַל
כִּי הָרַג אֹתָם לְפִי חֶרֶב וְלָקַח אֶת זְהָבָם וְאֶת כַּסְפָּם וַיִּתֵּן בְּבֵיתוֹ וַיֶּאֱסוֹף
זָהָב וָכֶסֶף לָרוֹב וְעוֹד נִלְחַם בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתָם וַיְנַצַּח וַיִּקַּח אֶת
זְהָבָם וַיִּתֵּן בְּבֵיתוֹ. וַיּוּשַׂם שׁוֹמְרֵי' בִּשְׁעָרִים לְחַפֵּשׂ כָּל הַיּוֹצֵא מִירוּשָׁלַיִם
וּלְמִי אֲשֶׁר יִמָּצֵא כֶּסֶף אוֹ זָהָב יִקְחוּ אֹתוֹ הַשּׁוֹמְרִים וַיְבִיאוּהוּ אֶל הַמֶּלֶךְ
וְגַם אֶת הַמֵּתִים כֵּן חִפְּשׂוּ אוֹתָם הַשּׁוֹמְרִים פֶּן יַסְתִּירוּ זָהָב בַּעֲרִיסוֹתָם
בְּנָשְׂאָם אֶל הַקְּבָרוֹת וַיִּתְעַשֵּׁר אֶרוֹדוֹס מִכָּל הַמְּלָכִים אֲשֶׁר לְפָנָיו בְּבַיִת
שֵׁנִי. בַּיָּמִים הָהֵם הוֹרְקָנוּס בֶּן אֲלֶכְּסַנְדֵּר הַמֶּלֶךְ הָיָה עִם פַּגּוֹרוּס מֶלֶךְ
פָּרַס וְאוֹהֲבוֹ וַיּוֹלִיכֵהוּ בָּבֶלָה בְּתוֹךְ הֲמוֹן הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר שָׁם בְּבָבֶלָה
וַיֵּשֶׁב בְּתוֹכָם וַיְקַבְּלוּהוּ הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַנָּהָר כְּמֶלֶךְ וַיְכַבְּדוּהוּ
כִּמְשִׁיחַ יְיָ וְלֹא חָסֵר מִן הַמַּלְכוּת רַק אֲשֶׁר לֹא מָלַךְ בִּירוּשָׁלַיִם וְאֶת
הֵיכַל יְיָ לֹא רָאָה וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ הוֹרְקָנוּס כִּי מָלַךְ אֶרוֹדוֹס בֶּן אַנְטִיפַּטֵר
אוֹהֲבוֹ אֲשֶׁר הוּא גִּדְּלוֹ וַיֶּאֱהָבֵהוּ כְּבֵנוֹ וַיִּתְאַו הוֹרְקָנוּס לָבֹא לִירוּשָׁלַיִם כִּי
אֲחָזַתּוּ תַאֲוַת עַל מִקְדַּשׁ יְיָ. וַיִּשְׁמַע אֶרוֹדוֹס כִּי הוֹרְקָנוּס הוּא בְּבָבֶל
בְּכָבוֹד גָּדוֹל וַיִּירָא מְאֹד פֶּן יָבֹאוּ עֲלִילוֹת וְתָשׁוּב אֵלָיו מַמְלֶכֶת יְהוּדָה
וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל מֶלֶךְ פָּרַס לֵאמֹר הוֹרְקָנוּס אֲשֶׁר עִמְּךָ בְּאַרְצְךָ הוּא
גִּדְּלַנִי וְהוּא חָשׁוּב בְּעֵינַי כְּאָבִי וְהוּא חָסִיד וְהוּא הַיּוֹם בְּגָלוּת אֲשֶׁר הֶגְלָה
אוֹתוֹ אַנְטִיגְנוּס בֶּן אַרִסְטוֹבְלוּס אָחִיו עִם פַּגּוֹרוּס הַנִּמְלָט מִלְּפָנַי בְּפָרַס
וְעַתָּה כְּשֶׁהוּמְלַכְתִּי אֲנִי לְפָנֶיךָ זָכַרְתִּי חַסְדּוֹ וְאֶת טוֹבָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה
בֵּיתִירָה וְהִנֵּה שָׁלַחְתִּי לְךָ שׁוֹחַד זָהָב וָכֶסֶף אַל תִּמְנָעֵהוּ לָבֹא אֵלַי וְאֵ
וַאֲכַבְּדֵהוּ וַאֲשַׁלֵּם לוֹ גְּמוּלוֹ וְאֶגְמוֹל לוֹ הַטּוֹבוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה עִם אָבִי
וְעִמִּי וְאִם לֹא תְשַׁלְּחֵהוּ דַּע כִּי מִלְחָמוֹת רַבּוֹת עָלֶיךָ רוֹמִיִּים וִיהוּדִים.
וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ כֵּן מֶלֶךְ פָּרַס וַיִּשְׁלַח לְהוֹרְקָנוּס בָּבֶלָה אֲשֶׁר שָׁם הָיָה מִשְׁכַּן
מְנוּחָתוֹ וְשָׁם בָּרַח מִפְּנֵי אֶרוֹדוֹס וְשָׁם הָיְתָה נֶחֱשָׁב כְּמֶלֶךְ לֵאמוֹר אִם
אָהַבְתָּ לָלֶכֶת יְרוּשָׁלַיִם אֵין אֲנִי מוֹנֵעַ אוֹתְךָ אֲבָל אִיעָצְךָ שֶׁלֹּא תֵלֵךְ וְ
וְהִשָּׁמֵר מִפְּנֵי אֶרוֹדוֹס כִּי אִישׁ דָּמִים הוּא פֶּן יַשְׁחִית אֶת שֵׂיבָתֶךָ וְגַם
הַיְּהוּדִים יוֹשְׁבֵי בָבֶל דִּבְּרוּ לְהוֹרְקָנוּס בַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמוֹר אַל תַּחְשֹׁב
בִּלְבָבְךָ כִּי מֵאַהֲבָה שָׁלַח אֶרוֹדוֹס לַהֲבִיאֲךָ אֵלָיו כִּי מִקִּנְאַת עַל דְּבַר הַ
הַמַּלְכוּת כִּי לְעוֹלָם הַמְּלָכִים אֵינָם גּוֹמְלִים טוֹבוֹת לִבְנֵי אָדָם אֲשֶׁר יַ
יַעֲשׂוּ לָהֶם טוֹבוֹת בִּהְיוֹתָם בְּשִׁפְלוּת כִּי הַכָּבוֹד יָמִיר אוֹתָם וְהַגְּדוּלָּה
הַהֹפֵךְ אֶת לִבָּם וְעוֹד אָמְרוּ אַתָּה תֵדַע לֹא תוּכַל לְכַהֵן בִּירוּשָׁלַיִם בַּעֲבוּר
הַמּוּם אֲשֶׁר שָׂם בְּךָ אַנְטִיגְנוּס בֶּן אַרִסְטוֹבְלוּס אָחִיךָ וַיְקַצֵּץ אָזְנְךָ שֵׁב לְךָ
עִמָּנוּ וְלֹא תֶחְסַר דָּבָר תִּהְיֶה בְּעֵינֵינוּ כְּמֶלֶךְ שֵׁב בִּמְקוֹמְךָ וְאַל תִּתְגָּרֶה
עוֹד בְּמִלְחֲמוֹת יְרוּשָׁלַיִם לְרָעָה:

חֲבָּתִים עֲלֵיהֶם וַיְּמִיתוּ וַיִּנָּקֵם אֶת נִקְמַת אָחִיו. וַיְהִי בְּעֶרֶב וַיֵּצֵא
הַמֶּלֶךְ אֶל גְּדוּדוֹ לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת וְהוּא בָּא בְּמֶרְחַץ עִם שְׁנֵי נְעָרִים
קְטַנִּים וְשָׁם הִתְחַבְּאוּ מִגִּבּוֹרֵי פַּפּוּס אֲנָשִׁים אֲשֶׁר נָסוּ מִן מִלְחֶמֶת
וְחַרְבוֹתָם שְׁלוּפוֹת בִּידֵיהֶם וְלֹא נָגְעוּ אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֵּדְעוּ עוֹד הָעָם כִּי
מִן הָאֱלֹהִים הוּמְלַךְ. וַיִּסַּע מִשָּׁם אֲרוֹדוֹס וַיֵּלֶךְ יְרוּשָׁלַיִם וְכָל
מַחֲנֵהוּ עִמּוֹ ל' אֶלֶף אִישׁ מִשּׁוּעֵי יְהוּדָה וַיָּבֹא עוֹד סוֹסִיאוּ אֲשֶׁר שָׁלַח
אוֹתוֹ אַנְטוֹנִיּוּס לְעֶזְרַת אֲרוֹדוֹס וַיָּבֹא בְּעַם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה וְעִמּוֹ חֵיל
רוֹמִיִּים וּשְׁנֵי מַלְכֵי אֲרָם וַיַּחֲנוּ עַל יְרוּשָׁלַיִם עַד תְּחִלַּת שָׁנָה רְבִיעִית
לְמַלְכוּתוֹ וַיַּעֲשׂוּ מִלְחָמוֹת רַבּוֹת כִּי פְּעָמִים רַבּוֹת יָצְאוּ אֲלֵיהֶם ל
לְמִלְחָמָה וַיַּכּוּ מֵהֶם מַכָּה רַבָּה מְאֹד אֲבָל לֹא יָכְלוּ לְהַבְרִיחָם מֵעַל
יְרוּשָׁלַיִם. כִּי פְּעָמִים רַבּוֹת שָׂרְפוּ אֶת הַסּוֹלְלוֹת בָּאֵשׁ וַיַּעֲשׂוּ
נֶצַח וּגְבוּרָה מִחוּץ לַחוֹמָה. וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיִּתְגַּבֵּר חֵיל אֲרוֹדוֹס
עַל אַנְטִיגָנוּס וַיַּבְרִיחֵם הָעִירָה אֶל תּוֹךְ הַחוֹמָה כִּי מְתֵי מְעַט הָיוּ עִם
אַנְטִיגָנוּס כִּי נָפְלוּ גִּבּוֹרָיו בְּמִלְחָמָה. וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיָּקוּמוּ בְּלַיְלָה
כ' יְהוּדִים מִבַּחוּרֵי אֲרוֹדוֹס וַיָּרִימוּ סֻלָּמוֹת עַל הַחוֹמָה וַיַּעֲלוּ אַחֲרֵיהֶם
גִּבּוֹרֵי סוֹסִיאוּ כִּי שׁוֹמְרֵי הַחוֹמָה שׁוֹכְבִים עֲיֵפִים וַיְהִי בַּעֲלוֹתָם וַיַּכּוּ אֶת
הַשּׁוֹמְרִים וַיְּרִיצוּ הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר עִם אֲרוֹדוֹס וַיְּשַׁבְּרוּ הַשַּׁעַר וַיִּתְבַּהֲלוּ אַנְשֵׁי
הָעִיר וַתִּלָּכֵד יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ אֲרוֹדוֹס וְסוֹסִיאוּ הָעִירָה וַיַּכּוּ
בְּאַנְשֵׁי הָעִיר מַכָּה רַבָּה וַעֲצוּמָה וְלֹא חָמְלוּ עַל בָּחוּר וְעַל בְּתוּלָה וְזָקֵן
וְאִשָּׁה. וַיִּקְצֹף אֲרוֹדוֹס עַל שָׂרֵי סוֹסִיאוּ וַיֹּאמֶר אֶל סוֹסִיאוּ אִם כָּל הָעָם
תֹּאכַל בְּחֶרֶב אֲנִי אָנָה אֶמְלוֹךְ. וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ כֵּן סוֹסִיאוּ וַיַּעֲבוֹר קוֹל
לֵאמוֹר הַהוֹרֵג נֶפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל מוֹת יָמוּת. וְשָׂרֵי סוֹסִיאוּ בָּאוּ אֶל
הַהֵיכָל וַיְבַקְשׁוּ לִפְתּוֹחַ אֶת הַהֵיכָל וְלִרְאוֹת אֶת קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים וְלֹא יָכְלוּ
כִּי הַמֶּלֶךְ אֲרוֹדוֹס שָׁלַף אֶת חַרְבּוֹ וְעָמַד לִפְנֵי שַׁעַר הַהֵיכָל הוּא וּבַחוּרָיו
וַיַּבְרִיחוּ אֶת רוֹמִיִּים מִלִּרְאוֹת אֶת קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים כִּי אָמַר הַמֶּלֶךְ טוֹב
לָנוּ לָמוּת וְלֹא יִרְאוּ גוֹיִם אֶת סִתְרֵי יְיָ אֲשֶׁר בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים אָז נָתַן
הַמֶּלֶךְ מֵרְכוּשׁוֹ אֶל סוֹסִיאוּ וְאֶל שָׂרָיו זָהָב וְכֶסֶף אֶת שְׂכַר עֶזְרָתָם אֲשֶׁר
עֲזָרוּהוּ וְאֶת יֶתֶר שְׁלַל הָעִיר הִצִּיל. בָּעֵת הַהִיא נָתַן סוֹסִיאוּ אֶל הֵיכַל יְיָ
עֲטֶרֶת זָהָב גְּדוֹלָה כִּי יָרֵא מְאֹד פֶּן יִקְרֵהוּ דָבָר מֵאֵת יְיָ עַל אֲשֶׁר נִלְחַם
בְּעִיר יְיָ. וְזֹאת הָרָעָה אֲשֶׁר בָּאָה עַל יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בִּימֵי שָׂרֵי
רוֹמָה מַרְכּוּס אַגְרִיפַּס וּכְנִירְיָא וְגַלוּס בִּשְׁנַת קפ״א לְאוֹלִיפִיאָדֶס בְּחֹדֶשׁ
יג הָרְבִיעִי בְּיוֹם הַצּוֹם. וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיֵּלֶךְ סוֹסִיאוּס אֶל אַנְטוֹנִיּוּס
לְמִצְרַיִם וְאַנְטִיגָנוּס אָסוּר בִּנְחֻשְׁתַּיִם וַיִּשְׁלַח אֲרוֹדוֹס כֶּסֶף וְזָהָב לָרוֹב אֶל
אַנְטוֹנִיּוּס לַהֲרוֹג לְאַנְטִיגָנוּס כִּי יָרֵא אֲרוֹדוֹס פֶּן יָשׁוּב אֵלָיו הַמַּלְכוּת.
וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נֶהֱרַג אַנְטִיגָנוּס אָז מָלַךְ אֲרוֹדוֹס לָבֶטַח עַל יְהוּדָה. וַיְהִי
כַּאֲשֶׁר מָלַךְ בְּכָל אַוַּת נַפְשׁוֹ וַיְכַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִי אֲשֶׁר תְּחִלָּה הָיְתָה יָדָם
לשורתו

אנטוניוס חיל רכב ופרשים ועטרת זהב מנחה אל המלך ארודוס על
אודות העזרה אשר עזרו ועל אשר סלה את הערביים ויפתח את
הדרך וילך המלך אליו ויצא אנטוניוס לקראתו ויחבקהו וינשקהו
וישמח עמו שמחה גדולה. ויהי אחרי אשר הכה מרכוס אנטוניוס
את פגורוס מלך פרס וישם פניו לבא מצרימה ויתן אל המלך ארודוס
את סוסיאו שר צבאו עם חיל כבד מאד ויד רבה וחזקה מאד מ
מגבורי רומה וישלח אגרת בכל ארם לאמר. מרכוס אנטוניוס
מושל מלאכים לכל שרי ארם. ידוע יהיה לכם כי המלך ארודוס
על יהודה כאשר צוה אותביאנוס אגוסתוס מלך מלכים וכאשר צ
צויתי אני מרכוס אנטוניוס וכאשר יעץ הישיש אשר ברומה ועתה
השמרו לכם פן תמנעו לשלוח אנשי מלחמתכם לעזרתו בבאו ל
להלחם על אנטיגנוס כי אם לא תמהרו ללכת לעזרתו כאשר צויתי חרב
עליכם ודבר גדול כי אני מרכוס אנטוניוס נשבעתי ולא אמיר. ויהי
אחרי כן וילך ארודוס עם סוסיאו להלחם על אנטיגנוס ועמהם חיל
רומה וכל צבא ארם ויוגד בדרך לארודוס על אודות יוסה אחיו אשר
מת במלחמה כי הרגו פפוס ואת כל צבא רומה אשר ביהודה אשר באו
בתחלה עם ארודוס ויכריתם את שריהם ויעמוד יוסה אחי ארודוס כי
לא אבה לנוס וילחם בפפוס ויכרות את ראש יוסה אחי ארודוס ו
וישלח אותו ירושלימה אל אנטיגנוס מלך ירושלם. ויקנהו פרורה
אחי ארודוס בב' כברי זהב ויקברהו בקבורת אבותיו ויגד למלך את
הדברים האלה והוא כבר ידע את הדברים האלה כי בחלום ראה את
כל אשר קראהו לאחיו ויתבהל המלך ויתאבל מעט ולא אחר נקמות
ויעזוב סוסיאו עם כל הצבא ויקח יב' אלף רומיים וב' אלף יהודים
ויבא בלבנון ויעבר אליו ויעתק משם וילך להלחם על הצבא אשר ש
שלח פפוס לקראתו וימצאם לירכתי הגליל ויכם מחצי היום ועד
הערב מכה רבה מאד. ויהי בערב ויצו המלך לבחוריו
לאכול ולשתות והוא עם אנשי ביתו בא אל בית גר אחד ויהי באכול
המלך ויפול פתאום כל הבית על המלך ועל אנשי ביתו ולא נהרג
המלך ולא הפצע המלך ולא ביתו ולא הוא ולא אחד מאנשי ביתו על
כן האמינו כל העם כי ארודוס אהוב לאלהים הוא :

ויהי ממחרת יצא ארודוס להלחם עם אנטיגנוס ועל פפוס העומדים יב
לנגדו במחנה כבד מאד ותתגר מלחמה גדולה ויגס אנטיגנוס יר
ירושלם ויעמד פפוס וילחם בארודוס וסלו ביום ההוא פגרים רבים
וגם פפוס גבור ירושלם הכה והפצע במלחמה ההיא ויכרות פרורה
את ראשו ויביאהו לפני המלך ארודוס אחיו ויצו המלך ויקברהו ו
ותבחורי אשר נסו במלחמה ויתחבאו בבתי המקום ויצו המלך ויהרסו

ארודוס מעברו חוצה וכל שרי רומה אנטוניוס עמו ויבא מצרה אל
מחנה אנטיגנוס ויצא יוסף אחיו מן העיר ויתחבר עמהם וילחמו
באנטיגנוס ויכו את מחנהו וינס אנטיגנוס ירושלם ויוצא ארודוס את
כל אנשי ביתו ממצרה ויאסף את כל חילו כי נפלו עליו יהודים
רבים חיל גדול לרוב ויבא ירושלימה ויחנו עליה ושרי רומיים עמהם
אשר שלח אנטוניוס לעזרתו ולא עברו שרי רומיים להלחם באנטיגנוס
ויפרו את מצות אנטוניוס כי נתן להם אנטיגנוס שוחד אבל לא היה
חסרון לארודוס עזרתם כי היה חיל גדול עמו לרוב מאד עד גדולה
מכל היהודים וכל אנשי הגליל נתחברו עמו לעזרתו ויחן ארודוס על
ירושלם וילחם באנטיגנוס ויצו ויעבר קול בכל מחנהו לסבוב את
העיר ויסבו את העיר ושרי בנטיריאוס וסילון פרדליאוס אשר לקחו
שוחד מאנטיגנוס לא אבו לגלות הדבר ויגש ארודוס אל החומה ויקרא
בקול גדול ויאמר שמעו והאזינו כי טוב לכם להשלים עמי ולא ענו
לו דבר ויחן שם ויצו לחרשים ויעשו כלי ברזל וגם עשה תיבות עץ
גדולות ויקשרם בכבלי ברזל אשר עשה וימלא את התיבות בחורים
גבורים בכלי מלחמתם וגם לחם ומזון נתן בתיבות ויתן להם מגלות
ארובות להוציא את הפריצים מן המערות ויורד את התיבות בראש
ההר ויתנם על פי המערות ויראו הפריצים לצאת מן המערות ויצא
אחד מן הבחורים חגור חרב תפש בכבל הברזל אשר תלויה בה התיבה
וידלג בכבל ויקפוץ בתוך המערה ויהרג רבים מן הפריצים ויתפוש
את פגריהם במגל וישמטם בעמק ויעשו כן כל הבחורים ויהרגו את
הפריצים מכל המערות רק מערה אחת נשארה כי לא נתנו התיבה
על פיה ושם היה זקן אחד עם אשתו ועם שבעת בניו ויעמד הזקן על
פי המערה ויאמר להם לבניו צאו ויצא אחד מהם וישלף הזקן
את חרבו וימיתהו וגם את השני וגם את שבעת בניו עד תמם
ואף כי המלך ארודוס חמל ויצעק ויתחנן לזקן אשר לא יהרג את
בניו ולא שמע הזקן אל המלך ויחרף ויגדף ויקלל את המלך ואחר
כן הרג את אשתו וישמטה בעמק אחרי בניה ויהרג גם את נפשו
ויפל בעמק על פגרי בניו ומת :

יא ויהי אחרי הדברים האלה ויוגד לארודוס כי נלחם אנטוניוס בפגורוס
מלך פרס ויהרגהו והוא יושב על נהר פרת וילך ארודוס לקראתו
וימצא קהל גדול מאד אשר רצו ללכת לאנטוניוס ולא יכלו כי ע
ערביים בדרך הורגים את כל אשר מצאו הולכים אל אנטוניוס לעזרתו
ויודע הדבר לארודוס וילך הוא ובחוריו וימצאם וילחם בם ויך אותם
לפי חרב ויפתח את הדרך וילכו אל אנטוניוס כל המבקשים ללכת
אליו . ויקח המלך את כל שללם וילך . אז שלח אנטוניוס
חיל

שלשום ולא זכר מלוק את החסר אשר עשה עמו הורקנוס. וארודוס
בא מצרימה אל קליאופטרה מלכת מצרים ותקבלהו המלכה בכבוד
ותבקש לעשות אותו שר צבאה וימאן ארודוס כי מהר מלכת אל
רומה ותתן לו המלכה עושר גדול וספינות לשאת אותו כתימרת
איטליאה ויבא ארודוס בספינות וישב פעמים למצרים כי חורת הירת
ויתחזקו הרוחות עליו ובפעם השלישית נתישבה הרוח ויעבור הים
ויבא אל מחוז הגדול אשר באנכונה אשר בקצה ארץ איטליאה ושם
היה פקיד אשר לאגוסתוס מלך רומה ויקבלהו בכבוד ויתן לו סוסים
ואנשים ויוליכוהו אל רומה וילך ויבא רומה ויחן בבית אנטוניוס
אוהבו הוא מרקוס גבור רומה ויספר לו את כל אשר קרהו כאשר מ
מרד אנטיגנוס על הורקנוס ויאסרהו בנחושתים ויקצץ את אזניו
לבלתי היות כהן עוד כאשר התחבר עם פגורוס מלך פרס ויחלל את
מלכות רומה וישען במלך פרס. ויהי כשמוע אנטוניוס
ואגוסתוס והישיש אשר ברומה כי חלל פגורוס מלך פרס את מלכות
רומה ויועצו יחדו ולא אחרו הדבר ויקראו את ארודוס וישימו כתר
מלכות בראשו ויצו את העם לתקוע בשופרות ויתקעו בשופרות
וירימו קול ויריעו ויאמרו מלך ארודוס בירושלם וביהודה עיר ה
הקדש ויצאו אגוסתוס ואנטוניוס וארודוס בתוך ויבאו אל בית
אנטוניוס ויערוך אנטוניוס להם משתה גדול ויקרא אגוסתוס את
הישיש ואת כל זקני רומה ויאכלו וישתו וישמחו מאד על ארודוס א
אשר מלך ויכתבו את היום ההוא תחלת מלכות ארודוס ויכרתו עמו
ברית ויכתבו את הברית בלוחת נחשת וישימו אותה בהיכל מלכות
אשר ברומה לקרוא את הברית כל הימים :

ויהי אחר הדברים האלה ויבא אנטוניוס וארודוס בספינות לבא
להלחם על פגורוס מלך פרס ועל אנטיגנוס מלך יהודה ועמהם ס
ספינות ואניות רבות וחיל גדול ואדיר וכבד מאד. ויצא אנטוניוס
באנטוכיא ויעבור להלחם בפגורוס מלך פרס וארודוס יצא אל תלמירת
היא עכו ועמו חיל רומה יד גדולה והזקרה ועמו בנטידיוס וסילון
פרליאוס גבורי רומיים אשר שלח אגוסתוס עמו. בעת ההיא
אנטיגנוס וכל חילו חונים על מצדה אשר לארום כי שם היו כל אנשי
בית ארודוס אמו וחותנתו וארוסתו ויוסף אחיו ויצמאו למים אנשי
העיר כי אנטיגנוס הרס את כל תעלת המים הבאות העירה ויחשבו א
אנשי העיר לפתוח את העיר ויוסף אחי ארודוס חשב לברוח אל מלך
ערב כי שמע כי נחם מלך ערב על הדבר אשר לא קבל את ארודוס
בברחו מפני אנטיגנוס וימנעהו אלהים לברוח כי נתן מטר על הארץ
בלילה וימלאו את כל הבורות מים ויחדל לברוח. ואז יצא

חָשַׁבְתִּי זֹאת וְלֹא עָלְתָה עַל לִבִּי לַעֲשׂוֹת אֶת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת
לְאַחֵינוּ וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וַיְחַזְּקֵם וַיַּבְטִיחֵם בְּדִבְרֵי הָאֵלֶּה וַיָּשׁוּבוּ וַיִּשְׁכְּבוּ
לָבֶטַח וַיְהִי בְּשָׁכְבָם וַיִּפְּלוּ עֲלֵיהֶם גְּדוּדֵי פָּרַס וַיִּתְפְּשׂוּם וַיַּאַסְרוּם ב
בִּנְחוּשְׁתַּיִם וַיִּיקַץ פְּסִילוּ מִשְּׁנָתוֹ וְהִנֵּה יָדָיו אֲסוּרוֹת בְּבַרְזֶל אוֹ קָפַץ
פְּסִילוּ כֹּה וָכֹה וַיְדַלֵּק וַיְבַקֵּשׁ לִשְׁלוֹת אֶת חַרְבּוֹ וְלֹא יָכֹל כִּי הָיוּ יָדָיו
אֲסוּרוֹת וַיִּשָּׂא עֵינָיו וְהִנֵּה אֶבֶן אַחַת גְּדוֹלָה וַיָּרָץ אֶל הָאֶבֶן וַיְדַלֵּג לְרוּם
הָאָרֶץ וַיְנַפֵּץ רֹאשׁוֹ עַל הָאֶבֶן בְּכֹחַ חֲמָתוֹ וַיָּמוֹת . וּבְטֶרֶם שֶׁיָּמוּת
הִגִּידָה לוֹ אִשָּׁה אַחַת עַל אֶרוֹדוֹס כִּי נִמְלַט וַיִּשְׂמַח פְּסִילוּ וַיֹּאמֶר ש
שִׂמַּחְתִּינִי עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי עֲזַבְתִּי גּוֹאֵל דָּמִי נוֹקֵם נִקְמָתִי וּבְדַבְּרוֹ ב
בִּדְבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת וַיֵּאָסֵף אֶל עַמָּיו :

ט וַיִּשְׁמַע אֶרוֹדוֹס אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה פַּגּוֹרוּס מֶלֶךְ פָּרַס לִפְסִילוּ אָחִיו
וְהוּרְקָנוֹס מֶלֶךְ יְהוּדָה וְהוּא בִּירוּשָׁלַיִם וַיִּקַּח אֶת אִמּוֹ וְאֶת חוֹתַנְתּוֹ וְאֶת
מָרִימִי אֲרוּסָתוֹ וְהִיא בַּת אֲלֶכְּסַנְדֵּר בֶּן אַרִסְתּוֹבְלוֹס וְאִמָּהּ אֲלֶכְּסַנְדְּרָה
בַּת הוּרְקָנוֹס אֲשֶׁר הִזְכַּרְנוּ לְמַעְלָה וְהַנַּעֲרָה יְפַת תֹּאַר וִיפַת מַרְאֶה מְאֹד
וַיַּרְכֵּב אֶרוֹדוֹס אֶת הַנָּשִׁים עַל הַסּוּסִים וְעַל הַפְּרָדִים וַיֵּצְאוּ מִירוּשָׁלַיִם
לַיְלָה וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים מִגִּבּוֹרֵי יְהוּדָה עִמּוֹ וַיָּשֶׂם פָּנָיו אֶרֶץ אֱדוֹם וַיְהִי
בַּדֶּרֶךְ וַתֵּרָדַמְנָה הַנָּשִׁים וְהַיְלָדִים וַתֵּהָפֵךְ אִמּוֹ מֵעַל הַמֶּרְכָּב אֲשֶׁר רָכְבָה
וַתַּעֲמֹד כִּי אָמְרוּ הַנָּשִׁים נָמוּתָה נָּא בִּירוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ וְלֹא נֵרָחֵקָה
מֵעָלֶיהָ וַיִּשְׁלֹף אֶרוֹדוֹס אֶת חַרְבּוֹ וַיְבַקֵּשׁ לַהֲרוֹג אֶת נַפְשׁוֹ כִּי יָרֵא פֶּן
יָבֹאוּ הָאוֹיְבִים וַיַּשִּׂיגוּ אֶת הַנָּשִׁים וַיָּרוּצוּ בַּחוּרָיו וַיִּתְפְּשׂוּ אֶת יָדוֹ וַיֹּאמְרוּ
אֵלָיו חֶרְפָּה זֹאת לְאִישׁ כָּמוֹךָ לַהֲרוֹג אֶת נַפְשְׁךָ בְּלֹא כָבוֹד אֲבָל תַּעֲבֹרְנָה
הַנָּשִׁים לְפָנֵינוּ וַאֲנַחְנוּ פֹּה נַעֲמֹד עַד בֹּא חֵיל פָּרַס אֲשֶׁר יָצָא מִירוּשָׁלַיִם
לִרְדּוֹת אוֹתָנוּ וְנֵדְעָה אֶת מִי הֵם רוֹדְפִים . וַיְהִי כְּכַלּוֹתָם וַתַּעֲבֹרְנָה
הַנָּשִׁים וַיַּעֲמֹד אֶרוֹדוֹס וְכָל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר עִמּוֹ כַּעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים
וַיְהִי עַד כֹּה וְעַד כֹּה וְהִנֵּה עֲלֵיהֶם שַׂר הַמַּשְׁקֶה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ פָּרַס וְעִמּוֹ
גְּדוּדֵי פָּרַס יַד גְּדוֹלָה וַחֲזָקָה מְאֹד וַיִּלָּחֶם כִּי אֶרוֹדוֹס הוּא וַאֲנָשָׁיו וַיַּכֵּם
וַיַּכְרִיעֵם אַרְצָה וַיַּבְרִיחַ אֶת שַׂר הַמַּשְׁקֶה וַיָּנָס יְרוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי אֶרוֹדוֹס וְגַם
יְהוּדִים רַבִּים מֵאַנְשֵׁי אַנְטִיגָנוּס רָדְפוּ אוֹתוֹ וַיַּשִּׂיגוּהוּ וַיִּלָּחֲמוּ עִמּוֹ
וַיִּפְּלוּ בְיָדוֹ וַיַּכֵּם מַכָּה גְדֹלָה מְאֹד וּבַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר הִכּוּ אֶת הַיְּהוּדִים
עָשָׂה אֶרוֹדוֹס עִיר וְהֵיכָל גָּדוֹל בִּשְׁנַת אַחַת לְמָלְכוֹ וַיִּקְרָא שֵׁם הָעִיר
אֶרוֹדְיאוֹן אֲשֶׁר הִיא רְחוֹקָה מִירוּשָׁלַיִם ס' רִיס וַיֵּלֶךְ אֶרוֹדוֹס לְדַרְכּוֹ אֶרֶץ
אֱדוֹם וַיֵּצֵא יוֹסֵף אָחִיו לִקְרָאתוֹ וַיִּוָּעֵץ עִמּוֹ וַיָּבִיאוּ אֶת הַנָּשִׁים בִּמְצוּדַת
אֲשֶׁר לֶאֱדוֹם וַיִּתְּנוּ בְּעִיר הַטִּים וּמַיִם וְעֵצִים וְאַנְשֵׁי מִלְחָמָה וְיוֹסֵף אָחִיו
עִמָּהֶם וַיְצַו לְיֶתֶר הָעָם לָלֶכֶת בְּכָל אֱדוֹם לִמְצֹא בָהֶם מִחְיָה וַיִּתֵּן לָהֶם
דַּרְכְּמוֹנֵי זָהָב כְּדֵי מַחְסוֹרָם וְהוּא בִּמְתֵי מְעַט עָבַר לְדַרְכּוֹ אֶסֶלַע מִדְבָּרָה
אֶל מָלוּק מֶלֶךְ עֲרָב כִּי אוֹהֵב הָיָה מָלוּק לְהוּרְקָנוֹס וּלְאֶרוֹדוֹס מִתְּמוֹל
שלשום

צבא המשמרת אשר לו בחיל ירושלם ואנטיגנוס בן ארסטובלוס עמו ויצו להם מלך פרס לאמר כה תעשו בבאכם ירושלימה קראו את שלום העיר עד אשר תבאו העירה ובבאכם העירה התגרו מלחמה והכו את הורקנוס ואת ארודוס ואת פסילו אחיו ונתתם את המלכות לאנטיגנוס בן ארסטובלוס ויסעו ויבאו ירושלימה שר המשקה אשר למלך פרס ואנטיגנוס בן ארסטובלוס עמו ויקראו את שלום העיר ואת שלום העם ויבאו העירה ויתגרו מלחמה בהורקנוס בתוך העיר אז חלקו ביניהם את המשמרות ארודוס ופסילו אחיו ויקבל ארודוס את היכל המלך לשמרתו ופסילו אחיו עלה על החומה לשמור את עליית החומה ואנשי פרס ואנטיגנוס החלו להכות בעם ולבוז את העיר וירד ארודוס מהיכל המלך הוא ובחוריו ויתגר מלחמה ברחוב העיר באנשי פרס ובאנשי אנטיגנוס ויך בהם מכה רבה מאד ויבריחם גם פסילו ירד מן החומה ויך את כל העומדים לנגדו וילחמו בכח וינצחו את אנשי פרס ואת אנשי אנטיגנוס. ויהי מקץ ז׳ ימים ויקרא שר המשקה אשר למלך פרס את ארודוס ואת פסילו ויאמר להם עד מתי תהיה המלחמה הזאת בעיר הקדש חדלו לכם ממלחמה ולכו לקראת פגורוס מלך פרס אדני והתחברו עמו ותהיה ידו עמכם כי טוב לי בהיותכם אתם אוהביו כאשר אתם גבורים מהיות חבירי אנטיגנוס אשר איננו שוה לגבורתכם ולא האמין ארודוס לדבריו אבל הורקנוס ופסילו האמינו לו ויעשו כן כאשר דבר להם שר המשקה אשר למלך וילכו לקראת פגורוס וימצאו לו בארם. ויקבלם בכבוד גדול לעיניהם אבל בסתר יעץ וישם עליהם אורבים לילה לאסור אותם בנחשתים ויקומו הורקנוס ופסילו בלילה והנה אורבים סביבות הבית בכלי מלחמתם ולא ידעו כי בעבורם הם עומדים.

אז באו אפיליאוס ושרמלה עשירי ארם אל פסילו ויגידו לו את כל ערמת פגורוס מלך פרס כאשר הטה לבו אנטיגנוס באלה בכרי זהב ואשר נדר לו לתת שמונה מאות נשים מנשות יהודה. ויאמרו עשירי ארם אל פסילו הנה לך ספינה ערוכה בים ללכת לברכה המלט ארץ יהודה כי בחות חיים היה פגורוס בימים ההם. וימאן פסילו לברוח ולעזוב את הורקנוס ויגש אל פגורוס מלך פרס ויאמר השחת את בריתך עמנו עתה ידענו כי אין אמונה בעם פרס כאשר שמענו וראינו בעינינו על העצה אשר יעצת עלינו ואם איש מחסור ממון אתה ואין עמך זהב וכסף הנה הורקנוס יש לאל ידו לתת לך זהב כפלים בכל אשר דבר אנטיגנוס רק אל תשחית ידך באנשים אשר כרת ברית עמהם. ובשמוע בן פגרוס מלך פרס וישבע ויכחש ויבטיחם בדברים לאמר שבועת שקר וכזב שמעתם עלי כי לא

רומה ואנטוניוס חבירו כי שלחתי אני אגוסטוס בכל ממשלתי אשר
מעבר לים הודו ועד המערביים אשר מעבר ארץ בריטוניה הוא
ים אוקיינוס ובכל מקום אשר ימצאו בו איש או אשה מזרע היהודים
עבד או אמה ישלחו חפשים בלא פדיון כי אם במצות אגוסטוס ו
ואנטוניוס חבירו ועתה תחיו ותצליחו אתם וכל אנשי שלומנו :

ח ויהי אחרי כן וישב וילך אגוסטוס אל עיר רומה וישב על כסאו
ואנטוניוס שב עוד הוא באיפסיאה וישלח אגרת לשרי חיל רומה
היושבים בצור לאמר מדוע לא השיבותם את הארץ אשר לקחתם
מארץ יהודה בימי בסיאו איש הבליעל ועתה דעו כי חרב רומיים
עליכם במהרה אם לא תשיבו את הארץ ליהודים אנשי שלומנו אם
לא תמהרו להשלים עמהם דבר גדול בארצכם ולכם אני מרקוס אנ
אנטוניוס נשבעתי ולא אמיר. ויהי אחרי כן ויסע וילך
אנטוניוס בארם ותלך אליו קליאופטרה מלכת מצרים וישכב עמה
אנטוניוס ויאהבה ותט את לב קליאופטרה את לב אנטוניוס בכשפית
והיה אנטוניוס עושה כל אשר בקשה קליאופטרה מהיום ההוא והלאה
כי השתו ברוב כשפיה. אז באו ק' מגדולי יהודה אל אנטוניוס
כי השליט הורדוס ואת פסילו אחיו ויאמרו לאמר אלה בני אנטיפטר
לקחו הממלכה מיד הורקנוס ולא נשאר להורקנוס בלתי השם וישאל
אנטוניוס את הורקנוס אם אמת הדבר ויען הורקנוס ויאמר חלילה
כי הורדוס ופסילו הם עבדי ונאמנים לי הרבה מאד וישמח אנטוניוס
על דברי הורקנוס כי אהב את הבחורים בעבור אנטיפטר אביהם כי
אוהב היה אנטוניוס לאנטיפטר אביהם. והיה בבא
אנטוניוס אל מבצר צור אשר על שפת הים ויוסיפו עוד ללכת אליו
רבים מגדולי יהודה להלשין את הבחורים ויקצות עליהם אנטוניוס
ויתן מהם בית האסורים טו' אנשים אשר צעקו על הורדוס ועל פסילו
וגם מן הצועקים הרג רבים כי נשא פנים לפסילו ולהורדוס אחיו
ויכבדם וינשאם וישלחם ירושלם בכבוד וישב אנטוניוס וילך אל רומה
אחרי אשר כבש כל ממלכות פרס.

ויהי אחרי הדברים האלה ויצא אנטיגנוס בן ארסטובלוס מירושלם
וימרוד על דודו הורקנוס וילך אל ארץ פרס ויר גדולה עמו משועי
יהודה וילך אל פגורוס מלך פרס וידור לו אנטיגנוס אלף ככרי זהב
וח' מאות נשים מן השועות והיקרות אשר ביהודה להיות ידו
עמו לעזרתו לקחת את המלכות מיד הורקנוס ולהרוג הורדוס ופסילו
אחיו וישמע פגורוס אל אנטיגנוס בן ארסטובלוס ויאסף חיל לרוב ת
חיל פרס ומדי ויבאו בארם וילכדוה ויכו את כל הרומיים אשר מ
מצאו שם ואנטוניוס שר צבא רומה וישלח פגורוס מלך פרס שר

צבא

מפניהם וירדפהו אותביאנוס ואנטוניוס ויכהו וימיתהו. וימלוך אותביאנוס תחת יוליאוס קיסר כי בן אחיו היה זה אותביאנוס הנקרא שמו אגוסטוס על דבר אשר הוסיף ממשלת על כל אשר היו לפניו אגוסטוס בלשון רומי הוא ובלשון קדש מליץ זה הוסיף על כל מ מלכי רומי ואחריו נקראו אגוסטוס על שם אותביאנוס ועוד נקראו קיסר על שם יוליאוס דודו. ויהי כאשר נצח אותביאנוס אגוסטוס ואנטוניאוס את כסיאו ואת ברוטוס בארץ מקדון בבקעת פילפוס אז באו בארץ איפסיאה. וישלח אליהם הורקנוס מלאכים וביד‍ם מנחה כתר מלכות ואבני יקרה ויתנו לאגוסטוס וחברו ויחדשו הברית אשר היתה בין הורקנוס ובין יוליאוס קיסר וישאלו מאתו אגוסטוס להשיב את השבית אשר שבה כסיאו מארץ יהודה ולעזוב את כל היהודים אשר נמכרו בימי כסיאו לשלוח אותם חפשים ואת יתר היהודים היושבים בכל ארץ יון ובכל ארץ אסיאה לישב בשקט וב ובשלוה וישמע אגוסטוס ואנטוניוס לכל אשר שאל הורקנוס.

ואלה דברי האגרת אשר שלחו אגוסטוס ואנטוניוס אל הורקנוס מלך יהודה לאמר אותביאנוס אגוסטוס המלך ומרקוס אנטוניוס הבירו להורקנוס מלך יהודה שלום וישועה. ידוע יהיה לכם כי קבלנו אגרותיכם מיד ליסימכוס בן פאוסניאס ועמו יוסף בן מינייאוס ו ואלכסנדר בן תיאדרוס מלאכים אשר שלחתם אלינו באיפסיאה לכרית ברית עמכם כחפצכם ושמחנו בשלומכם ובישועתכם עתה נלחמנו עם כסיאו אשר הרשיע להרוג את קיסר והשבנו לו את רעהו אשר ש שלח ידו בקיסר בשלוח ידו בשמש ומפילהו ארצה על כן נלחמנו עמו מלחמות גדולות ועצומות ונצחנו רשעתו בבקעת פיליפוס והרגנו אותו ואת ברוטוס חברו ונמלטה ארץ אסיאה מידם כאשר ת תמלט האשה מצירית ביום אשר תלד וכאשר ימלט החולה מחובר חליו כי נתנו את כל ארץ אסיאה במרמס כטיט חוצות במרוצת הרשע אשר רצו בה ולא חסו על נקיים ולא על היכל ולא על ערים ולא שמעו שבועה לאדם אשר נשבעו לו וימלכו על ארץ מוקדון וארורה ארץ מוקדון אשר קבלה אותם ואשר החביאה אותם ואת רעתם בין ירכה כאשר תחביא זונה את הזונה עמה תחת ש שמלותיה כן ארץ מוקדון החביאה כהוכה את כל רעת כסיאו ו וכראותנו אשר עשו ביהודים ובכל אנשי שלומנו ידוע יהיה לכם כי הרגנו הרשעים והמשחיתים אשר השחיתו את כל הארץ.

ועתה ישמח מלך הורקנוס וכל עם יהודה ותשמח עיר הקדש וכל יושביה וישמחו כהני אלוה הגדול והאדיר אשר בהיכל י ירושלם ויקחו מנחה אשר שלחנו ויתפללו על חיי אגוסטוס מלך ר

כִּי רָמָה לִנְקוֹם נִקְמַת אָבִיו וַיִּמָּנְעוּ פְּסִילוּ אָחִיו כִּי אָמַר פֶּן תִּהְיֶה
מִלְחָמָה גְדוֹלָה וְיִשָּׁפֵךְ דָּם לָרוֹב בְּקֶרֶב עִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַםִ אֲבָל יָעֲצוּ
יַחְדָּו לַהֲרוֹג אֶת מַלְכִּיָּה בְּעָרְמָה וַיִּשְׁלַח אֳרוֹדוֹס אֶל כַּסִיאוּס וַיּוֹדִיעֵהוּ
הַדָּבָר הַזֶּה בְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה מַלְכִּיָּה לְאָבִיו וַיִּשְׁלַח כַּסִיאוּס לַאֲרוֹדוֹס ל
לֵאמֹר נְקוֹם נִקְמַת אָבִיךָ מוֹלִידְךָ אֲשֶׁר גִּדֶּלְךָ עַל בִּרְכָּיו מֵאֵת מַלְכִּיָּה
וְהָיָה בְּבוֹאִי אֶל עִיר צוֹר וּבְבוֹא הוּרְקָנוֹס וּמַלְכִּיָּה אֵלַי אַתָּה וְאָחִיךָ ב
בּוֹאוּ אֵלַי שָׁם וּנְקוֹם נִקְמַת אָבִיךָ מֵאֵת מַלְכִּיָּה וַיַּעַשׂ בֶּן אֳרוֹדוֹס.

וַיְהִי כְּבֹא כַּסִיאוּס אֶל עִיר צוֹר וַיֵּלֶךְ אֵלָיו הוּרְקָנוֹס וְאֶת שָׂרֵי יְהוּדָה
וְאֶת מַלְכִּיָּה וְגַם פְּסִילוּ וְאֶת אֳרוֹדוֹס עִמּוֹ כִּי נִשְׁבַּע לָהֶם לֵאמֹר נָקִי
אֲנִי מֵאֲבִיכֶם וְלֹא הָיִיתִי בַּעֲצַת מִיתָתוֹ וַיַּאֲמִינוּ הַבַּחוּרִים לְעֵינָיו אֲבָל
בְּסֵתֶר יָעֲצוּ לְהָרְגוֹ כִּי יָדְעוּ כִּי בְשֶׁקֶר נִשְׁבַּע מַלְכִּיָּה כִּי הָרַג אֶת אֲבִיהֶם.

וַיְהִי בְּלֶכְתָּם אֶל צוֹר עִם הוּרְקָנוֹס וַיָּבֹאוּ אֶל כַּסִיאוּס
גִּבּוֹר רוֹמִי וַיְצַו לָהֶם כַּסִיאוּס לִגְדוּדָיו כָּל אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם אֳרוֹדוֹס ש
שִׁמְעוּ וְאַל תַּעַבְרוּ אֶת פִּיהוּ פֶּן תָּמוּתוּ. וַיְהִי לְאַחַר הַמִּשְׁתֶּה וַיִּשְׁכְּבוּ
מִשְׁכַּב הַצָּהֳרָיִם בִּנְטוֹת הַצֵּל יָצָא הוּרְקָנוֹס בְּשַׁעַר הָעִיר לְרוּחַ הַיּוֹם וַיֵּצֵא
אֶל מַלְכִּיָּה וַיֵּשֶׁב לְפָנָיו גַּם לִפְסִילוּ וְאֳרוֹדוֹס וַיֵּשְׁבוּ לְפָנָיו. וַיִּרְמוֹז
אֳרוֹדוֹס אֶל גְּדוּדֵי רוֹמִי וַיְדַלְּגוּ עֲלֵיהֶם בַּחֲרָבוֹת שְׁלוּפוֹת וַיָּרִימוּ אֶת
הַחֲרָבוֹת עַל רֹאשׁ אַרְבַּעְתָּם וַיַּהַרְגוּ אֶת מַלְכִּיָּה לְבַדּוֹ וְאֶת הוּרְקָנוֹס וש
וְשָׂרָיו לֹא נָגְעוּ וַיִּבָּהֵל מִמֶּנּוּ וַתָּסַר דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ כִּי נִבְהַל וּבִמְעַט מֵת
וַתָּשָׁב דַּעְתּוֹ אֵלָיו וַיִּשְׁאַל אֶת אֳרוֹדוֹס מַה זֶה וְעַל מָה זֶה נֶהֱרַג מַלְכִּיָּה
וַיֹּאמֶר אֳרוֹדוֹס לֹא יָדַעְתִּי אֲבָל כַּסִיאוּס צִוָּה לְהָרְגוֹ. וַיַּעַן הוּרְקָנוֹס
וַיֹּאמֶר אָמְנָם כִּי אִישׁ רַע וְאִישׁ בְּלִיַּעַל מַלְכִּיָּה מִיָּמָיו וְלֹא דִבֵּר הַ
הוּרְקָנוֹס אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי אִם מִיִּרְאָה׃

ז וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּסַּע וַיֵּלֶךְ כַּסִיאוּס מִקְּרוֹנָה לִקְרַאת אַתְּבִיאָנוּס
בֶּן אָחִיו אֲשֶׁר לְיוּלְיוּס קֵיסַר וְאַנְטוֹנִיוּס גִּבּוֹר חַיִל אֲשֶׁר בְּרוֹמָה ל
לְהִלָּחֵם וְלִנְקוֹם נִקְמַת יוּלְיוּס קֵיסַר מֵאֵת כַּסִיאוּס אֲשֶׁר הָרַג יוּלְיוּס
קֵיסַר. וּבָעֵת הַהִיא הִתְגַּר מִלְחָמָה גְדוֹלָה בְּאֶרֶץ יְהוּדָה כִּי פֵּילוּס
בָּא מִדַּמֶּשֶׂק בְּחַיִל כָּבֵד חֵיל רוֹמִיִּים לִמְשׁוֹל בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וַיֹּאמֶר פ
פְּסִילוּ בֶּן אַנְטִיפַּטֵר לְפֵילוּס הָרוֹמִי לֵאמֹר לֵךְ לְךָ דַמֶּשֶׂק מְקוֹמְךָ אֲשֶׁר
הֱנִיחֲךָ כַּסִיאוּס כִּי כִּי אֵין לְךָ בְּאֶרֶץ יְהוּדָה חֵלֶק וְלֹא שָׁמַע פֵּילוּס אֶל
פְּסִילוּ וַיִּתְגָּר עִמּוֹ לְמִלְחָמָה וַיִּלָּחֶם פְּסִילוּ עַל פֵּילוּס וַיַּשְׁלֵךְ מֵחֵילוֹ ר
רַבִּים הֲרוּגִים אַרְצָה וְהוּא פֵּילוּס בִּמְעַט נָפַל בְּמִלְחָמָה אֲבָל בָּרַח
וַיִּמָּלֵט קִרְיָה אַחַת קְטַנָּה וַיִּלְכֹּד פְּסִילוּ אֶת הַקִּרְיָה וַיִּלְכֹּד גַּם פ
פֵּילוּס חַי וַיֵּלֶךְ וַיְשַׁלְּחֵהוּ וְכַסִּיוּס נִלְחַם בְּאַתְּבִיאָנוּס הַבָּחוּר וּבְאַנְטוֹנִיוּס
גִּבּוֹר רוֹמִיִּים וַתְּהִי שָׁם מִלְחָמָה גְדוֹלָה וַעֲצוּמָה. וְסָלְאָ
בְּיוֹם הַהוּא יוֹתֵר מִק׳ אֶלֶף פְּגָרִים בְּמִלְחָמָה הַהִיא וַיָּנָס כַּסִיאוּס
מִפְּנֵיהֶם

וחמש מאות ונח' מזי שנה בשנה ואת כל ארץ לוריאות אשר נתנו
שרי רומה ופומפיוס הגדול למלכי ארם צויתי לקחתה מיד ארם
ולהשיב אותה א' הורקנוס בן אלכסנדר מלך יהודה וכל הארץ עד פרת
אשר לקחו במלחמ' מלכי החשמונים והשיב אותם פומפיוס לבעליהן

אני יוליוס צויתי להשיב את כל הארץ להורקנוס אשר בירושלם כי
בחרבם לקחוה אבותם לכן תהיה להם כל אשר לקחו במלחמ' וכל מלך
וכל שר מכל לשון עם ועם מדינה ומדינ' אשר תחת ממשלת מלכותי
אשר יפר את בריתי ועצתי ופוצה פה ומצפצת לדבר בנגדם ויזיר
לבלתי עשות מצותי יאבד המלך והשר ההוא בחרב וארצו תעזב
שממה מבלי יושב בה אדם ובהמה. המלאכים אשר שלח
הורקנוס אל רומה ישבו עם יוליוס קיסר לפני כל מלאכי הגוים ישבו
עמו בנגדו לבושי מכלול לראות במרוצת הסוסים אבירים מריהי מ
מלחמה ובעגלות ובמלחמות החיות אשר נעשו לפני יוליוס קיסר
ובני אדם ערומים נצים ולכל אשר נעשו לפניו לשמוח את נפשו.
ואלה שמות המלאכים אשר שלח ליסימכוס בן פאומיאס ואלכסנדר
בן תרורוס פטרוקלוס בן ביריאת ויהונתן בן אוניא ;

בעת ההיא בהיות יוליוס קיסר בשקט ובשלוה ובהתפללו בהיכל ו
יוביס אשר ברומה ויקומו עליו אויבי' אשר נשארו מאויבי פומפיוס
ויתקעו בגופו ובצדו שלשים חניתות ויהרגוהו בהיכל ואלה שמות
האנשים אשר הרגוהו בסיאוס וברותוס. אז יצא בסיאוס מרומה
ויעבור את הים בחיל כבד מאד ויבא ארץ אסיאה וישחיתה ויסע מ
משם וילך אל ארץ יהודה ויענוש את הארץ ע' ככרי זהב וירא אנטיפטר
כי מת יוליוס קיסר ויבקש לנקום נקמתו ולהלחם בבסיאוס ולא
יכל כי היה עם בסיאוס יד גדולה וחזקה מכל הגוים. אז חלק
אנטיפטר את כל ארץ יהודה לשני בניו להוציא את המס ולתת לבסיוס
ויוציא הורדוס את המס מארץ יהודה ויתן אל בסיאוס וימצא חן
בעיניו ויאהבהו בנפשהו ויקח בסיאוס את הזהב מארץ יהודה וילך
מקדונה כי ירא לשוב ברומה ואז יעצו שרי יהודה להרוג א
אנטיפטר ויקם מלכיה ויבקש לשלוח יד באנטיפטר ויודע הדבר ל
לאנטיפטר ויאסוף גדודיו וגבוריו להלחם במלכיה ויירא מלכיה
מפני אנטיפטר וישבע לו על הדבר הזה ויאמן אנטיפטר לדבריו
ויעש עמו שלום ויקראו שניהם במשתה היין לפני הורקנוס וישכור
מלכיה את שר המשקה אשר להורקנוס ויתן לו זהב הרבה ויתן סם
המות לאנטיפטר ויהרגהו וימת אנטיפטר איש גדול וגבור עד כה סגר
יומו ומצא גבול חייו איש אשר בחרבו מגן את עם יהודה ואת עיר
הקדש בן קבל גורלו. וישמע הורדוס כל אשר עשה מלכיה לאביו
ויבא עליו ב

הזה כי אם למלט ארודוס מן המשפט כי ראה את חבורת השופטים נתחברו יחד לשפוט את ארודוס מות ויקם הורקנוס וילך וגם כל השופטים הלכו איש לביתו. ויהי בלילה ההוא ויצא ארודוס מירושלם עם גדודיו ויגס וילך בארם דמשק אל סיקתוס אשר הפקד על כל ארם ויספר לו לאמור את כל אשר אירע לו בירושלם אז הפקיד אותו סיקתוס נגיד על כל ארם ׃

ח ויהי לתקופת השנה ויאסות ארודוס את כל צבא ארם ויבא על הורקנוס למלחמה ויצאו לקראתו אנטיפטר אביו ופסילו אחיו ויאמרו לו לא כגמול אשר גמלך הורקנוס תגמול עליו כי הצילך מן המות ולא הביאך במשפט כי בעצת יועצים רעים אתה עושה כי הוא אוהבך כבנו ועתה חדל לך מעליו פן אשמת וחטאת לאלהים אם לא תחדל ואל תאמר בלבבך כי נלחמת בחזק יד ובנצחת כי כל המלחמות מהאלהים המה ולמי אשר יחפוץ יתן גבורה. ויהי כשמוע בן ארודוס וישב וילך בארם לאחר אשר הראה את גבורותיו. ויהי אחרי הדברים וישלח הורקנוס מלאכים אל רומה לחדש הברית עם יוליוס קיסר ועתה נאה לנו לספר את אהבת שרי רומיים כי אהבו את אבותינו בעבור כחם ובעבור אמונתם כי גבורים ונאמנים היו על כן כל מלכי הארץ אהבו לכרות ברית עמהם על דבר כחם ואמונתם גם מלכי פרס ומדי שלחו להם מנחות ואגרות הרבה אל ירושלם בעבור שמע עם ירושלם וגבורתם בדברי שלום וסופרים אחרים כתבו הכל בכתבם ואני התעצלתי לכתוב אותם כלם כי אם כתבתי מעט מאגרותיהם. ואלה דברי ברית האגרת אשר שלח יוליוס קיסר אל שרי רומה אשר ישבו בצור ובצידון שלום. ידוע יהיה לכם כי קבלתי אגרת הורקנוס מלך יהודה ושמחתי באגרותיו ובאהבתו ושלחתי לכם כתובים כל הדברים אשר היו כתובים באגרת הורקנוס על כן שלחתי אותם לכם וצויתי לכם אשר תכתבו בלשון רומי גם בלשון יוני בלוח נחשת ותשימו אותם בהיכל יוביס אשר בצידון במקום גבוה ויקראו תמיד לבלתי ישכחו הדברי' אשר באגרות להודיע לכל את אהבת רומיים וגוי יהודה כי הורקנוס מלך יהודה הוא ועמו גוי יהודה המה היו זרוע לגוי רומיים כי כאשר נלחמתי במצרים הוא שלח אנטיפטר גבור יהודה אשר הציל את מהרידת מן המות ויך את גאון מצרים ויפתחו לנו את כל מצרים ויעזרו אתנו היהודים בכל מלחמותינו עד ארץ הודו על כן אני יוליוס מצוה לכל יושבי חוף הים היושבים מעזה ועד צידון לתת מס להיכל אלוה ה הגדול אשר בירושלם מדי שנה בשנה לבד מצידון כי צידונים כ בחזקם יתנו בהיכל אלוה הגדול אשר בירושלם הטים איפות כ' אלף

וחמש

חביריו הפריצים הרג וישמע סיקתוס את הדבר הזה וישלח לו מנחת
כסף וזהב ואבני יקרות על אשר נלחם בחזקיה וימיתהו על כן כבדהו
ויתעשר הבחור מאד בכסף ובזהב כי העשירוהו ארמים על אשר
הרג חזקיה. וישמעו שרי יהודה את כל אשר עשה ארודוס לחזקיהו
ויתעצבו האנשים מאד ויאמרו אל הורקנוס עד מתי תשא עליך את
טורח אנטיפטר ובניו כי כל המלכות בידם וגם כל אשר מבקשים
לעשות יעשו כי אנטיפטר מחונך ומאוצרותיך יתרצה למלכי רומה
ופסילו בנו נגיד הוא בירושלם יעשה ואין לך במלכות יהודה חלק רק
השם לבד כי כל המלכות בידם וארודוס בנו הרג את חזקיהו איש
גבור אשר מאימתו נבהלו ומפחדו רעדו כל העמים ועתה הבא את
ארודוס בן אנטיפטר למשפט לפני סנהדרין הקדושה. ויהי באמרם
אליו יום ויום כדברים האלה ועוד אמות הבחורים אשר עם
חזקיהו היו צועקות לפני הורקנוס בבאו תמיד בהיכל יי על דבר אשר
הרג ארודוס בניהם וירא הורקנוס וישלח ויבא ארודוס למשפט ל
להעמידו לפני הזקנים אשר היו בימים ההם. ויהי כשמוע בן
אנטיפטר וישלח לבנו ארודוס לאמור בקראך הורקנוס לבא אליו מ
מהר ואל תעמוד אבל השמר לך פן תבא יחיד אבל בגדודים ובבואך
העירה אל תבא ברוב עם כי אם במתי מעט גבורים. ויעש ארודוס
כאשר צוהו אביו ויבא במתי מעט גבורים ויעמוד לפני סנהדרין ויהי
בעמדו לפניהם בלבוש ארגמן וראשו מוסרק והוא עם גדודים והגור
חרב ויתבהלו השופטים ואנשי סנהדרין ויחרישו ולא ענו דבר.

וכל אשר הלשינו אותו בטרם באו ויחרישו ולא פתחו פיהם.
אז ענה שמאי התלמיד אשר להלל הזקן ויאמר לפני הזקנים והסנהדרין
גדולה וקטנה לעיני כל עם הקהל. דבר לי אליכם בחירי האל גאוני
קדושי יי כי ראיתי היום דבר חדש ביניכם כי כל החוטא העומד
למשפט יש לו לעמוד בלבוש שחור ושערות ראשו מלאות עפר
ואפר לבקש רחמים על חטא אשר חטא ועל העברה אשר עבר א
אבל זה הבחור ארודוס יעמוד לפניכם בלבוש ארגמן וראשו מוסרק ו
וסביביו גדודים והגור חרב אם יענש במשפט לשוב להרוג אתכם
ואין אני תמה מארודוס כי לא עשה כל זה כי אם למלט את נפשו
ואתם חטאתם כי נשאתם פניו תחת אשר עזבתם לעשות כדברים
האלה הנה ימים באים זה ארודוס אשר נשאתם פניו במשפט ועוד
הורקנוס אשר חמל עליו הוא יהרגהו ויקבל מלכותו.

ויהי באמור שמאי הדברים האלה ויאמר הורקנוס לסנהדרין נפנה
ונלך היום איש לביתו כי כבר פנה היום ולמחר נשוב ונבא למקום
המשפט לחקור ולידע בדקדוק המשפט ולא דבר הורקנוס את הדבר

נלחמתי עתה ואשר שמתי נפשי בכפי והשיבותי את כל גאון מצרים
לממשלת קיסר על שם קיסר נלחמתי והפצעתי פצעים כאשר עיניכם
רואות ויפשוט את בגדיו וירא את המכות אשר בבשרו ואת
הפצעים אשר היו בן בראשו ויען ויאמר יענו בי פצעי בעדים
נאמנים ויענו כי מכותי כי על שם קיסר נלחמתי המלחמה הזאת ולא
על שם פומפיוס כי מת. ויען קיסר ויאמר לאנטיפטר שלום לך גבור
יהודה ושלום לכל מבקשי שלומך וטובתך כי האמת אתך על כל
מה שאמרת כי פצעיך העידו גבורתך ונצחונך ומכותיך העידו כחך.
ועתה אפקידך שר צבא על אנשי המלחמה אשר לי עד אשר אלהים
על הגוים אשר מעבר לנהר פרת ואכניעם ואז תשוב לארצך ולעירך
וישם קיסר את אנטיפטר על צבא רומה מהיום ההוא והלאה עד אשר
הכניע את גאון מזרח ואת כל ארץ הודו. ואז שב אנטיפטר לארצו
ולעירו ירושלם עיר הקדש. וקיסר הלך אל רומה את סופרים אחרים
העידו במוני על דבר גבורת אנטיפטר בעת ההיא וכן דבר ניקולאוס
מדמשק וכן דבר סתרבון הכפתורי וכן סופרים אחרים העידו. וישב
אנטיפטר בעת ההיא אל ירושלם אל הורקנוס מלך יהודה אשר שלח
אותו ויבנה הורקנוס את חומות ירושלם אשר הרס פומפיוס וימלוך
לבטח אבל היה הורקנוס איש תם וישר ועצל מאד לצאת ולבא וירא
אנטיפטר את עצלותו וישם את בניו על כל יהודה על פי הורקנוס
וישלח פסילו הגדול וישימו נגיד על ירושלם ויקח בנו השני אשר ש
שמו הרודוס וישם אותו נגיד בגליל והוא נער קטן בן טו׳ שנה ;

ד ויהי בעת ההיא יצא מירושלם איש שודד בחור ושמו חזקיה שר
הפריצים ויהי האיש פריץ ושודד אשר במרוצתו השחית כל ארם
ויהרוג תמיד את בחוריהם בחרב ויהרוס את עריהם ואת מבצריהם
וישום תמיד את ארצם עד בלי חמלה ובכל מקום אשר היו ארמיים
הנה חזקיהו הפריץ עליהם ורבים עמו מפריצים ויתבהלו כל אנשי
ארם מאימת מרוצתו ולא היתה להם תקומה לפניו. ויהי בהיות
ארודוס בן אנטיפטר שר ונגיד בגליל וישלח אליו אגרת סיקסטוס בן
דודו אשר לארודוס בן אנטיפטר. שלום. ידוע יהיה לך כי שמענו
כאשר הפקדת נגיד בגליל ושמחנו מאד ועתה זכור נא את אהבת
קיסר אשר אהב אביך אשר כבדו ולחום את מלחמת קיסר כי הנה
חזקיהו שר הפריצים אשר מארצכם ישחית את כל ארץ ארם אשר אני
נגיד עליהם ואין תקומה לארמיים לפניו ועתה לך ונלחמת בו והרגת
אותו ותקבל מנחה גדולה וכבוד גדול וגדולה מן הקיסר ומאתי.

וישמע ארודוס אל סיקסטוס ויבא בזריזות וביד רמה ויפגע
בחזקיהו והוא בא לבטח כי לא נשמר ממנו ויכהו ויהרגהו וגם
חבריו

ויעבור קיסר בארם ויבקש לבא מצרימה ולא קבלוהו אנשי מ
מצרים כי עוד ידי שרי פומפיוס עמהם :

ויקח לו אנטיפטר יד רמה מגבורי יהודה וילך לעזרת מתרידת ב
לקראתו ויתחברו שניהם יחד וילכו לבא מצרימה ויחנו על פלוסיאו
וילחמו עליה וילחם מתרידת לחומת העיר ואנטיפטר נלחם השערת
וילכד אנטיפטר את השער ויבא העיר הוא וגבורי יהודה ויכו את
העיר לפי חרב ויקחו כל שללה ויסעו וילכו עד מקום הנקרא עיר אוני
וימצאו שם יהודיים מצריים היושבים במצרים חיל כבד מאד לבלתי
תת לעבור מתרידת ואנטיפטר מצרים ויראה להם אנטיפטר את הכתב
אשר כתב להם הורקנוס דברי אחוה ושלום להיות ידם עם קיסר
ולקבל את מתרידת ויעשו כן היהודים המצריים ויקבלו את מתרידת
ויסעו משם מתרידת ואנטיפטר ויבאו עד מקום הנקרא שמו דלתה
והנה שם חיל כבד ואדיר מאד ויתבהל מתרידת ויסב פניו ויברח
וילכו אחריו ויתגרו מלחמה עמו ונכנע קרן הימנית אשר לו ותרך
לבב עמו מפני כובד המלחמה החזקה ומפלתם כי רב עם חיל מלך מ
מצרים וירא אנטיפטר מנוסת מתרידת ואת מפלת שריו וירץ
אנטיפטר בשלשת איש בחור מיהודה וימלט את מתרידת מן המות
וישב לאחור את כל מצרים וינוסו מפניו וירדפם ויכם מכה רבה
ועצומה מאד וילחץ אותם על שפת היאור ויפלו מצרים בחרב על
שפת היאור והנמלט מן החרב ימות ביאור וילכד אנטיפטר את כל
מלכות מצרים ומתרידת עמו. וישלח מתרידת אל קיסר את כל
הגבורה והנצח אשר עשה אנטיפטר במצרים כאשר הכניע את גאון
מצרים ואשר השיבם לממשלת קיסר ואשר נלחם ואשר לקח ב
במלחמה והפצע פצעים גדולים ונתרפא. וישמע קיסר הדבר הזה
ויאהב את אנטיפטר מאד ויהללהו וישלח מלאכי להביאו אליו בכבוד
וילך אנטיפטר ומתרידת אל קיסר דמשק לפני קיסר ויאמר לו שמעתי
את כל התלאה אשר מצאתך ואת הגבורה והנצח אשר עשית במצרים
בעבורנו ואשר השיבות את מצרים לממשלתנו ועתה עלינו לכבדך
על דבר כחך וגבורתך :

ואז בא אנטיגנוס בן ארסתובלוס הקטון לפני קיסר ויבך ויספר לו ג
על אביו אשר השקיתו חבירי פומפיוס אנשי ירושלם סם מות בעצת
הורקנוס ואנטיפטר אוהבי פומפיוס ויועציו ויוסף עוד אנטיגנוס בן
ארסתובלוס לדבר ויאמר אל קיסר אתה ידעת כי הורקנוס דודי
ואנטיפטר אוהבי פומפיוס ויועציו היו והם אויביך. ויען אנטיפטר
לפני המלך ויאמר אוהב הייתי לפומפיוס כי גמלני טובה והיתה בידו
כל ממשלת רומה ביום ההוא ונלחמתי את מלחמתו אבל המלחמה

ויהי

בימים ההם ותמת אשה הרה ברומה
אשת אחד מג' מאות וב' יועצי רומה.
ויהי במותה ויגוע הילד בבטנה ו
ויתרוצץ ויפתחו רחמה ויוציאו את
הילד ויחי הילד ויגדל ויקראו שמו
יוליאוס כי בחדש אב יצא ממעי אמו ויקראו שמו עוד קיסר כי ב
כרותה היתה וקיסר יאמר בלשון קדש כרות ובלשון רומי קיסר ו
ויהי הבחור ההוא גבור מלחמה ובשלח השישי את פומפיוס במזרח
גם את יוליאוס. קיסר שלח במערב להכניע מלכי ערב וילחם קיסר
בערב ויכנע את גוי פרנקוס ואת בריתנוס ואת כל מערב ועד ים
א קיינוס וישב לרומה בגבורה ובנצח ויגבה לבו ויאמר אמלוך על
כל רומה ויאמר השישי וג' מאות וב' יועציו לא נסבול מלך ע
עלינו כי לא מלך עלינו מלך מימי תרקיאנוס המלך אשר לקח את
אשת איש בחזקה ותתעצב האשה ותדקור את בטנה ותהרוג את
נפשה ומאז נשבעו אבותינו לבלתי ישימו מלך עליהם ומאז ועד
עתה לא מלך מלך עלינו זה שנים רבות ואתה מבקש לחלל את
מצות אבותינו וגם פומפיוס חברך עשה נצח וגבורה במזרח ויכבוש
שנים ועשרים מלכים גדולים בעלי התנשאות אשר מימי קדם ו
נערו שאר מלכי ארץ מפניהם וגם הכניע את עם יהודה גוי גדול
ואדיר ולא שאל המלוכה ועתה ידוע יהיה לך כי לא נקבל אותך
ולא המלוכה עלינו ויתגאה קיסר ויאמר לא כי אמלוך עליכם ואתם
עברי ואני מלככם ויתגר מלחמה גדולה ברומה וישפוך נפשות רבות
לאין מספר וימלוך בחזקה וישם כתר מלכות בראשו. וימלך קיסר
אשר שמו יוליוס על כן כל המלכים אשר מלכו אחריו נקראו קיסר
על שמו. ויהי כשמוע פומפיוס בארץ כפתור כי מלך קיסר ברומה
ואשר הבריח את השישי ואשר הרג ג' מאות וב' יועציו ויאסות פ
פומפיוס את כל ממלכות הארץ ממשלת ידו לבא להלחם בקיסר.

ויהי כשמוע קיסר כן הוציא את ארסטובלוס מבית האסורים ויתן
לו שר צבא שני לגיונות בי' אלף איש ויצו עליהם ללכת לארם
להשבור ולהמירה ואת עם יהודה להתחבר עמהם ללחוץ את פ
פומפיוס מאחור וישמע פומפיוס את הדבר הזה ויירא מאד מפני
ארסטיבלוס וישלח אגרת ויודיע הדבר לחביריו בירושלם וישלחו
אנשי ירושלם אנשים לקראת ארסטובלוס באים בדברי שלום ויאכלו
עמו וישתו וישקוהו סם המות וימיתוהו שם. ויעבור פומפיוס
בתימה וילחם בקיסר ויפלו חללים רבי' מחיל פומפיוס וינס פומפיוס
מפני קיסר וירדפהו קיסר וימיתהו וימלוך קיסר על כל ארץ רומה

ויעבור

אֲשֶׁר בִּקְצֵרַת אֶרֶץ אַסִיאָה וַיִּקַּח מֵהֶם אֶת הַזָּהָב אֲשֶׁר הֵנִיחָה שָּׁם ס
קְלֵיאוֹפַּטְרָה מַלְכַּת מִצְרַיִם וְגַם עוֹד לָקַח אֶת הַזָּהָב אֲשֶׁר הִקְדִּישׁוּ
הַיְּהוּדִים לִשְׁלוֹחַ אוֹתוֹ אֶל הֵיכַל אֱלֹהֵינוּ וַיְהִי מִשְׁקַל הַזָּהָב הַהוּא ב
כִּכָּרִים ח מֵאוֹת לְבַד הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וְהָאֲבָנִים יְקָרוֹת אֲשֶׁר הִקְדִּישׁוּ ה
הַיְּהוּדִים הַיּוֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ אַסִיאָה כִּי לֹא הָיָה שָׁם זָהָב מֵאֶרֶץ יְהוּדָה וְלֹא
מֵאֶרֶץ אַלֶכְּסַנְדְּרִיָּה רַק לְבַד מֵאֶרֶץ אַסִיאָה הָיָה הַזָּהָב הַזֶּה.

וַיְהִי אַחֲרֵי אֲשֶׁר לָקַח גְּרַסּוּס הַזָּהָב הַנִּמְצָא בְּהֵיכַל יְיָ וַיֵּלֶךְ לְמִלְחֲמוֹת
עַל פָּרַס וְעַל מָדַי וַיִּפּוֹל שָׁם כָּל חֵילוֹ בְּיוֹם הַהוּא בְּאֶחָד וְגַם אַנְשֵׁי פ
פָּרַס גָּבְרוּ בְּחֶרֶב וַיָּבֹאוּ בַּאֲרָם וְכַסִּיאוּס מִלְּטָה מִמּוּרוּצַת פָּרַס וַיְשִׁיבָה
אֶל מֶמְשֶׁלֶת רוֹמָה וַיַּבְרִיחַ חֵיל פָּרַס מֵאֲרָם וַיָּשָׁב כַּסִּיאוּ וַיָּבֹא אֶל אֶרֶץ
יְהוּדָה וַיִּמְצָא אֶת עַם יְהוּדָה נִלְחָמִים עַל הוּרְקָנוֹס וְעַל אַנְטִיפַּטֵר וַיַּעֲזֹר
אֶת הוּרְקָנוֹס וְאֶת אַנְטִיפַּטֵר וַתִּשְׁקוֹט הַמַּמְלָכָה בְּיַד הוּרְקָנוֹס.

וַיִּסַּע מִשָּׁם כַּסִּיאוּס וַיַּעֲבוֹר אֶת נְהַר פְּרָת וַיָּשֶׂם אֹרֶב עַל פָּרַס
וְעַל מָדַי וַיְעוֹרֵר מִלְחָמוֹת גְּדוֹלוֹת בָּהֶם עַד אֲשֶׁר הֵשִׁיב
אוֹתָם לְמֶמְשֶׁלֶת רוֹמָה כַּאֲשֶׁר הִכְנִיעָם פּוֹמְפֵּיוּס
בִּהְיוֹתוֹ בְּמִזְרָח:

במצרים ויוסף עוד אלכסנדר בן ארסתובלוס ויאסוף חיל גדול מבחורי
יהודה ויפשוט בחר גריזים ויך את משמרת רומיים אשר עזב גביניוס
שם וגם כל רומיים בער מארץ יהודה. ויהי כשמוע בן גביניוס וישלח
אנטיפטר לדבר באזני העם אשר מרדו דברי שלום ויגלה אנטיפטר ו
ויוכח את העם וישב אותם אל גביניאוס אבל אלכסנדר לא רצה לשמוע
לו ויקח לו ל׳ אלף בחור מיהודה וילך אל הר תבור ויערוך מלחמה
לקראת גביניאוס ויפלו עשרת אלפים מבחוריו וינס בכ׳ אלף וישב
גביניאוס ויבא ירושלם ויחדש את המלוכה להורקנוס וגם את
אנטיפטר המושיל על כל עם יהודה ויסע משם וישב אל רומה ׃

כו ויהי לתקופת השנה וישמע השליש אשר ברומה
וג׳ מאות וב׳ יועציו כי פשעו פרס ומדי וישלחו את גרסוס בחיל
כבד מאד ויעבור גרסוס ויבא ירושלם ויבא אל היכל יי׳ וישלח ידו
לקחת את הזהב אשר בהיכל יי׳ וימצא שם אלפים ככרים דרכמוני
זהב. ובימים ההם היה שם כהן גדול ושמו אלעזר איש צדיק
ירא יי׳ ויאמר הכהן אל גרסוס למה תשלח ידיך לשלול את היכל יי׳
ולקחת את הזהב אשר לא נגע פומפיוס ושרים אחרים ועתה השבעת
לי שלא תקח הזהב הזה ועלי לתת לך קורת אחת אשר לזהב משקלת
ג׳ מאות מנה אשר לזהב ובה היו תלואות כל בגדי תכלת וארגמן
אשר כסו את שערי קדש הקדשים על כן נעלמה הקורה מפני כל
ולא נראתה וישבע לו גרסוס אשר לא יגע ולא יקח מכל הזהב א
אשר בהיכל ולתי הקורה ויתן לו אלעזר הכהן את הקורה מעשרה
ידי אומן ג׳ מאות מנה אשר לזהב משקלה ותמנה שנים לטרי ו
וחצי הוא אשר יעשו אונקיאות ס׳ הלטרא.

ויהי כאשר לקח גרסוס את הקורה וימר את שבועתו וישב ויקח
את כל הזהב הנמצא בבית יי׳ והיה אלפים ככרים זהב טהור.

ואם לא יאמינו לדברי על דבר עושר מקדש אלהינו יקראו את ספר
שטרבון וימצאו כי נאמנו דברי ולא נמצא בהם שקר כי רבים מ
מלכיהם גדולים שלחו מנחה אל היכל יי׳ מדי שנה בשנה כלי כסף ו
וכלי זהב לבקש את פני יי׳ ועוד גוים רבים נתנו מס להיכל אלהינו
כלי כסף וכלי זהב ובימיהם ההם היו היהודים עשירים רבים הרבה
מאד וזרה היתה מרב השגחת המקום ההוא הקדוש כי אפילו הגוים
הבאים עליה למלחמה ולהשחיתה היו בסות נוהגים כבוד אל המקום
ההוא בהיותם מכירים כי מרום וקדוש מקום מקדשנו והיו
מנשאים במנחת זהב ואבן יקרה ורבים סופריהם העידו כמוני ובן
ניקולאוס מדמשק ובן דבר סטרבון מכפתור על דבר עושר היהודים
לאמור. וישלח מתרידת מלך ארמיניאה בעיר אשר נקרא בואו

ויתן בחמת מושל אחר ויתן בצפורים מושל אחר ויתן ביריחו מושל
אחר : בעת ההיא ברח ארסטובלוס בת
ואנטיגנוס בנו מעיר רומה אל ארץ יהודה ויבא בקצה ארץ יהודה ו
ופיסילאוס נגיד בירושלם נפל עליו באלת איש גבור כי זכר את ב
בכורו הראשון וירא אריסטובלוס את עם רב אשר אתו ויבדל את
דלת העם מעמו ויבחר מכל העם ח' אלפים איש מגבורי מלחמה
אשר לא יסוגו פניהם ולא ישובו מפני כל ויצא לקראת גביניאוס
למלחמה אשר בא בחיל כבד מאוד חיל רומיים וחיל יהודה אשר ב
באו עם גביניאוס על ארסטובלוס למלחמה ביד רמה. ויתגר בהם
ארסטובלוס מלחמה בח' אלפים גבוריו ויך בהמון רומיים מכה ג
גדולה מאד והשליכו שם ארצה הרוגים רבים מחיל רומיים וגם
ז' אלפים מגבורי ארסטובלוס בקרב סלו וישאר ארסטובלוס עם אלף
מגבוריו ויבקע את מחנה רומיים הלוך והכות עד אשר נמלט בראש
ההר וירדפו אחריו חיל רומיים וישיגוהו ויסוב ארסטובלוס פניו ו
וילחם בהם יומיים . ויהי ביום השלישי ויפלו גם אלף גבוריו אחר
אשר הרבו להכות במחנה רומיים עוד וישאר ארסטובלוס לבדו ו
וילחם וימת רבים ויפצעו אותו בפצעים גדולים עד כי נהתך כובע
הברזל אשר על ראשו ויפול לארץ וילכדוהו וישאוהו אל גביניאוס
וירפאוהו מן המכות ויאסרהו עוד וישלחהו אל רומה אסור בנחשתים
ויביאו אותו אל רומה אל הקיסר ואל ג' מאות וב' יועציו והחכמים
אשר מלך ארסטובלוס ג' שנים ו' חדשים איש יקר וגבור ורחב ידים
ויפה עינים ויפה תואר . ויהי אחרי כן וישלח הקיסר
את בני ארסטובלוס מרומה אל ירושלם כי חמל על אשת ארסטובלוס
אמם כי כתב גביניאוס את חכמת האשה על כן חמל עליה הקיסר אשר
ברומה וישלח לה את בניה ואת בנותיה . ויהי אחרי כן
וילך גביניאוס ויעבור את נהר פרת וילחם על פרס ועל מדי ויכניעם
כי כבש אותם פומפיוס הגדול וכאשר הלך מהם פשעו על כן הלך
גביניאוס אליהם ויכניעם וישימם למס עובד . ובעת ההיא
פשעו אנשי מצרים לא נתנו עוד מס לרומה וישלח תלמי אל ג
גביניאוס לעזור לו ויבא גביניאוס וכל חילו לעזור את תלמי מלך מ
מצרים וישלח גביניאוס אל הורקנוס ואל אנטיפטר לעזור לו. ויצא
אנטיפטר מירושלם בחיל כבד מאד מחיל הגוים אשר היו עוברים
אל רומה וגם כל חיל יהודה ובנימין וילך לעזרת גביניאוס וימצאהו
בדמשק בשובו מארץ פרס ויאמר לו גביניאוס שלום בואך.
ויאמר לו גביניאוס לחסדים לפתוח את הדרך ויבא גביניאוס מצרימה
והשיב את תלמי במלכותו ובעת ההיא בהיות אנטוניוס עם גביניאוס

אותה פומפיוס ליושביה וכל אשר היו בנועים תחת ירושלם הפש
אותם פומפיוס מלחיות עבדי ירושלם וגם את ירושלם אשר היתה
גברת על כל המדינות היתה למס עובד. כל זאת באתנו מיד ה
הורקנוס וארסתובלוס אחים כי הם היו אשר התגרו תחלה את הרעה
הזאת בירושלם ונהיה עבדים אל רומה ומאז ירדנו מגדלתנו והיינו
בנועים ;

כד ויהי אחריכן וילך וישב פומפיוס לארצו אל רומה וישא עמו
ארסתובלוס עם ב' בניו ועם ב' בנותיו כי בנו השלישי ברח הוא א
אלכסנדר וימלט. ויעזוב פומפיוס מושל בארץ ישראל את
הורקנוס ואנטיפטר ויעזוב עמהם את סבאורוס ויתן לו כל ארץ מ
מצרים ופומפיוס הלך לדרכו אל רומה וסבאורוס נסע אל סלע מ
מדברה מהמול שלשום. ויהי בהיות הורקנוס
ואנטיפטר אל סלע מדברה עם סבאורוס שר צבא פומפיוס להלחם
בערב ויברח אלכסנדר מיד פומפיוס ויבא ירושלם ויבנה את חומת
ירושלם אשר הרס פומפיוס ויאסות יד מן היהודים וילחם בהורקנוס
ובאנטיפטר ויבריחם גם סבאורוס לא עמד לפניו. אז עלה
גביניאוס ממדינת רומה אל ארץ ארם וישמע את כל אשר עשה א
אלכסנדר בן ארסתובלוס ואשר נלחם עם סבאורוס ויהרוג רומיים
לרוב ואשר הבריח הורקנוס ואנטיפטר ואשר בנה חומת ירושלם
אשר הרס פומפיוס הגדול ויבא עליו גביניאוס בחיל כבד מאד מחיל
רומיים וחיל ארם ועוד נוסף לו מחיל יהודה יד גדולה והזקה מאד
אשר עם אנטיפטר והורקנוס ויתחבר עמהם עוד אנטוניוס הוא מ
מרקוס כי שמות שנים היו לו על אודות גבורתו כי איש גבור היה
ובעל מלחמה. ויבאו השרים האלה למלחמה על אלכסנדר בן
ארסתובלוס ירושלם ויצא לקראתם אלכסנדר ויד מעט עמו כי א
אלפים רגלי וח' מאות רוכבי סוסים ויתגר עמו מלחמה בשרים האלה
ו"אלפים מגבוריו סלו במלחמה ויברח עם יתר אנשיו ויבא א
אלבסנדרונה ויגש גביניאוס על העיר להלחם עליה. ויצא עוד מן
העיר ויתן מרוצה על מחנה גביניאוס וישלך ארצה מהם הרוגים
רבים ט' אלפים וג' מאות במלחמה במחנה גביניאוס ואז עמד מרקוס
אנטוניוס במלחמ' ההיא ותהי מלחמה עצומה ויפלו ממחנה רומיים
פגריהם כח" אלף והשיב אלכסנדר לאחור ויבריחהו בעיר ורבים מ
מאנשיו במלחמה הציע ויצר גביניאוס על העיר וילחם עליה. ותבא
אליו אם אלכסנדר אשת ארסתובלוס ותבך ותתחנן לו לעשות שלום
בין גביניאוס ובין אלכסנדר ויעשו שלום. ויחלק חלקים להיות
בירושלם הורקנוס מושל ויתן בגדירה אחר בחלק השני.

הרביעי וילחמו הכהנים עד יז' יום ויהי ביום הצום בהעלות המנחה
ויקריבו הכהנים הזבחים והעולות לפני מזבח יי וגם פומפיוס הקריב
את איל הברזל לנגח את מגדל ההיכל ויך את המגדל וישמטהו א
ארצה ויפתחו את קרבי ההיכל ויעל בראשונה קורניליאוס ופאוסתוס
בני סלה ויבאו אל ההיכל בעת אשר הכהנים זובחים את הזבח ו
ומקריבים את העולות לפני יי ויעל אחרי קורניליאוס פוריאוס ו
ופיריאוס ועיר גדולה עמו מגבורי פומפיוס וחרבותם שלופות בידם
ויצעדו בתוך ההיכל הלוך והכות כהני יי ולא חרדו הכהנים ולא
פחדו מן החרבות השלופות ולא רגזו מן הרמחים מבריקים ולא ר
רעדו מן פגרים מתים הנופלים בתוך היכל יי אבל על הפגרים הלכו
הכהנים לעבוד את עבודת יי ולזבוח זבחיו ולהעלות עולותיו ו
ולהקריב קרבנותיו ויאמרו הכהנים איש אל רעהו חזקו ונתחזקה בכהני
יי ונהרג לפני מזבחו כי טוב למות במשמרתנו ולא נעזוב את
משמרת יי ולא נשליך את עבודתו מנגד. וילכו כהני יי בלא פחד
ובלא יראה בלא צער במלחמה כאשר ילך איש בעומק השלום.

ויהי בנפול הכהן ממקריבי הזבח ויבא חבירו ויקח מידו את הקרבן
ויקריבהו הוא ובשנהרג גם זה יבא חבירו ויעשה לו כאשר הוא עושה
לחבירו עד תום כל עבודת יי מיד הכהנים ביום הצום וישחטו את
הכהנים כלם חגורים אפוד בד ומלבשים בגדי קדש ויפלו פגרי ח
חללי הכהנים על פגרי זבחיהם ויתערב דמם בדם הזבח וימותו ב
בקדושת לפני מזבח יי. כל אשר דברתי על כהני יי לא שקרתי
וכל אשר יקרא בספרי ולא יאמין ילך ויקרא בספר סופרים אחרים כי
סופרי' רבים העידו כן והנה הוא כתוב בספר ניקולאוס מדמשק ועל
סתרבון הכפתורי ועל ספר טיטוס הסופר אשר כתב מעשה פומפיוס
הרומי ועל ספרים אחרים. ויהי כאשר תמו הכהנים מן ההיכל
ויבאו שרי רומה בתוך המקדש וישבו שם. ואלה שמותם
גיוס אנטוניאוס ומורקוס וטוליאוס וקיקריאוס וזה השר היה איש
סופר וכתב בספרו כל אשר ראה בעיניו על כהני יי ועל מקדשו.

ויהי אחרי כן ויבא גם פומפיוס עמו רבים מהרומיים ויבאו
במקדש יי וירא את קדש הקדשים ויחמול עליו ולא שלח ידו בכל
אשר במקדש כי מצאו שם זהב הרבה מאד ודרכמוני זהב אלפים ב
בכרים ולא אבה פומפיוס לנגוע בכל אשר מצא בהיכל ויצו ליהר ה
הכהנים לטהר הבית ולהקריב קרבן ולהעלות עולות ויעשו כן. ויתן
להורקנוס את המלכות ויהרג את אהבי ארסתובלוס ויאסרהו בנחשתי'
להוליך אותו א רומה וכל ערי ארם אשר לקחו היהודים במלחמה
השיב אותם לארמי' וכל הארץ אשר החריבו מלכי החשמונים השיב
אותה

הָיָה צוֹמֵחַ בַּלְּסָאמוֹ הוּא שֶׁמֶן הַטּוֹב הַנִּקְרָא אֲפַרְסְמוֹן וְהוּא פַּנַּג.
וְהָעֵץ הַזֶּה לֹא נִרְאָה מֵעוֹלָם בְּמָקוֹם אַחֵר כִּי אִם בִּירִיחוֹ וְרַבִּים
מְלָכִים וְגַם כָּל מַלְכֵי מִצְרַיִם לָקְחוּ מִנִּטְעֵי הָעֵץ וְלֹא קִבֵּל עָלָיו הָעֵץ
כִּי יָבֵשׁ וְהָיָה הָעֵץ הַהוּא בִּירִיחוֹ עַד חוּרְבַּן הַבַּיִת. וְהָיָה כְּשֶׁנֶּחֱרַב
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אָז נֶחֱלַת הָעֵץ מִירִיחוֹ אֶל מִצְרַיִם וְלִמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים.
וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיַּשְׁכֵּם פּוֹמְפֵּיוּס מִירִיחוֹ וַיֵּלֶךְ יְרוּשָׁלַיִם וַיַּרְא פּוֹמְפֵּיוּס
אֶת גּוֹבַהּ חוֹמַת הָעִיר וְאֶת רוּם מִגְדָּלֶיהָ וְכַאֲשֶׁר נָצְצוּ אַבְנֵיהָ וְאֶת בְּחֹק
שִׁמְשׁוֹתֶיהָ וְאֶת חֲדַר יָפְיָהּ וְאֶת זִיו יְקַר הֲדָרָהּ וַיִּשְׁתַּגַּע פּוֹמְפֵּיוּס בִּרְאוֹת
הוֹד הָעִיר וַיֹּאמֶר פּוֹמְפֵּיוּס מִי יְקַלַּע אֶבֶן וּמִי יוֹרֶה עָלֶיהָ חֵץ עַל הָעִיר
הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת אַשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יִמְלוֹךְ עַל הָעִיר הַזֹּאת. וַיְהִי
אַחֲרֵי כֵן וַיַּרְא אַרְסְתוֹבְּלוֹס אֵלָיו וַיִּשְׁאֲלֵהוּ לְשָׁלוֹם וַיְנַחֵם עַל אֲשֶׁר מָהַר
וַיְקַבְּלֵהוּ פּוֹמְפֵּיוּס וַיַּעַשׂ עִמּוֹ שָׁלוֹם. וַיֹּאמֶר לוֹ אַרְסְתוֹבְּלוֹס כָּל אֲשֶׁר
תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וְכָל אֲשֶׁר תָּשִׁים עָלַי אֶתֵּן רַק אִם תַּעַזְרֵנִי עַל ה
הַמַּלְכוּת וְאִם תַּשְׁפִּיל לִפְנֵי אוֹיְבַי. וַיֹּאמֶר לוֹ פּוֹמְפֵּיוּס. אֶת כְּלֵי הַזָּהָב
אֲשֶׁר בְּהֵיכָלְךָ וְאַבְנֵי יְקָרָה הָבֵא אוֹתָם אֵלַי וְאֶשְׁלָחֵם כִּתְמוּנָה אֶל רוֹמָה
אֶל הֵיכַל יוֹבִיס וְאָז אֶעֱשֶׂה כָּל רְצוֹנְךָ. וַיֵּאוֹת אַרִסְתוֹבְּלוֹס לַעֲשׂוֹת כֵּן
וַיִּשְׁלַח פּוֹמְפֵּיוּס אֶת גַּבִּינְיוּס אִישׁ גִּבּוֹר וְשַׂר רָמָה אִתּוֹ מִגִּבּוֹרֵי
רוֹמָה לָקַחַת אֶת הַכֵּלִים וְאֶת הָאֲבָנִים הַיְקָרוֹת מֵהֵיכַל יְיָ אֲשֶׁר בּ
בִּירוּשָׁלַיִם וַיְמָאֲנוּ הַכֹּהֲנִים וְהָעָם לָתֵת אֶת כָּל אֲשֶׁר שָׁאַל פּוֹמְפֵּיאוּס
וַיַּבְרִיחוּ גַּבִּינְיוּס מִן הָעִיר וְרַבִּים מִגִּבּוֹרֵי רוֹמָה סָלוּ בְּמִלְחָמָה בְּתוֹךְ
יְרוּשָׁלַיִם עַל כֵּן קָצַת פּוֹמְפֵּיוּס וַיִּתֵּן אֶת אַרְסְתוֹבְּלוֹס בְּמִשְׁמָר וַיַּאַסְרֵהוּ
בִּנְחוּשְׁתַּיִם וַיִּגַּשׁ אֶל הָעִיר לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ בְּשַׂר רָמָה וַיַּרְא וְהִנֵּה
הָעִיר בְּצוּרָה מְאֹד מִכָּל פֵּאָה כִּי בְּהַר מְרוֹם הָרִים יוֹשֶׁבֶת זוּלָתִי פְּאַת
צָפוֹן מִישׁוֹר וְשָׁם עָרַךְ פּוֹמְפֵּיוּס אֶת כָּל מִינֵי מִלְחַמְתּוֹ וְכָל חֵילוֹ עִמּוֹ
כִּי הַר הַזָּקֵן מְאֹד כִּי חֵיל רוֹמָה אֲשֶׁר שְׁלָחוּ אֶל פָּרַס מִיַּד נִקְבְּצוּ אֶל י
יְרוּשָׁלַיִם. וַיָּבֹאוּ אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם לְמִלְחָמָה עַל פּוֹמְפֵּיאוּס פִּתְאוֹם
וַיָּרִיעוּ וַיִּתְּנוּ מְרוּצָה גְדוֹלָה עַל מַחֲנֵהוּ וַיַּשְׁלִיכוּ הֲרוּגִים רַבִּים אַרְצָה
וַיִּפְּתַּל פּוֹמְפֵּיוּס עַל גְּבוּרַת הָאֲנָשִׁים וְעַל קַלּוּת הַבַּחוּרִים וַיַּחֲשׁוֹב ל
בג לִנְסוֹעַ מֵעַל הָעִיר. וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה בְּתוֹךְ עִיר
יְרוּשָׁלַיִם בֵּין אַנְשֵׁי אַרְסְתוֹבְּלוֹס וּבֵין אַנְשֵׁי הוּרְקָנוֹס כִּי אָמְרוּ לִפְתּוֹחַ א
אֶת שַׁעַר הָעִיר לְקַבֵּל פּוֹמְפֵּיוּס בָּעִיר וְאַנְשֵׁי אַרִיסְתוֹבְּלוֹס מְנָעוּהוּ
מִלָּבוֹא וַתֶּחֱזַק הַמִּלְחָמָה הַפְּנִימָה מִן הַמִּלְחָמָה הַחִיצוֹנָה וַיָּמוּת ע
עַם רַב מִיהוּדָה בְּמִלְחָמָה הַזֹּאת. וַיְהִי בִּשְׁמוֹעַ בֵּן פּוֹמְפֵּיוּס וַיִּגַּשׁ אֶל
הַשַּׁעַר וַיִּפְתְּחוּ הַשַּׁעַר יְהוּדִים רַבִּים בְּיָדָם וַיְקַבְּלוּ פּוֹמְפֵּיוּס וְלָכַד יְרוּשָׁלַיִם
וְאֶת הֵיכַל הַמֶּלֶךְ רַק הֵיכַל יְיָ לֹא לָכַד כִּי הַכֹּהֲנִים סָגְרוּ אֶת שַׁעֲרֵי הַהֵיכָל
וְהַבַּיִת שֶׁל הֵיכַל יְיָ וַיִּלְכְּדוּ אֶת מְבוֹאוֹת הַהֵיכָל וַיִּלָּחֲמוּ בְּכֹחַ וְהָיָה בַּחֹדֶשׁ
הרביעי

ובמלחמה ועוד לא רב לו כי מלך בחזקה על עם יהודה ויך את כל
הגוים שבנינו כי היו אוהבינו מתמול שלשום בבגידות וישפכו
דם רב בארצם והוא אבזר לעמו ולגברים ויוציא אנטיפטר אלת ע
עריים זקנים ויעידו בדברים האלה כלם. ויען
ארסתובלוס ויאמר אמרת כי אחי גדול ממני אבל הוא עצל והלש
ולא נאה לו למלוך ואני לא חמדתי לי מלוכה ולא אהבתיה אבל
ראיתי כי אזלת יד בעם ואז פשעו כל עבדי יהודה אשר כבשו אבותינו
ויתנו בסת סוררת ואפס עצור ועזוב ואני כאשר ראיתי כי כן קבלתי
המלכות ונלחמתי והשיבותי אותם תחת יד יהודה. ועוד כה צוה אבי
לפני יום מותו אשר אני אמלוך אחרי מות אמי כי ראה את עצלות
אחי ואת חוסר דעתו ויוציא ארסתובלוס עדים ויעידו בדברים האלה
והעדים אשר נתן היו בחורים כלם לבושי תכלת וארגמן וכלם עליהם
עדי זהב ואבני יקרה ויתמה פומפיוס על פאר הבחורים ועל הדר י
יפים ויען ויאמר אל הזקנים העם הזה כלם מלאכים אשרי המלך
אשר ימלוך בעם זה ואשרינו אם נוכל למלוך על עם כזה עתה ילך
שמנו בכל הארץ וימלוך פחדנו ומוראנו על כל הגוים בהכניענו את
הגוי הזה: ויהי אחרי כן ויסע פומפיוס מדמשק ללכת כב
ירושלם וארסתובלוס והורקנוס עמו. ויהי בדרך ויריבו שני האחים
על אודות המלוכה וגם הגוים אנשי הערים אשר לכד צעקו לפומפיוס
אשר הכניעם. ויקרא פומפיוס אל ארסתובלוס ויאמר לו
להשיב את הערים לבעליהן ולכתוב כתב ידו לקיים להם הכתב אשר
לא יבא עליהם למלחמ' וישמע ממנו ארסתובלוס וישב להם הערים
ויכתב להם כתב ידו בכל אשר צוהו פומפיוס. ויריב עם הורקנוס
אחיו על אודות המלכות ויאמר להם פומפיוס דומו עד בואי בעריכם
וארע מה אעשה לכם. ויפן ארסתובלוס ויסע וילך ופיהו לא
שאל ויבא דליונה וילך ויעבור פילוס ושיטופולי ומשם נסע ויבא
אלכסנדרונה וישב שם. ויחר את פומפיוס ויסב את כל טורח
המלחמה אשר חשב לשלחו על פרס וירדוף אחריו פומפיוס וידבקהו
באלכסנדרונה ויצר על העיר ויאמרו חכמי ארסתובלוס מה לך למרוד
ברומיים אשר כמעט רודים בכל העולם כראותך כי אין לנו מ
בועמונו כי נוספו עמהם וישמע אליהם ויצא אל פומפיוס וישאלהו
לשלום. ויריב עוד באחיו על דבר המלכות וישב עוד ויבא
אלכסנדרונה העיר על פי פומפיוס. ויהי ממחרת
ויצא ארסתובלוס מן העיר ויתקע בשופר וימרוד וילך ירושלם ופ
ופומפיוס אחריו וכל טורח חיל רומיים עמו וכל כובד צבאם ויסעו
ויבאו הלוך ובא עד יריחו עיר הריח ויחנו שמה כי במקום ההוא

רזירת

הָאֵלֶּה וַיָּבֹא גַם פּוֹמְפֵּיוּס הַגָּדוֹל דַּמֶּשֶׂק וַיִּשְׁלְחוּ אֵלָיו מַלְאָכִים כָּל
הַגּוֹיִם וְגַם אַרִסְתּוֹבְלוֹס שָׁלַח לוֹ מִנְחָה גֶּפֶן אֲשֶׁר לְזָהָב חֲמֵשׁ מֵאוֹת
כִּכְּרֵי זָהָב וְגַם גַּן לְזָהָב הַנִּקְרָא טֶרְפּוֹן וְזֶה הַגֶּפֶן וְזֶת הַגַּן אֲשֶׁר רְאִיתֶם
בְּהֵיכַל יוֹבִיס צַלְמָם אֲשֶׁר בְּרוֹמָה וְהָיְתָה כְּתוּב עַל הַגֶּפֶן כִּדְבָרִים ה
הָאֵלֶּה . זֹאת הַגֶּפֶן אֲשֶׁר שָׁלַח אֲרִיסְתּוֹבְלוֹס מֶלֶךְ יְהוּדָה אֶל רוֹמָה .
וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּבֹאוּ מַלְאָכִים אֶל פּוֹמְפֵּיוּס מֵהוּרְקָנוּס
וּמֵאַרִסְתּוֹבְלוֹס וַיִּשְׁלַח הוּרְקָנוּס אֶת אַנְטִיפַּטֵר וְגַם אַרִסְתּוֹבְלוֹס שָׁלַח
נִיקָמֵידֵם וַיִּתְחַנֵּן אֵלָיו לִהְיוֹת יָדוֹ לְעֶזְרַת אַרִסְתּוֹבְלוֹס כִּי נָתַן לוֹ ר״ מֵאוֹת
כִּכְּרֵי זָהָב וְגַם אַנְטִיפַּטֵר כַּאֲשֶׁר רָאָה כִּי הִטָּה נִיקוֹמֵידֵם לְעֶזְרַת א
אַרִסְתּוֹבְלוֹס וַיְדַבֵּר אֵלָיו בְּסֵתֶר לֵאמֹר מַה לְּךָ לְעֶזְרַת אַרִסְתּוֹבְלוֹס
וְלָקַחַת הַשּׁוֹחַד מִיָּדוֹ הֲלֹא טוֹב לְךָ לִמְשֹׁל עַל גּוֹי יְהוּדָה וְיִהְיֶה לְךָ שֵׁם
וְתַעֲשֶׂה דָּבָר גָּדוֹל אֲשֶׁר לֹא עָשׂוּ אֲבוֹתֶיךָ וְאִם תַּעֲזוֹר אֶת הוּרְקָנוּס
עַל הַמְּלוּכָה הוּא יִהְיֶה עַבְדֶּךָ וְכָל עַם יְהוּדָה יִהְיוּ עֲבָדֶיךָ .
וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ פּוֹמְפֵּיוּס אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׂמַח מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל
אַנְטִיפַּטֵר לֵאמֹר אִם כֹּה חֶפְצְכֶם דּוֹמוּ לָכֶם עַד שֶׁאֲפַתֶּנּוּ בִּדְבָרִים לֹא
אוּלַי יָבֹא אֵלַי אַרִסְתּוֹבְלוֹס כִּי יָרֵא אָנֹכִי לְהִתְגָּרָה עִמּוֹ פֶּן יַעֲרוֹךְ מ
מִלְחָמָה בְּמַעְבְּרוֹת הַיְּהוּדִים לִמְנוֹעַ אוֹתָם מֵאַרְצָם אֲבָל חַכּוּ עַד אֲשֶׁר
יָבֹא אֵלַי וְאֶרְמֶה אוֹתוֹ וְאָבוֹא עִמּוֹ יְרוּשָׁלַם וְאָז אֶתֵּן אֶת הַמְּלוּכָה
לְהוּרְקָנוּס רַק עַל מְנַת כֵּן אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָנוּ מַס בְּכָל שָׁנָה :
כא וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיֹּאמֶר פּוֹמְפֵּיאוּס קִרְאוּ לְנִיקָמֵידֵם וְכַאֲשֶׁר קְרָאוּ
אוֹתוֹ וַיְרַמֵּה אוֹתוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵאמֹר אֱמוֹר אֶל אַרִסְתּוֹבְלוֹס אֲדוֹנֶיךָ
כֹּה אָמַר פּוֹמְפֵּיוּס שַׂר צְבָא רוֹמָה מַהֵר אֵלַי וְאַל תַּעֲמוֹד וְאַנְטִיפַּטֵר
מְחַכֶּה אוֹתְךָ בְּדַמֶּשֶׂק עַד אֲשֶׁר תָּבֹא אֵלַי וַאֲחַזֵּק אֶת מַלְכוּת יְהוּדָה
בְּיָדְךָ כִּי כֵן גָּזַר הַיֵּשִׁישׁ וג׳ מֵאוֹת וְב׳ יוֹעֲצָיו .   וְאֵלֶּה דִבְרֵי
הָאִגֶּרֶת אֲשֶׁר שָׁלַח פּוֹמְפֵּיוּס אֶל אַרִסְתּוֹבְלוֹס לֵאמֹר פּוֹמְפֵּיוּס שַׂר צְבָא
רוֹמָה אֶל אַרִסְתּוֹבְלוֹס הַמֶּלֶךְ וְאֶל זֶרַע הַמְּלוּכָה אֲשֶׁר לִבְחֻנֵי יְיָ וִיהוּדָה
שָׁלוֹם . יָדוּעַ יִהְיֶה לָכֶם כִּי הַגֶּפֶן וְהַגַּן אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ אֵלַי קִבַּלְתִּי וּלְרוֹמָה
אוֹתָם שָׁלַחְתִּי וַיִּשְׂמַח הַיֵּשִׁישׁ וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים יוֹעֲצָיו וַיִּתְּנוּ אֶת
מִנְחָתְךָ בְּהֵיכַל יוֹבִיס וַיְהַלְלוּ אוֹתְךָ וַיִּתְפַּלְלוּ עָלֶיךָ בִּמְקוֹם הַהוּא
וְכָתַב אֵלַי הַיֵּשִׁישׁ לְחַזֵּק אֶת הַמְּלוּכָה בְּיָדְךָ וְעַתָּה אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ מַהֵר
בֹּא אֵלַי דַּמֶּשֶׂק וְאֶעֱשֶׂה חֶפְצְךָ בְּטוֹב וּבַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ .
וְהָאִגֶּרֶת הַזֹּאת כְּתוּבָה עַל סֵפֶר מַלְכֵי רוֹמָה . וַיְהִי אַחֲרֵי
כֵן וַיֵּלֶךְ אַרִסְתּוֹבְלוֹס דַּמֶּשֶׂק אֶל פּוֹמְפֵּיוּס הַגָּדוֹל גִּבּוֹר רוֹמָה וְגַם
הוּרְקָנוּס וְאַנְטִיפַּטֵר וְזִקְנֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר הָיוּ עִם הוּרְקָנוּס וְעִם אַנְטִיפַּטֵר
וַיֹּאמְרוּ אֶל פּוֹמְפֵּיוּס שְׁפוֹט הַשַּׂר הַגָּדוֹל וְאִישׁ רַחֲמִים כִּי אַרִסְתּוֹבְלוֹס
יָרַד בְּפֶרֶךְ עַל הַגָּדוֹל מִמֶּנּוּ וַיִּלְכּוֹד אֶת הַמְּלוּכָה בְּחֶרֶב וּבְרוֹמָה
ובמלחמות

מטר ויתן בידינו את ארסתובלוס ואת הכהנים אשר עמו. ויען
חוני ויאמר אתם עם יי והם כהניו ואני אתפלל עליכם ולא אקלל
ולא אאור את כהני יי ויפצרו בו ויאמרו לו אם לא תעשה
בחפצנו רע כי מות תמות. ויהי כחצר לו וישא עיניו השמימה ויפרוש
את כפיו ויתפלל ויאמר יי אלהי השמים מולך על כל העם אשר נפש
כל חי בידך ויצר מחשבות לבב אנוש ישר ויצר מחשבות עמך וכהניך
הכן לבבם אליך ואל תענה אלה על אלה לרעה כי אם לטוב כי אלה
עמך ואלה כהניך. ויהי בהתפללו כדברים האלה ויפלו עם
רשעי יהודה על חוני וימיתוהו ולא אחר יי את נקמתו ויך את מ
מחנה יהודה וימותו המון רב על דם חוני. ויהי אחרי כן
וידברו הכהנים מעל החומה אל העם לאמר ישראל עם יי תנו יר
לאלהיכם ולבירת מקדשו ותנו לו כבשים ועתודים ואילים ונזבח
זבח כמשפט כי חג המצות היום ואל ישבתו מעל מזבח יי ויהי עליכם
אשם. ויענו העם ויאמרו תנו לנו כסף וזהב לכל
איל ואיל אלף דרכמוני זהב ובן כל כבש ובן כל עתוד ואנחנו נתן לכם
את שאלת חפצכם ויתן ארסתובלוס והכהנים את הזהב ולא ג
נתנו להם את הזבח ויגזלו החטאים הרשעים את הזבח.

ויתפללו ויזעקו על דבר אשר גזלו העם את זבחי יי ולא
איחר יי את הנקמה ויך את העם ברעב גדול עד היות איפת חטים
באחד דרכמוני זהב ׃

בימים ההם פומפיוס הגדול שר צבא רומה יצא בחיל ב
גדול וכבד מאד על תיגרן מלך ארמיניאה וישלח סבאורוס אחד מ
מעבדיו ויצו עליו להרת מוצרה לארם ויבא סבאורוס דמשק ו
וישלח אליו ארסתובלוס מלאכים להיות בעזרתו וגם הורקנוס ש
שלח מלאכים להיות בעזרתו ולא אבה סבאורוס להיות בעזרת
הורקנוס כי רצה להיות עם ארסתובלוס כי נתן לו ארסתובלוס ארבע
מאות כברי זהב להיות בעזרתו ויקח סבאורוס הזהב וישלח אגרת אל
חרתם מלך ערב לירושלם לאמר חדל לך מעל ירושלם אם לא תחדל
אודיעך כי רומיים באו עליך להרגך ויהי בקרות חרתם את האגרת אשר
כתב סבאורוס ויחדל מעל ירושלם וילך לו וגם הורקנוס ואנטיפטר ע
עמו כי כשל עוזר ואז יצא ארסתובלוס מירושלם ועם מעט עמו ו
וירדות אחרי חרתם ואחרי הורקנוס ואנטיפטר וירביקם בבקעת
קיפרון וילחם בה וינצח במלחמה וישלח ארצה ששת אלפים גבורי
ההרוגים מעם ערב וגם יהודה אשר עם הורקנוס סלה פגרים
רבים ארצה ויהרוג במלחמה ההיא גם את בופלוס אחי אנטיפטר וישב
ארסתובלוס לירושלם וימלוך על יהודה. ויהי אחרי הדברים

אֹהֲבוֹ מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם וַיִּכְרֹת עִמּוֹ בְּרִית וַיִּשָּׁבַע לוֹ לְבִלְתִּי יַסְגִּיר אֶת
הוּרְקָנוּס בְּיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשׁוֹ וַיֵּשֶׁב אַנְטִיפַּטֵר וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַיְמָה וַיַּגֵּד
לְהוּרְקָנוּס אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וַיֵּצֵא עִמּוֹ מִירוּשָׁלַם וַיֵּלְכוּ מַהֲלַךְ י
יָמִים רַבִּים עַד סֶלַע מִדְבָּרָה אֶל הֵיכַל חַרְתָּם מֶלֶךְ עֲרָב וַיֵּצֵא חַרְתָּם
לִקְרַאת הוּרְקָנוּס בְּרֶכֶב וּבְפָרָשִׁים וַיְקַבְּלֵהוּ בְּכָבוֹד גָּדוֹל וַיְהִי בְּבֵיתוֹ
יָמִים אֲחֵרִים. וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיּוֹאֶל אַנְטִיפַּטֵר לְהָסִית מֶלֶךְ עֲרָב
לָבֹא עִם הוּרְקָנוּס יְרוּשָׁלַיְמָה לְהִלָּחֵם עִם אַרִסְתּוֹבְלוּס וּלְהָשִׁיב אֶת ה
הַמְּלוּכָה לְהוּרְקָנוּס וַיְמָאֵן חַרְתָּם לָבוֹא לְהִלָּחֵם עִם הַיְּהוּדִים כִּי שָׁלֹשׁ
פְּעָמִים הִכָּהוּ אֲלֶכְּסַנְדֵּר בַּמִּלְחָמָה וַיִּקַּח מִיָּדוֹ עָרֵי מִבְצָר אֲשֶׁר לַעֲרָב
וַיֹּאמֶר לוֹ אַנְטִיפַּטֵר אַל יֵרַךְ לְבָבְךָ לַעֲלוֹת עִמָּנוּ כִּי יֵשׁ עִמָּנוּ יַד רָמָה
מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל לְהִלָּחֵם עִם אַרִסְתּוֹבְלוּס וַיַּעַן חַרְתָּם וַיֹּאמֶר אִם תָּשִׁיבוּ
לִי אֶת כָּל הָאָרֶץ וְאֶת עֲשֶׂרֶת עָרִים אֲשֶׁר לָקַח אֲלֶכְּסַנְדֵּר מִיָּדִי אָז א
אֶעֱלֶה לְהִלָּחֵם עִם אוֹיְבֵיכֶם וַיִּשָּׁבַע לוֹ הוּרְקָנוּס לְהָשִׁיב לוֹ אֶת כָּל
הָאָרֶץ וְאֶת עֲשֶׂרֶת הֶעָרִים הָאֵלֶּה. וַיֵּאוֹת חַרְתָּם וַיֶּאֱסֹף אֶת
צְבָא גִּבּוֹרָיו וַיִּסַּע עִמָּהֶם וַיֵּלֶךְ לְמִלְחָמָה עַל יְרוּשָׁלַם בְּחֵיל נ׳ אֶלֶף
פָּרָשִׁים וְעַם רַב וְעָצוּם מְאֹד :
יט וַיִּסְעוּ מִסֶּלַע מִדְבָּרָה וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ יְהוּדָה וַיֵּצֵא אַרִסְתּוֹבְלוּס
לִקְרָאתָם וַיִּתְגָּר בּוֹ מִלְחָמָה וַיְהִי בְּיוֹם הַמִּלְחָמָה וַיִּפְּלוּ עָם רַב עַל
הוּרְקָנוּס וְעַל אַנְטִיפַּטֵר לְעֶזְרָתָם. וַיְהִי כִּרְאוֹת אַרִסְתּוֹבְלוּס כִּי נָפְלוּ
הָמוֹן רַב עַל הוּרְקָנוּס מֵחֵיל יְהוּדָה וַיַּעֲזֹב אֶת הַמַּחֲנֶה וַיָּנָס יְרוּשָׁלַם
בָּדָד וְשׁוֹמֵם כִּי כָּל חֵילוֹ נוֹסְפוּ עַל הוּרְקָנוּס וְעַל אַנְטִיפַּטֵר.
וַיִּסַּע חַרְתָּם מֶלֶךְ עֲרָב וַיִּחַן עַל יְרוּשָׁלַם עִם כָּל עַם יְהוּדָה וְכָל עַם
עֲרָב אִתּוֹ רַק אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַם וְהַכֹּהֲנִים הָיוּ עִם אַרִסְתּוֹבְלוּס וַיְהִי מִיּוֹם
לְיוֹם צָמְחָה הַמִּלְחָמָה וְגָדְלָה מְאֹד וַיִּגְדַּל שְׁאוֹן הַמִּלְחָמָה עַד חֹדֶשׁ ה
הָרִאשׁוֹן בְּט״ו לְחֹדֶשׁ וְרַבִּים חֲסִידִים וְצַדִּיקִים שָׁבוּ אֶרֶץ יְהוּדָה ו
וַיֵּלְכוּ לָגוּר מִצְרַיְמָה וְלָחוֹג אֶת חַג הַמַּצּוֹת מִפְּנֵי הַמִּלְחָמוֹת אֲשֶׁר
בְּאֶרֶץ יְהוּדָה. וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא וַיַּקִּיפוּ אֶת יְרוּשָׁלַם
מִפֹּה וּמִפֹּה עַם יְהוּדָה וְעַם עֲרָב וְהָיָה מִסְתַּתֵּר בְּעַם יְהוּדָה אִישׁ וּשְׁמוֹ
חוֹנִי אִישׁ צַדִּיק וְאֹהֵב לֵאלֹהָיו אֲשֶׁר כֹּהֵן וְנִמְצָא שָׁלֵם וְהוּא הָיָה
עוֹמֵד בַּפֶּרֶץ וּמִתְפַּלֵּל בַּעֲבוּר עַם יְיָ. וּבְהֵעָצֵר שָׁמַיִם
וְלֹא הָיָה מָטָר הָאִישׁ הַזֶּה חוֹנִי הָיָה מִתְפַּלֵּל וְשׁוֹאֵל מָטָר מֵעִם יְיָ
וַיְיָ עֲנָהוּ וְלֹא אַחַר שְׁאֵלָתוֹ כֹּה עָשָׂה פְּעָמִים רַבּוֹת בִּהְיוֹת בַּצֹּרֶת
בְּאֶרֶץ יְהוּדָה. וַיְהִי בְּיוֹם הַמִּלְחָמָה וַיִּמְצְאוּ אֶת
חוֹנִי הַבָּא בְּמַחֲנֵה יְהוּדָה וַיּוֹלִיכוּהוּ רָאשֵׁי הַיְּהוּדִים וַיַּעֲמִדוּ בְּתוֹךְ הָעָם
וַיֹּאמְרוּ לוֹ הָרָאשִׁים וְהָעָם הִתְפַּלֵּל עַל הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אֵרַע לָנוּ א
אוּלַי יַעֲשֶׂה יְיָ לְמַעַן שְׁמוֹ וְיַעַנְךָ כַּאֲשֶׁר עָנָה אוֹתְךָ עַל שְׁאֵלַת
מטר

משנהו ויאות ארסתובלוס על הדבר הזה ויעשו כן. ויבא ארסתובלוס העירה ויקבל המלכות ויכרתו ברית עם הורקנוס אחיו ויבאו ב בהיכל יי וישבעו איש לאחיו ויצא כל העם וילכו איש לעירו ואיש לארצו וגם המלחמה שקטה. ויהי אחרי הדברים האלה היה אוהב להורקנוס איש ושמו אנטיפטר איש עשיר וגדול מאד ב בכסף ובזהב ובמקנה ועבודה רבה והיה האיש ההוא גבור חיל ל למלחמה ואיש עצות בכל ערמה וערום בכל מרמות וגונב דעת בני אדם ואיש תחבולות הוא אנטיפטר אשר היה נגיד על גוי אדום וישימם למס עובד את זה אנטיפטר פקד עליהם המלך אלכסנדר בעודנו נער ויקח לו אשה מזרע המלוכה אשר לאדום ותלד לו בנים ר ואלה שמותם שם האחד פסיאל ושם השני הורודוס אשר מלך ו ושם השלישי פרורה ושם הרביעי יוסף. ושם בתו שלומית ושם אשתו קיפרון הארומית על כן אמרו הסופרים כי האיש הזה ארומי היה אבל נקלאוס הסופר אמר כי האיש הזה אנטיפטר משורשי יהודה היה מאותם היהודים ששבו מבבל ירושלימה בימי נחמיה בן חכליה ועזרא הסופר הכהן :

יח ויהי בהיות האיש הזה אוהב להורקנוס יעץ ארסתובלוס להרוג אנטיפטר וישמע אנטיפטר את הדבר הזה ויירא מאד מפני א ארסתובלוס וידבר על לב גבורי יהודה ויפתה אותם בדברים האלה לאמר דבר לי אליכם קדושי יי כי אראה חמס ושוד בעם קדוש והרב עון ואשמה וגדול החטא ועצם הרשע ונעדרה האמת ותצדק איננו ומדוע הצעיר ירדה בגדול למלוך ארסתובלוס היום נלכדה המלכות לא מפי אלהים לא מרצון זקני עמו כי אם בבלי חרב ובבלי מלחמה ובשפיכות דמים מעם יי ועתה ישראל שימו לבבכם על דברי הצדק והאמת ויהי בהרבה לדבר ויגנוב דעת זקני ישראל וגם הסית את הורקנוס בסתר לאמר בחר לך מנוסה והמלט כי ארסתובלוס אחיך מ מתנחם לך להרגך שיועציו ויועציו לאמר כל הימים אשר הורקנוס חי לא תתקיים אתה ומלכותך כי הוא גדול ממך ויהי בהמיתך אותו א תתקיים מלכותך ויקימו העצה להרגך. וישמע הורקנוס את הדבר הזה כי לא האמין כי היה תם וישר ועניו מאד ויירא אנטיפטר כי לא האמין הורקנוס לדבריו ולא חדל אנטיפטר לדבר עם הורקנוס ב בדברים האלה יומם ולילה וגם הוציא כסף וזהב וישכור אוהבים לדבר לו כדברי אנטיפטר ויהי בהסיתו בערמתו ויאמצהו לברוח.

ויאמר אליו הנה לך עד אשר אלך ואפנה לך מקום אשר ת תמצא בו מנוח. ויצא אנטיפטר מירושלם וילך אל סלע מדברה אל מקום היכל הרתם מלך ערב וישמח הרתם לקראתו כי היה

מלכה ט' שנים ויהיו כל ימיה עג' שנים האשה אשר הלשה את י
יצרה ולא חטאה ולא פשעה באלהיה כי חכמה ודעת וערמה בקרבה
ומרוב חכמתה פעם בפעם עתידות ידעה גם בחכמתה הרימה אויביה
והשפל את אוהביה ואת חביריה על כן תלאות וצרות ומלחמות צ
צמחת בביתה אבל בימיה שקטה הארץ כי היא ארץ אחרת לא ח
חמרה רק ארצות הגוים אשר הכה אלכסנדרה בעלה והורקנוס
חמיה והטיבו אותם אל ישראל. ושמרתם המלכה מאד ולא נמלטו
מידה עד יום מותה. ועד הנה גמרו דברי מלכה אלכסנדרה.

ועתה ישר לספר את המעשים אשר נעשו אחריה כי כל הכותב אשר
יכתוב ספרים ואשר יגיד דברים עתיקים ראוי לכתוב בסדר בנחת
לבלתי שכוח המעשים אשר נעשו ועל כל זאת ראוי לאיש אשר יעשה
ספרים לכתוב דברי אמת כי כן צוו הסופרים הראשונים.

וקימו וקבלו עליהם האחרונים כי ראוי והגון הוא שיסוב כל ספר
שיכתב על קוטבי התורה הקדושה והתמימה ושאר ספרי הנבואה
שהם האמת והצדק כי עליהם העולם בנוי ובהם האדם אדם וזולת זה
הכל הבל ורעות רוח. כי מה לו לאדם בעל תבונה לדבר שקר כי
דובר שקרים לא יכון:

יז בשנת עג' לאולימפירוס בימי רינציאוס ואורתינציאוס שרי רומה
בחדשם הברית שהיה לשרי רומה עם גוי יהודה כתוב בלוח נחשת
אשר בירושלם וברומה ובימי השרים האלה התגרו מלחמה הורקנוס
וארסתובלוס אחים בני אלכסנדר ותהי המלחמה הזאת על ירדן ירחו
ונשפכו שם נפשות עד אין מספר וסלו פגרים רבים מהמון ישראל
ויחלץ ארסתובלוס את צבא הורקנוס ולא נשאו את טורח ארסתובלוס
וגבוריו ולא נשאו את כובד מלחמתם ויהפכו את ערפם וינוסו דרך י
ירושלם וארסתובלוס נצח בקרב ההוא את הורקנוס ואת חילו וירדפם
הוא וגבוריו הלוך והכות עד שערי ירושלם הנשארים מצבא הורקנוס
התחברו עם ארסתובלוס וארסתובלוס וכל עם יהודה נלחמים על
ירושלם להפיל חומותיה בעבור הורקנוס הנמלט בתוכה ויסגרו את
העיר בעיר רמות ויאזרוה באנשי מלחמה באזור אשר במתנים.

והורקנוס בהצר לו ובהכבד עליו המלחמה הוציא את אשת
ארסתובלוס ואת בניו מבית האסורי' אשר אסרתם אלכסנדרה המלכה
וילכוד את האשת ואת בניה להיותם עמו למשמרת למלט נפשו מ
מחרב אחיו בגלל אשתו ובניו. אז יצאו זקני ישראל וזקני
הכהנים וילכו אל ארסתובלוס ויבכו ויתחננו לו לכרות ברית עם אחיו
להיות ארסתובלוס מלך על כל עם יהודה והורקנוס אחיו להיות כהן
בהיכל יי׳ ולהיות בבית ארסתובלוס בנוגע תחת ידו אבל להיות מ

משנתו

וַיִּשְׁלַח תִּיגְרָן מַלְאָכִים עַל הַמִּנְחָה וַיִּשְׁאַל לָהֶם לִשְׁלוֹם הַמַּלְכָּה וַיְהַלְלָהּ וַיְבָרְכָהּ וַיִּכְרוֹת בְּרִית עִם מַלְאֲכֵי הַמַּלְכָּה. בָּעֵת הַהִיא הוּגַּד לְתִיגְרָן לֵאמֹר כִּי לוּקוּלוּס שַׂר רוֹמִי בְּרָדְפוֹ מִתְרִידַת וְלֹא הִשִּׂיגוֹ כִּי נִמְלַט בְּהָרֵי פָּרַס וְגַם לוּקוּלוּס אוֹיְבוֹ פָּשַׁט בְּאַרְצוֹ וַיְמַהֵר לָלֶכֶת לְהוֹשִׁיעַ אֶת אַרְצוֹ וּלְהַצִּיל אוֹתָהּ מִיַּד לוּקוּלוּס וַיֹּאמֶר תִּיגְרָן טוֹב לָנוּ לִשְׁמוֹר אַרְצֵנוּ מִלְּהִלָּחֵם אֶרֶץ נָכְרִיָּה. בַּיָּמִים הָהֵם חָלְתָה הַמַּלְכָּה אֲלֶכְּסַנְדְּרָה אֶת חָלְיָהּ אֲשֶׁר מֵתָה בּוֹ וַיַּרְא אַרִסְטוֹבְלוֹס כִּי קָרְבוּ יְמֵי אִמּוֹ לָמוּת וַיַּעֲזוֹב אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו בִּירוּשָׁלַיִם עִם מִשְׁפַּחְתָּהּ לִהְיוֹת לָהּ לְעֶזְרָה מִן הָעִיר וְהוּא לָקַח עִמּוֹ עֶבֶד אֶחָד וַיֵּצֵא מִירוּשָׁלַיִם לַיְלָה וַיֵּלֶךְ לָבֹא אֶל עָרֵי יְהוּדָה לָגוּר כַּאֲשֶׁר יָגוּרוּ הַצְּדוּקִים אוֹהֲבֵי אָבִיו וּבִתְחִלָּה מְנוּסָתוֹ בָּא גִּבְעָתָה מָקוֹם אֲשֶׁר גַּלּוּסְתּוּס אוֹהֲבוֹ גִּבּוֹר הַצְּדוּקִים וַיָּבֹאוּ עִמּוֹ מִן גִּבְעָתָה לָלֶכֶת לֶאֱסוֹת אֶת חֵיל הַצְּדוּקִים.

וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיֻּגַּד לַמַּלְכָּה כִּי בָרַח אַרִסְטוֹבְלוֹס בְּנָהּ וְהִנֵּה הוּא הוֹלֵךְ לֶאֱסוֹת אֶת חֵיל הַצְּדוּקִים וַיַּגִּידוּ לָהּ לֵאמֹר כִּי הִנֵּה אַרִסְטוֹבְלוֹס בְּט״ו יוֹם לָכַד כ״ב עִיר וְאָז הַמַּלְכָּה וְכָל עַם יְהוּדָה הֵחֵלּוּ לִהְיוֹת בְּיִרְאָה וּפַחַד כִּי יָהֵר יוֹשְׁבֵי הֶעָרִים נוֹפְלִים עָלָיו לְעֶזְרָתוֹ וַתְּצַוֶּה הַמַּלְכָּה לִלְכּוֹד אֶת אֵשֶׁת אַרִיסְטוֹבְלוֹס וְאֶת בָּנָיו וְאֶת כָּל מִשְׁפַּחַת אִשְׁתּוֹ וַיִּתֵּן אֹתָם בְּמִשְׁמָר מִן הַמִּשְׁמָרוֹת אֲשֶׁר בְּנֶגֶד הַהֵיכָל לְבִלְתִּי יִמְצְאוּ מְנוּסָה.

וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַתִּגְדַּל יַד גִּבּוֹרֵי צְדוּקִים חֲזָקָה מְאֹד מִגִּבּוֹרֵי יְהוּדָה וַיִּתְחַבְּרוּ עִם אַרִסְטוֹבְלוֹס וַיָּבֹאוּ בְּשָׂדֶה וַיִּתְקְעוּ בַּשּׁוֹפָר וַיִּתְּנוּ אוֹת מִלְחָמָה כִּי נֶאֶסְפוּ עָלָיו הָמוֹן מֵהַר הַלְּבָנוֹן וּמֵהַר הַגָּלִיל וּמִכָּל אֶרֶץ מֶמְשֶׁלֶת יִשְׂרָאֵל:

אָז אָחֲזָה רְעָדָה אֶת הוּרְקָנוּס וְזִקְנֵי הַפְּרוּשִׁים וְגַם הַמַּלְכָּה פָּחֲדָה מְאֹד יו
מִפְּנֵי אַרִסְטוֹבְלוֹס בְּנָהּ. וַתִּפֹּל הַמַּלְכָּה בְּרַאֲגַת בְּנָהּ אֲשֶׁר נִגְעָה לִבָּהּ וְנִתְקַצְּרוּ סִירוֹת לִבָּהּ וּבְסִבַּת זֶה הַחוֹלִי מֵתָה לִבְסוֹף. אָז בָּאוּ מִגִּבּוֹרֵי יְהוּדָה עִם שָׂרֵי הַפְּרוּשִׁים לִפְנֵי הַמַּלְכָּה וְעִמָּהֶם הוּרְקָנוּס בְּנָהּ הַגָּדוֹל וַיֹּאמֶר עָוֹן גָּדוֹל חָשׁוּב לָנוּ לַעֲשׂוֹת דָּבָר בְּלֹא עֲצָתֵךְ בְּעוֹדֵךְ בַּחַיִּים מַלְכָּה הַקְּדוֹשָׁה כִּי אַרִסְטוֹבְלוֹס בְּנֵךְ הֶרְאָה לָנוּ פַּחַד גָּדוֹל וְהִנֵּה הוּא בְּיַד רָמָה לָבֹא עָלֵינוּ לִמְחוֹת אֶת שְׁמֵנוּ וְלַהֲרוֹג אֶת אָחִיו הַגָּדוֹל. וְעַתָּה מַלְכָּה הַקְּדוֹשָׁה תְּנִי עֲצָתֵךְ וְעֶזְרָתֵךְ. וַתַּעַן הַמַּלְכָּה וַתֹּאמֶר שְׁעוּ מִמֶּנִּי שְׁעוּ סוּרוּ מֵעָלַי כִּי עָיְפָה נַפְשִׁי מְאֹד כִּי אֲנִי בִּגְבוּל הַחַיִּים וַאֲנִי עוֹמֶדֶת לְשַׁלֵּם נַפְשִׁי לְמַלְכָּהּ אֲשֶׁר נְתָנָהּ וְאַתֶּם עֲשׂוּ כַּטּוֹב בְּעֵינֵיכֶם. הִנֵּה לָכֶם כֶּסֶף וְזָהָב וְאוֹצָרוֹת רַבּוֹת וְהִנֵּה לָכֶם צְבָא הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר בַּהֵיכָלִי עֲשׂוּ אַתֶּם כְּחֶפְצְכֶם כִּי אֵינִי יְכוֹלָה לָבֹא עִמָּכֶם בְּעֵצָה עַל הַדָּבָר הַזֶּה כִּי אֲנִי הוֹלֶכֶת בְּדֶרֶךְ כָּל הָאָרֶץ. וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה סָגְרָה יוֹמָהּ וַתָּמָת וַתֵּאָסֵף אֶל עַמֶּיהָ. וְהַיָּמִים אֲשֶׁר

מדי שנה בשנה כל ימיה ויהי שלום ואמת בימי אלכסנדרה מפני
רוב חכמתה וסדר הטוב שהיתה נוהגת בעצתה הטובה רק רבי ה
הפרושים העירו מריבות ומצות עם שרי הצדוקים ויבאו שרי ה
הפרושים ועמהם הורקנוס בנה וידברו אל המלכה לאמור מלכה תהיי
ותתגברי לעולם תני בידינו את שרי הצדוקים יועצי אלכסנדר המלך
אשר הם אויבינו אשר נתנו לו עצה רעה לתלות ח׳ מאות הפרושים
אשר תלה אלכסנדר בעלך. ותאמר להם המלכה עשו כטוב בעיניכם
וילכו רבי הפרושים ויהרגו את דיאוגוס שר הצדוקים ועמו רבים
אחרים ויבאו שרי הצדוקים ועמהם ארסטובלוס בנה הקטן וידברו ל
למלכה אל תשכחי מלכה הקדושה אל כל התלאות אשר עברו על
ראשינו בימי מלך אלכסנדר בעלך כל הצרות אשר ראינו עמו ב
במלחמות גדולות ונוראות אשר עשינו עמו ונשים את נפשותינו
בכפינו מנגד בעבור חייו ונלחם את מלחמתו ונציל אותו מכף כל מ
מבקשי נפשו ועתה למה נמות כצאן לבטח ויובל בלא חטא ובלא עול
בכפינו בהרימך את אויבי אלכסנדר בעלך ואויביך ותשפלי את א
אוהביו ועתה בהשפילך אותנו ישמחו אויביך וישמח הרתם מלך
ערב אשר היו רואים את גבורתנו ואת מלחמותינו כי בהזכיר ארם את
שמנו לפני הרתם ולפני אויביך היו רוגזים וחלים ורועדים במקום
מושבותיהם את כי לראות פנינו והלילה לנו לעבור את מצותיה ו
ולמרור כך כי מלכה את ועתה רעי מלכה כי לא נשא עוד עול רבי
הפרושים אויבינו ולא נמות כצאן לבטח ויובל בידם ואם ייטיב בעיניה
נצא לנו מירושלם אל יתר ערי יהודה ונחיה בשפלות ולא נראה ברעת
עמנו עוד ויתנו את קולם ויבכו וגם היא בכתה עמהם. אז פתח פיו
ארסטובלוס וידבר לאמור קללות דברי מאירות וקללות כי הראה
והוציא את כל רוחו ואת מחשבתו והמלכה כחק הנשים עשתה ולא
ידעה עצה מה לעשות ותאמר להם צאו לכם מירושלם ובחרו לכם
ערים מערי יהודה ושבו בהם ואל תדורו בירושלם עם רבי הפרושים
כי הם אויביכם ויעשו כן ויצאו מירושלם שרי הצדוקים ועמהם שרי
החילים ויתפשו להם ערים וישבו בהם הצדוקים :
טו ובעת ההיא פשעה דמשק לבלתי תת מס למלכה כחק שנה בשנה
ותשלח המלכה את ארסטובלוס בנה עם צבאות העם אשר עם רבי
הפרושים כי לא היו עמהם צבא הצדוקים ויצאו מירושלם וילכו
דמשק וישובו בבושת ובכלמה. ובעת ההיא יצא תיגרן מלך
ארמיניאה בג׳ מאות אלף לובשי שריונות ועם רב ועצום וישם
פניו לבא ארץ יהודה ותפחד המלכה והעם מאד מפני תיגרן ותשלח
מלאכים ומנחה לקראתו וימצאוהו נלחם בעכו היא תלמידה
וישלח

עם אשתו ועם פילגשיו. ויהי בהגיע יום מותו ותקרב המלכה אלכסנדרה אשת אלכסנדר המלך ותאמר לו אתה ידעת את האהבה אשר היתה לך עם הפרושים ועתה בניך הם קטנים ועתה לעזרת מי תעזבני ותבך אלכסנדרה המלכה ויאמר לה המלך בואי איעצך נא עצה לא תסורי ממנה וייטב לך ולבניך אחרי. ויהי במותי הסתירי את גופי מכל העם הזה עד אשר תלכדי את העיר הזאת והיה בלכדך את העיר הזאת ומשחת גופי בבשמים לבלתי יבאש הגוף ותשאי אותי אל המקום הקדוש ירושלם בארם אשר הוא חולה ואל תגלי הסוד כי אם לסריסיך הנאמנים לך והיה בבואך ירושלם וקראת את הפרושים אויבי וגלי להם הסוד ומסרי בידם את גופי ודברת להם הנה אלכסנדר אויבכם מת והנה גופו עשו בו כטוב בעיניכם כי אם תדברי להם כן הם ביותר יכבדו אותך ואותי יקברו בכבוד כי ידעתי את יצרם כי לא ינטרו איבה כי רחמנים הם והם יעזרו אותך על המלכות כי ישמע העם את דבריהם ויש להם ממשלת על עם יי לעשות ברצונם ואת עשי את כל אשר יצוו אותך ובעצתם תלכי ולא תסורי ימין ושמאל ותמלכי על העיר עד אשר יגדלו הנערים.

ותעש כן המלכה ותלכד את העיר ותלך ירושלם ותקרא אל הפרושים ותאמר להם כל אשר צוה אלכסנדר ויקראו הפרושים את העם ויקברו את המלך בכבוד גדול וידברו באזני העם וימליכו את אלכסנדרה המלכה אשת אלכסנדר על כל עם יהודה. והימים אשר מלך אלכסנדר המלך כז' שנה וימת ויאסף אל עמיו. ויתר דבריו וגבורתו הלא הם כתובים על מלכי רומיים וישכב המלך עם אבותיו ותמלוך אלכסנדרה אשתו תחתיו. ויהי כשבתה על כסא ממלכתה ותקרא רבים הפרושים ותתן להם ממשלת על כל העם ותשלח ותביא הפרושים בכל המקומות אשר ברחו מפני הורקנוס חמיה ואלכסנדר בעלה ותרא המלכה כי החלו שני בניה לגדל ותתן את הכהונה להורקנוס כי הוא היה ענו ושפל רוח וארסתובלוס בנה הקטן מנתתו שר צבא כי היה נער יפה תואר ויפה מראה וקל ברגליו על כן מנתה אותו בראש הצדוקים להיות שר צבא ועוד שלחה ותוצא מבית האסורים את כל האסורים אשר לפרושי ותתקיים כל התורה אשר להם אשר הפר הורקנוס חמיה ואלכסנדר בעלה.

ותשלח המלכה לכל המלכים אשר כבש הורקנוס חמיה ואלכסנדר בעלה. ותקח את בתיהם הנאים הגדולים והגבוהים והיו בבירה לערבון:

ותמלוך המלכה בנחת ובהשקט אין שטן ואין פגע רע בימיה. יד
וישלחו כל המלכים אשר סביבותיה מנחות כסף וזהב אל המלכה

אֵלַי אֶעֱשֶׂה. וַיַּעֲנוּ הַיְּהוּדִים וַיֹּאמְרוּ אֶל הַמֶּלֶךְ אִם מוֹת תָּמוּת אַךְ
נִבְחַר לְבָנוּ כִּי אִישׁ מָוֶת אַתָּה וּמִשְׁפַּט מָוֶת עָלֶיךָ וַיִּפְשְׁעוּ בַמֶּלֶךְ אֶת
אֲלֶכְּסַנְדֶּר וַיֵּלְכוּ אֶל דֶּמֶתְרִיוּס וַיָּבֹא וַיִּחַן שָׁם בִּשְׁכֶם. וַיְהִי לְדֶמֶתְרִיוּס
חַיִל מ' אֶלֶף פָּרָשִׁים גִּבּוֹרֵי מוֹקְדוֹן וְג' אֲלָפִים וַיַּרְא אֲלֶכְּסַנְדֶּר כִּי פָּשְׁעוּ
עָלָיו הַיְּהוּדִים וַיִּשְׂכֹּר ו' אֲלָפִים מִגִּבּוֹרֵי מוֹקְדוֹן וַיִּקַּח כ' אֶלֶף מִגִּבּוֹרֵי
יְהוּדָה אֲשֶׁר הָיוּ עִמּוֹ וַיֵּלֶךְ דֶּמֶתְרִיאוּס וַיִּשְׁלַח לְפַתּוֹת אֶת הַיְּהוּדִים
אֲשֶׁר עִם אֲלֶכְּסַנְדֶּר וְגַם אֲלֶכְּסַנְדֶּר שָׁלַח לְפַתּוֹת אֶת הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר הָיוּ
עִם דֶּימֶתְרִיאוּס וַתִּתְגַּר מִלְחָמָה גְּדוֹלָה וַיִּפְּלוּ גְדוּדֵי אֲלֶכְּסַנְדֶּר וַיִּשָּׁאֵר
אֲלֶכְּסַנְדֶּר לְבַדּוֹ כִּי נָפְלוּ כָּל גִּבּוֹרָיו בַּיּוֹם הַהוּא וְרַבִּי מִגִּבּוֹרֵי דֶמֶתְרִיוּס
כִּי עַד מָוֶת עָמְדוּ וְלֹא הֵסַבּוּ פְּנֵיהֶם וַיָּמוּתוּ כֻּלָּם וַיִּמָּלֵט אֲלֶכְּסַנְדֶּר ה
הֶהָרָה בָּדָד וְשׁוֹמֵם וַיֵּאָסְפוּ אֵלָיו ו' אֲלָפִים מִגִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל וְרַבִּים מִן
הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר הָיוּ עִם דֵּימֶתְרִיאוּס נָפְלוּ לְעֶזְרָתוֹ וַיֵּרָא לְהִלָּחֵם עִם
דֵימֶתְרִיאוּס עוֹד. וַיִּבְרַח דֵּימֶתְרִיאוּס מִפָּנָיו כִּי נָפְלוּ לְעֶזְרָתוֹ
הָמוֹן רַב מִן הַיְּהוּדִים. וַתְּהִי עוֹד מִלְחָמָה בֵּינוֹ וּבֵין הַפְּרוּשִׁים וַיָּנוּסוּ
בְּבֵית־שֶׁמֶשׁ וַיִּרְדּוֹף אַחֲרֵיהֶם וַיִּלְכּוֹד אֶת הָעִיר וַיִּתְפּוֹשׂ ח' מֵאוֹת מִ
מִגְּדוֹלֵי הַפְּרוּשִׁים וַיְבִיאֵם יְרוּשָׁלַיִם וַיֵּשֶׁב בְּמִשְׁתֶּה בִּמְקוֹם גָּבוֹהַּ עִם
נָשָׁיו וְעִם פִּילַגְשׁוֹתָיו וַיְצַוֶּה לִתְלוֹת אוֹתָם עַל עֵצִים אֶת ח' מֵאוֹת זִקְנֵי
הַפְּרוּשִׁים עַל כֵּן קָרְאוּ הַיְּהוּדִים אֶל אֲלֶכְּסַנְדֶּר קְרָקִידַס. וַיִּמְלוֹךְ
עַל הַיְּהוּדִים בְּחָזְקָה. וַיְהִי אַחֲרֵיכֵן וַיֶּאֱסוֹף אֶת כָּל עַמּוֹ וַיָּצַר עַל גִּינַם
וַיִּלְכְּדָהּ וּמִשָּׁם נָסַע חַשְׁמוֹנָה וַיִּלְכְּדָהּ בְּיַד רָמָה וַיִּסַּע מִשָּׁם וַיֵּלֶךְ וַיָּצַר
עַל גָּאוּלָם וְעַל סְלֵיבִיאָם וַיָּצַר עֲלֵיהֶם וַיִּלְכְּדֵם. וַיִּלְכֹּד אֶת גַּמְלָא
אֶה גֶּבַע אַנְטִיוֹבִיאָם הִיא הָעִיר הַגְּדוֹלָה וַיַּהֲרוֹג אֶת דֵּימֶתְרִיאוּס בַּמָּקוֹם
הַהוּא. וַיָּשָׁב יְרוּשָׁלַיִם מִקֵּץ שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֲשֶׁר הָלַךְ לְמִלְחָמָה
וַיְקַבְּלוּהוּ הַיְּהוּדִים בְּכָבוֹד גָּדוֹל וַיְדַלְּגוּ בְּחוֹק הַיְּוָנִים עַל גְּבוּרָתוֹ בָּעֵת
הַהִיא וַיִּרְדּוּ הַיְּהוּדִים בְּכָל אֶרֶץ אֲרָם. וַיִּמְשְׁלוּ בְּכָל אֶרֶץ אֱדוֹם
וְכָל אֶרֶץ מוֹאָב וְעַמּוֹן וְכָל אֶרֶץ עֲרָב עַד סֶלַע מִדְבָּרָה. וְאֵלֶּה שְׁבוּיוֹת
אֲשֶׁר לֹא הָרַס הַמֶּלֶךְ אֲלֶכְּסַנְדֶּר בִּלְבַדּוֹ אוֹתָם בְּמִלְחָמָה וַיְהִי מֵהֶם בְּהוֹת
הַיָּם מִגְדַּל סְתְרָטוֹן אַפּוֹלוֹנְיָא וְאַשְׁדּוֹד וְעַזָּה וְאַנְטִידוֹנוּס וְרַפִיאָם וְ
וְרִינָקוֹרָה וְאֶת חֶבְרוֹן וְאֶת מָרֵשָׁה אֲשֶׁר לֶאֱדוֹם וְאֶת שִׁיטוֹפוֹלִי אֲשֶׁר
לֶאֱדוֹם וְאֶת גַּדְרָן וְאֶת סְלֵיבְיָא וְאֶת גְּבוּלָה אֲשֶׁר לְמוֹאָב וְאֶת חֶשְׁבּוֹן
וְאֶת מֵידְבָא וְאֶת בְּחוֹרוֹן וְאֶת מֵיגָן וְאֶת עֵין־זָרָה וְאֶת קוֹלִיקוֹס וְאֶת
אוֹלָן וְאֶת פִּילָן אֵלֶּה הֶעָרִים אֲשֶׁר לֹא הָרַס אֲלֶכְּסַנְדֶּר אֲשֶׁר בָּאוּ בִבְרִית
עִמּוֹ וַיָּמֹלוּ אֶת בְּשַׂר עָרְלָתָם וַיֵּשְׁבוּ בְּעָרֵיהֶם וְיֶתֶר עָרֵי אֲרָם הָרַס אֶת
יג הַמֶּלֶךְ ; וַיְהִי בְּעֵת הַהִיא וַיִּפּוֹל הַמֶּלֶךְ אֲלֶכְּסַנְדֶּר בְּחוֹלִי וַיְהִי חָלְיוֹ קַדַּחַת
רְבִיעִית וְאַף כִּי הֶאֱרִיךְ עָלָיו הַקַּדַּחַת ג' שָׁנִים לֹא חָסַר מִן הַמִּלְחָמָה
וַיּוֹצֵא צָבָא עַל רְגָבָה אֲשֶׁר לִיגְרֵיס וַיָּצַר עָלֶיהָ יָמִים כִּי יָצָא בְּמַחֲנֶה

עִם אִשְׁתּוֹ

מִדְבָּרָה וְרַבִּים פְּגָרִים מֵהֲמוֹנוֹ הוּשְׁלְכוּ אַרְצָה. בָּעֵת הַהִיא וַיָּשָׁב
הַמֶּלֶךְ וַיָּבֹא עַזָּתָה וַיָּצַר עָלֶיהָ שָׁנָה אַחֶרֶת. וַיְהִי בָּעֵת הַהִיא
וַיָּקָם לִיסִימַכוֹס וַיַּהֲרוֹג אֶת אָחִיו אֶת אַפּוֹלְתַּפְלוּס נְגִיד עַזָּה וַיָּקוּמוּ
אַנְשֵׁי הָעִיר לַהֲרוֹג לִיסִימַכוֹס וַיָּרָץ לִיסִימַכוֹס אֶל הַשַּׁעַר וַיִּפְתַּח אֶת ש
שַׁעַר עַזָּה וַיִּקְרָא אֶת אֲלֶכְסַנְדֶּר וְאֶת הַיְּהוּדִים וַיָּרִיעוּ וַיָּבֹאוּ אֶל הַשַּׁעַר
וַיִּלְכְּדוּ הָעִיר וַיָּבֹא אֲלֶכְסַנְדֶּר הָעִירָה וַיְצַו אֶת גִּבּוֹרָיו לַהֲרוֹג אֶת כָּל
יוֹשְׁבֵי הָעִיר עַד בְּלִי חֶמְלָה וַיַּךְ אֶת כָּל זְכוּרָהּ לְפִי חֶרֶב רַק לִיסִימַכוֹס
וְכָל בֵּית אָבִיו הוּא לְבַדּוֹ חָיוּ וַיָּנוּסוּ ח' מֵאוֹת שָׂרֵי הָעִיר אֶל הֵיכַל את
אַפּוֹלוֹנִיאוֹס וַיֻּגַּד לַאֲלֶכְסַנְדֶּר וַיִּשְׁלַח וַיּוֹצִיאֵם מִן הַהֵיכָל וַיְצַו וַיַּהַרְגוּ
אוֹתָם בְּתוֹךְ הָעִיר וְאֶת הַהֵיכָל שָׂרַף בָּאֵשׁ וְאֶת כָּל כֹּהֲנָיו שָׂרַף בָּאֵשׁ.
וְאֶת הָאֱלִיל אַפּוֹלוֹנִיאוֹס צֶלֶם שֶׁל זָהָב הִשְׁלִיכוּ בְּתוֹךְ הָאֵשׁ בְּמִצְוַת
הַמֶּלֶךְ רַק לְאַחַר יָמִים לָקְטוּ אֶת הַזָּהָב מִן הַשְּׂרֵפָה. וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ
וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַיִם וַיֵּשֶׁב עַל כִּסְאוֹ וַיִּמְלוֹךְ לָבֶטַח וַיְהִי בִּהְיוֹת חַג הַסֻּכּוֹת
וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּחֹק הַכֹּהֲנִים. אָז הֵהֵלּוּ הַפְּרוּשִׁים הֲמוֹן
הַהֲמוֹנִים לִשְׁחוֹק בָּאֶתְרוֹגִים וּבְמַקְלוֹת הַתְּמָרִים בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב
כִּי חֹק הוּא לַיְּהוּדִים לִשְׂחוֹק בִּפְרִי עֵץ הָדָר וּבִתְמָרִים אָז אֶחָד מִן ה
הַפְּרוּשִׁים מִלֵּא לִבּוֹ לְהַשְׁלִיךְ אֶתְרוֹג עַל הַמֶּלֶךְ וַיִּקְצְפוּ גְּדוּדָיו וַיֹּאמְרוּ
אֶל הַפְּרוּשִׁים לָמָּה זֶה תְּהַלְּלוּ אֶת הַמֶּלֶךְ לְהַשְׁלִיךְ עָלָיו אֶת הָאֶתְרוֹג
וְאֶת מַקֵּל אֲשֶׁר לְהַתָּמָר וַיֹּאמְרוּ אֵין זֶה הִילּוּל כִּי חֹק הוּא לָנוּ לַעֲשׂוֹת כֵּן
וַיְחָרְפוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ בֶּן הַמְחֻלֶּלֶת לֹא נָאֶה לְךָ כְּהֻנָּה וַיִּקְצוֹף
הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיֵּט מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וַיֹּאמֶר חֶרֶב חֶרֶב וַיִּשְׁלְפוּ חַרְבוֹתָם גְּדוּדֵי
הַמֶּלֶךְ וַיַּשְׁלִיכוּ אַרְצָה הֲרוּגִים מִן הַפְּרוּשִׁים ו' אֲלָפִים בְּכָל חֲצַר הַהֵיכָל
וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיִּבְנוּ אֶת הַקִּיר מֵעֲצֵי שִׁטִּים וַיִּבְנוּ אוֹתוֹ
בֵּין הַמִּזְבֵּחַ וּבֵין שְׁאָר הַבַּיִת וּמֵהַיּוֹם הַהוּא וְהָלְאָה מָנְעָה אֶת הָעָם מִ
מְלֶאכֶת הַבַּיִת וַיַּעַמְדוּ הָעָם בַּחֲצַר הַהֵיכָל רַק הַכֹּהֲנִים בָּאוּ אֶל
הַבִּירָה כַּמִּשְׁפָּט׃

יב וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֶּאֱסוֹף אֲלֶכְסַנְדֶּר אֶת כָּל חֵילוֹ וְעַמּוֹ
וַיֵּלֶךְ עַל סֶלַע מִדְבָּרָה אֲשֶׁר לַעֲרָב וַיַּךְ אֶת גּוֹיֵי עֲרָב וַיִּלְכּוֹד אֶת ה
הֶעָרִים הַבְּצוּרוֹת אֲשֶׁר לַעֲרָב וּמִשָּׁם נָסַע וַיָּבֹא מֵירְבָתָא וַיִּלְכְּדָהּ
וַיַּךְ אֶת מוֹאָב וַיָּשֶׂם אוֹתוֹ לְמַס עוֹבֵד.
וְאָז תִּפְשַׁע חֲמַת וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ וַיֶּחֱרִבֶהָ וְגַם אֶת תֵּיאָרוּס אֲשֶׁר בַּחֲמַת
הָרַג וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַיִם וַתִּתְגָּר מִלְחָמָה בֵּין אֲלֶכְסַנְדֶּר וּבֵין ה
הַפְּרוּשִׁים וַתֶּאֱרַךְ הַמִּלְחָמָה שֵׁשׁ שָׁנִים וַיַּהֲרֹג אֲלֶכְסַנְדֶּר בַּשָּׁנִים הָאֵלֶּה
מִן הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר עִם הַפְּרוּשִׁים נ' אֶלֶף אֲשֶׁר הֵמִית בַּמִּלְחָמָה
וַיִּקְרָא אֲלֶכְסַנְדֶּר אֶת כָּל הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם טַהֲרוּ לְבַבְכֶם וְהַשְׁלִיכוּ
הַשִּׂנְאָה מִקִּרְבְּכֶם וְאַל תִּשְׂנְאוּ אוֹתִי וְכָל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר תֹּאמְרוּ א
אלי

ויתגר מלחמה וסלו רבים ממחנה לטירו וילחמו מהבוקר עד ת
הצהרים וינצחו היהודים וסלו המון רב ממחנה לטירו ויכה את חצי
מחנה לטירו אשר עמד לפניהם וישאר אך פילוסתיפנוס עם חצי רת
המחנה אשר חלק ולא נגשו למלחמה עד הצהרים.
ויהי בצהרים ויגש פילוסתיפנוס עם מחנהו להלחם עם היהודים
ויבאו על אלכסנדר וימצאם עייפים ויך בהם מכה גדולה וסלו ביום
ההוא מן היהודים ל' אלף איש ארצה כלם גבורים והנשארים הררת
נסו. וינס אלכסנדר מן המלחמה וימלט ירושלימה ויהי מפולת
היהודים ביום ההוא תחת כי לא בטחו באלהי אבותם ויהי בערב ויבא
לטירו באחד מן הכפרים וימצא שם נשים וילדים ויצו להרוג אותם
ולקח מן הנשים ומן הילדים ויאמר לבשל אותם בקדרה להפחיד את
עם יהודה תחת אשר יאמרו עליהם כי בשר אדם יאכלו.
בעת ההיא יצאה המלכה קליאופטרה להלחם עם
לטירו בנה ויצא אלכסנדר לקראתה ויתחברו שניהם על לטירו ל
למלחמה וישמע לטירו ויברח מפניהם ויבא בספינה וימלט אל ק
קיפרוס ויעזוב רבים מן מחנהו בחות הים ויהרגו חלקיה וחנניה ת
היהודים שרי קליאופטרה ותשב המלכה מצרימה והמלך נסע הוא
וכל מחנהו ויפשוט בארץ המישור אשר לארם ויצר על גדרה אשר ל
לארם ויצר עליה י' חדשים וילכוד את גדרה ואת בנותיה.
ויסע משם וילך חמתה ויחן עליה. ויהי בלילה ההוא
ויצא תיאודורוס וגדודיו מחמת ויפלו במחנה היהודים וישליכו
מהם ארצה י' אלפים מן היהודים הרוגים ויקומו היהודים לאור
הבקר וילחמו עם תיאודורוס ויבריחוהו ויכו במחנהו מכה גדולה
מאד וינס מפניהם וילכוד המלך את חמת ואת בנותיה.
ויסע וילך ויחן על רפים וילכדה ואת בנותיה ומשם
נסעו ויחנו באנטוכיה ויבאו ירושלם:
יא ויהי לתקופת השנה ויצא ויבא עזה ויחן על העיר
ויצר עליה כי זכר המלך רעת אנשי עזה כי אנשי עזה היו עם ל
לטירו על היהודים וילחצו את אנשי עזה וימלאו את כל ההרגה
מחללי עזה ויבנה עליה דייק סביב ותבא העיר במצור.
וישלחו אנשי עזה אל הרתם מלך ערב עלה והושיענו מיד
אלכסנדר ומיד היהודים הנלחמים בנו ונהיה עבדיך. ויבא הרתם
מלך ערב הוא וכל עמו לעזרת עזה ויהי כאשר שמע אלכסנדר
כי יבא עליה הרתם למלחמה ויעזוב נגיד אחד לשמור את עזה
ויצאו הוא וכל גבוריו לקראת הרתם מלך ערב ותתגר מלחמה י
וינצח אלכסנדר במלחמה וינס הרתם מפניו וישב לארצו אל סלע
מורבות

אחיו הורקנוס מלך יהודה במלחמה בלכתו לעזרת הכותיים אשר ב
בשומרון על בן חדר לבו לבא לעזרתם . ויאמרו אליו
אנשי תלמירה אל ירך לבבך לבא להושיע את עבדיך כי אם תעבור
ותלך עמנו ונוסת עוד לעזרתנו מלכים אחרים וזואילם מלך צידון ו
ומלכים אחרים לעזרתנו . ויהי כשמעו הדברים
האלה ויבטיחו את לטירו ויבא באניה וילך עמהם ויהי כל חילו ל' אלף
ויחל אלכסנדר מעל תלמירה מפני לטירו ולטירו וכל מחנהו באו
תלמירה . ויבא איש חכם שם ושמו דימוריסוס וידבר באזני
זקני תלמירה לאמור הלא טוב לכם לשאת עול אלכסנדר אשר הוא י
יהודי מלתת עליכם איש נכרי ובדברו עמהם כדברים האלה פשעו
ולא קבלו את לטירו . ויתבהל לטירו מאד וישלח אל זואילם
אל מלך צידון לאמור לכה ונתחברה יחד ונלכה למלחמה על אלכסנדר
מלך יהודה . ולא אבה . וישלח עוד מלאכים לטירו אל
אלכסנדר לאמור יהיה ברית ביני ובינך ואל תהי ידך לעזרת זואילם מ
מלך צידון אויבי ותהיה שלום ביני ובינך וישלח מנחה ד״ אלפים ככרי
זהב ויקבל אלכסנדר אהבת לטירו וילך על זואילם מלך צידון למ
למלחמה עמו וסלה פגרים רבים ממחנהו וינס זואילם מפניו ויקח
אלכסנדר את ארצו מידו וישב ויבא ירושלם בגבורה ובנצח :

ויהי אחרי הדברים האלה וישלח א
אלכסנדר אל קליאופטרה אם לטירו בסתר לאמור הנה לטירו בנך פשע
בה והוא יושב ממולי ואם טוב בעיניך מהרי ובואי עם צבאיך ואני א
אצא עם כל חילי ואלכדהו באשר תאות נפשך .

וישמע לטירו את הדבר הזה ויקצות ויחר לו ויפשוט בגליל
ביום השבת וילכד סבן עיר אשר בגליל ויהיו העם אשר בתוכה אשר
נהג בשבי כב' אלף נפשות . ומשם נסע וילך אל
צפורים ורבים סלו מאנשי לטירו במקום ההוא . ויפנו משם
וילכו לקראת אלכסנדר למלחמה ויהי כשמוע את הדברים האלה
ויאסוף את גבורי יהודה נ' אלף ויבחר מהם ששת אלפים גבורים
במגני נחשת הנקראי איבתונתמכי' אחד למאה . ויצא הפולה אלכסנדר
ביום ההוא בגאוה ובכיר רמה ויפגע את לטירו על הירדן ויאמר א
אלכסנדר אל גבוריו הבה ונפול עליו פתאום ותנהר לאחוריהם ואם ינוסו
לפנינו תגרה הנהר יסגור לפניהם הדרך ואין להם פליטה כי כלנו
גבורים ואנשי מלחמה ויהמו כלם יחד כאיש אחד ויבטח אלכסנדר
בגבורתו ולא בטח על יי' אלהינו ויירא לטירו ואנשיו מאד מפני
אלכס' ויהי שם איש חכם מלחמות ואומן להלחם ושמו פילוסתפנוס
ויהי כבא אלכסנדר ומחנהו על מחנהו לטירו ויחלק את הגדודים

ויתגר

הזהב ויתן לנער את ואגן לישא את הדם אל הרופא של המלך ו
וישא הנער הכלי ויעבור במקום אשר נהרג אחיו והנה עוד בו דמיו
נשפכות על רצפת השיש וכל הרצפה צבועה מדמי אנטיגנוס וירחפו
את רגלי הנער ויהפוך את האגן וישפוך דם המלך על דם אחיו הנהרג

ויצעקו גדודי המלך ויריבו עם הנער ויאמרו רשע נער בער אין
תבונה בך מה זאת עשית לשפוך דם המלך על דם אחיו הנהרג.
ויען הנער ויאמר לא מרצוני עשיתי זאת כי נרחפתי על השיש על
כן נתהפכה בידי האגן ונשפך הדם כאשר ראיתם ׃

ט וישמע ארסתובלוס את קול צעקת העם וישאל ויאמר מה קול
הצעקה הזאת ומה קול תוכחת ומריבות אשר אנכי שומע. ויחרישו
גדודיו וסריסיו העומדים לפניו ולא ענו דבר. וכאשר הם
מחרישים והמלך כיותר נפל כחרחור על הדבר וישאל עוד המלך ב
בחוזק ויאמר הגידו לי מה קול צעקת העם ואם לא תגידו לי דעו כי
מות תמותו ויענו ויגידו למלך את כל אשר נעשה כאשר שפוך את
דמו על דם אחיו ויאנח המלך ויצעק ויאמר ברוך שופט צדק ודיין א
אמת וברוך נוקם דם נקי אשר שפך דם הרשע על דם הצדיק הנהרג
חנם ויאמר המלך אל גופו עד מתי תרשע תעצר הנפש בקרבך ולא
תניחה לצאת וללכת אל נפשות עמה אם תשליך אל תשליך את דמי
ותשפוך אותו חוץ לזבוח ולתנהו ללחוך אותו לשדים אשר עם השטן
כי הם הריחוני והתפוני במעשה הזה לעשות כדברים האלה ולהרג
את אחי. ויהי כדברו הדברים האלה שלם נפשו
ויאסף אל עמיו. והימים אשר מלך שנה אחת תמימה. ויבכו
אותו כל יהודה מאד כי אהבו אותו היהודים כי היה רחב ידים
ויתנצח גוי גדול הנקרא איטוריאוס וימל את בשר ערלתם ויכניעם
תחת יד יהודה ויקראוהו היונים ארסתובלוס פילאי ליני הוא אוהב
ליונים. ויתר דבריו וגבורתו הלא הם כתובים על
ספר מלכי רומיים ועל ספר סטרבון הכפתורי ותימגיני הירושלמי.

וימלוך אלכסנדר אחיו תחתיו הוא אלכסנדר אשר ש
שנאו אביו הורקנוס וימלוך כאשר דבר לו האלהים בחלום הלילה.

ויהי כאשר התירוהו מאגדות אשר אסרו אחיו
וישב על כסא מלכותו ויוציא צבא על תלמירה כי פשעו אנשי ת
תלמירה בימים ההם ואז תפשע עזה בעת ההיא.

וילך המלך אלכסנדר תלמירה למלחמה ויצר עליה ותבא
העיר במצור וישלחו אנשי העיר אל לטירו בן קליאופטרה לאמור
עלה והושיענו מיד אלכסנדר מלך יהודה הנלחם עלינו ונהיה עבדיך
וימאן לטירו לבא כי ירא להלחם עם היהודים כי זכר את המכה אשר

הדבר הזה אשר דברת. ויען ויאמר להם בני מי יתן והיית בזבים כפי זרת הדבר ויהי כדברו כן ויפול לארץ וידום כישן כיעת ו ויגע מרוב הדאגה אשר בלבו :

ויהי אחרי כן וילכו בני בליעל ויגידו למלך לאמור הנה ח אנטיגנוס אחיך בא להרגך והוא בחצר ההיכל עומד חגור כלי קרב ולבוש עדי מלחמה והוא ערוך עם גדודיו לפול עליך פתאום ולאסור אותך ואת כל ביתך. ויחרד המלך חרדה גדולה עד מאד וישם שומרים על השערים וברחובות ובכל המצרים אשר ילכו מהם אל בירת המלך. ויצו לשומרים לאמור כל איש אשר מלאו לבו לבא אלי והוא חגור כלי קרב אל תשאלוהו ואל תענו אותו דבר כי אם שלפו חרבכם והרגוהו ברגע. ויתר העם אשר אין להם כלי מלחמה אל תהרגום אבל מנעו אותם מלבא עלי תחת אשר אני הולך זולתי אנטיגנוס אחי לבדו יבא אלי ואשאל אותו ואחקרהו על ה השמועה אשר שמעתי אם אמת ואם שקר בה.

וצוה המלך לשומרים בעת ההיא ויהיו השומרים כלם גבורים מלומדי מלחמה. ויהי אחרי כן וישלח המלך לקרוא לאחיו אנטיגנוס לאמור השלך השריון מעליך והסר כלי מלחמתך ומהר בא אלי ואל תעמוד. והמלכה אשת ארסתובלוס היא ויועצי הרשע אשר לה הפכו את שליחות המלך לאכזריות ותקרא את שליח ה המלך ותאמר לו בלכתך אל אנטיגנוס תדבר אליו כדברים האלה לאמור שמע אחיך כי לבשת עדי מלחמה וחגרת כלי קרב ויתאו אחיך לראות את עדי מלחמה אשר עליך ויצו אשר תבא אליו חגור כלי קרב ומלובש עדי מלחמות. וילך השליח וידבר אל אנטיגנוס כל אשר צותה המלכה אשת ארסתובלוס וימאן הבחור וילך לבטח כי בטח באהבת אחיו המלך. ויהי בלכתו בדרכי המצרים למהר לבא אל אחיו המלך והוא לבוש עדי מלחמה וחגור כלי קרב והגה בדרך המצרים מגדל אחד ושמו סתרטון כשם המגדל אשר הוא רחוק מירושלם שש מאות ריס וגם המגדל ההוא אשר ב בירושלם כה היו קוראים אותו והוא רבוק אל היכל המלך ויעבור אנטיגנוס במקום ההוא וידלגו עליו שומרי המלך ויכוהו וישפכו ד דמי הבחור הנקי אשר לא חטא ולא פשע ויהרגו נקי וצדיק במקום ההוא אשר דבר החכם יהודה מן החשובים אשר לחסידים. ויהי אחר כן ויגד לארסתובלוס כי נהרג אחיו ויכמרו רחמיו על אחיו ויצעק צעקה גדולה ומרה עד מאד ויך את חזהו בשני אגרופיו וישמט את עצמו לארץ ותשבר הריאה אשר בקרבו ויפתחו מקורים אשר בחזהו ויקיא המלך דם בפיו ויהי בהקיאו הדם מיום ליום על אגן

הגליל ולא ראה את פני אביו. ויהי כשאול הורקנוס אל האלהים
וידבר לו האלהים בחלום ובלילה ויאמר לו שא נא עיניך וראה את
בנך שימלוך תחתיך וישב על כסאך וישא עיניו וירא והנה אלכסנדר
בנו עומד עליו וייקץ הורקנוס משנתו ויבך וישאל עוד באלהים
ולא ענהו על זה והמלך הורקנוס נאסף אל עמיו. והימים אשר
מלך הורקנוס לא״ שנה ויתר דבריו וכל גבורתו ומלחמותיו אשר ג
נלחם והערים אשר לקח מארם וגבורות אשר עשה במוקרון ואשר
הכניע ארום ואשר מל אותם הלא הם כתובים על ספר מלכי רומיים
וימלוך אריסטובלוס בנו תחתיו. וזהו הנקרא מלך גדול וזהו
אשר הרחיב את הגבול מאד הוא אשר נלחם על צור ועל צידון וישפך
נפשות אשר אין מספר וימל את בשר ערלתם ויכניעם תחת יד
יהודה עד אשר בא פומפיוס שר צבא רומי והוא אריסטובלוס אשר
חלל את הכהונה ויסירה וישם כתר מלכות בראשו.

ויהי כשבתו על כסא מלכותו התגאה מאד ולבש קנאה גדולה
ועצומה עד מרוב סכלותו וקנאתו התעורר לאכזריות. ויאסור
את אמו ואת אחיו בנחשתים בלי חמלה ולא זכר כבוד הורים כי היה
מקנא את אמו ואת אחיו על דבר המלוכה ויאהב את אנטיגנוס אחיו
לבדו הקטון וילבש אותו ארגמן ויכבדהו בכבוד גדול וישלח אותו
למלחמה עם כל צבא גבוריו להלחם על הגוי אשר פשע במלך את
אריסטובלוס וילך אנטיגנוס על כל המורדים אשר הרימו ידם במלך
וסלה פגרים רבים וישפך נפשות לאין מספר וישב ויבא ירושלימה
בגבורה. והמלך אריסטובלוס חלה את חליו ויכבד עליו החולי
מאד וישמע אנטיגנוס בדרך כי חלה אחיו המלך וירע לו מאד ויבא
ירושלם. ויהי כאשר בא הבחור אל העיר לא הלך אל בית המלך
וילך אל היכל יי להתפלל על ישועת אחיו כי קצרה נפשו בעמל אחיו
ויהי היום חג הסכות אשר הוא חק ליהודים לקבלו בכבוד ולהלל את
יי בארבעה מיני עציהם ושם היה המון רב מהמון ישראל ויעבור
אנטיגנוס עם גדודיו בחצר ההיכל בתוך המון העם והוא חגור כלי קרב
ומלבש שריון בלי כסת ויתמהו כל העם על מראהו ועל יופיו.

ושם היה איש אחד ושמו יהודה מן החשובים אשר לחסידים וישא
עיניו וירא אנטיגנוס עובר בחצר ההיכל ויאמר יהודה לתלמידיו
מי יתן מותי היום הזה טרם אשר אראה מיתת הבחור הזה אנטיגנוס
אולי אמותה אני ולא אראה במיתתו כי כן אני רואה כי היום ימות
אנטיגנוס במקום אשר נקרא סתרטון. ויאמרו לו תלמידיו.

רבינו כזבים בפיך עתה כי מגדל סתרטון אשר דברת רחוק
מירושלם דרך חמש מאות ריס הנה כבר עבר חצי היום ואיך יהיה

וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ הוּרְקָנוּס מִשְׁתֶּה גָּדוֹל לְכָל שָׂרָיו וַעֲבָדָיו חֵיל יְהוּדָה ו
וּבִנְיָמִין וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל הַשֻּׁלְחָן עִם חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה הַפּוּרְשִׁים אֶת
הַתּוֹרָה. וְהָיָה הוּרְקָנוּס תַּלְמִיד מִן הַתַּלְמִידִים שֶׁלָּהֶם. וַיְהִי
כְּטוֹב לֵב הוּרְקָנוּס עַל הַיַּיִן וַיֹּאמֶר לַחֲכָמִים הֵמָּה הַפְּרוּשִׁים אַתֶּם י
יְדַעְתֶּם כִּי תַּלְמִידְכֶם אֲנִי וְאִם תִּרְאוּ אוֹתִי אֲשֶׁר אָסוּר מִן הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה
אַתֶּם תּוֹכִיחוּ אוֹתִי וַהֲשִׁיבוּנִי אֶל דֶּרֶךְ יְשָׁרָה כִּי כֵן נָאֶה לַעֲשׂוֹת.

וַיַּעֲנוּ הַפּוּרְשִׁים וַיֹּאמְרוּ חָלִילָה לָנוּ לִרְאוֹת כָּךְ כְּדָבָר הַזֶּה כִּי עֵדִים
אֲנַחְנוּ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי צַדִּיק אַתָּה וּבְדֶרֶךְ יְשָׁרָה אַתָּה הוֹלֵךְ כִּי מֶלֶךְ וְכֹהֵן
אַתָּה וַיִּשְׂמַח הוּרְקָנוּס עַל דִּבְרֵיהֶם. וְשָׁם הָיָה יוֹשֵׁב אֶחָד מִן
הַפּוּרְשִׁים וּשְׁמוֹ אֶלְעָזָר אִישׁ שׁוֹלֵחַ מְדָנִים וְאִישׁ רַע וּבְלִיַּעַל.
וַיַּעַן וַיֹּאמֶר יְחִי הַמֶּלֶךְ הוּרְקָנוּס לְעוֹלָם אִם אָהַבְתָּ לִהְיוֹת צַדִּיק כַּאֲשֶׁר
דִּבַּרְתָּ רֵד מִן הַכְּהוּנָּה וְרַב לְךָ הַמַּלְכוּת. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ. וְלָמָּה

וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר כִּי אִמְּךָ בִּשְׁבִי הָלְכָה בִּימֵי אַנְטִיאוֹכוּס וְהִיא חֲלָלָה
הָיְתָה עַל כֵּן לֹא נָאֶה לְךָ בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַתִּתְהַפֵּךְ
שִׂמְחָתָם לְאֵבֶל וְלִמְרִיבָה וְאַהֲבָתָם לְאֵיבָה. וְשָׁם הָיָה יוֹשֵׁב אִישׁ
עָשִׁיר גָּדוֹל מִן הַצְּדוּקִים וּשְׁמוֹ יְהוֹנָתָן וְאָמַר הֲלֹא אָמַרְתִּי לְךָ אַל ת
תַּאֲמֵן לָהֶם כִּי כְזָבִים בְּפִיהֶם וְעַתָּה הֵם צִוּוּ אֶת אֶלְעָזָר לְקַלֵּל אוֹתְךָ.

וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ לַפְּרוּשִׁים שִׁפְטוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה עַל הַקְּלָלָה אֲשֶׁר קִלֵּל
אֹתִי אֶלְעָזָר וַיַּעֲנוּ וַיֹּאמְרוּ יֵשׁ עָלָיו הַכּוֹת וּמַלְקוּת וְרַב לְךָ כִּי הַפְּרוּשִׁים
לֹא יִשְׁפְּטוּ מָוֶת. וַיַּעַן יְהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אָמַרְתִּי לְךָ כִּי
מִדַּעְתָּם וּמֵחֶפְצָם הָיְתָה הַקְּלָלָה הַזֹּאת וּמֵהַיּוֹם הַהוּא וְהָלְאָה פָּשַׁע ה
הוּרְקָנוּס בְּדִבְרֵיהֶם וְנַעֲשָׂה צְדוּקִי וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲבִיר קוֹל בְּכָל אֶרֶץ י
יִשְׂרָאֵל כָּל הַמְּלַמֵּד אֲשֶׁר יְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ הוֹרַת הַפְּרוּשִׁים מוֹת יוּמָת.
וַיַּהֲרוֹג הוּרְקָנוּס מִן הָעָם רַבִּים עַל כֵּן נִתְעוֹרְרָה הַשִּׂנְאָה לוֹ וּלְבָנָיו מִן
הָעָם בַּיָּמִים הָהֵם. עַתָּה אֶפְתַּח לְסַפֵּר עַל מָה זֶה הַדָּבָר נִפְלְאָה
הַמְּרִיבָה וְהַמַּחְלֹקֶת בְּעַם יְיָ כִּי הַפְּרוּשִׁים הָיוּ אוֹמְרִים שִׁמְרוּ אֶת ה
הַתּוֹרָה אֲשֶׁר מָסְרוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּיָדֵינוּ אֲשֶׁר פֵּרְשׁוּ אֶת הַתּוֹרָה וְהַפְּרוּשִׁים
הָיוּ בְּאוֹתָם הַיָּמִים מֵחֵלֶק אַחֵר הַצְּדוּקִים וְלֹא הָיוּ מַאֲמִינִים לְכָל מָסֹרֶת
וּלְכָל פֵּירוּשׁ כִּי אִם לְתוֹרַת מֹשֶׁה לְבַדָּהּ וַחֲסִידִים חֵלֶק אַחֵר. בַּיָּמִים
הָהֵם עַל אֵלֶּה הַמַּחְלֹקֶת גָּבְרוּ מִלְחָמוֹת וְנִשְׁפְּכוּ דָּמִים רַבִּים בְּעַם יְיָ
כִּי דַלַּת הָעָם הָיְתָה יָדָם עִם הַפְּרוּשִׁים לְבַד מֵעֲשִׁירֵי הָעָם וְגִבּוֹרָיו כִּי
הָיוּ הֵם עִם הַמֶּלֶךְ וְהַצְּדוּקִים לוֹ הָיוּ עוֹזְרִים:

בַּיָּמִים הָהֵם שָׁאַל הַמֶּלֶךְ הוּרְקָנוּס וַיִּדְרוֹשׁ אֶת פִּי יְיָ עַל אוֹדוֹת ז
בָּנָיו עַל מִי יֵשֵׁב עַל כִּסְאוֹ אַחֲרָיו. וַיְהִי לוֹ שְׁלֹשֶׁת בָּנִים שֵׁם הָאֶחָד
אֲרִיסְתּוֹבְלוּס וְשֵׁם הַשֵּׁנִי אַנְטִיגְנוּס אֵלֶּה הָיוּ נֶאֱהָבִים בְּעֵינֵי אֲבִיהֶם.
וְשֵׁם הַשְּׁלִישִׁי אֲלֶכְּסַנְדֵּר זֶה הָיָה שָׂנוּא וּמְתוֹעָב בְּעֵינֵי אָבִיו וַיַּדִּיחוֹ אֶל

דִּבַּרְנוּ לוֹ דְבָרֵינוּ וְנָשִׂים דְּבָרִים בְּפִיו לְדַבֵּר לָכֶם דִּבְרֵי שָׁלוֹם אֲשֶׁר
גָּזַר הַשִּׁישׁ וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים יוֹעֲצָיו ׃

ח בְּיָמִים הָהֵם הָיוּ נִלְחָמִים מֶלֶךְ מוֹקְרוֹן אִישׁ בְּאָחִיו
וְהַמֶּלֶךְ הוּרְקָנוֹס נָסַע הוּא וְכָל מַחֲנֵהוּ עִמּוֹ וַיִּחַן עַל שׁוֹמְרוֹן וַיָּצַר
עָלֶיהָ וַיִּבֶן דָּיֵק סָבִיב ׃ וַיְהִי רָעָב גָּדוֹל בְּשׁוֹמְרוֹן עַד אֲשֶׁר אָכְלוּ
הַשּׁוֹמְרוֹנִים וְהַכּוּתִים אֶת הַנְּבֵלוֹת הַמּוּשְׁלָכוֹת בְּדֶרֶךְ ׃ וְהַמֶּלֶךְ
הוּרְקָנוֹס נָסַע וַיֵּלֶךְ יְרוּשָׁלַיְמָה בַּעֲבוּר צוֹם הַכִּפּוּרִים לְכַפֵּר בְּעַד עַם
יְיָ כִּי מֶלֶךְ וְכֹהֵן הָיָה וַיָּשֶׂם אֶת שְׁנֵי בָנָיו עַל הַצָּבָא אֲשֶׁר בְּשׁוֹמְרוֹן
שֵׁם הָאֶחָד אַנְטִיגָנוֹס וְשֵׁם הַשֵּׁנִי אֲרִיסְטוֹבְלוֹס וַעֲלֵיהֶם עָלָה אַנְטִיוֹכוּס
מֶלֶךְ מוֹקְרוֹן וַיָּבֹא לְעֶזְרָה לְהַצִּיל אֶת שׁוֹמְרוֹן מִיַּד בְּנֵי הוּרְקָנוֹס ו
וַיִּלָּחֵם עִמָּהֶם וַתִּתְגַּר מִלְחָמָה וַיָּנָס אַנְטִיוֹכוּס הַמֶּלֶךְ מִפְּנֵי ה׳ בְּנֵי ת
הוּרְקָנוֹס וַיִּמָּלֵט בְּעִיר שִׁיטוֹפוֹלִי ׃ וּבַיּוֹם הַהוּא
הָיָה הוּרְקָנוֹס בְּבֵית קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים וַיִּתְפַּלֵּל בְּעַד עַם יִשְׂרָאֵל וְאַחֲרֵי כֵן
הִזְכִּיר אֶת בָּנָיו כִּי דוֹאֵג פֶּן יִפְּלוּ בְחֶרֶב אַנְטִיאוֹכוּס וַיִּשְׁמַע בַּת קוֹל
קוֹרֵאת וְאוֹמֵר בֵּין קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים אַל תִּירָא וְאַל תִּתְעַצֵּב וְאַל תִּדְאַג
עַל בָּנֶיךָ כֹּהֵן הוּרְקָנוֹס גָּמוּר עֲבָדְתְּךָ הַיּוֹם כִּי בָאתָ בְשָׁלוֹם וְתֵצֵא ב
בְּשָׁלוֹם ׃ וַיֵּצֵא הוּרְקָנוֹס מִן הַקֹּדֶשׁ
וַיְסַפֵּר בְּאָזְנֵי הָעָם כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא הֶאֱמִין הָעָם וַיִּשְׁלְחוּ רוֹכְבֵי
סוּסִים לְשׁוֹמְרוֹן אֶל הַמִּלְחָמָה וַיִּמְצְאוּ דִּבְרֵי הוּרְקָנוֹס נֶאֱמָנִים בְּכָל את
אֲשֶׁר דִּבֵּר ׃ וַיִּשְׁלְחוּ הַכּוּתִיִּים לְבֵן
קְלֵיאוֹפַּטְרָה מַלְכַּת מִצְרַיִם וְעִמּוֹ גַּלִּימַנְדֶר וְאִיפִּיקְרַטִיס שָׂרֵי מוֹקְרוֹן
וַיָּבֹאוּ לְעֶזְרַת הַכּוּתִיִּים לְהַצִּיל אֶת שׁוֹמְרוֹן מִיַּד בְּנֵי הוּרְקָנוֹס וַיֵּצֵא
הוּרְקָנוֹס מִירוּשָׁלַם לִקְרַאת צְבָא מִצְרַיִם וַיַּךְ בָּהֶם מַכָּה רַבָּה מְאֹד ו
וְסִלֵּק מֵהֶם פְּגָרִים רַבִּים וְגַם גַּלִּימַנְדֶר וַיָּמָת שָׁם וַיָּנוּסוּ הַנִּשְׁאָרִים
וַיִּמָּלְטוּ וְלֹא יָסְפוּ עוֹד מַלְכֵי מוֹקְרוֹן וּמַלְכֵי מִצְרַיִם לְהַצִּיל אֶת ש
שׁוֹמְרוֹן וְאֶת הַכּוּתִיִּים עוֹד ׃

וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ וַיָּבֹא שׁוֹמְרוֹן וַיָּצַר עָלֶיהָ שָׁנָה אַחֶרֶת וַיִּתְּנָהּ אֱלֹהִים
בְּיָדוֹ וַיִּתֵּן אֶת כָּל זְכוּרָהּ לְפִי חֶרֶב וַיַּהֲפֹךְ אֶת כָּל מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם וְגַם
קְלֵיאוֹפַּטְרָא מַלְכַּת מִצְרַיִם הֵסִירָה אֶת שָׂרֵי מִצְרַיִם מֵעַל צְבָאָהּ ו
וַתַּפְקִיד אֶת חֶלְקִיָּה וַחֲנַנְיָה שָׂרֵי צְבָאוֹת עַל צְבָא מִצְרַיִם כִּי פָּשַׁע בָּהּ ל
לַטִירוּ בְּנָהּ וַיַּעַזְבוּ מִצְרַיִם אֶת הַמַּלְכָּה וַתְּהִי יָדָם עִם לַטִירוּ ׃
וַיֵּצֵא חֲנַנְיָה וְחֶלְקִיָּה וַיִּלָּחֲמוּ בָּהֶם וַיַּכְנִיעוּם וַיִּבְרַח
לַטִירוּ וַיֵּלֶךְ לְקַפְרוֹס מֵאִיֵּי הַיָּם וַיֵּשֶׁב שָׁם ׃ וַיִּלָּחֵם הוּרְקָנוֹס
בְּכָל אוֹיְבָיו מִסָּבִיב וַיַּכְנִיעֵם וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל לָבֶטַח בִּימֵי הוּרְקָנוֹס אִישׁ
תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ וַיִּפְרוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ מְאֹד בַּיָּמִים הָהֵם בְּשֶׁבֶת
הַמֶּלֶךְ הוּרְקָנוֹס עַל כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם עִיר הַקֹּדֶשׁ ׃

מלך פרס והמלך הורקנוס עמו וזאת הדבר מצאתי וכן סופרים א אחרים כתבו וכן על ספר ניקולאוס מדמשק מצאתי כתוב.

ויצא המלך אנטיוכוס על ארשק למלחמה וגם הורקנוס עמו ויבאו על נהר ליקו וילחמו עם ארגינו שר צבא ארשק במלחמת מ מלך פרס ויבריחוהו ויכו מחיל פרס רבים ויבן שם אנטיוכוס בנין גדול למראה אשר בנה על שם גבורה. ויסעו משם ללכת על ארשק ויצא הורקנוס ויעמוד בדרך יומים בעבור השבת ובעבור חג השבועות אשר בא אחר השבת על כן עמד הורקנוס י יומים. וילך אנטיוכוס לבדו עם מחנהו ולא אבה את הורקנוס לבלתי תחשוב לו גבורה על מלך פרס ויפגע המלך אנטיוכוס בארשק מלך פרס וילחם עמו וסלו בקרב ההוא גוים מן היונים הרבה מאד. והמלך אנטיוכוס התם יומו בקרב ההוא. וירא הורקנוס כי מת אנטיוכוס ויחדל ללכת על ארשק וישם את פניו בארם צובא ויבא מידבה ויצר עליה ששת חדשים ויתנה אלהים בידו וישימה ל למס עובר. ויסע משם וילך לשמגר וילכדה. וישב ויבא שכמות ויכה אותה כי לא פתח לו ויך את הר גריזים ויהרוס את ההיכל אשר עשה סנבלט הותנו של מנשה הכהן אחי עדו שר הכהנים י ויהרסהו הורקנוס אחרי קס' שנה לבנינו אשר בנו אותו ויהפכהו את המלך הורקנוס עד יסודותיו ויך את הכותים מהר שומרון ויסע וילך אל ארץ אדום ויך דבירה ומרשה אשר לאדום ויכנע את גאון אדום וישימם למס עובר עד הגולה כי אסרם המלך ויקשרם ב בקשרים ויכבלם בכבלי מילה וימל את בשר ערלתם ומהיום ההוא והלאה היו מולים ושומרים משמרת תורת יהודה עד הגולה וכן עשה המלך לכל הגוים אשר כבש.

ויהי בהצליח יי את דרכו וישלח מלאכים אל רומה לחדש הברית עם שרי רומה. ואלה דברי הברית אשר שלחו שרי רומה להורקנוס בן שמעון מלך יהודה פניאוס בן מרקוס לוקיאוס מנליוס בן מנטיאוס גיאוס סימפרוניאוס בן פלרגוס שרי רומיים מן הישיש אשר עמנו להורקנוס מלך יהודה שלום. ידוע יהיה לך כי אגרותיך קבלנו וקרינו באהבה ושלומך שאלנו מאת שלוחיך דוסיתיאוס ואפולוניאוס ותיודרוס אנשים טובים וחכמים וכבדנו א אותם וישבו עמנו נגד הישיש וכל אשר שאלו מעם הישיש מלא חפצם ואנחנו עמו. וכל הארץ אשר גזל אנטיאוכוס יופרו דבריו והערים אשר לכדתם במלחמה לכם יהיו. וכתבנו אגרת לכל גוי וגוי לקבל בכבוד השלוחים אשר שלחתם אלינו ו ושלחנו עמהם שליח שלנו ושמו פניאוס ונתנו לו אגרת ועוד ד

ירושלימה. ואז גברו לתלמי אבזריותיו מאד ויצר להרוג אם הורקנוס ואת אחיו ויברח תלמי פילדלפיאה׃

ג ואנטיאוכוס נטר איבה לשמעון על אשר הרג שריו ויאסות עם רב חיל ויבא ביהודה בעיר רמה בשנת ד׳ למלכותו היא שנת א׳ להורקנוס מלך יהודה ויסגור הורקנוס העיר ויצר עליה על ירושלם ימים רבים ולא יכל לה למען גובה החומות ולמען מבצרי ירושלם ובעבור כח הגבורים היושבים בעיר. ויבן אנטיאוכוס מצפון ק״ל מגדלים עד גגותיהם וישם על המגדלים מגרזיו ויחפור את חומת ירושלם ויפילה ארצה. ואז נתנו היהודים תרועה גדולה על מפולת החומה ויבאו כל גבורי מקרון אשר מלאו לבם לבא העירה ויצאו במפולת החומה הוצרה וילחמו בחיל אנטיאוכוס ויציעו פגרים רבים ממחנה אנטיאוכוס ויבריחו מן המחנה אנטיאוכוס המלך ויפילו המגדלים אשר עשה אנטיאוכוס וירחק אנטיאוכוס מן העיר ב״ריס וישב מ׳ מחנהו שם. ויהי בימים ההם ויבא חג הסוכות אשר הוא חג על עם יי לשמור ולהעלות עולות ולהקריב קרבנות לזבוח זבחים ולהלל ליי בארבעה מיני עצים. וישלח הורקנוס מלאכים א אנטיאוכוס לאמר תנה לנו ארוכה ימים ח׳ ונחוג את חג יי אלהינו.

ויען ויאמר אנטיאוכוס חגו את חגיכם רק יהיה לי חלק עמכם. וישלח אנטיאוכוס מנחה ליי פר וילבש קרניו זהב ושלח כלי כסף וכלי זהב מלאים בשמים כל זאת מנחה להיכל יי ויקחו השוערים את המנחה ההיא ויביאוהו אל הכהנים והכהנים הניפו אותה במקדש. והמלך אנטיאוכוס הזה היטיב לעשות מאנטיאוכוס אפיפניס הרשע כי הוא בלכדו את ירושלם ויבא בהיכל יי לא היטיב לעשות כי החזיר שחט בהיכל יי וטנף את המזבח בבשר חזיר והשליך ממנו בכל פנות ההיכל על כן נגער יי וימות בחליים רעים אשר כתבנו למעלה כי זה אנטיאוכוס הנקרא פיאוס לא עשה כן לישראל כי כבד את ההיכל.

ועל כן מרדו היהודים באפיפניס ולא עברוהו כי את זה הקרוי פאוס הוא איש רחמים וירא הורקנוס את אנטיאוכוס כי נתן לבו לעבור יי וישלח אליו מלאכים לכרות עמו ברית ויכרות ברית ע עמו ויקבלוהו בירושלם ויעש לו ולעבדיו משתה גדול מאד ויתן לו ג׳ מאות ככרי זהב ויצא ללכת אל ארצו.

והורקנוס שאל ודרש את מטמוני הזהב ויפתח את אחד מקברי דוד מלך ישראל ויקח משם שלשת אלפים ככרי זהב ויעזוב שם לרוב׃

ד והמלך אנטיאוכוס נסע מעל ירושלם וילך להלחם עם ארשכ מלך

השער ולא נתנו את תלמי לבא העירה להרע להורקנוס. וישב תלמי
ויבא ריגונה וישב שם. ויהי אחרי כן ויקבל הורקנוס את שררת
אביו ויעל עולות וזבחים ויוצא צבאת על תלמי בעל אחותו ונצח את
אותו בקרב ויסגור תלמי העיר הנקראת ריגונא ויגש הבחור ויצר על
העיר בכלי מלחמות באיל הברזל ובסוללת ובכל כלי משחית ותבא
העיר במצור. אז העלה תלמי את אם הורקנוס ואת אחיו על
החומות אשר למגדל ויתחבשם ויסרם לעיניו בשוטים ובכל מיני
חבוטים ביסורין קשים והבחור הורקנוס בראותו חבוט אמו ואחיו
ויכמרו רחמיו עליהם ויבך בכי גדול וישקע את להב המלחמה ויחדל
מן העיר. והאם פורשת את כפיה ומתחננת אל בנה לא על
חמלה ולא על רחמים כי אם להדליק את להב המלחמה ולהשמיע ת
תרועה ולהשיב את האיל ולתקים הסוללה ולהרבות ולגבר קלעים ו
ולדרוך קשתות ולזרוק חצים להמית נפשות ולחפור את החומה ו
ולהפילה ולקבור את האויב לעשרת נקמות. ועוד אמרה אני
במיתתי אעשה נקמה באויבי זה ולא אמיר את המות הזאת במות
אחרת חזק בני וחזק בן בטני ובר נדרי וחזק מלחמתך על העיר הזאת
והרסה ונקום נקמת אביך מאת חתנו צר ואויב ובעבור חמלת אמך
אל תשכח הריגת אביך הקדוש ואל תחמול על אמך ותשכח אביך ו
וחטאת לאלהיך. ויהי כשמוע הורקנוס צעקת אמו ואת
דבריה בערת בו חמתו ויצו הבחור להריע ולתקוע ולהגביר שאון ה
ולהעלות השועה ולדרוך קשתות ולזרוק חצים ולהרבות קלעים
ולבנות דיק ולהקים סוללות ויגש את האיל ויך את החומה ואת ה
המגדל ותגע העיר לפול ויצעקו העם מן העיר ויצר לתלמי מאד ו
ובהצר לו העלה אם הורקנוס ואחיו על המגדל אשר נגה באיל ויך
אותם ביסורין ויאמר להשמיט חוצה אם לא יחדל מעל העיר.

וירא הבחור מכות אמו ויסוריה כי נכמרו רחמיו לבכות ותאמר
עוד לו אמו אל תבך לחום החזק מלחמתך ואל ירך לבבך ואם נכמרו
רחמיך על אמך מדוע לא יהמו רחמי מעיך ותזכור הריגת אביך י
ותנקום נקמתו מאת אויביו. והבחור הורקנוס בזכרו את
אביו תבער בו חמתו וילבש קנאה וילחץ את העיר ביד רמה ובראות
אמו ואחיו כלחץ ישיב ידו מבלע ומהשחית בחמלתו על אמו ואחיו
לא ידע הבחור מה יעשה כי בזכרו את אביו בעס ובראות אמו וילחם
הבחור בלבו ובקרבו יותר מן המלחמה אשר נלחם על העיר כי אמר
בלבו עלי העון כל אשר הרע האויב לאמו. ויהי בימים
ההם ותבא שנת השבע שנת השמטה אשר יחוגו בהם היהודים
וישמרו אותה ביום השביעי על כן חדל הורקנוס מן המלחמה ויבא

ויהי אחרי מות יהודה וירבו אויבים על
עם יי מקדם ומאחור ויאזור יונתן את
שררת אחיו ויכהן ז' שנים. ויבא
יונתן ירושלימה ויקבל את שררת א
אחיו וילך במתי מעט על הירדן וירדף
אותו בקידיס בחיל כבד ויבא עליו ביום השבת וילחץ אותו על הירדן
ובראות אותו יונתן כי לחץ אותו בקידיס אל המים וישט במים הוא
ואנשיו ויעבור אותו בקידיס וכל חילו וישיגו אותו ויתגרו בו בכל
עבר ויט יהונתן לחכות את בקידיס וישיבהו אחור ויבריחהו ויבקע
יונתן את מחנה בקידיס ויברח וילך באר שבע אשר במדבר ויבנה
את מפולת העיר ויבנה בקידיס עליו יד רמה ויצר על העיר ימים
רבים ויצר להם מאד ויאמר שמעון עד מתי נבחרה בחיים הרעים רת
האלה. נבחרה לנו מות ונצא על צרינו. ויצא יונתן בלילה ההוא
ויך את אהל בקידיס ויהרוג את אברהן ואחיו אשר היו את בקידיס ר
ויפתח שמעון את השער ויד חזקה עמו מבחורי השמונים ויצא ויך
מחנה בקידיס מכה רבה וישרוף את האילים וכל הסוללות ויברח ב
בקידיס וימלט במדבר וירדפהו יונתן ואחיו וישיגהו ויתחנן אליהם
בקידיס ויאמר להשיב את השבית וישבע להם.
אז חדלו מעליו ולא יסף עוד לבא אל ארץ יהודה וישב את השבית.
ובעת ההיא נתחזקה השררה ביד יונתן וישפוט עמו וישב לבטח
וילחם מסביב בכל אויביו. ויצא לקראת המלך אנטיאוכוס והוא
בתר העם לפאת אחרת יצא ויסוב ויבאו שרי אנטיאוכוס עליו בתוך
בין שמעון ובין בניו אלה מזה ואלה מזה ויך שמעון את כל חיל א
אנטיאוכוס הגדול הבא עליו ולא נמלט מהם עד אחד וישב ישראל
לבטח כל ימי יהונתן איש תחת גפנו ותחת תאנתו. וימת יהונתן
ויאסף אל עמיו. ויכהן שמעון אחיו וינהג את השררה הוא ובניו:
ב ותלמי חתן שמעון הרג את שמעון במשתה היין ויקח את אשתו
ואת שני בניו ויאסור אותם בנחשתים. והימים אשר משל שמעון
בעם יי ז' שנים וימת ויאסף אל עמיו. ויתר דבריו ומלחמותיו
ומלחמות אחיו הלא הם כתובים על ספר החשמונים ועל ספר מלכי
רומי. והאגרות ששלחו אל רומיים וגויי פרס לא נכתבו.
ויהרוג תלמי את שמעון וישלח להרוג את יהוחנן בן שמעון הוא
יהוחנן הנקרא הורקנוס כי בהרוג יוחנן את הורקנוס מלך גדול בימי
שמעון אביו ויקרא שמעון שם יהוחנן בנו הורקנוס על כחו ועל
גבורתו. ויהי כשמוע הורקנוס כי נהרג אביו וינס
עזתה וירדפו תלמי ויבא לפני שער העיר עזה ויסגרו אנשי עזה את

השער

צַעַר הוֹלֵךְ וּבָא וַיִּגַּשׁ מוּל בַּקִּירִיס בְּחַרְבּוֹ הַחַדָּה וְהַרְחָבָה שְׁלוּפָה
מְלֵאָה דָּם וַיַּרְא בַּקִּירִיס אֶת פְּנֵי יְהוּדָה וְהִנֵּה פָּנָיו כִּפְנֵי הָאַרְיֵה בְּיוֹם
אֲשֶׁר יַעֲמוֹד לִפְנֵי טַרְפּוֹ וְאֵימָה וָרַעַד בְּפָנָיו וַיִּתְהַפֵּךְ בַּקִּירִיס עָרְפּוֹ ל
לָנוּס וַיָּנָס דֶּרֶךְ אַשְׁדּוֹד וַיִּרְדְּפוּהוּ וַיַּךְ לְפִי חֶרֶב כָּל אֲשֶׁר הָיוּ טו אֶלֶת
בְּקֶרֶב הַצִּיעַ וַיִּבְרַח בַּקִּירִיס וַיִּמָּלֵט בְּאַשְׁדּוֹד וְחַיִל אֲשֶׁר הָיוּ מֵאַחֲרֵי יה
יְהוּדָה מְצָאוּהוּ עֵיֵף וְיָגֵעַ וּבַקִּירִיס יָצָא מִן הָעִיר וַיִּתְגָּרוּ בוֹ מִלְחָמָה
מִכָּל עֵבֶר וַיִּפְּלוּ עוֹד חֲלָלִים רַבִּים וַיִּפּוֹל גַּם יְהוּדָה בֶּן מ
מַתִּתְיָהוּ בְּיוֹם הַהוּא עַל חֲלָלָיו רַבִּים אֲשֶׁר הֵמִית
וַיִּקְחוּ אוֹתוֹ שִׁמְעוֹן וְיוֹנָתָן אֶחָיו וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ
בְּהַר הַמּוֹרָעִית וַיִּבְכּוּ אוֹתוֹ כָּל יִשׂ
יִשְׂרָאֵל יָמִים רַבִּים :

נשלם ספר שלישי.

אל יי ויאמר. יי אלהי אתה שלחת המלאך במחנה סנחריב אל מ׳
מחוץ לעיר והרפוך והכית מהם קפ״ה אלף הרוגים וההורג לא ראינו
עד היום. ועתה מושל השמים שלח את מלאך הטוב לפנינו
למען ייראו אשר באו בחרפה על עם קדשך.
ותתגר ביום ההוא מלחמה גדולה רבה ועצומה עד מאד ויהי
במלחמת ראה יהודה את ניקנור והרכב שלו שלופה בידו ויקרא
יהודה המלך אליך ניקנור וירץ עליו בכח חמתו ויתהפך ניקנור ש
שבמו לנוס וינס מפני יהודה וידבק אותו יהודה ויכהו בחרבו ו
ויכרתהו לשנים וישליכהו ארצה. וסלו ביום ההוא בקרב מעט
מוקרון ל׳ אלף והנשארים נסו וירדפם יהודה הלוך ותקוע בשופר ו
ויצאו מכל ערי ישראל לקראתם ויכום ויכתום ולא נשאר מהם
עד אחד. ויבאו לשפוט את החללים וימצאו זהב ואבן יקרת
וארגמן לרב ויתיזו את ראש ניקנור ואת זרועו אשר נטה א׳ ההיכל
ויתלו אותם נגד השער על כן קראו שם השער ההוא שער
ניקנור עד היום הזה וישמח העם מאד ויהללו את יי על ידי דוד מלך
ישראל כי טוב כלה. ומהיום ההוא וחלאה עשו
את היום הזה חג יום טוב ומשתה היין ביום שלשה עשר לחדש
אדר לפני הפורים יום אחד. וישפוט יהודה את כל עמו ויעש
משפט וצדקה בארץ:
בג ויהי לתקופת השנה ויקרבו ימי יהודה למות ויצו יי את
יהודה לסגור את יומו ולאסות אותו אל עמיו החסידים. ויבא עליו
בקיריס ול׳ אלף מגבורי מקרון עמו ויבאו פתאום על יהודה והוא
יושב לשם ועמו כשלשת אלפי איש וינוסו כל עם יהודה וישאר
הוא ואחיו וח׳ מאות בחור עמו מבחורי יהודה ולא יסובו את
פניהם ולא נתנו עורף כל אלה לנוס וכל אלה חברי יהודה בחונים
בכל מלחמות יהודה אשר עשה בגוים. ויבא בקיריס
בט׳ אלף ויערוך מלחמה לימין ויתהפך משמאלו את יתר העם
ט׳ אלף ויריעו על יהודה מימינו ומשמאלו. וירא יהודה
המלחמה פנים ואחור כי כבדה מאד ויכר כי בקיריס עמו שם כי
שם היו גבורי בקיריס וקרן הימנית עמו ויריעו וידלג בקרב
ויתחברו עמו מקצת גבורי השמונים וילך על בקיריס ותתגר מלחמת
גדולה ועצומה מאד. ובתחלת המלחמה סלו ארצה
אלפים גוורת ויהי במלחמה וירא יהודה את בקיריס עומד
בתוך המלחמה אצל העם וירץ אליו בכח חמתו ויך גבוריו וישלך
ארצה הרוגים הבאי׳ לפניו מימינו ומשמאלו לאין מספר וירבו חללי
יהודה אשר הרג ביום ההוא כי על הרוגים הרג יהודה ועליהם
צער

מִתְּחִנָּתוֹ אָסוּר בִּנְחוּשְׁתַּיִם רַע כִּי מוֹרַת תָּמוּת. וַיִּשְׁמַע יְהוּדָה
וַיֵּלֶךְ וַיִּבְרַח וַיֵּצֵא מִן הָעִיר לַיְלָה וַיֵּלֶךְ וַיִּתְקַע בַּשּׁוֹפָר וַיִּתֵּן אוֹת מִ
מִלְחָמָה וַיֵּאָסְפוּ אֵלָיו כָּל צְבָא הַחַשְׁמוֹנַיִם וְכָל בַּחוּרֵי הַחֲסִידִים וַיֵּלֶךְ
שׁוֹמְרוֹן וַיֵּשֶׁב שָׁם. וַיָּבֹא נִיקָנוֹר אֶל מִקְדַּשׁ יְיָ וַיֹּאמֶר אֶל הַ
הַכֹּהֲנִים הוֹצִיאוּ אֵלַי הָאִישׁ וְאֶשְׁלָחֵנּוּ אֶל הַמֶּלֶךְ. וַיִּשָּׁבְעוּ הַכֹּהֲנִים
כִּי לֹא בָא הֵנָּה וְלֹא רְאִינוּהוּ מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם וַיִּחַר חֵיכַל יְיָ וְגַם י
הָרוֹס יָרַק לְמוּל הַהֵיכָל וַיֹּאמֶר אֶהֱרוֹס הַהֵיכָל וְלֹא אֶעֱזוֹב בּוֹ אֶבֶן עַל
אֶבֶן כִּי אַחְפּוֹר וְאַהֲפוֹךְ אֶת כָּל יְסוֹדוֹתָיו וַיֵּלֶךְ בָּחֳרִי אָף.

וַיִּבְכּוּ הַכֹּהֲנִים בֵּין הָאוּלָם וְהַמִּזְבֵּחַ וַיֹּאמְרוּ. הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
שִׁכַּנְתָּ בַּבַּיִת הַזֶּה מִימֵי קֶדֶם וְעַד עַתָּה כִּי הִנֵּה כִּסְאֲךָ וְהִנֵּה הֲדוֹם ר
רַגְלֶיךָ וְכָל עֲבוֹדָתֶךָ וְנִיקָנוֹר מִלֵּא לִבּוֹ לְהַחֲרִית אֶת בֵּיתֶךָ וְאֵת מִקְדַּשׁ
תִּפְאַרְתֶּךָ עֲשֵׂה בּוֹ נְקָמָה וְיֵדְעוּ כָּל הַגּוֹיִם כִּי בַּעֲבוּר אֲשֶׁר דִּבֵּר נְבָלָה
עַל בֵּן יָמוּת בִּנְבָל׃

וְנִיקָנוֹר הָיָה מְחַפֵּשׂ אֶת יְהוּדָה בְּכָל בָּתֵּי יְרוּשָׁלַיִם וַיִּשְׁלַח ח' כב
מֵאוֹת גְּדוּדִים אֶל בֵּית רִיקָסִיוּס הַיָּשִׁישׁ וְהוּא מֵהָאֲנָשִׁים הַחֲסִידִים כִּי
בּוֹחֵן בִּימֵי אַנְטִיאוֹכוּס וְנִמְצָא שָׁלֵם כִּי קִבֵּל עָלָיו מַכּוֹת וְיִסּוּרִין רַ
הַרְבֵּה וְנִקְרָא אָב לַיְּהוּדִים וְשׁוֹפֵט בִּירוּשָׁלַיִם. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בִּקֵּשׁ נִיקָנוֹר
לְהַרְאוֹת הָאֵיבָה אֲשֶׁר הָיְתָה בְּלִבּוֹ עַל הַיְּהוּדִים וְשָׁלַח לַהֲבִיאוֹ אֵלָיו
וַיָּסֹבּוּ אֶל הַבַּיִת לְלָכְדוֹ וַיְמַהֵר הַיָּשִׁישׁ וַיִּקַּח הַחֶרֶב וַיִּתְקָעֶהָ בְּבִטְנוֹ ר
וַיִּשְׁמֹט עַצְמוֹ בְּתוֹךְ גְּדוּדֵי נִיקָנוֹר וַיָּנוּסוּ הַגְּדוּדִים וַיַּרְחִיבוּ לוֹ מָקוֹם
וַיִּפֹּל אַרְצָה וַיָּקָם עַל רַגְלָיו וַיַּעֲבוֹר אֶת הַגְּדוּדִים וַיַּעֲמוֹד עַל א
אֶבֶן אַחַת גְּדוֹלָה וּמֵרוֹב הַדָּם שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ נֶהְפַּךְ לְרַעַת אַחֶרֶת וַיִּקַּח בְּ
בִּשְׁתֵּי יָדָיו מִבְּנֵי מֵעָיו וַיַּשְׁלֵךְ עַל הַגְּדוּדִים וַיִּקְרָא אֶל יְיָ וַיָּמָת וּ
וַיֵּאָסֵף אֶל עַמָּיו. וַיְהִי בִּשְׁמוֹעַ יְהוּדָה
אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבְעַר בּוֹ חֲמָתוֹ וַיִּשְׁלַח אֶל נִיקָנוֹר לֵאמֹר מַדּוּעַ א
אַתָּה מִתְאַזֵּר. צֵא לְךָ הַשָּׂדֶה וְאַרְאֶךָ אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר בִּקַּשְׁתָּ הַחֶרְבָּה
הִנֵּה הוּא בַבִּקְעָה וּבַמִּישׁוֹר. וַיֶּאֱסוֹף נִיקָנוֹר אֶת כָּל חֵילוֹ וַיֵּלֶךְ
לִקְרַאת יְהוּדָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְהַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בָּאוּ עִם נִיקָנוֹר דִּבְּרוּ
אֵלָיו לֵאמֹר כִּי אֲדֹנִי אַל תַּעֲשֶׂה בְּזָדוֹן תֵּן כָּבוֹד לַנּוֹתֵן יוֹם הַשַּׁבָּת.

וַיֹּאמֶר נִיקָנוֹר וּמִי נְתָנוֹ וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם
מוֹשָׁבוֹ וּמֶמְשַׁלְתּוֹ עַל כָּל הָעוֹלָם. וַיִּחַר נִיקָנוֹר וַיְדַבֵּר בְּזָדוֹן
דְּבָרִים אֲשֶׁר אֵין נָאָה לְכָתְבָם. וַיִּשְׁמַע יְהוּדָה וַיֹּאמֶר אֶל בַּחוּרָיו
עַד מָתַי נִתְעַצֵּל לָלֶכֶת בַּמִּלְחָמָה וְלַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּמְּחָרֵף וּמְגַדֵּף הַזֶּה
כִּי מִי הוּא הַכֶּלֶב הַמֵּת הַזֶּה הַמּוֹשֵׁל אֲשֶׁר חֵרֵף אֶת עֹז תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל.

וַיִּסַּע יְהוּדָה וַיֵּלֶךְ אֶל נִיקָנוֹר בָּחֳרִי אַף וּבְקִנְאָה
גְּדוֹלָה וַיֵּצֵא נִיקָנוֹר לִקְרָאתוֹ בְּעַם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה וַיִּקְרָא יְהוּדָה
אֶל

הָעָם סָלוּ הַרְבֵּה מְאֹד וַיֶּחְדַּל הַמֶּלֶךְ מִן הַקְּרָב וַיֵּלֶךְ לְאָהֳלוֹ וַיּוּגַּד לוֹ ל
לֵאמֹר כִּי הִנֵּה פִּילִיפּוֹס מָרַד בְּאַרְצְךָ וְגַם דִּימִידְרִיאוֹס בֶּן סְלֵיוּקוֹס יָבֹא
מֵעִיר רוֹמָה וְחַיִל גָּדוֹל עִמּוֹ וְהוּא יְבַקֵּשׁ לְקַחַת אֶת הַמַּלְכוּת מִ
מִיָּדְךָ וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שָׁלוֹם עִם יְהוּדָה וַיִּכְרֹת בְּרִית עִמּוֹ וַיִּנָּשְׁקֵהוּ
וַיִּשָּׁבַע הוּא וְלִיסִיאָה בֶּן דּוֹדוֹ וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא נוֹסִיף עוֹד לָבֹא אֶל
יְרוּשָׁלַם לְמִלְחָמָה כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ. וַיּוֹצֵא הַמֶּלֶךְ זָהָב לָרוֹב
וַיִּתֵּן מִנְחָה אֶל בֵּית יְיָ אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם וַיִּלְכֹּד אֶת מֵינֵילָאוֹס אִישׁ
יְהוּדִי אֲשֶׁר הֵבִיא אַנְטִיאוֹכוֹס אָבִיו עַל יְרוּשָׁלַם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הָרָעָה
אֲשֶׁר עָשָׂה וְגַם אֶת הַמֶּלֶךְ זֶה אֵאוּפַּטֵּיר הוּא הֱבִיאוֹ וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ עָלָיו
וַיֹּאמֶר תִּפְשׂוּהוּ וַיְהִי מִגְדָּל בְּמָקוֹם הַהוּא גָּבוֹהַּ נ אַמָּה וּלְנֶגְדּוֹ אֵפֶר
וָדֶשֶׁן לְאֵין שִׁיעוּר. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲלוּ אֶת מֵנֵילָאוֹס עַל הַמִּגְדָּל
וַיַּאַסְרוּ יָדָיו וַיַּשְׁלִיכוּהוּ וַיַּטְבִּיעוּהוּ בְּעֹמֶק הָאֵפֶר וּמֵת בְּאַכְזָרִיּוּת ו
וּבַעֲוֹנוֹתָיו וּבְחַטֹּאתָיו כִּי הַרְבֵּה הִרְשִׁיעַ לַעֲשׂוֹת אֶת תּוֹעֵבוֹת הַרְבֵּה מְאֹד
לִפְנֵי מִזְבַּח יְיָ אֲשֶׁר דִּשְׁנוֹ וַאֲפָרוֹ קָדוֹשׁ עַל כֵּן נֶעֱנַשׁ הָרָשָׁע לָמוּת בּ
בְּחֶנֶק הָאֵפֶר צַדִּיק הוּא יְיָ כִּי נָתַן לוֹ כִּדְרָכָיו וְכִפְרִי מַעֲלָלָיו. וַיֵּלֶךְ
הַמֶּלֶךְ לְדַרְכּוֹ מַקְדוֹנְיָה וִיהוּדָה הֵחֵל לִשְׁפּוֹט אֶת עַמּוֹ וְלַעֲשׂוֹת צְדָקָה
כא וּמִשְׁפָּט ; וּבָעֵת הַהִיא בָּא דְּמֵטְרִיאוֹס בֶּן סְלֵיוּקוֹס וְעִמּוֹ חֵיל
רוֹמִיִּים וַיִּלָּחֶם עִם אֵאוּפַּטֵּיר אַנְטִיאוֹכוֹס וַיַּהֲרֹג אֶת חֵילוֹ וְאֶת לִיסִיאָה
בֶּן דּוֹדוֹ וַיִּמְלוֹךְ בְּאַנְטִיוֹכְיָא אֲשֶׁר לְמוּקְדוֹן. וַיֵּלֶךְ אֵלָיו אַלְקִימוֹס
הַכֹּהֵן אִישׁ הַבְּלִיַּעַל שֶׁאָכַל חֲזִיר בִּימֵי אַנְטִיוֹכוֹס הָאַכְזָר וַיֹּאמֶ' אַלְקִימוֹס
אֶ' דְּמֵיטְרִיאוֹס הַמֶּלֶךְ יְחִיֶה עַד מָתַי לֹא תַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט לַעֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר
בְּאֶרֶץ יְהוּדָה כִּי גָבַר בְּחַרְבּוֹ בָּאָרֶץ יְהוּדָה בֶּן מַתִּתְיָהוּ וְעִמּוֹ יְהוּדִים
הַנִּקְרָאִים חֲסִידִים וַיַּהֲרֹג אוֹתָנוּ תַּחַת אֲשֶׁר מָרַדְנוּ בְּתוֹרָתָם וַנָּבֹא בּ
בְּתוֹרַתְכֶם וַיְדַבֵּר זֶה אַלְקִימוֹס כְּזָבִים וַיַּכְנִיעֵם אֶת דְּמֵיטְרִיאוֹס. וַיִּשְׁלַח
דְּמֵיטְרִיאוֹס שַׂר צְבָאוֹ וְעִמּוֹ חַיִל כָּבֵד מְאֹד ק' רֶכֶב וּפִילִים וְרַגְלִים לְאֵין
מִסְפָּר וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַיְמָ' וַיִּשְׁלַח אֶ' יְהוּדָה דִּבְרֵי שָׁלוֹם וַיֹּאמֶר לְכָה נִתְרָאֶה
פָנִים בְּאַהֲבָה וּנְדַבֵּר יַחַד דִּבְרֵי שָׁלוֹם וְלֹא נִבְהַל יְהוּדָה מִדְּבָרָיו וַיֵּלֶךְ
אֶ' נִיקָנוֹר וַיֵּצֵא נִיקָנוֹר לִקְרָאתוֹ וַיְחַבְּקֵהוּ וַיִּשְׁאַל לוֹ לְשָׁלוֹם וַיְבִיאוּ בּ
כִּסְאוֹת וַיָּשִׂימוּ לִפְנֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ וַיְדַבְּרוּ דִּבְרֵי שָׁלוֹם. וִיהוּדָ' צִוָּה לְבַחוּרֵי
בְּנֵי הַחַשְׁמוֹנַיִם לְהַקְרִיב כְּלֵי מִלְחַמְתָּם כִּי אָמַר פֶּן יְדַלְּגוּ עָלֵינוּ הַצָּרִים
פִּתְאוֹם וַיַּעַמְדוּ עָלָיו בַּחוּרֵי הַחַשְׁמוֹנַיִם כַּאֲשֶׁר צִוָּם וַיַּעַמְדוּ מֵעַל ה
הַכִּסְאוֹת וַיֵּשְׁבוּ בִּירוּשָׁלַם נִיקָנוֹר וִיהוּדָה לֹא הִתְגָּרוּ מִלְחָמָה וַיֶּאֱהַב
נִיקָנוֹר אֶת יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לוֹ נָאֶה לְאִישׁ כָּמוֹךָ לָקַחַת אִשָּׁה לְהוֹלִיד בָּנִים
וַיִּקַּח לוֹ יְהוּדָה אִשָּׁה וַתּוֹלֶד בֵּן.

וַיַּרְא אַלְקִימוֹס אֶת אַהֲבָתָם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לוֹ כִּדְבָרִים
הָאֵלֶּה וַיִּכְתֹּב הַמֶּלֶךְ אֶל נִיקָנוֹר לֵאמֹר אִם לֹא תְשַׁלַּח לִי אֶת יְהוּדָה בֶּן

מתתיהו

אֲנָשִׁים אֶלֶף אִישׁ. וַיִּסַּע מִשָּׁם וַיֵּלֶךְ שֵׁשׁ מֵאוֹת רִיס שִׁיטוֹפּוֹלִיס
וַיִּירְאוּ מְאֹד אַנְשֵׁי שִׁיטוֹפּוֹלִיס וַיֵּצְאוּ לִקְרָאתוֹ בִּבְכִי וּבְתַחֲנוּנִים ו
וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֲדֹנֵינוּ מְשׁוּחַ מִלְחָמוֹת שְׁאַל אֶת הַיְּהוּדִים הַיּוֹשְׁבִים ע
עִמָּנוּ כִּי הֵיטַבְנוּ לָהֶם בִּימֵי אַנְטִיאוֹכוֹס הָאַכְזָר אֲשֶׁר נִמְלְטוּ אֵלֵינוּ
יְהוּדִים רַבִּים וְהֶחֱיִינוּ אוֹתָם וְגַם הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר עִמָּהֶם הֵעִידוּ כֵּן ו
וַיְבָרְכֵם יְהוּדָה וַיִּבָּדֵל מֵעֲלֵיהֶם וַיָּבֹא יְהוּדָה יְרוּשָׁלַיְמָה יָמִים ג׳ לִפְנֵי
חַג שָׁבוּעוֹת: וַיְהִי אַחֲרֵי הֶחָג וַיֵּצֵא עַל גּוֹרְגִיאַס שַׂר צְבָא יט
אֱדוֹם וַיֵּלֶךְ אֵלָיו בְּכ״ רַגְלִים וְד׳ מֵאוֹת פָּרָשִׁים וַיִּתְגָּר בָּם וַיִּפְּלוּ מִקְצָת
גִּבּוֹרֵי הַחַשְׁמוֹנָאִים בַּיּוֹם הַהוּא אָז מְחוֹלָל דּוֹסִיתֵיאוֹס שַׂר הַצָּבָא וְלַקְרַת
עַל שִׁכְמוֹ וּכִמְעַט הוּשְׁבוּ לְאָחוֹר בַּחוּרֵי הַחַשְׁמוֹנָאִים וַיַּרְא יְהוּדָה אֶת מִ
מַפּוֹלֶת בַּחוּרָיו וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ וַיִּתְחַזֵּק עַל בַּחוּרָיו וַיַּךְ בְּמַחֲנֵה גּוֹרְגִיאַס
וַיַּשְׁלֵךְ אַרְצָה הֲרוּגִים רַבִּים וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר אֵלֶיךָ גּוֹרְגִיאַס וַיְדַלֵּג עָלָיו
וַיֵּט יְמִינוֹ לַחֲבוֹתוֹ וַיִּתְהַפֵּךְ גּוֹרְגִיאַס אָחוֹר לִבְרוֹחַ וַיָּנָס מִפְּנֵי יְהוּדָה ו
וַיַּשְׁלֵךְ מֵעָלָיו אֶת כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ וַיִּמָּלֵט וְלֹא נִכַּר עוֹד לֹא חַי וְלֹא מֵת
וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמֵּת בְּמִדְבַּר אֱדוֹם וַיָּשָׁב יְהוּדָה וַיַּךְ אֶת כָּל אֶרֶץ אֱדוֹם
וַיַּהֲרוֹס אֶת כָּל עָרֵיהֶם וַיְשִׂימֵם לְמַס עוֹבֵד. וְאָז נִמְצְאוּ מִפְּסִילֵי הַגּוֹיִם
תַּחַת בִּגְדֵי בַּחוּרֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר הֻכּוּ בַּמִּלְחָמָה וַיֵּדַע יְהוּדָה שֶׁבְּעָוֹן הַזֶּה נ
נָפְלוּ וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְיָ הַמְגַלֶּה סְתָרִים אֲשֶׁר מְגַלֶּה נִסְתָּרוֹת וַיְחַזֵּק הָעָם
לַעֲבוֹד אֶת יְיָ בִּקְדוּשָּׁה וּבְטָהֳרָה וַיָּשָׁב יְרוּשָׁלַיִם:
וַיְהִי בִּשְׁמוֹעַ אוּפַּטֵר בֶּן אַנְטִיאוֹכוֹס אֵת כָּל הַמִּלְחָמוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה כ
יְהוּדָה וְאֶת הֶעָרִים אֲשֶׁר לָקַח וַיְסַפֵּר אֶת הַבְּרִית אֲשֶׁר הָיְתָה לוֹ עִם
יְהוּדָה וַיָּבֹא בְּחַיִל גָּדוֹל כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׂפַת הַיָּם לָרוֹב וְעִמּוֹ רֶכֶב ו
וּפָרָשִׁים וּפִילִים בב״ וְעִמּוֹ לִיסִיאַת בֶּן דּוֹדוֹ וְעַם עָצוּם עִמּוֹ וַיָּבֹאוּ
אֶרֶץ יְהוּדָה וַיָּצַר עַל בֵּיתַר וַיִּקְרָא יְהוּדָה וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ
בְּצוֹם וּבְתַחֲנוּנִים וַיַּעֲלוּ עוֹלוֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים.
וַיְהִי בַּלַּיְלָה וַיִּקַּח עִמּוֹ יְהוּדָה כָּל בַּחוּרֵי הַחַשְׁמוֹנָאִים וַיָּבֹא לַיְלָה
עַל מַחֲנֵה הַמֶּלֶךְ וַיַּשְׁחֵת מִגִּבּוֹרֵי הַמֶּלֶךְ ד׳ אֲלָפִים וְאֶת הַגָּדוֹל אֲשֶׁר
בַּפִּילִים הֵמִית וַיְהִי לְאוֹר הַבֹּקֶר וַיַּעֲרוֹךְ הַמֶּלֶךְ מִלְחָמָה לִקְרַאת י
יְהוּדָה וַתֶּחֱזַק הַמִּלְחָמָה מְאֹד וַיַּרְא יְהוּדָה אֶחָד מִן הַפִּילִים בְּשִׁרְיוֹן זָהָב
וְהוּא גָּדוֹל עַל כָּל הַפִּילִים וַיַּחְשֹׁב כִּי הַמֶּלֶךְ רוֹכֵב עָלָיו וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר
מִי בָכֶם נְעָרִים וַיְדַלֵּג אֶלְעָזָר אָחִיו אֶחָד מִבַּחוּרֵי הַחַשְׁמוֹנָאִים וַיָּרָץ לְמוּל
הַפִּיל וְסִלֵּת אַרְצָה כָּל הַבָּא לִקְרָאתוֹ מִגִּבּוֹרֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּךְ מִימִינוֹ ו
וּמִשְּׂמֹאלוֹ וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו הֲרוּגִים הֵנָּה וָהֵנָּה וַיִּטְבַּע אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ
עוֹמֶק הַמִּלְחָמָה וַיָּבֹא בֵּין רַגְלֵי הַפִּיל וַיִּדְקוֹר אוֹתוֹ בְּחַרְבּוֹ עַל ט
טַבּוּרוֹ וַיִּפּוֹל הַפִּיל עָלָיו וַיָּמָת עַל יְיָ וְעַל עַמּוֹ וַיַּעֲזוֹב שֵׁם וּגְבוּרָה
וְאֵבֶל לְעַמּוֹ וַיִּפְּלוּ בַּמִּלְחָמָה מִשּׁוֹעֵי הַמֶּלֶךְ ח׳ מֵאוֹת לְבַד מִיֶּתֶר ה

בְּכָל עָרֵי יְהוּדָה וּבְחוֹת הַיָּם מֵעַזָּה וְעַד עַכּוֹ יוֹשְׁבִים יְהוּדִים וְגוֹיִ
מוּקְרוֹן יַחַד וְאַנְשֵׁי יָפוֹ וְיַבְנֶה עָשׂוּ רָעָה גְדוֹלָה וַיִּרְמוּ הַיְּהוּדִים ב
בְּקִרְבָּם לַעֲלוֹת עַל סְפִינוֹתֵיהֶם עִם נְשֵׁיהֶם וְעִם בְּנֵיהֶם לַעֲבוֹר לִשְׁחוֹק
עִמָּהֶם בַּיָּם וַיַּאֲמִינוּ בָהֶם וַיֵּלְכוּ. וַיְהִי בְבוֹאָם בִּמְקוֹם
עָמוֹק וַיִּטְבְּעוּ מֵהֶם בַּיָּם נְפָשׁוֹת קק׳. וַיּוּגַּד לִיהוּדָה וַיֵּבְךְּ וַיִּקְרָא
צוֹם וַיֵּלֶךְ אֶל יָפוֹ וַיָּצַר עָלֶיהָ וַיִּתְּנָהּ אֱלֹהִים בְּיָדוֹ וַיַּבְדֵּל מִתּוֹכָהּ אֶת ה
הַיְּהוּדִים וַיַּךְ אֶת כָּל הָעִיר לְפִי חֶרֶב מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה מֵעוֹלֵל וְעַד י
יוֹנֵק וַיִּשְׂרוֹף אֶת הָעִיר וְכֵן עָשָׂה לְיַבְנֶה וַיִּשְׂרוֹף אֶת כָּל הַסְּפִינוֹת אֲשֶׁר
לְיָפוֹ וַאֲשֶׁר לְיַבְנֶה וְעַד יְרוּשָׁלַיִם נִרְאָה עֲנַן הַשְּׂרֵפָה וְאֶת הַלֶּהָבָה
סְ״מ רִיס וַיִּקּוֹם נִקְמַת דְּמֵי הַיְלָדִים וְהַנָּשִׁים אֲשֶׁר טָבְעוּ בַיָּם.
וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיֵּלֶךְ מִדְבַּר עֲרָב וַיַּךְ אֶת גּוֹי עֲרָב וְרַבִּים סִלָּה
בְּקִרְבָּהּ וַיָּשֶׂם עֲלֵיהֶם מַס וַיָּשָׁב אֶל אֶרֶץ יְהוּדָה.
יח וַיַּעֲבוֹר בְּעִיר אֲשֶׁר שְׁמָהּ כַּסְפִּין וְהָעִיר עִיר מִבְצָר מְאֹד כִּי מִכָּל
הַגּוֹיִם יוֹשְׁבִים שָׁם וַיִּבְטְחוּ עַל מִבְטָחָם וַיְקַלְּלוּ אֶת יְהוּדָה וַיְדַבְּרוּ ד
דְבָרִים עַל עַם יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר אֵין נָאֶה לָנוּ לְסַפֵּר. וַיֹּאמֶר
יְהוּדָה אֵל שַׁדַּי אֲשֶׁר נָתַתָּ אֶת יְרִיחוֹ בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ עַבְדְּךָ בְּקוֹל תְּרוּעַת
עַמְּךָ תֵּן בְּיָדֵינוּ הַיּוֹם אֶת הָעִיר הַזֹּאת וְאֶנָּקְמָה עַל הַחֶרְפוֹת אֲשֶׁר חֵרְפוּ
עַמְּךָ וֵאלֹהָיו. וַיִּקַּח מָגִנּוֹ בִּשְׂמֹאלוֹ וַיִּשְׁלוֹף חַרְבּוֹ וַיְדַלֵּג וַיָּרָץ
אֶל שַׁעַר הָעִיר וַיָּרוּצוּ אַחֲרָיו כָּל בַּחוּרֵי הַחַשְׁמוֹנַיִם וַיָּטִיחוּ אֶת הַשַּׁעַר ב
בְּזֶפֶת וְאֶת קוֹצֵי הַמִּדְבָּר וַיָּבִיאוּ וַיִּשְׁלְחוּ וַיְבַעֲרוּ הַשַּׁעַר בְּזֶפֶת וְאֶת
קוֹצֵי הַמִּדְבָּר. וַיְבַעֲרוּ הַשַּׁעַר וַיִּפּוֹל לָאָרֶץ וַיִּתֵּן אֱלֹהִים
אֶת הָעִיר בְּיָדָם וַיַּעֲשׂוּ בָהּ הֶרֶג אֲשֶׁר לֹא נַעֲשָׂה מִימֵי קֶדֶם כִּי שְׁנֵי
רִיסִים בְּאֹרֶךְ וְגַם שְׁנַיִם בְּרֹחַב הָלַךְ אֲגַם הַדָּם אֲשֶׁר יָצָא מִן הָעִיר ב
בַּאֲגַם מַיִם וַיִּסַּע מִשָּׁם וַיֵּלֶךְ ז׳ מֵאוֹת וְנ׳ רִיס וַיֵּצֵא תִימוֹתֵיאוֹס ל
לִקְרָאתוֹ בְּעַם רָב וַיִּתְפַּלֵּל יְהוּדָה לַיְיָ וַיֵּלֶךְ בְּי׳ אֲלָפִי׳ אִישׁ בָּחוּר מִיהוּדָה
וַיִּתְגָּר מִלְחָמָה גְדוֹלָה עִמּוֹ וַיַּשְׁלֵךְ יְהוּדָה מֵחֵיל תִימוֹתֵיאוֹס ל׳ אֶלֶף ג
גְוִיּוֹת אַרְצָה כֻּלָּם הֲרוּגִים וַיַּהֲפוֹךְ שַׂר הַצָּבָא וְסוֹסִיפַּטֶר וַיֵּלְכוּ מִ
מִבַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְכְּדוּ אֶת תִימוֹתֵיאוֹס חַי וַיְבִיאוּהוּ אֶל יְהוּדָה וַיְצַו
יְהוּדָה לְהָסִיר אֶת רֹאשׁוֹ מֵעָלָיו וַיֵּבְךְּ תִימוֹתֵיאוֹס וַיִּתְחַנֵּן בִּבְכִי גָדוֹל ל
לִפְנֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לוֹ אֲדֹנִי יְהוּדָה אַל נָא תַהַרְגֵנִי כִּי רַבִּים יְהוּדִים
יוֹשְׁבִים בְּאַרְצִי וְאֶשָּׁבַע לְךָ כִּי הֵטֵיב אֵיטִיב עִמָּהֶם כָּל יְמֵי חַיַּי וַיִּשָּׁבַע
לוֹ וַיַּחְמוֹל יְהוּדָ׳ עָלָיו וְלֹא הֲרָגוֹ וַיַּעֲזוֹב אוֹתוֹ וְלֹא יָסַף עוֹד תִימוֹתֵיאוֹס
לְהָרַע אֶל הַיְּהוּדִים כָּל יְמֵי חַיָּיו וַיִּשְׁמוֹר הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע.
וַיִּסַּע יְהוּדָה וַיֵּלֶךְ דֶּרֶךְ מִדְבַּר עֲרָב וַיִּפְגַּע בְּחֵיל מֶלֶךְ מִ
מִקְרוֹן בָּא בְעֶרֶב וַיַּכֵּם וַיַּבְרִיחֵם וַיַּשְׁלֵךְ אַרְצָה ה׳ אֶלֶף. וַיִּסַּע מִשָּׁם
אֶל עֶפְרוֹן הָעִיר הַגְּדוֹלָה וַיָּצַר עָלֶיהָ וַיִּתְּנָהּ אֱלֹהִים בְּיָדוֹ וְסָלַת בְּתוֹכָהּ

אנשים

ויחזק מעמו וישבע ויאמר לא אחדל מעל העיר הזאת עד לכדי
אותה ויצר עוד על העיר ימים רבים ׃

וילך עוד שיפיאו אל אפריקה וישחת את כל ארץ אפריקה יו
וילך אל ארץ קרטגינה ויצר עליה. וישלחו אל רומה אל אניבל
לאמר מדוע המרת ארץ גבורת וארצך נלקחה מידך אם לא ת
תמהר ותבא ותושיענו מיד שיפיאו. עתה נפתח השער ונתן כידו
את העיר ואת כל ביתך. ויקרא אניבל את האגרת הזאת
ויחדל מעל רומה ויבא אל אאופירוס כי שם עמדו ספינות ויהרג
שם רומיים לאין מספר אנשים וטף מן השבית אשר היתה עמו ו
ויבא בספינה וילך אניבל עם חילו ויצא שיפיאו לקראתו ותתגר
מלחמה גדולה וינצחו שיפיאו ויבריחהו ויהרוג נפשות רבות ב
בקרב ההוא אלף איש ועד שלש פעמים הכהו במלחמה.

ויברח אניבל מפני שיפיאו ויבא אחריו שיפיאו במצרים ויתנהו
תלמי המלך ביד שיפיאו ויבא אותו שיפיאו בכבוד גדול אל אפריקה.

ויהי בבא אניבל אל ארץ אפריקה וישת סם המות ויקבר שם
וילכוד שיפיאו את כל ארץ אפריקה וכל מקום אשר היה שם מ
מקור הכסף ומוצא הזהב ויגדל פי רומיים על כל גויי הארץ.
והם אשר חזה דניאל איש חמודות אכלה ומדקא ושארה ברגלה רפסא
הם אשר אכלו את עם יהודה והחריבו את ירושלם ׃

ויהי כשמוע יועצי רומה את הגבורה אשר נתן יי ליהודה ויועצו יז
להתחבר עם יהודה ויעשו כן. ואלה דברי האגרת אשר ש
שלחו רומיים אל יהודה בן מתתיהו קינציוס מימאוס תציוס ש
שפיאוס מינילאוס שרי רומה אל יהודה משוח מלחמה ואל כל זקני
ישראל שלום. ידוע יהיה לכם כי שמענו את גבורת מלחמותיכם
ושמחנו וכל אשר כתבנו על היהודים ואנחנו נכתוב כן בכל ארצנו
ונאת לכם להיות חברים לנו ולא ליונים אשר ענו אתכם ונעלה ב
באנטיוכיה למלחמה על כן מהרו לשלוח לנו אגרת מי ומי אוהביכם
ואלה דברי הברית אשר כרתו רומיים עם יהודה
אם תעמד מלחמה בגוי רומיים יעזרום היהודים ולא יתנו לאויבי
רומיים כלי מלחמה ולא חטים ולא כל מחיה אשר גזר השיש
וג' מאות וכ' יועציו ואם תתגר מלחמה בגוי יהודה יעזרום גויי
רומיים כפי כחם ולא יתנו לאויבי יהודה לא כלי מלחמה ולא ח
חטים ולא כל מחיה מן היהודים כי יבאו בעזרתם בצרה אל ה
היהודים ולא יוסיפו אלה על אלה ולא יגרעו כאשר גזר השיש ו
ויועציו. ויהי אחרי כן ותשקוט הארץ כשמונה חדשים. בימים
ההם החל יהודה לשפוט את הרשעים מקרב עמו. ובעת ההיא

הארץ רומיים עלו למעלה וגברו חיל הרבה מאד עד אשר אכלו ו
והחריקו את כל מלכי כל מלכיות והם אשר נלחמו עם אנטיאוכוס
מלך יון אשר היו כו קב' פילין ועם רב ועצומם וסוס ורכב מאד ו
וישברוהו רומיים במלחמה ויכניעוהו לתת להם את המס.

וחמה בנעו את זדון אניבל מלך אפריקי אשר מלך
בעיר קרטגינה כי בא אניבל כעם כבד ורב כחול אשר על שפת הים
לרוב ועמו כל חיל כרברי וכל חיל כוש ופוט וגוים רבים ויעבור את
הים הקצר אשר בין אפריקי ובין ספרד ויבא בספרד ויכנע את גאון
גוי גותוס ויסע משם וילך בכל ארץ גרמניה הוא ארץ מערב ויכנע
את בריטניה היושבים על ים אוקיינוס.

ויסע משם וילך אל איטליאה וילחם ברומיים ויצאו רומיים לקראתו
ותתגר מלחמה גדולה וסלו בקרב ההוא רומיים לאין מספר.

וילחמו עוד רומיים עם אניבל כעשר שנים מלחמות יח' ולא היתה
להם תקומה לפני אניבל ולבסות הוציאו את כל צבא הגבורים ו
וישלחו בראשיהם את שני עריצים שם האחד אמיליוס ושם השני
ברוס ויצאו וילחמו באניבל וימצאו נלחם על קנס הוא העיר הגדולה
ויערכו מלחמה על נהר אאופידוס ותהי שם מלחמה גדולה ועצומה
מאד וסלו ביום ההוא מגבורי רומיים מ' אלף אז הכה אמיליאוס את
אשר לרומיים איש גבור וסגר את יומו בקרב ההוא ויברח ברוס
וימלט ויבא אל בסטיאה העיר היושבת בין ההרים וארץ המישור וגם
מאנשי אניבל הוצעו במלחמה ההיא מ' אלף גויורת. ויררוף
אניבל אחרי חיל רומיים עד שערי רומה וילחם על העיר יח' שנה
ויבנה בתים לפני השער ויצר על העיר. ויאמרו יועצי
העיר איש אל רעהו. הבה ונפתחה השער ונעבור לאניבל ויכרת
לנו ברית ונחיה ולא נמות ויאמרו לעשות כן.

ויקם נער אחד מתוך העיר ושמו שיפיאו ויאמר לכג' יועצי העיר
חלילה לנו מעשות כן ולעשות את אניבל. ויאמרו אליו מה
נעשה כי אין לנו תקומה לפני אניבל היום יז' שנה.

ויאמר להם הבה נועצה יחד ותנו לי ה' לגיוני גבורים ואלכה
אל ארצו ואשחית את ארצו אולי ילך מעליכם ויבא אלי להציל את
ארצו מידי ואז ינוח לכם. ויעשו כן ויקחו לו ל' אלף
מגבורי רומיים וישא רגליו וילך אל אפריקה ארץ אניבל ויהרוג א
אסתרובל אחיו במלחמה והתיז ראשו ויבא אותו אל רומה ויקרא
אל אניבל ויאמר לו. מדוע חמרת ארצנו ולא באת להציל את
ארצך מידי אשר השחתי הנה לך ראש אחיך וישלך אליו את הראש
ויכר אניבל את ראש אחיו ויקשר את רוחו ויאמץ את לבו ו

ויחזק

ויהי בבואם ירושלימה ויבאו במקדש ויעלו עולות ויזבחו זבחים
ויקראו אל יי ויצאו מירושלם ללכת להלחם במחנה יון ויאמר י
יהודה אל בחוריו חזקו ונתחזקה בעד עם יי ובעד אחינו ונמותה יחד
בגבורה ולא נראה הרעה אשר ימצא את עמנו.

ויהי כדברו הדברים האלה וישא עיניו וירא בין
הארץ ובין השמים איש בלבוש זהב ורוכב על סוס ורמות הסוס
במראה להב ובידי האיש רומח ואחריו לנגד צבא החשמונים ובפניו
מול מחנה יון וידו נטויה להכות במחנה יון: ויאמר יהודה
ברוך יי אשר מלאכו שלח להושיע את עמו ולהכות במחנה אויביהם
וירוצו משם ויבאו בהר וידלגו בתוך מחנה מקרון ויבהילו את מ
מחנהו וישליכו מפגרי מקרון אחד עשר אלף רגלי ואלף ושלש מ
מאות רכבי סוסים ויגס ליסיאה וכל מחנהו בבושת ובכלמה וידע
ליסיאה כי אלהים נלחם לישראל ויכרות ברית עם יהודה.

ואלה דברי הברית האגרת אשר שלח ליסיאה שר
הצבא ומשנה למלך אנטיאוכוס. למשוח יהודה ולכל עמו שלום
ידוע יהיה לכם כי אגרותיכם קבלתי מיד יהוחנן ואבשלום
מלאכיכם אשר שלחתם אלי ודברים השיבותי ליהוחנן ואבשלום ו
וגם למלאכי אשר שלחתי אליכם שמתי בפיהם לדבר דברי שלום.

ואלה דברי אגרת אשר שלח המלך אנטיאוכוס אל
ליסיאה בן דודו. מן המלך א׳ ליסיאה אחי שלום. ידוע יהיה
לך כי האגרת אשר שלחת אלי בעבור היהודים קבלנו וקראנו ב
באהבה אבינו הלך בדרך כל הארץ וחדל להיות עם אנשים ויקח עם
מלאכים ואני מבקש את שלום כל מלכותי ולהשבית מלחמות ו
ולקיים השלום ושמעתי כי היהודים לא אבו שמוע לאבי להפר את
תורתם על כן גברו בחרב והרגו משמני אבי ונכבדיו ועתה תן לנו
ימינך וגבורות להם ברית וידעו כי מדעתי ומטוב לבי אמשילם ל
לחיות ולשמור תורתם כרצונם.

ואלה דברי האגרת שלח המלך אאופטר אל יהודה משוח מלחמות
ואל יתר העם שלום. ידוע יהיה לכם כי גזרתי גזירה בכל מדינה ו
ומדינה ובכל עם ועם ממשלת ידי על היהודים לבלתי לחוץ אותם
לשמור תורתם וכל אשר עשה אבי בתחלה בשגגה עשה מחלו לנו
ואם אנחנו שגגנו הנה נשלח מנילאוס לדבר לכם דברי שלום:

ויהי בימים ההם החל תהת יהודה מלכות רביעית טו
על מלכות שלישי הוא מלכות רומיים אשר נתעורר על מלכות
יון ויגדל שם רומיים על כל מלכיות היא חית רביעית אשר הזה
דניאל איש חמודות אשר אכלה ומדקא ושארה ברגלה רפסה כך הגוי

מוּל יְהוּדָה מֵאָה אֶחָד וּמֵאָה אֶחָד וּמְמַגְּנִים אוֹתוֹ בְּמָגִנֵּיהֶם וְהַשְּׁלֹשָׁה
נִלְחָמִים לְמוּל מַחֲנֵה תִּימָתֵיאוֹס. וַיְהִי כִּרְאוֹתָם יְהוּדָה וַיֵּדַע כִּי מִן
הַשָּׁמַיִם שָׁלְחוּ לְעֶזְרַת הַחֲסִידִים וַיְחַזֵּק אֶת בַּחוּרָיו וַיִּלְחַץ אֶת צְבָא
תִּימָתֵיאוֹס וַיַּכֵּה יְהוּדָ' מִצְּבָאוֹ כ' אֶלֶף וְתק' מֵאוֹת וַיָּנָס מִשָּׁם תִּימָתֵיאָס
הָרָה הַיַּרְדֵּן וִיהוּדָה אַחֲרָיו הָלוֹךְ וְהַכּוֹת וּמִשָּׁם בָּרַח אֶל חוֹף הַיָּם ו
וַיָּבֹא עַזָּתָה וַיְחַזֵּק מַעֲמַד תִּימָתֵיאוֹס בִּמְקוֹם הַהוּא וַיֶּאֱרוֹךְ מִלְחָמָה כִּי
נֶאֶסְפוּ אֵלָיו כָּל חֵיל פְּלֶשֶׁת וַיִּקְרַב יְהוּדָ' בִּמְקוֹם הַהוּ' וַיִּקְפֹּץ עָלָיו קְפִיצַת
הָאֲרִי עַל עֶדְרֵי צֹאן וַיִּתְהַפֵּךְ תִּימָתֵיאוֹס עָרְפּוֹ לָנוּס וְנָפוֹצוּ מֵעָלָיו כָּל ח
חֵילוֹ וַיִּרְדְּפוּ אוֹתָם צְבָא הַחַשְׁמוֹנַיִם וַיַּכּוּם וַיְכַתּוּם עַד כַּלֵּה.
וַיָּבֹא תִּימָתֵיאוֹס בְּעַזָּה וַיִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בְּעִירוֹ
וַיִּלָּחֶם מֵעַל הַחוֹמָה וִיהוּדָה וּבַחוּרֵי הַחַשְׁמוֹנַיִם נִגְּשׁוּ אֶל הָעִיר ו
וַיִּלָּחֲמוּ עָלֶיהָ ה' יָמִים. וַיְהִי בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי וַיַּעֲלוּ אַנְשֵׁי
תִּימָתֵיאוֹס עַל הַמִּגְדָּל הַגָּדוֹל וַיְקַלְּלוּ וַיְחָרְפוּ אֶת מְשׁוּחַ הַמִּלְחָמָה
וַיְדַבְּרוּ גִּדּוּפִים שֶׁאֵין לָנוּ לְסַפֵּר. אָז קִנְּאוּ כ' בַּחוּרִים
מִבַּחוּרֵי הַחַשְׁמוֹנַיִם עַל הַחֶרְפּוֹת וַיִּקְחוּ אֶת הַמָּגִנִּים בִּשְׂמֹאלָם ו
וְחַרְבוֹתֵיהֶם בִּימִינָם וַיָּרוּצוּ לְמוּל הַחוֹמָה וַיַּעַל אֶחָד וְאַחֲרָיו אַחֵר כִּי
הֵרִימוּ סֻלָּם עַל הַחוֹמָה וַיְדַלְּגוּ עַל הַחוֹמָה וַיַּרְחִיבוּ מָקוֹם לְחַבְרֵיהֶם
וַיַּעֲלוּ הַכ' הָאֵלֶּה הָעִירָה וַיֵּרְדוּ בִּרְחוֹב הָעִיר וַיָּרִיעוּ וַיַּשְׁלִיכוּ אַרְצָה פּ
פִּגְרֵיהֶם וַיָּבֹאוּ הַשַּׁעֲרָה וַיִּלָּחֲמוּ עַל הַשַּׁעַר וַתִּלָּכֵד עַזָּה וַיִּתְפְּשׂוּ ה
הַמְחָרְפִים חַיִּים אֲשֶׁר חֵרְפוּ מְשׁוּחַ מִלְחָמָה וַיִּשְׂרְפוּם בָּאֵשׁ וַיַּכּוּ אֶת
עַזָּה לְפִי חֶרֶב וַיַּהַרְגוּ כָּל זְכוּרָהּ וּשְׁנֵי יָמִים לֹא חָדְלוּ לַהֲרוֹג וַיִּבְרַח ת
תִּימָתֵיאוֹס וַיִּתְחַבֵּא בְּאַחַת הַבּוֹרוֹת וְלֹא נִמְצָא. וַיִּמְצְאוּ
אֶת אָחִיו כִּירְאָן וְאַפּוֹלוֹפָנֵיס וַיְבִיאוּ לִיהוּדָה וַיְצַו יְהוּדָה וַיַּתִּיזוּ אֶת
רָאשָׁם וַיִּקְחוּ אֶת שְׁלַל הָעִיר וַיָּבֹאוּ יְרוּשָׁלַיְמָה בְּשִׁיר וּבְחָלִיל וּבְתוֹדוֹת
וּמְהַלְלִים אֶת יְיָ עַל יְדֵי שִׁיר דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בלה"ח:
יד וַיְהִי בִּשְׁמוֹעַ אַנְטִיאוֹכוֹס הַמֶּלֶךְ הַנִּקְרָא שְׁמוֹ אַפִּיפַנֵּיס
הוּא אוּפַּטִיר בֶּן אַנְטִיאוֹכוֹס אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת הָרָעָה בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר ה
הָרַג הַחֲסִידִים הוּא אֲשֶׁר מֵת בִּנְגָעִים גְּדוֹלִים אֲשֶׁר כָּתַבְנוּ לְמַעְלָה
וַיִּשְׁלַח אַנְטִיאוֹכוֹס אוּפַּטִיר אֶת לִיסִיאָה בֶּן דּוֹדוֹ בְּחֵיל פ' אֶלֶף
פָּרָשִׁים וּפ' פִּילִים וְעַם רַב וְעָצוּם וַיָּבֹאוּ בִּיהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם ו
וַיִּלָּחֶם עַל בֵּתֵר וַיִּבֶן עָלֶיהָ דָּיֵק סָבִיב וַיָּחֶל לְהַכּוֹת בְּאֵיל הַבַּרְזֶל וּבְאַבְנֵי
סוֹלְלוֹת וִיהוּדָה וְכָל צְבָא הַחַשְׁמוֹנַיִם יוֹשְׁבִים בַּיַּעַר וּבֶהָרִים מִפְּנֵי
חֵיל יָוָן. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל בַּחוּרָיו. ה
חַבְּרוּ נְקַדְּמָה אֶת פְּנֵי יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּצוֹם וּבְתַחֲנוּנִים וְנֵלְכָה עַל צְבָא י
יָוָן הַנִּלְחָמִים בְּבֵתֵר. וַיְהִי לְאַחַר הַצּוֹם וַיִּתְקַע בַּשּׁוֹפָר
וַיִּתֵּן אוֹת וַיֵּלֶךְ עִם כָּל בַּחוּרָיו עִמּוֹ לְעֶזְרַת אֲחֵיהֶם אֲשֶׁר בְּבֵתֵר.

וַיְהִי

מכשרו מחרת ומגרת ואויב אלהים. ויהי כאשר נלאו כל החיל
וגם הוא נלאה מריחו הרע וירע כי יד יי נגעה בו ונשפל ונכנע ויאמר
צדיק יי המשפיל גבוהים אשר השפילני והכניע רשע במותי היום ת
תחת אשר עשיתי את כל הרעה אשר לעמו ולחסידיו על כן מצאתני
את כל הרעות האלה וידר נדר ויאמר אם ירפאני יי מחלי זה אבואה
אל ירושלם ואמלאנה כסף וזהב ובגדי ארגמן אציע בכל רחובותיה
ואתן את כל אוצרותי אל מקדש אלהים הגדול ואמול את בשר ערלתי
ואלכה בכל הארץ מכריז אין כיי אלהי ישראל בכל העולם.
ולא שמע יי תפלתו ולא האזין אליו כי בכל הארץ אשר הלך האכזר
אנטיאוכוס בעור חליו בו נקרע בשרו מעל עצמותיו וכסות נפלו מ
מעיר ארצה וימת בכלמות ובארץ נכריה וימלוך אאיפטר בנו תחתיו ;
ויהודה בן מתתיהו וכל עדת החסידים אשר היו עמו יג
באו לירושלם ויהרסו כל המזבחות אשר בנו הערלים ויטהרו הבירה
בגלולי הגוים ויבנו מזבח חדש ויתנו בשר הזבח עליו ויערכו עצים
ואש הקדש לא מצאו ויקראו אל יי ותצא אש מן האבן אשר על ת
המזבח ויתנו עצים עליה ותהי האש ההיא עד הגולה השלישית ויעש
חנוכת המזבח בחדש כסליו בכ״ה יום בו וישימו את לחם הפנים ו
וידליקו את הנרות ויהללו את יי הלל ח׳ ימים. ויהי
אחרי חנוכה וילך יהודה לארץ אדום ויצא לקראתו גורגיאס וצבאו
וינוסו מפניו וירדוף אחריהם יהודה ובחוריו וסלה ביום ההוא מ
מאדום גויות עשרים אלף. וינס גורגיאס וילך אל תימותיאס
בארץ ערב כי הוא הפקיד המלך על כל הארץ מערב ויצא תימותיאוס
בק״ב אלף מחיל מקרון ומחיל ערב ויבא בארץ מנשה וגלעד ויהרוג
ביום ההוא רבים מעם יהודה וישלחו אגרת אל יהודה לאמור עלה
והושיענו כי כלתנו חרב תימותיאוס ועוד באה אגרת אחרת מן הגליל
לאמור עלה והושיענו כי בלענו אנשי צור וצידון ואנשי מוקדון ה
היושבים שם. ויהי כשמוע יהודה את הדברים האלה ויקרא בצום
ובתפלה ויבחר מכל גבורי החסידים וימהר וילך ויעבור את הירדן
ושמעון גם הוא לקח ג׳ אלפים מגבורי יהודה וילך גלילה ויתגר מ
מלחמה גדולה ויך ארצה ח׳ אלפים ויושע את אחיו בגלגל ויקח את
כל השלל ויבא ירושלימה. ויהודה משוח מלחמה עבר את
הירדן ויבא גלעדה אל תימותיאוס וימצאהו נלחם על העיר אשר בהר
הגלעד ויתגר בו מלחמה ותהי שם מלחמה גדולה ויעמדו אלה נגד
אלה כי חזה עם תימותיאוס עם רב ועצום ועם יהודה מתי מעט.
ויקרא יהודה אל יי מתוך עומק המלחמה וישא עיניו וירא חמשה
בחורים רוכבים על סוסים וכל לבושיהם זהב וחשנים מהם עומדים

מִמַּעַרְכַת הַחֲסִידִים וַיִּקְרָא אֶל יְיָ וַיֹּאמַר אֱלֹהִים הַנִּשְׂגָּב אֲשֶׁר מָשַׁלְתָּ
מִימֵי קֶדֶם מֵאָז וְעַד עַתָּה תִמְשֹׁל וְאַתָּה הַמַּשְׁבִּית מִלְחָמוֹת וּבְיָדְךָ כֹּחַ
וּגְבוּרָה לִרְמֹס וּלְהַשְׁפִּיל הַכְּנִיעַ וְהַשְׁפִּיל אֶת הַגּוֹי הַזֶּה לִפְנֵי שִׁפְלֵי
עַמֶּךָ כִּי אַתָּה הוּא מַדְבִּיר עַמִּים תַּחְתֵּינוּ וּלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ ׃
וַיְהִי לְאַחַר הַתְּפִלָּה וַיִּתְקְעוּ הַכֹּהֲנִים בַּחֲצוֹצְרוֹת הַקֹּדֶשׁ וַיָּרִיעוּ הָעָם
וַיְדַלֵּג יְהוּדָה בְּמִלְחָמָה וַיַּךְ נִיקָנוֹר מַכָּה רַבָּה וַיָּנוּסוּ מִפָּנָיו וַיִּרְדּוֹת אֶת
אַחֲרֵיהֶם הָלוֹךְ וְהַכּוֹת וַיִּשְׁפְּכוּ דָם ט׳ אֲלָפִים אִישׁ מֵאוֹיְבֵיהֶם וַיָּשׁוּבוּ
וַיִּקְחוּ אֶת שְׁלָלָם וְהַזָּהָב וְהַכֶּסֶף אֲשֶׁר הֵבִיאוּ הַסּוֹחֲרִים לִקְנוֹת אֶת ג
נַעֲרֵי יִשְׂרָאֵל וַיְחַלְּקוּ אוֹתוֹ לַעֲנִיִּים וַיִּשְׁבְּתוּ שָׁם בְּמָקוֹם הַהוּא כִּי בְּיוֹם
הַשִּׁשִּׁי נַעֲשָׂה הַמִּלְחָמָה הַזֹּאת ׃
יב וַיַּעֲבֹר מִשָּׁם יְהוּדָה וַיֵּלֶךְ עַל בַּכִּידָס וְעַל תִּימוֹטֵיאוּס וַיִּתְגָּר עִמָּהֶם
מִלְחָמָה גְדוֹלָה כ׳ אֶלֶף גִּבּוֹרֵי מוֹקְדוֹן הִצִּיעַ בַּמִּלְחָמָה וַיָּנָס בַּכִּידָס וְאֶת
וְתִימוֹטֵיאוֹס וַיִּרְדּוֹת אַחֲרֵיהֶם יְהוּדָה וְלֹא דָבַק אוֹתָם כִּי בָאוּ בְעַשְׁתְּרוֹת
קַרְנַיִם וַיַּדְבֵּק יְהוּדָה אֶת פִּילִיפּוֹס הוּא אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת הָרָעָה בְּאֶרֶץ
יְהוּדָה. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב יְהוּדָה וַיֵּט פִּילִיפּוֹס מִן הַדֶּרֶךְ וַיָּבֹא בְּבַיִת
אֶחָד אֲשֶׁר הָיָה קָרוֹב וַיָּצַר יְהוּדָה וַיַּפִּילוּ הַבִּירָה עָלָיו וַיִּשְׂרְפוּ אוֹתוֹ ב
בָּאֵשׁ בְּמָקוֹם הַהוּא וַיִּקֹּם אֶת נִקְמַת אֶלְעָזָר וְאֶת דְּמֵי הַחֲסִידִים אֲשֶׁר
שָׁפַךְ פִּילִיפּוֹס וַיָּשׁוּבוּ לִפְשׁוֹט הַחֲלָלִים וַיִּשְׁלְחוּ שְׁלָלָם יְרוּשָׁלַיְמָה.
וַיִּבְרַח מִשָּׁם נִיקָנוֹר וַיִּמָּלֵט כִּי פָשַׁט בִּגְדֵי הָאַרְגָּמָן אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּלְבַּשׁ
בִּגְדֵי עֲנִיּוּת. וַיְהִי בְּמִתְנַכֵּר וַיֵּלֶךְ וַיָּבֹא מוֹקְדוֹנְיָא וַיְסַפֵּר אֶל לִיסִיאָה
אֶת כָּל אֲשֶׁר קָרָהוּ. בְּעֵת הַהִיא שָׁב אַנְטִיוֹכוֹס מֵאֶרֶץ פָּרַס בִּכְלִמָּה
כִּי הִבְרִיחוּהוּ אַנְשֵׁי פָרַס וַיְהִי בְּבֹאוֹ אֶקְבַּתָּנָא וַיֻּגַּד לוֹ כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה
יְהוּדָה לְשָׂרָיו וַאֲשֶׁר הִכָּם וַיִּמָּלֵא אַנְטִיוֹכוֹס חֵמָה וַיִּחַר וַיִּגְעַת וַיֹּאמַר
אָבֹאָה אֶל יְרוּשָׁלַם וְאֶעֱשֶׂנָּה קִבְרוֹת מֵתִים וַאֲמַלְאֶנָּה חֲלָלִים וַיֶּאֱסֹף אֶת
כָּל עַמּוֹ וְאֶת הָרֶכֶב וְהַפָּרָשִׁים עַם רַב וְעָצוּם מְאֹד. וַיְקַנֵּא יְיָ
לְעִירוֹ וּלְהֵיכָלוֹ וַיַּחְמֹל עַל עַמּוֹ וַיְבַקֵּשׁ אֶת דְּמֵי הַחֲסִידִים מִיַּד א
אַנְטִיוֹכוֹס וַיַּכֵּהוּ יְיָ בִּשְׁחִין רָע וּבְחוֹלִי מֵעַיִם וְלֹא נִבְנַע מִן הַחוֹלִי ו
וַיֹּאמַר מַהֲרוּ הָרֶכֶב וְהַפָּרָשִׁים וְהַחַיִל וְאֵלְכָה אֶל יְרוּשָׁלַם כִּי אֶעֱשֶׂה
רְצוֹנִי וּדְבַר פִּי וּמִי יַעֲמֹד לִפְנֵי הֲלֹא הַיָּם וְהַיַּבָּשָׁה לִי הֵמָּה לְהָמִיר אֶת
בְּרִיאָתָם כִּרְצוֹנִי לַעֲשׂוֹת הַיָּם אֶרֶץ וְהָאָרֶץ יָם. וַיְהִי כְּכַלּוֹתָם לְדַבֵּר
וַיִּרְכַּב וַיֵּלֶךְ עִם חֵילוֹ חַיִל גָּדוֹל מְאֹד וַיְהִי בַדֶּרֶךְ וַיַּעֲבֹר הָרֶכֶב מִמּוּל
הַפִּיל וַיִּצְעַק הַפִּיל וַיִּרְגְּזוּ הַסּוּסִים וַיִּשָּׁמְטוּ וַיֶּהֶפְכוּ אֶת הָרֶכֶב וַיִּפֹּל
אַנְטִיוֹכוֹס מֵעַל הָרֶכֶב וַתִּשָּׁבַרְנָה כָּל עַצְמוֹתָיו כִּי הָיָה אִישׁ כָּבֵד וְעָב
וַיּוֹסֶף יְיָ מַכָּה עַל מַכָּתוֹ וַיִּבְאַשׁ כָּל בְּשָׂרוֹ בְּרֵיחַ בְּשַׂר הֶחָלָל הַמּוּשְׁלָךְ
עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בִּימֵי הַקַּיִץ וַיִּשָּׂאוּהוּ עַל שִׁבְמָם מְעַט וַיַּשְׁלִיכוּהוּ
אַרְצָה וַיָּנוּסוּ מֵעָלָיו כִּי לֹא יָכְלוּ לָגֶשֶׁת אֵלָיו מִפְּנֵי רֵיחַ הָרַע הַיּוֹצֵא
מבשרו

וילחם בה כל ימי חייו ׃ וישמע סרון
שר צבא ארם ויאמר אעשה לי שם ואלכה ואלחמה ביהודה ויאסף
כל עמו ויבא עד בית חורון ויוגד ליהודה ויאמר יהודה אין לנו
להתאזר נצא אליהם את כי הלכו אחינו מעדת החסידים מעמנו
אם נקוה עד כאם הנה עתה יאמרו צרינו כי יראים אנחנו מהם.

וילך אליהם יהודה כל הלילה ויהי לאור הבקר ויראו עם
רב ועצום ויאמרו אל יהודה איככה נוכל להלחם בהמון הרב הזה ו
ואנחנו מתי מעט. ויאמר להם יהודה קראו ליי ותושעו
כי ליי המלחמה. ויבא מצד המחנה של סרון יהודה וידלג
עליהם פתאום ויתגר בם ויתבהל סרון וכל עמו וינס וירדוף יהודה
אחריו וירדפהו ויכהו ויפלו מהם פגרים מתים רבים. ויפול
פחד יהודה על כל הגוים אשר תחת ממשלתם ׃

וישמע אנטיוכוס הדברים ויאסוף את כל עמו ואת יא
כל הגוים אשר תחת ממשלתו עם רב ועצום מאד ויחלק את כל ע
עמו ויקח את חצי החיל וילך אל פרס עם עם גדול ממשפחתו מ
מזרע המלוכה אשר למקדון ואחר חצי החיל נתן לשרו ליסיאס.

ויאמר לו אתה ידעת את כל אשר עשה לי יהודה בן
מתתיה ולשני השרים אשר היו לי ולכל צבאם ועתה לך והכית
את כל יושבי הארץ יהודה והנה עמוד בני ואני אלך אל ארץ פרס ל
לשרש את גוי פרס תחת אשר פשעו בי.

וילך המלך אנטיוכוס אל ארץ פרס ויעזוב את ליסיאס
אומן לבנו להלחם בארץ יהודה. ויבחר ליסיאס
אנשים גבורים וישלח עמהם מארבעים אלף בחור עושי מלחמה וש
ושבעת אלפים פרשים ויתחברו להם עוד כל חיל ארם וכל חיל פ
פלשת ויבאו אל ארץ יהודה להשחיתה.

וישמע יהודה וכל זקני ישראל ויקראו צום וילבשו שקים וישימו
עפר על ראשם ויקראו אל יי. ויהי לאחר הצום ויפקוד
יהודה את כל עמו וישם עליהם שרי מאות ושרי חמשים ושרי
עשרות. ויצא השרה לקראתם אל הצבא הבא
ויעבירו קול במחנה לאמר מי האיש אשר נטע כרם וגו' ואשר בנה
בית ואשר ארש אשה והירא ורך הלבב. וישובו מן העם וישארו
עם שבעת אלפים איש בחור מבחורי ישראל כל אלה גבורי מ
מלחמה אחד לק' לא יסבו פניהם ולא ישובו מפני כל.

ויסע יהודה וילך לקראת ניקנור וניקנור הביא עמו סוחרים
הרבה מאד לקנות להם נערי ישראל מן השביה אשר חשב ל
לשבות בארץ יהודה ויבא בגאוה לקראת יהודה ויצא יהודה

ממערכת

בְּגוֹרַל הַצַּדִּיקִים חֶלְקָם כִּי כָּל אֲבוֹתֵינוּ קִנְּאוּ וַיִּתֵּן לָהֶם יְיָ חֵן וְכָבוֹד. הֲלֹא פִּינְחָס אָבִינוּ עַל זֹאת קִבֵּל בְּרִית מֶלַח וּשְׁאַר כָּל אֲבוֹתֵינוּ אֲשֶׁר קִנְּאוּ קִבְּלוּ שְׂכָרָם מֵאֵת יְיָ.

וַיִּקְרָא לְשִׁמְעוֹן בְּנוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בְּנִי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי נָתַן יְיָ חָכְמָה בְּלִבֶּךָ וְאַל נָא תַּחְשׂוֹךְ עַצְמְךָ מִן הָעָם הַזֶּה וְתִהְיֶה לְאַחֶיךָ לְאָב וְאֵלֶיךָ יִשְׁמְעוּן לְכָל דָּבָר כִּי עֵצָה וּגְבוּרָה נָתַן בְּךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ.

וַיֹּאמֶר עוֹד. קִרְאוּ לִי אֶת יְהוּדָה בְּנִי. וַיִּקְרָאוּהוּ וַיַּעֲמוֹד לְפָנָיו. וַיֹּאמֶר לוֹ. בְּנִי יְהוּדָה הַנִּקְרָא שְׁמֶךָ מַכַּבִּי עַל גְּבוּרָתֶךָ. וְעַתָּה יָדַעְתִּי בְּנִי כִּי אִישׁ מִלְחָמָה אַתָּה וְהָאֱלֹהִים נָתַן בְּךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וְלֵב כְּלֵב הָאַרְיֵה אֲשֶׁר לֹא יִמַּס. וְעַתָּה בְּנִי כַּבֵּד אֶת יְיָ מֵהוֹנֶךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ וּלְחַם אֶת מִלְחֲמוֹתָיו וְנִלְחַמְתָּ בְּלִי עַצְלוּת וְיֵלֵךְ לְךָ בְּכָל פְּאוֹת אַרְצְךָ לְקַחַת נְקָמָה מִן הָאוֹיְבִים הָעֲרֵלִים וְתִהְיֶה לְעַם הַזֶּה לְשַׂר צָבָא וְלִמְשׁוֹחַ מִלְחָמָה. וַיּוֹצֵא אֶת קֶרֶן הַשֶּׁמֶן וַיִּשְׁפּוֹךְ עַל רֹאשׁוֹ וַיִּמְשַׁח אוֹתוֹ עַל הַמִּלְחָמָה. וַיָּרִיעוּ כָּל הָעָם וַיִּתְקְעוּ בְּשׁוֹפָר וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמָּשִׁיחַ.

וַיְהִי כְּכַלּוֹתוֹ לְצַוּוֹת אֶת בָּנָיו וַיֵּאָסֵף אֶל עַמָּיו. וַיָּקָם תַּחְתָּיו יְהוּדָה בְּנוֹ הַנִּקְרָא מַכַּבִּי וַיַּעְזְרוּהוּ אֶחָיו וְכָל בֵּית אָבִיו וְכָל עֲדַת הַחֲסִידִים וַיִּקְבַּר אָבִיו בְּכָבוֹד וְאַחֲרֵי כֵן לָבַשׁ שִׁרְיוֹן כְּגִבּוֹר וַיַּחְגּוֹר אֶת כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ וַיֵּרֶד עַל הַחֵילִים סְבִיבֵי הָהָר אֲשֶׁר בָּאוּ עָלָיו וַיַּךְ בָּהֶם שְׁמוֹנַת אֲלָפִים וּמָאתַיִם וַיִּשְׁפּוֹט יִשְׂרָאֵל בְּחַרְבּוֹ וַיִּרְמֹס לָאָרֶץ זָרִים וַיִּתְבַּהֲלוּ כָּל עוֹשֵׂי עָוֶל.

וְכַאֲשֶׁר יִצְעַק בְּקוֹלוֹ כְּקוֹל שַׁאֲגַת אַרְיֵה בְּעֵת אֲשֶׁר יִשְׁאַג לִטְרוֹת טֶרֶף וַיִּשְׂמַח כָּל יִשְׂרָאֵל בְּפָעֳלוֹ וַיִּבָּהֵל מְלָכִים גְּדוֹלִים וַיֵּלֶךְ שְׁמוֹ לְסוֹף הָאָרֶץ. וַיֵּלֶךְ מֵעִיר לְעִיר וַיַּהֲרוֹג כָּל הָרְשָׁעִים מֵעַם יְהוּדָה הַמְּבַהֲלִים אֶת עַם יִשְׂרָאֵל:

וַיִּשְׁמַע אַפּוֹלוֹנִיאוֹס שַׂר צְבָא מוֹקְדוֹן כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמַר. מִי הוּא זֶה וּמִי זֶה הוּא אֲשֶׁר מְלָאוֹ לִבּוֹ לִמְרוֹד עַל אֲדוֹנֵינוּ זֶה הַמֶּלֶךְ וַיֶּאֱסוֹף עַם רַב וְעָצוּם וְרַבִּים מִגִּבּוֹרֵי מוֹקְדוֹן וַיָּבֹא לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל. וַיֵּצֵא יְהוּדָה לִקְרָאתוֹ וַתִּתְגָּר מִלְחָמָה גְּדוֹלָה בֵּין גּוֹיֵי מוֹקְדוֹן וַעֲדַת הַחֲסִידִים.

וַיְהִי כְּהִלָּחֲמָם וַיַּרְא יְהוּדָה אֶת אַפּוֹלוֹנִיאוֹס עוֹמֵד בְּתוֹךְ כַּת מוֹקְדוֹן וַיָּרָץ אֵלָיו בְּכֹחַ חֲמָתוֹ בְּעוֹמֶס הַמִּלְחָמָה וַיַּךְ מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ וַיַּפִּיל גִּבּוֹרֵי מוֹקְדוֹן כַּאֲשֶׁר יַפִּיל הַקּוֹצֵר אֶת אֲלֻמּוֹתָיו וְאֶת עֲמִירֵי קְצִירוֹ וַיָּבֹא עַד אַפּוֹלוֹנִיאוֹס וַיַּכֵּהוּ בְּחַרְבּוֹ וַיָּמֹת.

וַיִּתְּנוּ יְוָנִים עוֹרֶף וַיָּנוּסוּ וַיִּרְדְּפֵם יְהוּדָה וְעַמּוֹ וַיַּכּוּם מַכָּה רַבָּה מְאֹד וַיִּקְחוּ אֶת כָּל שְׁלָלָם וַיִּקַּח יְהוּדָה חֶרֶב אַפּוֹלוֹנִיאוֹס

המלך ותחיו ולא תמותו. ויאמרו לא נצא ולא נחלל השבת
עדים היום בנו שמים וארץ כי נמות באמונתנו.
ויצו פיליפוס ויביאו אש ויתנו עליה עצים ויעשן המערה ו
וימותו כלם בעשן:

ושרי המלך הלכו אל מתתיה בהר המודעית וימצאוהו חגור ח
כלי קרב ואחיו ובניו ומתי מעט עמו מעדת החסידים כי הלכו ל
להביא את נשיהם ואת בניהם בהר המודעית ויקדמו שרי המלך
את מתתיהו דברי שלום ויאמרו. מתתיהו איש נכבד בעמך ע
עשה מצות המלך ותחיה ולא תמות. ויען מתתיהו
בגובה רוחו. את מצות מלכי אני עושה עשו אתם מצות מלככם
אשר צוה אתכם. ויתבהלו שרי המלך וישתקו ולא
ענו דבר כי אם משתממים למתתיהו איבה ילכדנו ויהרגנו כאשר הרג
את יתר החסידים. ויען אחד מן היהודים אשר עם
שרי המלך מן הפריצים ומבני הבליעל ויאמר תמיה אני משרי
המלך ומחילו עד מתי תחרישו ולא תעשו את מצות המלך ונקמת
במתתיהו אשר העיז פניו לבלתי עשות את מצות המלך.

ובדברו כן וישלח חרבו ויתז את ראש החזיר ויקח אותו בידו אל
המזבח אשר בנו בהיכלי המלך אנטיאוכוס וישם את ראש החזיר עליו
ויקטר לפסילי אנטיוכוס.

וירא מתתיהו ויקנא לאלהיו ותבער בו חמתו וישלף את חרבו
וידלג על היהודי הזובח ויכהו בחרבו על צוארו ויגבה ראשו לעות ה
השמים ויפול לפני השר אשר נגש לדבר עם מתתיהו ואת גופו נפל
על המזבח אשר עמד עליו את זה הכה מתתיהו וגם את השר ה
הבוידת בחרבו והבריח את יתר השרים ורבים סלה מהמונם
ויתקע בשופר ויתן אות מלחמות זה הרים ידו בתחלת על מלכות
מקדון וזאת צרת אותנו להלחם בשבת וזה יעמוד לנו מליץ על
הדבר הזה:

ויצא מתתיהו ובניו עמו ועמהם עדת החסידים גדולת
וירדפו את החטאים ויכום ויכתום עד בלתי השאיר להם ש
שריד ופליט בארץ יהודה וימולו כל הילדים ויעש יי תשועה ג
גדולה על ידו:

ויקרבו ימי מתתיהו למות ויקרא אל חמשת בניו ויחזקם ט
ויאמר להם בני אני ידעתי כי יתגרון עתה מלחמות גדולות ב
ביניכם על אשר עוררנו אלוהינו בעד עמנו.
ועתה בני קנאו קנאת אלהיכם וקנאת מקדשו ולא תגורו ממות
כי אם תמותו במלחמה תקובלו עם אבותינו ותהיו עמהם ב
בגורל

מִשְּׂנֹאת אִמּוֹךָ הָאֱוִלֶת אֲשֶׁר יָלְדָה אֶת הַכְּסִיל הַזֶּה אַנְטִיאוֹכוֹס הַמְשֻׁגָּע
שֶׁהֵרַע לַעֲשׂוֹת לְנַפְשׁוֹ כִּי לָנוּ הַטּוֹבוֹת. וְאִם מְעַט נִסְבּוֹל
וְנִשָּׂא אֶת הַמַּכְאוֹב הַזֶּה בָּעוֹלָם הַזֶּה הִנֵּה אֲנַחְנוּ הוֹלְכִים לְחַיֵּי עוֹלָם
הַבָּא וְאַתָּה תָּמוּת מִיתָה מְשֻׁנָּה בִּנְגָעִים גְּדוֹלִים וְתֵרֵד שְׁאוֹל תַּחְתִּית
וּמַחֲשַׁכֵּי תָּפְתֶּה אֲשֶׁר אֵין שָׁם לֹא חַיִּים וְלֹא אוֹר כִּי אִם חוֹשֶׁךְ וְצַ
וְצַלְמָוֶת לֹא יִהְיֶה לְךָ שָׁם מַרְגּוֹעַ וְלֹא הֲנָאָה כִּי אִם צָרָה וְצוּקָה ו
וְאֵשׁ וְגָפְרִית זֶה חֶלְקְךָ וּמְנַת גּוֹרָלְךָ מֵאֵת אֱלֹהֵינוּ אִישׁ הַדָּמִים וּבְלִיַּעַל
וֵאלֹהֵינוּ יְרַחֵם עַל עַמּוֹ וְיִנָּחֵם עַל חֲסִידָיו. עַד הֵנָּה הָיְתָה ה
הַחֲמָתוֹ מֵעַתָּה לֹא יוֹסִיף לִקְצוֹת עַל עַמּוֹ כִּי נִחַם בָּנוּ עַל כָּל אֲשֶׁר בָּא
לָנוּ תְּחִלָּה שֶׁבֶּאֱמֶת וּבִצְדָקָה עָשָׂה וַאֲנַחְנוּ הִרְשַׁעְנוּ וְהוּא יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ
וִיחַיֵּינוּ חַיֵּי הָעוֹלָם.

וַיִּקְצוֹף הַמֶּלֶךְ אַנְטִיאוֹכוֹס מְאֹד כִּי לֹא עָשָׂה רְצוֹנוֹ וַיּוֹסֶף עַל זֹאת
מַכּוֹת נִמְרָצוֹת וְאַכְזָרִיּוֹת בְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה לְאֶחָיו. וַיָּמֶת
גַּם אֶת הַשְּׁבִיעִי וְהָאִשָּׁה עוֹמֶדֶת עַל פִּגְרֵיהֶם וַתִּפְרוֹשׂ כַּפֶּיהָ הַשָּׁמַיְמָה
וַתֹּאמַר אֱלֹהִים הַנִּשְׂגָּב אֱלֹהֵי עוֹלָם אָבוֹאָה נָא עִם בָּנַי אֲנִי אֲמַהֵר ב
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר הֲכִינוֹתָ לָהֶם. וַיְהִי כְּדַבְּרָהּ שָׁלְמָה נַפְשָׁהּ וַתֵּצֵא
רוּחָהּ וַתִּפּוֹל עַל בָּנֶיהָ וַתֵּלֶךְ עִמָּהֶם:

ז וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ לְדַרְכּוֹ מַקְדוֹנְיָה וַיְצַו לְפִילִיפּוֹס וְלַשָּׂרִים אֲשֶׁר
בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לָהֶם מָחֹה תִמְחוּ אֶת זֵכֶר יְהוּדָה מִכָּל הָאָרֶץ
וְכָל אֲשֶׁר יַזְכִּיר אֶת שְׁמוֹ יְהוּדִי הַרְגוּהוּ וְכָל אֲשֶׁר יֵאוֹת לִהְיוֹת מִ
מֵעַמֵּנוּ וְיַזְכִּיר שְׁמוֹ יָוָן הַיּוֹתוֹ. וַיַּעַשׂ בֶּן פִּילִיפּוֹס
הָרָשָׁע וְהַשָּׂרִים אֲשֶׁר עִמּוֹ וַיָּמֶת אֶת כָּל אֲשֶׁר מָצָא שׁוֹמֵר הַתּוֹרָה רַק
אֲשֶׁר בָּרְחוּ עִם מַתִּתְיָהוּ בֶּן יוֹחָנָן בְּהַר הַמּוֹדָעִית נִמְלְטוּ כִּי מַתִּתְיָהוּ
חֶרְפַּת הָעֲרֵלִים לֹא נָשָׂא וַיְקַנֵּא לֵאלֹהָיו וַיֵּבְךְּ וַיֹּאמֶר אוֹי לִי אִמִּי כִּי
יְלִדְתִּנִי לִרְאוֹת אֶת שֶׁבֶר עַמִּי. וַיִּשְׁלַח אֶת יְהוּדָה בְּנוֹ
בְּכָל עָרֵי יְהוּדָה בַּסֵּתֶר לֵאמֹר מִי בָכֶם וּמִי לַיְיָ. וַיֵּאָסְפוּ חֶבְרַת
חֲסִידִים וַיֹּאמֶר לָהֶם מַתִּתְיָהוּ מַה לָנוּ לְהַרְבּוֹת דְּבָרִים אֵין כִּי אִם ת
תְּפִלָּה וּמִלְחָמָה חִזְקוּ וְנִתְחַזְּקָה וְנָמוּת בְּמִלְחָמָה כְּצֹאן לַטֶּבַח יוּבַל וַיִּ
וַיִּתְחַזְּקוּ כֻּלָּם עַל דִּבְרֵי מַתִּתְיָהוּ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ. לְאֹהָלֶיךָ
יְהוּדָה עַתָּה מוֹשֵׁל בְּאַרְצְךָ גּוֹי מוֹקְדוֹן מֶלֶךְ אַנְטִיאוֹכוֹס רַב לְךָ.
חֲרָה חַרְבְּךָ עַם יְהוּדָה שְׁמוֹר נַפְשְׁךָ מִגּוֹי מוֹקְדוֹן
וּמֵהַיּוֹם הַהוּא וְהָלְאָה נִפְרוֹק עוֹל מוֹקְדוֹן מֵעַל עַם יְהוּדָה.
וַיְהִי כִּשְׁמוֹעַ פִּילִיפּוֹס וְשָׂרֵי הַמֶּלֶךְ אֶת
הַדְּבָרִים וַיֵּלְכוּ עֲלֵיהֶם בְּחַיִל כָּבֵד. וַיְהִי בְּלֶכְתָּם הָיוּ בְּדֶרֶךְ מֵעַם
יְהוּדָה אֵלֶּה נַפְשׁוֹת טַת וּנְשֵׁיהֶם וְהֵם בִּמְעָרָה אַחַת. וַיָּבֹאוּ
אֶל פִּי הַמְּעָרָה וַיֹּאמְרוּ לָהֶם צְאוּ וְחַלְּלוּ אֶת הַשַּׁבָּת וַעֲשׂוּ אֶת מִצְוַת

הַמֶּלֶךְ

וּלְהִלָּחֵם מוּל אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הוּא יִלָּחֵם בְּךָ וִישָׁרֶשְׁךָ מִן הָאָרֶץ. וַיָּמָת הַשִּׁשִּׁי וַיִּשָּׁאֵר הַשְּׁבִיעִי וְהוּא נַעַר קָטֹן וְאִמּוֹ הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר רָאֲתָה אֶת שִׁבְעַת בָּנֶיהָ הֲרוּגִים בְּיוֹם אֶחָד לֹא פָחֲדָה וְלֹא רָגְזָה כִּי אִם עָמְדָה בְּכֹחַ עַל פִּגְרֵי בָנֶיהָ הַנֶּהֱרָגִים וַתִּשָּׂא אֶת קוֹלָהּ וַתִּצְעַק וַתָּשַׁר לֵאמֹר. בָּנַי אֲנִי אִמְּכֶם וֵאלֹהִים בּוֹרַאֲכֶם וְרוּחַ נֶפֶשׁ נָתַן בָּכֶם וְהוּא גִּדֵּל וְרוֹמֵם אֶתְכֶם וְעַצְמוֹתֵיכֶם וְאָרַג אֶת הַגִּידִין וְכִסָּה עוֹר לְמַעְלָה וְנָפַח בְּאַפְּכֶם נש נִשְׁמַת חַיִּים וְכָל אֵלֶּה שֶׁנָּתַן לָכֶם וְהוּא עָתִיד לְהָשִׁיב לָכֶם וּלְשַׁלֵּם שְׂכַר פְּעֻלַּתְכֶם אַשְׁרֵיכֶם בָּנַי עַל זֹאת.

וַיִּבְהַל הַמֶּלֶךְ יַעַן אֲשֶׁר נִצְּחַתְהוּ אִשָּׁה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ ה הֲבִיאוּ אֵלַי הַשְּׁבִיעִי אוּלַי אוּכַל לְפַתּוֹתוֹ וְיַעֲשֶׂה כִּרְצוֹנִי כִּי הוּא נַעַר וְאַל תִּתְפָּאֵר עָלַי הָאִשָּׁה לֵאמֹר נִצַּחְתִּי אֶת אַנְטִיאוֹכוּס וְחִזַּקְתִּי אֶת בָּנַי וּמוֹרָה עַל אֱלֹהִים. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיָּבִיאוּ אֶת הַשְּׁבִיעִי וַיְפַתֻּהוּ בִדְבָרִים וַיִּתְחַנֵּן לוֹ וַיִּשָּׁבַע לָתֵת לוֹ זָהָב ו וָכֶסֶף וְעֶבֶד וַעֲבָדִים וְלָשִׂים אוֹתוֹ מִשְׁנֶה וּלְהַמְשִׁילֵהוּ בְּכָל מַלְכוּתוֹ.

וַיָּבֶז הַנַּעַר אֶת דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ כִּי לֹא שָׂם לִבּוֹ אֶל דְּבָרָיו וַיִּקְרָא אַנְטִיאוֹכוּס אֶל אִמּוֹ וַיֹּאמֶר לָהּ אִשָּׁה טוֹבָה חִמְלִי עַל הַיֶּלֶד הַזֶּה וְרַחֲמִי עַל פְּרִי בִטְנֵךְ וּפַתִּי אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנִי וְיִהְיֶה זֶה לָךְ לִפְלֵיטָה. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַנִּיחֵהוּ לִי אוּלַי אוּכַל לְפַתּוֹתוֹ. וַיַּנִּיחוּהוּ לָהּ וַתּוֹלִיכֵהוּ מְעַט מֵעִמָּהֶם וַתִּשָּׁקֵהוּ וַתִּשְׂחַק עַל בֹּשֶׁת הַמֶּלֶךְ וּכְלִמָּתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי עֲזוֹב כָּל זֹאת נְשָׂאתִי א אוֹתְךָ ט׳ חֳדָשִׁים וְאַחֲרֵי כֵן הֵינַקְתִּיךָ ג׳ שָׁנִים וּלְאַחַר שֶׁהֵינַקְתִּיךָ כִּלְכַּלְתִּיךָ עַד הַיּוֹם וּלְמַדְתִּיךָ יִרְאַת הַצּוּר וְעַתָּה בְּנִי הַבֵּט נָא הַשָּׁמַיְמָה ו וּרְאֵה אֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַיָּם וְאֶת הָאֵשׁ וְאֶת הַמַּיִם כִּי בִדְבַר יְיָ שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וְאָדָם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ. אַל תִּירָא בְּנִי אֶת הָאַכְזָר הַזֶּה וּמוֹרַת עַל אֱלֹהֶיךָ וּמִי יִתֵּן בְּנִי וְתִהְיֶה עִם אַחֶיךָ בְּיַחַד כִּגְדֻלַּת תִּפְאַרְתָּם וא וַאֲנִי אַשִּׂיג אֶתְכֶם וּבְיוֹם חֲתֻנַּתְכֶם אֲנִי אֶהְיֶה עִמָּכֶם.

וַיָּבֹא הַנַּעַר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לָמָּה תְּאַחֲרֵנִי וְלֹא תַעַזְבֵנִי לָלֶכֶת עִם אַחַי הַקְּדוֹשִׁים אַל תְּפַתֵּנִי בַּהֲבָלֶיךָ כִּי לֹא אָסוּר מ מֵאַחֲרֵי יְיָ וְתוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְהַתְּמִימָה אֲשֶׁר נָתַן בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדּוֹ ל לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבְנֵי עֲבָדָיו. וְאַתָּה הָאִישׁ הַבְּלִיַּעַל רַע הַמַּעֲלָלִים אַנְטִיאוֹכוּס אִישׁ צַר וְאוֹיֵב שׂוֹנֵא ה הָאֻמָּה אֲשֶׁר חֵרַפְתָּ וְגִדַּפְתָּ אַתָּה הֵלֵךְ וְתִכָּרֵת מִפְּנֵי אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר לוֹ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ עוֹד יְחַיֶּה אוֹתָנוּ וִירוֹמְמֵם וִיגַדֵּל עַל כָּל גּוֹי וְאַתָּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ בְּזָדוֹן לְהָרַע לְעַמּוֹ וְלִשְׁלוֹחַ יָד בַּעֲבָדָיו לֹא תִנָּצֵל מִיָּדוֹ וְלֹא תִמָּלֵט מֵחֲרוֹן אַפּוֹ טוֹב לְךָ אֲשֶׁר לֹא נוֹלַדְתָּ מ

נַפְשִׁי מִן הַמָּוֶת אֲבָל לֹא חָפַצְתִּי כִּי אֲהַבְתִּיתָ וְעַתָּה בָּרוּר עָלַי מָבוֹאת
גְמוּרָצוֹת וְאֵין כִּי כֹּחַ לְשְׂאֵת אֲבָל מִיִּרְאָתְךָ כְּאַיִן הֵם בְּעֵינַי וְאֶסְבְּלֵם
וּבְדַבְּרוֹ כְּזֹאת סָגַר יָמָיו שָׁלֵם נַפְשׁוֹ וַיַּעֲזוֹב גְבוּרָה לְעַמּוֹ ׃

ח אָז נִתְפְּשׂוּ שִׁבְעַת אַחִים עִם אִמָּם וְשָׁלְחוּ לַמֶּלֶךְ וּבְרִיל בְּשַׂר חֲזִיר
מְתוֹעָב כָּרוּחַ נִבְאַשׁ מַלּוּחַ בְּלִי לְחָלוֹחַ שְׂפָפוּ בְּאַבְזְרִיוֹת חֵמָה וּבוֹשֵׁר
בְּשָׂרָם חַתּוּ. וַיָּבֹא הָאֶחָד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר מַה
לְּךָ לְהַרְבּוֹת דְּבָרִים אִתָּנוּ אוֹ לְלַמְּדֵנוּ כְּבָר לָמַדְנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ. וְהִנֵּה
אֲנַחְנוּ נְכוֹנִים לְקַבֵּל עוֹל יְיָ וְעוֹל תּוֹרָתוֹ. וַיִּקְצֹף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיְצַו
לְהָבִיא מַחֲבַת נְחֹשֶׁת וַיָּשִׂימוּ אוֹתָהּ עַל הָאֵשׁ וַיְצַו לִכְרוֹת אֶת לְשׁוֹנוֹ
וְיָדָיו וְרַגְלָיו וַיִּתְנוּם בְּמַחֲבַת אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ מִתַּחַת שֶׁלֹּא יָמוּת מְ
מְהֵרָה לְהַפְחִיד אֶת אָחִיו וְאֶת אִמּוֹ וְהֵמָּה הָיוּ מַאֲמִינִים בַּיְיָ וּמְחַזְּקִים
זֶה אֶת זֶה כִּרְאוֹתָם כִּי אֲחִיהֶם יָמוּת עַל יְיָ וְאוֹמְרִים אִישׁ אֶל אָחִיו ה
הִנֵּה אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ בְּשִׁירוֹ וְעַל עֲבָדָיו יִתְנֶחָם וְעַתָּה יִרְ
וְהִנָּחֵם יְיָ בָּנוּ עַל כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ וִירַחֵם עֲלֵיהֶם.
וַיָּמָת הָרִאשׁוֹן וַיּוּבָא הַשֵּׁנִי וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁמַע וַעֲשֵׂה מִצְוַת הַמֶּלֶךְ
לָמָּה תָמוּת בְּיִסּוּרִים גְּדוֹלִים כַּאֲשֶׁר מֵת אָחִיךָ. וַיֹּאמֶר מַהֵר
הַחֶרֶב וְהָאֵשׁ וְאַל תִּגְרְעוּ מִכָּל אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לְאָחִי כִּי לֹא נוֹפֵל אָנֹכִי מִ
מֵאָחִי מֵחֲסִידוּת וּמִיִּרְאַת אֱלֹהִים. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ
לִכְרוֹת אֶת כָּל אֵבָרָיו וַיִּתְנוּם עַל הַמַּחֲבַת אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ. וַיַּעַן
וַיֹּאמֶר לָמָּה הֶעֱנָה אֶת נַפְשׁוֹתֵינוּ אֲשֶׁר לֹא אַתָּה נְתַתָּן וְלֹא אַתָּה
תוֹצִיאָן וְהִנֵּה תְּשׁוּבֶנָה אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָן. וְעוֹד יְחַיֵּינוּ
בַּהֲקִיצוּ מֵתֵי עַמּוֹ וַהֲרוּגָיו. וַיָּמָת הַשֵּׁנִי וַיּוּבָא הַשְּׁלִישִׁי וַיֵּט
יְמִינוֹ לְמוּלוֹ וַיֹּאמֶר מַה־לְּךָ לְהַפְחִידֵנוּ צַר וְאוֹיֵב. כָּל זֶה מִן
הַשָּׁמַיִם בָּא לָנוּ אֲבָל בְּאַהֲבָה נְקַבֵּל עָלֵינוּ וְאַתָּה חָשׁוּב כְּאַיִן וּבָזוּי בְ
בְּעֵינַי כִּי מִן הַשָּׁמַיִם נִקָּחֶה כָּבוֹד וְהוּא יְשַׁלֵּם לָנוּ שְׂכָרֵנוּ.
וַיִּתְמְהוּ הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו מִגֹּדֶל הָרוּחַ שֶׁהָיְתָה בַּבָּחוּר. וַיָּמָת הַשְּׁלִישִׁי
וַיּוּבָא הָרְבִיעִי וַיֹּאמֶר אֶל הַמֶּלֶךְ מַה־לִּי לְהַאֲרִיךְ דְּבָרִים עִמְּךָ אִישׁ
הַבְּלִיַּעַל נָמוּת עַל יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְהוּא יָשׁוּב יְחַיֵּינוּ וּלְךָ לֹא תִהְיֶה ע
עוֹד תְּקוּמָה. וַיָּמָת וַיּוּבָא הַחֲמִישִׁי וַיֹּאמֶר׃ אֱוִיל
וּכְסִיל אֲשֶׁר לֹא יָבִין פֹּעַל יְיָ וּמַעֲשָׂיו אַל תֹּאמַר בִּלְבָבְךָ כִּי אֱלֹהִים
עֲזָבָנִי כִּי מֵאַהֲבָתוֹ אוֹתִי הֱבִיאַנִי עַד הַכָּבוֹד הַזֶּה וְאַתָּה רָשָׁע מְחָרֵת
וּמְגַדֵּת עַל אֲשֶׁר שֶׁנֶּאֱמַר הָעִיר אוֹתְךָ לַעֲשׂוֹת בָּנוּ אֶת כָּל זֹאת כִּי עָתִיד
הוּא לַעֲשׂוֹת בְּךָ נְקָמָה וּבְזַרְעֲךָ וְיֶעְשַׁן אַפּוֹ בְּךָ וּבְכָל בֵּיתְךָ ׃

ט וַיָּמָת הַחֲמִישִׁי וַיּוּבָא הַשִּׁשִּׁי וַיֹּאמֶר יָדַעְנוּ רִשְׁעֵנוּ כִּי
לַיְיָ חָטָאנוּ. וְעַתָּה אֲנַחְנוּ אֲשֶׁר נָתַנּוּ נַפְשׁוֹתֵינוּ לַמָּוֶת וּבַעֲבוּר כָּל
עַמֵּנוּ נָמוּת וְאַתָּה אֲשֶׁר מִלֵּאֲךָ לִבְּךָ לַעֲשׂוֹת כָּזֹאת לְעַבְדֵי הָאֱלֹהִים
ולהלחם

בבהמות ויתחבאו בחיות ביער כי המלך אנטיאוכוס לא רב לו אשר הרג ואשר הגלה עזב חשמונין בארץ יהודה לעזרת את עם יהודה ו וגם עזב את פיליפוס ללחום את עם ישורון. ויצו אותו המלך לאמר כל אשר יאות וישתחוה לרמותי אשר הקימותי ויאכל בשר החזיר חייתו וכל הממאן הרגהו בלי חמלה. או מנע את עם יי לשמור יום השבת ולמול בניהם וילך לו המלך.

ופיליפוס איש גבור עשה כדבריו ומנע כל התורה מעם יהודה ויחיה פריצי עמנו ואת הרשעים ויהרוג רבים מעדת ה החסידים:

בימים ההם נמצאו שתי נשים אשר מלו ילדיהן ויתלו הילדים ר בבדיהן וישמטו אתם ואת ילדיהן ממעל למגדל ותבקענה ותמותנה.

אז נתפש אלעזר הכהן שר הכהנים הוא אלעזר אשר זכרנו למעלה אשר הלך למצרים בימי תלמי ויביאוהו לפני פיליפוס.

ויאמר לו פיליפוס אלעזר הכהן נבון וחכם אתה הורד שיבתך ברם שאולה אכול בשר זבחי כאשר צוה המלך אדוני. ויען הכהן ויאמר לו חלילה לי להפר את מצות אלהי אשר הוא אדון כל הארץ.

ויקחהו פיליפוס ויאמר לו. אתה ידעת כי אהבתי אותך וחמלתי על שיבתך ועתה יוקח נא מעט מבשר זבחכם אשר אתם אוכלים ואכול אותו לפני העם הזה למען יראו. ויאמרו כי מזבחת המלך אכלת ותנצל ותחיה ולא תמות.

ויהי כשמוע אלעזר כן ויראה לכל את יקר גדולתו וקדושת תפארתו ויאמר אל פיליפוס אני היום בן צ' שנה אין עמי היום ליראת את האלהים במרמה ולא להעות את עמו ויאמרו הבחורים כי א אלעזר בן צ' שנה הפר ברית אלהיו ויספרו גם הם וילכו לאבדון ועתה חלילה לי לטנף קדושתי וטוהר שיבתי ולהחליש את עמי לתת רפיון ידים בתורת אלהי ויאמרו אלעזר בן צ' שנה תשע ליי ויבחר לעבור ל להבלי הגוים ונעשה גם אנחנו כן כי אני ממלט את נפשי היום מי מידכם לא אוכל להנצל מלפני יי אשר אין מלפניו לנוס ומידו ל להמלט חי או מות כי ממשלתו על החיים והמתים להמית ול ולהחיות: טוב לי למות בכח ואעזבה גבורה לעמי ולבחורי אחרי בראותם את המות הצנועה הזאת ויתאוו גם הם לעשות כן וימותו.

ויהי כשמוע פיליפוס את דבריו ויצו ליסר ולהכות את אלעזר הישיש החסיד ועני ולחלל את צבי עדיו ויהי בהכותם אותו בכל מיני מכות בלי חנינה ויאנח החסיד ויאמר. יי אלהי אשר אהבת אותי עד תשובת הזאת אתה ידעת כי יכלתי להציל את

חמות . ויעש המלך כן וישלח ספרים ומנחות אל הכהן אשר
היה בימים ההם וישאלהו על הדבר הזה . וישלח לו הכהן
את ע' כהנים ואת אלעזר בראשם אשר היה נכהן בימי אנטיוכוס ו
ונהרג על יד אלהיו. ויהי כבוא אלעזר וע' כהנים המליצים מצרים
ויתן להם המלך בתים ויבדל איש מרעהו ויתן לפני כל אחד ואחד ס
סופרים יודעי כתב ויפרשו הכהנים את כל התורה והמקרא
בו"ספרים אשר המליצו שבעים הכהנים מלשון קדש אל לשון יוונית
ויביא אלעזר את מכתבם לפני המלך .

ויקרא המלך לכל אחד ואחד מקרא אשר המליצו . והנה
כלם דעת אחת והפירוש אחד לכל המליצים וישמח המלך מאד .

ויוציא כסף וזהב ויתן לאלעזר ולע' הכהנים וישלח ירושלם ועוד
שלח יהודים החפשים ביום ההוא מאה ונ' אלף מיהודה ויתן לכל
אחד ואחד קנ" דרכמוני זהב וישלח מנחה לאלהינו שלחן זהב טהור
אלף ככרים משקלו ויחרות בו תבנית כל ארץ מצרים ונהר שיחור
יאור מצרים ואת דמות היאור אשר יצא וישקה כל ארץ מצרים
ויקשור על השלחן כל אבן יקרה לא נראה כשלחן ההוא בכל ה
הארץ וישלה אותו המלך תלמי ירושלימה מנחה לבית אלוה ה
הגדול אלהי עולם :

ג ויהי אחרי ימים רבים וימלוך אנטיוכוס על גוי מוקדון וגם ת
תלמי מלך מצרים נאסף אל עמיו וימלוך תלמי אחר תחתיו .
ועלה עליו אנטיוכוס מלך מוקדון ויכהו וימיתהו וילכוד את כל א
ארץ מצרים וימלוך על כל הארץ . בימים ההם היו
מלחמות גדולות ונוראות לצמוח בעם יהודה, כי במלך אנטיוכוס
על ארץ מצרים גבה לבו מאד וישלח בכל ממשלתו לכל עם ועם
להשתחוות לצלם הוא תמונת אנטיוכוס ויאותו כל הגוים ו
וישתחוו ויבאו פריצי עמנו מנילאוס ושמעון ואלקימוס ושאר כל ר
רשעי עמנו ויעוררו את אנטיוכוס להרע אל עם ישראל .

אז נראתה מופת על ירושלם עיר הקדש ויראו יום לילה בין
הארץ ובין השמים כדמות סוסי אש ורוכביהם נושאים בידם כלי
מלחמה אשר לזהב דמותם ונלחמים אלה נכח אלה מ' יום ויבאו
רשעי עמנו אל המלך אנטיאוכוס ויאמרו אליו .

הנה נראה מופת בירושלם והמה אומרים כי מות אנטיאוכוס
והמה שמחו על מפלת אדנינו המלך .

ויקצוף המלך מאד ויבא פתאום ירושלימה ויכה לפי חרב ויעש
הרג גדול בעיר ירושלם ויוצא בגולה עם רב ויפזר את כל עדת ה
החסידים אשר בתוכה וינוסו החסידים היערה ויאכלו עשב כב

בבהמות

קֶרֶב אֲשֶׁר לְזָהָב וְהוּא רוֹכֵב עַל סוּס אַדִּיר הוֹלֵךְ וּבָא וּמְדַלֵּג וַיָּרָץ אֶל א
אֵילִיאוֹדוֹרוֹס וַיַּבְּרֵהוּ הַסּוּס בְּרַגְלָיו וַיִּשְׁמְטֵהוּ אַרְצָה וַיִּרְמְסֵהוּ וַיְעוֹרֵר
עָלָיו וַיְצַו שְׁנֵי הַבַּחוּרִים לְבוּשֵׁי בַדִּים וּבְיָדָם שׁוֹטִים לְהַכּוֹת אֶת
אֵילִיאוֹדוֹרוֹס מַכָּה נִמְרֶצֶת. וַיַּעַמְדוּ שְׁנֵי הַבַּחוּרִים
הָאֵלֶּה עַל אֵילִיאוֹדוֹרוֹס מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד וַיַּכּוּהוּ בְּשׁוֹטִים עַד ב
בְּלִי חֶמְלָה וַיֵּאָלֵם הָאִישׁ וַיְהִי בֵּין הַמָּוֶת וּבֵין הַחַיִּים. וַיָּבֹאוּ בַּחוּרֵי
הַכֹּהֲנִים וַיִּשָּׂאוּהוּ עַל שִׁכְמָם וַיּוֹצִיאוּהוּ מִן הַקֹּדֶשׁ וַיִּתְּנוּהוּ לַאֲנָשָׁיו ו
וַיּוֹלִיכוּהוּ בְּאָהֳלוֹ וַיִּפּוֹל עַל הַמִּטָּה וַיִּשְׁכַּב אִלֵּם וְלֹא פָתַח אֶת פִּיהוּ ל
לֹא לְדַבֵּר וְלֹא לֶאֱכוֹל. אָז הָלְכוּ כָּל זִקְנֵי מוֹקְדוֹנְיָא אֶל חוֹנְיָא
הַכֹּהֵן וַיִּבְכּוּ וַיִּתְחַנְּנוּ לְפָנָיו וַיֹּאמְרוּ. כִּי אֲדוֹנֵינוּ הִתְפַּלֵּל בְּעַד
עֲבָדֶיךָ אֲנַחְנוּ וּבְעַד עַבְדְּךָ אֵילִיאוֹדוֹרוֹס אֲשֶׁר בָּאנוּ עִמּוֹ וְנֶחֱיֶה וְלֹא
נָמוּת כִּי יָדַעְנוּ כִּי אֵין אֱלֹהִים זוּלָתִי אֱלֹהֵיכֶם כִּי כָּל אֱלֹהֵי הָעַמִּים
הֶבֶל וָתֹהוּ וֵאלֹהֵיכֶם עָשָׂה אֶת כָּל הָעוֹלָם וְנִשְׁמַת כָּל חַי בְּיָדוֹ.
וַיִּתְפַּלֵּל הַכֹּהֵן אֶל יְיָ וַיַּעַל עוֹלוֹת וּזְבָחִים וַיֵּרָאוּ אֶת שְׁנֵי הַבַּחוּרִים
הַמַּכִּים אֶת אֵילִיאוֹדוֹרוֹס בְּמִקְדָּשׁ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם לֵךְ אֶל חוֹנְיָא
הַכֹּהֵן וְהִשְׁתַּחֲוֵה לְרַגְלָיו אַרְצָה כִּי בַעֲבוּרוֹ יְרַחֶמְךָ יְיָ. וַיָּקָם אֵילִיאוֹדוֹרוֹס
עַל רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶל חוֹנְיָא הַכֹּהֵן וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו אַרְצָה וַיְבָרֶךְ אֶת יְיָ א
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת הַכֹּהֵן וַיִּתֵּן כֶּסֶף וְזָהָב לְאוֹצַר בֵּית יְיָ וּלְכֹהֵן וַיָּקָם
וַיְמַהֵר וַיִּרְכַּב וַיִּבְרַח אֶל מוֹקְדוֹנְיָא אֶל מֶלֶךְ סְלֵיוּקוֹס. וַיֹּאמֶר לוֹ
הַמֶּלֶךְ. מַה לְּךָ בִּירוּשָׁלַםִ הַיּוֹם יָמִים רַבִּים. וַיֹּאמֶר אֵלִיאוֹדוֹרוֹס אֶל
הַמֶּלֶךְ. אִם יֵשׁ לַמֶּלֶךְ אוֹיְבִים אֲשֶׁר יְבַקְשׁוּ אֶת נַפְשׁוֹ שְׁלַח אוֹתָם
אֶל יְרוּשָׁלַםִ וְיָבֹאוּ אֶל הַהֵיכָל אֲשֶׁר בָּהּ וְיָמוּתוּ שָׁם כִּי אֱלוֹהַּ גָּדוֹל ו
וְאַדִּיר הוּא וְהוּא יַשְׁחִית צָרֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַםִ. וַיְסַפֵּר לַמֶּלֶךְ אֶת כָּל
אֲשֶׁר רָאָה וְלֹא יָסַף עוֹד סְלֵיוּקוֹס לִשְׁלוֹחַ לִירוּשָׁלַםִ לְהָרַע כִּי מִדֵּי שָׁנָה
בְּשָׁנָה שָׁלַח מִנְחָה אֶל הַמִּקְדָּשׁ כָּל יְמֵי חַיָּיו וַיֶּאֱהָבוּ כָּל מַלְכֵי הָאָרֶץ ל
לִשְׁלוֹחַ מִנְחָה לְכַבֵּד אֶת הַהֵיכָל אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַםִ:

ב וְתַלְמַי הַמּוֹקְדוֹנִי אֲשֶׁר הוּמְלַךְ עַל מִצְרַיִם הָיָה אִישׁ רַחֲמִים וְחָכָם
וְנָבוֹן וְאוֹהֵב לִקְרֹאת בִּסְפָרִים וַיְצַו לִשְׁנֵי שָׂרָיו לְקַבֵּץ סְפָרִים הַרְבֵּה
שֵׁם הַשַּׂר הָאֶחָד אַרִיסְתֵּיאוּס וְשֵׁם הַשֵּׁנִי אַנְדְרֵיאַס וַיִּתְקַבְּצוּ סְפָרִים
סִפְרֵי מָדַי וְסִפְרֵי כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת וַיֹּאמֶר לָהֶם הַמֶּלֶךְ. כַּמָּה סְפָרִים
בְּיֶדְכֶם. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו. תֵּשַׁע מֵאוֹת רְצָה" וַיִּצְחַק הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם הָבָה וְנוֹסִיף עוֹד חֲמִשָּׁה וַעֲשָׂרָה אֶלֶף סְפָרִים וַיֹּאמֶר אֵלָיו
אֲרִסְתֵּיאוּס כִּי אֲדוֹנֵינוּ לַשָּׁוְא יָגַעְנוּ עַל הַסְּפָרִים הָאֵלֶּה כִּי אֵין בָּהֶם מ
מוֹעִיל וְאִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכְתֹּב אֶל יְרוּשָׁלַםִ אֶל הַכֹּהֵן וְיִשְׁלַח אֵלֶיךָ מִן
הַחֲכָמִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַםִ יוֹדְעֵי לְשׁוֹן יְוָנִית וִיפָרְשׁוּ לְךָ אֶת דַּת
תּוֹרָתָם כִּי הִיא כְּתַב הַקֹּדֶשׁ אֲבָל כָּל הַכְּתָבִים הָאֵלֶּה סִפְרֵי תוֹהוּ

ויהי אחר נצח אלכסנדר מוקדון את דריוש מושל על כל ה
המזרח ואחר כן הכביר את יום מותו ויחלק הארץ
לארבעה ראשים גדולים ממשפחתו והמה ד' שריגי יון אשר אכלו
את עם יהודה לולי אלהינו אשר עמד בפרץ והעיר את כהניו כי
אז אבד את זכר יהודה. ואחר אשר חלק אלכסנדר את הארץ
סגר את משפחות צפונה בבריחי ברזל ובבנין חזק מאד עד ים לבלתי
יצאו וישחיתו את הארץ ואת ממשלתו. וימת אלכסנדר
במזרח וימשלו ד' ראשים האלה על הארץ וימלוך סליקוס בעיר מ
מוקדוניא היא עיר המלוכה ויהי סליקוס איש רחמים וימשול
בנחת על עם יהודה ולא לחץ אותם. אז הלכו אליו מבני פריצי
עמנו רשעים בני בליעל ויאמרו לו הנה באנו אליך להגיד לך עשר
המקדש אשר בירושלם כי אין קץ להמון הכסף והזהב ואבן יקרה א
אשר בה ונאה כל זאת להיות בהיכל אדונינו המלך סליקוס ויפתוהו
לשלוח אל ירושלם וישלח משריו ממשפחתו ושמו איליאודורוס
לקחת את הזהב ואת הכסף ואבני היקרה אשר במקדש יי.

ויבא ירושלם פתאום ויאמר לו הכהן מדוע אדני בא אל
עבדיו. ויאמר איליאודורוס על דבר הכסף והזהב ואבן היקרת
אשר במקדשכם אשר הוגד לאדני המלך באזני.

ויען הכהן ויאמר למה יבקש המלך לשלול הזהב אשר בבירת
אלוה הגדול אשר בידו נפש כל חי. אין שם כי מס אשר נתנו
מלכי מדי ופרס בימיהם התם ואשר נתן סליאוקוס ומלכים אחרים
באוצר אלוהינו למחית יתומים ואלמנות על אשר אנחנו מ
מתפללין ליי לחיי המלך ולבניו. ולא שמע אליאודורוס
אל הכהן וישם שומרים סביב ההיכל עד ליום מחרת ותהום כל
העיר ותהי בבירת גדולה וצעקה רבה ומרה עד מאד.
ויקראו הכהנים והזקנים והזקנות והשרים והשרות אל יי והכבשו
באפר וענו בצום נפשם והילדים עמהם וגם החלב מנעו מן היונקים
ויצעקו אל יי לשמור אוצרו והפקדון אשר הפקיד בבירתו וגם הב
הבתולות היושבות בבירת אבותם פורשות ידיהם השמימה ב
בעד החלונות אשר בבתיהן אל יי ועמהם חוניא הכהן הגדול מות
מתפלש באפר ועומד ומתפלל אל יי אלהיו אולי ירחם.

ויהי למחרת ויבוא איליאודורוס וכל גדודיו עמו ויצער בתוך
מקדש יי ויבא אל הקדש ויי השמיע באזניו ובאזני הבאים עמו קול
רעם ורעש חזק מאד משבר הרים ומפרק סלעים וינוסו כל גדודיו
ויתחבאו כאשר מצאו ונשאר הוא לבדו וישא עיניו וירא והנה
איש ומראהו נורא מאד בלבוש זהב נוצץ אבן יקרה וחגור בלי ק

בִּירוּשָׁלַםִ ׃ וַיֵּלֶךְ הַמֶּלֶךְ לְדַרְכּוֹ לְמִלְחָמָה וּבָנָה סַנְבַלַּט מִקְדָּשׁ
בְּהַר גְּרִיזִים וַיֹּאמֶר אֶל מְנַשֶּׁה חֲתָנוֹ הִנֵּה לְךָ מִקְדָּשׁ כַּכָּתוּב בְּתוֹרַתְכֶם
וְנָתַתָּ אֶת הַבְּרָכָה עַל הַר גְּרִיזִים וְגוֹ׳ וַיְהִי זֶה הַמִּקְדָּשׁ לְאֶבֶן נֶגֶף וּלְצוּר
מִכְשׁוֹל וּלְמוֹקֵשׁ לְמִקְדַּשׁ יְיָ אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַםִ וּלְכֹהֲנָיו כִּי רַבִּים מִפָּרִיצֵי
עַמֵּנוּ הָיוּ הוֹלְכִים אֶל הַר גְּרִיזִים מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה לָחוֹג חַגֵּיהֶם בְּ
בְּמַעַשְׂרוֹתֵיהֶם וּבְנִדְבוֹתֵיהֶם וּבְשַׁלְמֵיהֶם וְהָיוּ עוֹזְבִים אֶת מִקְדַּשׁ יְיָ
אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַםִ. וַיִּתְעַשֵּׁר הַמִּקְדָּשׁ הַהוּא מְאֹד יָמִים רַבִּים עַד
מְלוֹךְ הוֹרְקָנוֹס בֶּן שִׁמְעוֹן מִבְּנֵי חַשְׁמוֹנָאִי וַיַּהֲרֹס אֶת הַמִּקְדָּשׁ
הַזֶּה וַיַּשְׁבֵּת כָּל הָעֲבוֹדָה לְמִקְדַּשׁ יְיָ אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַםִ. הוּא
הוֹרְקָנוֹס אֲשֶׁר מָל אֶת אֱדוֹם וַיְבִיאֵם בַּבְּרִית
וַיַּאַסְרֵם בְּכַבְלֵי מִילָה ׃

סוף הספר השני

C

וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיֵּלֶךְ יְרוּשָׁלַיְמָה לְבָרְכוֹ בַּחֲרוֹן אַפּוֹ וַיִּירָא הַכֹּהֵן וְכָל
הָעָם מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ אֶל יְיָ וַיִּקְרְאוּ צוֹם וַיְהִי אַחֲרֵי הַצּוֹם וַיֵּצְאוּ הַיְּהוּדִים
לִקְרָאתוֹ לְהִתְחַנֵּן לוֹ לְבִלְתִּי הַכּוֹת אֶת הָעִיר וַיֵּצֵא הַכֹּהֵן מִן הַשַּׁעַר הוּא
וְכָל הָעָם וְהַכֹּהֲנִים וְהָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עוֹמֵד לִפְנֵיהֶם לָבוּשׁ בַּדִּים וַיַּרְא
הַמֶּלֶךְ אֲלֶכְסַנְדֶּר אֶת הַכֹּהֵן וַיְמַהֵר וַיֵּרֶד מֵעַל הָרֶכֶב וַיִּפּוֹל עַל פָּנָיו ו
וַיִּשְׁתַּחוּ לַכֹּהֵן וַיִּרְגְּזוּ הַמְּלָכִים עַבְדֵי אֲלֶכְסַנְדֶּר וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַדּוּעַ ה
הִשְׁתַּחֲוִיתָ לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא כֹחַ לְמִלְחָמָה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל עֲבָדָיו כִּי
הָאִישׁ הַהוֹלֵךְ לְפָנַי בְּכָל הַגּוֹיִם דְּמוּתוֹ וְתָאֳרוֹ לְאִישׁ הַזֶּה אֲשֶׁר ה
הִשְׁתַּחֲוֵיתִי לוֹ. וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיָּבֹא הַכֹּהֵן וְהַמֶּלֶךְ אֲלֶכְסַנְדֶּר אֶל
מִקְדַּשׁ אֱלֹהֵינוּ וַיַּרְאֵהוּ הַכֹּהֵן אֶת הַהֵיכָל וְאֶת חֲצֵרָיו וְאֶת גְּנָזָיו וְאֶת
אוּלַמָּיו וְאֶת מְקוֹם קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים וְאֶת מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת מְקוֹם
הָעוֹלָה. וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ בָּרוּךְ אֱלֹהֵי הַבַּיִת הַזֶּה וְאַשְׁרֵיכֶם עֲבָדָיו
הַמְשָׁרְתִים לְפָנָיו בַּמָּקוֹם הַזֶּה. וְעַתָּה אֶעֱשֶׂה לִי זֵכֶר הֵנָּה וְאֶתֵּן זָהָב
לָרוֹב לְאוּמָנִים וְיִבְנוּ אֶת צַלְמִי וְיָקִימוּ אוֹתָהּ בֵּין קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים וּבֵין
הַבַּיִת הַזֶּה וִיהִי צַלְמִי לְזִכָּרוֹן בְּבֵית אֱלֹהִים הַגָּדוֹל. וַיֹּאמֶר הַכֹּהֵן אֶל
הַמֶּלֶךְ הַזָּהָב אֲשֶׁר נָדְבוּ שְׂפָתֶיךָ תְּנֵהוּ לִמְחִיַּת כֹּהֲנֵי אֱלֹהֵינוּ לַעֲנִיֵּי ה
הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר יוּלְדוּ בְּשָׁנָה הַזֹּאת בְּכָל יְהוּדָה וּבְכָל אֶרֶץ יְרוּשָׁלַם יִקָּרְאוּ
בְּשִׁמְךָ אֲלֶכְסַנְדֶּר וִיהִי לְךָ לְזִכָּרוֹן כַּאֲשֶׁר יָבֹאוּ לַעֲבֹד אֶת עֲבוֹדַת אֱלֹהֵינוּ
בְּבֵית הַזֶּה כִּי אֵין לָנוּ לְקַבֵּל בְּבֵית אֱלֹהֵינוּ פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ
כֵּן וַיִּתֵּן אֶת הַזָּהָב לַכֹּהֲנִים.
ז וַיִּשְׁאַל הַמֶּלֶךְ מֵאֵת הַכֹּהֵן לִדְרוֹשׁ אֱלֹהִים בַּעֲדוֹ אִם יֵלֵךְ לְמִלְחָמָה
עַל דַּרְיָוֶשׁ וְאִם יֶחְדָּל וַיֹּאמֶר לוֹ הַכֹּהֵן לֵךְ כִּי נָתֹן יִנָּתֵן בְּיָדֶךָ וַיָּבֵא ל
לְפָנָיו אֶת סֵפֶר דָּנִיֵּאל וַיַּרְאֵהוּ אֶת הַכְּתָב אֲשֶׁר בּוֹ כָּתוּב בּוֹ עַל דְּבַר אַיִל ה
הַמְנַגֵּחַ לְכָל רוּחַ וְעַל דְּבַר צְפִיר הָעִזִּים אֲשֶׁר רָץ אֶל הָאַיִל וַיִּרְמְסֵהוּ
וַיֹּאמֶר לוֹ הַכֹּהֵן אַתָּה צְפִיר הָעִזִּים וְדַרְיָוֶשׁ הוּא הָאַיִל וְאַתָּה תִּרְמְסֵהוּ
אַרְצָה וְתִקַּח אֶת כָּל מַמְלַכְתּוֹ וַיְחַזְּקֵהוּ הַכֹּהֵן וַיֵּצֵא אֲלֶכְסַנְדֶּר מִירוּשָׁלַם
וַיַּעֲבֹר לָלֶכֶת עַל דַּרְיָוֶשׁ לְמִלְחָמָה וַיַּעֲבוֹר עַל בְּנֵי עַמּוֹן וַיֵּצֵא סַנְבַלַּט
הַחוֹרוֹנִי לִקְרָאתוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ לוֹ אַרְצָה וְקִבְּלֵהוּ בְּבֵיתוֹ וַיַּעַשׂ לוֹ וּלְכָל
שָׂרָיו מִשְׁתֶּה וַיִּתֵּן לוֹ זָהָב וְכֶסֶף לָרוֹב מְאֹד וַיִּשְׁאַל מִמֶּנּוּ לִבְנוֹת מ
מִקְדָּשׁ בְּהַר גְּרִיזִים בַּעֲבוּר מְנַשֶּׁה הַכֹּהֵן חֲתָנוֹ אֲשֶׁר לָקַח אֶת בִּתּוֹ וְהוּא
אֲחִי עַדּוּא הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם כִּי לֹא אָבָה מְנַשֶּׁה לְהוֹצִיא
אֶת אִשְׁתּוֹ מִבֵּיתוֹ בִּשְׁאָר אֶחָיו אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ הַנָּשִׁים הַנָּכְרִיּוֹת עַל כֵּן ג
גֵּרְשׁוּהוּ עֲדַת הַחֲסִידִים מִלְּכַהֵן בִּירוּשָׁלַם וַיֵּלֶךְ עִם אִשְׁתּוֹ אֶל סַנְבַלַּט
חוֹתְנוֹ וַיֵּשֶׁב עִמּוֹ עַל כֵּן שָׁאַל סַנְבַלַּט מֵאֵת אֲלֶכְסַנְדֶּר לִבְנוֹת מִקְדָּשׁ
בְּהַר גְּרִיזִים לִהְיוֹת כֹּהֵן שָׁם חֲתָנוֹ. וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ בְּנֵה ה
הַמִּקְדָּשׁ אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ רַק הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תִּהְיֶה לְמוֹקֵשׁ אֶל אֲשֶׁר בִּי
בירושלם

בזרועו ויאמר לה מה לך לא תפחדי מות אסתר המלכה כי הדת ה
הזאת אשר לנו אינה מושלת עליך כאשר את מלכה ורעיתי ויקח את
שרביט הזהב וישם על ידה ויאמר לה מדוע לא תדברי אלי. ות
ותאמר אסתר ראיתי לך אדני המלך ונתבהלה נפשי מפני כבודך וג
וגדלת תפארתך ׃

ויהי בדברה ותשב עוד ותשם ראשה על הנערה כי עיפה נפשה ת
בצום ובצרה ויבהל המלך מאד ויבך על פני אסתר וכל משרתי ה
המלך מתחננים למלכה לדבר למלך להטיב לבו בראותם את
צרת אדניהם. ויהי אחרי הדברים האלה ויעש יי כיד
אסתר המלכה וכיד מרדכי איש ימיני תשועה גדולה ויתלו את המן
ואת עשרת בניו על העץ ואת כל מבקשי רעת ישראל הכו לפי חרב
ויתנשא מרדכי מן היום והלאה בבית המלך אחשורוש ויעבדו א
אבותינו בנחת ובהשקט את כל מלכי פרס עד אשר המלך דריוש ה
השני. ויהי במלכו ויתגר מלחמת עצומה בגוי מוקדון
ויך בהם מכת רבה מאד וירד כפרה בגוי מוקדון עד אשר המלך א
אלכסנדרוס בן פיליפוס אשר הגדיל את שם גוי מוקדון ואשר ה
הכה את ארץ מזרח עד סוף כל הארץ. ויהי בהתעורר גוי
מוקדון על מלכות פרס ויצא אלכסנדרוס ממוקדוניא בחיל כבד ו
ויבא על דריוש למלחמה ויך את כל הגוים אשר היו בברית ד
דריוש ויך את ארץ מצרים ואת ארץ ארום ויבא בחוף הים ו
ויך את עכו ואת אשקלון ואת עזה וישם את פניו לעלות אל יר
ירושלם להכותה תחת אשר היתה בברית עם דריוש ויסע מעזה
עם כל מחנהו הלוך ובא עד אשר בא ברדה במלון ויחן שם הוא
וכל מחנהו. ויהי בלילה ההוא והנה הוא שוכב על מטתו
בתוך האהל וירא והנה איש עומד על ראשו לבוש בדים וחרבו ש
שלופה בידו ומראה החרב כמראות ברק אשר יבריק ביום הגשם ו
וירם חרבו על ראש המלך ויירא המלך מאד ויאמר למה אדוני
יכה את עבדו. ויאמר האיש כי שלחני אלהים לכבש לפניך
מלכים גדולים וגוים רבים ואני ההולך לפניך לעזרך. ועתה
דע כי מות תמות על אשר מלאת לעלות ירושלימה ולהרע ל
לכהני יי ולעמו. ויאמר המלך אנא שא נא את פשע
עבדך כי אדני אם רע בעיניך אשובה לי. ויאמר האיש אל תירא
כי נשאתי פניך לך לדרכך ירושלימה. והיה בבואך לפני שער
ירושלם וראית איש לבוש בדים כמוני והנה האיש כתארי וכדמותי
מהר נפול על פניך ארצה והשתחוה לו וכל אשר ידבר אליך עשה ו
ואל תעבור את פיו כי מות תמות ביום ההוא ׃

ויקם

בזרועך הנטויה העברתם כים כסוס במדבר ותתן להם לחם מן השמים ומים מצור חלמיש וגם בשר לשובע נתת להם ותדך ל לפניהם מלכים גדולים ואדירים והנחלתם ארצך הטובה וכאשר חטאו אבותינו לשמך הגדול נתת אותם בשבי והנה אנחנו בגולה ביום הזה:

ד ועוד ספר לי אבי כי דברת במשה עבדך ואת גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו' ועתה לא די להם כי מעבירים אותנו בפרך והנה הם אומרים כי לא נתתנו אתה בידם כי לפסילים יודו ולהם י ישתחוו לאמור אתם נתתם את היהודים בידינו על כן אני שפחתך תעבתי ושנאתי אותם שנאה גדולה כאשר ישנא אדם בגד אשר ל לאשה נדה כן אני אשנא את בגדי תפארתי ואת כתר מלכותי אשר ב בראשי ולא שמחתי מיום אשר הביאוני הנה כי אם בך.

ועתה אלהינו אבי היתומים עמוד לימין היתומה הבוטחה בך ותן לי רחמים לפני האיש הזה אחשורוש כי יראתיו כאשר ירא גדי העזים מפני האריה והשפילהו עם כל יועציו ויהי בנוגע ובבוש לפני בחן ויופי אשר תתן לי אתה אלהי ותן לבו לשנאת אויבינו ולאהבת עבדיך כי לב המלכים בידיך לכל אשר תחפוץ תטנו אל אדיר ונורא ונשגב הצילני נא מן היראה אשר יראתי ויגורתי ואבואה ל לפניו בשמך ואצא מלפניו בשלום.

ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר בגדי יופיה ואת עדי תפארתה ותקח עמה נערותיה ותשם ימינה על הנערה האחת ותסמך עליה בחק המלכות והנערה האחרת הולכת אחריה וסומכת עריה לבלתי נגוע ארצה הזהב אשר עליה בבגדיה וכל מיני אבן יקרה ותצהל את פניה ותכס הדאגה אשר בנפשה ותבא בחצר הפנימית נכח המלך ו ותעמד למולו והמלך יושב על כסאו בלבוש מלכות אפוד זהב ו ונוצץ חפו אשר עליו ומתלפד ברקת וכל אבני הפארת אשר בלבושו וישא עיניו והנה אסתר עומדת למול פניו ותעבר בו חמתו מאד על אשר הפרה המלכה את תורתו ותבא לפניו בלא קריאה.

ותשא אסתר את עיניה

ותרא את פני המלך והנה עיניו בוערות באש מחימה אשר בלבו ותכר האשה את קצת המלך וחרונו ותתבהל האשה מאד ותפוג ר רוחה ותשם ראשה על הנערה הסומכת ימינה.

וירא אלהינו וירחם על לחץ עמו ויהמול

על עמל ישראל ובצרות היתומה אשר בטחה עליו ויתן לה חן ל לפני המלך ויוסת יופי על יופיה והוד על הדרה ויקם המלך בבהלה מכסאו וירץ אל אסתר ויחבקה וישקה ויכמנה ב

בזרועו

מבקשי מלפניו על עמך ועל מולדתך. ויתפלל מרדכי היהודי
אל יי אלהיו ויאמר גלוי וידוע לפני כסא כבודך אדון כל
העולם כי לא מגובה לבי ולא מרום עיני עשיתי זאת אשר לא
השתחויתי לעמלקי הזה המן כי מיראתך התגרתי בו לבלתי השתחוות
לו כי יראתי מפניך אלהי עולם לבלתי תת כבוד לבשר ודם ולא
רציתי להשתחוות לזולתך כי מי אני אשר לא אשתחוה להמן כי
על תשועת ישראל הייתי לוחך הנעל אשר ברגליו ועפרו אשר ירוך.
ועתה אלהינו הצילנו נא מידו ויפול בשחת
כרה וילכד ברשת אשר טמן לרגלי חסידיך וידעו הכל כי לא שכחת
את השבועה אשר נשבעת לאבותינו ולא נתתנו בגולה מקצר ידך א
אשר לא יכלת להושיע כי אם בעונותינו נמכרנו ובחטאתינו נגלינו
כי חטאנו לך:

ג ועתה אלהינו רב להושיע הושיענו מידו כי צר לנו מאד ועליך
עינינו ועריך נברח למגן בערנו ולעמוד בקרב להלחם לנו מיד כל ת
הקמים עלינו וזכר לנו כי חלקך אנחנו כי מאז בהנחילך גוים וב
ובהפרידך בני אדם ונהי בגורלך אנחנו ותפול עלינו בגורל אשר ת
השלכת ונהי סגולים ועתה אלהינו למה יאמרו
צרינו כי אין להם אלוה ויפתחו פיהם לבלוע חלקך ולהלל עצביהם
ותבליהם. אנא יי אלהינו הושיענו ויבושו מהבליהם
וממעצביהם וישימו יד על פה בראותם את ישועתך יי ורחם על עמך
ועל נחלתך ואל תסתום פיות מהלליך ערב ובקר ותמיד יהפך א
אבלנו לששון ולשמחה. וכל ישראל צעקו אל יי על דבר
הצר אשר הצר ואשר הציקם המן בן המדתא העמלקי.

ותנס המלכה אסתר עם רחמי שדי כי פחדה מפני הרעה אשר
נצמחה ותפשט את בגדי מלכותה ואת עדי תפארתה ותלבש שק ואפר
ותפזר את שערות ראשה ותמלא אותם אפר ועפר ותענה בצום נ
נפשה ותפול על פניה ותתפלל ותאמר יי אלוהי ישראל אשר מ
משלת מימי קדם ובורא ועושה כל העולם עזור נא לאמתך א
אשר אין לה עוזר אחר בלעדיך כי בדד ישבתי הנה ובדד אני בבית
המלך בלא אב ואם כיתומה עניה שואלת מבית לבית כן אני ש
שאלתי רחמיך מחלון לחלון בבית המלך אחשורוש מן היום אשר
נלקחתי הנה עד היום הזה.

ועתה אלהים הנה נפשי בכפי קחנה מידי אם ייטב בעיניך ואם לא
תרצה לקחת אותה הצילה נא את צאן מרעיתך מאריות האלה אשר
קמו עליהם כי למדני אבי ודבר לי אשר אתה לקחת את אבותינו מ
ממצרים והרגת כל בכורי מצרים ועמך הוצאת מתוכם וביד חזקה

ובזרוע

ויהי בימי אחשורוש במעט אבד זכר עם יהודה מכל מ
מלכות פרס באיבת איש עמלקי אשר שמו המן
בן המדתא כי גדל אותו המלך אחשורוש והיה עושה ברצונו בכל
מלכותו וחשב להשמיד את זכר יהודה מכל ממשלת פרס על אשר
לא קם לפניו מרדכי היהודי מן הפרתמים אשר לבנימין והמה ה
השועים גבורי בנימין אשר באו עם המלך שאול בשדה עמלקי ויכו
ארץ עמלק מכה רבה מאד ועצומה מחוילה עד בואך שור מהלך י
ימים רבים וישליכו מהם יותר מחמש מאות אלף פגרי מתים בעם
עמלק כל אלה במלחמת המלך שאול בעם עמלק סלה וישפך נפשות
בכל ארץ עמלק אנשים ונשים ושת על אלף אלפים עלה המנין על
בן ועל המלחמות אשר נלחם בם שאול על כן שמר איבה המן ה
האגגי בעם יהודה ועל שבט בנימין. בימים ההם בשבת מרדכי
בשער המלך ויכר לחישת שני סריסי המלך שוערים שיעצו להרים
יד במלך ולהסיר את ראשו למען שאת אותו למלך מוקדון כי אז
התעוררו מלכי מוקדון על מלכי פרס ואלה שמות הסריסים
שם האחד בגתן ושם השני תרש ויגד מרדכי הדבר לאסתר ותגד את
אסתר למלך. ויבקש הדבר וימצא ויצו המלך לכתוב את אמונת
מרדכי ואת הגמול הטוב אשר גמל למלך על ספר דברי הימים ל
למלכי מדי ופרס׃

ב ויהי כאשר נתלו הסריסים על העץ ויקצות המן מאד על אשר
נתלו יועציו ויבקש המן להשמיד את כל היהודים וידע מרדכי את מ
מחשבת המן ויזכור החלום אשר ראה בשנה השנית למלך את
אחשורוש. וירא בחלום והנה רעש גדול ורעם חזק מאד
ותהי בהלה על כל הארץ ופחד ורעד על כל יושביה ויריעו שם שני
תנינים זה לקראת זה למלחמה ויריצו לקולם כל גויי הארץ ויהי
היום ההוא חשך ואפלה לכל ויצר לגוי הקטן מאד ויהיו צועקים אל
יי והתנינים נלחמים באכזריות חמה ואין מציל ביניהם וירא מ
מרדכי והנה מעין מים קטון עובר בין שני התנינים האלה ויפרד
ביניהם מן המלחמה אשר היתה ביניהם והמעין נגדל ויהי לנהר ש
שוטף כשטף ים הגדול ושוטף בכל הארץ. וירא
והנה זרחה השמש על הארץ ויהי אור על כל העולם ויתרוממו ו
ויתגדל הגוי הקטון ההוא והגבוהים השפלו ונעשה שלום ואמת
בכל העולם. ויהי מהיום ההוא והלאה שמר מרדכי
החלום בלבו ויהי כאשר הצר לו המן ויאמר לאסתר המלכה בת
דודו באה החלום אשר ספרתי לך בימי נעורי ועתה קומי
ובקשי רחמים מאת ארון הרחמים ובואי לפני המלך אחשורוש
ובקשי

פָּרַס וַתִּקַּח אֶת מֶלֶךְ כּוֹרֶשׁ בְּמִלְחָמָה הַהִיא וַתִּתְאַכְזֵר וַתָּבֹא עַל פֶּגֶר
כּוֹרֶשׁ בְּחַיָּה רָעָה וּבְרוֹב שִׁבּוּל וַתִּכְרוֹת אֶת רֹאשׁוֹ וַתִּתְּנֵהוּ בְּתוֹךְ הַבְּאֵר
הַמְּלֵאָה דַם חֲלָלִים וַתֹּאמֶר שְׁתֵה וּשְׂבַע כּוֹרֶשׁ הַמֶּלֶךְ וְרַוֵּה נַפְשְׁךָ מִן
הַדָּם אֲשֶׁר אָהַבְתָּ וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה שָׁפַכְתָּ דָם לְאֵין מִסְפָּר. וְהַמֶּלֶךְ
כּוֹרֶשׁ מָצָא גְּבוּל חַיָּיו בְּמִלְחָמָה אֲשֶׁר בָּאָרֶץ שִׁיטִיאָה וְאֵין לִתְמוֹהַּ כִּי
שָׁאוּל מְשִׁיחַ יְיָ מָצָא גְּבוּל חַיָּיו בְּמִלְחָמָה וְיֹאשִׁיָּהוּ הַצַּדִּיק ע״ה בְּ
בְּמִלְחָמָה הוּסְגְּרוּ יָמָיו. וְהַמֶּלֶךְ כּוֹרֶשׁ נֶאֱסַף אֶל עַמָּיו וַיִּמְלוֹךְ
כַּמְבִּישָׁה בְּנוֹ תַּחְתָּיו וַיִּלְכֹּד אֶת כָּל מַלְכוּת שִׁיטִיאָה וְאֶת תַּלְמִירָה
הָרַג בְּחֶרֶב וּבִעֵר זֶרַע מִמַּמְלַכְתָּהּ וַיִּמְשׁוֹל בְּחָזְקָה וַיְהִי פַּחְדּוֹ עַל כָּל
מַמְלַכְתּוֹ מְאֹד וַיַּעַבְדוּ אֲבוֹתֵינוּ לְמֶלֶךְ כּוֹרֶשׁ וּלְכָל מַלְכֵי פָּרַס
אֲשֶׁר קָמוּ אַחֲרָיו עֲבוֹדָה מְתוּקָה כִּי לֹא הֵרֵעוּ לָהֶם
וְלֹא לָחֲצוּ אוֹתָם רַק עֲזָרֻם בְּכֶסֶף וּבְזָהָב וּבְחִטִּים
וּבִשְׂעוֹרִים וּבְיַיִן וּבְאֵלִים וּבְעַתּוּדִים דְּ
דְּבַר שָׁנָה בְשָׁנָה ׃

סוף הספר הראשון

הָאֵשׁ כִּי הָיְתָה הָאֵשׁ אוֹכֶלֶת וְלוֹהֶטֶת אֶת הָעוֹלָה וְאֶת הָעֵצִים וְסוֹבֶבֶת
אֶת כָּל הַבִּירָה וּמְטַהֶרֶת אֶת הַכֵּלִים וְאֶת הַהֵיכָל וְאַחַר כֵּן נִגְרְעָה מִן ת
הַבַּיִת רַק עַל הַמִּזְבֵּחַ נִשְׁאַר בְּמִשְׁפָּט וּמִיּוֹם הַהוּא וְהָלְאָה יִתְּנוּ עֵצִים
עָלֶיהָ וַתְּהִי הָאֵשׁ תָּמִיד עַד הַגּוֹלָה הַשֵּׁנִית ׃
וְהָאָרוֹן אֵינֶנּוּ כִּי לְקָחוֹ יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא עִם כָּל הַיְרִיעוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה
מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ בַּמִּדְבָּר וַיָּשֶׂם אוֹתָם בְּהַר נְבוֹ וַיִּמְצָא שָׁם מְעָרָה וַיִּתְּנֵם
בְּתוֹכָהּ וַיִּרְדְּפוּ הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר הָיוּ בַּיָּמִים הָהֵם אַחֲרֵי הַנָּבִיא לְהַכִּיר אֶת
הַמָּקוֹם וַיַּבֵּט יִרְמְיָהוּ אַחֲרָיו וַיַּרְא אוֹתָם וַיִּקְצוֹת וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר כִּי לֹא
יֵדַע הָאָדָם וְלֹא יֵדַע הַמָּקוֹם עַד בּוֹאִי אֲנִי וְאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עֶבֶד יְיָ אָז
נָשִׁיב אֶת הָאָרוֹן אֶל מְקוֹמוֹ אֶל קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים אֶל תַּחַת כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים
וַיְהִי מֵהַיּוֹם הַהוּא וְהָלְאָה וַיַּקְרִיבוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת קָרְבְּנֵיהֶם וְאֶת ע
עוֹלוֹתֵיהֶם וְאֶת זִבְחֵיהֶם וְאֶת שַׁלְמֵיהֶם וְאֶת תְּמִידֵיהֶם דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ
כִּי עֲזָרוּם מֶלֶךְ פָּרַס וּמָדַי בְּכֶסֶף וּבְזָהָב וּבְחִטִּים וּבְשֶׁמֶן וּבְיַיִן וּבְפָרִים
וּבְאֵילִים דְּבַר שָׁנָה בְּשָׁנָה כִּי אָהֲבוּ מַלְכֵי פָּרַס וּמָדַי לְהֵיכַל אֱלֹהֵינוּ וְאֶת
מִקְדָּשׁוֹ וְהַמֶּלֶךְ כּוֹרֶשׁ מָלַךְ עַל כָּל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ וַיַּחֲזֵק יְיָ אֶת יְמִינוֹ
וַיִּכְבֹּשׁ לְפָנָיו גּוֹיִם וַיִּפְתַּח לְפָנָיו מַטְמוֹנִים וְאוֹצָרוֹת נָתַן לוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
בְּיַד יְשַׁעְיָה הַנָּבִיא עַבְדּוֹ לְמַעַן יַעֲקֹב עַבְדּוֹ וְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ ׃
וַיִּלָּחֶם כּוֹרֶשׁ בְּמִזְרָח וַיִּלְכּוֹד אֶת
כָּל מַעְבְּרוֹת הוֹדוּ וּבְדָרוֹם וּבְמַעֲרָב וּבְצָפוֹן וְהָרֵי אֵלֶּה הוּא הַר הַשּׁוֹר
וְעַד הָרֵי הַשֶּׁלֶג אֲשֶׁר אֵין לְעָבְרָם וְיֶתֶר דְּבָרָיו הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר
מַלְכֵי מָדַי וּפָרַס וְעַל סֵפֶר מַלְכֵי רוֹמִיִּים ׃
פ״ח וַיִּלָּחֶם עִיר כּוֹרֶשׁ בְּמֶלֶךְ שִׁיטִיאָה עַל אֲשֶׁר הֵרִים יָד בּוֹ וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי
שִׁיטִיאָה לִקְרָאתוֹ וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה גְּדוֹלָה וַיִּנָּגְפוּ בַּעֲלֵי שִׁיטִיאָה וַיִּפְּלוּ
וַיִּפְנוּ עֹרֶף לָנוּס וַיִּפּוֹל מַלְכָּם בַּמִּלְחָמָה הַהִיא וְגַם כָּל גִּבּוֹרֵי מַהֲגָרָתוֹ
הִשְׁלִיךְ כּוֹרֶשׁ הֲרוּגִים אַרְצָה וַיִּרְדּוֹת אַחֲרֵי הַנִּשְׁאָרִים וַיָּבֹאוּ בְּעָרֵיהֶם
וּבְמִבְצְרֵיהֶם עַל תַּלְמִירָה הַמַּלְכָּה וְעִם בְּנָהּ ׃
וַיַּרְא כּוֹרֶשׁ כִּי בָאוּ בְעָרֵיהֶם וַיַּעַשׂ בְּעָרְמָה וַיַּעֲזוֹב אֶת הַמַּחֲנֶה וַיִּבְרַח
וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי שִׁיטִיאָה מֵעָרֵיהֶם עִם בֶּן מַלְכָּם לִרְדּוֹת אַחֲרֵי כּוֹרֶשׁ וַיַּסֵּב
הַמֶּלֶךְ אֶת פָּנָיו וַיַּרְבֵּק אַנְשֵׁי שִׁיטִיאָה וַיַּךְ מֵהֶם שְׁלֹשׁ מֵאוֹת נְפָשׁוֹת
וַיִּפּוֹל גַּם בֶּן הַמֶּלֶךְ עִמָּהֶם ׃ וַיְהִי כִּי רָאֲתָה תַלְמִירָה
הַמַּלְכָּה כִּי מֵת בְּנָהּ תִּתְעַצֵּב מְאֹד וַתִּתְאַכְזֵר וַתָּשֶׂם אֶת נַפְשָׁהּ לַמּוֹת י
וַתֵּלֶךְ וַתֶּאֱרֹב וַתִּלְכּוֹד אֶת מַעְבְּרוֹת הֶהָרִים אֲשֶׁר לְשִׁיטִיאָה ׃
וַיְהִי כְּצֵאת כּוֹרֶשׁ הַמֶּלֶךְ מֵאֶרֶץ שִׁיטִיאָה בְּהַשְׁקֵט וּבְבִטְחָה כִּי לֹא שָׂם
לִבּוֹ לָאוֹרֵב וַיַּעֲבֹר כָּל מַחֲנֵהוּ וַיִּשָּׁאֵר עִמּוֹ מְתֵי מְעַט וַיָּלֶן בֵּין שְׁנֵי ה
הֶהָרִים וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַתִּפּוֹל תַּלְמִירָה ת
הַמַּלְכָּה עַל מַחֲנֵה כּוֹרֶשׁ פִּתְאוֹם וַתַּךְ בְּמַחֲנֵה כּוֹרֶשׁ מָאתַיִם אֶלֶף גִּבּוֹרֵי

ובשנת א' למלכו העיר אלהינו את רוח כורש מלך פרס ויזכור המלך
את נדרו אשר נדר לשלח את הגולה ואת כלי הקדש מבבל לירושלם
אז נקראו כל זקני הגולה לפני מלך כורש ויאמר להם המלך
מי בכם מכל עם אלהי השמים אשר ידבנו לבו לעלות ירושלם אל מ
מקום רגלי האלוה הגדול לבנות את בית היכלו אשר הרס נבוכדנצר
מלך בבל אשר הרשיע לעשות מכל המלכים אשר היו לפניו ויעל ו
ויבנה ויהי אלהיו עמו כאשר ידבנו לבו: ואני כורש עבד
אלהיכם אשר המלכתי מפיו אתן מהוני ומאוצרותי לכל בדק בית
אלות הגדול הזה אשר המליכני על מלכות מדי ופרס ואשר עזרני
על מלכות כשדים להשחיתו. אז עלו כל זקני הגולה ועזרא
הסופר ונחמיא בן חבליה ומרדכי וישוע וזרובבל בן שאלתיאל ב
בראשם ושאר ראשי הגולה ויבאו ירושלם ויבנו את היכל יי במדה
אשר נתן להם המלך ויבנו את המזבח כמשפט ויערכו עצים על ה
המזבח ואת הבשר שמו על העצים ואש הקדש לא מצאו. ויתפלל
עזרא הסופר ונחמיא בן חבליה ומרדכי וישוע ושאר ראשי הגולה
אל יי ויאמרו ארון כל העולמים אתה נתתה בלב מלך פרס לבנות
את ביתך ולשלוח עניי עבדיך וכהניך לזבוח את זבחיך ולהעלות ע
עולותיך כאשר עשו אבותינו החסידים לפניך והנה אנחנו
באנו אל המקום ונבונן את מזבחו במתכונתו ונזבחנו זבח וערכנו עצים
על העולה ואין לנו ממשלת להקריב לפניך אש זרה והאש הקדושה
איננה עמנו כי הסתירה ירמיהו הנביא עבדך ושאר ראשי כהניך אשר
הלכו בגולה בימי נבוכדנצר. ועתה מה לעשות אלהי
השמים תן לנו עצה ועזרת כי הממשלה בידך לגדל ולחזק לעזור
לעבדיך:
יז ויהי בהתפללם בדברים האלה ושם היה זקן אחד מן הכהנים
ויזכור את המקום אשר החביא שם ירמיהו הנביא את האש ה
הקדושה. ויצא הזקן ההוא אל מחוץ למחנה וילכו אחריו כל
הזקנים והנה אל תחת החומה בור אחד ואבן גדולה עליו והיא ה
היתה מטוחה בטיחה של סיד וישאו את הטיחה ויגללו את האבן
מפי הבור ויראו מים שמן ועב כדבש וישובו ויגידו לעזרא ויבוא
עזרא אל הבור ההוא ויאמר אל הכהנים רדו אתם ושאו את המים
בחפניכם ואל יגע שם איש זר כי אם הכהנים מזרע אהרן הכהן.
וירדו הכהנים וישאו מן המים בחפניהם וילכו אל ההיכל
ויזרקו המים על המזבח ועל העצים. ויהי בעשותם כן
ותבער פתאום אש נורא ואדיר ותלהט הלהב והאש אוכלת והולכת
ומתחזקת מאד וינוסו הכהנים משם ולא יכלו לעמוד מפני ה

וימהרו סופרי המלך לכתוב ככל אשר שאל זרובבל מאת המלך
לבנות את חרבות ירושלם וישלח המלך דריוש אל כורש מלך פרס ל
להיות ידו עמו בדבר הזה לשלם את נדרם לכונן את בית יי אשר ב
בירושלם. אז העביר כורש בכל מלכותו לאמר מי בכם מכל עם
אלהי השמים אשר נשאו לבו לעלות ליסד ולבנות ואני אתן מ
מאוצרותי את בדק עבודתם עד כלותם לבנות. ויכתבו הסופרים
סופרי המלך על פי המלך דריוש מלך מדי וכורש מלך פרס לשרים
ולפחות מושלי בעבר הנהר ולארומים ולצורים לצידון ולשומרונים
ולאסת שומר פרדס הלבנון ידוע יהיה לכם כי העיר אלהי השמים
ארת לבבנו לשלוח את גלות עמו אשר הגלה נבוכדנצר מלך בבל ל
להשיב את כלי הבית הגדול והקדוש אשר נקרא שם אלהי ישראל ע
עליו ולבנות מקדשו להקים מזבחו ולעלות התמיד עליו דבר יום
ביומו ולבנות היכל קדש הקדשים ולכונן הארמון על משפטו ו
ולבנות פרוצת ירושלם. ועתה בבאם אליכם התאמצו להיות ידיכם
לעזרתם למלאת להם כל מחסורם לכסף ולזהב ולנחשת ולברזל ו
ולעצים ולאבנים ולבונים ולהוצבים עד אם כלו לבנות לתת לבדק ה
המלאכה כל אשר ישאלו בפיהם גם לחטים ושעורים ושמן ויין לכל
מחסור בדק המלאכה וגם בדק המזבח לתת פרים בני בקר ואילים
ועתודים וכבשים והורים בני יונה וסלת ושמן ומלח וכל בדקי ד
דבר מזבח העבודה עד כלותה ועל הארומים צוו שני המלכים
לתת שבמם בעבודת בית יי תחתכי היו בעזרת הכשדים להרסו
להיות נותנים מס דבר שנה בשנה חמשת ככרי זהב לחזק את בדק
הבית עד כלותם לבנות הבית עיר הקדש והצוריים והצידונים ו
והארומים ועברי המלך אשר בלבנון אשר תחת יד אסת שומר ת
הפרדס לכרות עצים מן הלבנון למשוך מים הלבנון ועד ים יפו
למלאת עבודת בית האלהים ואיש אל יניא אותם עד כלותם
כל המלאכה ויכתבו הסופרים את כל הדברים האלה ככל אשר צוו
שני המלכים ויחתמו ויתנו לזרובבל בן שאלתיאל ולנחמיה בן ח
חכליה:

יו ויהי בעת ההיא ויחלה דריוש מלך מדי למות ויהי כי קרבו
ימיו וישלח ויקרא לכורש מלך פרס חתנו בעל בתו ויבא אליו ו
וימליכהו תחתיו ותהי הממלכה אחת למדי ופרס. ודריוש
המדי נאסף אל עמיו וימלוך תחתיו כורש מלך פרס על מלכות מ
מדי ופרס. וימליכו שרי מדי ופרס את כורש חתן דריוש על
מלכות פרס ומדי ומהיום ההוא והלאה מלכות מדי ופרס נעשו יחד
והיה למלכות אחת וישב כורש על כסא מלך בבל אשר לכשדים.

ובשנת

המלך יושב על כסאו ונזר תפארתו על ראשו ואפומניאה בת א
אבשיאוש המקדוני פילגשו יושבת נגדו ותשלח ידה ותסר את נזר ה
המלך מעל ראשו ותשימהו על ראשה והמלך שוחק למולה ובאשר
בעסה אין המלך יכול לנהלה ולשבכה למען חסר בעסה ומי לא יאמין
לדבר כי האשה קשה מכלם כי כח שמשון הכשילה אשה ודוד ה
הסתה אתו וארת שלמה היא הטתו נתפתהו ורבים לבוריה ואין מספר
לחרוגיה כי עצמו ורבו חלליה ואת זאת ללמד דעת כי ימשול איש
אחד למושל על כל הארץ לא יספרו יושביה מרוב וכלם יחרדו ו
וירעדו ויחילו מאימתו כי הוא מושל בכל ועל כל אשה שר ומלך
למשול בה ואליו תשוקתה נתנה ולא יוכל לכבשנה למשול בה וגם א
אדם אבי כל יושבי הארץ אשתו הטתו לעבור את פי יי אלהיו ועליו
בגזרת המות עד צאצאיו אחריו עתה כאשר נערבת חזקת האשה ומי
לא יאמין לדבר הזה כי מתחלת העולם ועד אחריתו לא נעבר הדבר
הזה מלרעת כי אמת אדבר ;

ועתה אודיע למלך ולכל השומעים כי הבל המלך המושל בארץ וט
והבל היין המושל במלך והבל האשה ועלתה מושלת בשלשתן ו
והאמת מושלת בכל אשר בשמים ובארץ בימים ובתהומות תחזק
האמת נגד אלהים ואדם כי במכון האמת לא יכון השקר כי על האמת
נבנו שמים וארץ ואמת יי אלהינו לעולם ועד. ויענו כל הנצבים
על המלך ויאמרו אמת אז אמר המלך א זרובבל גשה נא אלי. ויגש
וישלח המלך את ידיו ויקרבהו אליו ויחבקהו וינשקהו נגד כל העם
הנצבים המלך ויאמר ברוך יי אלהי זרובבל אשר נתן בו רוח אמת כי
אלהים אמת הוא יכון כסאו על האמת ויתר הכל הבל. ויענו כל
השרים והסגנים והפרתמים וכל העם לאמור אמנם אמת גדולה מכל
ואין בעולם להתיצב למולה כי היא מושלת בשמים ובארץ והכל ע
עליה ואמת אלהי זרובבל אשר נתן בפיו רוח אמת לשבח ולהלל את ה
האמת נגד אלהים ומלך ואדם. ויצו המלך למלאת חק הכבוד
אשר נמצא כתוב במגלת הספר וימלא כל זה לזרובבל כי מצא חן ב
בעיני המלך והשרים משני רעיו. ויאמר המלך אל
זרובבל. שאל בכל אשר בנפשך על כל הכתוב במגלה ואעשה לך עד
חצי המלכות ואתן לך. ויען זרובבל א המלך. יזכר נא אדני
המלך את הנדר אשר נדרת אתה וכורש המלך לאלהי השמים ל
לבנות את ביתו ולהשיב את כלי מקדשו אל מקומם ואת גלות א
אלהי השמים לשלום לעברו בבית מקדשו אשר נקרא שמו עליו
והשרת שכינתו למען יתפללו אל אלהים הגדול אלהי השמים בעד
המלך ומלכותו כי אין לאחר גבר הנדר לאלהי השמים. ויצו המלך

פנים וחיה בצאת היין מקרבם שכחו את כל אשר עשו ולא עוד נבינו
ויזכרו כי עבר היין מהם ויאמרו לא עשינו מאומה ומי לא יאמין
בכל זאת כי היין חזק מן המלך בעת אשר ימשול בו. כי את רגלי
האדם יעקל מלכת ועיניו רואות אשר לא נכון ופיהו יהגה שיח כל
למו. הלא לכם לדעת כחזק היין מן המלך אשר ככה היא עושת
ויתמהו השומעים מאד:

יד ויקרא המלך אל זרובבל הוא השלישי ויאמר לו ספרה גם אתה
אשר חיבתך באשר ספרו רעיך. ויען אספר. ויאמר הקשיבה והאזינה
דברי המלך והשרים הפרתמים והפחות וכל העם הנצבים אמנם חזק
וגדול המלך מכל והיין מחליש המלך בחזקתו עת מושלו בו ואין ל
לכחש בחזקת המלך ובחזקת היין אבל האשה חזקה מן היין ומן
המלך ומכל נטעי הכרמים אשר יוצא מהם יין ואיך לא תחזק האשה
מן המלך והיא ילדה את המלך ותניקהו ותאמנהו כחיקה ותגדילהו
ותכלכלהו ותלבישהו ותרחץ צוארו מעליו ותיסרהו ותמשול בו ב
כאם בבן כטנה ומוראתה נופלת עליו ויחרד לקול גערתה כי פעם ת
תכנו ופעם תגער בו ואם תטה אליו השבט יברח מפניה לנוס חוצה
כי יראתו עד אשר יגדל הנער לחיות בחור את מוראה לא ישכח ו
ואת כבודה לא ימיר ואת פניה ישא בכל עת כבן לחורתו ואחר בן
אם ישא עיניו וראה אשה יפת תואר יתאוה ליופי מראה לשחוק בה
כי תרבק נפשו בה ולבו יטה אליה ולא ימיר אהבתה בכל הון ואת ב
באמו הורתו ובאביו מולידו יעזוב אביו ואמו ויבגד בם לאהבת
יופי האשה והארה ורבים נפתו לאהבת האשה ורבים נסכלו ונשגעו ל
למענה כי ישגו בה ורבים נהרגו בגלליה וירדו ביגון שאולה ורבים
חכמי' נלכדו ברשתה ונבונים נוקשו במכמרתה שטנה בין אחים תעיר
ואוהבים תפרידה ויבגדו איש באחיו הלא לכם לדעת אם תעבור אשת
יפת תאר נבה איש והוא נושא כל כלי חמדה הלא עיניו צפורת אליה
אל מראה יופיה כי לבבו נוטה אליה את כי תען דבר שיח מפיה ואת
כל אשר בידו יעזוב ופירתו פהות ומביט אליה כי חטתו למשוך לבו
אליה ומי לא יאמין על זאת ויודו על האמת בחוזקת הנשים כפרו
נא והגידו למי תעמלו ותיגעו ולמה תגולו ותאגרו הון רב הלא
לנשים ולסנורת להם כל כלי חמדה זהב וכסת ועדי עדיים וכל כלי
יקר משבצות זהב ומור ואהלות וכל מיני בשמים ושמן מרקחת
וקטרת נעים הלא לאשה תבינו כל אלה ואם יפרוץ אדם פרץ ו
והלך אל מקום מערב הדרכים במדברות או בהרים או ביערים
או בימים ונלחם ורצח ושלל וחמס ובזז וחטת וישפך דמים לפי בצעו
למי יבא השלל והבז והמלקוח הלא לאשה יביאו ואנכי ראיתי את
המלך

לְאַחַר. וְכָתַב. אֵין כְּמֶלֶךְ חָזָק בָּאָרֶץ. וְהַשֵּׁנִי כָּתַב אֵין כַּיַּיִן חָזָק בָּאָרֶץ.
וְהַשְּׁלִישִׁי הוּא זְרוּבָּבֶל כָּתַב אֵין כְּאִשָּׁה חֲזָקָה בָּאָרֶץ. וַיְהִי כְּכַלּוֹתָם לִכְתּוֹב אֶת חִידוֹתֵיהֶם וַיָּשִׂימוּ אֶת הַמְּגִלָּה הַזֹּאת מְרַאֲשׁוֹתֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ עָר וְעֵינָיו עֲצוּמוֹת וְהוּא מַקְשִׁיב אֶת לַחַשׁ דִּבְרֵיהֶם. וַיְהִי בְּתַתָּם אֶת הַמְּגִלָּה תַּחַת הַכְּסָתוֹת מְרַאֲשׁוֹתֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּיקַץ הַמֶּלֶךְ כְּמֵקִיץ מִשְּׁנָתוֹ וַיַּעֲבֵר אֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל עֵינָיו וַיְבַקֵּשׁ מְרַאֲשׁוֹתָיו וַיִּמְצָא אֶת מְגִלַּת הַסֵּפֶר אֲשֶׁר כָּתְבוּ שְׁלֹשֶׁת הַבַּחוּרִים וַיִּפְתַּח וַיִּקְרָא וַיַּעֲמֹד כֹּחַ עַד בֹּא אֶת כָּל הַשָּׂרִים וְהַפַּחוֹת וְהַפַּרְתְּמִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינָה וַיִּקְרָא שְׁלֹשֶׁת הַבַּחוּרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר קִרְבוּ לִי אִישׁ סִפְרוֹ וְהַשְׁמִיעוּ פֵּשֶׁר דִּבְרֵי חִידוֹתֵיכֶם וְהַטּוֹב וְהַיָּשָׁר מִשְּׁלָשְׁתְּכֶם אֲמַלֵּא אֶת כָּל הַכָּתוּב בִּמְגִלַּת לְכַבְּדוֹ וּלְנַשְּׂאוֹ. וַיִּקְרַב הָרִאשׁוֹן וַיִּקְרָא אֶת מִכְתָּבוֹ וַיֹּאמֶר יִשְׁמַע נָא הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים אֶל דִּבְרֵי אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵין כְּמֶלֶךְ חָזָק בָּאָרֶץ. וַיִּגַּשׁ הַשֵּׁנִי וַיֹּאמֶר אֵין כַּיַּיִן חָזָק בָּאָרֶץ. וְהַשְּׁלִישִׁי הוּא זְרוּבָּבֶל אָמַר אֵין כְּאִשָּׁה חֲזָקָה בָּאָרֶץ. וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים שָׁמַעְנוּ דִּבְרֵי חִידוֹתֵיכֶם אַךְ הַמְלִיצוּ פֵּשֶׁר דִּבְרֵיכֶם וְנִשְׁמַע:

יג וַיַּעַן הָרִאשׁוֹן וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ וּבִי הָאֲנָשִׁים הַגִּבּוֹרִים הֲלֹא יְדַעְתֶּם אֶת כֹּחַ הַמֶּלֶךְ וְחֶזְקַת מַלְכוּתוֹ עַל הָאָרֶץ וְהַיָּם וְהָאִיִּים וְעַל כָּל הַגּוֹיִם וְהַלְּשׁוֹנוֹת לְהָמִית וּלְהַחֲיוֹת אִם יְצַוֶּם לְהוֹצִיא צָבָא וְיֵצְאוּ לַחוּצוֹת כֻּלָּם וְלֹא יָסוֹבּוּ פְּנֵיהֶם כִּי יִקְדְּמוּ אֶל הַמָּוֶת וְאִם יֹאמַר לַהֲרוֹס חוֹמוֹת יֶהֶרְסוּ. וְאִם יַחֲרִשׁוּ וְיִזְרְעוּ וְיִקְצְרוּ אֶת תְּבוּאַת הָאָרֶץ וְהֵרִימוּ אֶת תְּרוּמַת הַמֶּלֶךְ טֶרֶם יֹאכְלוּ מִן הַתְּבוּאָה כִּי יְרֵאִים הֵם מִן הַמֶּלֶךְ וְכֻלָּם יִרְעֲדוּ מֵאֵימָתוֹ אֲשֶׁר הוּא אָדוֹן וְגִבּוֹר עַל כֻּלָּם וְאֵין מִכֻּלָּם לְהָפֵר אֶת דְּבָרָיו וְאֶת מִצְוָתוֹ. עַל כֵּן יַאֲמִינוּ דְּבָרַי כִּי אֵין כְּמֶלֶךְ חָזָק בָּאָרֶץ. וַיִּתְמְהוּ כָּל הַנִּצָּבִים עַל הַדָּבָר הַזֶּה:

וַיַּעַן הַשֵּׁנִי וַיֹּאמֶר בִּי אֲדוֹנִי וּבִי הָאִישִׁים הַמְּחֻכָּמִים אָמְנָם כֻּלְּכֶם יְדַעְתֶּם אֶת חֶזְקַת הַמֶּלֶךְ וְתוֹקֶף מֶמְשַׁלְתּוֹ אֲשֶׁר הוּא רוֹדֶה וּמוֹשֵׁל בָּאָרֶץ וְאֵימָתוֹ וּפַחְדּוֹ עַל כָּל בְּנֵי אָדָם כַּאֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם בְּאָזְנֵיכֶם. וְאַתָּה הַיַּיִן חָזָק מִן הַמֶּלֶךְ כִּי כָּל גְּבוּרַת הַמֶּלֶךְ אֱמֶת הִיא. וְכַאֲשֶׁר יִשְׁתֶּה הַיַּיִן יִמְשׁוֹל בּוֹ וְיַטֶּה לִבּוֹ אֶל דְּבָרִים אֲחֵרִים לְרַנֵּן וּלְזַמֵּר וּלְרַקֵּד וְאַתָּה לְהִסְתַּכֵּל כִּי נֶהְפַּךְ לִבּוֹ לְיַיִן לְהַרְחִיק קְרוֹבִים וּלְקָרֵב רְחוֹקִים לְהָמִיר אוֹהֲבִים וּלְכַבֵּד זָרִים. וּלְבִלְתִּי שְׂאֵת פְּנֵי אָב וְאֵם וְגַם אָח שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ הֲלֹא יְדַעְתֶּם כִּי חֶזְקַת הַיַּיִן כֵּן הוּא אִם יִשְׁתֵּהוּ אִישׁ כָּל לָמַד סֵפֶר יֶהְגֶּה רְנָנוֹת. וְאִישׁ מַחֲרִישׁ יָרִיעַ וְסוֹד סֵתֶר יְגַלֶּה וּמַעֲשֶׂה סָתוּם יוֹצִיא חוּץ וְאַנְשֵׁי עִצָּבוֹן יִשְׂמַח וַאֲבֵלִים וְדַאֲבֵי נֶפֶשׁ וְאַנְשֵׁי תְמוּתָה אִם יִשְׁתּוּ מִמֶּנּוּ יָשִׂישׂוּ וְיָגִילוּ בוֹ וְאַנְשֵׁי דְאָגָה יְזַמֵּר וּמְעוֹנֵי כֶבֶל לְהוּקִים לָמוּת אִם יִשְׁתּוּ יַיִן יִשְׁתַּכְּרוּ וְחֶרֶב עַל רֵעֵהוּ יַבְרִיק שִׁכּוֹר וּלְאַנְשֵׁי בְשָׂרוֹ יָעִיז

בְּבֵיתֶךָ אַךְ כִּי נַפְשִׁי יוֹדַעַת כִּי אֵין כְּעֶרְכְּךָ בְּכָל בְּנֵי עַמֶּךָ. וַיֵּצֵא דָנִיאֵל
מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ לִפְנוֹת עֶרֶב וַיָּקָם וַיִּתְפַּלֵּל אֶל אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם לַתֵּת בְּלֵב
הַמֶּלֶךְ לְשַׁלְּחוֹ לָלֶכֶת לַעֲבוֹד אֱלֹהָיו. וַיָּלֶן בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיַּשְׁכֵּם
בַּבֹּקֶר וַיֵּלֶךְ אֶל עֲדַת הַגּוֹלָה וַיִּמְצָא שָׁם אֶת זְרוּבָּבֶל בֶּן שְׁאַלְתִּיאֵל בֶּן
יְכָנְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיְקִימוּהוּ דָנִיאֵל מִתּוֹךְ הַגּוֹלָה וַיַּחֲזֵק בְּיָדוֹ וַיּוֹלִיכֵהוּ
אֶל הַמֶּלֶךְ וַיְנִיפֵהוּ לְפָנָיו. אָז אָמַר דָנִיאֵל הִנֵּה לְךָ אִישׁ תַּחְתַּי כְּעֶרְכִּי
וִיהְיֶה בְּמוֹנִי וְהוּא מִן בְּנֵי יְהוּדָה מִן הַפַּרְתְּמִים מִזֶּרַע הַמְּלוּכָה מִבְּנֵי
שְׁאַלְתִּיאֵל בֶּן יְכָנְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה וְהוּא אִישׁ חַיִל מְלֵא רוּחַ חָכְמָה וְדַעַת
אֱלֹהִים בְּכָל אֲשֶׁר כִּי וְלֹא נוֹפֵל הוּא מִמֶּנִּי וְלֹא נֶחְסַר וְיִהְיֶה לְךָ לְנֶאֱמָן
וּלְיוֹעֵץ כְּמוֹנִי וְאוֹתִי תְּשַׁלַּח לְהַרְגִּיעַ בִּמְקוֹמִי. וַיַּאֲמֵן הַמֶּלֶךְ לְכָל
אֲשֶׁר סִפֵּר לוֹ דָנִיאֵל וַיְשַׁלְּחֵהוּ לָלֶכֶת וַיִּשְׁתַּחוּ דָנִיאֵל לַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ ח
חִבֵּק אֶת דָנִיאֵל וַיְנַשְּׁקֵהוּ וַיְצַו וַיִּתֵּן לוֹ מַתָּנָה כְּיַד הַמֶּלֶךְ וַיְשַׁלְּחֵהוּ וי
וַיֵּלֶךְ. וַיְהִי זְרוּבָּבֶל לְמֶלֶךְ תַּחַת דָנִיאֵל וַיִּתֵּן דָנִיאֵל אֶת כָּל אֲשֶׁר
נָתַן לוֹ הַמֶּלֶךְ לְנִכְשְׁלֵי הַגּוֹלָה וְאַחֲרֵיכֵן הָלַךְ אֶל מְקוֹמוֹ אֶל שׁוּשַׁן הַ
הַבִּירָה אֲשֶׁר בְּעֵילָם הַמְּדִינָה וַיַּעֲבֹד שָׁם אֶת יְיָ אֱלֹהָיו עַד יוֹם מוֹתוֹ
בְּקֶרֶב אֶחָיו עֲדַת הַגּוֹלָה אֲשֶׁר שָׁם. וּזְרוּבָּבֶל אִישׁ חַיִל וְאִישׁ מַצְלִיחַ
נָבוֹן וְחָכָם מְלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי סָמַךְ דָנִיאֵל אֶת יָדָיו עָלָיו וַיִּמְצָא חֵן
בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וַיֶּאֱהָבֵהוּ מְאֹד לְאַהֲבַת דָנִיאֵל וַיְשִׂימֵהוּ לְנָגִיד עַל כָּל ה
הַשָּׂרִים וְרֹאשׁ עַל שְׁנֵי שָׂרֵי הַצָּבָא שׁוֹמְרֵי רֹאשׁ הַמֶּלֶךְ׃
יב וַיְהִי הַיּוֹם וַיֵּאָסְפוּ כָּל הַשָּׂרִים לְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ כְּמִשְׁפָּטָם
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הַמֶּלֶךְ הַרְאִיתֶם בְּכָל הָאָרֶץ כָּאִישׁ הַזֶּה זְרוּבָּבֶל אִישׁ נָבוֹן
וְחָכָם כְּרוּחַ דָנִיאֵל וַיֹּאמְרוּ נָכוֹן דְּבַר הַמֶּלֶךְ. וַיְהִי בְּעֵת הַצָּהֳרַיִם עֵת
אֲשֶׁר יִשְׁכַּב הַמֶּלֶךְ אַחֲרֵי אָכְלוֹ וַיִּשְׁכַּב עַל מִטָּתוֹ וַיִּישַׁן וַיִּתְיַצְּבוּ שְׁנֵי הַ
הַשָּׂרִים שׁוֹמְרֵי רֹאשׁוֹ כְּמִשְׁפָּטָם לִשְׁמוֹר וּזְרוּבָּבֶל עִמָּהֶם בְּרֹאשָׁם ו
וַיַּעַמְדוּ סְבִיבוֹת הַמֶּלֶךְ עַד בּוֹשׁ עַד עֵת תְּעִירָתוֹ וְהַמֶּלֶךְ כָּבֵד כִּי נש
נִשְׁתַּכֵּר כַּיַּיִן וַיֵּלְאוּ שְׁלֹשֶׁת הַבַּחוּרִים לַעֲמוֹד. וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ
הָבוּ וְנָחִירָה לָנוּ חִידוֹת דִּבְרֵי חֲכָמִים אִישׁ וְאִישׁ לְפִי עָרְמָתוֹ וְנַהַבְנוּ
אֶת דִּבְרֵי חִידוֹתֵנוּ עַל מְגִלַּת סֵפֶר וְנְשִׂימָה אֶת הַמִּכְתָּב תַּחַת מְרַאֲשׁוֹתֵי
הַמֶּלֶךְ עַד שֶׁיִּיקַץ מִשְּׁנָתוֹ וְיִרְאֶה הַמְּגִלָּה וְיָבִין כְּבַשֵּׂר דְּבָרֶיהָ וְהָיְתָה
הָאִישׁ אֲשֶׁר יֵרָאוּ דְּבָרָיו מֵחֲכָמִים מִשְּׁנֵי רֵעָיו מְעוֹרֶבֶת עַל חִידוֹת אֶ
אֶחָיו יִהְיֶה לַמֶּלֶךְ לְמִשְׁנֶה וְגַם בְּמוֹשַׁב הַכִּסֵּא וְהַמֶּרְכָּבָה וְאֵת לָצֵאת
וְלָבֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּגוֹרַל הַמִּשְׁנֶה וְכָל כְּלֵי שֻׁלְחָנוֹ יִהְיוּ כְּלֵי זָהָב וְרֶסֶן
זָהָב יִנָּתֵן עַל לְחָיֵי סוּסוֹ וְגַם כֶּתֶר הַמִּשְׁנֶה יִנָּתֵן בְּרֹאשׁוֹ וּמַתְּנַת מִשְׁנֶה
יִקַּח מֵאֵת הַמֶּלֶךְ וּשְׁאֵלָתוֹ לְכָל דָּבָר יִתֵּן הַמֶּלֶךְ וְרֵעַ לַמֶּלֶךְ יִהְיֶה.
וַיֹּאמְרוּ כֻּלָּם יְהִי כֵן וַיִּכְרְתוּ בְּרִית וַיְקִימוּהָ כְּדַת מָדַי וּפָרַס אֵין לְהָמִיר
וַיָּבִיאוּ אֶת קֶסֶת הַסּוֹפֵר וְהַמְּגִלָּה וַיַּפִּילוּ הַגּוֹרָל לִשְׁלָשְׁתָּם וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל
לאחר

הֲרוֹמֵשֹׂת וְהַשֹּׁרֶצֶת עַל פְּנֵי כָּל הָאָרֶץ לְיִרְאָה אֹתוֹ וְלִפְחוֹד מִפָּנָיו כִּי בְּצֶלֶם אֱלֹהִים נִבְרָא הָאָדָם לָתֵת מוֹרָאוֹ עַל הַכֹּל   וְעַתָּה אִם יִיטַב בְּעֵינֶיךָ הֲרֹת מִמֶּנִּי וְאַבְּנוּ וַאֲאַבְּדֶנּוּ בְּאֶחָד מִן הַפְּסִילִים אֲשֶׁר אִבַּדְתִּי רַק אַל תִּמְשׁוֹל כִּי שָׂרֶיךָ לְהָרַע לִי. וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ לֵךְ וַעֲשֵׂה כֵּן אִם תּוּכַל וְאַל תִּירָא

וַיִּשְׂמְחוּ כָּל הַשָּׂרִים מְאֹד בֶּאֱמוֹר הַמֶּלֶךְ לְדָנִיֵּאל לְהִתְגָּרֶה בַּתַּנִּין כִּי אָמְרוּ עַתָּה יֹאבַד דָּנִיֵּאל כִּי לֹא יוּכַל לְהִתְיַצֵּב נֹכַח הַתַּנִּין וַיֵּלֶךְ דָּנִיֵּאל מֵאֵת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּעַשׂ כְּלִי בַרְזֶל כִּמְסָרְקֵי הַפִּשְׁתִּים   וַיַּדְבֵּק גַּבֵּיהֶם גַּב עַל גַּב פְּנִימָה וְקוֹצֵיהֶם פּוֹנִים חוּצָה מִסָּבִיב לְטוּשִׁים וַחֲדוּדִים ו וַיְגוֹלֵל עֲלֵיהֶם כָּל מִינֵי הַמַּאֲכָלִים חֵלֶב וָדֶשֶׁן וְכָל דִּבְרֵי שׁוּמָן וְגַם מ מְטוּחַת גָּפְרִית וּשְׂרֵפָה נָתַן בּוֹ עַד נֶעֶלְמוּ קַרְנֵי הַבַּרְזֶל וְהַחֲרוּצִים וַיְהִי כְּמַרְאֵה הַכִּבְרוֹת הַמּוּנָחָה וַיַּשְׁלִיכָהּ דָּנִיֵּאל אֶל פִּי הַתַּנִּין וְהַתַּנִּין אָז ל לִבְלֹעַ וּלְקַבְּלָהּ בְּתַאֲוַת נַפְשׁוֹ וַיְהִי בְּבוֹאָהּ אֶל פִּיו וַתֵּרֶד אֶל חַדְרֵי ב בִטְנוֹ וַיִּמַּס הַחֵלֶב וְהַדֶּשֶׁן מֵעַל לְקוֹצֵי הַבַּרְזֶל וַיָּבֹאוּ רָאשֵׁי הַחֲרוּצִים הַמְחוּדָּדִים בִּמְעֵי הַתַּנִּין וַיִּנָּקְבוּ וַיָּחֶל הַתַּנִּין וַיִּכָּשֵׁל וַיָּמָת לְעֵת מ מָחֳרָת.   וַיְהִי לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים וַיָּבֹאוּ הַכַּשְׂדִּים וְהַבַּבְלִיִּים לִדְרוֹשׁ אֶל הַתַּנִּין כְּמִנְחַת יוֹם בְּיוֹם וְאֵינֶנּוּ רַק עָלָה הַבְּאוֹשׁ מִן הַמְּעָרָה וְהִנֵּה אֱלֹהֵיהֶם מֵת נָפוּחַ נִבְאַשׁ וַיִּתְעַצְּבוּ הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר לָהֶם מְאֹד עַל דָּנִיֵּאל וַיֹּאמְרוּ מַה זֹּאת עָשָׂה דָנִיֵּאל הַיְּהוּדִי לִשְׁנֵי אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר הִכְחִיד וַיַּךְ אֶת בֵּיל וְגַם אֶת הַתַּנִּין וְעַתָּה אִם יַסְגִּירֶהוּ הַמֶּלֶךְ בְּיָדֵינוּ יוּמָת ו וְאִם לֹא יָרוֹעַ יִהְיֶה לַמֶּלֶךְ כִּי לֹא יִחְיֶה.   וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ כִּי קָשְׁרוּ עָלָיו עַם הָאָרֶץ וַיִּשְׁלַח וַיַּךְ אֶת גְּדוֹלֵיהֶם וְאֶת שָׂרֵיהֶם עִם הַקָּמִים עַל דָּנִיֵּאל לְפִי חָרֶב׃ א

וְדָנִיֵּאל זָקֵן מְאֹד וַיָּבֹא דָנִיֵּאל וַיִּשְׁתַּחוּ לַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לוֹ בִּי אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הִנֵּה זָקַנְתִּי וְאֵין בִּי כֹּחַ לַעֲמוֹד וְלָצֵאת וְלָבֹא בְּמִשְׁפַּט הַמְּלוּכָה וַיַּבְנִיעוּנִי פָּרִיצֵי עַמְּךָ בְּאֵיבָתָם כִּי בְּבוֹר הָאֲרָיוֹת הוֹרִידוּנִי זֶה פַּעֲמַיִם גַּם עִם הַתַּנִּין וַיְמַלְּטֵנִי יְיָ אֱלֹהַי אֲשֶׁר חָסִיתִי בוֹ וְגַם נַפְשִׁי דָּמוּ לִק לְקַחְתָּהּ לַהֲמִיתֵנִי בְּקִנְאָתָם אֲשֶׁר קִנְאוּ לִפְסִילֵיהֶם וֵאלֹהֵי חֲשָׁבַנִי מִ מִשְׁחִיתוֹתָם וְאֶת שְׁלֹשֶׁת רֵעַי הֵבִיאוּ אֶל כִּבְשַׁן הָאֵשׁ לִשְׂרוֹת וּבַכֹּל זֹאת חָזְקָה יַד אֱלֹהֵינוּ לְעֶזְרָתֵנוּ.   וְעַתָּה אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ תִּפּוֹל נָא תְחִנָּתִי לְפָנֶיךָ לְשַׁלְּחֵנִי לָלֶכֶת לְבֵיתִי לְהַרְגִּיעַ וְלַעֲבוֹד אֶת אֱלֹהֵי אֲבוֹתַי כִּי זָקַנְתִּי וְאֵין בִּי כֹחַ לַעֲצוֹר עוֹד.   וַיַּעַן הַמֶּלֶךְ אֶת דָּנִיֵּאל וּמִי יִשְׁמַע לְךָ לְדָבָר הַזֶּה לְשַׁלֵּחֲךָ וְאַתָּה אִישׁ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאִם ת תַּעַזְבֵנִי אֵיךְ תִּכּוֹן מַלְכוּתִי בְּלֶכְתְּךָ מֵעִמִּי אָמְנָם יָדַעְתִּי כִּי זָקֵן אַתָּה ו וְאֵין בְּךָ כֹחַ לַעֲמוֹד לָצֵאת וְלָבֹא בְּמִשְׁפַּט הַשָּׂרִים שָׂרֵי הַמְּלוּכָה אַךְ אִם תִּתֵּן לִי אָדָם כָּמוֹךָ אִישׁ מִבְּנֵי עַמְּךָ חָכָם וְנָבוֹן וּמָלֵא רוּחַ אֱלֹהִים כָּמוֹךָ וִיהִי עִמִּי תַּחְתֶּיךָ כְּמִשְׁפָּטֶךָ אוֹ אֲשַׁלֵּחֲךָ לְשָׁלוֹם לָנוּחַ וּלְהַרְגִּיעַ בְּבֵיתְךָ

ישתה רק כהניו הם האוכלים את מערבת שולחנו ועוללותיו אוכלים ועתה תשמע לי להסגיר את כהניו בידי ואני אגיד לך את ערמתם ואת עשייתם אשר מפתים אותך ועמך להשתחוות לחבל ותהו. ויאמר המלך לו יהי כדבריך ויצו דניאל ויסגרו את דלתות ההיכל אשר לביל ואת שעריו בלתי השער אשר בא המלך. אז אמר דניאל הגישו אלי האפר ויפרשו את האפר על פני רצפת ההיכל והכהנים לא ידעו מה דניאל עושה. ויהי בכלותם לעשות כן ויצא המלך ודניאל מן ה השער אשר בא בו המה ונעריהם ויצו ויסגרו את השער ויחתם המלך בטבעתו ובטבעת דניאל וילכו אל בית המלך וילינו. ויהי בבקר וישלח המלך לקרא לדניאל חיש על החותמות האלה ויען לא ויצו להסיר ויסירו ויפתחו את השער ויראו את השולחן והנה נאכל כל אשר ערכו עליו מלחם ועד בשר ועד יין כי נשתה. ויהי כראות המלך ויפל ארצה נוכח ביל ויאמר גדול שמך ביל ומי כמוך בכל אלהי הגוים בגבורה ויענהו דניאל לאמור אל תאמר בן הבט נא אל האפר אשר פרשנו על רצפת הבית סביבות השולחן נראה את מדרכות העקבות האלה למי המה כי הם אוכלי שולחן ביל ויבט המלך והנה עקבות אנשים ונשים ונערים וטף וישלח ויתפש את שבעת הכהנים משרתי ביל וישבע להם המלך אם לא תגידו לי האמת כי מות תמותו ויגידו לו האמת ויראוהו את המבואות האפלות אשר בהמה באים אל ביל לילה ואוכלים את מערבת שלחנו. וירע המלך את ערמתם ויצו ויהרסו את היכל ביל עד בלי נשאר מאומה:

וגם בימים ההמה היה לכשדים אלוה והוא תנין גדול יושב במערת אחת ויהיו מערבים לו מנחה ובאים לילה להשליכה אל התנין והוא היה יוצא לקראת המנחה ויפתח את פיו במשפטו וישליכוה אל פיו ויבלענה ויגבה לרום במעט ולסוב ולבא אל המערה ויאמרו הכשדים אל המלך הגם על אלהים הזה אשר הוא אלהים חיים יוכל דניאל להתעתע כאשר עשה לביל ולכהניו ומזבחו ושולחנו וישבור את עבודתו ומדוע לא יתגרה באלהים הזה אשר הוא אלהים חי כי אם יתגרה בו עתה ינקום לנו את נקמת ביל והיכלו וכהניו. אז אמר המלך לדניאל שמע נא דניאל והאזינה לי ואדברה לך הגם על התנין האלוה הזה תערים מחשבותיך להכחידו כאשר עשית לביל אשר אין רוח בו הלא זה אל חי גבור וחזק ומי יתיצב לפניו להרע לו. ויען דניאל אל המלך לאמור אל נא יתעה המלך גם בזה כי היה נעשת תחת ידי אדם ואין בו רוח אלהים ועתה אם נא תרשני אדני המלך גם התנין הזה אני אכנו ואמיתנו בלי חרב ולא חנית ולא מלחמה כי שרץ הארץ הוא השורץ על הארץ ויתן יי אלוהינו מורא האדם על כל נפש החית

הרומשת

אשר ביהודה ואני אתן מאוצרותי כסף וזהב לכל בדק המלאכה עד
כלותה. וישלח ספרים ביד הרצים אל כל עיר ועיר בכל מלכותו
לשלוח את היהודים לעלות ולבנות את בית יי אשר בירושלם היא ש
שנה אחרת לכורש למלכו על מלכות כשדים אז שלח המלך א
אגרות אל כל שרי עבר הנהר אל הפחות להיות נכונים יחדו לעזרת
היהודים ולתת די מחסורם לבנין לעצים ולאבנים ולחטים ולשמן ול
ולתירוש ולכל חפץ הבנין עד כלותם לבנות וגם פרים ואילים וכ
וכשבים לכל דבר זבחיהם ואיש לא יזיק לכל מלאכתם.

ויקומו היהודים כל נדיב לב לעלות אל בית האלהים
ארבע רבוא ועמהם בראשם עזרא הסופר ואליקים הכהן הגדול י
וישוע ומרדכי ושאר ראשי האבות ליהודה ובנימין וילכו הלוך
עד עבר הנהר ויבאו ירושלם ויחלו ליסד את בית האלהים ויהי כ
כיסדם ויתכון להם המלאכה ויקומו אנשי בני בליעל משארית הגוים
צרי יהודה וירושלם סנבלט החורוני וטוביה העמוני וגשם הערבי
עם רבים מצוררי היהודים ויכתבו שטנה על היהודים עברי אלהי
השמים וישלחו את המכתב פרס לאמר ידוע יהיה לכם כי אם ת
תבנה קרית ירושלם לכם יהיה מוקש ולפשע רב וקשר גדול בכם כי
מימי קדם היו יושביה עזים וקשים וחובלים במלכים וברוזנים ו
ובכל הארץ על כן הצר עליה נבוכדנצר מלך כשדים וישחיתה ויגלה
את עמה. אז נחו המלכים וירגעו איש ממקומו על כן באנו ל
להודיע למלך את כל זאת לדעת את אמונתינו כי לחם שולחן המלך
אכלנו וחלילה לנו לראות בכשלון המלוכה.

ויהי כבא הספר אל המלך ותשבת המלאכה עד שנת שתים
לדריוש המלך:

ט ויהי בשבת דריוש המלך על כסא המלוכה וישאל על דניאל
איש חמודות עבד יי לראות חכמתו ולדעת עצתו ויביאו את ד
דניאל לפניו ויחקרהו וינסהו ויבן כי שבעתים מאשר שמע עליו וי
וישמח ויאהבהו מאד וישימהו לו ליועץ ולמשנה כאשר היה לפנים

ויהי היום ויחוג דריוש חג ביל אלהי בבל ויבן המלך את המנחה
להקריב אל ביל וזה משפט מנחתו פר אחד ועשרת אלים ומאה בני
יונה ושבעים ככר מעוג להם שלחנו ועשרת כדי יין למערכת ש
שולחנו כה היה משפטו. ויהי היום ויערכו השולחן לפני ביל
ויאמר המלך לדניאל מי יתן ותאמנת בחבר ביל האלוה הגדול אשר
לנו אשר יאכל במערכת השולחן הזה. ויען דניאל אל המלך
לאמר אל נא יסיתך ואל נא יפתה לב המלך הדבר הזה בביל כי הבל
ותוהו הוא ורוח אין בו כי מעשה יד אמן הוא איבבה יאכל ואיבבה

מִתְהַפֵּךְ עַל צִדָּיו וַיַּעַן וַיֹּאמֶר מִי יִתֵּן וְהָיָה בֹקֶר וְרָאִיתִי מָה נַּעֲשָׂה
בְּדָנִיאֵל וּמָה פָּעַל יְיָ בּוֹ ׃

וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא עֵת הוּרַד דָּנִיאֵל אֶל בּוֹר הָאֲרָיוֹת וְהִנֵּה חֲבַקּוּק ה
הַנָּבִיא בְּאֶרֶץ יְהוּדָה בָּא מִקְּצִירוֹ לִפְנוֹת הָעֶרֶב וְעַד בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּבְרֶה
בָּרָה לַקּוֹצְרִים וְהוּא נֹשֵׂא אֶת אֲרוּחָתָם בְּיָדוֹ לְהַגִּישׁ לִפְנֵיהֶם לֶאֱכוֹל וְה
וְהִנֵּה דִּבֶּר יְיָ אֵלָיו לֵאמֹר לֵךְ וְהוֹלַכְתָּ אֶת הָאֲרוּחָה הַזֹּאת אֶל דָּנִיאֵל ע
עַבְדִּי בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים אֶל בּוֹר הָאֲרָיוֹת אֲשֶׁר הוּרַד שָׁמָּה. וַיֹּאמֶר
אֲהָהּ אֱלֹהַי מִי יוֹלִיכֵנִי שָׁמָּה כְּעֵת הַזֹּאת וְרָחוֹק מִמֶּנִּי הַדֶּרֶךְ וְהִנֵּה מַ
מַלְאַךְ נְשָׂאוֹ בְּצִיצַת רֹאשׁוֹ וְהָאֲרוּחָה בְּיָדוֹ וַיַּנִּיחֵהוּ אֶל תּוֹךְ הַבּוֹר אֶל
דָּנִיאֵל וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ עִמּוֹ וַיּוֹצִיאֵהוּ הַמַּלְאָךְ וַיְשִׁיבֵהוּ אֶל מְקוֹמוֹ אֲשֶׁר
נְשָׂאוֹ מִשָּׁם בְּטֶרֶם כָּלוּ הַקּוֹצְרִים לֶאֱכוֹל. וְדָנִיאֵל מְרַנֵּן וּמְשַׁבֵּחַ
וּמוֹדֶה וּמְהַלֵּל לַיְיָ כִּי בָטַח בִּישׁוּעָתוֹ כִּי הַמִּתְפַּלֵּל עִם אֱלֹהָיו הוּא וְה
וְהַקּוֹרֵא בְּדַת אֱלֹהָיו מְדַבֵּר עִם אֱלֹהָיו וְלֹא נוֹאָשׁ מֵחֲסָדָיו. וַיְהִי
כֹּה וָכֹה וַיֵּאֹר אוֹר הַבֹּקֶר וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיְמַהֵר לָלֶכֶת אֶל הַבּוֹר וַיִּשְׁמַע
אֶת קוֹל רִנַּת דָּנִיאֵל וְנֹעַם תְּהִלָּתוֹ וְלֹא יָכוֹל לְדַבֵּר לוֹ כִּי נִפְרַץ קוֹלוֹ מִן
הַבְּכִי וַיִּתְחַזֵּק לִבּוֹ וַיִּקְרָא דָּנִיאֵל דָּנִיאֵל הַחֲשָׂכְךָ אֱלֹהִים מֵהָאֲרָיוֹת ו
וְלֹא טֹרָפְתָּ. וַיַּעַן דָּנִיאֵל אֶל הַמֶּלֶךְ אָמְנָם כִּי חֲשָׂכַנִי הָאֱלֹהִים מִפִּי
הָאֲרָיוֹת וַיַּחְסוֹם אֶת פִּיהֶם מִמֶּנִּי וַיְשִׁישׁוּ לִקְרָאתִי כִּמְשׂוֹשׂ בְּנֵי בֵיתִי.

כִּי צִוָּה אֱלֹהַי אֲשֶׁר בָּטַחְתִּי בּוֹ וְגַם אֲרוּחָה שׁוּלְּחָה אֵלַי אֶמֶשׁ עַל
יַד חֲבַקּוּק הַנָּבִיא בְּרוּחַ אֱלֹהָי. אַךְ אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ לֹא חָטָאתִי לְךָ
וְכָל עָוֶל לֹא נִמְצָא בִּי לְפָנֶיךָ וְחַבָּלָה וּפֶשַׁע לֹא מָצָאתָ בִּי. וַיִּשְׁלַח
הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרָא אֶת הַשָּׂרִים אַנְשֵׁי שִׂטְנַת דָּנִיאֵל וַיָּבֹאוּ כֻּלָּם אֶל הַמֶּלֶךְ ו
וְהוּא נִצָּב עַל הַבּוֹר וַיֹּאמֶר דְּעוּ נָא אֶת חוֹתַם טַבְּעוֹתֵיכֶם הַחָתוּם עַל-
הַבּוֹר וַיֹּאמְרוּ כַּאֲשֶׁר הֶחְתַּמְנוּ כֵּן נִמְצָא. וַיְצַו הַמֶּלֶךְ וַיְגַלּוּ אֶת הָאֶבֶן
מֵעַל פִּי הַבּוֹר וַיָּרִיצוּ דָּנִיאֵל מִתּוֹךְ הַבּוֹר תָּם וְשָׁלֵם וְכָל חֲבוּלָה לֹא
נִרְאֲתָה בוֹ וַיִּתְמְהוּ כֹּל הָאֲנָשִׁים לְנִפְלְאוֹת אֱלֹהֵי דָּנִיאֵל מִכָּל אֱלֹהִים.

וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ אֶת עֲבָדָיו וַיִּתְפְּשׂוּם יַחְדָּו כֻּלָּם כְּאֶחָד וַיַּפִּילוּ אוֹתָם
בְּתוֹךְ בּוֹר הָאֲרָיוֹת וּבְטֶרֶם יַגִּיעוּ אֶל קַרְקַע הַבּוֹר וְהָאֲרָיוֹת קָלוּ לִק
לִקְרָאתָם כִּי לֹא טָרְפוּ טֶרֶף מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם וַיְבַלְּעוּם בִּלְבִיבוֹת וְאֶת
עַצְמוֹתֵיהֶם כִּרְסְמוּ וְהֵדִיקוּ וַיִּשְׁאֲגוּ עֲלֵיהֶם הָאֲרָיוֹת מִתּוֹךְ הַבּוֹר וַיֵּלֶךְ
קוֹל שְׁאוֹנָם לְמֵרָחוֹק וַיֶּחֶרְדוּ לְקוֹלָם כָּל הָעָם כִּי אָמְרוּ יֵצְאוּ הָאֲרָיוֹת
מִן הַבּוֹר. וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ אֶל בֵּיתוֹ הוּא וְדָנִיאֵל וַיּוֹסֶף יְיָ לְדָנִיאֵל כָּבוֹד
וּגְדֻלָּה וְחֶסֶד בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וְכָל הָעָם ׃

ח בָּעֵת הַהִיא צִוָּה הַמֶּלֶךְ לְהַעֲבִיר קוֹל בְּכָל מַלְכוּתוֹ לֵאמֹר
אֵין בְּכָל הָאֱלֹהִים כֵּאלֹהֵי דָנִיאֵל נוֹרָא לְהַפְלִיא פְּלָאוֹת וְתַעֲצוּמוֹת מִי
בָכֶם מִכָּל עַם נַחֲלָתוֹ יְהִי אֱלֹהָיו עִמּוֹ וְיַעַל וְיִבְנֶה אֶת בֵּית הָאֱלֹהִים
אשר

הלא לפניך בתכנו והתמונו וגם כדת מדי ופרס אשר אין להמיר ואין
להפר כי כל איש שר או גדול או קטון אשר ישאל או ידרוש לכל א
אלוה כל ימי החדש הזה רק אל המלך לבדו ינתן למאכל אריות ות
והנה דניאל נמצא בתוך ביתו כורע ומשתחוה ומתפלל לאלהיו ל
למען הפר את מצות המלך ואת דתי מדי ופרס אשר אין להמיר ו
ועתה אל ילעג לנו להפר את דתנו תנה אותו בידינו ונשליכהו
אל הבור לאריות למען לא ילעג עוד לאחר דתי מדי ופרס.

ויען המלך את השרים לאמר הערמתם לשוא הסור הזה על
דניאל אל לבכם להתגרות בו חדלו לכם ממנו כי יהודי הוא ואיש נ
נורא מאד ועוז פן יפרוץ בכם וישחיתכם והשרים האלה החזיקו
את ידיהם בדניאל לבלעהו ולהפילהו אל בור האריות והמלך נוער ל
לישועת דניאל כי כלם אצים למפלתו ולהכחידהו וימאן המלך שמוע
אליהם ויריבו השרים במלך והמלך בשרים על דניאל עד בא ה
השמש. ויהי בראותם כי יד המלך עמו אמרו למלך הפר
אחר יחבר דע נא וראה אם לא תסגירהו בידינו גם אותך ידענו כי ת
תפר דתי מדי ופרס. וירא המלך כי נועדו כלם להתקשר עליו
בגלל דניאל ותרף ידו ממנו ויסגירהו בידם ויאמר אליהם הגידו נא
לי אם יצילנו אלהיו מפי האריות אנה תוליכו חרפתכם וכלמתכם
הלא הנתנו בלבכם לאריות לאכלה. ויאמרו כלם יהי כן ויירב המלך
עם השרים עד עת בא השמש ויאמר המלך אל דניאל הנה נועדו
השרים האלה להפילך אל בור האריות ואלהים אלהי השמים אשר
נתן בך רוח הקדש הוא יחסום את פיהם ממך ואני נקי לפני אלהיך
כי בקשתי להצילך ולא יכולתי. וימשכו האנשים את דניאל
וישליכוהו אל הבור ובבור עשרה אריות סגורים בו וזה חקם וט
וטרפם עשר צאן ועשרה גויות אדם וירעיבום ביום ההוא מבלי ט
טרף ולא האכילום מאומה למען יחושו לאכול את דניאל. ויהי
ברדת דניאל אל בור האריות ויסבירו אליו פנים וילחכוהו ויניעו א
אליו את זנבותם וישישו לקראתו כאשר ישישו הכלבים אל אדניהם
בבואו מן השדה והשרים הפכו אבן גדולה ויסגרו את הבור ויחתום
המלך על פי הבור בטבעתו ובטבעת השרים וילכו איש לביתו וה
ודניאל מהלל את שם אלהיו בקול רנה ותודה ותהלה כל הלילה
עד הבקר והאריות רובצים סביבותיו ומקשיבים לקול רנתו.

והמלך הלך אל ביתו אבל ומר לחם לא
אכל ומים לא שתה וגם כלי שחוק במשפטם לא נשמעו לפניו
ולא נחלצו כליו מעליו כי נאבל מאד על דניאל ותדד שנתו מע
מעיניו על קשר השרים על דניאל ואמר מר המלך באנחתו והוא

והבא לפני המלך והשרים והפחות והפרתמים ושרי המדינה נותנים
כבוד לדניאל כי רוח אלהיו בו :

ויהי אחר הדברים האלה ויקנאו בדניאל שני שרי החיל עם יתר
השרים והסגנים והפחות וגדולי הממלכה ויועצו כלם יחד להרות
חק ולכרות ברית על דניאל להזניקהו למצא עלילה להכשיל את
דניאל לפני המלך והשרים ויועצו כלם ויכרתו ברית לאמר כי כל
איש קטן או גדול שר ומושל או מכל רבי החילים אשר יחלה פ
פני כל אלוה לשאול או לבקש ולהתחנן על כל דבר למן היום עד ש
שלשים יום בלתי מן המלך לבדו יהיה למאכל אריות ולא י
יגאל על ידי המלך ולא יפדה בכל הון יקר ערכו לקיים דת א
אסר החרות ובכל זה לא ידע דניאל את מזמתם כי עליו הערימו
סודם כי אמרו אם לא נלכדו בדת אלהיו לא נוכל להכשילו והם
לא הבינו כי כאשר דניאל נאמן לאלהיו כן אלהיו נאמן לו.

ויכתבו האנשים את הדברים האלה אשר קימו על
ספר ורשם כל איש מכתב ידו ויחתמו איש ואיש בחותמו לחזק דת
ויתנו את הספר אל המלך בידם וישלח המלך את ידו ויקחהו וי
ויקראהו בתמו ולא שם לבו לערמתם אשר הערימו על דניאל ל
להכשילו ויקם להם המלך את דת הספר ככל הכתוב בו ויחתם
גם המלך בספר ויתנהו לסופרי המלך למשמרת לעת פקידו.

ויהי לימים וישוטטו האנשים לתור סביבות בית דניאל
לדעת את אשר יעשה למען מצוא עלילה להתעולל למחשבותם
על דניאל ויהי בלכתם כה וכה סביבות בית דניאל וימצאו עלמת
קטנה משחקת נכח פתח השער אשר לדניאל וישאלוה לאמר אית
דניאל ומה הוא עושה ותען להם לאמר הנה הוא בעליתו נ
נותן שבח ותהלה לאלהיו מתפלל נכח החלון הפונה בית האלהים
אשר בירושלם. ויאמינו האנשים ויחשו לעלות
אליו אל העליה אשר הוא מתפלל שמה וימצאוהו כורע על ברכיו
ארצה וכפיו פרושות השמים כי שלשה פעמים ביום היה דניאל
מתפלל עם יי ומודה לאלהיו כי המתפלל עם יי הוא מדבר וקורא
בספר התורה הכי יי מדבר עמו וכן עשה דניאל וכה משפטו כל ה
הימים. ויהי בבא האנשים בית דניאל והוא מתפלל ומודה ולא
נחת מפניהם ולא נחרד לבבו לקול שאונם עד כלותו את תפלתו ויפלו
עליו פתאום ויאחזוהו ויוליכוהו אל המלך :

ו ויהי בראות המלך את דניאל אחוז ביד השרים ויחר המלך
ויתמה מאד וידע כי למענו עשו וקיימו את הדת ויאמר המלך ל
לשרים מה־זאת עשיתם על דניאל. ויענו האנשים את המלך לאמר
חלא

ובחוריה הרגו ובתולותיה דרסו ברגלי הסוסים וכל שריה וזקניה ה
הנסו בחבלים וכל הרותיה בקעו וכל עולליה נפצו אל הסלע ויתנקום
האל מבבל את דם עבדיו השפוך ואת נקמת היכלו ועירו ועמו.
ויהי אחרי כן ויחלקו שני המלכים את כל מ
מלכות כשדים מחוצה לבבל עד הנה בא הקץ למלכות כשדים.

ויקח דריוש את בבל ואת בנותיה ואת היכל המלך וישב על כסא
בלשצר המלך וימלוך בבבל. והמלך כורש לקח את כל מלכות
כשדים מחוצה לבבל. עד הנה דברי מלכי כשדים ויעורו מלכות
פרס ומדי ודריוש המדי קבל את מלכות כשדים לעת זקנתו וימלוך
במדינת בבל ויהי כשבת דריוש על כסא מלכותו בבבל וישאל על ד
דניאל וישלח ויביאוהו אליו ויושם לו כסא וישב לפניו ויאמר לו ה
האתה זה דניאל ויאמר אני ויאמר לו תנה לי עצה ואעשנה כי רוח
אלהי השמים בך אל-נא תחשוך עצתך ממני כי זקנתי ואפס כחי וי
ויגיעוני דרכי נוער והמיר מלחמות הטליפוני ואחל עיר לזקנתי ולא
אוכל לצאת ולבא במשא טרח עמי לשפוט בין איש לאיש להצדיק
הלהרשיע כי כבד ממני הדבר. ויען דניאל
את המלך דריוש לאמר. יפקד נא המלך שלשת פקידים אנשי חיל
ואמת לשאת את טורח משא העם ושפטו בין איש לאיש להסל ממך
את כובד טורחות העם והמלך ינוח לביתו והיתה הדבר הגדול אשר י
יקשה מהם יקריבו אל המלך והיה המלך וכסאו נקי ולא יראה עוד
בטורח העם. ויעש המלך דריוש כן ויפקוד על העם שני שרי
צבאות ואת דניאל הפקיד על שניהם לשפוט את העם וירגיע המלך ב
בהיכלו וישלח דריוש מכתב בכל ארץ ממשלתו לאמר כי אלהי הש
השמים נתן בידי את כל ממלכות הארץ ויכבד עלי טרח משאם
כי קצה נפשי לזוקן ואתיעצה מדניאל עצה ויעצני עצת אמת וא
ואשמעה לעצתו ואנוח וארגיע בתוך ביתי ויסל מבוני טורח המשא
ועתה תנו כבוד לאלהי דניאל והאמינו בו ושחרוהו תמיד ודרשו א
אליו כי אלוה גדול הוא על כל אלהים וידוע יהיה לאנשי מלכותי
בעצת דניאל כן עשיתי ואפקיר על כל ארץ ממשלתי שני שרי צ
צבאות להם ישמעו כל העם למשפט ולכל משא וטורח והקל מ
מעלי טורח העם ואת דניאל מניתי על שני השרים האלה לשמוע לו
לכל אשר יורם למשפט העם לבלתי המר דבריו ולעשות כל א
אשר יצום לכל דבר כי אני שמתיהו לי למשנה ואת שרי החיל נת
נתתי תחת ידיו ומפר דת המלך לא יחיה. וישמעו
שרי המדינות וכל העם את מצות המלך ואת אשר יקל המשא מ
מעליו וירגיע המלך בתוך הארמון ודניאל הוא משנה למלך והיוצא

המלך נסכלת מאד על אשר חללת ארת כלי בית אלוהי ישראל אשר
בירושלם ועל בן קנאת יי אלהי ישראל לכלי בית מקדשו וישלח את
מלאכו לכתב לך את הדברים האלה ואלה הדברים אשר במכתב חשב
שקל ותפריש. זה פירושם חשב ספר אלהי ישראל את מנין אויביו
וקצץ אותם. שקל. שקל אויב במאזנים ונמצאת חסר. הפריש אלהי
ישראל ארת הממלכת מיד אויב ונתנה לדריוש ולכורש מלכי מדי
ופרס הנלחמים עמך להיות ממלכתך ביניהם. ויהי
בשמוע המלך ושריו את הפתרון הזה מפי דניאל איש חמודות עבר
יי ויחרדו האנשים חרדה גדולה ויקומו וילכו איש לביתו וישאר רת
המלך בלשצר לבדו עם סריסיו ואנשי ביתו. הוא נרגז ונבהל ותכסחו
פלצורת ותפל עליו תרדמה ויישן כאחד המתים לפחד מגורתו.
ויהי שם בארמון בירת המלך סריס אחד מזקני נבוכדנצר מעבריו נ
נבבר ונשוא פנים ויחשב בלבבו לאמר הלא זרת דניאל שנקרא ש
שמו בלטשצר בשם אלהי אדני נבוכדנצר אשר פתר לו את חלומותיו
ולא נפל מכל דבריו ארצה אשר לא היה ויצדק כל דבריו. ועתה
דבר על אדני בלשצר המלך ואכרות את ראשו וארוצה בו אל מלכי
מדי ופרס. ויהי בלילה ההוא בשכב המלך בלשצר על מ
מטהו ויקם הסריס ויך את המלך וימיתהו וישא את ראשו מעליו
וישארהו ויברח עמו אל מחנה כורש ודריוש מלכי מדי ופרס ויתן
להם את ראש בלשצר ויספר להם את כל אשר עשה בלשצר לכל כלי
בירת האלהים אשר לירושלם כאשר הללם במשתה היין וכאשר שלח
יי מלאכו ויכתב המכתב ויפרש לו ארת המכתב דניאל איש חמודות
ויוכיחהו על הדברים אשר מלאו לבו לחלל כל כלי בירת יי ויבא ע
עליו יי ארת הרעה הזאת אשר תראינה עיניכם היום.
ויהי כשמוע כורש ודריוש את הדברים אשר דבר הסריס
ויקדו וישתחוו ליי אלהי השמים ויאמר כורש ברוך אלהי הכלים
האלה ואלהי ההיכל אשר היה בירושלם וביהודה אשר עשה נקמות
באיש אשר חלל את כלי בית מקדשו כי מאז שמענו כי אתה הוא א
ארון לכל הארץ ואלהי כל הבריות ויוצר כל העולם ואמנם עתה י
ידעתי כי גדול יי מכל האלהים וכידו ממשלה להסיר מלכים ול
ולהקים מלכים. אז נדר המלך כורש לבנות את היכל יי אלהינו
אשר בירושלם ולשלח את הגולה מבבל לירושלם ולהשיב ארת כלי
הקדש אל ההיכל אשר בירושלם:
ג ויהי אחרי הדברים האלה ויקומו ויסעו כורש ודריוש מלך מדי
בחיל כבד מאד וישחיתו את כל ארץ כשדים ויחנו על בבל וילחמו ע
עליה ויכוה לפי חרב מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק כאיש אחד
ובחורית

ויהי בפקד אלהים על בבל כל אשר דבר על יד ישעיהו בן אמוץ הנביא ועל יד ירמיהו בן חלקיהו הנביא על אודותיה העיר יי עליה את שני מלכים גדולים ואדירים את דריוש מלך מדי ואת כורש מלך פרס ויתחתן כורש בדריוש ויקח את בתו לו לאשה ויתחברו שניהם יחד ויפשעו במלך כשדים וימרדו על בלשצר המלך אז התגרו מלחמה גדלה ובתחלת המלחמה נצחו הכשדים ויפלו חללים רבים מגדודי מדי ופרס. ויתחזקו עוד שני המלכים האלה את מעמדם ואת מלחמותם ותתגר עוד מלחמה גדולה ועצומה מאד ביניהם ויפלו מאלה ומאלה וישפכו דם נפשות רבות לאין מספר וינוסו הכשדים וירדפו כורש ודריוש וחיליהם ויכום ויכתום עד מקום קרוב מבבל מהלך יום אחד ויחנו שם כורש ודריוש וכל מחניהם. ויהי בראות המלך בלשצר וישלח את כל צבא הגבורים ואלה שריו מן שרי כשדים ועמהם אגדת הפריצי׳ אשר בהיכל המלך רבה ועצומה מאד ויצאו מבבל בפנות היום וילכו כל הלילה ויהי באשמורת הבקר החלו להכות במחנה כורש ודריוש ויתבהל המחנה וינס מחנה מדי. ויעמד כורש וכל מחנהו לפני כשדים וילחם עמהם וישב אותם מרגנת אחרי מדי. ויהי בהיות הלילה נרדפה המלחמה וירבו לנפול חללי מדי ופרס כי נצחום שרי בלשצר בגבורה ויעש להם משתה גדול ויתן להם במשתה כסף וזהב וישמח המלך בלשצר מאד עם אלה שריו וישב עמהם לאכל ולשתות ויאריכו לשבת כל היום ההוא וכל הלילה וישת בלשצר מאד. ויהי בטוב לב המלך ביין ויאמר להביא את כלי הכסף והזהב אשר הגלה נבוכדנצר מלך כשדים עם הגולה אשר הגלה מירושלם לבבל ויחלל המלך את כלי הקדש וישת בהן יין הוא וכל שריו ופילגשיו ונשיו. וירא אלהינו ויקצות מאד ויקנא לכליו כלי הקדש וישלח לכתוב על בית המלך מכתב קשה להודיעו את הגזירה אשר גזר עליו יי אלהיו ועל ממלכתו ויבא המלאך ויכתוב לו על הקיר בששר נוכח מנורת המלך ואלה אשר כתב חשב שקל והפריש אבל האותיות היו לשון קדש והמכתב לשון ארמית. וירא המלך בלשצר את האצבעות כותבות ושאר הגולם לא ראה כי היה המראה נורא מאד על כן נבהל המלך בלשצר ויפחד מאד וירעדו מתניו ויגע לבבו ויתפרדו כל עצמותיו ונשתנו דמות פניו והשרים אשר היו עמו לא ראו את המראה:

אז שלח המלך ויקראו לדניאל ויבא המלך ויקרא לו את המכתב ויפרש לו את הדברים ובאר אותם לו באר היטב ויאמר דניאל אל

יוסף בן
גוריון